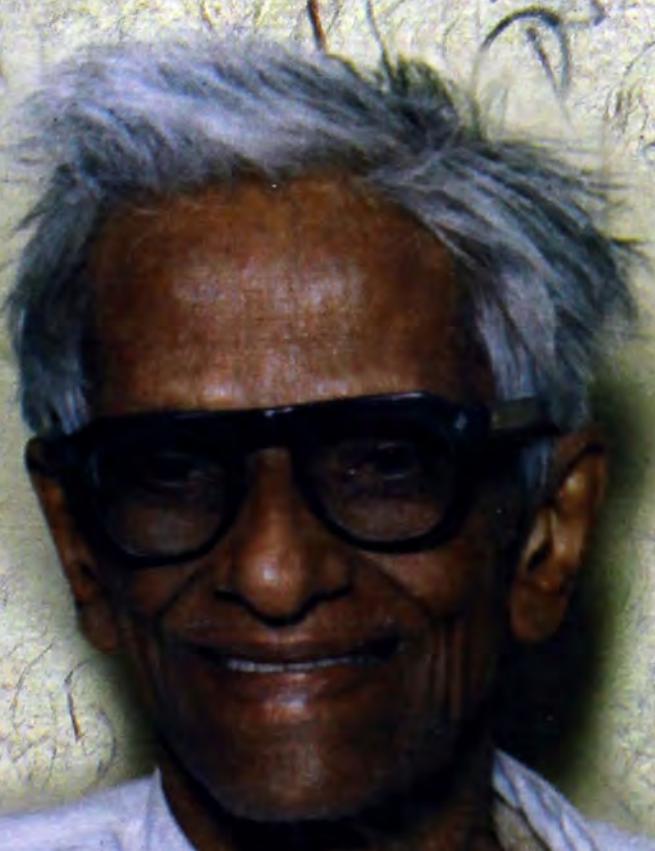

పా. వెం. ఆఱాయిడ

సాహిత్యానిక జీవితములో

ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ

ಪಾ. ವೆಂ. ಅಚಾರ್ಯ

ನವಶನಾಚಳಕ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ನಾಮ

PADARTHA CHINTAMANI (Kannada)
*A collection of 157 dissertations on words, their meanings,
ramifications and forms written by P. V. Acharya*

Fourth Print : 2010

Pages : 352

Price : ₹ 225

Paper used for this book 70 gsm NS Maplitho 18.6 Kgs (1/8 Demy Size)

ಮೊದಲನೇ ಮುದ್ರಣ : 1991

ಮರುಮುದ್ರಣಗಳು : 1998, 2006

ನಾಲ್ಕನೇ ಮುದ್ರಣ : 2010

ಮೂಲ ಹಕ್ಕುಗಳು. ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಾಯಿ ಆಚಾರ್ಯ

ಒಲೆ : ₹ 225

ಮುಖ್ಯಾತ್ಮಕ : ನವಕರ್ನಾಟಕ ವಿನ್ಯಾಸ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್ ಪ್ರೈವೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್

ಎಂಬೆಸಿ ಸೆಂಟರ್, ಕ್ರಿಸ್ತಿನ್ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 001

ದೂರವಾಣಿ : 22203580, 30578022 ಫೋನ್ : 30578023

e-mail : navakarnataka@gmail.com

URL : www.navakarnataka.com

<http://navakarnataka.blogspot.com>

ಶಾಖೆಗಳು

ಗಾಂಥಿನಗರ

ಬೆಂಗಳೂರು-9

① 22251382

ಕೆ. ಎಸ್ ರಾವ್ ರಸ್ತೆ

ಮಂಗಳೂರು - 1

① 2441016

ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ವೃತ್ತಿ

ಮೈಸೂರು - 24

① 2424094

ಸ್ವೇಷನ್ ರಸ್ತೆ

ಗುಳಿಗಾರ್-2

① 224302

0408102927

ISBN 978-81-7302-348-4

Printed by R. S. Rajaram at Navakarnataka Printers, No. 167 & 168, 10th Main III Phase, Peenya Industrial Area, Bangalore - 560 058 and published by him for Navakarnataka Publications (P) Ltd., 11, Embassy Centre, Crescent Road, P. B. 5159, Bangalore - 560 001. Typeset at Trilok Typesetters, Chamarajpet, Bangalore - 560 018

ನುಡಿನಮನ

ಭಾಷೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವುದಕ್ಕೆ 'ಪದ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮುಖಗಳುಂಟು. ಇವು ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು. ಒಂದು ಅದರ ರೂಪ; ಇನ್ನೊಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ 'ಮರ' ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಯಾವ ಯಾವ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಅದು ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅದರ ರೂಪ. ಮಾ ಆ ರೂಪ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಗಳು ಆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು 'ಮರ' ಎಂಬ ಪದ ಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯಾದರೂ ಪದ 'ಮರ' ವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಆ ಪದದ ರೂಪ. 'ಮರ' ಎಂದರೆ ಏನು? 'ಮರ' ಎಂದ ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾವನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ; ಚಿತ್ರಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಅದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ. ಮರ ಎಂದೂಡನೆ ನೆಮ್ಮೆಗೆ ಹುಲ್ಲಿನ ನೆನಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಹೂವಿನ ನೆನಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಹಣ್ಣಿನ ನೆನಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮರ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಏನನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಮನಸ್ಸಿನೆಡುರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಯಾವುದು ನಮ್ಮೆಡುರು ನಿಲ್ಲತ್ತದೋ ಅದೇ ಆ ಪದದ ಅರ್ಥ. ಪದ ಅರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧ ಇಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಸರಳವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆ ಕುರಿತು ತೊಂದರೆಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪದ ಅರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ಆಚೆಗೂ ಹೋಗಿದೆ; ತಾನೇ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ; ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದೆ.

ಪದ ಅರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ. ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ ಮೊದಲಾದವೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಪದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ (ಇದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮೀಮಾಂಸೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಸೂಕ್ತವೇನೂ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದೂಡನೆಯೇ ನಮ್ಮ ಅರ್ಥ ಬೇರೆಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ!) ಯಾಕೆ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. "ಹಸು ಪದದ ಅರ್ಥವೇನು?" ಎಂದು ಒಂದು ಹಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಯಾವುದು ಹಸು? ಇದು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೇ? ನಾವು ಹಸು ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಮೂಹವೆ? ಒಂದು ಹಸು ಇನ್ನೊಂದು ಹಸುವಿನಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಸು ಎಂದೂಡನೆಯೆ ನಮ್ಮೆಡುರು ಬರುವ ಚಿತ್ರ ಯಾವುದು? ಬಣ್ಣವೆ, ಭಾಲವೆ, ಕೋಡೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯೆ, ಕಚ್ಚಲೆ, ಯಾವುದು? ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಖಚಿತವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾವು ಈ ಮೊದಲು ನೋಡಿರದ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಸು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾರೆವೆ? ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ನಾವು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಗೋಜಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ! ಇದು ಇಂದು ನಿನ್ನೆಯ ಕಢೆಯಲ್ಲ, ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು; ತುಂಬ ಜಟಿಲವಾದದ್ದು. ಫಲವಾಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ

ಪಂಥಗಳೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಈ ಕುರಿತೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಇನ್ನೂ ತೇರೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಭಾಷೆ ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲ; ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವಂಥದು. ಹಾಗೆಯೇ ಪದಗಳ ರೂಪಗಳಾಗಲಿ, ಅರ್ಥಗಳಾಗಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಬಹುದು; ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಬಹುದು; ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಬಹುದು. ಒಂದು ಭಾಷೆಯೊಡನೆ ಇನ್ನೂಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಂಬಂಧ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಏರ್ಪಟುಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದೆ. ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಕಡಮೆ ಇದ್ದಾಗ ಈ ಸಂಬಂಧ ತೆಳುವಾಗಿತ್ತು; ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಸಂಬಂಧ ಗಾಢವಾಗುತ್ತಲೂ ಬಂತು. ಭಾಷೆ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಯಾವತ್ತೂ ದ್ವೀಪಚೀವಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧ, ಪ್ರಭಾವಗಳಂತೆಯೇ ಭಾಷಿಕ ಸಂಬಂಧ, ಪ್ರಭಾವಗಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆ ಇನ್ನೂಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಅರ್ಥಮೀಮಾಂಸೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಕರಣ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದರ ಕಡೆ ಗಮನ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಇದೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅರ್ಥಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಪದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಗಳಿರಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಅರ್ಥಕೋಶವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ‘ಆಣ’ ಎಂದರೆ ಒಂದು ನಾಣವಾಗಬಹುದು; ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಸೂಚಕ ಮಾತ್ರ ಆಗಬಹುದು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳು ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುಬಹುದು. ನಾವು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ‘ಮುಗಿಲು,’ ‘ಮೋಡ’ ಪದಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೆಲವು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ತರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ‘ಹುಡುಗು’, ‘ಹುಡುಗಿ’ ಪದಗಳು ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ; ಹಾಗೆಯೇ ‘ಮುದುಕ’, ‘ಮುದುಕಿ’. ಕೆಲವು ಪದಗಳು, ಬೇರೆ ಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗ, ಸಂದಭಾರನುಸಾರ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. “ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳು” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಕೆಲವು ಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೇರೆ ಪದಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ‘ಮರ’ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ‘ಗಿಡ’ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ; ‘ಅಶತ್ತಿ’ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ‘ಮರ’ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ! ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಪದ ಇನ್ನೂಂದೆ ಭಾಷೆಗೆ ಒಂದಾಗ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ‘ಅವಸರ’ದಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಕृತ ಪದಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ಬಿದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನಾಗಿದ್ದ ‘ಅಮ್ಮೆ’ ಪದ ಇನ್ನೂಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ‘ತಾಯಿ’ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪದ ಅರ್ಥಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಇವು ಸಾಕ್ಷಿ.

ಭಾಷೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಆದ ಒಂದು ಚರಿತ್ರೆ ಇರುತ್ತದೆ; ಕಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಅದರ ಪದಗಳ ಈ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಪದಗಳ ಬದುಕು ಭಾಷೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೂಗಸನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪದದ ಬದುಕು ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನಂತೆಯೇ! ಆದು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಹೋರಾಡುತ್ತದೆ, ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮೀಮಾಂಸೆಯ

ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಾಕ್ಷ್ಯಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪದಗಳ ಈ ಬಗೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನಡೆದಿದೆ. ಟ್ರೇಂಚ್, ವೇಂಡ್ರೇಸ್, ಟಕ್ಕರ್, ಬೀಲ್, ಕಿಟ್ಟರಿಜ್, ಗ್ರೀನ್‌ಫ್ರೆ, ಅನ್‌ಸ್ಟ್ರೋವೀಕ್ಸ್, ಐಫರ್‌ ಬೌನ್ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ದಿಕ್ಕನಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ‘ಪದಾರ್ಥ ಅಧ್ಯಯನ’ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದರೆ, ‘ವರ್ಡ್‌ಲೋರ್’ (wordlore, ಪದಪರಂಪರೆ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಗಳಿಸಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲವೆನ್ನವೆಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿರಳ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಂಥ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿದೆ. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ನಿಷ್ಠಂಟುಗಳು ಆಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಪದ ಭಾಷೆಗೆ ಮೊದಲು ಯಾವಾಗ ಬಂತು? ಆಮೇಲೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬದಲಾಯಿತು ಎನ್ನವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ ‘ವರ್ಡ್‌ಲೋರ್’ ವಿದ್ಯಾಂಸರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ. ನಮ್ಮಲ್ಲಾದರೂ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪೆರಿಸ್ತಿ. ಬಹಳ ಪಾಲು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾದ ನಿಷ್ಠಂಟುಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ನಿಷ್ಠಂಟುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು? ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಅಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಉಪಭಾಷಾ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ನಡೆಯದೆ ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಹೋಗಿರುವ, ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಪದಸಂಪತ್ತು ಬಳಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾಂಸರೂ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಚೆಳೆಯಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ‘ವರ್ಡ್‌ಲೋರ್’ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ; ಆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಇದು ಇಲ್ಲ ಕನ್ನೆನೆಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ತೊಡಗಬೇಕು. ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತಮಿಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಂಥದೊಂದು ಕೆಲಸ ಕ್ರಿಯೊಂಡಿದ್ದ ಡಾ. ಆರ್. ಪಿ. ಸೇತುಪಿಠ್ಯಿಯವರು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ: “ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿ ತಮಿಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಲೇಖಿಕನ ಸಂತ ಓದನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶತಮಾನದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಲೇಖಿಕನ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೂ ಪದಗಳು ಪಡೆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ.” ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ!

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಂತೂ ಈ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸ ಆಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಇಡ್ಡಿದ ಕೆಲವು ಪದಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೆದಕಲು, ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಸೇಡಿಯಾಪ್ಪ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರಂಥ ವಿದ್ಯಾಂಸರು ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ‘ಶಬ್ದವಿಹಾರ’ ಎಂಬ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು (೧೯೫೬). ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯುವಾಗಿ ಕೆಲವು ಪದಗಳ ಸ್ವರಸ್ಥಾನ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋತಿ ಅವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಈ ಬಗೆಯ ಶಬ್ದವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಕಣಬಹುದು. ಡಾ. ಟಿ. ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲ ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುಗಿ,

ಡಾ. ಎಂ. ಚೆದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಡಾ. ಹಂಪ ನಾಗರಾಜಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಇಂದಿನ ಸಂಶೋಧಕರು ಕೆಲವರು ಅನೇಕ ಹಳೆಯ ಪದಗಳ ಸರಿಯಾದ ರೂಪ ನಿರ್ದ್ವರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಮ್ಮೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಪಂಡಿತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಂಕಣಗಳು ನಡೆದಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಷ್ಪಂಟನಲ್ಲಿ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವಾಲಘಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು; ಖಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣಲಾಗದು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ವಿಧಿತ್ವ ಪ್ರಪಂಚದ ಕೆಲಸ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಾಗಲಿ, ವಿಧಿತ್ವನ ಪರಿಶ್ರಮ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ತಲಪ್ಪಾದ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿರುವುದು ವಿರಳ. ‘ವರ್ಡಾಲೋರ್’ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ. ಪದ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಉತ್ತೇಷ್ಣೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತರು ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ; ಅದರೆ ಅವರು ಇತ್ತು ಗಮನ ಹೊಡಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ:

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪುಸ್ತಕ ‘ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ’ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಹೆಚ್ಚೆ. ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿರುವವರು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ವಿರಳ ಬಹುಶುತರಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬರಾದ ಪೂ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ ಅವರು. ವಿವಿಧ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ‘ಲಾಂಗೂಲಾಚಾರ್ಯ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಂಗ್ಯ ವಿಡಂಬನೆಯ ಪ್ರಬಂಧ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಚಿಕ್ಕ ಹೊಡುಗೆನಾಗಿದ್ದಾಗ ಓದಿದ್ದ ಅವರ ‘ರಶಿಯಾದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಂತಿ’ ಇನ್ನೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ! ಅವರು ರೂಪಿಸಿದ ‘ಕಸೂರಿ’ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಅದನ್ನು ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಅತಿ ವಿಶ್ವ ನಿಯೆತಕಾಲಿಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಅಂಕಣಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಜ್ಞಾನಾಸಕ್ತ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಉಪಕಾರವೇಸಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಓದುಗರು ಅದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

‘ಕಸೂರಿ’ಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಒಂದು ಅಂಕಣವೆಂದರೆ ‘ನಿಮ್ಮ ಶಬ್ದಭಾಂಡಾರ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ.’ ಮೂಲತಃ ‘ರೀಡಸ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್‌ಜೆಸ್ಟ್‌’ ಮಾಸಿಕದಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಗೊಂಡಿದ್ದಾರು, ಈ ಅಂಕಣ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಈ ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಹನ್ನರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಲಾಗುವುದು. ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಓದುಗರು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ, ಮೊದಲು ತಾವೇ ಸರಿಯುತ್ತರಗಳನ್ನು ಗುರುತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಮೇಲೆ ಅವನ್ನು ಸರಿಯುತ್ತರಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳೆದು ಹೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಮಾರ್ಗ. ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ಶಬ್ದಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಹೊಳ್ಳಲು ಇದೊಂದು ಅವಕಾಶ. ಈ ಅಂಕಣ ‘ಕಸೂರಿ’ಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವವರು ಆಚಾರ್ಯರೆಂದೇ ನೆನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ.

ಕಳೆದ ಹತ್ತು ಹನ್ನರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ‘ಕಸೂರಿ’ಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಅಂಕಣ – ‘ಪದಾರ್ಥ-ಚಿಂತಾಮಣಿ.’ ಹೆಸರೇ

ಹೇಳುವಂತೆ ಅದು ಪದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ‘ಕಸೂರಿ’ಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಕಣದ ಇಂಡನೇ ಕಂತು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಈಗ ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕ ಈ ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳ ಒಂದು ಸಂಗ್ರಹ. ಅಂಕಣದ ರಲ ಕಂತುಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿವೆ. ಈ ಪದಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ನಾನು ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಕುತೂಹಲ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಓದಿಕೊಂಡು ಒಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೋಚನೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಒಂದು ನಿಘಂಟಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ನಿಘಂಟಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆಯೂ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಬರಹದ ಒಂದೊಂದು ಕಂತೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡೆರಡು ಪ್ರಟಿಗಳಿದ್ದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಂತಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕಾರು ಪದಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪದಗುಚ್ಛಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಪದಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರದ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳು ಈ ಬರಹದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ರೂಪಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದು; ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದು; ಭಾಷೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೇ ಕುರಿತಿರಬಹುದು. ಇದು ಕನ್ನಡ ‘ವರ್ಡಲೋರ್’ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಪ್ರಸ್ತರ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಆದ ಚರಿತ್ರೆಯುಂಟು, ಪತಿಹ್ಯವುಂಟು, ಕಥೆಯುಂಟು. ‘ಪದಾರ್ಥ-ಚಿಂತಾಮಣಿ’ಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವನ್ನೂ ಈ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಒಂದೊಂದು ಪದವನ್ನೂ ಬಹಳ ಸ್ಥಾಲವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರ ದೃಷ್ಟಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲ; ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕಥನ. ಹಾಗೆಂದರೆ ಕಲ್ಪನೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಆಧಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ನಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತಪ್ಪಾಗಬಹುದು; ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಲ ಬಹುದೂರದ ಸಂಬಂಧಗಳು ಏರ್ಪಡಬಹುದು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಸಂಬಂಧಗಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಅನೇಕ ಸಲ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡಲಾಗದಿರಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನೆಂಬಲಹರ್ವಾದ ಏವೇಚನೆಯಿದೆ; ಸಾಧಾರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯಿದೆ.

ಪದಪ್ರಪಂಚ ಶಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದದ್ದು; ಅಷ್ಟೇ ಜಟಿಲವಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಕಾರಣ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಏವರಣೆ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪದ ಅರ್ಥಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲವಾದಾಗ ಕಲ್ಪನೆ ಗರಿಗೆದರಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಏನಾದರೂಂದು ಕಾರಣ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ಏರಿದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟೇ ‘ದೇವ’ ಮತ್ತು ‘ಅಸುರ’ ಶಬ್ದಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಎರಡು ಸೋದರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪರಸ್ಪರ ಏರುಧ್ವ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಏವರಿಸಲು ಆಗದಿದ್ದರೂ ಇದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ, ಸಂಸ್ಕृತದ ‘ಧೂಮಃ’ ಮತ್ತು ಗ್ರೀಕಿನ ‘ಧುಮೋಸ’ ಜ್ಞಾತಿ ಪೆದಗಳು. ಗ್ರೀಕ ಪದದ ಅರ್ಥ ‘ಆತ್ಮ’ ಎಂದು! ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕृತದ ‘ಆತ್ಮ’ ಮತ್ತು ಗ್ರೀಕಿನ ‘ಅಷ್ಟೋಸ’ ಜ್ಞಾತಿಪೆದಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ ಪದದ ಅರ್ಥ ‘ಹೋಗೆ’! ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ದೂರೆಯುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕृತದ ‘ವಾಟಿಕಾ’ ಗುಜರಾತಿ ಮತ್ತು ಒಂಗಳಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ‘ಬಾಡಿ’ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಗುಜರಾತಿಯಲ್ಲಿ ‘ಲುದ್ಯಾನೆ’, ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ‘ಮನೆ.’ ‘ಲುಪನ್ಯಾಸ’ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ‘ಕಾದಂಬರಿ’, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ‘ಭಾಷಣ’! ಎಂಥ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಪ್ರಪಂಚ ಇದು. ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳು – ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಅಬ್ಬಿ, ಪಾ, ಮಾ, ಪಿತ್ರೆ, ಮಾತ್ರ ಮೊದಲಾದವು – ತುಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಯೇ ಉತ್ತಾದಿತವಾದ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡವು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಗು ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಚೀಪುವಾಗ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದನಿಗಳನ್ನೇ ಅದು ಮೊದಲು ಅನುಕರಿಸಿ, ಆ ಅನುಕರಣೆಯ ಫಲವನ್ನು ತನಗೆ ಸಮೀಪದವರಾದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ರೋಮನ್ ಯಾಕೂಬ್‌ಸನ್ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾನೆ!

ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ‘ಅಮ್ಮ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ‘ತಂದೆ’ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ತಮಿಳು, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. “ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೆಳೇ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಡು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರನ್ನು ಏನಮ್ಮೆ ಎಂದು ಗಳಿತನ ಅರ್ಥವಾ ನನು ವಿನೋದದಲ್ಲಿ ಸಂಚೋಧಿಸುವುದು ಇದೆ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಅದು ಹಳಗನ್ನಡದ ಅವಶೇಷವಾಗಿರಬೇಕು” ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಬಳಕೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದುದಲ್ಲ; ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ, ಹಾಸ್ಪಿಲ್‌ಗಳ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಹಳಗನ್ನಡದ ಅವಶೇಷಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಲೇವಡಿಯ ಹಾಗೂ ವಿನೋದದ ಮಾತೇ ಇರಬೇಕು.

“ನಮ್ಮ ಕೂಸುಗಳು ಹಾಲುಣ್ಣತವೆ” ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಅವು ಮೇಲೆಯನ್ನು ‘ಲುಣ್ಣತವೆ’ ಹಾಗೂ ‘ತಿನ್ನತವೆ,’ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ‘ಕುಡಿಯುತವೆ’ ಕೂಡ ! ಲುಣ್ಣವುದು, ತಿನ್ನವುದು, ಕುಡಿಯುವುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ! “ನಾವು ಲಂಚ ತಿನ್ನಬಹುದೇ ಹೊರತು ಲಂಚವುಣ್ಣಲಾರೆವು” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹೆಳೇ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಂಚವುಣ್ಣವವರೂ ಇದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ‘ಕಸಬರಿಗೆ,’ ‘ಪೂರಕೆ’ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವೇಚಿಸಬೇಕು.

‘ಚೋಳೀಮಗ’ ಶಬ್ದದ ಬಗೆಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬೃಗಳು’ ಎಂಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದು; ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧದ್ದು. ನಾನು ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಕಥೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆ ಕಾಲೇಜನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾರ್ಥಾಪಕರಿದರು. ಅವರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ಬಂದವರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ‘ಚೋಳೀಮಗ’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕುರು ಸಲ ಆದಮೇಲೆ, ಆ ಪ್ರಾರ್ಥಾಪಕರಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಬಾಯಿಪಾಠ ವಾಯಿತು. ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಲು ಅವರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಬೆಳೆಯಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಉದ್ಯ ಅರ್ಥಾಪಕರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಆ ಅರ್ಥಾಪಕರು ಆದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲು ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟು, ಅದು ಕನ್ನಡ ಮಾತೆಂದೂ, ತಮಗೆ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು ! ಆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾರ್ಥಾಪಕರು ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥಾಪಕರೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅವರಿಗೂ ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಎಂದರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಅರ್ಥಾಪಕರು ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದರು ! ಅದನ್ನು

ಕೇಳಿ ಆ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಸತ್ಯವಾದ ತಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿನ ವಿಚಾರ ಈ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಯಿತು! ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಬ್ಬ ವಿಧವೆಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದರು! ಇದೊಂದು ಜನಪದ ಕಥೆಯೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಹೊರಡುವ ಭಾಷೆ-ಸಮಾಜಗಳ ಸಂಬಂಧ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು.

ಇದೊಂದು ಅಧ್ಯಯನಪೂರ್ವ ಪುಸ್ತಕ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಪಡೆದಿರುವ ಅಪಾರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಇದು ಸಾಕ್ಷಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಉಹಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ನಿಜಿಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯಿದೆ, ಭೂಗೋಳವಿದೆ, ವೀಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದು ಏನು? ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು ತಾನೆ? ಮನುಷ್ಯನೇ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಭಾಷೆಯೇ ಆಧಾರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ, ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳು ಕಾಲ ದೇಶಗಳ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಾಷೆಯನ್ನುವುದು ಕಾವ್ಯದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆ ಎನ್ನಿಸಿರುವುದು. 'ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ'ಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಇದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ; ಬರಿ ಕಾವ್ಯದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಲ್ಲ, ಯಾವಯಾವದೋ ಕಾಲದೆ ಬದುಕಿನ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯೂ ಹೌದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಅಪರೂಪದ ಪುಸ್ತಕ. ಇಂಥದೊಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಲೇಖಿಕರೂ ಪ್ರಕಾಶಕರೂ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರ ಚಿರಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಲಘುವಾದುದೆಂದು ತೋರುವ, ಆಂತರ್ಜಾಲಲ್ಲಿ ಬಹುಶುತ್ತ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಕನ್ನಡದ 'ವಡ್‌ಲೋರ್' (ಪದಪರಂಪರೆ) ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ 'ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ'ಯ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವೂ ಬೇಗನೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಾರ್ಡ್‌ಸ್ಟ್ರೀನೆ.

ಲೇಖಿಕರಾದ ಪಾಂ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯರು ನನಗೆ ಹಿರಿಯರು; ತುಂಬ ಪ್ರಿಯ ರಾದವರು. ನನ್ನ ಗೌರವ, ಅಭಿಮಾನಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಅವರೊಬ್ಬರು. ತಮ್ಮ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ 'ಮುನ್ನಡಿ' ಬರೆದುಕೊಂಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿ ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತಮಗಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೀನೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ 'ಮುನ್ನಡಿ' ಬರೆಯಲು ನಾನು ಯಾರು? ಈ ಬರಹ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ನಾನಿಟ್ಟಿರುವ ಗೌರವವನ್ನು ನುಡಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ನಮಿಸುವ ಒಂದು ಅವಕಾಶ. ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಂದು ಗೌರವವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ತುಂಬ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿರ್ಝಹಿಸಿದ್ದೀನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇದು 'ನುಡಿನಮನ.' ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾದರೆ ನನ್ನ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಮೇ ೧, ೧೯೯೧

'ಗೋಧೂಳಿ,' ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪ್ರರ,
ಮೈಸೂರು - ೫೬೦ ೧೧೨.

ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕ

ಎರಡು ಮಾತು

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುಗರ ಕ್ಯಾರ್ಯಲ್ಲಿದುವಾಗ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ವ ಕೃತಿಯಲ್ಲ. (ನಾನು ಯಾವ ಪದವಿಯಿಳ್ಳವನಲ್ಲ – ಪಂಡಿತನಲ್ಲ.) ಇದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಧೀಸಿಸಾ ಅಲ್ಲ. ಕವಿಯಾಗಿ, ಲೇಖಕನಾಗಿ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿ, ಶಬ್ದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕುಶಾಹಲ ಇಟ್ಟಕೊಂಡಿದ್ದ ನನಗೆ ನಿವೃತ್ತಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪದಗಳಿಗೂ ಅರ್ಥಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಿಂಜೆ ನೋಡುವ ಹವ್ಯಾಸ ಸುಮಾರು ಹದಿನ್ಯೇದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಗೀಳಾಗಿ ಅಮರಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಈ ಪದಾರ್ಥಲೋಕ ನಾನೆಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ರಂಗುರಂಗಿನದಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಮೊದಲು ನನ್ನ ಲಹರಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ ಕೆಲ ಪದಗಳನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಿ ನನಗೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ನಿಘಂಟು, ಕೋಶ, ಇತಿಹಾಸ, ಲಕ್ಷಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆವುಗಳ ಜಾತಕ ಸಾಮಗ್ರಿ ಕಲೆ ಹಾಕಿದೆ. ತೊಡಗಿದ್ದ ಕುಶಾಹಲದಿಂದ; ಆವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದುದ್ದು ಆಮೇಲೆ.

ಸರಿ ಒಂದರೆಡು ಚಿಕ್ಕಲೇಖಿನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ನನ್ನ ಕಿರಿಯ ಮಿತ್ರರೂ ಆಗ “ಕಸ್ತೂರಿ” ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಹಸಂಪಾದಕರೂ ಆಗಿದ್ದ (ಈಗ ದಿವಂಗತ) ಮಾಧವ ಮಹಿಷಿಯವರ ಹತ್ತಿರ ಕೊಟ್ಟು ಇವು ಟಿಕ್ಕಿಕರಿಸಬಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ಒದಿ ನೋಡಿ “ನೋಡುವಾ” ಎಂದರು. ಮುಂದಿನ “ಕಸ್ತೂರಿ” ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿಯೂ ಬಿಟ್ಟರು. ಪರಿಣಾಮ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟವಾದೋಡನೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಭೇಟ್ಟಿಯಾದ ಪರಿಚಿತರು, ಗಳಿಯರು ಆ ಲೇಖನದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿದರು. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಟ ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಕಾಣಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವರೂ “ಪದಾರ್ಥ-ಚಿಂತಾಮಣಿ”ಯನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿದರು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಯಸ್ಸಿನ ಶಾಲೆ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಯಾವುದೋ ಮದುವೆ ದಿಬ್ಬಣಾದೋಡನೆ ಹುಬ್ಬಳಿಗೆ ಬಂದವೆ ಮುದ್ದಾಮಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ. “ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ”ಯ ಮೂರನೆಯದೋ ನಾಲ್ಕನೆಯದೋ ಲೇಖನವನ್ನು ಒದಿದ್ದ ಆವನು ಅದನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾನ್ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ “ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ”ಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸತ್ತೊಡಗಿದರು. ‘ಲಾಂಗೂಲಾಚಾರ್ಯ’ನಾಗಿ ಕಾಲು ಶತಮಾನದಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನು ಈ “ಚಿಂತಾಮಣಿ” ವಿಮೋಚನೆಗೊಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. “ಧನ್ಯೋರ್ಹಂ” ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಲೇಖನಮಾಲೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಈ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೆಲ ಗಳಿಯರೂ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕಾಶಕರೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನ ಹಳೇಮಿತ್ರ, ಅಭಿಮಾನಿ, ವಿಜ್ಞಾನ ಲೇಖಕ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶರಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಆವರು ಗಂಭೀರ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರತಂದು ಆವರಿಗೆ ನಷ್ಟ

ವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಆಶೇಯನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಮೊದಲು ಯೋಚಿಸಿದ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಮೀರಿದೆ. ಈವರೆಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಅರೆವಾಸಿಯಷ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಸ್ವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಆಧಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕಿಳಿದಾಗ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೇ ಗ್ರಂಥದ ಮೂರರಲ್ಲಾಂದು ಭಾಗದಷ್ಟುಗಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜಾಯಿತು. (ಲೇಖನಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ಅಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿ ಕಲೆ ಹಾಕಿದ್ದೆ.) ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟೆ. (ಬಹುತರ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ತಯಾರಾದ ಮೇಲೆ ತನೆ ಈ ಅರಿವು ಬಂದದ್ದು.) ಡಾ. ಹಾಮಾನಾ ಹಾರ್ಸೀಸಿದಂತೆ ಈ ಮಾಲೆಯ ಉಳಿದ ಲೇಖನಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಸುಯೋಗ ಬಂದರೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಎಡೆ ಪಡೆದಾವೆಂಬ ಆಶೇಯಿದೆ. “ಭವಿತವ್ಯತೆಯೇ, ತಥಾಸ್ತು ಎನ್ನು!”

ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ – ಇದು ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ವ ಕೃತಿಯಲ್ಲ. [ಅಂಥ ಒಂದು ಕೃತಿ ಮದ್ವಾಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಡಾ. ಶಂಕರ ಕೆದಿಲಾಯರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಅರಬಿ-ಪಾರಸೀಕ ಪದಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ, (ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ) ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.] ಇದು ನಿರುಕ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚರ್ಚೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಆ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಆದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬೃಹತ್ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಶಬ್ದಮೂಲವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿಲ್ಲ. ಅವು ಬೇರೆ ಯಾವ ಯಾವ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ನರವಂಶ ಚರಿತ್ರದ, ಆರ್ಥಿಕವ್ಯವಸ್ಥೆಯ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ, ಜನಾಂಗವಲಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗುಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತವೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ವಿಚಾರರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯ ವ್ಯೇಷಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಭಾರತೀಯ ವಿದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪದಗಳ ವಿಕಾಸದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಬರೇ ಶಬ್ದ ಮೂಲ ವಿಕಾಸನವಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲಿ. ನಾನು ಬಹುತರವಾಗಿ ಹುಬ್ಬಿ ಧಾರವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕಬಹುದಾದ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ ಸಹಾಯವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಕೆಲ ಮೇರೆಗಳೊಳಗೆ ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬಯಸಿದಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವಿವೇಚನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಉಹಾಪೋಹಗಳು ಕೆಲವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಮಾರ್ಗ” ಶಬ್ದದ ವಿವೇಚನೆ ವ್ಯಯಾಕರಣಾರಿಗೆ ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ (ವಿದ್ವಾನ್ ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರಿಗೆ ಅದು ಸರಿಯನಿಸಿದ್ದರೂ). ಕೆಲವೆಡೆ ನನ್ನ ಮಾಹಿತಿ ಸಾಲದಾಯಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ‘ನುಡಿನಮನ’ ದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಹಾಮಾನಾ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಲಂಚ ತಿನ್ನುವವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಲಂಚ ಉಣಿವವರೂ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರಂತೆ! ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತುವಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕಪ್ಪಣಿಗಳು ಬಾಯ್ದಿರೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ ನೋಡಿ. ಕೆಲವು ಗೃಹೀತ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಆಮೇಲೆ ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕೆವಿ ಹೆಬ್ಬಾರ ಕುಲದವನೆಂಬುದು ಬರೇ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದು ಡಾ. ಸೀತಾರಾಮ ಜಾಗಿರದಾರರು ಈಚೆಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂಥ ವಿವಾದಾಂಶಗಳೂ ತಮ್ಮ ಕೊಡಕುಗಳೂ ಈ ಬಗೆಯ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ.

ಆದರೆ ನಾನು ಸ್ತೋವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಹೋಮಾವರ್ಣ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನ. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಣತರಾದ ಡಾ. ಹಾಮಾನಾ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಡಿ ಬರೆಯಲೊಷ್ಟಿದ್ದು ನಾನಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚೆಗಳು ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿವೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ತಂದಿದೆ. ಅದು ಏರಿ “ಶಭ್ದಪಾರಮಾಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ” ಎಂದು ಕೇಶಿರಾಜ ಹೇಳಿದ್ದಾನಲ್ಲ.

ಇನ್ನುಳಿದದ್ದು ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಮಾತು –

ಈ ಲೇಖನ ಮಾತೆಯನ್ನು ಮೂಲತಃ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಒಟ್ಟು ಇಂದಿಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ “ಕಸ್ತೂರಿ” ಯ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ

ಇದನ್ನು ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ದ್ವೇರ್ಯಶಾಲಿ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣ ರಾಯರಿಗೆ;

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪರಿಚಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂಚಿನಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿಟ್ಟು, ಈಗ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಡಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಗೌರವ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಸಹೃದಯರೂ ಆಗಿರುವ ಡಾ. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕರಿಗೆ;

ಈ ಲೇಖನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಡಾ. ಶೆ. ಬಾ. ಜೋತಿ, ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಡಾ. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ಪಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ; ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಳಿಯ ಶ್ರೀ ಗೌರೀಶ ಕಾಯಕೀರ್ತಿ, ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ಪಿ. ವಿ. ಜೋತಿ ಮೊದಲಾದ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ;

ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯುಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನಿತ್ತ ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರಿಗೆ;

ನನ್ನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಂಜಲತೆಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದ ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಪ್ರೊ. ಕೆ. ಎಸ್. ನಾರಾಯಣಚಾರ್ಯ, ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಬನ್ನಂಚೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ;

ಮುಖಿಚಿತ್ರ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಬಿ. ಕುಲಕರ್ನಿಯವರಿಗೆ;

ಹಿಂದಿಯ ಕೆಲ ಆಕರ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಕೊಂಕಣ ಪದಗಳ ವಿವರಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ಪ್ರೇ (ಹುಬ್ಬಳಿ) ಅವರಿಗೆ;

ಮತ್ತು ಹಂತ ಪ್ರಿಯರ್ನಿನ ಕಾರ್ಮಿಕ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ನಾನು ಯಣಿ.

ಜೂನ್ ೫, ೧೯೯೧
ಉಲ್ಲ ಕೆಂಪೆ ಕಾಲೋನಿ
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಗರ
ಹುಬ್ಬಳಿ - ೫೬೦ ೦೩೨

ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ

ಹೀಗೊಂದು ಮುನ್ನಡಿ

ಕೆಲವರಿರುತ್ತಾರೆ : ಪದ-ಅರ್ಥಗಳ ಚಿಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಹಾಯಾಗಿ
ಬದುಕುವವರು.

ಪದ-ಅರ್ಥಗಳ ಚಿಂತೆಗೆ ಮಣಿಯದವರು.

ಉಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ತಾಟಿಗೆ ಬಡಿಸುವ 'ಪದಾರ್ಥ'ಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮಾತ್ರ
ಚಿಂತಿಸುವವರು.

'ರ್ಯೂಎಂ'ಕ್ಕೆ 'ರ್ಯೂಎಂ'ವೆ ಅರ್ಥವಾದವರು.

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿರುತ್ತಾರೆ : ಪದ-ಅರ್ಥಗಳ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತಸ ಕಾಣಿವವರು.

ಅರ್ಥವಾಗುವವರು; ಬಹಳ ಮಂದಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದವರು.

ಷಾವೆಂ ಈ ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಶಬ್ದಸಾಗರದ ಆಳಕ್ಕೆ
ಧುಮುಕಿದವರು. ಅರ್ಥದ ಅಪೂರ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ತಂದವರು.
ತಂದು ನಮಗಿತ್ತವರು.

ಕಡಲನ್ನು ಈಸಿ ದಡ ಸೇರಿದರೇನು ಬಂತು ?

ಉಪ್ಪನೀರು ಕಡಿದದ್ದೇ ಬಂತು. ತೋಳು ನೋಯಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೇ ಬಂತು.

ಆದರೆ ಜನ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ : ಇವರು ಪಾರಂಗತರು; ಪಾರೀಣರು;
ಪಾರವಾರೀಣರು.

ಮುತ್ತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಬಿರುದು ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕು. ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ತರಬೇಕು. ಕಡಲ ಒಡಲನ್ನು
ಕಡೆಯಬೇಕು; ಒಳಗಿನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಒಡೆಯಬೇಕು. ಆಗ ಹಟ್ಟ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕ.

ಅಂಥವರನ್ನು ಯಾರೂ ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾರೂ ಬಿರುದು ನೀಡಿ
ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಪಾರಂಗತರಲ್ಲ.

ಶಬ್ದ ಸಾಗರದಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೆ : ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಿದ್ದಾರೆ. ಜನ ಅವರನ್ನು
ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಗಳು ವಿರಳರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದ್ದವರನ್ನೂ
ಗುರುತಿಸುವವರಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಪಾರಂಗತರು. ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ
ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಗಳು.

ಗಿನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ವಿಷ್ಣುಸೇ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಪಂಡಿತರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಂತು :

“ನಹಿ ಮಣಿಗಣಮಾಗ್ರಣಪರಾ ನಿಪ್ರಣಾಧಿಯೋರ್ನಪದಂ
ಸ್ವಪರಗುಪ್ತಿಪಾಟನಪಟವೋರ್ದಿಜಲಧಿ ಲಹರೀಪಟಲ-
ಪರಿವೃತ್ತಿಪರಿಗಣನಕೌತುಕೇನ ಸಮಯಮತಿಪಾತಯಂತಿ”.

(ಜಾಣಿರು ಹೆಚ್ಚೆಹೆಚ್ಚೆಗೆ ಮುತ್ತು ಅರಸುತ್ತಾರೆ – ಕಡಲ ಜಂತುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ – ಕಡಲಾಳಕ್ಕಿಳಿದು. ಅವರು ಕಡಲ ಮೇಲಣ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಎಣಸುತ್ತ ವ್ಯಧಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.)

ಏವೆಂ ಇಂಥ ಒಬ್ಬ ಅಪೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ ಅವರ ಚಿಂತನಕ್ರಮ ನಮಗೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿ ಮುರಾರಿ ಹೊಡ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :

“ಆಭಿಲ್ಲಿಂಫಿತ ಏವ ವಾನರ ಭಟ್ಟೀ:
ಕಿಂತ್ಸ್ವಸ್ಯ ಗಂಭೀರತಾಂ
ಆಷಾತಾಳನಿಮಗ್ನಪೀವರತನು:
ಜಾನಾತಿ ಮಂಥಾಚಲಃ”

ಕವಿಗಳು ಕಡಲನ್ನೇನೋ ದಾಟಿದರು. ಅದರ ಆಳ ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು ? ಹಾತಾಳದಾಳಕ್ಕಿಳಿದು ಕಡಲನ್ನು ಕಡೆದ ಮಂದರಗಿರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅದರ ಆಳ ಗೊತ್ತು.

ಬಹಳ ಮಂದಿ ಕವಿಗಳೂ ಹಾಗೆಯೆ : ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡಲನ್ನು ದಾಟಿರಬಹುದು : ದಾಟಿ ಆಚೆಯ ತಡಿ ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಕಡಲ ಆಳವನ್ನರಿತ ಕವಿ ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಮುರಾರಿ.

ಅವನ ಈ ಬಡಾಯಿಗಾಗಿಯೆ ‘ಮುರಾರಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ದಾರಿ’ ಎಂಬ ಮಾತು ರೂಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂತು :

“ಮುರಾರೇಃ ತೃತೀಯಃ ಪಂಥಾಃ.”

ಸಾಮಾನ್ಯರದೊಂದು ದಾರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಂಡಿತರದೊಂದು ದಾರಿ.
ಮುರಾರಿಯದು ಮೂರನೆಯ ದಾರಿ.

ಉರಿಗೊಂದು ದಾರಿಯಾದರೆ ಪೋರನಿಗೊಂದು ದಾರಿ. ಯಾರೂ ನಡೆಯದ,
ನಡೆದು ಸವೆಯದ ದಾರಿ.

ಮುರಾರಿಯ ಮಾತು ಮುರಾರಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾದಿತ್ತು; ಆಗದೆಯೂ ಹೋದಿತ್ತು. ಪಾವೆಂ ಆವರಿಗಂತು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಳಿದವರು ನಡೆದು ಸರ್ವೇಸಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆದವರೇ ಅಲ್ಲ. ಅವರದ್ದು “ತೃತೀಯಃ ಪಂಥಾಃ” ಅವರದು ಮೂರಾಬಟ್ಟೆ ಅಲ್ಲ; ಮೂರನೆಯ ದಾರಿ ಹೌದು.

ಅವರು ಒದುಕೆನ ಕೊನೆಯ ಕ್ಷಣಿದ ತನಕವೂ ಹೊಸ ಹಾದಿಯನ್ನರಸ್ತು ನಡೆದರು. ಹೊಸತನ್ನು ಹುಡುಕಿದರು. ಹೊಸತನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಯಾರೂ ಸಾಧಿಸದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಅವರ ಅಭಿಜಾತ ಗುಣವಾಗಿತ್ತು. ಈ ‘ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ’ ಅದಕ್ಕೂಂದು ಅಪೂರ್ವ ನಿದರ್ಶನ.

ತಲಸ್ಸುತ್ತಿರುವ ಯಾರ ಚಿಂತನೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೀಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ ದುಭೀನು ದೃಷ್ಟಿ, ನಿಶಿತವಾದ ತಾರ್ಕಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಕರಾರುವಾಕ್ಷಾದ ನಿರೂಪಣೆ ಪಾವೆಂ ಅವರ ವೈದುಷ್ಯದ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯಗಳು. ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಅವರು ಲಾಂಗೂಲಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಲಘುಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಬರೆದಾಗಲೂ ಈ ಮೂಲದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬರೆದವರು.

ಪ್ರಬಂಧದ ಚೌಕಟ್ಟು ಲಘುವಾದರೂ ಕಟ್ಟು ಲಘುವಲ್ಲ. ಅವರು ಲಘುವಾಗಿ ಲಾಂಗೂಲ ಆಡಿಸುತ್ತಲೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಜಾಲಾಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಗುನಗುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮೆನ್ನು ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಷಾದಕ್ಕೂ ನಗೆಯ ಲೇಪ.

ಆದು ಮುಟ್ಟುದ ಸೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಆದುಸೋಗೆ ಉಂಟು. ಪಾವೆಂ ಮುಟ್ಟುದ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಪವಾದವಿಲ್ಲ.

ಪಾವೆಂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆದುಸೋಗೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಒದುಕೆನಲ್ಲಿ ಕೈತುಂಬ ‘ಸಂಪಾದನೆ’ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆವರೋಭ್ಯ ಶ್ರೀಷ್ಠಿ ಸಂಪಾದಕರಂತು ಹೌದು. ಆವರ ಸಂಪಾದನಯಿಂದ ಆವರ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೀಮಂತವಾಯಿತು.

ಪಾವೆಂ ಕೊನೆಯಸಿರ ತನಕವೂ ತನ್ನ ಚಿಂತನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಿ ನೀಡಿದವರಲ್ಲ.

ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕು :

ನಾನು ಹುಬ್ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಹುಬ್ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಾವೆಂ ಅವರನ್ನು ಕಾಣದೆ ಬರುವುದುಂಟೆ? ಅಮೇರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಿಸ್ತೆ ಲ್ಯಾಂಡ್ ನೋಡದೆ ಬರುವುದುಂಟೆ? ಅವರ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಮಾತಾಡಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಹೊರಡುವ ದಿನ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆಯಿತು.

ನಾನು ಉರಿಗೆ ಹೊರಡುವಂದೇ ಪಾವೆಂ ಕೂಡ ಉಡುಪಿಗೆ ಬರುವವರಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಟ್ರೈಕ್ ಯನ್ನು ಅವರು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಆಯತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಟ್ರೈಕ್ ಯವನು ಕ್ರೇಕೊಟ್. ಪಾವೆಂ ಕೊಂಚ ಗೊಂದಲಮ್ಮೆಳಗಾದರು. ಅಂದು ಅವರು ಹೊರಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಿತ್ತು.

ನನಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರ ಆಡಚಣೆ ನನಗೆ ಲಾಭವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಜತೆ ಬರುವಂತೆ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಅಹ್ವಾನಿಸಿದೆ. ನಾವು ಜತೆಯಾಗಿ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಪಯಣ ಹೊರಟೆವು.

ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗಿನ ತನಕ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಪಾವೆಂ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾತನಾಡಿದರು : ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ, ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ, ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ, ಪುರಾಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ.

ಚಚೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ದಾರಿ ಸಾಗಿದ್ದೇ ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ. ಇರುಣ್ಣ ಕಳೆದದ್ದೂ ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ. ಉಡುಪಿ ಬಂದಾಗಲೇ ದಾರಿ ಸಾಗಿದ ಎಚ್ಚರ.

ಅದು ಎಂದೂ ಮರೆಯಲಾಗದ ರಾತ್ರಿ : “ಅವಿದಿತಗತಯಾಮಾ ರಾತ್ರಿರೇವ ವೃರಂಸೀತ್”

ಉಡುಪಿ ಬಂತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಮಗನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಳಿದರು. ನಾನು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದೆ.

ಎರಡು ದಿನ ಕಳೆದಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಒಂದು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಆಚಾರ್ಯರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ರಾತ್ರಿಯಿಡೇ ತಲೆ ತಿಂದ ಯಾವುದೋ ಶಬ್ದದ ನಿರ್ವಚನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಚಚೆಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಗಾಗುವುದೇ ತಡ; ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಅವರು ಬಂದಾಗ ನನಗಿನ್ನೂ ಬೆಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವರು ಬಂದರು ಎಂದು ಬೆಳಗಾಯಿತು.

ಲಗುಬಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ಬಂದೆ.

ಚಹಾಪಾನದ ಜತೆ ಗಂಭೀರ ಚಚೆ.

ಶಬ್ದದ ಬೇರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಾಡಿದೆವು.

ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವರು ಹೊರಟರು. ನಾನು ಒಳನಡೆದೆ. ಎರಡು ನಿಮಿಷ

ಕಳೆದಿರಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾಟಿನ ಸದ್ಗುಣ. ಹೊರಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ! ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡವರೇ ಹೇಳಿದರು : “ನೋಡಿ. ಎಂಥ ಮರೆವು. ಎರಡು ಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಚೆಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಂದಿದ್ದೆ. ಒಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಚೆಸಿ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಅಧ್ಯ ದಾರಿ ಸಾಗಿದ ಮೇಲೆ ಮರತೆ ಎನ್ನವುದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಆ ಶಬ್ದದ ಇತ್ಯಧ್ವನ್ಯಾ ಆಗಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಬಂದೆ.”

ಮತ್ತೆ ಹುಳಿತೆವು. ಮತ್ತೆ ಚಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಅವರ ಹಸಿವು ಹಿಂಗಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನಂತು ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಸುಲಭಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಡುವವರಲ್ಲ. ನಾನು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ‘ಅದು ಹಾಗೆಯೋ ಏಕಾಗಬೇಕು ? ಹೀಗೇಕೆ ಆಗಿರಬಾರದು ?’ ಎನ್ನವರು.

ಸಂಭಾಷಣೆಯ ನಡುವೆ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡರು :

“ನಾನಿರುವುದು ಹುಬ್ಬಿಳಿಯಲ್ಲ. ಹುಬ್ಬಿಳಿ-ಧಾರವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವಿದೆ; ಕಾಲೇಜುಗಳಿವೆ; ಪ್ರಸ್ತಕಾಲಯಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ಪದಾರ್ಥಚಿಂತನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಕರ್ಗಂಥಗಳು ಸಿಗದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವೋಮೈ ಖಚಿತವಾದ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗದೆ ತಿಣುಕಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”

ಹೇಗೆದೆ ? ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತಕಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಪ್ರಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವವರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಸ್ತಕಗಳು ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಸ್ತಕಗಳು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಿದ್ದ ಪ್ರಸ್ತಕಗಳು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂತೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಶಬ್ದದ ಬೇರು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಾಡಿದೆವು. ಎಳೆದಾಗ ಒಂದೆಳೆ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಬೇರೋ ಬರಿಯ ಬಿಳಲೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಇದು ಎಂಥ ಜ್ಞಾನತ್ಯಷ್ಟ ! ಎಂಥ ತಣೆಯದ ಜೆಜ್ಞಾಸೇ !

ಮತ್ತೆ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಬೀಳೊಟ್ಟು ನಾನು ಒಳನಡೆದೆ. ಆದರೆ ಆದೇ ಹೊನೆಯ ಬೀಳೊಡುಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನೆಣಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾದ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಹುಬ್ಬಿಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ, ಮತ್ತೆಂದೂ ಮರಳದ ತಾಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಅನಾಥವಾಯಿತು ! ಆದರ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ನಾವೆಂದೂ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ.

ಶಬ್ದದ ಮೂಲವನ್ನರಸುವುದು ಹಂಬ ರೋಚಕವಾದ ಸಂಗತಿ.
ಒಮ್ಮೆ ಅದರ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿದರೆ ಸಾಹ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತುತ್ತದೆ.
ಸ್ತ್ರೀಮೂಲ, ನದೀ ಮೂಲ, ಖಣಿಮೂಲ ಹುಡುಕಬಾರದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
ಮೂಲ ತಿಳಿದರೆ ಇದ್ದ ಗೌರವ ಕವ್ಯಿಯಾದೀತು ಎನ್ನುವ ಭಯ.

ಆದರೆ ಶಬ್ದಮೂಲ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಹುಡುಕಿದಾಗ ಆ ಪ್ರತ್ಯೇ ಶಬ್ದದ
ಒಡಲೊಳಗೆ ಇಡಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಹುಡುಗಿರುವುದನ್ನ ಕಂಡು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ
ನಾವು ದಿಗಿಲುಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನಾಂಗದ
ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯ ಪ್ರಟಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗದ
ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಶಬ್ದದ ಬೇರುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬಹುದು.

‘ದೇವರ’ ಶಬ್ದದ ಬೇರನ್ನ ಹುಡುಕುತ್ತ ಯಾಸ್ಕ ಹೇಳಿದ : “ದ್ವಿತೀಯೋ ವರೋ
ಭವತಿ” ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿ ಗಂಡುಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಬಗೆಗಿನ
ಷಾಚೀನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ
ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು.

ಈ ಬೇರ ಹುಡುಕುವುದು ಅಷ್ಟೋಂದು ಸುಲಭವೇನೂ ಅಲ್ಲ.
ಇದೊಂದು ಶೈವಪುರಾಣದ ಲಿಂಗ ಮೂಲಾನ್ನೇಷಣೆ. ಕಂಡೆ ಎಂದುಕೊಂಡವರು ಒಹಳ
ಮಂದಿ ಉಂಟು. ಕಂಡವರು ಕಡಿಮೆ. ಇವು ಕಂಡೂ ಕಾಣಾದ ನೋಟಗಳು.
ಕಂಡಕಂಡವರು ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಇರುವುದು ಒಂದು. ಕಾಣುವುದು ಇನ್ನೊಂದು.

ಬುಡದ ಗುಣವೇ ಗಿಡದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಬುಡದಲ್ಲಿ ದ್ವಿವೇದಿ ಇತ್ತು. ಬೆಳೆಯುತ್ತ ದುಬೇ ಆಯಿತು ಎಂದಾಗ ಅಷ್ಟೋಂದು
ಅಷ್ಟರಿಯೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಕಡೆ ಕೇಳಿ.

‘ಉಪಾಧ್ಯಾಯ’ ಇತ್ತು. ಉವಜ್ಞಾಯ ಆಯಿತು. ಓರ್ಧೂ ಆಯಿತು.
ಕೊನೆಗೆ ರೂಪ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ರೂಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಯಾವ ಅಕ್ಷರವೂ
ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ !

ಕನ್ನಡದ ದಿಂಬಿನ ಕಡೆಯೇನು ಕವ್ಯಿ ರೋಚವೆ ?
ತಲೆಗೆ + ಇಂಬು = ತಲೆಗಿಂಬು ಆಯಿತು.

ಅರ್ಥದ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲದವರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಗಿಂಬು ಹೋಗಿ
ತಲೆದಿಂಬಾಯಿತು.

ಕೊನೆಗೆ ತಲೆಯೂ ಹೋಗಿ ಬರಿಯ ದಿಂಬು ಉಳಿಯಿತು ! ಕನ್ನಡ

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಂದು ಹೊಸ ಶಬ್ದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು : ದಿಂಬಿ ! ಏನು ಹಾಗಂದರೆ ? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನು ? ಎಂಥವರಯ್ಯಾ ನೀವು ! ದಿಂಬಿ ಎಂದರೆ ದಿಂಬಿ !

ಶಬ್ದನಿರ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅದರ ಮೂಲವನ್ನು ಬಗೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲಿ ಯಾಸ್ತನದು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ವೈಯಾಕರಣಿ ಅಸಹಜ ನಿರ್ವಚನದಿಂದ ಶಬ್ದದ ಸಹಜನಿರ್ವಚನದೆಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆದ ಕೇರ್ಮಾ ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ಅನಂತರದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದರು. ನಿರ್ಯತ ಹಿಂದೆ ಬಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ಪೂರ್ವಾಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡವರು ಇಂದೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ಯರು.

ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಯತ ಹೊಲೆಗಟ್ಟಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವೈಭವೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಷಾಜ್ಞನವೇ ಇಲ್ಲದ ಕೆಟ್ಟ ನಿರ್ವಚನಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು.

ಉದಾ : ಉದುಪಿ, ತೀರ್ಥಾಳ್ಯಾ

‘ಒಡಿಪು’ ಎಂಬ ತಣ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉದುಪಿಯಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೂಂದು ಹೊಸ ನಿರ್ವಚನ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು : ‘ಉದುಪ’ ಎಂದರೆ ಚಂದ್ರ. ‘ಉದುಪಿ’ ಎಂದರೆ ಚಂದ್ರಮಾಳೀಶ್ವರ ! ತಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿರ್ವಚನ.

ಇನ್ನು ತೀರ್ಥಾಳ್ಯಾಯ ಕಥೆ ಕೇಳಿ. ಪರಶುರಾಮನ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡದ ಪಾಪ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದಾಗ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತಂತೆ ! ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪ ತೀರಿತು. ಅದರಿಂದ ಇದು ‘ತೀರಿತಹಳ್ಳಿ’ಯಾಗಿ ‘ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ’ಯಾಯಿತಂತೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ನಿರ್ವಚನ !

ಹೀಗ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತರೆದಿದುವ ನಿರ್ವಚನದಿಂದಲೇ ಇತಿಹಾಸದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಶಾಷ್ಟತವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಡೆಯಿತು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಂತು ಶಬ್ದ ಮೂಲದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ನಡೆದದ್ದು ತೀರ ವಿರಳ. ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪಾವೆಂ ಆಚಾರ್ಯರು ಅಂಥ ಹೊಸ ಜಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದರು. ನಡೆದು ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೈಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದರು.

ಆದರೂ ಆವರು ಈ ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತೆ ಪರಿಚೀದಗಳಲ್ಲಿ
ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ ಸಣ್ಣದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಇಂದಿರಿಯರ ತನಕದ ಈ
ಪರಿಚೀದಗಳು ಈ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೆಲವು
ನಿರ್ವಚನಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಅನ್ವಯಿಕಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ
ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ – ತೀಮಾನದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಚಿಂತಕರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು.

ಅಡಿಯ ಅಡಿಗ ಎಂದರೆ ಸೇವಕ. ಹೀಗೆ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಅಡಿಗ ಎಂಬ
ಹೆಸರು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಪು. ೧೧೨. ಪಂ. ೨೯-೩೦)

ಅಡಿಗ ಎಂದರೆ ಸೇವಕ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ ನಿಜ. ದೇವರ ಕೊಕರಿಯವರನ್ನು
ದೇವಾಡಿಗರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಅಡಿಗರು ಆದದ್ದು
ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಇದರ ಪೂರ್ವರೂಪ ಅಡಿಗಳು. ಇದು ಅಡಿ ಶಬ್ದದ ಬಹುವಚನದ ರೂಪ.
ಅಡಿಗಳು ಅಡಿಗರು ಆದದ್ದು ನಿರ್ವಚನ ಮರೆತ ಆರ್ಥಿಕೀನರ ಕ್ಷೇತ್ರಲ್ಲಿ.

ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ‘ಘದ’ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ
ರೂಢಿ. ಆದಕೆಂದೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಪುರುಷರು ಭಗವತ್ಪಾದರಾದರು.

ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಶ್ರೀ ಘಾದರಾದರು. ಈ ಶ್ರೀಪಾದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಾರ
ಕಳೆದುಹೊಂಡು ‘ಅಡಿ’ಗಳಾದರು. ದೊಡ್ಡವರು ದೇವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರದವರು
ಎನ್ನುವುದು ಆದರ ಅರ್ಥವಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಕಚಡಾ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಪಾರಸೀಕ ಅರಬ್ಬೀ
ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟುವಟಿಯವರ ಅಂಬೋಣ.
ದ್ವಾರಿದ ಭಾಷೆಯ ಕೆಸ್-ಗಸಿ ಇತ್ತುದಿಗಳಿಂದಲೇ ಏಕೆ ಬಂದಿರಬಾರದು
ಎನ್ನುವುದು ಆಚಾರ್ಯರ ಶಂಕೆ (ಪು. ೧೨೬)

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಂಕೆ : ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ‘ಕಚ್ಚರ್’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. ಹೊಳೆಯಾದದ್ದು
ಎಂದೇ ಆದರ ಅರ್ಥ. ಇದರಿಂದ ಮರಾಠಿಯ ಕಚಡಾ ಹಿಂದಿಯ ಖಚರ
ಕನ್ನಡದ ಕಚಡಾ ಅಥವಾ ಖಚಡಾ ಆಗಿರಬಹುದೆ? ಅಥವಾ ದೇಸಿಯಿಂದ
ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕ ಹೋಯಿತೆ? ವಿದ್ವಾಂಸರು ತೀಮಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ.

“ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಿಂದೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ-ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಗೊಂದಲ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಬುದ್ಧನಿಗೆ” ಎಂಬ ದಾಸರ ಮಂಗಲ ಪದ. ಬುದ್ಧ ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದು ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಂದು ಆಗ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.” (ಪ್ರ. ೨೦೩. ಪುಂ. ೧೯-೨೦)

ಜ್ಯೇಂದ್ರಮರ್ಚ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಕನ್ನಡದ ನೆಲದಲ್ಲಿ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಶೋಷಗೆ ಅನ್ವಯವಾದದ್ದು. ಗೊಮ್ಮೆಟನ ನಾಲ್ಕು ಬೃಹತ್ ಬತ್ತಲೆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿರುವುದು ಕನಾರ್ಟಕದಲ್ಲಿ. ಹೇಗಿದ್ದೂ ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತವನು ಬುದ್ಧ ಅಲ್ಲ ಬಾಹುಬಲಿ ಎನ್ನುವುದು ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ನಂಬಿವುದು ಕಷ್ಟ!

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹರ್ಷ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತನ್ನ ನಾಟಕವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಬುದ್ಧೋಽಜಿನಃ ಷಾತು ವಃ”. ಬೌದ್ಧನೆಂದು ನಂಬಲಾದ ಶೋಶಕಾರ ಅಮರಸಿಂಹ ಬುದ್ಧನ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಜಿನ’ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ: “ಮಾರಜಿತ್ ಲೋಕಜಿತ್ ಜಿನಃ”. ಇನ್ನೂಬ್ಬ ಶೋಶಕಾರ ‘ಜಿನ’ ಎಂದರೆ ಮಹಾವೀರನೂ ಹೌದು; ಬುದ್ಧನೂ ಹೌದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ: “ಜೀನೋರಹರ್ಷತಿ ಚ ಬುದ್ಧೋ ಚ” ಬುದ್ಧ ಜಿನನ ಮಗ ಎನ್ನತ್ತದೆ ಭಾಗವತ. “ಬುದ್ಧೋ ನಾಮ್ಮಾ ಜಿನಸುತ್ತಃ” ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯಮಧ್ವರು - ಬುದ್ಧನ ತಂದೆ ಶುದ್ಧೋದನನಿಗೆ ‘ಜಿನ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು - ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಶುದ್ಧೋದನೇತ್ಯೇವ ಜಿನೇತಿ ಜೋತ್ತಃ”

ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳ ಅಂತರ ತಿಳಿಯದ ಗೊಂದಲದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾಗೂ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲ. ‘ಜಿನ’ ಎನ್ನುವುದು ರೂಢನಾಮವಲ್ಲ. ಇಂದಿಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನು ಎಂಬರ್ಥದ ಗೌರವನಾಮ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಿರುದು. ಈ ಎಚ್ಚರ ಷಾಚೀನರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಜಿನ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರೇ ಜಿನ-ಬುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಾಗಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಷಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಜಿನ ಎಂದು ಕರೆದರ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಜಿನನನ್ನು ಬುದ್ಧ ಎಂದು ಕರೆದದ್ದಿಲ್ಲ. ಪುರಂದರದಾಸರು ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಹ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಎಂದರು. ಏನು ಇದರ ಅರ್ಥ?

ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಮುಖಿವಿದ್ದಂತೆ ಪೌರಾಣಿಕ ಮುಖಿವೊಂದುಂಟು. ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರಕಾರ ತ್ರಿಪುರಾಸುರರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವುದು ಬುದ್ಧವತಾರದ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಅಸುರಸ್ತೀಯರ ಮುಂದೆ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನಾಗಿ ಆಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದು ಇತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ದಾಖಿಲಾದ

ಕಥೆಯಾದರೆ ಇದರ ಜಡಿಗೆ ಈ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಬತ್ತಲಾದವನು ಜೈನಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಅಲ್ಲ.

ಶುದ್ಧೋದನನ ಮಗ ಬುದ್ಧನೇ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದ ಪುರಂದರದಾಸರು ಈ ಪೌರಾಣಿಕ ಅಂಶವನ್ನು ತನ್ನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಆವರಿಗೆ ಬೌದ್ಧ-ಜೈನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಅಂತರ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

“ಈಚಿಗೆ ಮಲೆಯಾಳಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ವಣಕ್ಕಂ ಎಂಬ ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ.” (ಪ್ರ. ೨೧೦. ಪಂ. ೩೨)

ಮಲೆಯಾಳಿಗಳ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ತಮಿಳರೂ ವಣಕ್ಕಂ ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

“ತೀರ್ಥ ಶಬ್ದ ಮಗ್ನೋದದಪ್ಪ ಹಳೆಯದು. ಮೂಲತಃ ‘ತೃ ತರಣೇ’ ಅಂದರೆ ದಾಟುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ ಅದು”
(ಪ್ರ. ೨೫೨. ಪಂ. ೨೯-೩೦)

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತೀರ್ಥ ಶಬ್ದ “ತೀರ್ಥ ಕರ್ಮಸಮಾಪ್ತೌ” ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದದ್ದು. ದಾಟಿದವನು, ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದವನು ತೀರ್ಥ. ಈ ‘ತೀರ್ಥ’ ಧಾತುವಿನಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡದ ‘ತೀರು’, ‘ತೀರಿಸು’ ಬಂದಿದೆ.

ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದವನು, ಎತ್ತರಕ್ಕೇರಿದವನು, ಆದಕ್ಕೆಂದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯನಾದವನು, ಪವಿತ್ರನಾದವನು ಎಂದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ‘ತೀರ್ಥ’ ಎಂದರೆ ಆದರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ; ಗೌರವಾರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಮಗನಿಗೆ ತಂದೆ ಗೌರವಾರ್ಹ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆದಕ್ಕೆಂದೆ ಆವನು ತೀರ್ಥರೂಪನಾದ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೀತಾರ್ಥಿಪತಿಯಾದ ಸನ್ಯಾಸಿ ತೀರ್ಥನಾದ. ತೀರ್ಥಾಭಿಷೇಕದಿಂದ ಪಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೀರ್ಥನಾಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಶಬ್ದ. ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥದ ಹರವು ದಿಗಿಲು ಬರಿಸುವಂಥದು :

ಶಾಸ್ತ್ರ ಉಪದೇಶಕನಾದ ಗುರು ತೀರ್ಥ. ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ತೀರ್ಥ. ಯಜ್ಞ ತೀರ್ಥ,
ಪುಣ್ಯಕ್ಕೇತ್ರ - ಪುಣ್ಯ ಜಲಗಳೂ ತೀರ್ಥ. ಸ್ವಾನಘಟ್ಟವೂ ತೀರ್ಥ.
ಉಪಾಯಜ್ಞನಾದ ಮಂತ್ರಿಯೂ ತೀರ್ಥ. ಉಪಾಯವೂ ತೀರ್ಥ. ಆಚ್ಚರಿಯ
ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣನ ಖತುಸ್ತಾವವೂ ತೀರ್ಥ !

ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದನ್ನು ತೀರಿಸುವ, ಪಾರುಗಾಣಸುವ ಶ್ರಯೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಪೂಜ್ಯ, ಪವಿತ್ರ, ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಅನಂತರ ಬಂದದ್ದು. ಹೆಣ್ಣನ ರಜಸ್ಸು ಸೈಫಿಕೆಯೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಸ್ತುವಾಯಿತು.

“ತಾವರೆಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಪುಂಡ್ರ, ಪುಂಡರೀಕ ಎಂಬವು ಬಿಳಿದಾವರೆಗೆ ಸಲ್ಲಿತ್ತವೆ.” (ಪ್ರ. ೨೬೦. ಪಂ. ೨೭-೨೮)

ಸಂಸ್ಕृತ ಹೋಶಕಾರರು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಷ್ಟ್ರಿಯನ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಕೆಂದಾವರೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪುಂಡರೀಕ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉದಾ : “ಯಥಾ ಕಷ್ಯಸಂ ಪುಂಡರೀಕಮೇವಮಕ್ಷಣೋ” (ಕೆಂದಾವರೆಯಂಥ ಕಣ್ಣ) “ಏಕಪುಂಡರೀಕಂ ಧಾರಯತಿ” (ಒಂದು ಕೆಂದಾವರೆ ಮುದಿದಂತೆ ಕನಸು ಕಂಡರೆ ಆದು ಮೃತ್ಯುಸೂಚಕ.)

“ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಆತಪತ್ರ ಎಂಬುದು ಹೊಡೆಗಿರುವ ಒಂದು ಪದ. “ಆತಪ” ಎಂದರೆ ಬಿಸಿಲು; “ತ್ರು” ಎಂಬುದು ಕಾಪಾಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಪ್ರತ್ಯಯ (? ಧಾತು). ಅರ್ಥಾತ್ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಹೊಡೆಯ ಕೆಲಸ; ಮಳೆಯಿಂದಲ್ಲ.” (ಪ್ರ. ೩೧೦. ಪಂ. ೨೧೦-೨೧೧)

ನನಗೆ ಒಂದು ಗುಮಾನಿಯಿದೆ : ಷ್ಟ್ರಿಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ‘ಹೊಡೆ’ಯೇ ಬೇರೆ; ಮಳೆಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ‘ಹೊಡೆ’ಯೇ ಬೇರೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ‘ಹೊಡೆ’ ಮಳೆಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕೆ ಇಡಿಯ ಮೈಮುಚ್ಚವಂಥ ‘ಗೊರಬು’ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಭತ್ತ : ಮೈಯನ್ನು ಸುತ್ತ ಆಷ್ಟುದಿಸುವಂಥದ್ದು.

ಹೀಗೆ ಬಿಸಿಲಿನ ಹೊಡೆ ‘ಆತಪತ್ರ’. ಮಳೆಯ ಹೊಡೆ ‘ಭತ್ತ’. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಬಿಸಿಲಿಗೂ ಮಳೆಗೂ ಏಕರೀತಿಯ ‘ಹೊಡೆ’ ಬಂದಾಗ ಈ ಎರಡೂ ಶಬ್ದಗಳೂ ಏಕಾರ್ಥಕವಾಗಿರಬೇಕು.

ಹಾಗೆಯೇ ಆತಪತ್ರ ಎನ್ನುವುದು ಆತತೆ+ಪತ್ರ ಎನ್ನುವುದರ ರೂಪಾಂತರವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ : ಆತತೆ = ಹರವಿ ಹೆಣೆದ, ಪತ್ರ = ಎಲೆ. ತಾಡೋಲೆಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹರವಿ ಹೆಣೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ‘ತತ್ತ’ಗಳೇ ಆತ ಪತ್ರಗಳು. ಈಗ ‘ಆತ ಪತ್ರ’ ಎಂದರೆ ಬರಿಯ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವಂಥದ್ದು ಹೂಡ.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಪಾವೆಂ ಆಚಾರ್ಯರ ಜತೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು.
ಆದರೆ ವಿಧಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ
ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪಾವೆಂ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಇಂಥ ಚಿಂತಾಮನೆಯ ಸರಮಾಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ
ಬರಬೇಕಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ವಾಗ್ದೀವಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಅದು ಅಪೂರ್ವ
ಸರಮಾಲೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತಂಬುವವರು ಯಾರು? ಈಗ
ಮನೆಯಿರದ ಬರಿಯ ಚಿಂತೆ ನಮ್ಮದು.

- ಒನ್ನಂಜಿ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ

ಶ್ರೀ ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯರ 'ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ'ಯ ಮೊದಲನೇ ಆವೃತ್ತಿಯ ಒಂದನೇ ಭಾಗವನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಪ್ರಕಾಶನದವರು, ಎರಡನೇ ಭಾಗವನ್ನು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದ ಪ್ರಮತ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಎರಡನೇ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನವಕನಾರ್ಟಕ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದವರು ನಮ್ಮ ಹಿತ್ಯೇಷಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣ ರಾವ್. ಶ್ರೀಮತಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಪಾ. ವೆಂ. ರವರ ಈ ಅಪ್ರಾವ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ನಮಗೂ ಸಂತೋಷವೇ. ಆದರೆ ಎರಡು ಭಾಗಗಳ ಬದಲು ಓದುಗರಿಗೆ ಒಂದೇ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿದರೆ ಅನುಕೂಲ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದನ್ನು ಸಮೃತಿಸಿದವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿ ಆಚಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಎಂ. ವಿ. ಪಾಡಿಗಾರು.

ಎರಡನೇ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಡಿ ಬರೆದಿರುವ ಶ್ರೀ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಒಂದೇ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಬಲವು ತೋರಿದ ಪ್ರೌ|| ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಭ್ಯಯನವರಿಗೆ, ಶ್ರೀ ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣ ರಾವ್ ಅವರಿಗೆ, ಪ್ರಮತ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಿಶ್ಲ ತೋಳ್ಣಾಡಿ ಅವರಿಗೆ, ಅಗತ್ಯ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿ ಆಚಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಎಂ. ವಿ. ಪಾಡಿಗಾರು ಅವರಿಗೆ ನವಕನಾರ್ಟಕದ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲಿತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು, ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರದೆ ಉಳಿದಿರುವವುಗಳು, ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಓದುಗರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಆಶಯ.

ಆರ್. ಎಷ್‌. ರಾಜಾರಾಮ್
ನವಕನಾರ್ಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ

ಪ್ರಾ. ಮೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ
ಪಾಡಿಗಾರು ವೆಂಕಟರಮಣಾಚಾರ್ಯ
ಕವಿ ಕರ್ತೆಗಾರ ಹರಟಿಗಾರ ವಿಮರ್ಶಕ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿ

ಹುಟ್ಟಿದ್ದು:	ರ್ಬೆಂಜಿ ಉಡುಪಿ
ತಂದೆ ತಾಯಿ:	ಪಾಡಿಗಾರು ಲಾಂಡ್‌ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಸೀತಮ್ಮೆ. ಕಡುಬಡತನದಲ್ಲಿ ಎಸ್‌ಎಸ್‌ಎಲ್‌ಸಿ ವರೆಗೆ ವ್ಯಾಸಂಗ. ಉತ್ತಮವಾಗಿ ತೇಗ್ರಡೆಯಾದರೂ ಬಡತನದಿಂದ ಓದು ನಿಲುಗಡೆ.
ಕೆಲಸ:	ಶಾಲಾಮಾಸರ್‌, ಅಂಗಡಿ ಗುಮಾಸ್‌ ಕಂಪನಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ, ಪ್ರೆಸ್‌ ಮೆನೇಜರ್‌, ಅಕೌಂಟಿಂಟ್‌, ಹೋಟೆಲ್‌ ಬಿಲ್‌ರೈಟರ್‌ (ಉಡುಪಿ, ಮದುಸ್‌.) ರ್ಬೆಂಜಿರಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳಿಗೆ ಆಗಮನ. ಸಂಯುಕ್ತ ಕನಾರ್ಟಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್‌ ಸೂಪರಿಂಟಿಂಡೆಂಟ್‌, 'ಕರ್ಮಾವೀರ' ಉಪಸಂಪಾದಕ, 'ಕಸ್ತೂರಿ' ಪ್ರಧಿಮ ಸಂಪಾದಕ. ರ್ಬೆಂಜಿರಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತಿ. ಈಗ ನಿವೃತ್ತಿ ಜೀವನ.
ಬರವಣಿಗೆ:	ರಿನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪದ್ಯರಚನೆ ಆರಂಭ. ರಿಜನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲಿ ಕಲಿತು, ರವೀಂದ್ರರ ಗೀತಾಂಜಲಿ ಪರನ. ರ್ಬೆಂಜಿರಿಂದ ಕವಿತೆಗಳು. ರಾಷ್ಟ್ರಭಂಧು, ಪ್ರಖ್ಯಾತಕಣಾರ್ಟಿಕ, ಜಯಕನಾರ್ಟಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟ. 'ಅಂತರಂಗ'ದ ಸಂಪಾದಕ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಸೇರ್‌ಡೆ. ಕಥೆ, ಕವಿತೆ ಪ್ರಕಟನೆ. ಆಗಲೇ ತುಳು ಕವಿತೆ ರಚನಾರಂಭ. ರ್ಬೆಂಜಿರಲ್ಲಿ ಲಾಂಗೂಲಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾವೀರದಲ್ಲಿ ಹರಟೆ-ಲಘುಬರಹ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಕರ್ಮಾವೀರದಲ್ಲಿ ಹಲ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು.
ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಕಟನೆ:	ಕನ್ನಡ: ಕವಿತೆ 'ನವನೀರದ,' 'ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು,' ತುಳು ಕವಿತೆ: 'ಬಯ್ಯ ಮಲ್ಲಿಗೆ.' ರಾಜಕೀಯ, ಇತಿಹಾಸ; 'ರಶೀಯದ ರಾಜ್ಯಕೂರಂತಿ,' 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಏಜಿ ಪರ್ವಗಳು. ಲಘು ಬರಹಗಳು: 'ಪ್ರಹಾರ,' 'ಲೋಕದಡೊಂಹು,' 'ಎಪರೀತ,' 'ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿ.' ಅನುವಾದ; ಸುಭಾಷಿತ ಚಮತ್ವಾರ.
ಮನ್ನಣಿಗಳು:	'ನವನೀರದ'ಕ್ಕೆ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದ ಬಹುಮಾನ. ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ರಾಮಯ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವಜ್ರಮಹಿಳೆತವ ಪದಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ. ಲಘು ಬರಹಕ್ಕೆ ಕನಾರ್ಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ವರ್ಧಮಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮೃಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ನಿಧಿದಾನ.

ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ

ಭಾಗ - ೧

೧

ಶ್ರೀಷ್ಟನಾದವನನ್ನು ಕುರಿತು ಪುಂಗವ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು : ಮುನಿಪುಂಗವ, ನರಪುಂಗವ ಇತ್ಯಾದಿ. ಪುಂಗವ ಅಂದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಹೋರಿ ಎಂದರ್ಥ : ‘ಪುಮಾನ್ ಗೌಃ’ – ಗಂಡು ದನ. ಇದೇ ಅರ್ಥದ ವೃಷಭ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಶ್ರೀಷ್ಟ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪಾಚೀನದಿಂದ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುರುಷರ್ಥ – ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಟ. ಕನ್ನಡದ ಹೋರಿ ಶ್ರೀಷ್ಟ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದದ್ದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಷ್ಟನಾದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೋರಿ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸುವುದು ನಮಗೀಗ ತುಸು ಆಭಾಸವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೋರಿಯೆಂಬುದು ಸ್ತೀಲಂಪಟ ಎಂಬ ಕೆಟ್ಟಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಯರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಶುಪಾಲನ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ತುರುಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋರಿಗೆ ಬಹಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮಹತ್ವವಿತ್ತಂದು ನೆನೆದರೆ ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಶ್ರೀಷ್ಟ ಶಬ್ದದಿಂದ ಶ್ರೀಷ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದೇ ಕನ್ನಡದ ಸೆಟ್ಟಿ. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಬಾಹ್ಯಣರು ಶ್ರೀಷ್ಟರು ಎನ್ನತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಶ್ಯರು ಶ್ರೀಷ್ಟಿಗಳು ಹೇಗಾದರು ? ಶ್ರೀಷ್ಟಿ ಎಂಬುದು ಮೊದಮೊದಲು ವರ್ತಕರ ಶ್ರೀಣಿ ಅರ್ಥವಾ ಸಂಘದ ಪ್ರಮುಖನಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘದ ಹಿರಿಯ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಆಮೇಲೆ ಒಟ್ಟನಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ಯಯಿಸಿತು. ವರ್ತಕರು ಕಾಸುಗಳ್ಯರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಸು ಗಂಟುಹಾಕುವವರನ್ನು ಯಾವ ಜಾತಿಯೇ ಇರಲಿ, ವೃತ್ತಿಯೇ ಇರಲಿ ಸೆಟ್ಟಿಯನ್ನುವುದು ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂತು. ‘ಸೆಟ್ಟಿಯ ಬಳ್ಳಂ ಕಿರಿದು’ ಎಂದು ಪಂಪನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಇತ್ತು. ತೂಕ ಅಳತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಲೂ ವರ್ತಕರು ತಗಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದಾಯಿತು. ಕಾಸುಗಳನಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ದಾಸರು ‘ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಸೆಟ್ಟಿ’ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಷ್ಟಿಯೆಂಬ ಹೆಚ್ಚಿಗಾರಿಕೆಯ ಶಬ್ದ ಕೊನೆಗೆ ಮೋಸಗಾರಿಕೆಗೆ, ಜಪುಣಿತನಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಹಾಸೆ ಹೊಂದಿತು.

ಸೆಟ್ಟಿರ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಮಾರಾಟದ ನೆನಪಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಮಾರಾಟ ಶಬ್ದವೂ ಮನುಷ್ಯನ ಆರ್ಥಿಕ ನಾಗರಿಕತೆ ನಡೆದುಬಂದ ದಾರಿಯ ಬಂದು ಮೈಲುಗಲ್ಲನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಸು ಎಂದರೆ ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡುವುದು ಎಂದೇ ಅಭಿಧಾರ್ಥ. ಹಣದ ಪ್ರಸಾರ ವ್ಯಾಪಕವಾಗುವ ಮುಂಚೆ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂದರೆ ಬಂದು ಸರಕು ಕೊಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಲ್ಲವೆ ? ಮಾರಾಟ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಶಬ್ದ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ barter ಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದದ್ದು, ಮುಂದೆ ಹಣದ ಮೂಲಕವೇ ವ್ಯವಹಾರವಾಗುವುದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ರೂಧಿಗೆ ಬಂದರೂ ಮಾರಾಟ ಶಬ್ದ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಹಿಂದಣ ಕೆವಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ವಿನಿಮಯ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ‘ಮರುಳನ್’ ಅಳಿಗೆ ಮಾಣಿಕ್ಯಮಂ ಮಾರುವ ತೆರದಿಂ’ – ಮಾಣಿಕ್ಯವನ್ನು ಮಜ್ಜಿಗೆ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೂರ್ಖರೂ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆವಿತೆ ಬರೆಯುವವರೂ ಒಂದೇ ತರದವರು ಎಂದು ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಕೆವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೭

ಯಾವೋಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚತುರನಾಗಿರುವವನನ್ನು ಕುಶಲ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸುವುದುಂಟು. ಕಾರ್ಯಕುಶಲ, ವಾದಕುಶಲ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಬಹುಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕುಶಲಿಂದ. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳು. ಒಂದು ಆರ್ಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸುವ ದರ್ಭ್ಯಯೆಂಬ ಹೆಲ್ಲು. ಇನ್ನೊಂದು, ನೇಗಿಲಿನ ಮೊನೆ. ಕುಶಹಲ್ಲಿನ ತುದಿಯೂ ಬಹಳ ಮೊನೆಯೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹರಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಳ್ಳವನನ್ನು ಕುಶಾಗ್ರಮತಿ ಅಂದರೆ ದರ್ಭ್ಯಯ ತುದಿಯಂತೆ ತೇಕ್ಕುವಾದ ಮಿದುಳ್ಳಳವ ಎನ್ನುವ ರೂಧಿ ಇದೆ. ಅರ್ಥವಾ ನೇಗಿಲ ಮೊನೆಯಂತೆ ಕರಿಣವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬಲ್ಲದ್ದು ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಆರ್ಯರಿಗೆ ನೇಗಿಲ ಮೊನೆಗಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಕುಶತ್ವಣದ ಪರಿಚಯ ಇತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕುಶಲಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಕ್ಷೇಮ, ಸುಖ, ಮಂಗಲ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥದ್ದೇ ವಿಸ್ತರಣೆ ಆಗಿರಬಹುದು. ಚುರುಕಾಗಿದ್ದವನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮ ಇರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಇದು ಬೇರೆಯೇ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ನುಸುಳಿಕೊಂಡ ಶುಶ್ರಾ (ಸುಖ, ಸಂತೋಷ) ಎಂಬ ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದವೋಂದುಂಟು. ಪಾರಸೀಕ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು ಸೋದರ ಭಾಷೆಗಳೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕುಶಾಲ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ವಿನೋದ, ಆನಂದ ಎಂಬರ್ಥ ಅದಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಶುಶ್ರಾಲು ಎಂಬ ಮಹಾಪೂರಣಯಕ್ತ ರೂಪವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಕುಶಾಲಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ – ಅಂದರೆ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಕುಶಾಲಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ ಅಂದರೆ ಯಾವ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಮಜವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕುಶಾಲ ತೋಷ್ಯ ಎಂದರೆ ಗೌರವ ಅರ್ಥವಾ ಸಂತೋಷ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಿದ ಫಿರಂಗಿ. ಇದು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಪಾರಸೀಕ ಶುಶ್ರಾ-ಹಾಲ್ (ಸಂತೋಷ ಸ್ಥಿತಿ) ಶಬ್ದ. ಈ ಶಬ್ದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೦೦ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಜನಭಾರತವೆಂಬ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾದದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಕರು ಶಬ್ದಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಡಿವಂತರಾಗಿರಲೀಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ತಕ್ಕಡಿಯೆಂಬರ್ಥದ ತಾಸು ಎಂಬ ಪದ. ಇದು ೧೯ನೇ

ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತ್ರಾಸಿಸೊಳಿಟ್ಟು ತೊಗುವ ಮಾತು ಅಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಹೊರನೋಟಕೆ ಸಂಸ್ಕृತವೆಂದೇ ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಇದರ ಮೂಲ ಪಾರಸೀಕ ತರಾಜೂ. ಸಂಸ್ಕृತದ ತ್ರಾಸದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ತ್ರಾಸು ಎಂಬುದು ಕಷ್ಟ, ಒತ್ತಡ ಎಂಬರ್ಥದ್ದು.

ತ್ರಾಸು ಇಸ್ಲಾಮಿ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಂದಿರದೆ ವಿದೇಶಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಾಚೀನದಿಂದ ಇದ್ದ ಕನಾಟಕದ ವ್ಯಾಪಾರದೊಡನೆ ಬಂದದ್ದು, ಆದರೆ ಘೋಷ ಅಥವಾ ಪೌಷ್ಟಿ ಎಂಬುದು ಇಸ್ಲಾಮಿ ಮಿಲಿಟರಿ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಬಂದ ಅರಬೀ ಪದ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಸೈನ್ಯ ಅಥವಾ ದಂಡು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೦ ರವನಿರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಿಸಲಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕವಿ ತನ್ನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತುರುಕರದೆಂಬ ಯಾವ ಶಂಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಎಂಬರ್ಥವುಳ್ಳ ಘೋಜದಾರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿ ಪೋಲೀಸ್ ಪದೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

೩

ದೇವ ಮತ್ತು ಅಸುರ ಶಬ್ದಗಳು ನಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಂತೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟು, ಅಲೋಕಕ, ಅತಿಮಾನಪ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕृತದ ಸೋದರ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ತಾ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ದೇವದ ಜ್ಞಾತಿ ಶಬ್ದಗಳೇ ಸಲ್ಲಿತ್ತವೆ; ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ ಧಿಯೋಸ್ (Theos) ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ದೀವೆಸ್ (Deus) ಪದಗಳು ದೇವತಾರ್ಥವಾಗಿವೆ. ಇದು ಅಶ್ವಯುವಲ್ಲ. ದೇವ, ದೀವೆಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಕಾಶಾರ್ಥಕಗಳಾಗಿವೆ.

ಆದರೆ, ಅಶ್ವಯು ಇದು: ನಮ್ಮ ನೆರೆಯ ನಿಕಟತಮ ಆಯ್ದಬಂಧುಗಳಾದ ಇರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದೇವ ಅಥವಾ ದಿವಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ನಮ್ಮ ದೈತ್ಯ ಅಥವಾ ಅಸುರ ಶಬ್ದದಂತೆ ದುಷ್ಪ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ, ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಅಸುರ ಶಬ್ದದ ಜ್ಞಾತಿಯಾದ ಅಹುರ ಎಂಬುದು ಒಳ್ಳೇ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. (ಇರಾಣಿದ ಜೆಂದ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕृತದ ಸಹಾರ ‘ಹ’ ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.) ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪುರಾತನ ಇರಾಣಿದ ಅವಸ್ತಾ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪಾಸಿಂಗಳಿಗೆ ಅಹುರಮಜ್ಞಾದಾ ಸತ್ತಾಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು. ಅವನ ಶತ್ರು, ಅಹಿಮನ್ ದುಷ್ಪಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೃತಾನ್ನನಂಧವನು. ಇವನೇ ಭಾರತೀಯಾಯಿರ ಆಯ್ದಮನ್. ಆಯ್ದಮನಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೆಂದೂ ಹಿತ್ಯದೇವತೆಗಳ ಅಧಿಪತಿಯೆಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಎರಡು ಸೋದರ ಭಾಷೆ - ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿಪರೀತಾರ್ಥ ಹೀಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು? ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಜಟಿಲಗೊಳಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಮಗ್ನೇದದ ಪುರಾತನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಸುರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದುಷ್ಪ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ; ಬಲಿಷ್ಠ, ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕ ಎಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಈ ವೈಪರೀತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಉಹಿಸುವುದಾದರೆ, ಹಿಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ

ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಇರಾಣ ಆರ್ಥಿಕ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟವಾಗಿ ಅದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ವೈಷಣಿಕವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಈ ಜಗತ್ ತೀರ ಉಲ್ಲಂಖಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಮುಗಿದಿರಬೇಕು. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಪಂಗಡ-ಹೋರಾಟದ ಅಲೋಕಿಕೀಕರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಅದರ ಕೊನೆಗೆ ಪಂಗಡಗಳು ಒಡೆದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ನೆಲಸಿ ತಮ್ಮ ದೈವತಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಅಸುರಿಗೆ ಪೂರ್ವದೇವಾಃ (ಮುಂಚೆ ದೇವತೆಗಳಾಗಿದ್ದವರು) ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಇದೆಯೆಂಬುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ.

ಈ ಮುರುಗಡೆ ಮತ್ತು ತಿರುವುಮುರುವಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆ ಎಂದು ನಡೆದಿರಬಹುದು? ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಯೌರೋಪ್ಯಾಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೋಕಿಕ ಸತ್ಯಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ದೇವ ಶಬ್ದದ ಜ್ಞಾತಿ ಶಬ್ದಗಳೇ ಇವೆಯೆಂದು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಒಂದು ಉಹೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಸುರಾಸುರ ತಿರುವುಮುರುವ ಯೌರೋಪ್ಯಾಯ ಪಂಗಡಗಳು ಬೇರೆಯಾದನಂತರ, ಮತ್ತು ಖ್ಯಾತಿದದ ಹಳೇ ಭಾಗಗಳ ರಚನೆ ಆದನಂತರ ನಡೆದಿರಬೇಕು. ಖ್ಯಾತಿದ ರಚನೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧೫೦೦ರಲ್ಲಿ ಆದದ್ದು ನಿಜವಿದ್ದರೆ (ಇದು ಖಂಡಿತವಿಲ್ಲ) ಆ ತೇದಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಎಂದೋ ಆಗಿರಬಹುದು. ಪಾಸ್ರಿಗಳ ವೇದವೆನಿಸಿದ ಅವೇಸ್ತ ಅದೇ ಸುಮಾರಿಗೆ, ಇಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನಂತರ, ರಚನೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸುರ, ಅಸುರ, ದೇವ ಶಬ್ದಗಳ ಈ ವೈಪರೀತ್ಯ ಒಂದೇ ಬಳಗದ ಪಂಗಡಗಳ ಹೋರಾಟದ ಕಢೆ ಹೇಳುತ್ತದೆಂಬುದು ಸುಮಾರಾಗಿ ಖಚಿತ.

ಇರಾಣ ಆರ್ಥಿಕರು ದೇವರನ್ನು ಅಸುರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಈ ಕಢೆಗೊಂದು ಉಪ ಕಢೆಯೂ ಇದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೩ನೇ ಶತಮಾನದ ಅನಂತರ ಇರಾಣವನ್ನು ಇಸ್ಲಾಮ್ ಧರ್ಮ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಂದು ಬಗೆದ ಇರಾಣಗಳು ದೇವಭೂಮಿಯಾದ ಭಾರತಕ್ಕೇ ಬಂದು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದರು.

೪

ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಚಳುವಳಿಗಳ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ನಾನಾ ಉಪಾಯಗಳ ಅಭಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿತ್ತಿವೆ, ಹೊರಗಿನಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಲಿವಿತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಯಾರಿದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ಕಾಟ್ ಎಂಬುದೋಂದು. ಬಾಯಿಕಟ್ಟು ಎನ್ನುವ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಹೋಲುವ ಈ ಪದ ಬಂದದ್ದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವುದು. ಈ ಶಬ್ದದ ಕಢೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದದ್ದು. ಕ್ಯಾಪ್ಸನ್ ಬಾಯ್ಕಾಟ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ನಿವೃತ್ತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸ್ವೇನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಆಯಲ್‌ಂಡಿನ ಮೇಯೋಕೌಂಟಿಯಲ್ಲಿ ಗೇಣೇ ವಸೂಲಿಗ ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಷ್ಟು ನಿರ್ದಯದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿದನೆಂದರೆ ಅವನನ್ನು ತಾಳಲಾರದ ಗೇಣೀದಾರರು ಸೇರಿ ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀರು ಕೂಡ ಸಿಗದ ಹಾಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು. ಬಡವಾಯಿ ಕಡೆಗೆ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಇಂಗ್ಲೀಂಡಿಗೆ

ಮರಳಿದನು. ಇದು ನಡೆದದ್ದು ೧೫೮೦ ಡಿಸೆಂಬರಿನಲ್ಲಿ. ಅಂದಿನಿಂದ ಸಂಘಟಿತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಾಯ್ಕಾಟನ ಹೆಸರೇ ಬಿಂದುಬಿಟ್ಟಿತು.

ಚಳುವಳಿ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯೋಳಗೆ ನುಸುಳಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಹರತಾಳ. ಆದರೆ ಇದು ಹರನಿಗಾಗಲಿ ತಾಳಕ್ಕಾಗಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಬ್ದವಲ್ಲ. ಹಿಂದಿಯ ಹಡತಾಲ ಅಥವಾ ಹರತಾಲ ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹರತಾಳವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಪೇಟೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದು ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು (= ಮುಷ್ಕರ) ಎಂಬ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರ ಮೂಲ ಬಹುಶಃ ಹಟ್ಟ ಅಥವಾ ಹಾಟ (= ಅಂಗಡಿ ಪೇಟೆ) + ತಾಲ (= ಬೀಗ) ಎಂದಿದ್ದು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರ ಮುಷ್ಕರಕ್ಕೂ ಅನ್ನಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು.

ಕಾರ್ಮಿಕರು ಪ್ರತಿಭಟನಾರ್ಥ ಕೆಲಸ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂಪು ಮತ್ತು ಮುಷ್ಕರ ಎಂಬೆರಡು ಶಬ್ದಗಳು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ತುಂಬ ಕನ್ನಡವಾಗಿ, ಎರಡನೆಯದು ತೀರ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಿ ಕಾಣಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಎರಡೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸಂಪು ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಆಮುದಾದದ್ದು. ಮುಷ್ಕರ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಉತ್ಸತ್ತಿಯಾದದ್ದಲ್ಲ. (ಮುಷ್ಕ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇದರ ಅರ್ಥ ಪುರುಷರ ಅಂಡ ಎಂದು.) ಮುಷ್ಕರ ತೆಲುಗು-ತಮಿಳು-ಮಲೆಯಾಳಿಯಿಂದ ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊಂಡಾಟಿಕೆ, ಹಟ, ಧಾಟ್ಯ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥ. ಮುಷ್ಕರವೂ ಒಂದು ಮೊಂಡುತನವಲ್ಲವೇ?

ತೀರ ಈಚೆಗೆ ಬಂದದ್ದು ಫೇರಾವ್. ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೇ ಕಾಣುವಂತೆ ಇದು ಹಿಂದೀ ಶಬ್ದ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಮುತ್ತಿಗೆಹಾಕು ಎಂದು.

ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುವ ಫೋಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಜಂಡಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಮುದಾಬಾದ್. ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ long live (ಚಿರಕಾಲ ಬದುಕಲಿ!) down with (ಹಾಳಾಗಲಿ!) ಎಂಬವಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡೂ ಹಿಂದುಸಾನಿ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಪಾರಸೀ ಮೂಲದ ಪದಗಳು. ಜಂಡಾ ಅಂದರೆ ಬದುಕಿದವ (= ಸಂಸ್ಕೃತ ಜೀವಂತ) ಮತ್ತು ಮುದಾ ಅಂದರೆ ಸತ್ತವ (= ಸಂ. ಮೃತ).

ಝ

ಯಾವೋಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಕೋಶವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಾಶ್ಮೀರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡಾದರೂ ಅರ್ಥಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಆ ಹೆಸರಿನ ದೇಶ ; ಇನ್ನೊಂದು ನಾವು ಈಗ ಕುಂಪುಮ-ಕೇಸರಿ ಅಥವಾ ಬರೇ ಕೇಶರ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಆ ಪರಿಮಳದ ಪುಷ್ಟ ಕೇಶರ. ಕೇಶರಕ್ಕೆ ಇರುವ ಕಾಶ್ಮೀರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ಪದಾರ್ಥ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಖಚಿತವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಕೇಶರವನ್ನು ನಾವು ಸ್ನೇನಿನಿಂದಲೂ ತರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತಕ್ಕೂ ಯುರೋಪಿಗೂ ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪಾರವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಾವು ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಶರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಶ್ಮೀರವೋಂದೇ ಕೇಶರದ ಮೂಲಾಕರವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಕುಂಪುಮ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥ ಕಾಶ್ಮೀರ ಕೇಶರವೆಂದೇ

ಹೊರತು ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಣೆಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಅರಿಷಿಣ ಪ್ರಡಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಬೇರೆಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಕೆಂಪು ಪ್ರಡಿಯೆಂದಲ್ಲ. ಈ ಕುಂಕುಮ ಆ ಕುಂಕುಮದ ಅಗ್ಗದ ನಕಲೀಯಾದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಈ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಯಾವುದೇ ಚಿಕ್ಕ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಕಾಶ್ಮೀರ (Cashmere) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ಸಿಕ್ಕುವುದಾದರೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಉಣಿಯ ಶಾಲು ಎಂಬುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಉಣಿಯ ಕ್ಸೂತಿ ಶಾಲುಗಳನ್ನು ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಹೊದಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವ ಪರಿಪಾಠವಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆ ದೇಶವಾಚಕ ನಾಮ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರು ಆಶ್ಚರ್ಯ.

ದೇಶವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಸೈಂಧವ ಶಬ್ದ ಸಿಂಧೂ ದೇಶದ್ದು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸೈಂದ್ರಲವಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೂ ಪರಿಚಿತ. ಇದರ ನಿಜ ರೂಪ ಸೈಂಧವ ಲವಣ. ಬರೇ ಸೈಂಧವ ಎಂದರೂ ಅದೇ. ಜೈಷಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಒಂದು ಖನಿಜ ಉಪ್ಪು ಆದು. ಇದೇ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕುದುರೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಸಿಂಧೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಸಾಕಿ ರಷ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕುದುರೆ ಆದು.

ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಚೀನಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಚೀನ ಅರವಾ ಚೀನಾಂಬರ ಎಂದರೆ ರೇಶ್ಮೆಬಟ್ಟ. ರೇಶ್ಮೆಯ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಆ ದೇಶ ಎಂಬ ಇಂದಿನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಈ ಶಬ್ದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಚೀನಕ ಎಂಬೋಂದು ಕಪೂರ ಇದೆ. ಕಪೂರವೂ ಚೀನದ್ದೇ ಕೊಡುಗೆ. (ಕಪೂರ ವೃಕ್ಷ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಪೊಮೋಸೊ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ.) ಅಲ್ಲಿಂದ ಚೀನದ ಮೂಲಕ ಆದು ನಮಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳ camphor ಎಂಬುದು ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯ ಕಾಪೂರ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ್ದೇ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಅರಬೀಯ ಕಾಪೂರ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಿರ್ತದ ಕಪೂರ ಎರಡೂ ಬೇರೋಂದು ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಅದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚೀನ ಎಂದರೆ ಪಿಂಗಾಣಿ ಪಾತ್ರ. ಅದಕ್ಕೂ ಚೀನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಅದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತ ಅದಕ್ಕೆ ಗಿರಾಕಿಯಾಗಿದ್ದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೆ ಕೇರಳ. ಅಶೋಕನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಈ ಹೆಸರಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರು ಖಿಗೋಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಖಿಗೋಲ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕೇರಳ ಪ್ರಾಚೀನದಿಂದ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತಂದು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಅದ್ವಿತೀಯ ಗಣತ್ವ-ಖಿಗೋಲ ಪ್ರವೀಣ ಆರ್ಯಭಟ ಇದ್ದದ್ದು ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದಲ್ಲಾದರೂ ಅವನು ಮೂಲತಃ ಕೇರಳದವನಿರಬಹುದೆಂದು ಒಂದು ಉಹಳೆ ಉಂಟು. ಕೇರಳದಲ್ಲೇ ಅವನ ಗ್ರಹಗಣತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚುರವಾಗಿದೆ.

ವಿಕ್ರಮ ಶಕ, ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ, ಮತ್ತು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಅಭಿಯೋಗದ ಅನಂತರ ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ ಎಂಬ ವರ್ಣಗಣನಾಪದ್ಧತಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಶಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ

ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನ ಹೇಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ವರ್ಷ ಪದ್ಧತಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥ ಬಂದು ಹೋಗಿದೆ. ಅದರ ಕಥೆ ಕುಶಾಹಲದ್ದು.

ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರದ ಉತ್ತರ ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶಕರೆಂಬ ಜನರು ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಭಾರತದ ವಾಯವ್ಯ ಭಾಗದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಳತೊಡಗಿದ್ದರು. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜನರನ್ನು ಸೀಧಿಯನ್ನರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇವರು ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೌರ್ಯದಿಂದ ಬಹಳ ದ್ವೇಷಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. (ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಷಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾರಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಪಾತ್ರ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು.) ಮಾಲವ ದೇಶದವರೆಗೂ ಕಾಲು ಬಾಚಿದ್ದ ಶಕರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವರ್ಷಗಣನಾಪದ್ಧತಿ ಶಕ ವರ್ಷವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಕ್ರಿಸ್ತವರ್ಷ ೧೮ರಿಂದ.

ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಶಕರ ರಾಜ್ಯ ಹೋಯಿತು. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋದರು. ಅವರ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷಪೂ ಮರೆತುಹೋಯಿತು. ಅವರು ಆರಂಭಿಸಿದ ವರ್ಷಗಣನಾಪದ್ಧತಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಒಂದಂದಿನಿಂದ ಅವನ ಹೇಸರಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಗೊಂದಲವುಂಟಾಗಿದ್ದುದು. ಶಕರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ರಾಜನಿಂದಲೂ ವರ್ಷಗಳನ್ನೆಣಿಸದೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಷದಿಂದ (ಕ್ರಿಸ್ತವರ್ಷ ೧೮) ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಅದು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವಗ್ರಾಹ್ಯವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಸರ್ವಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂದರೆ ಇದು ನಮ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ದ್ವೇಷಾಸ್ತದ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದೆಂಬುದೂ ಮರೆತುಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲ ವರ್ಷಗಣನಾ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೂ ಶಕವೆಂದೇ ಹೇಸರಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಖರಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೇಂದು ಭಾವಿಸಲಾದ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಷವನ್ನು ವಿಕ್ರಮ ಶಕವೆಂದೇ ಕರೆಯಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶಾರಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉಡುಗೂರೆ ಇದು! ಮುಂದ ಕ್ರಿಸ್ತವರ್ಷವೂ ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕವೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂತು. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೧೦೬೯ರಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕದ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ತನ್ನ ಹೇಸರಲ್ಲೇ ಒಂದು ವರ್ಷಗಣನೆಯನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿದಾಗ ಅದೂ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ಶಕವೆಂದೇ ಹೇಸರು ಪಡೆಯಿತು. (ಆದರೆ ಅದು ಬಹುಕಾಲ ಟಿಕಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ). ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಯಾವನಾದರೂ ಮಹಾಪುರುಷನು ಬಹುಕಾಲ ನೆನಷಿಡುವ ಮಹತ್ವಾರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಶಕಪುರಷ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸುವವರೆಗೂ ಶಕರ ಅಚ್ಚು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದ ಹತ್ತು ಶತಮಾನ ಕಾಲ ಇದನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ ವರ್ಷವೆಂದೇ ಹೇಸರಿಸಿದ್ದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಯಾಕೋ ಏನೋ ಇದನ್ನು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವೆಂದು ಕರೆಯತೊಡಗಿದರು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಶಾಲಿವಾಹನ ಅಥವಾ ಶಾಲಿವಾಹನರಿಗೂ ಈ ಶಕಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ನರರ ದುಷ್ಪರ್ಮಾಗಳು ಅವರೊಡನೆ ನಶಿಸುವುವು
ಸತ್ಯಮರ್ಮಾಗಳು ಮಾತ್ರ, ಚಿರಕಾಲ ಉಳಿಯುವುವು

- ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಶಕವರ್ಣದ ಕಥೆ ಸತ್ಯವಾಗಿಸಿದೆ.

೨

ಜಗತ್ತಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗದ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ ಅಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವೇ ಅಕ್ಕೆಯ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಸ್ವೇತಿಹಾಸಿಕಾರರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ವಾರಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹೋಲುವ ಪದಗಳಿವೆ. ಮೂಲ ದ್ವಾರಾ ದಕ್ಷಿಣ ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರಿರಬೇಕೆಂದು ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಉಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿತು. ಅದರೊಡನೆ ಅದರ ಹೆಸರು ಕೂಡ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ರೈಸ್ (rice), ಪ್ರೆಂಚಿನ ರೈಜ್ (riz) ಎಂಬ ಅಕ್ಕೆಯ ಹೆಸರುಗಳು ಗ್ರೇಕ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗಳ ರೈಜಾ, ಒರೈಜಾನ್ (oryza, oryzon) ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು : ಗ್ರೇಕ್ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅರಬರ ರೊಚ್, ಅರೊಚ್‌ನಿಂದ ಎರವಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆ ಅದನ್ನು ದ್ವಾರಾ ಅಕ್ಕೆಯ ತೆಮಿಳು ರೂಪವಾದ ಅರಿಶಿ(ಚಿ) ಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅಕ್ಕೆಯನ್ನು ಯುರೋಪಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅರಬರೆಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಈ ನಾಮಯಾತ್ರೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಾ ದಿಂದ ಅರಬ್ಬಿ ಮೂಲಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳು ಭತ್ತದ ಹೆಸರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಭತ್ತಕ್ಕೆ ದ್ವಾರಾ ದಿಂದ ರುಪುದು ನೇಲ್ಲು ಎಂಬ ಶಬ್ದ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ರುಪ ಪ್ರಾದಿ (paddy) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಪಾದಿ ಎಂದು ಅಭಿದಾನ.

ಹಲಸಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಯಾಕ್ (jack) ಎಂದು ಹೆಸರು ತಾನೆ. ಮಲೆಯಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಚಕ್ಕಪೆಳಂ (ಪೆಳಂ = ಹಣ್ಣಿ) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪೋಚುರ್ಗೀಸ್ ಪಾದಿಗಳು ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಚಾಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯುರೋಪಿಗೆ ಒಯ್ದರು. ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಜ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಕಥೆಯೂ ಹಾಗೆಯೆ. ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತೆಮಿಳು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಂಗಾಯಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಗಾ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪೋಚುರ್ಗೀಸರು ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಾಂಗಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನೊಡನೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ದಿದ್ದನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಮ್ಯಾಂಗ್‌ ಎಂದು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಹುಣಸೇಹಣ್ಣಿನ ವಿಚಾರ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ. ಅದೂ ಈ ದೇಶದಿಂದಲೇ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದು. ಒಯ್ದಿವರೂ ಅರಬರೇ. ಆದರೆ ಹುಣಸೇಹಣ್ಣಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ದೇಶದ ಖಿಜೂರದ ಹಣ್ಣಿನ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಖಿಜೂರಕ್ಕೆ ಅರಬ್ಬೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಮರ್ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅವರು ಹುಣಸೇಹಣ್ಣಿನ್ನು ತಮರ್ - ಹಿಂಡ್-ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಖಿಜೂರ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಟಿಮರಿಂಡ್ (tamarind) ಆಯಿತು.

ವಿದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೋಲುವಂಥಾದ್ದು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ

ಇದ್ದರೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿಗೆ ಅರಬರು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪದಾರ್ಥದ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡುವುದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ. ಅಮೇರಿಕದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಯಾದ ಗೋಡಂಬಿಯನ್ನು ಪೋಚುಗೀಸರು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಗೆ ತಂದರು. ಅದಿಲ್ಲಿ ಬಹುಬೇಗ ಹಬ್ಬಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಮೇರಿಕದ ತುಪಿ ಮೂಲನಿವಾಸಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಕಾಷ್ಟ್ಯ (cashew). ಆದರೆ ಕರಾವಳಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ಮೊದಲಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೇರು ಎಂಬ ಬೀಜದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಈ ವಿದೇಶಿ ಫಲ ಹೋಲುವುದೆಂದು ಗಮನಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗೇರು ಎಂದು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟರು. ಅಂಥ ದೇಶಿ ಫಲ ಅರಿಯದ ಪ್ರದೇಶದವರು ಕಾಡು ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೇ ಎರವಲು ಪಡೆದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಿಂದಿಯವರು, ಮರಾಠಿಯವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಮಾವಿನಹಣ್ಣನ್ನು - ಅಂಬೆ - ನೆನೆದುಕೊಂಡು ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಹಿ ಅಂಬೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗೋಡ+ಅಂಬೆ = ಗೋಡಂಬೆ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು.

೮

ಕಬ್ಬಿಣ ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಕಾಲ ಮನುಷ್ಯ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆಂದರೆ ಹೌದೇ ? ಎಂದು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಲೋಹ ನಮಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ಯುಗವೇ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಆದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಕಬ್ಬಿಣ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಶವಾದದ್ದು ಬಹಳ ತಡವಾಗಿ. ಶ್ರೀ.ಪೂ. ೨೫೦೦ ರಿಂದ ೧೧೫೦ ರವರೆಗೆ ಮೇರೆದ ಸಿಂಧೂ ಕೊಳ್ಳಿದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅವಶೇಷಗಳ ಅಗತೆಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಧನಗಳು ದೂರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾಮ್ರ, ಕಂಚು, ಚಿನ್ನದ ವಸ್ತುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಕಬ್ಬಿಣ ಶೋಧವಾದದ್ದು ಬಹುಶಃ ಶ್ರೀ.ಪೂ. ೧೮೦೦-೧೯೦೦ರ ನಡುವೆ ; ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದದ್ದು ಬಹುಶಃ ಶ್ರೀ.ಪೂ. ೧೦೦೦ ದಲ್ಲಿ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಹೆಸರನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಬಹುದು. ಕಬ್ಬಿಣ ಪದದ ಮೂಲ ರೂಪ ಕರ್ವೋನ್ > ಕರ್ಬೋನ್ = ಕರೇ ಹೊನ್ನು. ಹೊನ್ನು (ಪೂನ್) ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮೊದಲು ಪರಿಚಿತ. ಕಬ್ಬಿಣ ಬಂದಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಹೊನ್ನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಇದು ಕರ್ವೋನ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು.

ಪೂನ್ ಅಧಿವಾ ಹೊನ್ನು ಎಂದರೆ ಈಗ ಬಂಗಾರವೆಂದೇ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಲೋಹವೆಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂನ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಹೊಳೆಯುವ ಅಧಿವಾ ಸುಂದರ ಎಂದು ಮೂಲ ಅರ್ಥ (ಉದಾ : ಹಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪೂಂಗ ಅಂದರೆ ಚಿನ್ನ ಅಧಿವಾ ಸುಂದರ). ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಪರಿಚಯವಾದ ಲೋಹ ತಾಮ್ರವೆಂದು ಪುರಾತತ್ವದ ಅಗತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅತಿ ಪೂರ್ಚೀನ ತಾಮ್ರದ ಸಾಧನಗಳು (ಶ್ರೀ.ಪೂ. ೪೫೦೦ ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದವು) ಯುರೋಪಿನ ದಾನ್ಯಾಭಾ ನದಿ ತೀರದ ಅಗತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೂರೆತಿವೆ. ಶ್ರೀ.ಪೂ. ೩೫೦೦ರ ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆಗಳು ಬಲ್ಲೇರಿಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಅವೇ ಈವರೆಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಅತಿ ಪುರಾತನ ಬಂಗಾರದ ವಸ್ತುಗಳು. ಈ ಎರಡು ಲೋಹಗಳ ನಡುವೆ ತವರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ತಾಮ್ರ-ತವರಗಳ

ಎರಕದಿಂದ ಕಂಚು ನಿರ್ಮಾರಣವಾಯಿತು. ಕಂಚಿನ ಉಪಕರಣಗಳು ಈ ಅವಧಿಯ ಅವಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದೊರೆತಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಪೋನ್ ಎಂಬುದು ಮೂಲತಃ ತಾಮ್ರವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಲೋಹಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತೇ ಹೊಸ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರಬೇಕು. ಲೋಹಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವೂ ಹೊಳಪುಳ್ಳದ್ದೂ ಆದ ಚಿನ್ನಕ್ಕೇ ಪೋನ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕಾಯಂ ಆಗಿರಬೇಕು.

ಚಿಂಬು ಅಂದರೆ ತಂಬಿಗೆ ಎಂದು ಈಗ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ರೂಪ ಬಹುಶಃ ಚೆಂಬೋನ್ (ಚೆಂ + ಪೋನ್) = ಕೆಂಪು ಲೋಹ ಎಂದಷ್ಟೇ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂಬು ತಾಮ್ರ, ಬಂಗಾರ ಎರಡರ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪಾದ ಲೋಹಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಶಬ್ದವೆಲ್ಲ ಲೋಹಗಳ ತಂಬಿಗಳಿಗೆ ನಡೆಯತ್ತೊಡಗಿತು.

ಲೋಹಗಳ ಶೋಧದ ಈ ಅನುಪೂರ್ವಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಬಂಗಾರ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಸಿಗುವ ಲೋಹ. ತಾಮ್ರದ ಅದುರು ಸಂಯುಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಅದನ್ನು ಶುದ್ಧಿಕರಿಸುವುದು ಸುಲಭ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದುರನ್ನು ಶುದ್ಧಿಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಜಟಿಲ ವಿಧಾನಗಳೂ ಹೆಚ್ಚನ ಉಪ್ಪತೆಯೂ ಬೇಕು. ಹೀಗಾಗೆ ಈ ಲೋಹ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಶವಾಗಲು ತಡವಾಯಿತು.

ಮನುಷ್ಯ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಹಗಳ ಪಾತ್ರ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದೆಂದರೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಈ ಲೋಹಗಳ ಯುಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲೋಹಗಳೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಯುಗ ಶಿಲಾಯುಗ. ತಾಮ್ರ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಆದರ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಿನ ಆಯಧೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದ ತಾಮ್ರ-ಶಿಲಾಯುಗ ಆದರ ಕವಲೇ ಕಾಂಸ್ಯ (ಕಂಚು) ಯುಗ. ಕಡೆಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಯುಗ.

೬

ಹಾರುವ ಎನ್ನವುದು ಇಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತುಸು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮಾತು. ಒಂದು ಪದ ಒಳ್ಳೆ ಅರ್ಥದಿಂದ ಈಳು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವನತಿ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಹಾರುವ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪ ಪಾವನ್. ಪಾರ್ ಎಂಬುದು ನೋಡು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವ ದ್ವಾರಿತ ಶಬ್ದ. ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಅದು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪಾವನ್ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಳ್ಳವ ಎಂಬ ಉದಾತ್ತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜ್ಞಾನಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವನು ಪಾವ, ಹಾರುವ ಎನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದನಂತರ ಹಾರುವ ತುಚ್�ೀಕಾರದ ಪದವಾಯಿತು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಸುವವನು ಎಂಬರ್ಥ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮೆ ಎನ್ನವುದು ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥ ಬೃಹತ್ = ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು. ಬೃಹತ್ ಎಂಬುದು ಮಹತ್ವನ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪದ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ big ಇದರದ್ದೇ ಒಂದು ರೂಪ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವ

ಎಂಬ ಎಣಿಕೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪುರೋಹಿತನಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪದ ಹುಟ್ಟಿರಲೂಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಪಾರ್ವತಿ > ಹಾರುವನಿಗೆ ಅಧೋಗತಿ ಒದಗಿದ ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ ಮೊಮ್ಮನ್ ಎಂಬ ಅಪಭ್ರಂಶ ಮೂಲಕ ಕೀಳು ಅವಸ್ಥೆ ಬಂದಿದೆ.

ಪಾರ್ವತಿ > ಹಾರುವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೀ ಅರ್ಥ ಇದ್ದಾಗ ಹೆಚ್ಚಾರ ಎಂದರೆ ಹಿರೇ ಹಾರುವ. ಉರಿನ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಿರಿಯನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾರ ಎಂಬ ಅಭಿದಾನ. ಎಲ್ಲವೂ ತಲೆಯಿಂದ ತಲೆಗೆ ಇಳಿದು ಬರುವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ರೂಢಿಯಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾರುವತನ ಕೂಡ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದು ಕೆಲವು ಕುಲಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾರ ಎಂದು ಹೆಸರಾದುವು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದವರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕವಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಚ್ಚಾರ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತೆ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರರೂ ಹೆಚ್ಚಾರರೇ. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂಬೊಂದು ಕವಲು ಇದೆ. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಈಗ ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾರರ ಸುದ್ದಿ ಇಲ್ಲ.

ಕನಾರ್ಟಕದ ಜೈನರಲ್ಲಿ ಬಂಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಎಂಬ ಕುಲನಾಮ ಇದೆ. ಇದು ಹಿಂದೆ ಪೆರ್ಗಡೆ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿತ್ತು. ಹೆಗ್ಗಡೆ ಎಂದರೆ ಹಿರಿಯ ಗಡೆ. ಗಡೆ ಎಂದರೇನೆಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದು. ಪರಿಷತ್ತಿನ ಹಿರಿಯ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕಡೆ ಅಥವಾ ಗಡೆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪೆರ್ಗಡೆಗೆ ಹೊಂದುವ ಅರ್ಥ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧಾನಕರ್ತರು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪೆರ್ಗಡೆ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ (ಲದಾ : ಪೆರ್ಗಡೆಗಳನಟ್ಟಿ). ಗಡೆಗೆ ಗಳೆ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದೆ. ಗಳೆ ಎಂದರೆ ಬಿದಿರ ಕೋಲು, ಅಳತೆಕೋಲು(ಗಳು) ಎಂದೂ ಅರ್ಥವುಂಟು. ಅಧಿಕಾರ ದಂಡಧಾರಿ ಎಂಬುದು ಗಡೆಯ ಅರ್ಥವೇ? ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ “ಏನು ಗಡೆ?” ಎಂದು ಸಂಖೋಧಿಸುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾವೀಗ “ಸಾಹೇಬರೇ” ಎನ್ನುವಂತೆ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಂದು ಆ ಮೇಲೆ ಅರ್ಥಹಾಸ ಹೊಂದಿದ ಪದವೋ ಅಥವಾ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳಿಬರುವ ಗಡ (= ಅಂತೆ) ಎಂಬ ಶಬ್ದದ್ದೇ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ್ಯ ರೂಪವೋ ಉಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಅಂತೂ ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳು ಮೂಲತಃ ಸರಕಾರ ಅಥವಾ ಅರಸರ ನಿಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರಬಹುದು.

೧೦

ಕ್ಯಾಲಕೊ ಹೆಸರು ಯಾರು ಕೇಳಿಲ್ಲ? ಪುಸಕಗಳಿಗೆ ಬ್ರೇಂಡ್ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ಅದು. ಬ್ರೇಂಡಿಂಗ್ ಕಲೆಯೊಡನೆ ಈ ಹೆಸರೂ ಪಡುವಣ ದೇಶದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತೆಂದು ನೀವೆಣಿಸಿದ್ದರೆ ಅದು ತಪ್ಪು. ಕ್ಯಾಲಕೊ ಬಟ್ಟೆಯೂ ಅದರ ಹೆಸರೂ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಕೇರಳದ ಕಲ್ಲಕೋಟಿ (ಕೋಟೆಕೋಡ್)ಯ ಮೂಲಕ ಮೊದಲು ಯುರೋಪಿಗೆ ರಘ್ವಾದ ಈ ಒರಟು ಗಟ್ಟಿ ಬಟ್ಟೆ ಪ್ರಥಮತಃ ಉಂಣಿ ರಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ

ಪಡೆದಿದೆ. Calicut cloth ಎಂಬುದೇ ಅಪಭ್ರಂಶವಾಗಿ ಕ್ಯಾಲಿಕೋ ಆಗಿರಬೇಕು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ರಘ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ಯಾಲಿಕೋ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಘ್ಯಾಶನೇಬಲ್ ಎನಿಸಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಮಾಡಿದ ದುಸ್ತನ್ನೇ ತೊಟ್ಟು ವಿಶಿಷ್ಟ ನೃತ್ಯ ಕೂಟಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ಯಾಲಿಕೋ ಬಾಲ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು. ಕ್ಯಾಲಿಕೋ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತೇಂದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ನೇಯ್ಗೆ ಉದ್ದಿಮೆಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಡೀಳರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಲಿಕೋ ಬಟ್ಟೆಯ ಮಾರಾಟವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವ ಕಾನೂನು ಆಯಿತಂತೆ.

ಉಕ್ಕು ತಯಾರಿಸುವ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿಯರ ನೇರವು ಕೋರುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೨೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಯುರೋಪಿಗೆ ದಾಖ್ಯಣ ಭಾರತದ ಉತ್ತರ ಶ್ರೇಣಿಯ ಉಕ್ಕು ಕನಾಟಕದ ಮೂಲಕ ರಘ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತೇಂಬುದು ಸೋಜಿಗದ ಸುದ್ದಿಯಾಗಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ wootz ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಅದರ ಮೂಲ ರೂಪ book ಎಂದೂ ಅದು ಕನ್ನಡದ ಉಕ್ಕು ಪದದ ಆಂಗ್ಲೀಕರಣವೆಂದೂ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಅದರ ಉಲ್ಲೇಖಿ ಇಡೀಳರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆಂದೂ ಹೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ wootz ಉಕ್ಕು ಬಲು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಚೂರಿ ಮೊದಲಾದ ಕಟ್ಟಿರಿ ಸಾಮಾನುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೋಟೆಲು ಹೋಕ್ಕುವರೆಲ್ಲ ಕರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಂದು ಬಲ್ಲರು. ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಶಬ್ದವೆಂದು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾಂಸ ಅಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಸಾಲೆ ಹಾಕಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಮೇಲೋಗರ ಅಥವಾ ದ್ರವಪಲ್ಮೆ ಅದು. ಇಡೀಳರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಪದ ಪೋಚ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ದಾಖ್ಯಣ ಭಾರತದಿಂದಲೇ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿತು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಯೆಂದರೆ ಕರಿಯವುದು. ಮಸಾಲೆ ಸಾಮಾನು ಎಣ್ಣೆ ಸಹಿತ ಹುರಿದು ಕುಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿ ಸಾಂಬಾರ ಪುಡಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ curry powder ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಬಿಳಿಯರಿಗೆ ಆದರ ಸವಿ ಹತ್ತಿದ್ದುಂಟು. ತಮಿಳು ಕನ್ನಡಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಿವನ್ನು ಆಕ್ರಷಣ್ಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೋಶ ಮಾಡಿದರೂ ಇವರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ತೆಲ್ನನ್ನ ಭಾಜಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಡೆಪು (ಕನ್ನಡ ಈ = ತುಳು ಇ) ಎಂದು ಹೆಸರುಂಟೆಂಬುದರಿಂದಲೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಿಡಾರ ಹೂಡಿದ ಪೋಚ್ಚುಗೀಸರೇ ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಯುರೋಪಿಗೆ ಒಯ್ದರೆಂಬುದರಿಂದಲೂ ಅದು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆವರು ಹೆಚ್ಚೆಹೊಂಡ ಪದವಾಗಿರಲೂಬಹುದು.

೧೧

ಕುದುರೆ ಎಂಬುದು ಬಹಳ ಚಂದದ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತ ದಾಖಿಲೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಹಿಂದಿನಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತೋ ಅಷ್ಟೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಈ ಶಬ್ದ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಶಬ್ದಗಳುಂಟು. ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಕುದಿರೆ ಇದೆ : ಮಲೆಯಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರ ; ತುಳುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕುದುರ. ತೆಲುಗಿಗೆ ಹೋದರೆ

ತನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಗುರುತು ಸಿಗುವಂಥ ಗುದ್ರ, ಗುರ್ತ ಇವೆ; ಅದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರದ ನಾಯ್ಕಿ, ಕೋಲಾಮಿ, ಪೆಚ್ಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗುರ್ತಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಪದಗಳು ಇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಬ್ದ ಅಶ್ವ ಎಂಬುದು. ಅದರೆ ಮುಂದೆ ಫೋಟೆ ಎಂಬೊಂದು ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಬರತೊಡಗಿತು. ಅದೇ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಫೋಡಾ ಆಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ವೈದಿಕ ಯಜ್ಞ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಶಾಲಿಹೋತ್ರ ಎಂಬ ಕುದುರೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೋತ್ರ, ಎಂಬುದು ಘುತ್ತದ್ದೇ ಒಂದು ರೂಪವೆಂದು ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ಅದರ ರೂಪಾಂತರಗಳಿಲ್ಲ ದೇಶ್ಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದೇ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅದರೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ವಿದ್ಯಾಂಸರಾದ ಸುನಿತಿಕುಮಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಯವರೂ ಈ. ಎಂ. ಕತ್ತಿಯವರೂ ಕೆಲ ವರ್ಣಗಳ ಹಿಂದೆ ಕುದುರೆಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಆ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಇಚ್ಛಿನಲ್ಲಿದೆಯೆಂಬ ತೀಮಾರ್ಥನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆ ದಾಖ್ಲಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅತ್ಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಮದಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಚ್ಛಿಯನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೋತ್ರ್ (hot) ಎಂದರೆ ಕುದುರೆಯೆಂದೇ ಆರ್ಥಿಕವಲ್ಲ; ಒಟ್ಟು ಭಾರ ಹೊರುವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಹಾಗೆ ಹೆಸರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯೂ ಸೇರಿತು. ಹೋತ್ರ್ ಪದದ ಹಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉಚ್ಚಾರದಿಂದಾಗಿ ಅದು ಒಂದು ಕಡೆ ಹೋತ್ರ>ಫೋಟೆ>ಫೋಡಾ ಆದರೆ, ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುದ್ರ, ಗುರ್ತ, ಕುದುರೆ, ಕುದಿರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಯಿತು. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ಅಶ್ವ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳಿವೆ. ಯಜುವ್ಯೇದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲ ಉಲ್ಲೇಖ ಹೊಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ ವಿದೇಶಿ ಶಬ್ದವೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಜನ್ಮ ಮತ್ತು ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಗತಿ. ಅಶ್ವಕ್ಷಂತ ಫೋಟೆ ಉಚ್ಚಾರಕ್ಕೆ ಸುಲಭವೆಂದೋ ವಿದೇಶಿ ಕುದುರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೋ ಈ ಪದ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ಭಾರವಾಹಕ ಪ್ರಾಣ ಹೋತ್ರ್ ಎಂಬುದು ಕುದುರೆ, ಫೋಡಾ ಆಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲೂರಿದ್ದರೆ, ಆಧುನಿಕ ಗ್ರೇಸಿನಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆರೋಸ್ ಕತ್ತಿಯ ಹೆಸರಾಗಿ ಅದೇ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಚಟುವಟಿಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೂ ಕುದುರೆಯೂ ಆದೇ ಕತ್ತಿಯೂ ಅದೇ! ಮತ್ತೆ ಕನ್ನಡದ ಕಟ್ಟಿ, ಕತ್ತೆ, ಕತ್ತೆಯೂ ಹೋತ್ರ್ ದ್ದೇ ರೂಪ ಇರಬಹುದಲ್ಲ!

ಇಷ್ಟಾಗಿ ಹೋತ್ರ್ ಕೂಡ ಮೂಲ ಇಚ್ಛಿಯನ್ನು ಪದವಲ್ಲ. ವಿಶಿಯದಿಂದ ಕುದುರೆ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಇಚ್ಛೆನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಹಿಕ್ಕೋಸ್ ಎಂಬ ವಿಶಿಯನ್ನು ಜನಾಂಗದಿಂದಾಗಿ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ಇಚ್ಛಿಯನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು.

೧೨

ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಬ್ದಗಳು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಬಳಕೆ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಅದೇ ಭಾಷೆಯದೋ ಬೇರೊಂದರದೋ ಯಾಕೆ ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ರೂಢಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತೀರ ಕಷ್ಟ. ಅಶ್ವದ ಬದಲು ಪರದೇಶದಿಂದ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡ

ಹೊತ್ತಾರ್>ಕುದುರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅಂಥದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಲುಪ್ತವಾದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದೇ ಇಲ್ಲಾ. ಈ ಶಬ್ದ ಹಿಂದೆ ದ್ವಾರಾ ದ್ವಾರಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮನೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದು ಪೂರ್ತಿ ಕಣ್ಣರೆಯಾಗಿ ಮನೆ ಬಂದಿದೆ; ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದರೂ ಈಗ ಆದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏಟ್‌ (ಕನ್ನಡ ಬೀಡು) ಶಬ್ದವೇ ಹೆಚ್ಚು ಚೊಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ; ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಆಡ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಂ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮೋದಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ದ್ವಾರಾ ಭಾಷೆಯಾದ ಗೋಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಆದರದೇ ರೂಪಾಂತರವಾದ ಇದ್ದು ಇದೆ.

ಕನ್ನಡದಿಂದ ಇದು ತುಂಬ ಪ್ರಾಚೀನದಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣರೆಯಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದು ಆ ಆರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆದು ಇತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿಸ್ಸಂದಿಗ್ನವಾದ ಅವಶೇಷಗಳು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಾಗಿಲು. ಇದರ ಆದ್ಯರೂಪ ವಾಯಿಲ್ = ವಾಯ್ + ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಾಇನ ಬಾಯಿ. ನಾವು ಮನೆಯ ಹಿಂದಣ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಿತ್ತಿಲು ಅನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಆದು ಹಿಂತೆ (= ಹಿಂದೆ)+ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ ಮನೆಯ ಹಿಂದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಸದಿದ್ದರೂ ಹಿತ್ತಿಲಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮುಂದಿಲ್ = ಇಲ್ಲಾಇನ ಮುಂದೆ (= ಅಂಗಳ) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬರ್ವಿಲ್ ಎಂಬುದು ಬರವರ = ಸತ್ವರ ಇಲ್ಲಾ. ಅಲ್ಲಿರುವವರು ಬರ್ವಿಲರು = ದೇವತೆಗಳು. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕೋಯಿಲ್ ಎಂದರೆ ಕೋ = ದೇವರು, ಅರಸ್ + ಇಲ್ಲಾ = ದೇವಾಲಯ ಅಥವಾ ಅರಮನೆ.

ಸ್ವತಂತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಕಣ್ಣರೆಯೇ ಆಯಿತೆಂದರೂ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಱಿನೇ ಶತಮಾನದ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಾಮಟ = ಮನೆ ಮತ್ತ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಕೂಡ ಯಾವುದಾದರೂ ಗಡಿ ಭಾಗದ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆದು ಜೀವಂತ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ; ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ತರಲು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಏಟ್‌ = ಬೀಡು ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದೆನಲ್ಲ. ಈ ಬೀಡು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಂತೂ ಶಾಶ್ವತವಾದ ವಾಸಸ್ವಾನ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ; ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೆಲೆ = ಮುಕ್ಕಾಮು ಅಥವಾ ಶಿಬಿರ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನೆಲೆಗೆ (ಉದಾ : ಬಲ್ಲಾಳರ ಬೀಡು) ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಆದು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಮಾಪಾಡುಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ನಿದರ್ಶನ.

ಎಂದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅವಸರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಈಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಡಿಬಿಡಿ, ತ್ವರೆ ಎಂಬರ್ಥ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿರುವುದು ಸಂದರ್ಭ, ಅವಕಾಶ, ವೇಳೆ ಎಂಬರ್ಥ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ವಿರುದ್ಧ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಅರ್ಥ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಎಂದು ಬಂತು? ಬಹುಶಃ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲಾಗಿ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಅರ್ಥ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅರಮನೆಯ ಸೇವಕ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಪ್ಪಣಿಯೇನಾಗುತ್ತದೆಂದು ಕಾಯುತ್ತೇ ಇದ್ದು, ಅಪ್ಪಣಿಯಾದೊಡನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳನೆ ಕೊಡುವ ಅವಸರದವನು ಎಂಬ ಸೇವಕನೊಬ್ಬು ಇದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಅವಸರ ಎಂದರೆ ತಕ್ಕ ವೇಳೆಯೆಂದೇ ಅರ್ಥ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದರೂ ಅಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಪಾಲಿಸುವುದು ಸೇವಕನ ಕೆಲಸವಾದ್ದರಿಂದ ಅವಸರದವನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತ್ವರೆ ಎಂಬರ್ಥ ಮೆಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಉಡುಪಿಯ ಕೃಷ್ಣದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯ ನವವಿಧ ಪೂಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಸರ ಪೂಜೆಯೋಂದು. ಇದು ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಪೂಜೆಗಳ ನಡುವೆ ಜರುಗುವ ಚಿಕ್ಕ ಪೂಜೆ; ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಬಹಳ ಬೇಗನೆ ಮುಗಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವಸರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಅರ್ಥ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೂ ಒಂದು ದಿಗ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜಾ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ೧೯-೧೨ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಟೀಕೆ, ಎಂದರೆ ಈಗ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ, ನಿಂದೆ ಎಂಬರ್ಥ ಸುಮಾರಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಟೀಕೆಸು ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದವೂ ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಅರ್ಥವಿವರಣೆ ಎಂಬುವೇ ಹೊರತು ಆಕ್ಷೇಪ ಎಂದಲ್ಲ. ಪಂಪಾದಿ ಕವಿಗಳೂ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಟೀಕೆ ಎಂಬ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಟೀಕೆಗೆ ಅರ್ಥವಿವರಣೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಸಂಗಡ ಗುಣದೋಷ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಉಂಟಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬರೇ ದೋಷವಿಮರ್ಶೆ ಎಂಬೋಂದೇ ಅರ್ಥ ನೆಲೆಯಾಯಿತು. ಮರಾತಿ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕನಾರಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇದು ಒಳಕೆಗೆ ಬಂತು.

ಮಂಡರಿನ್ (mandarin) ಎಂಬೋಂದು ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀಚಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರ, ನೌಕರಶಾಹಿ, ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿರು ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಯುರೋಪಿಗೆ ಆಮದು ಮಾಡಿದರು. ಮಲಯದಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದ ಚೀನದ ಪಂಡಿತವರ್ಗ, ನೌಕರಶಾಹಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಚೀನದಲ್ಲಿ ನೌಕರಶಾಹಿಯನ್ನು ಪಂಡಿತವರ್ಗದಿಂದಲೇ ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಚೀನದ್ದೂ ಅಲ್ಲ, ಮಲಯದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳೊಡನೆ ಹೋದ ಮಂತ್ರಿ ಶಬ್ದದ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಮಲಯದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಇಂದು ಇಸ್ಲಾಮ್ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದರೂ ಆದು ಕೆಲವೇ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನವರೆಗೂ ಭಾರತದ ಪ್ರಬಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿತ್ತೆಂಬ ತಥ್ಯವನ್ನು ನೇನೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಶಬ್ದಗಳ ತಳ ಶೋಧನೆಗೆ ಇಳಿದರೆ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳು ಹೊರಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಮದುವೆಯ ಮೂಲಾರ್ಥವನ್ನು ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಜೋಡಿಸುವಿಕೆ, ಕೂಡಿಸುವಿಕೆ ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಅರ್ಥದ ಮದು, ಮಣ ಎಂಬ ದ್ವಾರಿದ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಅದು ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಮಣಂ, ತಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಮನುವು ಕನ್ನಡ ಮದುವೆಗೆ ಸಂಖಾರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ತೆಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮದಿಮೆ, ಅದರಿಂದ ಮದಲಗಿತ್ತ (= ವಧು) ಮದವ (= ಮದುವಣಿಗೆ) ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳೂ ಕವಲೋಡೆದಿವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗೆ ವಿವಾಹ, ಉದ್ಘಾಟ, ಪರಿಣಯ, ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ, ಉಪಯಾಮು ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಧ್ದರೂ ವಿವಾಹ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದ ವರ್ತ = ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗು ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ವಾಹನ ಇದರದೇ ನಾಮರೂಪ. ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೇ ವಿವಾಹ ಮದುವೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಧಾತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಒಯ್ದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಹುಪುರಾತನ ರೂಢಿಯ ಕಡೆ ಈ ಶಬ್ದ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಉದ್ಘಾಟ ಎಂಬ ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ಪರ್ಯಾಯ ಪದ ಈ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಇಂಥ ಮದುವೆಗೆ ರಾಕ್ಷಸೀ ವಿವಾಹ ಎಂದು ಮುದ್ದು, ಒತ್ತಿದರೂ ರಾಕ್ಷಸಧ್ವಂಸಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಕುಲದವರಾದ ಯಾದವರಲ್ಲಿ ಇದು ಬಹು ರೂಢಿಯಾಗಿತ್ತೇಂದೂ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಯಾದವ ಹುಡುಗಿಯರು ಕೂಡ ಇಂಥ ಮದುವೆಯನ್ನೇ ಮೆಚ್ಚತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನೆನಿಸಿದ ಭೀಷಣೇ ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪದಿಂದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ತಂದು ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನಲ್ಲ !

ಇದರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ, ಪರಿಣಯ ಸೌಮ್ಯ ವಿಧಾನಗಳು. ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವೆಂದರೆ ಕ್ಯೆ ಹಿಡಿಯುವುದು ; ಪರಿಣಯವೆಂದರೆ ಸುತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು. ಇವೆರಡೂ ವಿವಾಹ ವಿಧಿಯ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೋಮದ ಬೆಂಕಿಯ ಸುತ್ತ ವರನು ವಧುವನ್ನು ಕ್ಯೆ ಹಿಡಿದು ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು ವ್ಯೇದಿಕೆ ಕ್ರಮ. ಅದೇ ಸಪ್ತಪದಿ, ಪರಿಣಯ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ wedding, marriage ಎಂಬ ಪದಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. Marriage ಶಬ್ದ ಲ್ಯಾಟಿನಿನಿಂದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. Maris, mas ಅಂದರೆ ಪುರುಷ - ಆದ್ದರಿಂದ marriageಗೆ ಗಂಡನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಎಂಬ ಬಲು ಸೌಮ್ಯ ಅರ್ಥ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. wedding ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದದ್ದು. ಇದರ ಧಾತ್ರಾರ್ಥ ಪಣತೊಡು, ಪಂಥವೆಡು ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಗಂಡು ಪಣವಿಟ್ಟು ಅಂದರೆ ಜಾಮಿನು ಕೊಟ್ಟು (ಬಹುಶಃ ಅರ್ಥರೂಪದ್ದು), ಅಥವಾ ಇತರ ಉಮೇದ್ವಾರರೊಡನೆ ಮೇಲಾಟ ಹೂಡಿ ವಧುವನ್ನು “ಗೆದ್ದು” (ಎಲಂನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದಂತೆ) ತರುವುದು wedding. ಕನ್ನಾಶುಲ್ಕ (ತರ)ವನ್ನೋ ಸ್ತೀಧನವನ್ನೋ (ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವವಳಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡುವುದು) ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇದನ್ನು ಆರ್ಥ ವಿವಾಹವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತವೆ.

೧೫

ದೇಶಾವರದ ಪದ್ಧತಿ ಈಗ ಅಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಬಡ ಬ್ರಹ್ಮಣರ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಉರೂರು ಸುತ್ತಿದಾತ್ಮಗಳಿಂದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಪಲ್ಲರೆ ವಂತಿಗೆ, ಸಹಾಯಧನ ಪಡೆಯುವುದು ದೇಶಾವರ. ಬಿಕ್ಕೆ ಬೇಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ತುಸುವೇ “ಮರ್ಯಾದೆ”ಯದಾದ ವೃತ್ತಿ ಇದು. ಯಜಮಾನರ ಮುಂದೆ ಮಾರುದ್ದ ಮೃಯನ್ನ ಗೇಣುದ್ದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಲ್ಲ ಗಿಂಜುವುದು ದೇಶಾವರಿ ನಗೆ. ಎಲ್ಲ ದೀನ, ಸ್ವಾರ್ಥಪರ, ಕೃತಕ ನಗೆಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲತ್ತದೆ; ಆದರೆ ದೇಶಾವರ ಎಂದರೆ ಮೂಲತಃ ಏನು? ಇದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾವರ, ಮಾಯಾವರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂತೆ ಇದು ಸ್ಥಳನಾಮವೂ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಮರಾಟಿ ಶಬ್ದ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಕರಾವಳಿ ಜಲ್ಲೆಯಾದ ರತ್ನಗಿರಿ ಬಡ ಪ್ರದೇಶ. ಅಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಣರು ಕಡುಬಡವರು, ಚರಿತಾರ್ಥ ಸಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಶ್ರೇಣಿ ದಾಟ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಂತರಿಂದ ತಿರುಪೆ ಎತ್ತಿ ತರುವುದು ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗಿತ್ತು. ಗಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನ ದೇಶ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಘಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ದೇಶಾವರ ಜಾಣೀ (“ದೇಶದೆ ಮೇಲೆ” ಹೋಗುವುದು) ಎಂದು ಮರಾಟಿ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗನು ಸಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅದೇ ದೇಶಾವರವಾಗಿ ಕನಾಟಕಕ್ಕೂ ದಾಟಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗಿದೆ. ದೇಶಕ್ಕೆ ಪೇಶೇಗಳನ್ನು ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ರತ್ನಗಿರಿಯೇ ದೈನ್ಯದ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ಪದವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿತು!

ಹಳೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಖಾದಿಯಾಗಿ ದೇಸಿಗ ಎಂಬ ಪದವುಂಟು. ಈಗ ಪರದೇಶಿಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಾವು ನಿರ್ಗತಿಕ ಜನರನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಂತೆ ಹಿಂದೆ ದೇಸಿಗ ಪದದಿಂದ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೇಸಿಗ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗ ‘ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ’ ಯಷ್ಟು (ಕ್ರ.ಶ. ಎನೇ ಶತಮಾನ) ಹಳೆಯದು. ಉರೂರು ತಿರುಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುವ ದೇಸಿಗನ ವಿಚಾರ ‘ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ’ಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ದೇಸಿಗದ ಮೂಲವಾದ ದೇಶಿಕ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಕೇಳು ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾಗುರು, ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಕ, ಪಂಡಿತ ಎಂಬ ಹಿರಿಮೆಯ ಅರ್ಥಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ದೇಶಿಕಕ್ಕೆ ಇವೆ. ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರು ಮಹಾಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನಿಗಳು. ದೇಶಸಂಚಾರಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದರ್ಥ ಅದಕ್ಕಿಂದರೂ ಯಾಚಕ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಸಂಸ್ಕರದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ದೇಶ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಹೊರಟ ಕನ್ನಡದ ದೇಸಿ, ದೇಸಿಕಾರ, ದೇಸಿಕಾತ್ಮಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗ ಮೇಲಿನ ಎರಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಅರ್ಥಗಳು ಮೊಳೆತುಕೊಂಡಿವೆ. ದೇಸಿ ಎಂದರೆ ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೇ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾತಿನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಡಗು, ಸೋಗಸು. ಪಂಪ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ದೇಸಿತನವನ್ನ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದೇಸಿಕಾರ, ದೇಸಿಕಾತ್ಮಿಯೆಂದರೆ ಬೆಡಗುಗಾರ, ಬೆಡಗುಗಾತ್ಮಿ; ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಚೆಲುವ, ಚೆಲುವೆ.

ಶಬ್ದವ್ಯಾಪಾರದ ಗತಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಹನವಲ್ಲವೆ?

೧೬

ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಲಾವಣ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಹೆಚ್ಚಿಗಿ ಹೆಂಗಸಿನಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಸೊಬಗು, ವಿಲಾಸ, ಮರ್ಯಾದೆ ಮೊದಲಾದ ಹೆಲವು ಗುಣಗಳ ಸಮೀಕಳಿಸಿದ ಅದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪದದ ಮೂಲ ಅರ್ಥವೇನು? ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಲವಣ (ಉಪ್ಪು)ದ ಭಾವ ಲಾವಣ್ಯ ಎನ್ನಬಹುದು. ಉಪ್ಪು ಖಾದ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ರುಚಿಯ ಹೋಲಿಕೆ ಲಾವಣ್ಯದಲ್ಲಿದೆಯೆಂಬುದು ಅಸಂಗತವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಉಪ್ಪಿನಂಥ ಕಟು ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನಿವಾರ್ಯವಿನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಧ್ವನಿಸಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲ ನಿರುಕ್ತಕಾರರು ಲವಣಕ್ಕೂ ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ; ಅದು ರಮಣೀಯದ್ದೇ ಒಂದು ರೂಪಾಂತರ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರ ಕಾರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಅಭಿಜಾತ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಲ ಕಾರ ಬರುವುದುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೈದಿಕ ಸರಿರ ಅಭಿಜಾತ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಲಿಲವಾಗುತ್ತದೆ, ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಲಾವಣ್ಯ ರಮಣೀಯತೆಯ ರೂಪಾಂತರವೆಂಬುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವಾಗ ಒಟ್ಟೇ ಶಕುನವಾಯಿತು ಅಥವಾ ಅಪಶಕುನವಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯದ ನಡುವೆ ದೀಪ ನಂದಿದರೆ ಅಪಶಕುನ. ಬಲಗಣ್ಣ ಹಾರಿದರೆ ಶುಭಶಕುನ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಶಕುನ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಹಕ್ಕಿಯ ನುಡಿ ಎಂದು. ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಯ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ‘ಅರ್ಥ’ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತ ತಿರುಗುವ ಬುಡುಬುಡಿಕೆಯವರು ಈಗಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಟಾಗ ಹಕ್ಕು ಎಡಕ್ಕೆ ಹಾರಿದರೆ ಕಾರ್ಯಹಾನಿ, ಬಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದರೆ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭ ನಿಮಿತ್ತವನ್ನು ಹಕ್ಕಿಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದಲೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಿಂದೂ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ತರಹದ ನಿಮಿತ್ತಗಳಿಗೆ ಶಕುನವೆಂದೇ ಹೇಳುವುದು ರೂಢಿಯಾಯಿತೆಂದೂ ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ತರ್ಕಿಸಬಹುದು.

ಈ ಶಬ್ದದ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಹೋದರೆ ಮಾನವನ ಬಲು ಪ್ರಾಚೀನ, ಅಂದರೆ ಬೇಟೆಯಿಂದ ಬದುಕುವ ಯುಗದವರೆಗೂ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಈಗಲೂ ಹಕ್ಕಿಗಳ ನಡೆ ನುಡಿ ಒಂದು ತರಹದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವು ಅಡವಿಯ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಅಪಾಯದ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ನುರಿತ ಬೇಟೆಗಾರ ಇದರ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದ ಸೋಲು ಗೆಲುವಿನ ಉಹೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವ ಶಕುನ ಅರ್ಥವಾ ಶಕುನಿಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಒಂದು ಅಲ್ಪಾಕಿಕ ಮಹತ್ವ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ನಾಗರೀಕತೆಯ ಈ ಯುಗಕ್ಕೂ ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಿರಬಹುದು.

ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಕುನ ಶಬ್ದ ಘಾರಸಿ ಭಾಷೆಗೂ ಹೋಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಶಗೂನ ಎಂಬ ರೂಪ ತಾಳಿದೆ. ಶಕುನ ಹೇಳುವವನನ್ನು ಶಗೂನಿಯಾ ಎಂದು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

೧೨

ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳು ಬಹಳ ಆದಿಕಾಲದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಭಾಷೆ ಎಷ್ಟು ಕವಲೊಡೆದು ಎಷ್ಟು ದೂರದೂರ ಚೆದುರಿಹೋದರೂ ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೊಡನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ದ್ರಾವಿಡದ ತಂಡೆ, ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ, ಮಕ್ಕಳು - ಮೊದಲಾದವು ಆ ವರ್ಗದ ಹೆಚ್ಚನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ಆಯ್” ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತ್ರ, ಮಾತೃ, ಭಾತೃ ಮೊದಲಾದವು ಅಟ್ಟಾಂಟಿಕ್ ತೀರ್ದಿಂದ ಇರಾಣ, ಭಾರತದವರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಚ್ಚಾರಭೇದದೊಡನೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಮೂಲ ಸಂಬಂಧವಾಚಿಗಳ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಮೂಲಭೂತವಲ್ಲದ ಸಂಬಂಧವಾಚಿಗಳ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗಂಡ ಸತ್ತವಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ವಿಧವಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಇದೇನು ಅಷ್ಟು ಮೂಲಭೂತ ಪದವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ವಿಡೋ, ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿತ್ತೋ, ಪ್ರಾಚೀನ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ವಿದೇವೋ, ಪ್ರಾಚೀನ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ವಿದುವಾ, ಆಧುನಿಕ ಇರಾಣಯಲ್ಲಿ ಬೇವಾ, ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ ವಿದುವಾ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ನಿರುಕ್ತಿಕಾರರು ಈ ಶಬ್ದದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರಷ್ಟೇ. ಸಂಸ್ಕृತದವರು ವಿಧವಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿ (= ಇಲ್ಲ) ಧವ (= ಗಂಡ, ಒಡೆಯ) ಎಂದು ನಿರುಕ್ತಿ ಹೇಳಿದರೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನವರು ವಿದ್ = ಬೇರೆಟ್ಟು ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕृತದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಬಗೆಯ ನಿರುಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ವಿ (= ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ಧೂ (= ನಾಶ ಹೊಂದು ತಪ್ಪಿಹೋಗು ಅಥವಾ ಬೇರೆಟ್ಟು ಹೋಗು) ಎಂದು ವಿವರಿಸಬಹುದು.

ಸಂಬಂಧವಾಚಿಗಳ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಚೊಟ್ಟು ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವು ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಲೋಪವಾಗಿ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಸೋಜಿಗಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಮಗ, ಮಗಳು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ರ, ಪ್ರತ್ರಿ, ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಕೆಲ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಮೂಲತಃ ಸಂಸ್ಕृತವಲ್ಲ, ಬಹುತರವಾಗಿ ದ್ರಾವಿಡದಿಂದ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಶಬ್ದ. ಮೂಲತಃ ಸೂನು ಮತ್ತು ದುಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಪ್ರತ್ರ, ಪ್ರತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ವೇದದಲ್ಲೇ ಕಾಣಿಸುವ ಸೂನು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ (son) ಹಳೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸುನು (sunu) ಡೆಚ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರೂಣಾ (zoon) ಜರ್ಮನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಸೋಹ್ (sohn) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಸಂವಾದಿಯಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಗಳು ಎಂಬರ್ಥದ ಸಂಸ್ಕृತದ ದುಹಿತ್ಯವಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಡಾಟರ್ (daughter), ಜರ್ಮನ್ನಿನ ತೋಖ್ತರ್ (tochter), ಗ್ರೇಕ್‌ನ ತ್ರೇಗತೀರ್ (thygather) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿವೆ. ಪುರಾತನ ಸೂನು, ದುಹಿತ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಪರಭಾಷೆಯ ಪ್ರತ್ರ, ಪ್ರತ್ರಿ, ಏಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದುವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಅಷ್ಟೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೆಂದರೆ ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲದ ದೂರಸ್ಥ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು ಇದ್ದುಬಿಡುವುದು. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಎಂಬುದು ಸಂತಾನಾರ್ಥಕ ಪದ. ಅದರಿಂದಲೇ ಮಗ, ಮಗಳು, ಮಕ್ಕಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು

ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ದ್ವಾರಾವಿಡಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿರದ ಆಯ್‌ಗುಂಪಿನ ಪುರಾತನ ಕೆಲ್ಕಿಕ್ ಮತ್ತು ಅದರ ಇಂದಿನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ mac ಎಂಬ ಪದ ಸಂತಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. Macdonald, Mackintosh ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಕ್ಯಾಟಿಶ್ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

೧೮

ರೈತ ಶಬ್ದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಇಂದು ಎಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಅಚ್ಚಿಕೊನ್ನಡಿಸಿದೇ ಭ್ರಮಿಸುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿಕ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೇಣಿಗೆ ಜಮೀನು ಮಾಡುವವನೆಂದಾಗಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತ್ವಂತರವಾಗಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಟ್ಟು ಹೊಲಮಾಡುವ ಕೃಷಿಕನೆಂದಾಗಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಗಳು ಬಂದಿವೆ. ರೈತವಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಜಮೀನ್‌ನಾರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೀ ಮುಂತಾದ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಳಿಕೆಯದಾಗಿದೆ. ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯತ್ವ ಎಂದರೆ ಅಧಿನೇ ಕೃಷಿಕ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಪ್ರಜೆ ಎಂದರ್ಥ. ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕುರಿಗಾಹಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ರಯಾ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಲೆ ತೆರಿಗೆಗೆ ಅರ್ಹನಾದ (ತುರ್ಕಿ ಸುಲಾತ್ನಾನ) ಮುಸ್ಲಿಮ್‌ರ ಪ್ರಜೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂತು. ಬಹುಶಃ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ - ಮುಸ್ಲಿಮ್ ರಾಜರ ಹಿಂದು ಪ್ರಜೆಗಳು - ಎಂಬುದರಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಅರ್ಥ ಸಂಕೋಚ ಹೊಂದಿ ಹಿಂದೂ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಅದು ಅನ್ವಯಿಸಿರಬಹುದು. ಹಿಂದಿ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್‌ನಾರರ ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರೈತ ಶ್ರೀ.ಶ. ರಿಂಜಿ ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ತಲೆಹಾಕಿತು.

ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಶಬ್ದಗಳು ಮಾತ್ರ, ನಮ್ಮೆ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿಸಿದಲ್ಲ. ನಾವು ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದಾಗೆ, ೪೦-೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಹುಡುಗಿಯರು ಮೂಗಿನ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಮೇಲ್ಮೈಯ ಮುಂದೆ ಜೋತಾಡುವ ಹರಳಿನ ಬುಲಾಕು ಎಂಬ ಆಭರಣವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಆಭರಣವಾಗಲಿ ಆದರ ಹೆಸರಾಗಲಿ ಕನ್ನಡದ್ದಂತೂ ಅಲ್ಲ, ಭಾರತೀಯ ಕೂಡ ಅಲ್ಲ. ಮೂಗಿನ ಯಾವ ಆಭರಣವೂ ಭಾರತೀಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಶೋಧಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಪ್ರಾಚೀನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಿವಿಯ ಆಭರಣ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಮೂಗಿನದು ಹೇಳಿಲ್ಲ.) ಅದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ ಬುಲಾಕು ತುರ್ಕಿ ಶಬ್ದ: ಹೆಂಗಸರು ಧರಿಸುವ ಮೂಗುತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೋತಾಡಿಸುವ ಮುತ್ತೆ ಎಂದು ಆದರ ಅರ್ಥವೆಂದು ಉದ್ದೇಶ ಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮೆ ಆಭರಣಗಳೆ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಷ್ಟು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸಂಸ್ಕृತಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕಿತ್ತು ಎಂದು ಈ ಶಬ್ದ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಬ್ಯಾಂಂಗ್ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಹಣದ ವ್ಯಾವಹಾರ ಭಾರತಕ್ಕ ಹೊಸದಲ್ಲ. ನಿಜ

ಕೇಳಿದರೆ ಇನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜಗತ್ತಾಸೇತರ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರದ ಕ್ರಮಗಳು ತತ್ವಾಲದ ಯುರೋಪಿಯನ್‌ ಬ್ಯಾಂಕರರ ಪದ್ಧತಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಮುಂದುವರಿದವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂದು ಅದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇದು ದೇಶೀ ಶಬ್ದವಲ್ಲವೆಂದು ಮೊದಲ್ಲೋಟಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯತ್ತದೆ. ಇದು ಬಂದದ್ದು ಯುರೋಪಿನಿಂದ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ bank, ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ banque, ಇಟಲಿಯನ್ನಿನಲ್ಲಿ banca ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ರೂಪ ಧರಿಸುವ ಈ ಶಬ್ದ ಜರ್ಮನಿಕ ಮೂಲದ್ದೆಂದು ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪತ್ತ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಬೆಂಚ್ (bench) ಶಬ್ದದ ಜ್ಞಾತಿಯಾದ ಅದರ ಅರ್ಥವೂ ಬೆಂಚ್ ಅಂದರೆ ಉದ್ದನ್ನ ಬೆಂಚು ಎಂದೇ. ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬೆಲೆಯ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದು ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೊಡು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬೆಂಚಿನ ಹೆಸರು ಇಡೀ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೇ ಬಿತ್ತು; ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೧೯ ರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

೧೯

ಮನುಷ್ಯನ ಆದಿಮ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೆನವರಿಕೆಗೆ ತರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದ ಮಾರ್ಗ. ಈಗ ಅದರ ಅರ್ಥ ಮೊಡ್ಡೆ ರಸ್ತೆ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಮಾರ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕಾವ್ಯ, ಸಂಗೀತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗ ಪೂರ್ವಪದವಾದರೆ (ಮಾರ್ಗ ಸಂಗೀತ, ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯ) ಅದು ಜಾನಪದ ಅರ್ಥವಾದೇಶಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಾಗರೀಕ ಅರ್ಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅರ್ಥವಾ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ (cultivated) ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಗ ಎಂದರೆ ರೀತಿ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಹಜಕ್ಕಿಂತ ಶಿಷ್ಟ ಎಂಬರ್ಥವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರೂಡಿಸಿದೆ.

ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾಗದೇ ತಾನಾಗಿ ಆದ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳು ಸಂಚರಿಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕಾಲ್ಪಾರಿಗಳೇ ಮೂಲತಃ ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ track ಶಬ್ದ ಸೂಚಿಸುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಮಾರ್ಗವೂ ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅರಣ್ಯದ ಪಶುಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚಿಗರೆ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮ್ಯಾಗ್ನೆದದಲ್ಲಿ ಮೃಗ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುವವನು ಅರ್ಥವರೇದದಲ್ಲಿ ಮೃಗಯು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮಾರ್ಗಣ ಎಂದರೆ ಬಾಣ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬೇಟೆಯಾಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾರ್ಗ, ಮಾರ್ಗಣ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಡವಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಳಸಿದ ಈ ಆಯುಧ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ಎಸೆಯುವ ಆಯುಧಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿತು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿರುಕ್ತಕಾರರು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿ ಮೇಲಿನ ವಿವೇಚನೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಮೃಗ ಧಾರುವಿನಿಂದ ಮೃಗ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಮೃಗ ಅಂದರೆ

ಹುಡುಕು. ಬೇಟೆಗಾರ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಬೆನ್ನಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಅದು ಮೃಗ. ಮಾರ್ಗ ಅಂದರೂ ಹುಡುಕು, ಯತ್ತಿಸು. ಅದರಿಂದ ಮಾರ್ಗ. ಈ ಅರ್ಥವಿಧಾನ ಬಾಲದಿಂದ ತಲೆ ಕಡೆ ಹೋಗುವ ರೀತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೃಗದಿಂದಲೇ ಮಾರ್ಗ, ಮೃಗ, ಮಾರ್ಗ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲೀಯಮ್ ಕೂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಮೃಗ ಶಬ್ದ ಮೃಗ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಉರಗ, ಖಗ್, ಪನ್ನಗ (ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಸಾಗುವಂಥಾದ್ದು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಂಥಾದ್ದು, ಕಾಲುಗಳಿಂದ ನಡೆಯದಂಥಾದ್ದು) ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿ ಜಾತಿಸೂಚಕ ಪದಗಳಂತೆ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ನೆಲವನ್ನು ಗೂರಸುಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಂಬುದರಿಂದ ಮೃಗ ಎಂಬುದಾಗಿ ಆವು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಮೃದ್ದು ಧಾತುವಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಒದ್ದು ನಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ.

ಬೇಟೆಗಾರ ಇಟ್ಟ ಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೀತಿ, ಕ್ರಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಿಸುವರಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಡೆದು ಸವೆದ ದಾರಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಮಾರ್ಗ ಸಂಪ್ರದಾಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿರಬಹುದು. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ದಾರಿಯೆಂಬರ್ಥವುಳ್ಳ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕृತ ಶಬ್ದಗಳೂ (ಪಥ, ಪದವಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಸಂಪ್ರದಾಯ, ರೀತಿ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

೨೦

ಭಾರತದ ಸೀರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಜಯಭೇರಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಸೀರೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಇತಿಹಾಸ ಏರಿಳಿತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇಂದು ಅದು ಕೇವಲ ಹೆಂಗಸರು ಉಡುವ ಬಟ್ಟೆಯೆಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಪೌರಣ್ಯವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾ ಅನ್ನತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೇ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೂಡ ಗಂಡಸರುಡುವ ಬಟ್ಟೆಗೂ ಸೀರೆಯೆಂದೇ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅದು ಬರೇ ಹೆಂಗಸರ ಉಡುಗೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿತೆಂದು ಗೂತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಗಂಡಸರ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಧೋತಿ ಅರ್ಥವಾ ಧೋತರ ಎಂಬ ಪದೆ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಸೀರೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೇ ಮೀಸಲಾಯಿತು.

ಸೀರೆಯೆಂಬ ಪದ ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು? ಸಂಸ್ಕृತ ಚೀರ ಶಬ್ದದ ತದ್ವಾದ ಅದೆಂದು ಕೇಶಿರಾಜ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆಕಡೆಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಚೀರ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ತೈತಿರೀಯ ಅರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಚೀರ ಪದ ಉಂಟು. ಆಮೇಲೆ ಬೌದ್ಧ ಜ್ಯೇಂಧುರಾಜ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ. ತೈತಿರೀಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅರ್ಥ ಉದ್ದೀವಾದ (ಹೋಲಿಯದ) ಬಟ್ಟೆ ಅರ್ಥವಾ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಯೆಂದಿತ್ಯಾದಿ ಇದೆ. ಆಮೇಲೆ ಬೌದ್ಧ ಜ್ಯೇಂಧು ಯತ್ತಿಗಳು ಉಡುವ ಅರ್ಥವಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಟ್ಟೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಇಂಥ ದೀನಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸೀರೆ ಜಗನ್ಮೋಹಕ ಸ್ತ್ರೀವಸ್ತುವಾಗಿ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದಿರುವುದು ಅದರ ಸೌಭಾಗ್ಯವಲ್ಲವೇ!

ಸೀರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಶಾರಿ (saree) ಎಂಬ ಪದ ರೂಢವಾಗಿದೆ. ಇದು ಹಿಂದಿಯ ಸಾಡಿ ಅರ್ಥವಾ ಸಾಧಿಯ ಮನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೮೮ ರಲ್ಲಿ ಅದು ಬಂಗಾಲದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ

ಹೊಕ್ಕಿತಂತೆ. ಸಾಡಿ, ಸಾಡಿ ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ನಮಗೆಲ್ಲ ಪರಿಚಿತವಾದ ಶಾಟ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದ ತದ್ವಾಪ ರೂಪ. ಶಾಟ ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಟು, ಚಾಣಕ್ಯ, ಬೌದ್ಧರ ದಿವ್ಯಾವದಾನ, ಮಹಾಭಾರತ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೇ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸನ್ ಕೋಶದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶಾಟಯಾದರೂ ಚೀರಕ್ಕಿಂತ ಸಿರಿತನವುಳ್ಳ ಪದವಲ್ಲ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು, ವಿರಕ್ತರು, ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಉಡುವ ಒರಟು ಬಟ್ಟೆಯೇ ಅದು. ಸಾಡಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರೇಶೈಯಲ್ಲ ನೇಯ್ಯ ಹೆಂಗಸರ (ಹೊಲಿಯದ) ಬಟ್ಟೆಯೆಂಬರ್ಥ ಪಡೆದಿತ್ತು.

ಚೀರ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಚಿ (ಜೋಡಿಸು, ಸಂಗ್ರಹಿಸು ಇತ್ಯಾದಿ). ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಕೋಶಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಟ ಎಂಬುದು ಶಟಾ ಎಂಬುದರ ಜ್ಞಾತಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಶಟಾ ಎಂದರೆ ಯೋಗಿಗಳ ಜಡೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೂದಲು ಜಟಾ ಎಂದರೂ ಅದೇ. ಚೀರ, ಶಾಟ ಎರಡೂ ಪದಗಳು ಮೊದಲು ಮರದ ತೊಗಟೆಯಿಂದ ನೇಯ್ಯ ನಾರುಡುಗೆಯೇ ಇರಬಹುದು.

ಹೆಂಗಸರ ಸೀರೆಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದೊಂದು ಶಬ್ದ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದೇ ಬಣ್ಣ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಬಣ್ಣದ ಮೂಲ ಪದವಾದ ವಣಿಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಬಟ್ಟೆ, ಹೊಡಿಕೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಡುವವರು ಹೆಂಗಸರೇ ಆದುದರಿಂದ ಹೆಂಗಸರ ಉಡುಗೆಗೆ ಈ ಪದವೂ ಬೆಳ್ಗಿನ ಗಂಡಸರ ಉಡುಗೆಗೆ ಧೋತ್ರ ಎಂಬುದೂ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು.

೨೧

ಒಂದರಿಂದೊಂದು ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಾ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಶಬ್ದಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಭಾವನೆಗಳು ಸೋಜಿಗವಾಗುವಷ್ಟು ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದುಂಟು. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ: ನಾವೀಗ ಡಾಕ್ಟರರೆಂದು ಕರೆಯುವ ರೋಗಚಿಕ್ತಸ್ಕರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರುಗಳು.

ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ ವ್ಯೇದ್ಯ. ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥ ಶೋಧಿಸಿದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿದ್ವಾ ಧಾತುವಿಗೆ ತಲಪುತ್ತೇವೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಅರಿ ಅಥವಾ ತಿಳಿ ಎಂದು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ವ್ಯೇದ್ಯ ಎಂದರೆ ಅರಿತವನು, ಬಲ್ಲವನು ಎಂದು ಮೂಲಾರ್ಥವಾಯಿತು. ಜ್ಞಾನದ ಅನೇಕ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಅದರೆ ವ್ಯೇದ್ಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಅನ್ವಯಾನಾಮ ಸಲ್ಲವುದೇಕೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸದ್ಯ ಒತ್ತಣಿಗಿರಲಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಸೋಜಿಗ ನೋಡಿ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯೇದ್ಯರನ್ನು ಪಂಡಿತರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಂಡಿತರೆಂದರೂ ಬಲ್ಲವರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ವ್ಯೇದ್ಯಕ್ಕಿಂತ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ನಿಜ. ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೆಲ್ಲ ಪಂಡಿತರು ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ತರ್ಕ ಪಂಡಿತರು, ಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರು ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೂ ಬರೇ ಪಂಡಿತರು

ಬಂದರು ಎಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸರ್ನೇ ವೈದ್ಯರು ಬಂದರು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ಮಾಡುತ್ತೇವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಡಿತರೆಂದಲ್ಲ.

ನೀವು ಬಂಗಾಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಈ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಕವಿರಾಜರು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ಕವಿ ಎಂದರೆ ಪದ್ಯ ಕಟ್ಟುವವ ಎಂದೇ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಪುರಾತನದಲ್ಲಿ ಕವಿಯೂ ಬಲ್ಲವ, ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ ಆಗಿದ್ದ. ಗಣಪತಿಯನ್ನು ‘ಕವಿಂ ಕವಿನಾಂ’ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ, ಅಂದರೆ ಜಾಣರಲ್ಲಿ ಜಾಣ ಎಂದೇ ವೇದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಂಗಾಲಿಗಳು ವೈದ್ಯನನ್ನು ಕವಿರಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯತೋಡಿದಾಗ ಬಲ್ಲವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೇ ಅವನನ್ನು ಭಾವಿಸಿದರೆಂದಾಯಿತು. ಕವಿಯೆಂದೇ ಹೆಸರಿಸಲಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ದೃತ್ಯರ ವೈದ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದ.

ಈಗ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿ ಭಾರತದ ಹೋರಗೆ ಕಣ್ಣಿ ಹಾಯಿಸುವಾ. ಮುಸ್ಲಿಮರೂಡನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಒಕ್ಕಲಾದ ಹಕೀಮರು ಯುನಾನಿ, ತಿಬ್ಬಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿದೇಶಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ವೈದ್ಯರು. ಹಕೀಮ ಎಂಬುದು ಅರಬ್ಬೀ ಶಬ್ದ. ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥವೂ ಪಂಡಿತ, ಬಲ್ಲವ ಎಂದೇ. ಅರಬ್ಬೀ ಭಾಷೆ ಆರ್ಯಭಾಷಾ ಗುಂಪಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ, ವ್ಯಾಕರಣ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಭಾಷೆ ಆದರೂ ಚಿಕಿತ್ಸಕನನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಆ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲ ಪುರಷರು ಬಲ್ಲವನೆಂದು ಅಭಿಧಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದವನ್ನೇ ಆರಿಸಿದ್ದ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲವೇ?

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಆಕ್ರಮಣದ ಸಂಗಡ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಡಾಕ್ಟರ್ ಅನ್ನು ವಿಮರ್ಷಿಸುವಾ. ಆಯಂತೇ ದದವರಿರಲಿ, ಯುನಾನಿಯವರಿರಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಡಾಕ್ಟರ್ ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಖುಶಿಯಾದಷ್ಟು ವೈದ್ಯ, ಹಕೀಮ ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಇಷ್ಟ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಂಡಿತ, ವೈದ್ಯ, ಕವಿರಾಜ, ಹಕೀಮ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ನಾಲದೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಇವರು ಡಾಕ್ಟರರಾದರೂ ಶಬ್ದಾರ್ಥದ ವಿಧಿ ಅವರ ಬೆನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲಿಂದು ತಿಳಿಯರು. ಏಕೆಂದರೆ ಡಾಕ್ಟರ್ ಅಂದರೂ ಬಲ್ಲವ, ಪಂಡಿತ, ವಿದ್ವಾಂಸ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಅದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲದ ಪದ ಆಷ್ಟೇ.

ಬಹುಭಾಷೆ ಬಹುದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವೈತ್ತಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಒಂದೇ ಅರ್ಥಾರ್ಥಯಿದ ಅಭಿಧಾನವಿರುವುದು ಬಹುಶಃ ಮಾನವನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಆದಿಯ ದಿನಗಳ ಪಳೆಯಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕುಲದ ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ ರೋಗದ ಚಿಕಿತ್ಸಕನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

೨೨

ಅಪ್ಪ ಅಂದರೆ ತಂದೆ, ಅಮ್ಮ ಅಂದರೆ ತಾಯಿ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಭಾಷಾ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ರೂಢವಾಗಿದೆಯಂದರೆ ಅವು ತಿರುಗುಮುರುಗಾಗಿರಬಲ್ಲವೆಂಬುದು ಉಹೆಗೂ ನಿಲುಕದ ಮಾತಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಭಾವನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ. ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ, ಅಬ್ಬ, ಪಾ ಎಂಬುವು ತಂದೆಯನ್ನೂ ಅಮ್ಮ, ಮಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಮಗು ಮಾತು ಕಲಿಯವ ಮೋದಲೇ ಕೇವಲ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಬಿಡುವ ಮೂಲಕ ಮೋದಲು ಹೋರಡಿಸುವ ಧ್ವನಿ ಮಹಾರವೇ; ಅದು ಮಗುವಿನ ಆತಿ ಹತ್ತಿರದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ತಾಯಿಗೂ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಬಿಡುವುದರಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವ

ಪಕಾರ ಬಕಾರ ತಂದೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಸುಸಂಗತವೇ ಸ್ವೇ.

ಆದರೆ ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಸಂಗತಿ-ಅಸಂಗತಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲುಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವೇ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮೆ ಎಂಬುದು ತಂದೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಷಟ್ಪದಿಕಾವ್ಯಗಳ ಕಾಲದ ಆರಂಭದವರೆಗೂ ಅಮ್ಮೆ ಅಂದರೆ ಅಪ್ಪನೇ ಆಗಿದ್ದದ್ದು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ, ಪಂಪ, ರನ್ನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಅಮ್ಮೆ ಎಂಬುದು ತಾಯಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸತ್ತೊಡಗಿತ್ತು. ತುಳು ಹೊರತು ನೇರೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮೆ ಎಂಬುದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಂದಿಗೂ ಅಮ್ಮೆ ಅಂದರೆ ತಂದೆ, ಅಪ್ಪೆ ಅಂದರೆ ತಾಯಿ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಳೇ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರನ್ನೂ ವಿನಮ್ಮೆ ಎಂದು ಗೆಳಿತನ ಅಥವಾ ನನ್ನ ವಿನೋದದಲ್ಲಿ ಸಂಚೋಧಿಸುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಇದು ಗಂಡನ್ನು ಹಣ್ಣನಂತೆ ಸಂಚೋಧಿಸುವ ಲೇವಡಿ ಮಾತೆಂಬ ಭ್ರಮೆ ತಂದರೂ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದು ಹಳೆಗನ್ನಡದ ಆವಶೇಷವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನೇ ಅಪ್ಪನಾಗಿದ್ದರೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಚೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು? ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಆಗ ತಾಯಿ ಅವ್ಯಯಾಗಿದ್ದಳು (ಇಂದು ಅದು ಅವ್ಯಯ ಎಂದಾಗಿದೆ ಅಪ್ಪೇ.) ಇದರದೇ ಒಂದು ರೂಪಾಂತರವಾದ ಅಬ್ಜೆ ಹವೀಕ, ಕೋಟ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡ ಉಪಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ರೂಪವು ತುಂಬ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು. ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವ್ಯಯ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ತುಳುವಿನ ಅಪ್ಪೆ ಮೂಲತಃ ಕನ್ನಡದ ಈಗಿನ ಅಪ್ಪೆ ಆಗಿರದೆ ಅಬ್ಜೆಯದೇ ಉಚ್ಚಾರಭೇದವಾಗಿರಬಹುದು.

ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮೆ ಎಂಬುದು ತಂದೆಯೆಂಬರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ತಾಯಿ ಎಂಬ ಆರ್ಥ ಸಂಪಾದಿಸಿಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಅದು ಅಜ್ಞಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ತರ್ಕದಿಂದ ಅದು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಾಂತರ ಹೊಂದಿತೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿಧವೆ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ತರ್ಕ ಸಾಂಗತ್ಯ ಇರಬಹುದು. ಅಮ್ಮೆ ಅಂದರೆ ಅಜ್ಞ, ಅಜ್ಞ ಅಂದರೆ ವಯಸ್ಸಾದವಳು. ವಯಸ್ಸಾದ ಹೆಂಗಸರು ವಿಧವೆಯರಾಗಿರುವ ಸಂಭವ ಬಹಳ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅಮ್ಮೆ ಹೆಂಗಸು ಅಂದರೆ ವಿಧವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಲೆ ಚೋಳಿಸಿದ ಹಳೆಗಾಲದ ವಿಧವೆ ಅಮ್ಮೆ. ಇದೂ ಅಂಥ ಅವರೂಪ ತರ್ಕವಲ್ಲ. ದಷ್ಟಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞ ಹೆಂಗಸು ಅಂದರೆ (ತರುಣಳೇ ಇರಬಹುದಾದರೂ) ತಲೆ ಚೋಳಿಸಿದ ವಿಧವೆ.

ಮಾಂಸದ್ವಾಗಲಿ ಶಾಕಗಳದ್ವಾಗಲಿ ಇರಬಹುದು.

ಈ ಸೊಪ್ತ ಭಾರೋಪ್ಯ (ಭಾರತೀಯ-ಯೌರೋಪ್ಯ) ಕುಲಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ವ್ಯಂಜನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಪ್ರೇಂಚಿನಿಂದ ಬಂದ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸೊಪ ಎಂಬ ಜಾತಿ ಪದವೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲೋಗರ ಭಾರತೀಯರ ಉಟದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದೀಂದರೆ ಅಡುಗೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸೊಪಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ಅದರ ಶುದ್ಧಿ ಶಾಕಾಹಾರಿ ಪ್ರತಿರೂಪವಾದ ತೋವೆ (ಹೆಸರು ಅಥವಾ ತೋಗರಿ ಬೇಳೆಯದು) ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸೊಪಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಂಚ್, ಸ್ವಾನಿಶ್, ಇಟಾಲಿಯನ್, ಫ್ಲೆಮಿಷ್, ಡಚ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆಯ ಪದಗಳಿವೆ. ಹಳೇ ಪ್ರೇಂಚಿನಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಬ್ದ ಸಿಗುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮೇಲೋಗರ ಪ್ರಾಚೀನವೇ ಸ್ವೇ.

ಸೊಪ ದ್ರವ ಪದಾರ್ಥವೆಂದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಬಡಿಸಲು ಅಥವಾ ಎತ್ತಿಸುರಿಯಲು ಏನಾದರೂ ಸಾಧನ ಬೇಕಳ್ಳ. ಅದಕ್ಕೂ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಪದವಿದೆ. ಅದೇ ಚಮಚಿ. ಚಮಚಾ ಎಂಬುದು ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷಾ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಘಾರಸಿ (ಇರಣೆ) ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಚಮಸವಾಗಿದೆ. ಇದೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಬ್ದ. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮರಸ ಕುಡಿಯುವ ಸಷ್ಟು ಇದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಚಮಿಸು (= ಸುರಿಯುವುದು) ವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ ಚಮಸ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಮರದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಚಮಸಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಚಮಸಾಧ್ಯಯು ಎಂಬವನು ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಗ್, ಅಥವಾ ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶಬ್ದ ಸಿಗುವುದರಿಂದ ಚಮಸ ಬಹು ಪುರಾತನ ಉಪಕರಣ. ಈಗ ನಾವು ಬಳಸುವ ಚಮಚಾ ವಿದೇಶದಿಂದ ಬಂದದ್ವಾದರೂ ಅದರ ಪ್ರಾಚೀನತಮು ಬಳಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು.

ಪ್ರಾಚೀನದಿಂದ ಅವಾರ್ಚಿನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದರೆ ಈಗ ಅರ್ಥ ಶತಮಾನದ ಹೋಟೆಲುಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಶಿರಾ ಎಂಬ ಸಿಹಿ ಸಜ್ಜಿಗೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬಹುದು. ನಾನು ಹುಡುಕಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದರ ಪ್ರಾಚೀನ ಉಲ್ಲೇಖಿಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಝಿರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಿ ಬೆಳಸಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹಿಂದಿಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅದು ಇಲ್ಲ. ಶಬ್ದ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಮಿಶ್ರರ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಮರಾತಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಮರಾತಿ ವ್ಯೂತ್ಪತ್ತಿಕಾರರು ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ‘ಶ್ರೀ’ ಧಾತುವಿಗೆ ಗಂಟುಹಾಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದುಂಟಂತೆ. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕನ್ನಡದ ಸಿಹಿರವಾ ಎಂಬುದೇ ಶಿರಾ ಆಯಿತೆಂದೊಪ್ಪುವುದು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಉದ್ದು ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಶೀರ್ಣ, ಶೀರೀಣ, ಶೀರೀನಿಣ ಎಂಬ ಘಾರಸಿ ಪದಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಾಲು (ಸಂ. ಕ್ಷೀರ), ಮಧುರ, ಮಾಧುರ್ಯವಳ್ಳಿದ್ದು ಎಂದಿವೆ. ಶೀರಾ ಅಂದರೆ ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕವೂ ಹೌದು. ಹೀಗೆ ಶೀರಾ ರವಾ ಅಥವಾ ಶೀರೀನಿಣ ರವಾ ಎಂದು ಪಾರಂಭವಾಗಿ ಉತ್ತರಪದ ಲೋಪದಿಂದ ಶೀರಾ ಆಷ್ಟೇ ಉಳಿದಿದೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

೧೪

ತಿನ್ನವುದು ಅಂದರೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜಗಿದು ನುಂಗುವುದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಡಿಯುವುದು ಅಂದರೆ ದ್ರವ ಪದಾರ್ಥದ ಸೇವನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಚಕ್ಕಲೀ ತಿನ್ನತ್ತೇವೆ; ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ. ಕನ್ನಡದವರಾದ ನಾವು ನೀರು ತಿನ್ನವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ನೆರೆಯವರಾದ ತಮಿಳರು ಹಾಗಲ್ಲ. ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿ ಎಂಬ ಧಾತು ಇದ್ದರೂ ಅವರು ತಣ್ಣ ಶಾಪಚ್ಚುದು (ನೀರು ತಿನ್ನವುದು - ಶಾಪಚ್ಚು = ಉಟ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ನೀರೂಟಮಾಡುವವರು ಅವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಉತ್ತರದ ನಮ್ಮ ಬಂಗಾಲಿ ಬಂಧುಗಳು ಕೂಡ ಜಲಶಾವಾ (ನೀರು ತಿನ್ನವುದು - ಖಾ = ತಿನ್ನು ಉಟ್ಟು) ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಮಾಷೆ ಆಗಿಲ್ಲವೆ?

ಅಷ್ಟೇನೂ ತಮಾಷೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವೆಂದು ಬಗೆಯುವ ಉಟ್ಟು ಧಾತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮ ಕೂಸುಗಳು ಹಾಲುಣ್ಣತ್ತವೆ; ನಮ್ಮ ಗದ್ದೆಗಳು ನೀರುಣ್ಣತ್ತವೆ; ಅದಕ್ಕೂ ಏಕೇಷವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ತೋಟದ ಹಣ್ಣಗಳು ಬಿಸಿಲು ಉಟ್ಟತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ತಿನ್ನವುದಕ್ಕೆ ಉಟ್ಟು ಇಲ್ಲವೇ ಅನುಭವಿಸು ಎಂಬ ವಿಶಾಲಾರ್ಥವೊಂದು ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ. ಆರ್ಥ ಏಸ್‌ಆರ್ಡರದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನ ಕೂಡ ಬಡವಾಗಿಲ್ಲ. ಚಿಂತೆಗಳು ನಮ್ಮ ತಲೆತಿನ್ನತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಬಸರಿಯರು ಹಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಬೇಸೆತಿನ್ನತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಎರಡು ಕ್ಯಾಳಿಂಡ ತಿನ್ನತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಟ್ಟವುದಕ್ಕಿಲ್ಲದ ತೀಕ್ಷ್ಣನುಭವದ ಭಾಯ ತಿನ್ನವುದಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಬರೇ ನಾವು ತಿನ್ನವರು ಎಂದರೆ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನವರು ಎಂಬ ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಇಂದಿನ ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ಹೋಟೆಯಾಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕನಿಷ್ಠ, ೧೫-೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದೆ. ನಾವು ಉಟ್ಟವರು ಎಂದರೆ ಆ ಆರ್ಥಬಾರದು. ನಾವು ಅನ್ನವನ್ನು ಉಟ್ಟಬಹುದು: ಆದರೆ ಕೋಡುಬಳೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟಲಾರೆವು – ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ನಾವು ಅನ್ನ ತಿನ್ನಬಹುದು; ಆದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಅನ್ನ ಉಟ್ಟವುದೆಂದಾಗದು. ಅನ್ನ ತಿನ್ನವಾಗ ನಾವು ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಜುಗುಪ್ಪೆಯಿಂದ ತಿನ್ನತ್ತೇವೆ, ಅರ್ಥವಾ ಹಂಗಿನ ಅನ್ನವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಚ್ಚಿ ತಿನ್ನತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾವು ಲಂಟ ತಿನ್ನಬಹುದೇ ಹೊರತು ಲಂಟವುಣ್ಣಲಾರೆವು. ಇಂಥ ಅರ್ಥಸೂಕ್ತಗಳೇ ಒಂದು ಭಾಷೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿತವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ; ಪರಭಾಷಿಕರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಜಾರುವ ಬಂಡೆಯಾಗಿಯೂ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರಿಗೆ ತಲೆನೋವಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಉಟ್ಟ ತಿನ್ನವ ಏಕಾರಗಳು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ಉದ್ದುವಿನಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಸಮ್ ಖಾನಾ (= ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ತಿನ್ನವುದು) ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಏನನ್ನಾದರೂ (ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೂಡ!) ಕನ್ನಡಿಗರು ತಿಂದಾರು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೇಗೆಪ್ಪಾಗಿ ತಿನ್ನವುದು? ಬಹುಶಃ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟಿ ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕಸಮ್ ಶಬ್ದದೊಡನೆಯೇ ಉದ್ದುವಿಗೆ ಬಂತು. ಉದ್ದು ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳಿದ ಹೃದರಾಬಾದ್ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕೂಡ ಆಣ ತಿನ್ನವುದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆಣೆಯನ್ನು ತಿನ್ನವ ಚಟ್ಟ ಹೃದರಾಬಾದ್ ಕನ್ನಡಿಗರಿಂದ ಇತರರಿಗೂ ತಗಲಬಹುದೆಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಮಾಣತ್ವವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬೃಹತ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿ

ಆಣ ತಿನ್ನ ದಾವಿಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೃದರಾಬಾದ್ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿದ್ದು.

೨೫

ಬರಹದ ಆರಂಭದೊಂದಿಗೆ ಮಾನವನ ಹಣೆಬರಹವೂ ಬದಲಾಯಿತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರಹಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪದಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಬರಹದ ಆರಂಭದ ಕಾಲದ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಸುರಿತು ಚೂಡಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಬರೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಎಲ್ಲ ಲಿಖಿತ ಧಾರ್ವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳಿವೆ. (ತಮಿಳು ವರ್ಣ, ತೆಲುಗು ವಾ, ತುಳು ಬರೆ). ಚಿತ್ರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅಕ್ಷರ ಲೇಖನಕ್ಕೂ ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆ ಧಾತುವನ್ನೇ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಕಾಸಿ ಮಾಡಿದ ಗುರುತಿಗೂ ಕೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡುದಾಗ ಏಷುವ ಬಾಸುಂಡೆಗೂ ಬರೆ ಎಂದೇ ಹೆಸರು. ಚಿನ್ನವನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬರೆ ಧಾತುವೂ ಬರೆ ಧಾತುವೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಇರಬಹುದು. ಕಷ್ಟಬರಿಗೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬರಿಗೆ ಎಂಬುದೂ ಬರೆ ಧಾತುವಿನ ಮಗುವೇ. ಹೀಗೆ ಬರೆ ಧಾತುವಿಗೆ ಕಡ್ಡಿಯಂಥ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ಕೆರೆದು ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಕುರುಹು ಬಿಡಬಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ತಿಕ್ಕಿ ಗುರುತು ಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಮಾನವನ ಅತಿ ಪ್ರಚೀನ ಗುಹಾನಿವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೂರೆಯವ ಚಿತ್ರಗಳು ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದವುಗಳಿಂದ ಮನಗಂಡರೆ ಲೇಖನಕಲೆಯ ಉಗಮ ಹೇಗಾಯಿತೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಬರೆ ಧಾತುವಿನ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಆದಿಮ ಲಿಪಿ ಚಿತ್ರಲಿಪಿಯೇ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಚಿತ್ರಲೇಖನಕ್ಕೂ ಅಕ್ಷರಲೇಖನಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಧಾತುವಿರುವುದು ಸಹಜವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕृತದ ಲೇಖನ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ writing ಪದಗಳನ್ನು ಬೆದಕಿದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಸಂಕೇತ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಲಿಪ್ಯ ಧಾತುವಿನ ಮೂಲರೂಪ ರಿಖ್ಯಾ ಆಗಿತ್ತು. ಅಥವ ವೇದಾದಿ ಬಹು ಪ್ರಚೀನ ಭಾರೋಪ್ಯ ದಾವಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರಿಖ್ಯಾ → ಲಿಪ್ಯ ಧಾತುವಿಗೆ ಕೆರೆ ಕೆರಸು ಕುಕ್ಕು ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳೇ ಇವೆ. ಸಂಸ್ಕृತಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರವಾದ ಯುರೋಪಿನ ಲಿಘುವೇನಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟೆ ಎಂದರೆ ಕೊರೆಯುವುದು, ಕೆತ್ತುವುದು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ writeನ ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ �writing ಮತ್ತು ಹಳೇ ನಾಸ್ರ ಭಾಷೆಯ gita ಇವರಡೂ ಕೆರೆ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕृತದ ಲಿಖಿತಕ್ಕೆ ಅಥವ ವೇದದಲ್ಲಿ ಕೆರೆದು ಕಲೆಯಂಟುಮಾಡಿದ ಗುರುತು ಎಂಬರ್ಥವೇ ಇದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಲೇಖನ ಎಂಬರ್ಥ ಬಂದದ್ದು ತಡವಾಗಿ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯ ಸ್ತ್ರೀತಿ, ಶಾಂಖಾಯನ ಶೌತ ಸೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಲೇಖನವೆಂದರೆ ಮೂಲತಃ ಕೆರೆದು ಮಾಡಿದ ಕಾಯಂ ಗುರುತು ಎಂದೇ. ಇದು ಕಂಟವದಿಂದ ತಾಳಿ ಓಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆರೆದು ಬರೆಯವ ಕಾಲದ ಲೇಖನಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿತು. ಮುಂದೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು ಮಾಡಿದ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೂ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೂ ಲಿಪ್ಯ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಒಂದ ಪದಗಳನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ನಮಗೆ ಚಿತ್ರಲೇಖಿಯರು ಪ್ರಚೀನ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲ ರಿಖ್ಯಾ

ಧಾರುವಿನಿಂದ ಬಂದ ರೇಖೆ ಗೆರೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೆರೆದು ಮಾಡಿದ ಗುರುತು ಅಕ್ಷರವಾಯಿತು. ಅಕ್ಷರ ಎಂದರೆ ಅಳಿಳಲ್ಲಿದ್ದ ಎಂದು ಒಂದು ಅರ್ಥ.

ಆದರೆ ಲಿಪಿ (ಬರಹ) ಎಂಬುದು ಬೇರೆಯೇ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಲಿಪ್ ಎಂದರೆ (ಎಣ್ಣೆ, ಬಣ್ಣೆ) ಬಳಿ. ಈ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಕಲ್ಲಲ್ಲೋ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲೋ ಕೆರೆದು ಇಡುವ ಲೇಖನ ಪದ್ಧತಿಯ ಬದಲು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಮಸಿಯಿಂದ ಚರ್ಮ, ಭೂಜರ್ಪತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಚೇನದಲ್ಲಿಯ ಹಾಗೆ ಕುಂಚದಿಂದಲೋ ಗರಿಯಿಂದಲೋ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಡುವುದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದು ಲೇಖಿಸುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಲಿಪಿಯಾಯಿತು.

೨

ದಾನ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದವರಿಗೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಥೆ ಅವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ. ದಾನ ಅಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕೈಯತ್ತೀ ಕೊಡುವುದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದಾ ಅಂದರೆ ಕೊಡು ಎಂದರ್ಥ. ದಕ್ಷಿಣ ಅಂದರೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬಾಹ್ಯಣಿಗೆ ಕೊಡುವ ಧನ. ಇದು ಹಣದ ರೂಪವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಣ ಲೋಹ ರೂಪದ್ದು. ಹೀಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಎಂದರೆ ಲೋಹದಿಂದ ಮಾಡಿ ತತ್ವಾಲಕ್ಕೆ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಣ್ಯ ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಆದರೆ ಬಹಳ ಪುರಾತನದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆಕಳು ಅಥವಾ ದನ ಎಂದೇ ಅರ್ಥವಿತ್ತು. ನಾಣ್ಯಗಳು ಚಾಲತಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ದನಗಳೇ ಹಣವಾಗಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದವೆಂಬ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತಥ್ಯವನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಲ ಸೋಲಗಳೂ ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕಳ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದವು. ಅಜೀಗರ್ತನೆಂಬ ಬಾಹ್ಯಣ ತನಗೆ ನೂರು ಆಕಳಮ್ಮೆ ಸಾಲವಿದ್ದದ್ದನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಗ ಶುನತ್ತೇವನನ್ನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಮಗ ರೋಹಿತನಿಗೆ ಮಾರುತಾನೆ ಎಂದು ಕಥೆ ಇದೆ. ದಕ್ಷಿಣಾ ಅಂದರೆ ಅಂತಿಂಧ ಬರಡು ಆಕಳಲ್ಲ; ಹಾಲು ಹಿಂಡಬಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕರು ಹಾಕಬಲ್ಲ ಪ್ರಾಯದ ಕಬ್ಬಸು. ದಕ್ಷವಾದ ಆಕಳು ದಕ್ಷಿಣ-ದಕ್ಷ ಅಂದರೆ ಸಮರ್ಥ. ಮೂಲತಃ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿಕೊಡುವುದು ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಉಡುಗರೆಗೂ ದಕ್ಷಿಣೆ ಎಂದೇ ಪರಿಪಾಠ ಬಿತ್ತಿಂದು ಕಾತ್ಯಾಯನ ಸಂಹಿತೆಯಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಶಬ್ದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಉಡುಗರೆ ಕೊಡುವಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ. ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಶಬ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಥ ಅರಳಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀದಾಯ್ ವೆಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡತೊಡಗಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದಿ ಸಂಕೋಚ ಅಥವಾ ಭಿಡೆ ಎಂದು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಬಂತು. ಸಂಕೋಚ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇತರರ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಹಿತಾಹಿತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನವೆಂದಲ್ಲವೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ? ಜೀದಾಯ್ ಇದ್ದರಲ್ಲವೇ ಭಿಡೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ = ಭಿಡೆ.

ಆಕಳು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿನಿಮಯದ ಮಾರ್ಘಮಾರ್ಗತ್ತಿಂದ ತೋರಿಸುವುದು ಇದೊಂದೇ ಶಬ್ದವಲ್ಲ. ಧನ ಶಬ್ದವೂ ಅದೇ ಅರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತಿಂಬುದಕ್ಕೆ ಅದರ

ತದ್ವವವಾದ ದನ = ಆಕು ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ರೂಢಾರ್ಥವೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕृತದ ಧನ್ಯ ಧಾರುವಿಗೆ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆ, ಅಥವಾ ಘಲ ಬಿಡು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇವು ದನಗಳ ಗುಣಗಳು ತಾನೆ? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಕಾಲ್ಪನೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಇದೆಯೆಂಬ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ನೇನೆಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗತ ಕಥೆಯಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ pecuniary ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಧನ ಅಥವಾ ಹಣಕಾಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ಹಾಗೆಯೇ fee ಎಂಬ ಪದವೂ ಇದೆ. ಅದು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಫಲದ ಧನ. ಸ್ಕೂಲ್ ಫೀ, ವರ್ಕೇಲರ ಫೀ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ pecuniary ಎಂಬುದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ pecunum (= ಧನ) ದಿಂದ ಬಂದರ್ದು. ಅದು pecudes (= ದನಕರುಗಳ ಸಂಪತ್ತು) ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಅದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವಾದ peculum ಅಂದರೆ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಎರಡೂ pecu ಪದದ ಮತ್ತು. ಆ ಪದವೂ ಸಂಸ್ಕृತದ ಪಶು ಪದವೂ ಜ್ಞಾತಿಗಳು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ fee ಕೂಡ ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ feoh ನ ರೂಪಾಂತರ. ಉತ್ತರ ಯುರೋಪಿನ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ feoh ನ ರೂಪಭೇದಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥ ಪಶು ಎಂದೇ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾಸ್ತರು ಟ್ರೌಶನ್ ಫೀ ಕೇಳುವಾಗ ಅವರು ಆಕ್ಷರಶಃ ತಮ್ಮ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೨೨

ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿನಿಮಯ ಆಗುವಾಗ ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳೂ ವಿನಿಮಯ ಹೊಂದುತ್ತವೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಭಾವನೆ, ಕಲ್ಪನೆಗಳ ವಿನಿಮಯದೊಡನೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದಗಳೂ ಸಾಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಭಾರತದ ಒಂದು ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾರೀರಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿರುವ ಯೋಗ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇಂದು ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗಲ್ಲ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದು ತೀರ ಈಚೆಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಾಯಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹೋಗದೆ ಸ್ವೇಕಾರ ಮಾಡುವವರ ನಾಲಗೆಗೆ ಸರಿ ಹೊಂದುವಂತೆ ಬದಲಾಗುವುದೂ ಅದರಿಂದ ಸಹಸ್ರಾಂಶ ಇದು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಿದುವುದೂ ಉಂಟು. ಭಾರತದ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಧ್ಯಾನ. ಧ್ಯಾನದ ಕಲ್ಪನೆ ಬಹುಶಃ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಸಂಗಡ ಜಪಾನಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಅವರ ನಾಲಗೆಗೆ ಸರಿ ಹೊಂದುವಂತೆ zen (ಜೆನ್) ಎಂದು ಬದಲಾಯಿತು. ಸಂಗಡಲೇ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಪಾನಿ ಅನುಭವ, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಅರ್ಥ ಭಾರತದ ಧ್ಯಾನಕ್ಕಿಂತ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಬದಲಾಯಿತು. ಇಂದು ಜಪಾನಿ ಜೆನ್ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಅದು ಜಪಾನಿ ಹೆಸರಿನೊಡನೆ ಅನೇಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ರಮಣ ಹೊಂದಿದೆ. ಈಗ ಧ್ಯಾನದ ಜಪಾನಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ನಾವೇ ಆದರೂ ಜೆನ್ ಪದವನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯ ಇದೆ.

ಅಂಕಗಣೆತ ಮತ್ತು ಬೀಜಗಣೆತ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಱಾನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಇತರರಿಗಿಂತ ಮುಂದಿದ್ದರು. ಇವರಡು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಬರು

ಮೊದಲು ಭಾರತೀಯರಿಂದ ಕಲಿತು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗೆ ದಾಟಿಸಿದರು. ಅಂಕಗಣತಕ್ಕ ಅರಬರು ಹಿಂದ್ ಸಾ (ಹಿಂದುಗಳಿಂದು) ಎಂದೇ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗಣತಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರ ಕೊಡುಗೆ ಎನಿಸಿದ ಶೂನ್ಯವನ್ನು ಅರಬರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೆ ಸಿಫರ್ (ಖಾಲಿ) ಎಂದು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೇ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು zero ಎಂದು ರೂಪಾಂತರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

ಆದರೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೊಡುವವರೇ ಆಗಿದ್ದ ವೆಂದಣಿಸುವುದು ವ್ಯಧಾಭಿಮಾನವಾದಿತ್ತು. ಜಾಮಿತಿ ಅಥವಾ ರೇಖಾಗಣತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಖಿಗೋಲಿ-ಜ್ಯೋತಿಃಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಗ್ರೀಕರಿಂದ ಕಲಿತದ್ದೇ ಬಹಳ. ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಖಿನೇ ಶತಮಾನಾನಂತರದ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕುರುಹುಗಳು ಇವೆ. ಕೇಂದ್ರ, ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕृತವೇ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸುವಷ್ಟು ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಅದು ಗ್ರೀಕ್ ಕೇಂತ್ರಾನ್ (kentron) ಅನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡದ್ದು. ವರಾಹಮಿಹಿರನ ಬೃಹಜ್ಞಾತಕದಲ್ಲಿ ಇದು ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಘಲಜ್ಯೋತಿಷದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗ್ರೀಕರಿಂದ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಕೇಮುದ್ರಮ (ಗ್ರೀಕ್ kenodromos), ಘಣಘರ (ಗ್ರೀಕ್ epanaphora) ಎಂಬ ಯೋಜೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಗ್ರಹಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದರೂ ಆಯ್ದಭಟನೂ ವರಾಹಮಿಹಿರನೂ ಪಯ್ಯಾಯ ಪದಗಳಾಗಿ ಗ್ರೀಕ್ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಜೀವ (ಗ್ರೀಕ್ Zeus), ಶನಿಗೆ ಕೋಣ (ಗ್ರೀಕ್ Kronos) ಶಬ್ದಗಳು. ಘಲಜ್ಯೋತಿಷಕ್ಕೆ ಹೋರಾಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಈ ಹೋರಾವನ್ನು ಅಹೋರಾತ್ರದ ಸಮಾಹಾರವೆಂದು ಕೆಲವರು ಸಾಧಿಸಿದರೂ ಅದು ಗ್ರೀಕ್ ಹೋರಾ (= ತಾಸು) ಎಂದೇ ಭಾಷಾತಳ್ಳರ ಮತ್ತ.

೨೮

ಚೀಟಿ ಅರಿವೆ ಇಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ದ್ರೇಸ್ಸಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಗಂಡಸರ ಅಂಗಿಗಳಿಗೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ ಶಬ್ದ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಲ್ಲವರು ತತ್ತ್ವಾಂಶಿಕೆಯನ್ನು chintz ಶಬ್ದದತ್ತ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಬಹುದು. ಅದು ತಪ್ಪು. ಚಿಂಟ್ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದವೇ ಹಿಂದಿಯ ಭೀಂಟ್ (= ಚೊಟ್ಟು ಚೊಟ್ಟಾಗಿ ಮುದಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆ)ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಈ ಭೀಂಟ್ ಸಂಸ್ಕृತದ ಚಿತ್ರದ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪ. ಮುಗ್ಗೆವೇದದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ, ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಳೆಯುವ, ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಎಂದು ಅಥವಿದ್ದರೂ ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಚೊಟ್ಟು ಚೊಟ್ಟಾದ, ಹಂಡಬಂಡ (ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಾದ) ಎಂದು ಅಥವಿತ್ತು. ಹಿಂದಿ ಚೀಟಾ, ಕನ್ನಡ ಚಿಟ್ಟೆ ಮುಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿಟ್ಟೆ ಇದೇ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಚಿಟ್ಟೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಚೊಟ್ಟು, ಚುಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಅಥವಾ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಪಟ ಅಥವಾ ಚಿತ್ರಪತ್ರ ಎಂಬುದು ಹಿಂದಿ ಭೀಂಟ್ ಆಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ಬಟ್ಟೆಯೊಡನೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೂ ರಫ್ಫಾಯಿತು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮೊದಲ ಪಾನೀಯಗಳ ರುಚಿ ಹತ್ತಿದವರಿಗೆಲ್ಲ (ಈಗವರ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಪುಲವಾಗಿದೆ) ಜಂಡರ್ (ginger beer) ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜಂಡರ್

ಸೋಡಾ ಆದರೂ ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಿತ. ಜಂಜರ್ ಎಂದರೆ ಶುಂಠಿ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲ (ಹಸಿ ಶುಂಠಿ), ಬಾಯಿ ಚುರುಕಿಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು ಜಂಜರ್ ಬೀರ್. ಈ ಜಂಜರ್ ಭಾರತದಿಂದಲೇ ಅನ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದದ್ದು. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ರಂಗವೇರ, ಪ್ರಕೃತ ಸಿಂಗಬೀರ್ ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪದವೆಂದೂ ಕೊಂಬಿನ (ಶ್ರಂಗ) ಹಾಗಿರುವ ಮ್ಯಾಯಿಳ್ಳಿದ್ದೆಂದು ಆದರ ಅಥವಾವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪೂರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಮಲೆಯಾಳ ಇಂಚಿವೇರ್ (ಇಂಚಿಬೀರ್) ಪದದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಕೃತಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಬಹಳ ಪುರಾತನದಲ್ಲೇ ಈ ಖಾರ ಗೆಣಸು ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪವಿತ್ರ ಕುರಾನಿನಲ್ಲಿ ಅದು ರುಂಜಬೀರ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕಾಣಸಿಕೊಂಡಿದೆ (ಕ್ರ.ಶ. ೧ನೇ ಶತಮಾನ). ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ರಿಖಂಗಿ ಬೇರಿ ಎಂದು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಲ್ಲಿ ರಿಖಂಗಿ ಬೇರ್ ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಕ್ರ.ಶ. ೧೦೦೦ದಿಂದಲೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ರೂಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸದೊಡನೆ ಅದೇ ಶಬ್ದ ಇದೆ.

ಶುಂಠಿ ಅಥವಾ ಖಾರ ಗೆಣಸಿನ ಹೆಸರು ಮಸಾಲೆಯಾಗಿ ಪಾನೀಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿರದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ, ರಾಜಕಾರಣದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಂಜರ್ ಗ್ರೂಪ್ (ginger group) ಎಂಬ ಪದಪುಂಜ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಪಕ್ಕ ಅಥವಾ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಅದರ ತತ್ವ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ಗುಂಪನ್ನು 'ಶುಂಠಿ ಗುಂಪು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜಂಜರಿಂಗ್ ಅಪ್ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದಪುಂಜ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುವ ತೀವ್ರ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

೨೬

ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರು ಧರಿಸುವ ಆಭರಣಗಳಲ್ಲಿ ಓಲಿಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಅದು ಮಾಂಗಲ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆ. ಮುತ್ತೆದೆತನಕ್ಕೆ ಓಲಿ ಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ವಿಶೇಷಣ. ಅದನ್ನು ಕಳಚುವುದೆಂದರೆ ವೈಧವ್ಯ ಬಂತೆಂದೇ ಅರ್ಥ. "ಎನ್ನೋಂದೆಯ, ಕಡಗದ ಅಳಿವನೇಂ ನೋಡಿದಪಾ ?" ಎಂದು ಪಂಪ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಪದೇ ಪದೇ "ಹೆಂಡಿರ ಓಲಿ ಕಳಚುವ" ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುತ್ತಿನೋಲಿ, ರನ್ನದೋಲಿ ಮೊದಲಾದ ಓಲಿಯ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯಿತವೆ. ಹೀಗೆ ಅದು ಇಂದು ಅಕ್ಷಸಾಲಿಗರ ಕ್ರೈಷಣಿಕ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಒಡವೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅದು ಎಂಥ ಬಡವರಿಗೂ ಎಟುಕುವ ಸುಲಭ್ಯ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದು ಅದರ ಹೆಸರಲ್ಲೇ ಹುದುಗಿರುವ ತಥ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದು ತಾಡವ್ಯಕ್ತ ಅಥವಾ ತಾಳೀ ಮರದ ಗರಿ (ತುಳಿವಿನಲ್ಲಿ ಒಲಿ) ಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ಗಾಲಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಒಡವೆಯಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು. ಬಂಗಾರ ಮೊದಲಾದ ಬೆಲೆಯಿಳ್ಳ ಲೋಹ ಮತ್ತು ಮುತ್ತು

ರತ್ನಗಳಿಂದ ಸಮೇದ ಓಲೆಗಳು ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ತರುವಾಯ ಈ ಆಭರಣದ ಮೂಲರೂಪ ಮರೆಯಬಂದಿದ್ದರೂ ಮುತ್ತೆದೆಯರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಬಗಿನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕೊಡುವುದು ತಾಳೋಲೆಯ ಓಲೆ ಜೋಡಿಯೇ. ಕೆಲವೇ ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಡ ವರ್ಗಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿಜವಾದ ಓಲೆಗಳನ್ನೇ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಲೆಯಾಳಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಕೀವಿ ಪಾಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಗಾಲಿಯಂಥ ಓಲೆಯನ್ನು ತೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಪಾಲೆಯ ಶೂತಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ರಂಧ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಕೀವಿಯಿಂದ ಓಲಾಡುವ ಓಲೆಯೇ ಆಗಿದ್ದ ವಯಸ್ಸುದವರ ಪಾಲೆಯ ಶೂತು ಜೋಲು ಬಿಡ್ಡ ಹೆಗಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು !

ಕೀವಿಯಿಂದ ಓಲಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಓಲೆಯಿಂದು ಕರೆದಿರಬಹುದೆಂದೂ ಅದು ತಾಳೋಲೆಯಿಂದಲೇ ಮೂಲತಃ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದು ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲಿಂದೂ ವಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಈ ಆಭರಣದ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪ ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಾಟಂಕ ಅಥವಾ ತಾಡಂಕವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಾಳೇ ಮರದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಉಸುರುವ ಹೆಸರು. ತಾಡ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ತಾಳೆಯೇ. ಕಾಳಿದಾಸನದೆಂದು ಹೇಳಲಾದ ಶ್ಯಾಮಲಾ ದಂಡಕದಲ್ಲಿ ಕಾಳೀದೇವಿ “ತಾಟಂಕ ಭೂಷಾವಿಶೇಷಾನ್ವಿತೇ” ಎಂದು ಸಂಚೋಧಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಹೀಗೆ ಓಲೆಗರಿಯಿಂದ ಬಹುತಃ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಗುಡಿಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಓಡವೆಯ ಹೆಸರು ಬರಬರುತ್ತ ಕೀವಿಯ ಪಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡುವ ಹೆಂಗಸರ ಯೊವುದೇ ಲೋಹಾಭರಣಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಯಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅದು ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಮೊದಲು ಬಹುಕಾಲ ಗುಡಿಗಾರನ ಕೈಚಲಕದ ವಸ್ತುವೇ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಬೆಂಡೋಲೆಯನ್ನು ಚಿನ್ನ, ಮತ್ತು ಪುಷ್ಟರಾಗ, ವಜ್ರ, ಕೃತಕ ವಜ್ರ (ಸೀಮೇ ಕಮಲ) ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದರ ಹೆಸರು ಈ ಆಭರಣವೂ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭ್ಯ ಮೂಲ ವಸ್ತುವಿನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುತ್ತದೆ. ಅದು ಕಬ್ಬಿನ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ, ಮತ್ತು ಒವುಳು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಂಡಿನಿಂದ ಆಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ಬೆಂಡೋಲೆ. ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ಬೆಂಡಿನಿಂದ ಬಾಸಿಂಗ ಮೊದಲಾದ ಅಲಂಕಾರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುಡಿಗಾರನೇ ತಯಾರಿಸಿ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿ ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ತಾಳೆ ಓಲೆಯ ಬದಲು ಬೆಂಡಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಗುಡಿಗಾರನ ಈ ನವ ಆವಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ ಲೋಹಮಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕರಿಸಿರಬೇಕು.

ಅನಾದಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೌಶಲ್ಯಕಪಡಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಒಂದು. ಆದರೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ನಷ್ಟತ್ವಾದಿಗಳ ಚಲನೆಯ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾಲವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಉಪಾಯವೇನು? ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯಗಳು ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳು ಕಾಲದ ಅಳತೆಗೆ

ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪದಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ಗಳಿಗೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಫಣಕಾ ಪದದ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಫಣಕಾ ಎಂದರೆ ಗಡಿಗೆ. ಇಲ್ಲ ಮಿನಿಟುಗಳ ಕಾಲವಿಂಡಕ್ಕೂ ಗಡಿಗೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ ? ಗಡಿಗೆಯ ತಳದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗಾತ್ರದ ಶೂತು ಕೊರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ನೀರು ಇಳಿದು ಹೋಗಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಕಾಲವನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಕಾರ, ಗಡಿಗೆಯ ತಳದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಂಗಾರದ ಮಾಡ ಅಗಲ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕುಂಗುಲ ಉದ್ದದ ಶೂತು ಕೊರೆದು, ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಧಕದಮ್ಮು ನೀರು ತುಂಬಿದರೆ ನೀರೆಲ್ಲ ಇಳಿದುಹೋಗಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯವೇ ಒಂದು ನಾಲಿ. ನಾಲಿಯೆಂದರೆ ಫಣಕೇ ಅಥವಾ ಫಣಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಗಡಿಗೆ ಟೋಹದಿದ್ದಿರಬಹುದು; ಮಣ್ಣನದೇ ಇದಿರಬಹುದು. ಅಂತೂ ಅದರಿಂದಲೇ ಆ ಕಾಲವಿಂಡಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಂತು.

ಮುಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಲು ಬಂತು. ನೀರು ತುಂಬಿದ ಚೋಗುಣ (ಕಳಸಿಗೆಯೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದ)ಯಲ್ಲಿ, ತಳದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗಾತ್ರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಿದ್ರವಿರುವ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ತೇಲ ಬಿಟ್ಟು ಭಿದ್ರ ಮೂಲಕ ಸಾವಕಾಶ ನೀರು ತುಂಬಿ ಬಂದು ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಮುಳುಗೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಟ್ಟಲಿನ ಗಾತ್ರ, ಶೂಕ, ಭಿದ್ರದ ಅಗಲ ಇವೆಲ್ಲ ತುಂಬ ನಿಖಿರವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಖಿರವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲಾದಿತೇ ? ಹೀಗೆ ತಂತ್ರ ಬದಲಾದರೂ ಫಣಕೆ ಅಥವಾ ಗಳಿಗೆಯೆಂಬ ಹಳೇ ಹೆಸರೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಉಂಟಾರಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ‘ಯಂತ್ರ’ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ಫಣಕಾಲಯ. ಇಂದು ನಾವು ಕಾಲವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟ ಗಡಿಯಾಳ ಅಥವಾ ಗಡಿಯಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಗಳಿಗೆಯ ಮನೆ ಫಣಕಾ + ಆಲಯ. ಈ ಫಣಕಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾರಿಗೆಲ್ಲ ಜಾವಕೊಳ್ಳುವುದ್ದು ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಜಾಗಟಿ ಬಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ನಾವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಂದ ಪಡೆದ ೧೦ ನಿಮಿಷಗಳ ಗಂಟೆಗೆ ಈ ಜಾವಗಂಟಿ – ಜಾಗಂಟಿ ಮೂಲ. ಅವಧಿ ಬದಲಾದರೂ ಶಬ್ದ ಅದೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಫಣಕೆ ಅಥವಾ ಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಲಿನ ಬದಲು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ 8 ಅಂಕೆಯಾಕಾರದ, ನಡುವೆ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ದ್ವಾರವಿರುವ, ಎರಡೂ ಕಡೆ ಮುಚ್ಚಿದ ಅರ್ಥಾಂಶ ಉಸುಬು ತುಂಬಿದ ಗಾಜನ ಪಾತ್ರ, ಕಾಲಮಾಪಕವಾಗಿತ್ತು. ನಡುವಿನ ದ್ವಾರದಿಂದ ಉಸುಬು ಸರಿದು ಮೇಲಿನ ಖಾನೆ ಬರಿದಾಗಿ ಕೆಳಗಿನದು ತುಂಬಿದೊಡನೆ ಪಾತ್ರಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಉಸುಬು ಕೆಳಗಿಳಿಯಗೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ sand glass ಅಥವಾ hour glass. ಇಂದು ಈ ಸಾಧನಗಳು ಇಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭಾಷ್ಯಕಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಮುದ್ರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ನಾವು ಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಲು ತುಂಬಿತ್ತ ಬಂತು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ – ಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ; ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು the sands are running out – ಉಸುಬು ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ !

೨೧

ತಿಂಗಳು ಅನ್ನತೇವೆ. ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ಅನ್ನತೇವೆ. ಈಗ ತಿಂಗಳು ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯನ ವಾಟಿಕ ಗತಿಯನ್ನು ಸುಮಾರು ಹನ್ನರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಿದ ಕಾಲಖಂಡ ಎಂದೇ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಸೂರ್ಯನ ಗತಿಯನ್ನು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ಕಾಲವನ್ನು ಅಳೆಯುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತಡವಾಗಿ ಬಂದೆದ್ದು ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ತಿಂಗಳು ಶಬ್ದವೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ತಿಂಗಳು ಅಂದರೆ ಚಂದ್ರ, ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದು ತಿಂಗಳು. ಚಂದ್ರ, ಒಮ್ಮೆ ಅದೃಶ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣವಸ್ಥಿಗೆ ಬೆಳೆದು ಪುನಃ ಕುಂದುತ್ತ ಅದೃಶ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ತಲುಪುವ ಅವಧಿ ತಿಂಗಳು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೆಕ್ಕದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ತಿಂಗಳ ವೃದ್ಧಿ-ಹಾಸಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅಳತೆ ಕೋಲು ಇದು. ಪುರಾತನ ಮಾನವನಿಗೆ ಅದು ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು.

ಇದು ದ್ವಾರಾ ವರ್ಗಕ್ಕೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಮಂತ್ರ (month) ಕೂಡ ಚಂದ್ರನನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು. ಮಂತ್ರ ಎಂಬುದು ಮೂನ್ (ಚಂದ್ರ) ಪದದ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮಾಹ್ ಎಂಬುದು ಶಬ್ದ. ಅದು ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಾಸದ ಸಂಗತಿಯೂ ಅದೇ. ಬಹಳ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ತಪ್ಪಿರುವ ಮಾಸ (= ಚಂದ್ರ) ಪದದಿಂದ ಜನಿಸಿದ್ದ ಮಾಸ. ಪಾರಸೀಕ ಮಾಹ್ ಪದದ ಸೋದರ ಮಾಸ. ಉತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮಾಸ ಪೂರ್ಣಮಾಸೀ, ಪೂರ್ಣಮಾ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಎಂಬ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ತೆರೆಮರೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪೂರ್ಣ ಮಾಸೀ ತುಂಬು ಮಾಸ್ (= ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ) ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣಮಾ ಪದದ ಮಾ ಎಂಬುದು ಮಾಸನದೇ ಅವಶೇಷ ರೂಪ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಅಮಾ ಎಂಬುದೂ ಚಂದ್ರ, ಇಲ್ಲದ (ಅ = ಇಲ್ಲ, ಮಾ = ಚಂದ್ರ) ದಿನವೆಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದವಾದ ಚಂದ್ರಮಾ: ಎಂಬುದೂ ದ್ವಿರುಕ್ತ ಪದ. ಚಂದ್ರ, ಎಂದರೂ ಮಾ: (ಮಾಸ್) ಎಂದರೂ ಒಂದೇ. ಚಂದ್ರ, ಶಬ್ದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿ ರೂಢವಾಗಿ, ಮಾಸ ಶಬ್ದ ಮರೆತುಹೋಗೊಡಿದ್ದ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಇಮ್ಮುದಿ ಶಬ್ದ ಬಂದಿರಬೇಕು. “ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೋಡೆ,” “ಸಗಣ ಗೋಮಯ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಹಾಗಿನದು ಈ ಪದ.

ಸೂರ್ಯನ ಒಂದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವರ್ಣ ಶಬ್ದ ಬೇರೋಂದು ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ವರ್ಣ ಎಂದರೆ ಮಳೆ. ಒಂದು ಮಳೆಗಾಲದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಳೆಗಾಲದವರೆಗಿನ ಅವಧಿ ವರ್ಣ. ಆದರೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಶರತ್ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಂಟು. ಹೀಗೆ “ಜೀವೇಮ ಶರದಃ ಶರತ್ಮಾ” (ನೂರುಶರತ್ನಾಲ ಬದುಕೋಣ) ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಂತ್ರ ಇದೆ. ಪ್ರಾಚೀನಾಯಿರು ಶರತ್ನಾಲದಿಂದ ವರ್ಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮಾರ್ಗಶಿಂಷ ಮಾಸವನ್ನು ಅಗ್ರಹಾಯಣ (ಹಾಯನ = ವರ್ಣ, ಅಗ್ರ = ಪ್ರಾರಂಭ) ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಶರತ್ನಾಲದಿಂದ ವರ್ಣಗಣನೆ ಮಾಡುವ ಜನರು ಶರತ್ನಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಸಮಶೀತೋಷ್ಣ ಅರ್ಥವಾ ಶೀತಲವಲಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಅವರು ಮಣಿ ಪ್ರಧಾನ ಮತು ಬದಲಾವಣೆಯ ಲಕ್ಷ್ಯಾವಾಗುಳ್ಳ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ವಷಟ್-ವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಬೇಕು.

೨೭

ಲುತ್ತರ ಕನಾರಟಕದ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳವರಿಗೆ ನಗು ಬರಿಸುವ ಮಾತೆಂದರೆ ಹತ್ತುವುದು. ಇತರರ ತೊಡಗುವುದು, ಆರಂಭಿಸುವುದು, ಸುರುಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಲುತ್ತರ ಕನಾರಟಕದವರು ಹತ್ತುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಇತರರು ಮಾಡುವ ಜೋಕುಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. “ಗಿಡ ಹತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್” ಎನ್ನುವುದು ಒಮ್ಮೆಡಿ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿದರೆ “ಗಾಡಿ ಇಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್” ಇಮ್ಮೆಡಿ ತಮಾಷೆಯಾಗಿದೆ.

ಕನಾರಟಕದ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಈ ಅರ್ಥ ಹತ್ತು ಧಾತುವಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಹತ್ತು (ಹಳೆಗನ್ನಡದ ಪತ್ತು) ಧಾತುವಿನ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಅರ್ಥ ತಗಲಿಕೋ, ಹಿಡಿ, ಹೊಂದು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿದೆ; ಅನಂತರದ್ದು ಏರು ಎಂಬರ್ಥ. ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡನೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡ (ಏರು, ಆರೋಹಿಸು) ಪತ್ತು ಪ್ರಯೋಗವಾದದ್ದು ಏರಳ. ಪ್ರಾರಂಭಿಸು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಬಂದದ್ದಂತೂ ತೀರ ಈಚೆಗೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಲುತ್ತರ ಕನಾರಟಕದ ನೆರೆ ಭಾಷೆಯೂ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪ್ರಭುತ್ವ ನಡೆಸಿದವರ ಭಾಷೆಯೂ ಆದ ಮರಾತಿಯತ್ತ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಯತ್ತ ನೋಡಬೇಕು. ಮರಾತಿಯ ಲಾಗಣೀಯ, ಹಿಂದಿಯ ಲಗನಾ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪತ್ತು, ಹತ್ತುವಿನಂತೆ ತಗಲು, ಅಂಟು, ಹೊಂದಿರು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸು ಎಂಬರ್ಥವೂ ರೂಪಗೊಂಡು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಯ ಕರನೇ ಲಗಾ, ಮರಾತಿಯ ಕರಾಯಲಾಗಲೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಲುತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನ ಮೂಲಾರ್ಥದ ಹತ್ತು ಪದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗತೊಡಗಿತು. ಹತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸು ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಆಧಾರಕ್ಕೆ ಕಿಟ್ಟಲ್ಪರು ಕೊಡುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳೆಲ್ಲ ಕಳಿದ ಒಂದು ಶತಮಾನದೊಳಗೆ ಬರೆಯಲಾದ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದಲೇ ಎತ್ತಿದ್ದಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಪರಪ್ರಭಾವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಮತ್ತು ಉದ್ರುವಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾ-ಕಲ್ಪ (ಆಕ್ಷರಶಃ = ಇಂದು ನಾಳೆ) ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಹಿಂದಿನ ನಿಜಾಮ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇವತ್ತು ನಾಳೆ ಎಂಬ ಭಾಷಾಂತರಿತ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದು ಬರವಣಿಗೆಗೂ ಇಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಲಾಗಣೀಯ, ಲಗನಾ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಪ್ರಾರಂಭ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸೋಚಿಗ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಾರಂಭ, ಆರಂಭಗಳ ಮೂಲ ರಭ್ರ ಧಾತು ಕೂಡ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ತಗಲು, ಅಪ್ಪಿಕೋ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೆ ಆಗಿದೆ. ಅದು ಹೋಗಲಿ, ಪ್ರಾರಂಭಾರ್ಥಕವಾದ ಕನ್ನಡದ ತೊಡಗು ಧಾತುವಿಗೂ ಮೂಲಾರ್ಥ ತಗಲು, ತೊಡಕೋ, ಹಿಡಿ ಎಂದೇ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು (= ಪತ್ತು) ಧಾತುವಿಗೂ ಅವೇ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ವ್ಯತಹಿಡಿದ ಎಂದು ನಾವು

ಹೇಳುವಾಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಎಂದೇ ತಾತ್ತ್ವಯವಲ್ಲವೇ? ಹತ್ತು, ತಗಲು, ತೊಡಗು (ಕು) ಎನ್ನುವಾಗ (ಉದಾ: ಅವರ ಗದ್ದೆ ನಮ್ಮೆದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದೆ) ನಮ್ಮೆ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಅನಂತರದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರತೀಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪೌರಾಣಿಕಯ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯೊಡನೆ ‘ಪ್ರಾರಂಭ’ದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ತೊಡಕಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಲಗ್ಗಾ, ಪತ್ತು, ತೊಡಗು, ರಭ್ರ್ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳೂ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿರಬೇಕು.

೨೨

ಜಗನ್ನಾಧ ಅಥವಾ ಪುರಿ ನಗರ ನಮ್ಮೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಕೇತೆ. ಅದು ಭಾರತದ ಏಳು ಮೋಕ್ಷದಾಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂದು ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗೆ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದೆ. ಅವು ಮಾತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪಾವಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಲ್ಲ. ಒಂದು, ಮದ್ದಯುಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆ ಜವಳಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಜಿಕನೆಟ್ (jaconet) ಎಂಬುದು. ಇದು ಜಗನ್ನಾಧ ಪದದ್ದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಪಭ್ರಂಶ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಬಂಗಾಲದಿಂದ ರಘೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಜಗತ್ತಿಸಿದ್ದ ಮಸ್ಸಿನ್ನಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ದಪ್ಪವಾದ ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆಯೊಂದು ಉತ್ತರಲ (ಒಡಿಸಾ)ದಿಂದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಜಗನ್ನಾಧ ಪುರಿಯಿಂದಾದ್ದರಿಂದ ಪಟ್ಟಣದ ಹೆಸರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಇಂದು ಜಿಕನೆಟ್ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಗಾಯಗಳಿಗೆ ಹಾಕುವ ಬ್ಯಾಂಡೇಜೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ; ಅದು ಭಾರತದಿಂದ ರಘೂಗುತ್ತಲೂ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಹೆಸರು ಜಗನ್ನಾಧದ್ದೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆ ಕೀರ್ತಿ ತರುವಂಥದಲ್ಲ. ಜಗನಾಂಟ್ (jugger-naut) ಎಂಬುದೂ ಜಗನ್ನಾಧದ್ದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಇದು ಪುರಿಯ ಜಗನ್ನಾಧ ದೇವರ ರಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಅಮಾನುಷ ಐತಿಹ್ಯದಿಂದ ಜನಿಸಿ ಪ್ರಚುರಗೊಂಡ ಪದ. ಆ ಪ್ರಚಂಡ ಗಾತ್ರದ ರಥದ ಉತ್ಸವ ಹೊರಟಾಗ ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಭಕ್ತರು ಅದರ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಈಡಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ರಥದ ಗಾಲಿಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಅವರು ಜಿಬ್ಬಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಥೆ ಕೇಳಿ, ಆ ರಥದ ಗಾತ್ರ, ನೋಡಿ, ದಂಗಾದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸುಖ ದುಃಖವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದೆ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಸಾಗುವ ಯಾವುದೊಂದು ನಿಘ್ರ್ಯಾಣವಾದ ಶಕ್ತಿಗೆ ಜಗನಾಂಟ್ ಎಂದು ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಕರೆದರು. ಉದಾಹರಣೆ ಸರಕಾರಿ ಯಂತ್ರದ ಜಗನಾಂಟ್. ಇಂದು ಈ ಐತಿಹ್ಯ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇದು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸವೆಂದು ಹೇಳಲು ನನಗೆ ಧ್ವಯ ಸಾಲದು. ಭಕ್ತರ ಈ ಬಗೆಯ ಆತ್ಮಯಜ್ಞ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಗಾನಗರದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರೊಬ್ಬಳು ತನಗೆ ಮಗುವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಭಾಗಾನಗರದ ದೇವರ ರಥದ ಕೆಳಗೆ ಈಡಾಡುವುದಾಗಿ ಹರಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಗನ್ನಾಧಕಾ ರಥ ಎಂಬೊಂದು ನುಡಿಕಟ್ಟು ಇದೆ. ಅದೂ ಯಾವ ಮಾನವೀಯ ಪರವೆಯಲ್ಲದ ಸಾಗುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಅವಾಧವ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿದೇಶಿ ಸ್ಥಳ ನಾಮವೊಂದು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಅಭಿಧಾನವಾಗಿ ರೂಡಿಯಾದುದಕ್ಕೆ ಜುಲಾಬು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಭೇದಿಗೆ ಕೊಡುವ ಯಾವುದೇ ಜೈಷಧಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಇದು ಮೆಕ್ಕೋ ದೇಶದ ಒಂದೂರಿನ ಹೆಸರು: ಜಲಾಪ (Jalapa ಅಥವಾ Xalapa). ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ತಂದ ಒಂದು ಬೇರನ್ನು ಪಾಶ್ಚಯರು ವಿರೇಚನಕ್ಕೆ ಬಳಸತ್ತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಈ ಶಬ್ದ ಒಂದರ್ದ್ದು ಯುನಾನಿ ವೈದ್ಯರಿಂದ ಇರಬೇಕು; ಜುಲಾಬ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರಬ್ಬಿ ಜುಲಾಬ್ ಮೂಲ, ಬಹುಶಃ ಮೆಕ್ಕೋವಿನಿಂದ ಒಂದ ಈ ಜೈಷಧ ಮೂಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರಬ್ ವೈದ್ಯರು ತಮ್ಮ ಜೈಷಧ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರ್ದು ಭಾರತಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರಬೇಕು.

೩೯

ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳು ಮನೆ-ಮಾರಿನ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳು. ಇಂದಿನಂಥವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಜಂದಿಗೆಗಳು ಇದ್ದವು. ಕನ್ನಡದ ಮಣಿ, ಸಂಸ್ಕಾರದ ಪೀಠ, ವಿಷ್ಣುರ್, ಆಸನ ಮೊದಲಾದವು ಕೂಡುವ ಉಪಕರಣಗಳು. ಮಂಚ ಇಂದಿನ ಡೆಂಚು ಮತ್ತು ಕಾಟ್ (cot)ಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಯೇ ಅನ್ನಯಿಸುವ ಪದ. ವಿಷ್ಣುರ್, ಆಸನ ಎಂಬವು ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಬಹುಶಃ ವಿಷ್ಣುರ್ ದಭ್ರ ಅಥವಾ ಇತರ ಹುಲ್ಲಿನ ಬಾಪೆಯಂಥದಿರಬೇಕೆಂದು ಆ ಪದದ್ದ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ (ವಿ + ಸ್ತರ) ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಸನ ಕೂಡುವ, ಬಹುಶಃ ಎತ್ತರದ ಉಪಕರಣ. ಪೀಠ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗೃಹ್ಯಷ್ಮಾತ್, ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾತನ. ಮುಂದೆ ಇವಲ್ಲ ಪದಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಉಪಕರಣವೆಂಬಧ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋಷ್ಠಾರೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರ, ವಿದ್ಯಾ, ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಬಂತು. ಈ ಪೀಠಗಳಿಗೆ ಈಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಅನಿಕೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಮುಂದೆ ಬಳಕೆಗೆ ಒಂದ ಕುಚ್ಚಿ, ಮೇಜುಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಳಿಕೆಯ ದಾಯಗಳು. ಕುಚ್ಚಿ ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯ ಕುಸೀಯ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಆದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ಇದೆ; ಒಬ್ಬರು ಕೂಡುವ ಆಸನ. ಮೇಜು ಪರೀಕ್ಯಾಯನಾ ಪದ (ಮೇಜ್). ಬರೆಯುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಉಪಕರಣ ಅದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಅಂಥದೊಂದು ಇತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ (ನನಗೆ) ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗ ಈ ಪದಗಳೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಚೀರ್, ಚೀಬಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತಿವೆ.

ಚೀರ್ ಎಂಬುದು ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯ ಕೆಥೆಡ್ರದ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಒಬ್ಬರು ಕೂಡುವ ಆಸನವೆಂದೇ ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪೀಠ ಎಂಬುದು ಧರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಯಾದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲ ಕೆಥೆಡ್ರದಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡ ಕೆಥೆಡ್ರಲ್ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ ಎಂಬಧ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಯಿತು. ಚೀಬಲ್ ಮೂಲತಃ ಬರೇ ಹಲಗೆ ಎಂಬಧ್ರದ ಲ್ಯಾಟ್‌ನ್ ಪದದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅದು ಬರಹಕ್ಕೂ ಉಂಟಕ್ಕೂ ಬಳಸುವ ಸಲಕರಣೆಯಾಯಿತು. ಉಂಟದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂಥದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಗ್ಗಾದ ಅಡ್ಡಣಿಗೆ ಇತ್ತು.

ಮಂಚಕೆ ನಾವೀಗ ಬಳಸುವ ಕಾಟ್ (cot) ಪದ ಹಿಂದಿಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿರುಗಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಖಟ್ಟಾ, ಪ್ರಕೃತ ಮೂಲಕ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಖಾಟ್ ಆಗಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು (ಸಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ) ಹಗುರವಾದ ಮಂಚ (ಹೋರಸ್) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದು, ಈಗ ಕಬ್ಬಿಣಿದ, ಮರದ ಭಾರ ಮಂಚಗಳಿಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಟಪಾಯ್ ಕಥೆ, ಇನ್ನೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಟೀಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಹಿಂದಿಯ ತೀನೋ-ಪಾಯ್ (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲಿ) = ಮೂರುಕಾಲಿನ ಮಣಿ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಆದು ಪಶ್ಚಿಮಾನ್ಯನಿನ ಸಿಹ್-ಪಾಯ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡಿರ ಬಹುದೆಂದು ಹೊಳೆಕಾರರ ಮತ. ಈ ಮೂರು ಕಾಲಿನ ಉಪಕರಣಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳು ಬಂದರೂ ಹೆಸರನ್ನೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಚಹಾ ಹೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ತಗ್ಗಾದ ಮೇಜು ಎಂಬ ಭಾರಂತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

೪೬

ಟಪಾಲಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಂಚೆ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಒಂದು ರೊಮ್ಮೆಂಟಿಕ್ ಪದವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದ್ದು. ನಳ-ದಮಯಂತಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಿ ನೋಡದೆಯೇ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಈ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಂದೇಶವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಹಂಸ ಅಲ್ಲವೇ? ಹಂಸಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ತದ್ವಾವ ಪದ ಅಂಚೆಯೆಂದು. ಅದನ್ನೇ ಟಪಾಲಿಗೆ ಯಾರೋ ಭಾವುಕರು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ತಂದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ನ್ಯಾಯವಾದ ಉಹೆಯಾದೀತು. ಆದರೆ ರೊಮ್ಮೆಂಟಿಕರ ದೃಢವಾದಿಂದ ಈ ಅಂಚೆಗೂ ನಳ-ದಮಯಂತಿಯರ ಹಂಸಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅರೊಮ್ಮೆಂಟಿಕ್ ತಥ್ಯ. ಅದು ಪತ್ರ, ಸಾಗಿಸುವ ಒಂದು ಹಳೆಗಾಲದ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಏತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಅಂಚೆ ಪದದ ಅರ್ಥ ಪ್ರಯಾಣದ ಮಜಲು ಅಥವಾ ಮಜಲು ಮಜಲಾದ ಪಯಣ ಎಂದು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಲೆಯಾಳಿ, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ (ಅಂಚಲ್) ಮತ್ತು ತೆಲುಗಲ್ಲಿ (ಅಂಚಲು) ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು, ಆಜ್ಞಾ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ದೂರ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಆಳರಸರು ಹಿಂದೆ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರ್ಯ ದೂರಗಳಲ್ಲಿ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ಕಾಲಾಳು ಅಥವಾ ಕುದುರೆ ಸವಾರನ ಮೂಲಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಜಲಿನವರೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇನ್ನೂಬ್ಯಂತ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಮಜಲಿಗೆ ಸಾಗಿಸುವುದು ಆಗಿನ ಟಪಾಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಪತ್ರವಹನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಅಂಚಲ್ ಕಾರನ್ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿತ್ತು; ನಾವು ಅಂಚೆಯಾಳು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಟಪಾಲು ಎಂಬ ಇನ್ನೂಂದು ಪದ ನಮಗೆ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಟಪಾ ಅಂದರೆ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಮಜಲು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಹಿಂದಿಯ ಟಪಾ ಪ್ರಯಾಣದ ಡೋಲಿ ಹೊರುವವರನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಸ್ಥಳ, ಒಂದು ನಿಶ್ಚಯದ ದೂರ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅರ್ಥಾತ್ ಅಂಚೆಯಂತೆ ಇದೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಪತ್ರವಹನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪೋಸ್ಟ್? ಅದರ ಅರ್ಥ ಕೂಡ ಪ್ರಯಾಣದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಟ್ಟು, ಗೊತ್ತು, ಮಜ್ಲಿ ಎಂಬುದಾಗಿಯೇ. ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯ ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಾನ, ಸೈನಿಕರ ಶಿಬಿರ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದೂ ಪತ್ರಾದಿಗಳ ಸಾಗಾಟದ ಹಳೆಗಾಲದ ವಿಧಾನದ ಸೂಚಕವೇ. ಇದರ ಧಾತ್ರಾರ್ಥ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ (postis) ಇಡುವಿಕೆ, ಇಕ್ಕೆ ಎಂದು. ಹಿಂದಿಯ ಡಾಕ್ ಕೂಡ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಪದ.

ಈ ಪದಗಳು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಕಾಲವೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಂಚಿ ಪದ ಮಾರ್ಗ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ರೀನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲೇ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯನ ವಚನದಿಂದ ತಿಳಿದರೂ ಉಪಾಲು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ರೈನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಅದರ ಪ್ರಯೋಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪೋಸ್ಟ್ ಪದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದದ್ದೂ ಅದೇ ಸುಮಾರಿಗೆ ಉಪಾಲು ಎಂದು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹಾಕಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಅದು ರೀನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತ್ತು.

ಇಂ

ಯಾವುದೊಂದು ಪದಾರ್ಥದ ನಾಲ್ಕುರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ದಕ್ಷಿಣದ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ನಾಲ್ಕುರ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಇದೇ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಈ ಪದ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಮೂಲತಃ ಕಾಲು ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅವಯವ. ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ನಡೆಯುವ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಅರ್ಥ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸದೆ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಕಾಲಂಶಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದ್ದು.

ಸಂಸ್ಕृತ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾರತೀಯಾರ್ಥ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದರಂತೆ ಪಾದ ಎಂಬುದು ಕಾಲಂಶ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದರದೇ ತದ್ವಾಗಳಾದ ಪಾಯ್, ಪಾಂ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾಲು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನೇಕ ಮುಖಿ ಅರ್ಥಗಳು ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ. ಪಾಪಸೇರು, ಪಾಪುಂಜಿ, ಪಾಪಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಪೈಸಾ ಕೂಡಾ ಬಹುಶಃ ಪಾಯ್ ಹಿಂಸಾದ (ಒಂದಾಣೆಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಶ) ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವಾಗಿರಬೇಕು. ರೂಪಾಯಿಯ ಕಾಲಂಶ ಪಾಪಲಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣನ ಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿ ರವಾ, ಹಾಲು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಐದ್ಯೇ ಪಾಪ ಬೆರೆತಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಪಾದ ಭಕ್ತ್ಯ (ಒಂದೂಕಾಲು = ಸಪಾದ) ಆಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಿಯ ಒಂದು ಕಾಲು ತನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಭಾರತೀಯಾರ್ಥ ಮತ್ತು ದ್ವಾರಿತ ಎರಡೂ - ಭಾಷಾವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಪಾದ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಲಂಶ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು ದ್ವಾರಿತದ ಕಾಲಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯೌರೋಪ್ಯಾರ್ಥ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಪ್ರಾಚ್ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್), ಪೆದ (ಲಿಫ್‌ವೇನಿಯನ್), ಪೇಸ್, ಪೇಡಮ್ (ಲ್ಯಾಟಿನ್). ಪೋಸ್ಟ್

ಪೋದೋಸ್ (ಗೀಕ್) ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕುರಲ್ಲಿ ಒಂದಂತೆ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಎಳೆದದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಪಶ್ಚಿಮಯನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಾದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿಯಾಗಿ ಪಾಯ್ ಪದ ಇದ್ದರೂ ಆದನ್ನು ಕಾಲಂತ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದಂತೆ ಉದ್ರುಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯುರೋಪಿಯನ್ನು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಂತ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಕ್ಷಾಟ್ರಿರ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ನಾಲ್ಕು ಎಂಬರ್ಥದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ quatuor (ಸಂಸ್ಕೃತ ಚತುರ್) ಪದದಿಂದ ಉದ್ದೇವಿಸಿದವುಗಳೇ ಹೊರತು ಪಶುಗಳ ಕಾಲನಿಂದಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಾದ ಎಂಬ ಪದ ಕಾಲಂತ ಎಂಬ ಆರ್ಥರಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ತಣಗಳ ಕಾಲದಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ತನೆ (ಉದಾ: ಶತಪಥ ಬೃಹತ್) ಪ್ರಯೋಗ ವಾದಂತೆ ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಕೋಶದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ - ಅಂದರೆ ಮಗ್ನೇದದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಲ್ಲ ಇದು.

ಕಾಲನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದ ಕಾಚಿದರೆ, ಪದ್ಯದ ಒಂದು ಸಾಲನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪಾದ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪದ್ಯವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಸಾಲಿಗೆ ಪಾದ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಸಹజ. ಮೂರು ಸಾಲಿನ ವೇದದ ಮುಕ್ತಿಪದಾ ಗಾಯತ್ರಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ತ್ರಿಪದಿಯ ಹಾಗೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಚೌಪದಿ, ಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಇವೆ. ಪದ್ಯದ ಒಂದು ಸಾಲನ್ನು ಪಾದ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದೂ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತು, ಶೌತ್ರ, ಸೂತ್ರಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದೂ ದ್ವಾರಿತ ಕಾಲಿನ ಪ್ರಭಾವವೇ ಎಂಬುದು ಸಂದಿಗ್ಧ. ಯೌರೋಪ್ಯಾಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ (ಉದಾ: ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ) foot ಎಂಬುದು ಪದ್ಯದ ಸಾಲು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಗಣ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ foot ಎಂಬುದು ಪದ್ಯದ ನಡೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿಯಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅದೇ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಪದ್ಯದ ಪಾದವೂ ಶ್ಲೋಕದ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

೩೨

ಡಂಭಾಚಾರ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಆಷಾಧಭೂತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಕೋಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬೂಟಾಟಿಕೆ ಮಾಡುವವನು ಎಂಬರ್ಥ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಹೇಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು? ಆಷಾದಕ್ಕೂ ಕಪಟಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಇದರ ತಳ ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಥಾಕೋಶವಾದ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಡುಕಬೇಕು. ಆದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗುರು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಂದ ಪಡೆದ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಬಲು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಅಂಗಿಯೊಳಗೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಗೋ ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಿದ ಒಬ್ಬ ವಂಚಕ ಆಷಾಧಭೂತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು ನಟಿಸಿ ಗುರುವಿನ ನಂಬಿಕೆ ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ದಿನ ಹೊತ್ತು ಸಾಧಿಸಿ ಗಂಟನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ಆಷಾಧಭೂತಿ ಎಂದರೇನು? ಪಂಚತಂತ್ರ ಮೋದಲಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನ್ವಯಕವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು ರೂಡಿ. ಈ

ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಆಪಾಧ ಎಂಬ ಮಾಸಕ್ಕೂ ಆಪಾಧಭೂತಿಗೂ ಸಂಬಂಧದ ಎಳೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಪಾಧ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿರಕ್ತರು ಹಿಡಿಯುವ ದಂಡ (ಮುತ್ತಗದ್ದು) ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಭೂತಿ ಎಂಬುದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಸರಿಗೆ (= ಸಂಪತ್ತ) ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಶಬ್ದವಾಗಿತ್ತು. ಆಪಾಧಭೂತಿಯೆಂಬುದು ಈ ವಿರಕ್ತಿದ್ವೋತಕ ದಂಡವನ್ನು ಒತ್ತಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅನ್ವಯರ್ಥಕನಾಮವಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಾಠ್ಯಗಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆಪಾಧಭೂತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಪದ (ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು ಹೊರತು) ಇತರ ದೇಶಭಾಷಾ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಟ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರೂಢಿಯಾಗಿರುವುದು ಸೋಚಿಗೆ. ಪಂಚತಂತ್ರದಿಂದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕರಟಕ, ದಮನಕ (ತಂತ್ರಗಾರರ ಜೋಡಿ) ಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಮಾಡಿವೆ. ಶಕುನಿ (= ತಂತ್ರಗಾರ), ಧರ್ಮರಾಯ (= ತನ್ನ ಹಿತಾಹಿತ ನೋಡದೆ ಪರರಿಗೆ ಸವಲತ್ತು ಕೊಡುವವನು), ಲಂಂಣಿ (= ಆರ್ಥಿಕದ ಹೆಂಗಸು), ಚಿತ್ರಲೇಖಿ (= ಬಹಳ ಚೂಟಿ ತರುಣಿ), ಭರತ (= ಭಾರತಪ್ರೇಮಿ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪಾಠ್ಯನಾಮಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಗುಣವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗಳು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳ ಪಾಠ್ಯಗಳೂ ಘಟನೆಗಳೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ದಿನ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವುದು ಒಂದು ಜಾಗತಿಕ ಲಕ್ಷಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಗ್ರೀಕ್ ಪುರಾಣದ ಅಖಿಲೋ ಪಾದ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಅವಾರ್ಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಷ್ಟು ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಶೇಕ್ಕಾಸ್ಟಿಯರನ ಹ್ಯಾಮ್ಪೆಟ್ (ಅನಿಧಾರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ), ಫಾಲ್‌ಪಾಷ್ಟ್ (ಲಾಘವದ ಅಕ್ರಮವೃತ್ತಿಗೆ) ಮೊದಲಾದ ಪಾಠ್ಯಗಳಂತೂ ಆಯಿತು, ನೂರೇ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಡಿಕನ್ನನ ಕಾದಂಬರಿ ಬಾಕ್ರಿಸ್ (Barkis is willing ಎದುರಿನವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸದೆ ಪ್ರೇಮ ಸಂದೇಶ ಕಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು) ಮೊದಲಾದ ಪಾಠ್ಯಗಳು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿರಳವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸರ್ವಜನಿನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿಲ್ಲವೋ ನಾವು ಇಂಥದರ್ಲೀ ಶೀತಲರೋ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಣೀಯ.

೨೮

ನಾನು ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕಕ್ಕೇ ಅದೇ ಬಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನೊಬ್ಬಿನಿಗೆ ಬಂದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ “ಯೋಭವಿರಲಿ” ಎಂಬೊಂದು ಒಕ್ಕಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಚರ್ಚಿತವಾದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಷಡ್ಪೈರಿಗಳೆಂದು ತತ್ವಜ್ಞನಿಗಳು ಹೇಳುವ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಯೋಭ ಇರಬೇಕೆಂದು ಈ ಮಹನೀಯರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲ! ನನ್ನ ಸೈಹಿತನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಆತ, ಅದನ್ನು ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇರಲೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಳೇ ಮಂದಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಯಾದ

ಪ್ರೀತಿಗೂ ದುರಾಶೆ, ಜಿಪುಣಿತನಗಳಂಥ ಕೇಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಲೋಭಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಿಯ ಸಾಮ್ಯ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೊನ್ನೆ ಏತಕ್ಕೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ ನಿಘಂಟನ್ನು ತಿರುವಿ ಹಾಕುವಾಗ ನನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸೋಚಿಗದೆ ಮೂಲಕ ಸಂಶಯ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು.

ಇಂದಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರು ತಮಗಿಷ್ಟು ಬಂದವರನ್ನು - ಹಿರಿಯರನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ - ಮದುವೆಯಾಗುವ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ love (ಲವ್) ಶಬ್ದ ಅಜ್ಞಮೃಗಳಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಲವ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳರಡೂ ಹತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಕರೆಂದು ಆಕ್ಷಾಫಡ್‌ ಶಬ್ದಕ್ಕೊಳ್ಳೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಹಳೇ ಸ್ನಾವಿಕೋವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಈ ಲುಭ್ರ ಧಾತುವಿಗೆ ಅತಿ ಸಮೀಪ ಧ್ವನಿಸಾಮ್ಯವಲ್ಲಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮೆಚ್ಚು, ಇಷ್ಟಪಡು, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ತೋರಿಸು, ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಮೆಚ್ಚುವಿಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಇಚ್ಚಿಗೆ ತಿರುಗಿ, ಹೊನೆಗೆ ಅತ್ಯಾಶೀಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾವರಣ ಹೊಂದಿದರೂ ಭಾರತದ ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಮೂಲ ಸೌಮ್ಯಾರ್ಥ ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದೀರ್ಘಾರ್ಥಯುಷ್ಟ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಚ್ಚಿ ಕೇಳಿದರೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣನ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಲವ್ ಎಂದರೆ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆ ಅಲ್ಲವೇ? ಲೋಭವೆಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಏನು? ಯೌರೋಪ್ಯಾಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೂಲ ಪ್ರಾಚೀನಾಯ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ libido (ಲಿಬಿಡೋ) ಪದ ತೀವ್ರವಾದ ಕಾಮ ಭಾವನೆಯೆಂಬ ಆರ್ಥ ಹೊಡುವಂತೆ ಆಧುನಿಕ ಲ್ಯೂಂಗಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕಾಮ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಹೊಡ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲ್ಯೂಂಗಿಕ ಅಭಿಲಾಷೆ ಎಂದು ಆರ್ಥ ಹೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕರ್ಮ ಧಾತುವಿಗೆ ಮೆಚ್ಚು, ಇಷ್ಟಪಡು, ಬಯಸು ಎಂದೇ ಆರ್ಥ. ವೇದದಲ್ಲಿ “ಯಂ ಕಾಮಯೀ ತಂತಮುಗ್ರಂ ಕೃಷ್ಣಮೋಮಿ” - ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದವನನ್ನು ಬಲಿಷ್ಠನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಆಂಭೃತ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕರ್ಮನೀಯ ಅಂದರೆ ಸುಂದರ ಎಂದು ಆರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೆ ಪ್ರೀತಿಯೋ? ಪ್ರೀ ಧಾತುವಿನ ಆರ್ಥ ಮೆಚ್ಚಿಸು, ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸು, ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಗ್ನೇದದಲ್ಲೇ ಈ ಆರ್ಥ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವ ಧಾತು. ಗಾಧಿಕ್, ಜರ್ಮನ್, ಸ್ವಾವ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳ frijon, friunt, prijati ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಇದೇ ಆರ್ಥ ಹೊಡುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಫ್ರೆಂಡ್ (= ಮಿತ್ರ) ಹೊಡ ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ freon (= ಪ್ರೀತಿಸು) ಪದದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಫ್ರೆಂಡ್ = ಪ್ರೀಯ.

ಸೇರಿರುವ ಮತ್ತು ಕೀಸ್ತ ಪೂರ್ವ ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕರ ವಸಾಹತಾಗಿದ್ದ ಅಯೋನಿಯ ಪ್ರಾಂತದ ಹೆಸರಿನ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ. ಅಲೆಗ್ನಾಂಡರನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಭಾರತಕ್ಕ ಗ್ರೀಸ ದೇಶದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿರಬೇಕು; ಗ್ರೀಕರ ಅವನತಿಯ ಅನಂತರ ಯವನ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಎಲ್ಲ ವಿದೇಶಗಳಿಗೂ ವಿದೇಶಿಯರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತೊಡಗಿ ಕಡೆಕಡೆಗೆ ಅಯೋನಿಯ ಅಧವಾ ಗ್ರೀಸಿಗೆ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಮುಸ್ಲಿಂರಿಗೂ ಅದೇ ಹೆಸರು ಬಿತ್ತು.

ನಾಟಕದ ತೆರೆ ಅಧವಾ ಪರದೆಗೆ ಯವನಿಕೆ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರೂಢವಾದ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದಿದೆ.

ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕೌಶಲಕದ್ದೀಂದರೆ ಭಾರತದ ವಿದೇಶ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸರಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಯವನ ಶಬ್ದ ಚೆಲ್ಲುವ ಬೆಳಕು. ಒಳ್ಳೇ ಮೇಣಸು ಅಧವಾ ಕಾಳು ಮೇಣಸನ್ನ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಯವನಪ್ರಿಯ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದೆ. ಈ ಸಾಂಭಾರ ಜೀನಸು ಕೀಸ್ತ ಶಕಾರಂಭಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಭೂಮಧ್ಯ ಸಮುದ್ರತೀರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತೇಂದರೆ ಇದನ್ನ ಸರಿತೂಕದ ಬೆಳ್ಳಿ ಕೊಟ್ಟು ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಜನರು ಖರೀದಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ರೋಮನ್ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞ ಪ್ಲಿನಿ (ಕ್ರ.ಶ. ೨೦ನೇ ಶತಮಾನ) ಭಾರತಕ್ಕ ಹೀಗೆ ರೋಮಿನಿಂದ ಹಣದ ಹೊಳೆ ಹರಿಯುವುದನ್ನ ಆತಂಕದಿಂದ ಗಮನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಮೇಣಸು ಯವನಪ್ರಿಯವೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ಆದರೆ ಅದೊಂದೇ ಯವನಪ್ರಿಯವಲ್ಲ. ಕಿಂಪು ನೀರುಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ ಯವನೇಷ್ಟೆ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನ ಭಾರತೀಯರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ. ಚೀನಿ ಯಾತ್ರಿಕ ಇತ್ಸುಂಗ (ಕ್ರ.ಶ. ಏಳನೇ ಶತಮಾನ) ಎಂಬವನಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಅನೇಕ ವಿದೇಶೀ ಯಾತ್ರಿಕರು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತೀಯರು (ಬಹುಶಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಮೇಲ್ಜ್ಞತ್ವಿಯವರು, ಜ್ಯೋತಿಂಗಳು ಕೂಡ) ನೀರುಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ತಿನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಮೀನು ತಿನ್ನುವ ಬಂಗಾಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ನೀರುಳ್ಳಿ ವರ್ಜ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ನಿಷಿದ್ಧ ಪದಾರ್ಥವನ್ನ ಯವನರು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದರೆಂಬುದು ಶಬ್ದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸನಾತನಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ವಿದೇಶೀಯರ ನೀರುಳ್ಳಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಗೆ ಇತ್ಸುಂಗನು ಭಾರತದ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ನೀರುಳ್ಳಿ ಆರೋಗ್ಯಕರವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜಿಹಾಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ಅದನ್ನ ತಾನು ತಿನ್ನಿತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಸಾಷ್ಟಿ. ಗಜ್ಜರಿ ಗಡ್ಡಗೂ ಯವನೇಷ್ಟೆ ಎಂದು ಹೆಸರಿದ್ದು ಅದನ್ನೂ ಆಚಾರವಂತ ಭಾರತೀಯರು ಮೂಲಂಗಿಯಂತೆ ಅಭೋಜ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದಿರಬಹುದೆ?

ಯವನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿಯಲ್ಲ. ಲೋಬಾನ ಎಂಬ ಧೂಪ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೂ ಯಾವನ, ತುರುಷ್ಟ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನ ಕ್ರ.ಶ. ಆರನೇ ಶತಮಾನದ ಅಮರಕೋಶ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೂ ದೇಶಾಂತರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತೇಂದು ಲೋಬಾನ ಎಂಬ ಅರಬೀ ಹೆಸರಿಂದ ತೇಳಿಯತ್ತದೆ. ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿರುವ olibanum ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅರ್-ಲುಬಾನುಜ್ ಎಂಬ ಅರಬೀ ಪದದ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಅರೇಬಿಯದ ಲುಬಾನ್ ಎಂಬ ಪರವತದ ಬಂದು ಜಾತಿಯ ಮರದಿಂದ ಲೋಬಾನ ಹುಟ್ಟಿತ್ತೇಂದು ಪ್ರತಿಇತಿ.

ಸೀಸಕ್ಕೂ ಯವನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಸೀಸ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಗಿತಿಹಾಸ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಯಜುವೇದದಲ್ಲಿ ಸೀಸದ ಉಲ್ಲೇಖಿವಿದ್ದರೂ ಅದು ವಿದೇಶಗಳಿಂದ

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮದಾಗುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು.

೪೦

ದಿಕ್ಕುಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಎಲ್ಲ ಸಚರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯ ಹೆಗ್ಗಿರುತುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ದೀಕ್ಷಾ-ನಿಣಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಮಾತ್ರ, ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸರದಿಂದ ದೂರವಾದ ಹೆಗ್ಗಿರುತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ದಿಕ್ಕುಗಳ ನಿಣಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಅಸಾಮೇಕ್ಕವಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಧಾನ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಮೂಡು, ಪಡು, ತೆಂಕು, ಬಡಗುಗಳೆಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಪ್ರಧಾನ್ಯದಿಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಧ್ಯಾಯ ದೈನಂದಿನ ಚಲನೆಯಿಂದ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳು ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಬರುವ ದಿಕ್ಕು ಮೂಡು, ಮೂಡಲು (= ಎದ್ದು ಬರು), ಸಂಚೆ ಸೂರ್ಯ ಮುಖುಗುವ (ಕಂತುವ) ದಿಕ್ಕುಪಡು, ಪಡುವಲು (= ಮಲಗು, ಸಾಯು).

ಬರಿಗಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಣುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಡುವುದು ಆದೇ ದಿಕ್ಕಾದರೂ ಅತಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಕಾಯವಾದ ಸೂರ್ಯನೇ ದಿಕ್ಕುಗಳ ನಿಣಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಗ್ಗಿರುತ್ತಂಬುದು ಈ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ತಂತನೆ ಸಿದ್ಧವಾಗದಿದ್ದರೂ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮಾನ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. East ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಉಹಾತ್ಕೃಕ ಆದಿ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಯ aus ಪದವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಉಪಸ್ತ ಶಬ್ದದ ಭಗಿನಿ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದ ದೇವತೆ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ Aurora ಇವರೇ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನೆಂಬೆಂದು (= ಪೂರ್ವದ) ಕೂಡ ಸೂರ್ಯೋದಯ ದಿಕ್ಕು ಎಂಬರ್ಥದ್ದೇ. ಅರಬ್ಬಿ ಶರ್ಕ್ (= ಪೂರ್ವ) ಉದಯಾರ್ಥಕವಾದದ್ದು.

ಹಾಗೆಯೆ ಪಡು ದಿಕ್ಕಿನ ಹೆಸರಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ west ಸಂಚೆ (vesper) ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದದ ಜ್ಞಾತಿ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನೆಂಬೆಂದು ಪಶ್ಚಿಮಸೂಚಕ ಪದ ಕೂಡ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯನ ಬೀಳುವಿಕೆ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆಯೆಂದಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪೂರ್ವ ಶಬ್ದ ಎದುರಿಗಿರುವ ಅಥವಾ ಮೊದಲಿನ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಶಬ್ದವೂ ಬೆನ್ನುಗಡೆಯ ದಿಕ್ಕು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವಂಥಾದ್ದು; ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯನ ಉದಯಾಸ್ತಗಳ ಸಂಕೇತ ಇಲ್ಲ. ತಮಿಳು, ಮಲಯಾಳಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಪೂರ್ವಗಳಿಗೆ ಕಳಕ್ಕು (ಕೆಳಗಿನ) ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಯು (ಮೇಲಿನ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇವೆ. ಇವು ಈ ಜನರ ಮೂಲ ನೆಲೆಯ ಭೌಗೋಲಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕು ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿದೆ, ಗಟ್ಟಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಪಡು ದಿಕ್ಕು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವು ಕೆಳ ದಿಕ್ಕು ಮೇಲ್ರೋ ದಿಕ್ಕು ಆಗಿವೆ. ಕೇರಳದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿಯೂ ಪಶ್ಚಿಮ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಮಲಯಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೇ ಎತ್ತರ ಎಂಬರ್ಥದ ಮೇಲ್ಯು ಪಡ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತಗ್ಗು ಎಂಬರ್ಥದ ಕಳಕ್ಕು ಪಡ!

ಇದು ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು ಮೊದಲು ತಮಿಳರೊಡನೆ ಏಕಜನಪದವಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ಇತಿಹಾಸದ ಗುಟ್ಟನ್ನು ರಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ದಳ್ಳಣ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರಫ್ರ ಬಲ ಎಂದು. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ ಹಾಕಿದರೆ ದಳ್ಳಣ ಬಲಕ್ಕೂಲ್ಲವೇ ಬರುವುದು? ಉತ್ತರ ಎಂಬ ಪದ ಮಾತ್ರ ಭೌಗೋಲಿಕ ಪರಿಸರದ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ; ಉತ್ತರ ಎಂದರೆ ಎತ್ತರ. ಸಿಂಧು ಗಂಗೆಗಳ ಬಯಲಲ್ಲಿದ್ದ ಆರ್ಯರಿಗೆ ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಇರುವುದು. ಹಾಗೇ ಅದು ಎತ್ತರ ದಿಕ್ಕು. ತಮಿಳರಿಗೆ ಎತ್ತರ ಪಶ್ಚಿಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಎತ್ತರ ಎಂದರೆ ಬಡಗು ದಿಕ್ಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ದಕ್ಷಿಣಾಫ್ರಕ sunth ಶಬ್ದ ಮೂಲತಃ sunth (= ಸೂರ್ಯನಾದು) ಎಂದು. ಎಲಾ! ನಮಗೆ ಸೂರ್ಯನ ದಿಕ್ಕು ಪೂರ್ವವಾದರೆ ಇವರಿಗೆ ಅದು ದಕ್ಷಿಣವೆ? ಹೌದು. ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಹೊಡುವಾಗ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಿಕರ ಮೂಲಪುರುಷರು ಸಾಕಷ್ಟು ಉನ್ನತ ಅಕ್ಷಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲೇ ಮೂಡಿ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಏರಿ ಕಂಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದು.

ಳಿಗ

ರೂಪಾಯಿಯೆಂಬ ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಟಂಕಹೊಡೆದು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದವನು ಶೇರ್ ಶಾಹ್ (ರಖಿಳಾ). ಈ ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ನಾಣ್ಯಗಳು ಅನಂತರ ಅನೇಕ ಪೂರ್ವದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದುವು. ಇಂದು ಸಿಂಹಳ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ನೇಪಾಳ, ಇಂಡೋನೇಶೀಯ, ಮಾರಿಶಸ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದೇ ಹೆಸರಿನ ನಾಣ್ಯ ಹಣಹಾಸಿನ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ರೂಪಾಯಿಯೆಂಬ ಮಾನಕ ನಾಣ್ಯ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಚೀನವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಬಲು ಪುರಾತನ. ಆ ಪದದ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತರೂಪ ರೂಪಕ, ರೂಪ್ಯ ಎಂದಿತ್ತು. ಅದರ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವರಾಹಮಿಹಿರ (ಶಿವೇ ಶತಮಾನ), ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಕವಿ ಕ್ಷೇಮೀಂದ್ರ (ರಘೇ ಶತಮಾನ) ಮೊದಲಾದವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಶೇರ್ ಶಾಹನ ಪರ್ಯಂತ ಒಟ್ಟಾರೆ ಟಂಕಸಿದ ನಾಣ್ಯ ಎಂದಷ್ಟೇ ಅದರ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಬೆಳ್ಳಿಯದೂ ಇರಬಹುದಿತ್ತು, ಬಂಗಾರದೂ ಇರಬಹುದಿತ್ತು. ಒಟ್ಟು ರೂಪವನ್ನು ಅಚ್ಚಿಸಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ದಿದ್ದು ಎಂದಷ್ಟೇ ಅದರ ತಾತ್ತ್ವಯವಾಗಿತ್ತು.

ದಶಾಂಶ-ಶತಾಂಶ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದನಂತರ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಆಣ, ಪೈಗಳ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಮರೆಯುತ್ತಿದೆ. ರೂಪಾಯಿಗೆ ಇಂ ಆಣ, ಆಣಿಗೆ ಇಂ ಪೈ ಇವು ದಶಾಂಶ ಪದ್ಧತಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾನಕಗಳು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಆಣಿಯೆಂಬ ನಾಣ್ಯ ಮೊದಲು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಕೇವಲ ರೂಪಾಯಿಯ ಇಂನೇ ಅಂಶ ಎಂಬ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ನಿಕ್ಷಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಆಣ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಟಂಕಸಿದರಷ್ಟೆ. ಈ ಹದಿನಾರರ ಅಂಶ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಬಲು ಪ್ರಯವಾದದಿತ್ತು. ಇಂರ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಕಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮಗ್ಗೇದ, ತೈತೀರೀಯ ಸಂಹಿತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವೇದೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗಿದ್ದ ಕಾಷಾಪಣವನ್ನು ಇಂ ಮಾಡ

(ಚಿನ್ನ) ಮತ್ತು ಪಣ (ಬೆಳ್ಳಿ)ವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದರು.

ಪೈ ಎಂಬ ಈ ರದ್ದಾದ ನಾಣ್ಯ (ರೂಪಾಯಿಗೆ ೧೮೨) ಪಶ್ಚಿಮಾಯ ಭಾಷೆಯ ಪಾಯ್ (ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾದಿ = ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಶ) ಎಂಬುದರ ರೂಪಾಂತರ. ನಾಲ್ಕು ಪೈ ಬೆಲೆಯ ದುಡ್ಡ ಎಂಬ ಬೆಲೆಮಾನ ನಾವು ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದಾಣೆಗೆ ಮೂರು ದುಡ್ಡ ಎಂದು ಹಿಂದಿನವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಅದು ದುಡ್ಡಿನ ನಾಲ್ಕರ ಅಂಶವಾದ್ದರಿಂದ ಪಾಯ್ ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೈಸಾ (= ಬಹುಶಃ ಪಾಯ್ಹಿಸ್ತಾ) ಎಂದು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದದ್ದು (ಒಂದಾಣೆ = ಓ ಪೈಸಾ) ಮುಂದೆ ದ್ವಾಣದಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡ, ಕಾಲಾಣ, ಪಾವಾಣ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಈಗ ಅದೇ ಹೆಸರನ್ನು ರೂಪಾಯಿಯ ೧೦೦ನೇ ಅಂಶವಾದ ಸ್ಕುದ್ರ, ನಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಯಾವ ನಾಣ್ಯದ ಕಾಲಂಶವೂ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಹಳೇ ನಾಮಕರಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಹೆಸರಿಂದೇನು ?

ಆದರೆ ಆಣೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ? ಇದು ನಾಣ್ಯ ಶಬ್ದದೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವೆಂದು ಪ್ರೌ. ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟ್ಟಜ್ಞ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಾಣ್ಯವೋ ಕೀ.ಶ. ಲ್ಯಾಂಜನೇ ಶತಮಾನದ ಮೃಜ್ಞಕಟ್ಟಿಕ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ (ನಾಟಕ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ) ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಇದು ಅಸೀರಿಯನ್, ಬೆಬಿಲೋನಿಯನ್ ಮಾತ್ರ ನನಾದೇವತೆಗಳಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಾಣ್ಯ ಟಂಕನಕ್ಕೂ ಮೊದಲಿಂದ ಸಂಬಂಧ ಇತ್ತು. ನನಾದೇವತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಆರಾಧನೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ದೇವತೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಾಣ್ಯ ಟಂಕಿಸುವುದು ಪ್ರಾಚೀನ ರೋಮಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ಹಣಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹೆಸರಾದ ಮನಿ ರೋಮನ್ ದೇವಿ ಮೊನೇತಾಳಿಂದ ಬಂದದ್ದಲ್ಲವೇ ? ಅವಳ ಗುಡಿಯೇ ಟಂಕನಾಲೆಯಾಗಿತ್ತು !

೪೨

ತುಂಬಾ ದಕ್ಷನಾದ ಕೆಲಸಗಾರ ಅನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ efficient ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ efficient ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಅದರ ಅರ್ಥ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗ ಎಂದು. ನಮ್ಮ ದಕ್ಷ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ದಕ್ಷ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ಅರ್ಥ ಬಲಿಪ್ಪವಾಗಿರು ಎಂದು ನಮ್ಮ ನಿರ್ವಚನಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಲಿಪ್ಪನೇ ಸಮರ್ಪ ಅಲ್ಲವೇ ? ಇದು ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಬ್ದ. ಮಗ್ನೇದರಿಂದಲೇ ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ದಕ್ಷಿಣ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಬಲ ಬದಿಗೆ ಎಂದು. ನಾವು ಬಲಗೈ ಎನ್ನುವಾಗ ಅದು ನಮ್ಮೆರಡು ಕ್ರೇಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು ಎಂಬುದೇ ಮೂಲ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ದ್ರಾವಿಡದ ಬಲ್, ವಲ್ ಶಬ್ದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಾಚೆಗೆ ಹೋದರೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಕ್ಕೆ dex, dexter ಪದಗಳಿವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಗಾಫಿಕ್ �taihswa ಪದವಿದೆ. ಇವಲ್ಲ ಬಲ ಬದಿಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. Dexterous ಅಂದರೆ ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಪ. ನಾವು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಬಲಗೈಯಿಂದಲ್ಲವೇ ? ನಮ್ಮ ದಕ್ಷ ಒಟ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ dexterous ಕ್ರೇಚಳಕ ಚುರುಕುತ್ತನವನ್ನು

ದ್ಯೋತಿಸುತ್ತದೆ. ವೃತ್ಯಾಸ ಅತ್ಯಲ್ಪ.

ದಕ್ಷ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥಬ್ರಹ್ಮ ದಯಾ ಸ್ವಭಾವ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಕೊಡುಗೈಯವನು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರ: ಏಕೆಂದರೆ ಕೊಡುವುದು, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡ ಬಲಗೈಯಿಂದ ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದದಲ್ಲಿ ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಪಾತ್ರತೆಗೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಎಂಬ ಪದ ಇದೆ.

ಬಲ = ದಕ್ಷಿಣ ಎಂಬುದರಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಶಬ್ದ. ಪ್ರ-ದಕ್ಷಿಣ ಅಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣ-ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಬಲ-ಬಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ನಾವು ಗುಡಿಗೆ ಸುತ್ತುಹಾಕುವಾಗ ಗಭ್ರಗ್ರಹ ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮೆ ಬಲಕ್ಕೆ ಇರುವಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬಲವರ್ತ (ಬಲ ಬರು) ಎಂದು ಹೇಳುವುದು. ಬಲವಂದರಿಗಿನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ. ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ತರ್జುಮೆ ಎಂಬಂತಿವೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳು.

ಶಿವನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟ ನಮ್ಮೆ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ. ಇವನಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಲಗೈ ಹೆಚ್ಚೆರಳಿಂದ ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ. ದಕ್ಷನು ಪ್ರಜಾಪತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ ಹೌದು. ಅವನ ಕಲ್ಪನೆ ಆದಿ ಮನುಷ್ಯನ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿರಲಾಬಹುದು. ಬಲಗೈ ಅಥವಾ ಬಲಭಾಗ ಬಲವಾಗಿರುವುದು ಮಾನವನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೇ? ಈ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮ ತನ್ನಾಭಿಭೂತ ಮಗಳಾದ ಗೌರಿಯನ್ನು ವಾಮದೇವ (ವಾಮ = ಎಡ) ನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಾಮ = ಚೆಂದವೂ ಹೌದು.

ದಕ್ಷಿಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದು, ಸರಿಯಾದದ್ದು ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಬಲಷ್ಟಿಯಾದದ್ದೇ ಸರಿಯಾದದ್ದು! ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬಲ ಬದಿಗಿರುವ right ಶಬ್ದ ಮೂಲತಃ ನೆಟ್ಟಿಗಿರುವುದು, ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದು ಎಂಬೆರಡೂ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಲಗ್ಗಿಸಿದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಡ ಎಂಬರ್ಥದ left ಶಬ್ದ ದುರ್ಬಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ್ದು. ಕನ್ನಡ ಎಡ ಎಂದರೂ ದುರ್ಬಲವೇ; ಕಡಿಮೆ ಯೋಗೈತೆಯದೇ.

೪೩

ಬರೆಯುವ ಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಶೋಧನೆ ಯಷಿ ಮೂಲದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ನಮ್ಮೆ ಸರಸ್ವತಿದೇವಿ ವೀಣಾ ಪ್ರಸ್ತುತಪಾಣೀಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಶುದ್ಧ ಭಾರತೀಯ ಪದವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಪುರಾತನ ಪ್ರಯೋಗದ ಉದಾಹರಣೆ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಪಾಣಿನೀಯ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಬುಸ್ತ ಎಂಬ ಧಾತುಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಪ್ರಸ್ತುತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಲ್ಲ. ಹರಿವಂತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಸುತ್ತದೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪುರಾಣ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದು ಗೃಹಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ವರಾಹಮಿಹಿರ ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಕ್ರಿ.ಶ. ಐದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿತ್ತಂಬುದು ಖಿಂಡಿತ, ಆದರೆ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅದು

ಕಾಣಿದು. ಅನಂತರ ಬಾಣಭಟ್ಟನ ಹರ್ಷಚರಿತ ಮತ್ತು ಆ ಮೇಲಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು ಪ್ರಾಚೀನ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ. ಆ ಭಾಷೆ ತುಕ್ಫ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಂಡಿತೆಂದು ಡಾ. ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟ್ಟಜ್ಞ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇರಾಣ ಮತ್ತು ಇತರ ‘ಮ್ಲೋಚ್ಚ’ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹದಮಾಡಿದ ಕುರಿಚಮ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರೋಸ್ತು ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಪಾಚ್‌ಮೆಂಟ್). ಸುರಳಿ ಸುತ್ತಿ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಇಂಥ ಚಮ್ಮಮಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ಇಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯಿದು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರೋಸ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಗುಜರಾತಿ, ಹಿಂದೀ ಮೊದಲಾದ ಅಪಭ್ರಂಶ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಥಾ, ಪ್ರೋಥೀ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಪ್ರಾಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಬಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಹಿ, ಹೊತ್ತುಗೆ ಆಯಿತು. ಪ್ರೋಥೀ ಎಂಬುದು ಲೆಕ್ಕ ಪ್ರಸ್ತುತಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಯಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ಆರನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದವೋಂದು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಚಮ್ಮ. ಮಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಲೆಪ್ಪದ ಚೊಂಬಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಕಲೆ ಎಂದು. ಪ್ರಸ್ತುತಕ್ಕೂ, ಚಮ್ಮಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಸ್ತುವೇ ಚೊಂಬಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಾಳಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಕಾಗದ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಯ ತಲಗಳೆಂದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಾಳಪತ್ರ, ಮತ್ತು ಭೂಜರ್ (ಭೋಜ) ಪತ್ರ. ಪತ್ರ, ಅಂದರೆ ಎಲೆ. ತಾಳಪತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಸರಿ. ಅದು ತಾಳೀ ಮರದ ಎಲೆ ಅಥವಾ ಗರಿ. ಹಿಮಾಲಯದ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಜರ್ವ್ಯಕ್ತಿಂದ ಬರುವ ‘ಪತ್ರ’ ಮಾತ್ರ, ಎಲೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಆ ಮರದ ಕಾಂಡದಿಂದ ಸುಲಿದು ತೆಗೆಯುವ ತೆಳ್ಳನ್ನ ತೊಗಟೆ. ಉತ್ತರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭೂಜರ್ಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಬರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದರೆ, ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾದ ತಾಳಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ಕಂಟವದಿಂದ ಬರೆಯುವುದು ಕ್ರಮವಾಯಿತು. ಭಾರತದ ಭೂಜರ್ಪತ್ರದಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಇಡೀಪಿನಲ್ಲಿ ಪೆಪಿರಸ್ ಗಿಡದ ತೆಳ್ಳನ್ನ ತೊಗಟೆಯ ಮೇಲೆ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದ ಪೆಪರಸ್ ಲ್ಯಾಟ್ನ್ ಮೂಲಕ ಪ್ರೀಚ್ ದಾರಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಅದು ಪೇಪರ್ ಆಯಿತು. ಪೆಪಿರಸ್ ತೊಗಟೆ ಇಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಲೇಖನ ತಲವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಚೇನಿಯರಿಂದ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾದ ಕಾಗದ ಸರ್ವತ್ರ, ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಪೇಪರ್ ಎಂಬ ಆ ಹಳೇ ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಹೆಸರೇ ಈ ಕಾಗದಕ್ಕೂ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಈ ಪೇಪರ್ ಈಗ ಸಮಾಚಾರಪತ್ರದಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಪಂಡಿತರ ಗಹನ ಪ್ರಬಂಧಗಳವರೆಗೆ ನಾನಾ ಲಿಖಿತಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಇಂದು ಹಳ್ಳಗನಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬೂಕ್ (book) ಭೂಜರ್ದಂಥದೇ ಯುರೋಪಿನ ಬೀಜ್ ಮರದಿಂದ ಬಂದದ್ದಂತೆ. ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಚೋಚ್, ಜರ್ಮನ್ ಬೂಕ್, ಇತರ ಉತ್ತರ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳ ಬೋಶ್,

ಬೋಗ್, ಬೋಕ್, ಬುಶ್ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಾಂಶತವಾದ ಮರದ ತೊಗಟೆ ಅಥವಾ ತೆಳ್ಳನ್ನ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ದಾಖಲೆ ಬರೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಹೆಸರೇ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತಿಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಾಗದ ಮತ್ತು ಕಲಮ (ಲೇಖನಿ) ಇವರಡೂ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ತೋರಿ ಬಂದ ಪದಗಳು. ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಗದ ಇದೆ. ಬಟ್ಟೇ ಚಿಂದಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಕಾಗದ ತಯಾರಿಸುವುದನ್ನ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕಾರಂಭದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚೇನಿಯಿರು ಕಂಡುಹಿಡಿದ್ದರೂ ಆ ಕಲೆ, ಕ್ರಿ.ಶ. ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅರಬಿಗೂ, ಚೇನಿಯಿರಿಗೂ ಸಮರ್ಕಂದ್ರ ಬಳಿ ನಡೆದ ಸಮರದ ತರುವಾಯ ಅರಬಿಗೆ ತಿಳಿದು ಇರಾಣಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿತು. ಇರಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿಂದಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಅಗಸೆಯ ದೇಟಿನಿಂದ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕಾಗದ ತಯಾರಾಗತೋಡಿತು. ಮೊದಲು ತುರ್ಕರ ಮೂಲಕ ಚೇನದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಕಾಗಜ್ ಎಂಬ ತುರ್ಕ ಶಬ್ದವೇ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗೂ ದಾಟಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಗದವಾಯಿತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಗಡ, ಕಾಗದ, ಕೌಗತ, ಕಾಕಾಜಿ ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಇದೆ. ನೇವಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಗತ ಎಂಬ ಒಂದು ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪುಸ್ತಕವೇ ಇದ್ದು ಅದು ಕಾಗದದ್ದೇ ಅವಶಾರವೆಂದು ಸುನಿತಿ ಚಟುಚ್ಚಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಲಮ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೂಗಿ ಬೇರು ಇಳಿಸದಿದ್ದರೂ ಕಲಮದಾನಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕುಲನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಕವಿಗಳು ಅದನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಮ ಎಂದರೆ ಲೇಖನಿ. ಉದ್ರುಕೋಶಗಳು ಅದು ಅರಬ್ಬಿ ಪದವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ colamos ಇದೆ; ಅದು ಗ್ರೀಕ್ ಕಲಮೋನಿಂದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲಕ ಆ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಕಲಮೋ ಎಂದರೆ ಕತೆರಿಸಿ ಲೇಖನಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗಲನು ಅಥವಾ ಗಲಕು ಎಂಬ ದೇವ್ಯನೆಯ ಹುಲ್ಲು. ಈ ಗಲನು ಕೂಡ ಕನ್ನಡ ಪದವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕಲುಗು ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಏನಿದ್ದರೂ ಕಲಮ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಅರಬ್ಬಿಯಿಂದ.

ಇನ್ನು ಲಿಪಿ (ಬರವಣಿಗೆ). ಇದನ್ನು ಸಂಸ್ಕृತದ ಕೋಶಗಳು ಲಿಪ್ (ಹಚ್ಚು, ತೋಡೆ) ಧಾತುವಿನ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತವೆ (ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ ೨೫). ಪಾಣಿನೀಯ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಲಿಪಿ, ಲಿಬಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಅದು ಕನಿಷ್ಠ ೨೯೦೦ ವರ್ಷ ಹಳೆಯ ಶಬ್ದ. ಆದರೆ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಯೊಡನೆ ದಿಪಿ ಎಂಬ ರೂಪ ಕೂಡ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಂದೂ ದಿಪಿಯದೇ ಒಂದು ರೂಪ ಲಿಪಿಯಾಗಿದ್ದು ಅದು ಹಳೇ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ದಾನವೆಂದೂ ಸುನಿತಿ ಕುಮಾರ ಚಟುಚ್ಚಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಸಂಸ್ಕृತ ಕವಿಗಳು ದಿವಿರ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಶರಕಾರಿ ಲೇಖಾಧಿಕಾರಿ, ಕರಣಕ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಹಳೇ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ದಿಪಿವರ (ಹೊಸ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ದಬೀರ್) ಪದದ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಹಳೇ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪಿಸ್ತ (ಲಿಖಿತ) ಪದವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಲಿಪಿಗೆ ಈ ನಿಪಿಸ್ತ ಮೂಲವಾಗಿರಲೂಬಹುದು.

ಳಳು

ಸಾಯೀಬಾಬಾ ಹೆಸರು ಯಾರು ಕೇಳಲ್ಲ ? ಶಿರಡಿಯ ಮೂಲ ಸಾಯೀಬಾಬಾ, ಪುಟ್ಟಪತ್ರಿಯ ಸತ್ಯ ಸಾಯೀಬಾಬಾ ಜಗತ್ತಾಸ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲದೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಸಾಯಿಬಾಬಗಳೂ ಇದ್ದಾರಂತೆ. ಆದರೆ ಸಾಯೀಬಾಬಾ ಅಂದರೇನು ? ಸಾಯೀ ಎಂಬುದು ಸ್ವಾಮಿ ಶಬ್ದದ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಬಾಬಾ ಎಂಬುದು ವೃದ್ಧ ಅಥವಾ ಪೂಜ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಚೋಧಿಸುವ ವಾರಸೀಕ ಪದ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿನೋಭಾ ಭಾವೆ ಕೂಡ ಸಾಯಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಾಬಾ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಬಹುಶಃ ಮರ ಮಾನ್ಯಾದಿಗಳ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ 'ಸ್ವಯಂಭು'ಗಳಾದ ಅವಧೂತ ಪವಾಡಿಗ ಸಾಧುಗಳು, ಬೈರಾಗಿಗಳೇ ಸಾಯೀಗಳು; ಅವರು ದಕ್ಷಿಣದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಂತೆ ಮಂಡಿ ಚೋಳಸಿದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ. ಬರೇ ಸಾಯಿಗಳಲ್ಲದೆ ಗೋ-ಸಾಯಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಪದದ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ. ಹಿಂದೀ ರಾಮಾಯಣ ಸಂತಕವಿ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ತುಲಸೀದಾಸರು; ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಕ್ತಕವಿ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿ. ಈ ಗೋ-ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೂ ಗೋವುಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಗೋ ಅಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೂ ಹೆಸರು. ಗೋ-ಸ್ವಾಮಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ವಿರಕ್ತ; ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಒಡೆಯ. ಅವನು ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿದ್ದೂ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿರಬಹುದು. ಗೋಜಿತ (ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಾತ) ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರೂ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಧಾರಣಾದ ಮಾತನಲ್ಲಿ ಅವನು ಗೋಸಾಯಿ ಅಥವಾ ಗೋಸಾವಿ (ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಗೋಸಾವಿ ಕುಲಗಳುಂಟು).

ಆದರೂ ಸಾಯೀಬಾಬಾ ಪದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ಇಸ್ವಾಮಿನದೇ ಎಂದು ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತರಹದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಾಧು-ಬೈರಾಗಿಗಳಿಗೆ ಸಾಯಿ ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನವುಂಟು. ಈ ಅರಬೀ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಯತ್ತೆ ಮಾಡುವವ, ಸಾಧಕ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧಕನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸಾಯೀ. ಮೂಲ (ಶಿರಡಿ) ಸಾಯೀಬಾಬಾ ಯಾವ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದವರೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಪರಂಪರೆಯ ಫರೀದ ಅಥವಾ ಅವಧೂತ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ.

ಸ್ವಾಮಿ ಸಾಯಿಯಾಗಿ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಏಕಭಕ್ತಿಗೇ ಪಾತ್ರನಾದರೆ, ಸ್ವಾಮಿನಿ ಸಾನಿಯೆನಿಸಿ ಸಂಶಯಾಸ್ತದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದಾಗೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಸೂಳಿಯೆಂದು ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಹೊಡುವ ಸಾನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಕಳಂಕಿತ ಧ್ವನಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಯುರೋಪಿಯನ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೆಂಡಂಡಿರನ್ನು ದೊರೆಸಾನಿ ಅಂತ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೂಳಿಯರಿಗೆ ಸಾನಿ ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನ ಹೇಗೆ ಬಂತೆಂಬುದು ಸಂದಿಗ್ಧ ವಿಷಯ. ಸಾನಿ ಎಂಬ ಅರಬೀ ಮೂಲದ ಉದ್ದು ಶಬ್ದವೊಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎರಡನೇ, ಜತೆ, ಸಮಾನ, ಸರೀಕ, ಪ್ರತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆಯೇ ಹೊರತು ವೇಶ್ಯೆಯೆಂದಲ್ಲ. ಮರಾಠಿ ಅಥವಾ ಉದ್ದು ಹೊತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾನಿಗೆ ಈ ನಿಕೃಷ್ಣಾರ್ಥ ಸಿಕ್ಕುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಈ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಯಕಸಾನಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ನಾಯಕ (ನಾಯಕ) ಎಂಬುದು ಯಜಮಾನಿ, ಮುನ್ಸುಡೆಸುವವರು ಎಂಬರ್ಥದ ಪದವಾದರೂ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ನರ್ತನ ಪ್ರಥಾನವಾದ್ದರಿಂದ ನಾಯಕಿಗೆ ನರ್ತಕಿ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಬಂತು. ನರ್ತಕಿಯರು ಬಹುತರವಾಗಿ ಸೂಳಿಯರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ

ನಾಯಕರೂ ಅದೇ ಅರ್ಥ ಪಡೆಯಿತು. ಮೊದಲು ನರ್ತಕಿಯರ ತಂಡದ ಒಡತಿ (ಸ್ವಾಮಿನಿ) ಅಥವಾ ಪ್ರಧಾನ ನರ್ತಕಿ ನಾಯಕ-ಸಾನಿ ಎನಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲ ನರ್ತಕಿಯರಿಗೂ ಅದು ಅನ್ವಯಿಸಿರಬೇಕು - ಮೊದಲು ವರ್ತಕರ ಮುಂದಾಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಿ (ಸೆಟ್ಟಿ) ಎಂಬ ಉಪಾಧಿಯಿದ್ದದ್ದು ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲ ವರ್ತಕರಿಗೂ ಅದು ಅಂಟಿದ ಹಾಗೆ.

ಸಾಯಿ, ಸಾನಿಯರ ಚರಿತ್ರೆಯಂತೆ ಭಟ್ಟ, ಭಟ್ಟನಿಯರದೂ ಸಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಭಟ್ಟ (ಭಟ್ಟಾ) ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭತ್ತಾದ ಆಪಭ್ರಂಶ. ಭತ್ತಾ ಅಂದರೆ ಪೋಷಕ, ಪಾಲಕ, ಯಜಮಾನ, ಒಡೆಯ. ಸ್ವಾಮಿ (ಒಡೆಯ) ಸಾಯಿ ಆದಾಗ ಸಾಧು, ಸಂತ, ಪವಾಡಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಭತ್ತಾ (ಭರ್ತ್ರ್) ಭಟ್ಟಾ ಆದಾಗ ಹಿರಿಯ, ಗೌರವಾಹ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಪುನಃ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು. ಹಳೇ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಾರಕ, ಭಟ್ಟಾರ ಶಬ್ದಗಳು ದೇವಾಲಯದ ದೇವರಿಗೂ ಅರಸರಿಗೂ (ದೇವರು ಲೋಕದೊಡೆಯ ತಾನೆ) ಪೂಜ್ಯ ಅರ್ಚಕರು, ಪ್ರಧಾನ (ಜೈನ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ) ಆಚಾರ್ಯರು, ಗುರುಗಳು, ಅರ್ಚಕರು ಇವರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಭಟ್ಟ ಎಂಬುದು ಮಹಾಪಂಡಿತರಿಗೂ (ಭಟ್ಟ ಬಾಣ, ಭಟ್ಟ ನಾರಾಯಣ) ತಗುಲಿತು. ಬಂಗಾಲದ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರು ಮಹಾ ತರ್ಕಣಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು. ಗದಾಧರ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ತರ್ಕಣಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನ ಹೆಸರು. ಕುಮಾರಿಲ ಭಟ್ಟನ ದೇಸೆಯಿಂದ ಮೀಮಾಂಸಾ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಗೆ ಭಾಟ್ಟಮತವೆಂದೇ ಹೆಸರು ಬಿತ್ತು.

ಈ ಉನ್ನತ ಪದವಿಯಿಂದ ಭಟ್ಟರು ಈಗ ಇಂಗಾಲ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಲೌಕಿಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರು ಪೌರೋಹಿತ್ಯೆ, ಪ್ರಾಜಾದಿ ವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಹೊಟ್ಟಿ ಹೊರೆದು ಹೊಳ್ಳುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಡುಗೆ ವೃತ್ತಿಯವರೂ ಭಟ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾರಾಟಕದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವರು ಭಟ್ಟತನವನ್ನು. ಸ್ವಾತಂತ್ರರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ತಾವೆ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಪೌರೋಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ! ಅಡುಗೇ ಆಚಾರೂ, ಉಂಟನ್ನಿ.

ಅತ್ಯ ಭಟ್ಟ ಶಬ್ದದ ಸ್ತೋಲಿಂಗವಾಚಿ ಭಟ್ಟನಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಂತೂ ಸಂದಿಗ್ಧ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಪದವಾಗಿದೆ. ಅದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಯಜಮಾನಿ ಎಂದಿದ್ದರೂ ಅರಸರು ವಿಧಿವರ್ತಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗದ, ಆದರೆ ಅರಸರ ಪ್ರಣಾಯ ಕಟ್ಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಅಂತಸ್ತಿಗೇರಿದ ಅಂತಃಪುರದ ನಾರಿಯರನ್ನು ದಾಸಿಯರು ಭಟ್ಟನಿ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಥಾರ್ತ ಭಟ್ಟನಿ ಗೌರವಾಹ್ನ ಉಪಪತ್ನಿ !

ಭಟ್ಟದಿಂದ ಭಟಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ದೂರ ? ಎರಡೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭ್ರಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಭತ್ತಾ (= ಭಟ್ಟ) ಅಂದರೆ ಯಜಮಾನ, ಒಡೆಯ; ಭೃತ (= ಭಟ) ಅಂದರೆ ಆಳು; ಆಶ್ರಿತ, ಪೋಷಿತ, ಸೇವಕ, ಯಜಮಾನ ಭಟನನ್ನು ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಯಮಭಟ, ರಾಜಭಟ. ಹೊಟ್ಟೇಪಾಡಿಗಾಗಿ ಅವನು ಯಜಮಾನನ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವನದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಹೋರಾಡುವ ಏರನಿಗೆ ಭಟ ಎಂಬ ಪದ ಉಪಯೋಗವಾಯಿತು.

ಅವನು ಹಂಗಿಗೆ ಹೋರಾಡುವವನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬ ಏರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹೋರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಏರ ಪ್ರತಿಭಟನಾದ. ಆಮೇಲೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಧ್ವರ್ಯದಿಂದ ವಿರೋಧಿಸುವುದು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಆಯಿತು. ಅನ್ವದ ಹಂಗಿಗನಾದ ಭಟ

ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಮುಟ್ಟುವಾಗ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಸಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಭೃತ್ಯ ಅಥವಾ ಭೃತ್ಯನೇ ಬಂಟನೂ ಆದ. ರಾಮನ ಬಂಟ ಹನುಮಂತ. ಬಲಗೇ ಬಂಟ. ಸದಾಕಾಲ ಯಜಮಾನನ ಜತೆ ತಿರುಗುತ್ತ ಕಾವಲು ಕೊಡುವಾತೆ ಬಂಟ. ಇವನೂ ಶೂರನೇ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಬಂಟನೆಂದರೆ ಯೋಧ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಡವರ ಜಾತಿ ಬಂಟ ಜಾತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರಿಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಥಾನ ಭೂ ಮಾಲಿಕರಾದರೂ ಇವರ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರು ಇವರ ಮೂಲ ಉದ್ಯೋಗ ಯುದ್ಧ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರು ಬಂಟ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ರೂಪ ಸೂಚಿಸುವ ಭೃತ್ಯರಾಗುವ ಬದಲು ಅನೇಕ ಭೃತ್ಯರನ್ನು ಇಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭಿಮಾನಿ ಜನಾಂಗದವರು. ಶೌಯ್‌ಕ್ಕೆ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಟು ಎಂಬ ಪದ ಇದೆ “ಅವನ ಬಂಟು ನೋಡಯ್ಯ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆದ್ಯ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಹಸವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಟು ಕೂಡ ಬಂಟುವಿನ ಒಂದು ರೂಪವಿರಬಹುದು. “ಪಂಟು ಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ” ಎಂದರೆ ವ್ಯಧರ ಪೌರುಷ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದರ್ಥ.

ಅರಸರೂ ಸಾಮಂತರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಮುಖಿದಲ್ಲೀ ಹೊಗಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಳ ಕೊಟ್ಟಿ ಹೊಗಳುಭಟ್ಟರನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೂ ಭೃತಕರು. ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳೂ ಅವರೇ.

ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ಹೋರಾಡುವ ಭಟರ ವಿಚಾರ ಹೇಳುವಾಗ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಗ ಶಬ್ದ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥವರ “ಮಗನ್ ಇರಿದು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೇರಿದೋನಾ.” ಇಂಥವರ ಮನೆಮಗನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಮಗ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಬಂಟ, ಭಟ ಎಂದೇ ಅಥವಾವೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಎಂದಲ್ಲದೆ ಏರ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇವೆ. ಮಗತನಮು ಅಂದರೆ ಪೌರುಷ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪೋಷಿಸಿದ, ಜೀವಕ್ಕೆ ಜೀವ ಕೊಡುವ ಬಂಟರ ಬಗ್ಗೆ ಯಜಮಾನನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಇದು ದ್ಯೂತೆಕವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಭೂತಿ

ಅಳತೆ ಮಾಡುವುದು ಅತಿ ಪ್ರಚೀನವಾದ ಮಾನವ ಕ್ರಿಯೆ. ಒಂದು ಭಾಷಾ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇರುವ ಶಬ್ದ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಚೀನತೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಳತೆ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇದೆ; ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮಾ (= ಅಳತೆ) ಮಗ್ಗೇದ, ಇರಾಣದ ಪ್ರಚೀನ ಜೆಂಡಾ, ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಸಾಲಿಕ್, ಲಿಥಿವೇನಿಯನ್ ಮುಂತಾದ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪದಗಳು ಉದ್ದಾಳತೆಗೂ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಅಳತೆಗೂ ಕೆಲ್ಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೊಕಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಳತೆಯ ಮೂಲಾಧಾರ ಮನುಷ್ಯನ ಅವಯವಗಳೇ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ನಾವು ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಗೇಣ, ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ವಿತಸ್ಸಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಸ್ಟ್ರಾನ್ ಅಗಲಿಸಿದ ಕ್ಯಾಯ ಹೆಚ್ಚೆಟ್ಟಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಕಿರಿಬೆರಳ ತುದಿವರೆಗಿನ ದೂರ; ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪ್ರಟಿ, ಕನ್ನಡದ ಅಡಿ ಪಾದದ ಉದ್ದಾಳತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದವು. ಕನ್ನಡದ ಮೋಳ, ಕ್ಯಾಯ ಮೋಳಗಂಟಿನಿಂದ ಉಂಗುರ ಬೆರಳಿನ ತುದಿವರೆಗಿನ ಅಳತೆ, ಮಾರುವಾದರೋ

ಎರಡೂ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ನೇರಕ್ಕೆ ಬಿಡಿಸಿದಾಗ ಎದೆಯನ್ನು (ಮಾರ್ = ಎದೆ) ಒಳಗೊಂಡು ಎಡಗ್ಗೆ ಬೆರಳ ತುದಿಯಿಂದ ಬಲಗ್ಗೆ ಬೆರಳ ತುದಿವರೆಗಿನ ಅಳತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೋ ಏನೋ ಪಾಶ್ಚತ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಡಿ (ಪುಟ್) ಮುಖ್ಯಾಧಾರ ಪಡೆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗೇಣು ಆ ಹಿರಿಮೆ ಗಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೂಡ “ಜಗವ ಮೂರು ಅಡಿ (ಸಂಸ್ಕತ: ತ್ರಿಪಾದ್) ಮಾಡಿ” ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ (= ಮೂರು ಹೆಚ್ಚಿಯವ) ಕಥೆ ಅಡಿಯ ಆಧಾರಮಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಈ ಅಡಿಯ (ಪುಟ್) ಆಧಾರ ಗೇಣನ ಉಪವಿಭಾಗ ಮಾಡುವಾಗ ಒಳಸಿದ ಭಾಜ್ಯ ಹೂಡ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯಂತೆ ಹನ್ನೆರಡು ಆಗಿರುವುದು. ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗುಲ (= ಬೆರಳು) ಅಂದರೆ ಒಂದು ಗೇಣು. ಅಡಿ = ಹನ್ನೆರಡು ಇಂಚು = ಒಂದು ಪುಟ್. ಇಂಚು ಎಂಬುದು ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನ ಅನ್ವಯದಿಂದ (= ಹನ್ನೆರಡರ ಅಂಶ) ಬಂದದ್ದು. (ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಇಂಚು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಅಂಗುಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದು; ಪುಟ್‌ನ ಅಳತೆ ಗೇಣನದಕ್ಕಿಂತ ೧/೨ ಅಂಶ ದೊಡ್ಡದು.)

ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರೊಳಗಿನ ಎತ್ತರದ ಅಂತರದಿಂದ ಈ ಅಳತೆಗಳು ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಅಳತೆ ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಕಂಡಿರಬೇಕು. (ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲ ತಮಾಷೆಗಳೂ ನಡೆದುವು). ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿಬ್ಬ ರಾಜ ತನ್ನ ಕ್ರಿ ನೀಡಿದಾಗ ತನ್ನ ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಕ್ರಿ ತುದಿಯವರೆಗಿನ ಉದ್ದವನ್ನು ದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಅಳತೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿದನಂತೆ!) ಹೀಗ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅಳತೆಕೋಲುಗಳು ಬಂದುವು. ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಪುಟ್, ಯಾಡುಗಳನ್ನು ತಂದು ಹೊರಿಸುವವರೆಗೆ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಳತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಗಳಿಯೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಚಿಕ್ಕ ಕೋಲುಗಳೂ ಇದ್ದವು, ಗಜಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಮೂರಡಿಗೆ ಒಂದು ಗಜ ಎಂದು ನಾವು ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದಾಗ ಕಲಿತಿದ್ದೇವು (ಗಜ = ಯಾಡ್). ಗಳಿ, ಕೋಲು ಪದಗಳು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯವಾಗಿವೆ. ಗಜ ಸಂಸ್ಕತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಅದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪಾರಸೀಕ ಪದ. ಆದರೆ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಂಗರಸ ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ತ್ರಾಸಿನ ಹಾಗೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಪಾರಸೀಕದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡದ್ದು. ಆದರೆ ಕೋಲೇ ಇರಲಿ, ಗಜವೇ ಇರಲಿ, ಯಾಡ್ ಇರಲಿ ಎಲ್ಲದರ ಅಥವಾ (ಅಳಿಯವ) ಕೋಲು ಅಥವಾ ಕಂಬಿ ಎಂದೇ. ಮನುಷ್ಯಚಿಂತನೆ ಸಾರ್ವದೇಶಿಕವಾದದ್ದು!

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಳತೆಗಳು ಬರುವ ಮುಂಚೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೂರದ ಅಳತೆಗಳು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿವೆ. ಸಂಸ್ಕತದ ಕೋಶ ಅಂದರೆ ಹೂಗು (ಕನ್ನಡ) ಹೂಗಿದರೆ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಕೇಳಿಸುತ್ತೋ ಅಷ್ಟು ದೂರ (ಕುಶ=ಹೂಗು). ಕನ್ನಡದ ಗಾವುದ ಸಂಸ್ಕತದ ಗವ್ಯಾತದ ತದ್ವಾದ. ಅದರ ಅಥವಾ-ಗೋಚರಾವಿನಷ್ಟು ದೂರ; ಅಥವಾ ಉರಿನ ಆಕಳ ಹಿಂಡನ್ನು ಮೇಯಲು ಕಳಿಸುವಷ್ಟು ದೂರ. ಎರಡು ಹೂಗಳತೆ ಅಥವಾ ಎರಡು ಮೈಲಿನಷ್ಟು ಎಂದು ಲೇಕ್ಕೆ.

ಇನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಫಲಾಂಗ್, ಮೈಲುಗಳ ಮಾತ್ರೋ? ಫಲಾಂಗ್ ಫರ್ಮೋಲಾಂಗ್ ದಿಂದ (furrow-long) ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಫರ್ಮೋ ಅಂದರೆ ರಂಟೆ ಹೊಡೆದ ಸಾಲು; ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳು ಹತೆಕರೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಚಚ್ಚೆಕಗಳಿಂದೂ ಅಂಥ ಹೊಲದ ಒಂದು ಭುಜದಷ್ಟು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ರಂಟೆ ಹೊಡೆದರೆ ಒಂದು ಫಲಾಂಗೆಂದೂ ಕಲ್ಪನೆ.

ಮೈಲ್ ಎಂಬುದು ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಿಂದ mille (= ೧೦೦೦) ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಸಾವಿರಕೆಣ್ಣಿಗೆ ದೂರವೇ ಒಂದು ಮೈಲ್.

ಕನ್ನಡದ ಹರದಾರಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಹರಿದಾರಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಕಿಟ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲ; ಉಚ್ಛಾರ ಭೇದ ಅಷ್ಟೇ. ಹರಿ ಅಂದರೆ ಓಡು. ಬಹುಶಃ ಒಂದು ನಿಟ್ಟೋಟದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೊಗಬಹುದೋ ಅಷ್ಟು.

ಇಂದು ಈ ಕ್ರೈಸ್ತ-ಕಾಲುಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಅಳತೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣರೆಯಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಮೀಟರ್ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಂಶಗಳೂ ಗುಣಕಗಳೂ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಮೀಟರ್ ಆದರೂ ಮಾನದ ಗ್ರೇಕ್ ರೂಪದಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಮೊತ್ತ (= ಪ್ರಮಾಣ, ಅಳತೆ) ಇದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾತ್ರ ಗುಳಿಗೆ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಸ್ತೂರಿ ಮಾತ್ರ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಡೋಜ್ (dose) ಎನ್ನುವ, ಒಮ್ಮೆ ನುಂಗಬೇಕಾದ ಜೀಷ್ಣಧರದ ಅಳತೆ ಎಂದೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು - ಒಂದು ಗುಟ್ಟಿ (dose) ಜೀಷ್ಣಧರಿ.

ಈ ಅಳತೆ, ಮಾನ ಮತ್ತು ತತ್ತವಾನ ವಿದೇಶಿ ಪದಗಳು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಅರ್ಥಾಚ್ಯಾಯಗಳು ಅಗಣಿತ. ಅಳತೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಮಿತಿಯೋಳಿಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ? ಶಕ್ತಿಯ ಮಿತಿಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಳವು = ಶಕ್ತಿ ಆಯಿತು (ನನ್ನಳಿನದಲ್ಲ). ಶಕ್ತಿಯ ಮಿತಿಯೋಳಿಗೆ ಒಂದದ್ದು ಅಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಾನವಂತೂ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪುರಾವೇ ಪ್ರಮಾಣ ಅನ್ನತೇವೆ; ಅಳತೆಯಿಂದ ಖಚಿತಪಡಿಸಬಲ್ಲದ್ದೇ ಪ್ರಮಾಣ. ತನ್ನ ನಡೆಯನ್ನು ಅಳತೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮಾನ; ಹಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡವ ಮಾನವಂತ; ಅಂಥವರು ವಿರಳವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಕೊಡುವುದು ಮಾನ - ಸರಿಯಾಗಿ ಅಳೆಯಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ಅಳೆಯಬಲ್ಲದ್ದು ಅನುಮಾನ. ಒಂದೇ ಅಳತೆಯಳ್ಳವರು ಸಮಾನರು; ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಮಾನಿಂದರು. ಒಬ್ಬನ ನಿಜ ಅಳತೆಗಿಂತ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದು ಅವಮಾನ. ಸುಮಾರಾಗಿ ಒಂದೇ ಅಳತೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಉಪಮಾನ.

ಅಳತೆ, ಮಾನಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಪಅರ್ಥಗಳು ದೂರದೂರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿರುವುದೊಂದು ಸೋಜಿಗೆ. ಅಳತೆಯಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ನಾವು ಮಾನ, ಸಂಮಾನ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಅಂದರೆ ಅಳತೆ, ಪ್ರಮಾಣ. ಆದೇ ಶಬ್ದ ಮಯಾದೆ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ದೊಡ್ಡಸಿಕೆ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಉದ್ಯುವಿನಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಕರನಾ ಅಂದರೆ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಮನ್ವಣ ಕೊಡುವುದು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ a man of measure ಅಳತೆಯ ಮನುಷ್ಯ ಅಂದರೆ ಘನಸ್ಥಿಕೆಯವನು.

ಅಳತೆ, ಮಾನ ಪದಗಳ ಆಧಾರಗಳು ಹೀಗೆ ಶರೀರದ ಅವಯವಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅಳಿ, ಮಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಧಾತುಗಳ ಮೂಲಾಧಾರ ಕಲ್ಪನೆ ಯಾವುದಿರಬಹುದು? ಅಳಿಗೆ ಅಳಿ = ಮನುಷ್ಯ, ಗಂಡಸು ಎಂಬುದೇ ಮೂಲವಾಗಿರಬಹುದೆ? ಆಳುದ್ದು, ಅಳಿತ್ತರ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾ, ಮಾನ ಪದಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಬಂಧ ಹಚ್ಚಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ಮೂರ್ತಿದಿಂದ ಅಮೂರ್ತಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದನೆಂಬುದನ್ನು

ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಮಾನಕ್ಕೆ ಮೂರ್ತಿ ಆಧಾರವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ manus ಅಂದರೆ ಕೈ. ಮುಂದೆ ಭಾರತೀಯಾಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಲುಪ್ತವಾದರೂ ಪ್ರಾಕ್ ಭಾರೋಪ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಈ ಪದವೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾನಕ್ಕೂ ಆಧಾರವೊದಗಿಸಿರ ಬಹುದೇ? ಇದು ಬರಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕ್ಷೇಬೀಸು - ಸಿದ್ಧಾಂತವಲ್ಲ.

ಉತ್ತರ

ಬೈಗಳು ಇಲ್ಲದ ಭಾಷೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬೈಗಳು, ನಿಂದೆ, ದುಭಾಷೆ ಇವು ಬಹುಶಃ ಮನುಷ್ಯನ ಆಕ್ರಮಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ “ಅಹಿಂಸಕ” ರೂಪಗಳು. ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳು ಗಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಾಕ್ರಮದ ಕೃತಿಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವು ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾನವಧೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅವು ಹಿಂಸೆಗೂ ಕೊಡಬಹುದು. ತನ್ನದುರಿಗಿರುವವನು ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಅಸಹಾಯನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಬೈಗಳು ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ದರ್ಶಕ ಪ್ರಕಟನೆ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ನಮಗಿರುವ ತುಚ್ಛ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಉಪಾಯವೂ ಅದಾಗಬಹುದು. ಬೈಗಳಿನ ಮನೋಪ್ರೇಜ್ಞಾನಿಕ ಅಥವಾ ಜೀವಶಾಸ್ತೀರ್ಯ ಮುಖಿಗಳು ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಯಾವುದೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಬೈಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ ಆಯಾ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನಾಂಗದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬೆಳಕು ಬೀಳಬಲ್ಲದು. ಅವು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ತೆರೆದಿಡಬಲ್ಲವು.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ತಾಯಿಯಿಂದ ತಿಂದ ಬೈಗುಳ ಪ್ರೇಕ್ಷಿಕೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು. ಚೇರೆ ಕಡೆ ಇದು ನಿಂದೆಯ ಮಾತಾಗಿ ಉಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಾನರಿಯೆ; ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ತಾತ್ವಯ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರ್ಣ, ದಯೆ, ಮಾಯೆ, ಮರುಕ, ಮಮತೆ ಇಲ್ಲದ ಭಾವನಾಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವ ಈ ಪದದ ಇತಿಹಾಸ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಮರ ತೋರಿಸಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗಂಥನ ಅಂದರೆ ತೋಲೆ ಎಂದಿದೆ. ನಿರ್ಗಂಟಿಕ ಅದರ ಅಪಭ್ರಂಶವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದು ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ತರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಚೆಗೆ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಮಾಧಾನಕರ ಉಹೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಜೈನರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗಂಥ ಎಂದರೆ ದಿಗಂಬರ ಸಂನ್ಯಾಸಿ. ಎಲ್ಲ ಮಮತೆಗಳನ್ನೂ ತೋರೆದು ದ್ವೈಷಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಿಗಳನ್ನೂ ಕಡಿದು ಅವಧೂತನಾದವನು ನಿರ್ಗಂಥ ಅಥವಾ ನಿರ್ಗಂಥಿಕ. ಜೈನರ ಪ್ರಭಾವ ಬೆಳದು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅದು ಒತ್ತತಿದ್ದಾಗ ಜೈನ ಸಾಧು ನಿರ್ಗಂಥಿಕ, ವೈದಿಕರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಂದಾಪದವಾಗಿ ಮಮತೆ ಇಲ್ಲದವನೆಂಬ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗಂಟಕನಾಗಿ ಬಳಕೆ ಪಡೆದಿರಬಹುದು. ಅದು ಜೈನರ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತೋರಿಸುವ ಒಂದು ದಾರಿ.

ಇದು ಬರೇ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಸಾಬೂನು ಗುಳ್ಳೆಯಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ ಒಂದ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕೋಪ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅಪಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಇವೆ. ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಲಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣೀಹಿಂಸೆ ತಡೆಯಲು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಯಜ್ಞಾದಿ ಪ್ರಾಣಬಲಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿ ದೇವಾನಾಂಪಿಯ

(ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಆದವ) ಎಂಬ ಬಿರುದು ಹೊತ್ತು. ಯಜ್ಞ ನಿಷೇಧದಿಂದ ಕುಟಿತರಾದ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳು “ದೇವನಾಂಪಿಯ ಇತಿ ಮೂರ್ವಿಃ” ಎಂದು ಲೀವಡಿ ಮಾಡಿದರು. ಇಂದಿಗೂ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಾನಾಂಪಿಯ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಯ, ಆದು ಮತ್ತು ಮೂರ್ವಿ ಎಂಬರ್ಥಗಳು ದಾಖಲಾಗಿವೆ. ದೇವರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞ ತಪ್ಸಿಸಿದವ ದೇವಾನಾಂಪಿಯ ಹೇಗಾದಾನು?

ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ್ದೇ ವಿಶೇಷವಲ್ಲ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ Nazarene ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಆದಿಮ ಕ್ರಿಸ್ತನುಯಾಯಿಗಳು ಎಂದು. ಕ್ರಿಸ್ತನು ನಜರೆತ್ ಪಾಂತದವನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಬೆಂಬಲಿಗರನ್ನು ನಜರಿನರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯವಂತ ಯಹೂದ್ಯರು ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಹೊಸ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಂದ ಕ್ರಿಸ್ತನ ಮೇಲೆ ನಂಜನಿಂದಲೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನಜರೆತ್ ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಪುರುಷರು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಿರುವಾಗ ಈ ಕ್ರಿಸ್ತ ತಾನು ದೇವರ ಮಗ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಆವರಿಗೆ ವಿಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಂಡಿತ್ತು! ಹೀಗೆ ಕ್ರಿಸ್ತರಿಗೆ ತುಚ್�ೀಕಾರಪೂರ್ವಕ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಯಹೂದ್ಯರಿಂದ ಅರಬರು ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ಯುರೋಪಿನ ಕ್ರಿಸ್ತರಿಗೂ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅರಬರಿಗೂ ಭಾರತದ ಕರಾವಳಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜಥಾಪಟಿಯಾದಾಗ ಅರಬರು ಕ್ರಿಸ್ತರ ಮೇಲಿನ ನಂಜನಿಂದ ನಷ್ಟರಾನಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿರಬೇಕು. ನಾಲಾಯಿ, ದುಷ್ಪ, ಮೂರ್ವಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನಿವರ್ಚನೀಯ ಆಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶಬ್ದವಾಗಿ ಅದು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿತು. “ಬರೇ ನಸ್ತಾಣ ಮನುಷ್ಯ” ಎಂದು ಬಯ್ಯಾವುದು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಸ್ತಾಣ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತ ಎಂಬುದು ಮರೆತೇ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೇಗ ನಸ್ತಾಣ ಹಿಂದುಗಳೂ ನಸ್ತಾಣ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಸಿಗಬಹುದು! ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳು ಬಲು ಬೇಗ ತಮ್ಮ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಣರು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಜನಾಂಗ. ಏಶಿಯದ ಈ ಮಹೋಗ್ರಂಥ ಜನರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೫ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾವಳಿಯೆಬ್ಬಿಸಿ ರೋಮನ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ತತ್ತರಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಭೀಕರ ಅಧಿಪತಿ ಅತ್ಯಿಲಾ ನೆನಪಿಡುವ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಣರ ಕಥೆ ಮುಗಿದು ೧೫೦೦ ವರ್ಷ ದಾಟಿದ್ದರೂ ಹೊಣ ಎಂಬುದು ಕ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ೧೯೧೪-೧೯೧೮ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಣರು ಪುನರವರ್ತಿಸಿದರು! ಯಾಕೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಜರ್ಮನಿನ್ನರನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಈ ಹೆಸರು ಪ್ರಯೋಗಿಸತ್ತೊಡಗಿದರು. ಎರಡನೇ ವಿಶ್ವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚಚ್ಚೆಲ್ಲರು ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸಿದರು. ಶುದ್ಧ ಆಯ್ದಾದ ಜರ್ಮನಿನ್ನರನ್ನು ಏಶಿಯದ ಈ ಅನಾಯ್ದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ಬ್ಯಾದ ಚಚ್ಚೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಹಿಟ್ಲರನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬಂತೋ!

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪಿಯ ಬ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ ಚೋಳಮಗದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಾನೇನೂ ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಒಂದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬ್ಯಾಗಳು ಎಂದರೆ ತುಸು ತಮಾಷೆಯೆನಿಸಿತಾದರೂ ಅದು ಸತ್ಯ. ಚೋಳಮಗ ಅಂದರೆ ವಿಧವೆ ಗಂಡ ಸತ್ಯ ಮೇಲಾದ ಜಾರಪ್ರತಿನಲ್ಲವೇ? ಈ ಬ್ಯಾಗಳು ನಿಮ್ಮ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದವನನ್ನಲ್ಲದೆ ಆತನ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಹಳಿಯತ್ತದೆ; ಅವಳನ್ನು (ಸಧವೆ ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ)

ವಿಧವೆಯೆಂದಲ್ಲದ ಬೋಳಿ ಎಂದು ಹೆಚ್ಚು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನನ್ನಂತೂ ತಂದೆಯಲ್ಲದ ಮಗ ಎಂದು ನಿಂದಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂಡೇಮಗ ಎಂದರೂ ಅವನೇ. ಆದರೆ ಇಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿರುವ ಈ ಬೃಗಳು ಬೃಹ್ಯಣ ಬೃಗಳು ಎಂಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಶೇಷವನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಧವೆಯರ ಮಂಡ ಬೋಳಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಮುಂಡೆ ಅಥವಾ ಬೋಳಿ ಮಾಡುವವರು ಬೃಹ್ಯಣರಲ್ಲವೇ? ಇದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಅವಶಾರ ರಂಡೇಮಗ. ಆದರೆ ರಂಡೇಮಗನ ತಾಯಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರಣೆಯಂಬುದು ಖಿಂಡಿತವಾದರೂ ಅವಳು ಬೃಹ್ಯಣಳೇ ಇರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ರಂಡೆಗೆ ವಿಧವೆ ಅಥವಾ ಸೂಳಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಸೂಳೇಮಗ ಅದೇ ಅರ್ಥದ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಬೃಗಳು ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಿಂದ ಇವೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಹೆಣ್ಣನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರ ಮಹಾಪಾತಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿವೆಯಂಬುದು ಖಿಂಡಿತ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಹೀಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿಧಿಯ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಮನೆಯಾತನ ಹೆಂಡತಿ ಹೋಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು; ಪ್ರಾಚೀನ ಬಬಿಲೋನಿಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ದಿನ ಉರಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸೂ ದೇವಾಲಯದ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಒಂದ ಯಾರೊಬ್ಬ ಪುರುಷನನ್ನು ಆರಿಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಇರುಳನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗಂಡನ ಸ್ವಕ್ಷೇಯ ಆಸ್ತಿ ಆಕೆ, ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಅಪಾರಪ್ಯಳು ಎಂದು ನಿಯಮವಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾಜಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುದ್ರೆ, ಬಿಧ್ಯ ಅನಂತರ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರದ ಮಗ ತುಚ್ಛನೇನಿಸಿದ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ bastard ಕೂಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರದ ಮಗ. ಆದರೆ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ನಿಷೇಧವಿಲ್ಲದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಮುಂಡೇಮಗ ಬೃಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದವಿಲ್ಲ.

ಮುಂಡೇಗಂಡ ಎಂಬ ಬೃಗಳೂ ಉಂಟು; ಅದು ಮುಂಡೇಮಗನಷ್ಟು ಕೀಳಲ್ಲ. ಅವನು ಅಂಥವಳಿಂಥವಳಿಂದೆಣಿಸದ ನಿಭಿಂಡೆಯ ಕಾಮುಕ. ಕೆಲ ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕಾರದ ಬದಲು ತುಸು ಮೆಚ್ಚಿಕೆ ತುಸು ಲೇವಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೂ ಉಂಟು. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವನ ಅತಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲ ಕ್ಷಮ್ಯ. ಪಾಪ ಇರಬಹುದು; ಅದು ಅವನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯ, ಸಾಮಾಜಿಕವಲ್ಲ.

೪೨

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಉಡುಪಿಯ ಹೋಟೆಲ್ ಉದ್ಯಮ ಒಂದು ವಿಶ್ವ ಕೊಡುಗೆ ಇತ್ತಿದೆ – ಅದೆಂದರೆ ಮಾನ್ಯ. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಆಧುನಿಕ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಅನಕ್ಕೆ ಅವರು ಮೊದಲು ಹೋಟೆಲ್‌ನ ಪರಿಚಾರಕ, ವಿಶೇಷತಃ ಸಪ್ಲೈರ್ ಅಥವಾ ಸರ್ವರ್ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದರೆಂದು ನನ್ನೆಣಿಕೆ. ಈ ಕೊಡುಗೆ ಉಡುಪಿ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳ ಆಕಸ್ಮೀಕ ದಾಯ. ಈ ಶತಮಾನದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂವತ್ತು ಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ದಳ್ಳಣ ಕನ್ನಡದ ಬೃಹ್ಯಣ ಹುಡುಗರು, ಆಗ ದಳ್ಳಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಡಿದ್ದ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳ ಮಾಲಿಕರೂ ಹತ್ತೋ ಹನ್ನರಡೋ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಒಂದು ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ಲೈರುಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಉಮ್ಮೆದ್ವಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ದಳ್ಳಣ ಕನ್ನಡದ ತುಳು,

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾಣಿಗಲೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಾಲಿಕರು ಸಪ್ಲೈಯರುಗಳನ್ನು ಕೊಸುವಾಗ ತಮ್ಮಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಮಾಣಿಗಳೆಂದೇ ಸಂಚೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಮಾಣಿಯನ್ನು ಸಪ್ಲೈಯರ್‌ಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿದರು.

ನಿಜಕ್ಕೂ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಾಣಿವ ಅಥವಾ ಮಾಣಿವಕ ಪದದ ಒಂದು ರೂಪ. ಅದರಫ್ರ ಹುಡುಗ - ವಿಶೇಷತಃ ಬ್ರಹ್ಮಣ ವಟು, ಸಂಸ್ಕೃತದ ನಿರುಕ್ತಕಾರರು ಅದು ಮಾನವದ್ದೇ ಒಂದು ರೂಪವೆಂದೂ ಚಿಕ್ಕತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ನ ವನ್ನು ಇ ಮಾಡಿದರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಿಡ್ಡ ಎಂದ ಹಾಗೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಣಿ ಕನಾರ್ಟಿಕದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಹುಡುಗ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದಿರಬೇಕು. ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಅರ್ಥನೇಮಿ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿದ ವಾಮನನನ್ನು “ಅತಿವರ್ತಿ ಮಾಣಿ” (ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಹುಡುಗ) ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಅರ್ಥದಿಂದ ಹೊರಟು ಮಾಣಿ ಹೋಟೆಲ್ ಉದ್ಯಮದ ಮೂಲಕ “ನ ಚ ಲಿಂಗಂ ನ ಚ ವಯಃ” ಆಗಿದ್ದಾನೆ - ಮೊನ್ನೆ ಒಂದು ವಿಶೇಶ ಪ್ರವಾಸ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುದುಕಿ ಮಾಣಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ನೋಡಿದೆ !

ಮಾಣಿವಕನ ಕಥೆ ಹೀಗಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಹಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನಾ ಅವಶಾರಗಳನ್ನು ತಾಳಿದೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಪಾರ್ವತಿ - ಪಾರ್ವತಿ - ಹಾರುವ ಬ್ರಹ್ಮಣದ್ದೇ ಅಪಭ್ರಂಶವೆಂದು ಒಂದು ಅಭಿಪೂರ್ಯವಿದೆ. ಹಾರುವ ಈಗ ಹೇಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ದ್ರಾವಿಡದ ಪಾರ್ವತಿ (ಕಾಣು) ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವಾದ ಹಾರ್ಯಸ್ (ಆದ್ದರಿಂದ) ಬೇಡು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಈ ನೀಂಬಾರ್ಥ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಟಿಕದಲ್ಲಿ ಬಬಣಾಚಾರ ಎಂಬೊಂದು ಪದ ಇದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಕಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿನ ಸದಾಚಾರ, ರಕ್ಷ್ಯ ಆಚಾರ ಎಂದು. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಣಾಚಾರದ್ದೇ ನೀಂಬಾರ್ಥ ಇರಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಣ ಶಬ್ದ ಅಶೋಕನ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬಣ ಆಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಯಲ್ಲಿ ಚೊಮ್ಮೆನ್ ಶಬ್ದ ಹಾರುವದ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ತುಳು ಬ್ರಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ರಾಮಣೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ರಮಣಯ ಒಂದು ರೂಪವೆಂದು ವಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಬಹುಶಃ ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಣಯ ಒಂದು ಅವಶಾರವಾಗಿದೆ. ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಣರು ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನನ್ನು ಚೊಮ್ಮೆಸು ಎಂದು ಸಂಚೋಧಿಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಉಂಟೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಜನ್ ಎನ್ನುವುದು ಅರಸನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ. ಅದರ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ. (ಲುದಾಕರಣೆಗೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ರೆಕ್ಸ್.) ಅದರದೇ ಅವಶಾರಗಳಾದ ರಾಯ, ರೈ, ರೇಯ, ರಾವ್ ಮೊದಲಾದವು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಪನಾಮಗಳಾಗಿ ಬಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅದನ್ನು ಸಕಲ ಜಾತಿಯವರೂ ಈಗ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಜರುಗಳು ಈ ಬರಡು ರಾಜತ್ವದಿಂದ ತ್ರೈಪುರಾಗದೆ ರಾಜಾಧಿರಾಜ (ಪರೀಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಹನ್ಶಾಹ), ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ನೇಪಾಳದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಬಿರುದುಗಳು ತಮಾಷೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಶಾಹ ಕುಲದ ರಾಜರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ರಾಣಾ (ಇದೂ ರಾಜನ್ ಪದದ್ದೇ ಒಂದು ಅಪಭ್ರಂಶ) ಕುಲದವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿತ್ವವನ್ನು

ಅನುಭವಿಸಲೊಡಗಿ ತಾವು ಮಹಾರಾಜ ಬಿರುದನ್ನು ಇಟ್ಟಕೊಂಡಮೇಲೆ ಕೈಗೊಂಬೆ ಶಾಹರಿಗೆ ರಿಯಾಯಿತಿಯಾಗಿ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಬಿರುದನ್ನು ಬಳಸಲು ಅನುಮತಿ ಇತ್ತರು! ಆದರೆ ರಾಜನ್ ಬಿರುದಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪೂರ್ವೋಪಾಧಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೂ ಮಹಾರಾಜರು ಬಹಳ ಕಾಲ ತಮ್ಮ ಏಕಸೆತ್ತೆಯನ್ನು ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬೃಹತ್ತಣರೂ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಮಹಾರಾಜರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲುಡಿಗಿದರು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಲೌಕಿಕ ಆಧಿಪತ್ಯದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ವಹಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೀ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತೀಯವಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. (ಮುಸಲ್ಲಾನ ಘಕೀರರು ಶಹನ್ ಶಾಹ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶಾಹ ಬಿರುದು ಹೊರುತ್ತಾರೆ.) ಮಹಾರಾಜರ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣಗೆ ಕೈಯೊಡ್ಡುವ ದೀನ ಬೃಹತ್ತಣರು ಮಹಾರಾಜರಾದರು (ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ). ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಆಡುಗೇಭಟ್ಟರು ರಸೋಯಿ (ಆಡುಗೆಯ) ಮಹಾರಾಜರಾದರು.

ಪರಿತ್ರ ಸಾಫಿನಗಳು ಹಾಸ್ಯದ ಆಯುಧಗಳಾಗುವುದು ಭಾರತೀಯರ ಅಂತಃಸ್ಥಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚಿಹ್ನೆಯೇನೋ. ತಿರುಪ್ತಿ, ಗೋಕರ್ಣ ಎರಡೂ ನಮಗೆ ಮಹತ್ವದ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳಗಳು. ತಿರುಪ್ತಿ, ಅಥವಾ ಗೋಕರ್ಣ ಕ್ಷೋರ ಅಥವಾ ಹಜಾಮತಿ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ. ಅರ್ಥಮಧ್ರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದುವುದಕ್ಕೆ ಇವು ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಗಳು. ಇವುಗಳ ಹಿಂದಿರುವುದು ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ. ಈ ಎರಡೂ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ವೇಣೇದಾನ (ಹೂಡಲು ಬೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲುವುದು) ಮಾಡುವುದು ವಿಧಿ. ಅದನ್ನು ಜೀವನೋಪಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕ್ಷೋರಿಕರು ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಧ್ರ ತಲೆಬೋಳಿಸಿದುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಒಬ್ಬ ಕ್ಷೋರಿಕ ತಲೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಬೋಳಿಸಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೋರಿಕ ಆ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ವೇಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದು ವೃತ್ತಿಧರ್ಮ ! ಅನೇಕರಿಗೆ ಅರ್ಥಧ್ರ ಕ್ಷೋರ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯವರ ಕಡೆ ಹೋಗದಂತೆ ಮಾಡಿ ಆಮೇಲೆ ಪುರಸೋತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಬ್ಬರದೇ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿಸುವ ಉಪಾಯ ಅವರು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅರ್ಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಈ ನುಡಿಗಟ್ಟಿಗಳು ಬಂದುವು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋರ ಶಬ್ದ ಬಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಗೋಕರ್ಣ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಅಂದರೂ ಸಾಕು ಎಂದಾಯಿತು. ತಿರುಪ್ತಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಿರುದೂ ಇದೆ. ತಿರುಪ್ತಿನಾಮ ಅಂದರೆ ದಗ್ಗಾ ! ತಿರುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾಲಿಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿಯೇ ತ್ರಿನಾಮಧಾರಿ ಆಷಾಧಭೂತಿ ವಂಚಕರು ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಲು ಹೊಂಚಹಾಕುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ತಿರುಪ್ತಿ ದೇವರ ನಾಮ ರೋಮನ್ ಅಂಕೆ ||| ರಂತಿರುವುದರಿಂದ ನೂರಾ ಹನ್ನೊಂದು ಆಯಿತು ಅಂದರೂ ದಗ್ಗಾ ಆಯಿತು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಬರುವಂತಾಗಿದೆ.

ಳ್ಳಾ

ಒಂದು ಜನಾಂಗದ “ಕುರುಡು” ನಂಬಿಕೆಗಳು ಅದರ ಭಾಷೆಯ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ರೀತಿ ಕೌತುಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಒದಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಶನಿ ಹಿಡಿದಿದೆ, ಅಥವಾ ಶನಿದಶೆ ಎಂದು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟ ನಂಬದವರೂ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಶನಿ ಗ್ರಹ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗ ಪ್ರಜ್ಞಾಯಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಇಂ ವರ್ಷದ ಗ್ರಹಿತ ಆಯುರ್ವಾಯವನ್ನು ಒಂಬತ್ತು ಗ್ರಹರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಕಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಶನಿ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ನಿಗದಿತವಾದ ಇ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಶನಿದಶೆ ಎಂದು ನಮ್ಮೆ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಶನಿದಶೆ ಎನ್ನಬೇಕಾದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಈ ದಶೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಕಾಡುವ ಕಾಲವನ್ನು ನಾವು ಶನಿಯ ಸೇರಿಗೆ ಗಂಟುಹಾಕಬಿಡುತ್ತೇವೆ.

ಶನಿದಶೆಗಿಂತಲೂ ಭಯಂಕರವಾದದ್ದು ಸಾಡೇಸಾತ್ತಿ. ಸಾಡೇಸಾತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಏಳೂವರೆ. ರಾಶಿಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೩೦ ವರ್ಷಕ್ಕೂಂದು ಬಾರಿ ಸುತ್ತುಹಾಕುವ ಶನಿ ನೀವು ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಶಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ರಾಶಿ ಹೀಗೆ ಮೂರು ರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಏಳೂವರೆ ವರ್ಷ ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಅವಧಿಯೇ ಸಾಡೇಸಾತ್ತಿ (= ಸಾರ್ಥಸಪ್ತ). ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಶನಿ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ಕಾಡುತ್ತಾನಂತೆ. ಇದರ ಭಯ ಎಷ್ಟು ಗಾಢವೆಂದರೆ ಕೆಲವರು ಶನಿಗಲ್ಲದೆ ಏಳೂವರೆ ಎಂಬ ಅಂಕೆಗೇ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ! ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡದೇ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದವರನ್ನೂ ನೀವು ಸಾಡೇಸಾತ್ತಿ ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತೀರಿ. ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೂಬ್ಬ ಶನಿಶ್ವರ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ನುಡಿಕಟ್ಟು ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಡುಕಿಗಾಗಿ ಸುಮ್ಮು ಸುಮ್ಮುನೆ ಅಪವಾದ ಹೊರಬೇಕಾದವನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಶನಿಶ್ವರ ಬಿಡ ಅಂತೆ.

ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಶನಿಗೆ ಒಳ್ಳೀ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ವಿಷಣ್ಣತೆ, ಮಾಲಿನ್ಯ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದುಃಖದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ Saturnine temperament ಅಂದರೆ ವಿಷಣ್ಣ ಸ್ವಭಾವ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಭಾರತದಷ್ಟು ಶನಿಕಾಟ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ನಿಜ, ಶನಿಯೊಬ್ಬನೇ ಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಡಿಯಲ್ಲ. ಮಂಗಳನು ಶನಿಗಿಂತ ನಸುವೇ ತಾನೆ ಕಡಿಮೆ ಪಾಪಿಷ್ಟ. ಆತನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಅದಲ್ಲ; ಕುಜ, ಅಂಗಾರಕ (= ಕೆಂಡ) ಎಂದು. ಆ ಹೆಸರು ಎಷ್ಟು ಅಮಂಗಳ ಅಂದರೆ ಅನಿಷ್ಟ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಮಂಗಳ ಎಂದು ಒಳ್ಳೀ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರಂತೆ. ರನ್ನನ ಗದಾಯುಧದಲ್ಲಿ “ಕೂರ ದಿನಗಳ ಪೆಸರಂ ಮರೆಯಿಸಿ ಮಂಗಳವಾರಂ ವಡ್ಡವಾರಮೆಂಬಂತೆ ವಲಂ” ಎಂದೊಂದು ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. ಕುಜವಾರ ಶನಿವಾರ ಎಂಬ ಕೂರ ದಿನಗಳ ಹೆಸರು ಮರೆಯಿಸಿ ಮಂಗಳವಾರ, ವಡ್ಡವಾರ (ವಡ್ಡ = ಶುಭ) ಎಂದು ಕರೆಯುವಂತೆ, ನಿಜವಾಗಿ ಅಧಮ್ರ ರಾಜನಾದ ಯುದಿಷ್ಟಿರನನ್ನು ಧರ್ಮರಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ದುಯೋಽಧನ ಹಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಕೆಟ್ಟ ಗ್ರಹರೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೀ ಏಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವವನನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನಿಗೇಗ ಶುಕ್ರದಶೆ ಅಥವಾ ಬುಧನದಶೆ ಎನ್ನುವುದುಂಟು.

ಒಳ್ಳೀ ಗ್ರಹಚಾರ ಬಂತಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಗ್ರಹಚಾರ ಎಂದರೆ ರಾಶಿಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಗಳ ಚಲನೆ, “ಶುಭ” ಗ್ರಹರೂ “ಅಶುಭ” ಗ್ರಹರೂ ಹೀಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಲನೆಗಳಿಗೆ ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನು ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಅಶುಭ” ಗ್ರಹರೂ ಕೆಲವು ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಶುಭವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೂ ಗ್ರಹಚಾರ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೇ. ಇಷ್ಟದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಿಬತ ಅನಿಷ್ಟದ ಭಯವೇ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೇ?

ಕೇಡಿನ ಹೆಸರು ಮರೆಸಿ ಶುಭವನ್ನು ತರಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಲ

ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವೃಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯವಂತರು ದೀಪ ನಂದಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ದೀಪ ಶಾಂತವಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದೀಪ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಶುಭ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯದು. ಶುಭಕಾರ್ಯದ ನಡುವೆ ದೀಪ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಂದಿದರೆ ಅದು ಅಶುಭದ ಸೂಚನೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವನಿಗಿಧ್ಯ ಅಂಧಕಾರ ಭಯ ಪ್ರಾಣ ಅಳಿದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೃಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕುಂಕುಮ ಅಳಿಸಿತು, ಒಳೆ ಒಡೆಯಿತು ಎನ್ನುವ ಬದಲು ಕುಂಕುಮ ಹೆಚ್ಚಿತು, ಒಳೆ ಹೆಚ್ಚಿತು ಎನ್ನುವುದು ಮೇಲ್ಮೈದ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ ಮುತ್ತೆದೆತನಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಮಹತ್ವದೊಡನೆ, ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವೈಧವ್ಯ ಭಯದಿಂದ ಅವಳು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕುರ ರಾಶಿಗೆ ವದ್ದಿ ಎಂಬ ಮಾತೊಂದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಕೂಡ ಒಂದು ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆಯ ಅವಶೇಷವೆಂದು ಹೇಳುವವರುಂಟು. ವದ್ದಿ ಅಂದರೆ ವೃದ್ಧಿ (= ಶುಭ). ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು ಎಂಬ ಆದಿಮ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶುಭವೆಂದೂ ಅನಂತರ ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅಶುಭವಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಳಿಯಲೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ವದ್ದಿಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ತಕರು ಕೊಟ್ಟಿರೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ಷೌರ ಕರ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಒಂದು ಕಲೆಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿದೆ. ಆದರೆ ಅನಾಗರಿಕ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕೂಡಲು, ಉಗುರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು ಅನಿಷ್ಟಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೋದಲನೇ ಕ್ಷೌರಕರ್ಮ (ಚವಲ) ಪುರೋಹಿತರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಶ್ತಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳಿರದರಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷೌರ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆವಶ್ಯಕವಾದರೂ ಅದೊಂದು ಭಯಪ್ರದ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಆಗಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು ಮೈಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿಗಳು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೌರ ಮತ್ತು ಕ್ಷೌರಿಕನ ಹೆಸರು ಎತ್ತಬಾರದು ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ನನಗೆ ನೆನಪಿದೆ. ಅನಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಮುಟ್ಟುವುದು, ತಲೆ ಮುಟ್ಟುವವರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಆಪದ್ಧರ್ಮ ಇತ್ತು! ಈ ಕ್ಷೌರ ಭಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೌರಕ್ಕೆ ಆಯುಷ್ಯಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಭದ್ರಕರಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಮರಸು ಹೆಸರುಗಳು ಇವೆ. ಆಯಸ್ಸನ್ನೂ ಭದ್ರವನ್ನೂ (= ಶುಭ) ಸೂಚಿಸುವ ಈ ಪದಗಳು ಆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿತವಾದ ತದ್ವಿರುದ್ಧ ಪಲಗಳನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿವೆ.

೪೬

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮೋದಲಿದ ಶಬ್ದಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡವು. ಅವುಗಳ ಮೂಲಗಳನ್ನೂ ನಮ್ಮೆ ಸಮಾನ ಪದಗಳ ಮೂಲಗಳನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಎರಡರ ಹಿಂದಿನ ಸಾಮ್ಯ ವೈಷಣಮ್ಯಗಳೂ ಆದರ್ಥ ಭೇದಗಳೂ ಬೆಳಗಬಲ್ಲವು.

ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಆರಂಭಿಸುವುದಾದರೆ, ಸ್ಕೂಲು ಮತ್ತು ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾವೀಗ ಬಳಸುವ ಶಾಲೆ. ಇಸ್ಕೂಲು ಇಂದು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಲಿಯುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲ ಪದವಾದ skhole ಪ್ರಥಮತಃ ವಿರಾಮ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು; ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಅದು ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲೊಡಗಿತು; ಏಕೆಂದರೆ, ವಿರಾಮದ ಸದುಪಯೋಗದಿಂದಲೇ ಅಧ್ಯಯನ ತಾನೆ? ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ಥಳವೂ ಸ್ಕೂಲು ಆಯಿತು. ಈ ಪದವೇ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮತ್ತು ತಜ್ಜನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಟ್ರೋಟಾನಿಕ್ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೇರಿ), ಕೆಲ್ಸಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಸ್ಪಾಲ್ಪ ತಡವಾಗಿ ರಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸಾಮಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ಸ್ಥಳ ಎಂಬರ್ಥ ಇಲ್ಲ. ಶಾಲಾಪದ ಅರ್ಥವೇದದಲ್ಲಿ ಲಾಯ, ಕಾರ್ಯಗಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಮನೆ, ಅಂಗಳ, ಕುಟಿ, ಕೋಟ, ಕೋಟಿ - ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಾಲ್ಪ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೋಟ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲೇ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ hall ಇದರ ಜ್ಞಾತಿ. ಅಕ್ಷಶಾಲೆ, ಚಿತ್ರಶಾಲೆ (ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕೋಟ), ನೃತ್ಯಶಾಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಪಾಠಶಾಲೆ ಬಂತು. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಾಣಿಸದಿರುವುದು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣನ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲು ಶಾಲೆ ವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿ ತಲೆದೋರಿ ತಡವಾಗಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಮತ ಎಂಬುದು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಚೀನ. ಅಮರಕೋಶ ಆದನ್ನು ಭಾತ್ಯಾದಿ (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮೊದಲಾದವರ - ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಸೇರಿ) ನಿಲಯ ಎಂದು ಅರ್ಥವಿಸಿದೆ. ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಹಳೆಗಾಲದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಖಗಳ (= ಅಯ್ಯಗಳ) ಮತಗಳನಿಸಿದ್ದವು. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಡೆಪ್ಲಾಟಿ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ಶಾಲಾ ವಿಷಯಕ ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಮರಪತ್ರಿಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ. ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಾಸ್ಪಿಲ್ಲೂ ಆಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಗೋವೆಯ ಮರಗಾರಿ, (ಮಡಗಾಂವು), ಕನಾಟಕದ ಶಾಲಿ(ಲೆ)ಗಾರುಗಳು ಶಾಲೆ ಸ್ಥಾನಗಳಿರಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಲೆತ್ತೂರ್ ಇದೆ. ಕಾಲೇಜು ಮೂಲತಃ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಸೂಚಕ. ಯಾವೊಂದು ವಿಶ್ವಾಸಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಘಟಿತರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಘ, ಶ್ರೀಸ್ ಎಂದೂ ಆಮೇಲೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘ ಎಂದೂ ಅರ್ಥಪಡೆದು ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಡೆಕಡೆಗ ಅದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಂಗವಾಗಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ನಾವೀಗ ಟಂಕಿಸಿರುವ (ಮಹಾ)ವಿದ್ಯಾಲಯ ಮೂಲದ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಆ ಮೂಲಾರ್ಥ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ electoral college (ಮತದಾರ ಸಂಘ) ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ.

ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸಮಾನ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಫಂಟಕಾ ಸ್ಥಾನ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ - ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿಂತೂ - ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಈ ಫಂಟಕಿಗಳು ಬಹುಮುಖಿ ಉಚ್ಚ ಶೀಕ್ಷಣದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಮಯೂರ ಶರ್ಮ ಕಂಚಿಯ ಫಂಟಕಾ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ತನಗಾದ ಅವಮಾನದಿಂದ ಸಿಡಿದೆದ್ದು ಬಾಹ್ಯವನ್ನು ತೋರೆದು ಕ್ಷಾತ್ರವನ್ನು

ಕೈಕೊಂಡದ್ದು ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಘಟಿಕಾ ಸ್ಥಾನದ ಘಟಿಕಾ ಶಬ್ದ ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇದೆಂಬುದು ಸಷ್ಟುವಿಲ್ಲ. ಘಟಿಕಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗಳಿಗೆ (= ೨೪ ನಿಮಿಷ) ಎಂಬುದೋಂದು ಅರ್ಥ. ಕಾಲವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಈ ಕೆಲಸೆ ಅಂದು ತುಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೌಶಲದ ತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಗಣತೆ, ಜ್ಯೋತಿಷ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರು. ಅಂಥವರು ಉಚ್ಚ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಈ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಉಚ್ಚ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳು ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಗಣನೆಯೋಡನೆ ತಳಕುಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಈ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಗಳಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಓದಿಸುವ ವಿದ್ಯಾಸ್ಥಾನಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವೆಂದು ಪ್ರೇ. ಆರ್. ಸತ್ಯನಾಥ ಅಯ್ಯರ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ವಿದ್ಯಾಸ್ಥಾನಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನಿಬಹುದು. ನಾವು ಈಗ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ(ನಿ)ಲಯಗಳನ್ನಿವುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ universityಯ ಶಾಬ್ದಿಕ ಅನುವಾದ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ universetas ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಒಬ್ಬನ ಸಮಸ್ತ ಆಸ್ತಿ ಎಂದು, ಅಥಾರ್ತ ವಿಶ್ವವ್ಯತ್ತಿ. ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದನಂತರ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚುರ್ಯ ಪಡೆಯಿತು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಗುರುತುಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನುರೂಪವಾಗಿದೆ (ಕುಲ = ಸಮೂಹ).

ಈಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅಕಾದಮಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಚೋಧಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲ; ನಾನಾ ಕಲೆ, ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ ಪಡೆದವರಿಗೆ ಪ್ರೌತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅಕಾದಮಿಯ ಎಂಬ ಗ್ರೇಕ್ ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ: ವಿದ್ಯೆಯ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಅಧ್ಯೋತ್ಸಾಹ ಬಳಿ ಒಂದು ಉಪವನದ ಹೆಸರು: ಬಹುಶಃ ಅಕಾದಮೋಸ್ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಗ್ರೇಸಿನ ಜಗತ್ತುಸಿದ್ಧ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಪ್ಲೇಟೋ ಆ ಉಪವನದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಚೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನವಿದ್ಯೆಗೂ ತಳಕುಬಿತ್ತು. ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ವಿಶೇಷತಃ ಬುದ್ಧನು ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಆಮ್ರವನ, ಕಾಶಿಯ ಬಳಿ ಪಾರಂಗವನಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನವೆಂಶ ಮಾಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಕಾದಮಿ ವನದ ಭಾಗ್ಯ ಅವಾವುಗಳಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಜರ್ಮನರು ತಮ್ಮ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಶಬ್ದ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ: ಜಿಮ್ಮೆತಿಯಮ್ ಎಂದು. ಜಿಮ್ಮೆತಿಯಮ್ ಅಂದರೆ ಗ್ರೇಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗರಡಿಮನೆ. ಗರಡಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲವೇ? ಈ ಪದವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನರ ಕರ್ಲೋರ ಶಿಸ್ತಿನ ಮತ್ತು ಮಿಲಿಟರಿ ಮನೋವ್ರತ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲೂಬಹುದು. ಜರ್ಮನ್ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಶರಣತೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಗ್ರೇಕ್ ಜಿಮ್ಮೆತಿಯ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಬೆತ್ತಲೆ ಎಂದು. ಶರೀರವನ್ನು ಅವಿಂಡವಾಗಿಯೇ ಪವಿತ್ರವೆಂದು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ರೇಕರು ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿಯೆ ಅಂಗಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವರ ಆಟ ಪಾಟ

ಪಂದ್ಯಗಳು ಬೆತ್ತಲೇಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು! ಬಾಲವಾಡಿಗಳಿಗೆ ಜರ್ಮನ್‌ನ್ನರಿಟ್ಟು ಹೆಸರಾದ ಕಿಂಡರ್ ಗಾಟ್‌ನಾನ ಅರ್ಥ ಚಿಣ್ಣರ ವನ ಎಂದು. ಬಹುಶಃ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಪುತೂರಲ್ಲಿ ತಾವು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಗೆ ಬಾಲವನ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುದ್ದು ಇದರ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಾಗಿಯೇ. ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ವಿದ್ಯೆ ನೈಸ್‌ಗ್ರಿಫ್ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತದೆ.

೫೦

ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಗರಗಳ ಉದಯ ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಹತ್ವದ ಫಟ್ಟ. ನಗರಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಗತಾನುಗತಿಕವಾಗಿ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಗರಗಳಿಂದಲೇ ನಾಗರಿಕತೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ನಗರ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಪದಗಳಿಂದ ಹೇಳುವ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ.

ನಗರ ಶಬ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು ಪುರ. ಯಗ್ರೇದದಲ್ಲೇ ಕಾಣಿಸುವ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ (ಗ್ರೀಕ್ pol) ಸಂಖಾರಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಪುರಗಳಿವೆ. ಪುರವೆಂದರೆ ಕೋಟೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಜನವಸತಿ. ಪೌರ ಸಭೆಗಳು ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವು. ರಾಜ ಅವುಗಳ ಅಭಿಪೂರ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಪುರ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಮಾನ ಗ್ರೀಕ್ pol ಎಂಬ ಪದಗಳು ಭಾಷೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ವೇದ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಪುರಭಿತ್ರ, ಪುರಂದರ (ಪುರಗಳನ್ನು ಒಡೆದವ), ರುದನಿಗೆ ತಿಪುರದಹನ (ಮೂರು ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟಿದ್ದ) ಎಂಬ ಉಪಾಧಿಗಳಿರುವುದು ಜನಾಂಗಗಳ ಅದ್ವಾವನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಪುರಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಾವೀಗ ಪೋಲೋಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ನಮ್ಮ ಆರಕ್ಷಕರು ಮೂಲತಃ ಗ್ರೀಕ್ polis (ನಗರ)ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನೇಮುಕಗೊಂಡ ಕಾವಲುಗಾರರು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಆವರು ಪುರರಕ್ಷಿಗಳು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಪುರರಕ್ಷಕರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವವಿತ್ತಿಂಬುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆವರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಜನ ಶ್ಯಾಲಕ (ಭಾವನಂಟ) ನನ್ನ ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಆದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ politics (ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್) ಎಂಬುದು polisನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪುರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ ಶಾಸಕಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಾರದೆ, ರಾಜನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಆಕ್ಸ್ಯಿಕಪೋ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದು ರಾಜನೀತಿ ಅಥವಾ ಬರೇ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ನಯ ಇತ್ತೂದಿ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ರಾಜನೀತಿ (politics) ನಾಗರಿಕರ (ಬಹುಶಃ ಪುರ ನಿವಾಸಿಗಳ) ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಕವಲಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಾಜನೇ ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಉಗಮವಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಇದು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನೀತಿ, ನಯ ಪದಗಳು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನುವಲಂಬಿಸಿರದೆ ನಾಯಕತ್ವಕ್ಕೆ (ನಯ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಮುಂದಾಳ್ಳನ) ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಜನಿಗೆ

ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಯ, ನೀತಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ policyಯನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಬಹುದಾದರೂ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ ಸೋತ ಪೌರ ಅಥವಾ ನಾಗರಿಕನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗೇ ರೋಮಾಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟೇ ಏಶಿಯ ವಿಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತ ಬೆಳೆಯದಿರಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೆ? ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ರಾಜಕಾರಣ ನಾಯಕಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು ಇತಿಹಾಸದ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿರದೆ ಗಾಧವಾದ ಮೂಲಕಲ್ಪನಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ್ದೇ ಫಲವೋ, ಏನೋ.

ನಗರ ಶಬ್ದ ಪುರದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಲ್ಲ ಎಂದೆ. ಆದರೆ ಅದು ತೈತೀರೀಯ ಆರಣ್ಯಕ, ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಣಿನೀಯ ಸೂತ್ರಗಳಷ್ಟು ಪುರಾತನವಂತೂ ಹೌದು. ಅದು ಪುರಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ನಾಗರಿಕತೆ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ civilization ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಇದು ಈಚೆಗೆ ತಾನೆ ಟಂಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. Civilization ಎಂಬುದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ civil ಪದದಿಂದ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನ ನಿ civita-civis ನೆ (ಸಿವಿಟಾ, ಸಿವಿಸ್ = ನಗರವಾಸಿ) ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸಿದ ಪದದಿಂದಲೇ ಈ ಪದವೂ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಸಿಟಿ (city) ಎಂಬುದೂ civita ದಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದು. Civics (= ಪೌರನೀತಿ) ಕೂಡ ಇದರದೇ ಕವಲು. ಹೀಗೆ civilization ಕೂಡ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ, ನಾಗರಿಕರ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಅರಳಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ.

ಈ ಆಧಾರ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರೆ ಪೌರ, ನಾಗರಿಕ ಪದಗಳ ಮತ್ತು policy, civilization ಪದಗಳ ಅನೇಕ ಉಪಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾಸಾಮ್ಯವಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ civil, civilized ಎಂದರೆ ನಯವುಳ್ಳ, ಸುಸಂಸ್ಕತ, ಸಭ್ಯ ಎಂಬರ್ಥಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕತದ ನಾಗರಿಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಇವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ policyಯಲ್ಲಿ ಧೂರ್ತತ್ವದ ಅಂಶ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಬಾತುಯ್ರ, ಧೂರ್ತತ್ವಗಳು ನಾಗರ, ನಾಗರಕ ಪದಗಳಿಗೂ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತೂ ನಗರವಾಸರೊಡನೆ ಬುದ್ಧಿಬಾತುಯ್ರರೊಡನೆ ಕುತಂತ್ರವೂ ಎರಕಗೊಂಡದ್ದು ಉಭಯ ಸಂಸ್ಕತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಗರಿಕ ಜನರಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಹಳ್ಳಿ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ತಿರಸ್ಯಾರ ಬುದ್ಧಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಗ್ರಾಮ್ಯ ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕತದಲ್ಲಿ ಒರಟು, ಅಸಭ್ಯ, ಅಶ್ಲೀಲ, ಲಂಪಟ; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಾಂಪ ಅಂದರೆ ಹೆಡ್ಡ; ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಗಮಾರ ಅಂದರೂ ಅವನೇ; ಗಾಂವರೀ ಮಾಲು ಅಂದರೆ ದೇತಿ, ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಪುರಕ್ಕೂ ನಡುವಿನದಾದ ಖೇಟ ಕೂಡ ತಿರಸ್ಯಾರಭಾಜನವೇ. ಖೇಡತನ ಅಂದರೆ ಪುಕ್ಕಲು, ಹೆಡ್ಡತನ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ rustic (ಲ್ಯಾಟಿನ್ rus = ಹಳ್ಳಿಗಾಡು) ಅಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಗನೂ ಹೌದು, ಒರಟನೂ ಹೌದು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಗರದವರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾಗರಿಕರ ಮೇಲೆ (ಬಹುಶಃ) ಹಳ್ಳಿಗರ ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಯೂ ಇದೆ. ನಾಗರ, ನಾಗರಿಕ ಅಂದರೆ ದುಷ್ಟ, ವಕ್ರಮತಿ, ಪಿತೂರಿಗಾರ, ಕಳ್ಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳು ಸಂಸ್ಕತದಲ್ಲಿವೆ. ನಗರದ ಜನ ಬಲು ಮೆದು, ಕರಿಣಶಮಕ್ಕೆ ಕಳ್ಳರು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ನಗರವಾಯಸ, ನಗರಕಾಕ, ಪುರಪಕ್ಷ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟಿದೆ.

ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಸಮಾನಾಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ city

ಎಂದರೆ ನಗರದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲಂಡನ್‌ನ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್‌ ಕೇಂದ್ರವುಳ್ಳ ಭಾಗ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಕರ, ನವರ, ನಗರ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಉರ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಸಂಘ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೫೦೦೧೦ದಲೇ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ನಗರೀಕ್ಷಾರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಉರ ವೈಶ್ವರ ದೇಗುಲಗಳು – ಇಂದಿಗೂ.

೫೧

ವಚನವಿವಕ್ಷೆ ಅಧಿಕಾರ ಭಾಷೆಗಳ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ. ಒಂದಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆಡಿಸಿ ಹೇಳುವ ಭಾಷಿಕ ಉಪಕರಣವೇ ವಚನವಿವಕ್ಷೆ. (ಪ್ರಚೀನ ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ, ಎರಡಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮೂರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಚನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಚನಗಳ ನಿಯಮ ಇರುವ ಭಾಷೆಗಳೂ ಉಂಟಂತೆ.) ಹೀಗೆ ನಾನು–ನಾವು, ನೀನು–ನೀವು, ಅವನು–ಅವಳು–ಅವರು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಆದರೆ ಈ ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡಿ : “ನೀವು ಒಬ್ಬರೇ ಬಂದಿರಾ; ಸಾಹೇಬರೇ ?” “ಹೌದು, ನಾವು ಒಬ್ಬರೇ ಬಂದೆಬು.” “ನೋಡಷ್ಟೂ, ಈ ಸಾಹೇಬರು ಒಬ್ಬರೇ ಬಂದರಂತೆ.” ಬೇರೊಂದು ಲೋಕದಿಂದ ಶುದ್ಧ ತರ್ಕಬದ್ಧ ವಿಚಾರದವನೊಬ್ಬ ಬಂದು ಮೇಲಿನ ಸಂಖಾರ ಆಲಿಸಿದರೆ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವ ಇವರು ಹಲವರು ಹೇಗಾದರು ? ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವ ವ್ಯಾಪಾರ. ನಿತ್ಯ ಇಂಥ ಅತಾರ್ಥಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಈ ಲೋಕದ ನಮಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಬಹುವಚನವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮಾನಾಗುತ್ತೇವೆ. ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ಗೌರವ ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ? ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಬಹುವಚನಗಳು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಇರುವುದು ನಿಜ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗೌರವಾರ್ಥಕವಾಗಿ ನಾವು, ನೀವು, ಅವರು ಪ್ರಯೋಗ ಲಿಖಿತ ದಾಖಿಲೆಗಳು ದೊರೆಯುವಷ್ಟೂ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. (ಉದಾ–ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ). ದ್ರಾವಿಡ, ಆಯ್ಲ ಎರಡೂ ಶಾಖೆಗಳ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನದಿಂದ ಏಕವಚನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯಾಃ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಾಃ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ತುಳ, ತುಮಿ (ನೀನು, ನೀವು), ಕೊಂಕಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಂ, ತುಮಿ, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ನೀ, ನೀಂಗಳ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷದ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ನೀವು ಎಂಬ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಬದಲು ಭವಾನ್ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಷ್ಟು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಇದೆ. ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಭವತೀ. (ಉಪನಿಷತ್ತನಾದ ವಟು ತಾಯಿಯಿಂದ ಮೊದಲು “ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ” ಎಂದು ಭಿಕ್ಷೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.) ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಕೌಶಿಕ ಧರ್ಮಸೂತ್ರ.

ಭಾರತದಿಂದ ಹೋರಿಗೆ ಹೋದರೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ you ಇದೆ. ಈಗ ಆದರ ಅರ್ಥ ನೀನು ಎಂದೇ ಆದರೂ ಅದು ಇಂನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಬಹುವಚನವಾಗಿಯೇ (ನೀವು) ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು : ನೀನು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ thou ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇತ್ತು. ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಯ ಮತ್ತು vous (ನೀನು, ನೀವು) ಗಳಲ್ಲಿ vous ಎಂಬುದು ಗೌರವಾರ್ಥಕವಾಗಿ

ನೀನುವಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಸಮಾನಿಕರೆಯ ಓಫ್‌ರಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚರು nounsನಿಂದ ಯೆವಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಯತ್ನಮಾಡಿದ್ದು ಫಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ತೀರ ಸಲಿಗೆಯ, ಅಥವಾ ಕೆಳಗಿನ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತ, ಸಂಚೋಧನೆಗಾಗಿ thou ಅನೇಕ ಕಾಲ ಉಳಿದು ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ (ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಿಗೆ-ಅಪರಿಚಿತತೆಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ) ಬಹುವಚನಾರ್ಥಕ you ಬಳಕೆಗೆ ಒಂದು ಏಕವಚನಾರ್ಥದ this ಮರೆತೇ ಹೋಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೀನು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ನೀವು ಎಂದರೂ ಗೌರವ ಸಾಲದೆಂದು ತಾವು ಬಂದಿದೆ. (ತಾವು ಬಿತ್ತೆಸೆಬೇಕು - ಇತ್ಯಾದಿ). ತಾವು ಎಂಬುದು ತಾನುವಿನ ಬಹುವಚನ; ತಾನು ಸಂಸ್ಕृತದ ಆತ್ಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾದದ್ದು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ತೂ, ತುಮ್, ಆಪ್ ಎಂಬ ಮೂರು ತರಹೆಗಳಾಗಿವೆ. ತೂ ಎಂಬುದು ತೀರ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಅಥವಾ ಕೆಳಗಿನವರನ್ನು ಸಂಚೋಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ; ತುಮ್ ನೀನುಗೆ ಸಮಾನವಾದರೂ ಬಹುವಚನವೇ. ಆದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗೌರವಾಸ್ತವದರಾದ ಅಥವಾ ಅಪರಿಚಿತರಾದ ಸದ್ಗುಹಸ್ಥರಿಗೆ ಆಪ್. (ಆಪ್ ಕೂಡ ಆತ್ಮ ಶಬ್ದದ ತರ್ಥವ). ಆತ್ಮಾರ್ಥಕವಾದ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಅತಿ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಹೇಗಾದುವೆಂಬುದೂ ಒಂದು ಭಾಷಾತರ್ಕದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಗೌರವಾರ್ಥಕ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ತಾವು ಲಿಖಿತ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇವೆ. (DED 2582 3051, 3055).

ನೀನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಗೌರವಾರ್ಥಕವಾಗಿ ನೀವು ಎಂದಂತೆ ನಾನು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ನಾವು ಎನ್ನುವುದೂ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ರಾಜರು, ಗುರುಗಳು, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುವವರು ನಾವು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವರ್ಗಭೇದವುಂಟಾಗಿ ಶ್ರೀಷ್ಟಿ-ಕನಿಷ್ಠ, ಶಾಸ್ಯ-ಶಾಸಕ ವಿಭಜನೆಯಾದಾಗ, ಶ್ರೀಷ್ಟಿ ಶಾಸಕ ವರ್ಗದವರು ಕನಿಷ್ಠ ಶಾಸ್ಯ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದವರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ದೂರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಬಹುವಚನವನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದರೆಂದು ಉಂಟಿಸಲಾಗಿದೆ. “ಅತಿಪರಿಚಯಾದವಜ್ಞಾ” – ಬಹಳ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಟ್ಟತ್ವದೆ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅತಿ ಪೂರ್ಚೀನ ಕಾಲದ ಇಜಿಪ್ತ, ಬೆಬಿಲಾನ್, ಅಸ್ಸೀರಿಯದ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ನಾನು ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಂತಿಲ್ಲ. ಇಜಿಪ್ತಿನ ಆಮೇನ್ ಎಮ್‌ಹತ್, ಬೆಬಿಲೋನಿನ ಹಮ್ಮುರಾಬಿ, ಅಸ್ಸೀರಿಯದ ಅಶುರ್ ಬನಿಪಾಲ್ ತಮ್ಮ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂದರೇ ಹೊರತು ನಾವು ಅನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ರೋಮಿನ ಹಿರಿಯ ರಾಜಕಾರಣ ಸಿಸಿರೋ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೨೧೮೫ ಶತಮಾನ) ಮಾತ್ರ “ನಾವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ್ದೇವೆ” ಎಂದು ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗಿಂತ ಎರಡು ಶತಮಾನ ಹಿಂದಿನ ಅಶೋಕ ತನ್ನನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಹೊರತು ನಾವು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಣಿಗಳು ಶಿಷ್ಟರೋದನೆ ಆಡುವಾಗ ನಾವು ಅಂದುಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಕರೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಣಿ ಶಿಷ್ಟನಿಗೆ “ತ ಉಪನಿಷದಮಬೂಮೇತಿ” (ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಹೇಳಿದವು) ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮಗ್ಗೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಏಕವಚನ “ವಯಂ” (ನಾವು), “ಯೂಯಂ” ಸಿಗುತ್ತದೆ. (ಯಗ್ – ಸೂರ್ಯಾವಿವಾಹ ಮಂತ್ರ, ಹಾಗೂ ೧೯-೬ ನೋಡಿರಿ.)

ಈ ಗೌರವಾರ್ಥ ಬಹುವಚನಗಳು ಶ್ರೀಷ್ಟ ಕನಿಷ್ಠ ಮೊದಲಾದ ಭೇದ ಭಾವನೆಗಳಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದಾದರೂ ಇವು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿವೆಯೆಂದರೆ ನೀನು ಎನ್ನುವುದು ಅಸೌಜನ್ಯ, ಧಾರ್ಮ್ಯ, ಅವಶ್ಯಕತೆ ವರ್ತನೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮ್ಯದ ವರ್ತನೆಗೆ ಬೈಗಳಿಗೆ “ತೂ ತೂ ಕರನಾ” (ನೀನು ನೀನು ಎನ್ನುವುದು), “ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಜ ಮುಂಜ ಕರಾ” (ನೀನು ತಾನು ಎನ್ನುವುದು) ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ನಾವೂ “ಎಕವಚನದಲ್ಲಿ ಬೈದ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ thou-and-thee ಪ್ರೇಂಚಿನಲ್ಲಿ two-together ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಾಂಜಗಳಿವೆ. ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಳವಳಿಗಳು ಈ ಅಸಮಾಜವಾದಿ ಭಾಷಾ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಉಚ್ಚಾಟಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ. ಬಹುಶಃ ಇದು ಉಚ್ಚಾಟ ನೀಚ ಭಾವನೆಯ ಬಲವಾದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸಲಿಗೆ ಬೇಡವೆಂಬ ಮನುಷ್ಯ ಭಾವನೆಯೂ ನೀವು ನಾವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಮಣಿನ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿಸುವವರಿಗೂ ಬೆವರಿನ ವಾಸನೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಬಹುದಲ್ಲವೇ ?

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಬಹುವಚನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ (ನಾನು, ನಾವು) ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ (ನೀನು, ನೀವು)ಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ. ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷಕ್ಕೂ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಬಹುವಚನ ಇಲ್ಲಿ ಇದೆ. “ಅವರು/ಇವರು ಬಂದರು” ಇತ್ಯಾದಿ. ನಾವು ಎದುರಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೌರವ ಕೊಟ್ಟು ಮಾಡುವವರಲ್ಲ, ಅವರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹೂಡ ಹಾಗೇ ಮಾಡುವವರು !

ಗೌರವಾರ್ಥಕ ನೀವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹುತರವಾಗಿ ತಂದೆಯನ್ನು ನೀವು ಎಂದು, ತಾಯಿಯನ್ನು ನೀನು ಎನ್ನುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆ, ಅಜ್ಞ ಮೊದಲಾದ ಹಿರಿಯ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೂ ಏಕವಚನವನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಂಕಣೀಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ; ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ರದದವರು ಮಾತ್ರ ಅದಕ್ಕೆ ಅಹರು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಡ ಹಾಗೆಯೇ, ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಗೆಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ತುಮ್ಮೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ನೀನು-ನೀವುಗಳ ನಡುವಣಾದ ತುಮ್ಮೆ. ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ತೂ, ತುಮ್ಮೆ, ಆಪ್ ಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧಾತು ಪ್ರತ್ಯ್ಯಯಗಳಿವೆ. “ತೂ ಕರತಾ ಹೈ” (ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿ), “ತುಮ್ಮೆ ಕರತೇ ಹೋ” ಮತ್ತು “ಆಪ್ ಕರತೇ ಹೈ” (ಮಾಡುತ್ತಾರೆ).

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿವೆಯನ್ನಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಂಡ, ಭಂಡ, ಪೋಕರಿ ಮತ್ತು ಪೋಲೀಸರ ಬಾಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೈಲಿ ಸಿಕ್ಕವರ ಮೇಲೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುವ ದರ್ಫದ, ತುಳ್ಳಿಕಾರದ ಬೈಗಳ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲಾ

ಎಂಬುದೂ ಒಂದು. ಶಬ್ದದ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸಾಲಾ ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದೂ ಉಂಟು. ಸಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವಿಕಾಸದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವವರಿಗಾಗಲಿ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಅನೇಕ “ಬಲಯುತ” ಶಬ್ದಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಲಾ ಕೂಡ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಯ ಕೊಡುಗೆ. ಇದರ ಪ್ರಾಧಿಕ ಅರ್ಥ ತೀರ್ಥ ನಿರ್ಮಾರ್ಯಕವಾದದ್ದು. ಸಾಲಾ ಅಂದರೆ ಭಾವನಂಟ, ಅಂದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಣ್ಣ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶಾಲು ಅಥವಾ ಶಾಲಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಇದರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯನಾಗಬೇಕಾದ ಹೆಂಡತಿಯ ಸೋದರ ಬೃಗಳ ಹಂತಕ್ಕ ಹೇಗೆ ಇಳಿದ? ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ ಅಲ್ಲದವನನ್ನು ಹಾಗೆ ಕರೆದರೆ ಅದು ಅವನ ಆಕ್ಷತ ತಂಗಿಯರಿಗೆ ಅವಮಾನ - ಹಾಗೆ ಕರೆಯುವವನು ಅವನ ಸೋದರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡವನೆಂದು ಧ್ವನಿತವಾಗುವುದರಿಂದ. ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅದು ಅವನ ಸೋದರಿಯ ಚರಿತ್ರಹನನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸೋದರರನ್ನು ತುಂಬಿಕೆರಿಸುವುದಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಅಥವಾ ಸೋದರಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತುಂಬ ಅವಮಾನ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ.

ಇದರೊಡನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶವೂ ಸೇರಿರಬಹುದು. ಅದೆಂದರೆ ವೇಶ್ಯೆಯರ ಒಂದು ಜಾತಿಯೇ ಇದ್ದ ಹಳೆಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆ ಜಾತಿಯ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸುಂದರಿ ಆಕ್ಷತಂಗಿಯರಿಗೆ ವಿಟರನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಡುವ, ಓಲ್ಲೆಸುವ ಅವಸ್ಥೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹುತೆರವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅವರು ವಿಟರಿಗೆ “ಭಾವ-ನಂಟ” ಕುಂಟಣಿಗರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು! ಈ ತುಂಬ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಹತ್ತುಮಂದಿಯ ಸಾಲಾಗಳು ಲೇವಡಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾವು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇವು.

ಈ ಸಾಲಾಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲಕರ ಸಂಗತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಾಕುಂತಲ ದಲ್ಲಿ ನಾಗರಕ ಶಾಲಕನೊಬ್ಬನು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ನಗರದ ಪೂರ್ಣೀಸ್ತಾನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನೂ ಹೌದು. ರಾಜನ ಶಾಲಕನೂ ಹೌದು. ಅವನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಪೂರ್ಕತ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಆಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ದುಷ್ಯಂತನ ಯಾವಳೇ ಮನೆತನಸ್ಥ ರಾಣಿಯ ಸೋದರನಾಗಿರುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. (ಮನೆತನಸ್ಥ ಶಾಲಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮಹಾಭಾರತದ ಶಕುನಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.) ರಾಜನ ಕ್ಷಣಿಕ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಭಾದ ಯಾರೊಬ್ಬ ಕಾಮಿನಿಗೆ ಈ ನಾಗರಿಕ ಸೋದರನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಶಾಲಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅವನು ಪೂರ್ಣೀಸ್ತಾನ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಸಾಫನಕ್ಕೇರಿದ್ದಾನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಶೂದ್ರಕನ ಮೃಜ್ಞಕಟಿಕ ನಾಟಕದ ಶಿಕಾರ ಬಹಳ ಕೀಳುಟ್ಟದ ರಾಜಶಾಲಕ. ತಿರಸ್ವಾರದಿಂದ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ “ಭಗಿನೀಭಗಭಾಗ್ಯ” ದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೇರಿ ಜನರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವವನು. ಸಾಲಾಗಳ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರಿಗೆ ರಾಜರ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಇಂಥ ಕೀಳು ಮಟ್ಟದ ಶಾಲಕರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ವ್ಯಾಖಿಕಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಿ ಜೀವನ ಮಾಡುವವನು ಸಾಲಾ ಆದನು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಾ ಶಬ್ದ ಹೆಂಡತಿಯ ಸೋದರ

ಎಂಬ ಸಾಚಾ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ; ಉದ್ದೇಶವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಹಿಂದೀ ದ್ವೇಷದ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಮದ್ದಾಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಬೈಗಳು ಭದವಾ ಎಂಬುದು. ಅದರ ಅರ್ಥ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಭಗಿನಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ದಲಾಲನಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವಳ ನಾಟು, ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಷವಾದ್ಯಗಾರನಾಗಿ ಬದುಕುವವನೆಂದು.

ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಎಂಬೊಂದು ಪದ ಪುರಾತನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ವಿಧಮೀರ್ಯಾಯಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗಿ ನಾನಾ ತರಹದ ಅಬ್ರಹಾಮ್ ಅರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಶಬ್ದದ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವೇನು? ಮಲ, ಮಲಿನಕ್ಕೇನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವುಂಟೇ? ಕೊಳಕು ಜನ ಅಂತ? ಅಂಥಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಪಾಣನೀಯ ಧಾತು ಪಾರದಲ್ಲಿ “ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಅವ್ಯಕ್ತೇ ಶಬ್ದೀ” ಎಂದಿದೆ. ಅಸ್ವಷ್ಟ ಶಬ್ದ ಅಂದರೆ ನಮಗಳುವಾಗದ ಮಾತು ಆಡುವವನು ಮ್ಲೇಚ್ಛ; ಅರ್ಥಾತ್ ಆಪರಿಚಿತ ಭಾಷೆಯಾಡುವವನಿಗೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಾಯಿತು. ಪರಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವವರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಸನಾತನಿ ಸಂಸ್ಕೃತದವರಿಗೇ ಮೀಸಲಾದದ್ದಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ barbarous ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪಾಮರ, ಅನಾಗರಿಕ, ಅಸಂಸ್ಕೃತವಾದಿ ಅಸಂಖ್ಯ ದುರ್ಗಣಗಳು ತಗುಲಿಕೊಂಡಿವೆಯಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಮೂಲ ಗ್ರೀಕ್ ಗ್ರಂಥ ಉಗ್ರವ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾ ಅರ್ಥವಾಗದ ಭಾಷೆ ಆಡುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮೂಲಿ, ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಎಂಬರ್ಥದ ಬರ್ಬರ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಈ barbaros ನ ಸಂಬಂಧಿಕನೇ ಇರಬೇಕು.

ಫ್ರಿ

ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದುಭ್ರಾಕ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಇದು ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ದುಭ್ರಾಕ್ ಎಂದರೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾದ ಕಾಲ. ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಬೇಡುವವರಿಗೆ ಕಾಳು ಎಲ್ಲಿಂದ? ಸರಿಯೇ. ಆದರೆ ದುಷ್ಪಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಇದೊಂದು ವಿಪರೀತ ಅಂದರೆ ಉಲ್ಲಾ ಪದವೆಂದು ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಆದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಭಿಕ್ಷೆ ಧಾತು ಯಗ್ರೇದದಪ್ಪು ಪ್ರಾಚೀನವಾದರೆ ದುಭ್ರಾಕ್ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ಅವಾಚೇನ ಎನ್ನಲಾಗದ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಆರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಭಿಕ್ಷೆ ಧಾತು ಬಹುಶಃ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನ begಗೆ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ದುಭ್ರಾಕ್‌ದಂಥ ಪದ ಹುಟ್ಟಿರುವುದು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ.

ಬೇಡಿ ತಿನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಕೀಳುತನವೆಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಆದು ಕೆಲವರ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಗೌರವಾರ್ಥ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವತಃ ಶಿವನೇ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ्रಮವಹಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಗಿನ ಯಷ್ಠಾಶ್ರಮಗಳ, ಮಹಾವಿದ್ಯಾಪೀಠಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ

ತಿರಿದು ತಂದು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಒಂದಂಶವಿತ್ತ ತಾವು ಉಣಿನ್ನವುದು ನಿಯಮವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಕಥೆಗಳಿಂದಲೇ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಪನಯನ (= ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯಿ ಬಿಡುವುದು) ಆದ ಕೂಡಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಣ ವಟು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ತಾಯಿಯಿಂದಲೇ “ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ” ಎಂದು ಬೇಡುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಉಪನಯನದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಉಡುಗೂರೆಯೆಲ್ಲ ಭಿಕ್ಷುವೆಂದೇ ಹೆಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಬೌದ್ಧ-ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಧರ್ಮಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲೇ ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ವಿರಕ್ತರು ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಎಂಬ ಗೌರವದ ಬಿರುದನ್ನೇ ಹೊಂದಿದರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ ಮಟ್ಟಿದರೂ ಸ್ವತಃ ಬುದ್ಧಿನೇ ಭಿಕ್ಷುವಾದ. ಅನಂತರ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ರೂಢಿ ಮಟ್ಟಿತು. ಅವರೂ ಭಿಕ್ಷುಗಳಾದರು.

ತತ್ತ್ವಮಾನವಾಗಿ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ mendicant ಎಂಬ ಭಿಕ್ಷಾಜೀವಿ ಸಾಧುಗಳು (ಲ್ಯಾಟ್ನೆ mendicare = ಭಿಕ್ಷುಕ) ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಈ ದೇಶದ ಭಿಕ್ಷು-ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಆವರೆಂದೂ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಮನ್ಮಂತ್ರಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಸಮಾನರಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟಿಪಾಡಿಗಾಗಿ ಬಿಕ್ಕೆ ಬೇಡುವವರು ಭಿಕ್ಷುಕರೆಂದೂ ವಿರಕ್ತ ಭಿಕ್ಷುಕರು ಭಿಕ್ಷುಗಳೆಂದೂ ಪದಭೇದವಾಯಿತು.

ಭಿಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೇ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೂಡುವುದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಭಿಕ್ಷುಗಳಾದವರು ಬೇಯಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಮನೆ ಮನೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಉಣಿನ್ನವುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಂತೂ “ಕರತಲ ಭಿಕ್ಷು ತರುತಲವಾಸ” ದ ಪುರಾತನ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಮರಿಮಾನ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳಿಸಿ ನೆಲೆ ನಿಂತು ಸಮೀಚೀನವಾಗಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡತೂಡಿದರು; ಆದರೂ ಆವರ ಉಟಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷೆಯೆಂದೇ ಹೆಸರು ಉಳಿದಿದೆ. ಅವರಿಗಾಗಿ ಅಟ್ಟ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶುಭಾನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಣ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾಪ್ತಣ ಎಂದರೆ (ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ) ದೂರಕಿದ್ದು. ಕೈ ನೀಡಿ ಪಡೆದದ್ದು (ಕರತಲ ಭಿಕ್ಕೆ) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಅನ್ಯವಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ತಿರುಳು ಅಳಿದರೂ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಪರಂಪರೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಿಕ್ಷಾಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಜೀವನನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡುವ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಎಂಬಂತೆ ವಾರಾನ್ಸಿದ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿ ಈಚೆಗಿನವರೆಗೆ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿರುವ ಉರುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ವಾರಕ್ಕೂಂದು ದಿನ ಅನುಕೂಲವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಟ ಮಾಡುತ್ತ ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದು ವಾರಾನ್ಸಿ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓಗರ ಮೇಲೋಗರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಉಣಿನ್ನವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸರಸ ಶಬ್ದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅದೇ ಮಧುಕರೀ. ಮಧುಕರ ಎಂದರೆ ಜೀನುದುಂಬಿ. ಹೂ-ಹೂವಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಮಧು(ಜೀನು)ವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಇವರು ಮನೆ ಮನೆಯಿಂದ ಕೂಳು ಶೇಕರಿಸಿ ಉಂಡು ಬಾಳುತ್ತಾರೆ. ಬಹುತರವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಕದನ್ನಕ್ಕೆ ಎಂಥ ಸವಿ ಹೆಸರು, ಇದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಾತ್ ಕವಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ದಾಸರು ಕೂಡ “ಮಧುಕರವೃತ್ತಿ ನಮ್ಮುದು” ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭಿಕ್ಷೆಯೆಂಬ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಕನ್ನಡದ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ಗೋಪಾಳ. “ಗೋಪಾಳ ಬುಟ್ಟೀ ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಭೂಪತಿಯಂತೆ ನಾಚುತಲಿದ್ದೆ” ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗೋಪಾಳ ಬುಟ್ಟೀ ಎಂದರೆ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರ. ಅಥವಾ ಭಿಕ್ಷೆಯ ಬುಟ್ಟೀ. ಕನಕದಾಸರೂ ಗೋಪಾಳದ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಈ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗೋಪಾಲನಿಗೂ ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ ? ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದಾದರೂ ಭಿಕ್ಷೆ ಎತ್ತಿದವನಲ್ಲ. ತಿರುಪ್ಪತಿ ವೆಂಕಟೇಶನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಎತ್ತುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಗೋಪಾಲನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಈ ಶಬ್ದ ಪ್ರಾಯಶಃ ತೆಲುಗಿನಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಚಾಲ್ರ್ ಫಿಲಿಪ್ಪನ ತೆಲುಗು-ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೋಶದ ಪ್ರಕಾರ ಗೋಪಾಳಮು (ಗೋಪಾಲ ಅಲ್ಲ) ಎಂದರೆ ಪುತ್ತು (ಕವಳಮು). “ಗೋಪಾಳಮೆತ್ತುಟು” ಎಂದರೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನ ಎತ್ತುವುದು. ದಾಸರಿ ಜನಾಂಗದ ಜನ “ಗೋಪಾಳ ಭಿಕ್ಷೆ” ಎನ್ನುತ್ತ ಮನೆಯ ಮುಂದ ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಫಿಲಿಪ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗೊಲ್ಲರೂ ಬಡ ಬ್ರಹ್ಮಣರೂ ಗೋಪಾಲನೆಯ ನೇವದಿಂದ ಕುಯ್ಯಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರೈತರ ಹತ್ತಿರ ಗೋಪಾಳ ಬುಟ್ಟೀಯೆಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬುಟ್ಟೀಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗೋಪಾಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರವೆಂದೇ ಅರ್ಥವಿರಬೇಕು. ಪಾಲಾ, ಪಾಲವೀ, ಪಾಲ, ಪಾಲಿ, ಪಾಳೀಂ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣನ ಪಾತ್ರ, ಲೋಹಪಾತ್ರ, ಮರಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ.

ಗೋಪಾಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೌಶುಕದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಲಂಚವನ್ನು ಗೋಪಾಳ ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಣ ಕಬುಳಿಸುವುದರಿಂದ ಲಂಚಕ್ಕೆ ಗೋಪಾಳ (ತೆಲುಗು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಲಂಚವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಲ್ಲವೇ ? ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಲಂಚಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪದವಾದ bribeಗೆ ಮೂಲ ಪ್ರೀಚ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟೆ ಪುಂಡು ಎಂದು ಅರ್ಥವಿರುವುದು. ಇದು ಗೋಪಾಳದ ಅರ್ಥವಾದ ಕವಳಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಶಬ್ದಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಐಡಿಯಗಳು ದೇಶಾತೀತವಾಗಿವೆ.

ಖಿಳಿ

ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಒಡೆದರೆ ಎರಡು ಹೋಳಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹೋಳು; ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಗಂಡು ಹೋಳು. ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಸುಮೃದ್ಧಿ ಬಂದಿಲ್ಲ; ಕಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಅಥವಾ ತೂಪು ಇರುವ ಭಾಗ ಹೆಣ್ಣು. ನಾವು ಎಷ್ಟೇ ಲೈಂಗಿಕ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೂ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಲೈಂಗಿಕತೆಯನ್ನು ಉಚ್ಚಾಟನೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಾಗರಿಕ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡ ಆದು ನುಸುಳಿಯೇ ನುಸುಳುತ್ತದೆ. ತೂಪು ಇರುವುದು ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬುದು ಶರೀರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ತಥ್ಯ : ಅದು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ಹೋಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಮೂಲ ಅಶ್ಲೀಲತ್ವ ನಮ್ಮೆ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದಷ್ಟು ಆಳಕ್ಕೆ ಹುಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಮಡಿವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಲು ಜೀಚಿತ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನನ್ನ ತರುಣ ಅಕ್ಷಂದಿರು ಕಿವಿಯ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಯವಾಗ “ನನ್ನ ಕೊಟ್ಟಿನ ಗಂಡು ತಿರುಗಣ ಸವೆದು ಹೋಗಿದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ತಿರುಗಣಯಲ್ಲಿ ತೂಕಿನೊಳಗೆ ಅಥವಾ ಅಂಡೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುವ ಭಾಗ ಗಂಡು. ಈ ಆಭರಣಗಳ ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕೇವಲ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಂಗ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಗುಪ್ತವಾದ ಲ್ಯಾಂಗಿಕ ಸಂಭೋಗಕ್ಕಿಯೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೂ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಬುದ್ಧಿಯ ಮನು ಈ ಅಂಡೆ ತಿರುಗಣೆಗಳಿಗೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಂಬ ಹೆಸರು ಯಾಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಅವರು ತುಂಬ ಪೇಚಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು.

ಇದು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೇ ಸೀಮಿತವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಯಾವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ನೀವು screw ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ಅಲ್ಲಿಯೂ male screw (ಗಂಡು ಇಸ್ಕೂ) ಮತ್ತು female screw (ಹೆಣ್ಣು ಇಸ್ಕೂ) ಇವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಡೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುವ ಭಾಗ ಗಂಡು, ಯಾವುದೇ ಯಂತ್ರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಇಸ್ಕೂ ಕೊಡಿಸಲು ಮಾಡಿದ ತಿರುಗಣ (thread) ಉಳ್ಳ ಶೂಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಇಸ್ಕೂ. ಹೋಳಿಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಣಕ ಮತ್ತು ಹೂರಣ ಬೇಕಾಗುತ್ತವಲ್ಲ. ಎರಡನ್ನೂ ಅಂದಾಜನ ಅಳತೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಣಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೋಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವಾಗ ಸ್ಪ್ಲಾಫ್ ಕಣಕವಾದರೂ ಮಿಕ್ಕಾಗಿಯುತ್ತದೆ, ಹೂರಣವಾದರೂ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಬಸಿರಿ ಇದ್ದರೆ ಹೋಳಿಗೆ ಶಕುನ ಪ್ರಕಾರ ಅಜ್ಞಮ್ಮೆ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ – ಹೂರಣ ಉಳಿದರೆ ಗಂಡು, ಕಣಕ ಉಳಿದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮನು ಮಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹೂರಣ ಕಣಕದ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ (ಹೂರಣ ಎಂದರೇ ತುಂಬಿಸುವುದು) ಗಂಡು. ಕಣಕ ಹೂರಣವನ್ನು ಒಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅದು ಹೆಣ್ಣು. ಲ್ಯಾಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿದ ಶಕುನವಿದು, ಅಶ್ಲೀಲವೆಂದು ಗಣಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ!

ಯೋನಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಏನು ಅರ್ಥವೆಂದು ಎಲ್ಲಾರೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಗುಪ್ತಾಂಗ. ಅದು ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಎಂಬ ಪವಿತ್ರ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವಿಶ್ವಯೋನಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಂದ ಮಟ್ಟುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ವಿಶ್ವಯೋನಿ. ಹೆಂಗಸರೇ ತುಂಬಿರುವ ಸಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ತಾರ್ಥಿ ಆದ ಸಾಫ್ತಾಮಿಗಳು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದ ಪಾಟಿಗಳು ನೀಡಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂಭತ್ತನಾಲ್ಯು ಲಕ್ಷ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಿಬಂದು ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ದಾಸರೂ ವಚನಕಾರರೂ ಹಳ ಹಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ದೇವತೆಯಾದ ಆಂಭ್ರಣೆ “ಮಮ ಯೋನಿರಪ್ಸಿ ಅಂತಃಸಮುದ್ರೇ” – ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ನನ್ನ ಯೋನಿ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ ಇದೆ – ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಯೋನಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜಾತಿ, ಮಟ್ಟುವ ಸ್ಥಳ, ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನ, ನಿವಾಸ, ಕುಲ ಇತ್ಯಾದಿ ಹತ್ತಾರು ಅರ್ಥಗಳು ವೇದಕಾಲದಿಂದ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಗರ್ಭಕೋಶವೆಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಆದರ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಹೆಣ್ಣಿನ

ರಹಸ್ಯಾಂಗ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಅದರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಕೂಡ “ಯು” ಜೋಡಿಸು, ಕೂಡಿಸು ಎಂಬ ಆರ್ಥಿಕ ಧಾರುವಿನಿಂದಲೇ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣನ ಜೋಡಣೆಯ ಸಾಫ್ಟ್ ಎಂದೇ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಬರೇ ಬಾಹ್ಯ ಲಕ್ಷಣದ ಮೇಲಿಂದ ಬಂದ ಹೆಸರಲ್ಲ. ಈ ಮೂಲ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಿಂದಲೇ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕಗಳು ಕವಲೊಡೆದಿವೆ.

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಒಬ್ಬ ಮುಷಿಯ ಹೆಸರು ಶುನಶ್ಯೇಪ. (ಮುಂದೆ ಇವನೇ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ “ದೇವರಾತ” ಎಂದಾದ). ಶುನಶ್ಯೇಪ ಎಂದರೆ ನಾಯಿ ಬಾಲ ಅಥವಾ ಅದರ ಲಿಂಗ. ಈ ಹೆಸರಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವನವ್ವ ಅಜೀಗರ್ತನಿಗೆ ಏನೂ ಸಂಕೋಚವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಜ ಕೇಳಿದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಅಂಗಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ ಸ್ಪ್ಲಾವೂ ಜಿಹಾಸೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕಾದ ಪವಿತ್ರ ಸೋಮರಸವನ್ನು ಕಡೆದು ಸುರಿಸುವುದನ್ನೇ ಸಂಭೋಗಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಲೈಂಗಿಕ ಅಂಗ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆ ಹೊಲಸು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆದುಬಂದದ್ದು.

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾಯಲ್ಲಿಯೂ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಆಳವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರು ತಲೆ ಎತ್ತತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಪುರುಷ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಅದರ ಆರ್ಥಿಕ ಪುರಿಯೊಳಗೆ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದನು. ಇಲ್ಲಿ ಪುರಿ ಸ್ತ್ರೀ ಗುಹ್ಯಾಂಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ತಯ ಎಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದದ್ದೆಂದೂ ಅದರ ಆರ್ಥಿಕ ಪುರುಷಲಿಂಗವೆಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಪುರುಷ ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನ ಇದೆ ಎಂದು ಅರಿತಾಗ ದೃವತ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ದುಷ್ಪರವೆಂದು ಆರ್ಥಿಕವಾದೀತು.

ಇಂಥ ದೂರಾನ್ವಯದ ಆರ್ಥಿಕ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಗಿಟ್ಟರೂ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕತೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಸೋಜಗದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಬಹಳ ಅಹಂಕಾರ ಬಂದವನಿಗೆ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಮೂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಈ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣರುವಿಕೆ ತೊಂಬತು ಪಾಲು ಪುರುಷೇಂದ್ರಿಯದ ನೆಟ್ಟಿಗಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶೌರ್ಯ, ವೀರ್ಯ, ಪೂಗರು ಇವಲ್ಲವನ್ನು ಪುರುಷೇಂದ್ರಿಯದೂ ತಳಕುಹಾಕುವುದು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ವಿಶೇಷ ಸಂಸ್ಕರಣೆಯಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಸಂಸ್ಕರಣೆಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ hero ಮತ್ತು virile (ವೀರ್ಯವಂತ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ತಳದಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಲೈಂಗಿಕತೆಗೇ ತಳಕುಹಾಕಿವೆ.

ಕನ್ನಡದ ನೀರು ಅನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದು ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ಪುರುಷನ ಇಂದ್ರಿಯ ಬಿಂದುವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ಮುಖದ ನೀರು ಇಳಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ನೀರು ಚೆವರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಬಹುದಾದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಏನೂ ನೀರಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ನೀರನ್ನೇ ಪ್ರತೀಕಿಸುತ್ತದೆ. ನೀರಿಲ್ಲದವನು ನಪುಂಸಕ.

ಖಿ

ಯಾವುದಾದರೂ ಚಚೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಅತಿಯಾದ ತೇಜೋವಧೆಯ ಮಾತಾಡಿದವನಿಗೆ ಇದು ಓವರ್-ಬೌಂಡ್ರಿಯಾಯಿತು ಎನ್ನತ್ತೇವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟದ ಪರಿಭಾಷೆ ಇದು. ನಮ್ಮ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಈ ವಿದೇಶಿ ಆಟ ಹಾಕಿದ ಭಾಷಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ.

ಜನಪ್ರಿಯ ಕ್ರಿಡೆಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅಚ್ಚೊತ್ತತ್ತೆ ಬಂದಿವೆ. ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ಆಟ ಎಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಯಾರಾದರೂ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಅನ್ಯಾಯದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನ this is not cricket “ಇದು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಅಲ್ಲ” ಎನ್ನತ್ತಾರೆ.

“ಹಿಡಿದ ಪಟ್ಟು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.” “ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ” ಎನ್ನುವಾಗ್ಗೆ ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಕುಸ್ತಿ ಆಟದ ಒಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಬ್ದ. ಪಟ್ಟು ಅಂದರೆ ಹಿಡಿತ - ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಧಿಗಳು ಎದುರಾಳಿಗಳನ್ನು ಹಣ್ಣುಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಉಪಾಯ. ಸೋತರೂ ಸೋಲೊಪ್ರದ ಪೌರುಷ ಕೊಚ್ಚುವವರಿಗೆ “ಬಿದ್ದರೂ ಮೂಗಿಗೆ ಮತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವಾಗಲೂ ಕುಸ್ತಿಯ ಪರಿಭಾಷೆ ಮಾತಿಗೆ ರಂಗು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬಿದ್ದು ಮೂಗು ನೆಲ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಜಟ್ಟಿ ಸೋತಂತೆ. ಹೀಗೆ “ಮೂಗು ನೆಲಕ್ಕೆ ತಾಗಿಸಿದೆ” ಅಂದರೆ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಕಟ್ಟು.

ಚದುರಂಗದಾಟದ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ರಂಜಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಚೆಕ್ (check) ತಜ್ಜನ್ಯ ಪದಗಳು ಚದುರಂಗದಾಟದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದಗಳು. ಪಶ್ಚಿಮ್ಯನ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅರಬೀ ಮೂಲಕ ಶಾಹ್ ಎಂಬುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗಾಗುವಾಗ ಚೆಕ್ ಆಯಿತು. ತಡೆಯುವುದು ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಪಶ್ಚಿಮ್ಯನ್ ಶಾಹ್-ಮಾತ್ರಾನಿಂದ (= ರಾಜ ಸತ್ತನು) ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಚೆಕ್-ಮೇಚ್ ಅಪಭ್ರಂಶವಾಯಿತಂತೆ. ಚದುರಂಗದ ಅರಸನನ್ನು ಅಲುಗದಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕುವುದು ಶಾಹ್-ಮಾತ್ರಾ. ರಾಜಕೀಯ ಅಥವಾ ಸೈನಿಕ ಗತಿನಲ್ಲಿ ತಡೆ ಅಥವಾ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಶಬ್ದ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಶಹಾ ಕೊಡುವುದು ಎಂಬೊಂದು ನುಡಿಕಟ್ಟುಂಟು. ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಒಂದು ಮಾತು ಇಲ್ಲವೇ ಘಟನೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಹಂಗಿಸಿ, ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಸುವುದೇ ಶಹಾ ಕೊಡುವುದು. ಎದುರಾಳಿಗೆ “ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಅರಸನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದಂತೆ. ಶಹಾ ಪಶ್ಚಿಮ್ಯನ್ ಶಾಹ್-ನ ಮರಾರಿ ಅಪಭ್ರಂಶ.

ಇಸ್ಟೇಟಿನಂಥದೇ ಆಟ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿತ್ತಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಇಸ್ಟೇಟಾಟ ನಮಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದಲೇ ಬಂದದ್ದೆಂದು ಅದರ ಹೆಸರೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಸ್ಟೇಟ್ ಎಂಬುದು ಪ್ರೋತ್ಸಹಿಸ್ ಇಸ್ಟ್‌ದಾದ (espanada) ಭಾರತೀಯ ರೂಪ. ಅದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿ ಸ್ಪೇಡ್ (spade). ಸ್ಪೇಡ್ ಎಂದರೆ ಸಲಿಕ ಅಥವಾ ಗುದ್ದಲಿ. ಇಸ್ಟೇಟಿನ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಯ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾತಿಯವುಗಳ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರಿಸಿದ (ಸಲಿಕ) ಗುರುತುಗಳಿಂದ ಆ ಜಾತಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪೇಡ್ ಅನ್ನತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆ ಆಟಕ್ಕೇ ಆ ಹೆಸರು ಬಿದ್ದಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಇಸ್ಟೇಟ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಆಟ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಂದಲ್ಲ.

ಪೋಲೀಸರಿಂದ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೋಲೀಸ್ ಮತ್ತು ಘೇಂಡಿನ ಇಸ್ಟೇಟ್ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಇಂಗ್ಲೀಷರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಈ ಆಟದ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಒಂದು ಇಸ್ಟೇಟ್ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಪದಗಳಿಂದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ (ಯಾವೋಂದು ವಿವಾದ ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಥಯಲ್ಲಿ) ಒಂದೇ ಪಕ್ಷದವರು ತಮ್ಮ ಇರಾದ ಮತ್ತು ಬಲಾಬಲಗಳ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ, “ತಮ್ಮ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಎದೆಗೆ ಹತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದು” (holding one's cards close to one's chest) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಏನನ್ನೂ ಮರೆಮಾಡದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ “ತನ್ನ ಇಸ್ಟೇಟೆಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೇಚಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿದುವುದು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿಧದ ಇಸ್ಟೇಟ್ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ತುರುಷ್ಟ ಮಾತ್ರ ಒಂದಿದೆ. ತುರುಷ್ಟ ಎಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ (e.g.,). ಇಸ್ಟೇಟಿನ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತುರುಷ್ಟ (ಕೆಲವೆಡೆ ಮುಕುಂ ಎಂಬ ಉದ್ದ್ವರ್ಗ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ) ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ ಅದು ಇತರ ಮೂರು ಜಾತಿಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಬಲ ಎಂದು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಬೆಲೆಯ ತುರುಫಿನ ಎಲೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಬೆಲೆಯ ಇತರ ಜಾತಿಗಳ ಎಲೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಡೆದು ಹಾಕಬಹುದು. (ಟ್ರಂಪ್ = ಟ್ರಿಯಂಫ್ = ವಿಜಯ ಅಥವಾ ಜೀತಾರ)

ಭಾಷೆಗೆ ಈ ತುರುಷ್ಟ ಏನೇನು ಬೆಡಗು ಕೊಡುತ್ತದೆ ನೋಡಿ. “ಈ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯೇ ತುರುಷ್ಟ” ಎಂದರೆ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಭಾವನೆ ಪ್ರಬಲ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. “ಈ ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ತುರುಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇಂಥ ಪಕ್ಷದ ಕ್ಯಾಲಿ ಇವೆ” ಅಂದರೆ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಗೆಲವು ತರಬಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಬಲಾಂಶಗಳೂ ಆ ಪಕ್ಷದಲ್ಲೇ ಇವೆ; ಇನ್ನೂಂದು ಪಕ್ಷ ದುರ್ಭಲವಾಗಿದೆ.

ಇಸ್ಟೇಟಿನ ಎಕ್ಕು ಕೂಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಎಕ್ಕು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ace ಅಂದರೆ ಒಂದು. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಎಕ್ಕು ಎಲೆಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಎಕ್ಕು ಅವನ ಕ್ಯಾಲಿ ಸೇರಿವೆ ಅಂದರೆ ಬಲವತ್ತರ ಅಂಶಗಳಲ್ಲ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಇವೆ: ಎದುರಾಳಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಎಕ್ಕು = ಒಂದು.

ಸೂತ್ರಧಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ನಾಟಕದ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಅಥವಾ ಡ್ರೆರೆಕ್ಟರ್ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಶಬ್ದ ತನ್ನದೇ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸೂತ್ರ ಅಂದರೆ ನೂಲು ಅಥವಾ ದಾರ. ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶಕ ನೂಲು ಹಿಡಿದಾತ ಹೇಗಾಗುತ್ತಾನೆ? ಇದು ಬಹುಶಃ ಚೊಂಬೆಯಾಟದ ಪರಿಭಾಷೆ. ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಎಳೆದು ಚೊಂಬೆಗಳನ್ನಾಡಿಸಲಾಗುತ್ತದ್ದಲ್ಲವೇ? ಈ ಶಬ್ದದ ಮೇಲೀಂದ ಚೊಂಬೆಯಾಟ ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವ ಧ್ಯೇಯ ನನಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ಭರತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಾಗಂತೂ ಚೊಂಬೆಯಾಟ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತರ್ಕಿಸಬಹುದು. ಸೂತ್ರಚಾಲನೆ ಎಂಬುದೂ ಚೊಂಬೆಯಾಟದ್ದೇ ಮಾತೆಂದು ಸಹಸ್ರಾ ನಮಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳೇ ತಮ್ಮ ಕ್ಯಾಲಿರಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೆನ್ನುವಾಗಲೂ ಚೊಂಬೆಯಾಟದ್ದೇ ಸಾಮತಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸೂತ್ರ, ಅಥವಾ ಸಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು; ಯಾವುದೂ ಸಸೂತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮೊದಲಾದವು ಹಾಗೆಯೇ. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣದ ಪ್ರಧಾನ ಶಿಲ್ಪೀಯಾದವನೂ

ಸೂತ್ರಧಾರನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಒಂದು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಧಾರ ಶ್ರೀ ಗುಂಡ ಅನಿವಾರಿತ ಆಚಾರಿಯ ಸುದ್ದಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇತರ ಎಲ್ಲ ಶೀಲ್ಗಳನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವವ ನಾದ್ವರಿಂದ ಅವನು ಸೂತ್ರಧಾರ.

ಪಂಚತಂತ್ರ, ಕುತಂತ್ರ, ಆತಂತ್ರ, ರಾಜತಂತ್ರ, ತಂತ್ರಿ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯ ತಂತ್ರ, ಕೂಡ ನೂಲಿನ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ತಂತ್ರ ಎಂದರೆ ತೆಳ್ಳನ್ನು ನೂಲು ಅಥವಾ ಎಳೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಚೊಂಬೆಯಾಟದ ಧ್ವನಿ ಇದೆಯಾದರೂ ಇದು ನೇಯಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೂ ಇರಬಹುದು. ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ನೇಯಿಯ ಮಗ್ಗ ಎಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ. ಮಗ್ಗ ನಡೆಸುವ ಸಾಲಿಗನೂ ಹಿಂದೆ ಕೂತು ಎಳೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ನೇಯುತ್ತಾನೆ. “ಒಳಗು ಹೊರಗು ನುಲಿವ ಕೈಯ ಕುಣಿತ ಕಾಣದು” ಎಂದು ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ತಂತ್ರಗಳೂ ಕಾಣಿದ ಕೈಯ ಆಟವಲ್ಲವೇ?

೫೯

ತ್ಯೇಲಕ್ಕೆ ಈಗಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಎಂದಿಲ್ಲದ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿದೆ. ಭೂಗಭಾದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ತ್ಯೇಲದ ಈ ಏರಾಟಕೆಯಲ್ಲಿ ತ್ಯೇಲ ಶಬ್ದದ ಹಿಂದು ಮುಂದನ್ನು ಎಣಿಸುವವರೆಷ್ಟು?

ತ್ಯೇಲ ಎಂದರೆ ತಿಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು; ತಿಲ ಎಂದರೆ ಎಳ್ಳು. ಮೂಲತಃ ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ತೆಗೆದದ್ದೇ ತ್ಯೇಲ ಅಥವಾ ಎಣ್ಣೆ. ಆನಂತರ ಆದು ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಸ್ವೇಹಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಗಿ ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಎಳ್ಳಿನ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೇ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ತಿಲ ತ್ಯೇಲ ಎಂದು ಪುನರುಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಎಣ್ಣೆ ತಿಲ ಅಥವಾ ಎಳ್ಳಿನದೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಾಸುವುದು ಯುಕ್ತಿ ಯುಕ್ತವಾಗುವುದು.

ನಿಜಕ್ಕೂ ತಿಲ ಮತ್ತು ತ್ಯೇಲದ ಕಥೆ ವೇದ ಕಾಲದೆಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಯಜುವ್ರೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಅನ್ವಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ತ್ಯೇಲಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಲ ಕೂಡ ಒಂದು (ಯಜು, ೧೮, ೧೨). ಅರ್ಥವ್ರೇದದಲ್ಲಿ ಪಿತ್ರಸಂಬಂಧಿ ಸೂಕ್ತವೋಂದರಲ್ಲಿ (ಅರ್ಥವ್ರೇದ, ೩) ತಿಲ ಮತ್ತು ತ್ಯೇಲ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಸ್ವಾನಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಎಳ್ಳಿಣ್ಣೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡರೂಪಿ ಪಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಭ್ಯಂಜನ (ಎಣ್ಣಿಸ್ವಾನ) ಮಾಡಿಸುವ ಮಂತ್ರದೊಡನೆ (ಅಭ್ಯಂಜಂತಾಂ ಪಿತರಃ) ಎಳ್ಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ನೀರು ಬಿಡಬೇಕು.

ದಕ್ಷಿಣ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇರುವ ಎಣ್ಣೆಯ ಕಥೆಯೂ ಅದೇ. ಎಣ್ಣೆ ಎಂಬುದು ಎಳ್ಳಾ+ನೆಯ್ಯಾ ಎಂಬ ಜೋಡಿ ಶಬ್ದ. ನೆಯ್ಯಾ ಎಂದರೆ ತುಪ್ಪ. ದ್ವಾರಿತರಿಗೂ ಮೂಲ ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಸ್ವೇಹ ಎಳ್ಳಿನದೇ ಎಂದೂ ಈ ಶಬ್ದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ತ್ಯೇಲಕ್ಕೆ ಆದದ್ದೇ ಎಣ್ಣಿಗೂ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತು: ಕೊಬ್ಬರೀ ಎಣ್ಣೆ, ಕುಸುಬಿ ಎಣ್ಣೆ, ಶೇಂಗಾ ಎಣ್ಣೆ; ಕಡೆಗೆ ಮೀನೆಣ್ಣೆ ಎಂದು ಹಲವಣ್ಣೆಗಳು ಬಂದು ಎಳ್ಳಿನ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕುರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಎಳ್ಳಿಣ್ಣೆ ಎಂದು ಪುನರುಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಆಯುಲ್ (oil) ಮೂಲವೂ ಬೇರೆ ತರಹ ಇಲ್ಲ. ಆಯುಲ್ ಎಂದರೆ

ಭೂಮಧ್ಯ ಸಮುದ್ರದ ಸುತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಆಲಿವ್ (olive) ವ್ಯಕ್ತದ ಕಾಯಿಯಿಂದ ತೆಗೆದದ್ದು. ಈಗ ಆಯಿಲ್ ಎಂಬುದು ಚಿಮೆಣ ಎಣ್ಣೆ ಮೀನೆಣ್ಣೆ ಆದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಿಗ್ರ ದ್ರವಗಳಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಎಣ್ಣೆಗಳಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ ಗುಣಧರ್ಮವೊಂದಿದೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಪ್ಪತೆಯಲ್ಲಿ ದ್ರವರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು.

ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳು ಆಥವಾ ತಿಲ ಇಡಕ್ಕೂ ಆಳವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ತೊಡೆಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಪಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅದು ಆತಿ ಪ್ರಿಯ; ಉತ್ತರಕ್ಕಿಯೆ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯ; ಸತ್ತವರ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಎಳ್ಳುನೀರೂ ಸೇರಿಸಿ “ತಪಣ” ಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ (ತಿಲಾಂಜಲಿ). ಇದು ಶುದ್ಧ ಪ್ರೇರಿತ ಪದ್ಧತಿಯಾದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಿಲಾಂಜಲಿ, ಎಳ್ಳುನೀರು ಎಂಬ ನುಡಿ ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಆಸೆಗೆ ನೀವು ಎಳ್ಳುನೀರು ಬಿಡುತ್ತೀರಿ; ತತ್ವಗಳಿಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ; ಅಂದರೆ ಅವನ್ನು ಪೂರಾತ್ಯಜಿಸುತ್ತೀರಿ. “ಎಳ್ಳು ನೀರೆರೆ”ಯುವ ಮಾತು ಗೀಳಿನೇ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಿಂದೆ (ಅರ್ಥನೇಮೀ ಪೂರಾಣ) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದೆ. ಸತ್ತವರಿಗಲ್ಲವೇ ಎಳ್ಳುನೀರು ಬಿಡುವುದು? ಎಳ್ಳುನೀರು ಬಿಟ್ಟುವರನ್ನು ನಾವು ತಿರುಗಿ ಬರುವವರಲ್ಲವೆಂದರಿತು ಯೋಚನೆ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ಎಳ್ಳುನೀರು, ತಿಲಾಂಜಲಿ ತ್ಯಾಗಾರ್ಥಕಗಳಾದುವು.

ಅನಿಷ್ಟವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನಮಗೆ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ವಹಿಸಿದರೆ “ಇದು ನಮಗೊಂದು ತಿಲದಾನ” ಅಂತ ಗೊಣಗುತ್ತೇವೆ. ಎಳ್ಳುಕಪ್ಪಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೋ ಪಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೋ ಅದು ಅನಿಷ್ಟವೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಪಾಪಗ್ರಹವಾದ ಶನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಂತೆ. ಎಳ್ಳಿನ ದಾನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಶನಿಪೀಡೆ ತೊಲಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದಾನ ಕೊಂಡವನಿಗೆ ಶನಿಯ ಪೀಡೆ ದಾಟುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಳ್ಳು ಎಳ್ಳಿಣ್ಣ ದಾನ ದುದಾರನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಭ್ಯ ಬಾಹ್ಯಣರು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಿಲದಾನ ಎಂಬ ಪದಪುಂಜ ಬಂದಿದೆ.

ತಿಲದಿಂದ ತಿಲಕ. ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವ ಚುಕ್ಕಿ ತಿಲಕ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಕರಿ ಮಚ್ಚೆ ಕೂಡ ತಿಲ. ಮೊದಲು ಎಳ್ಳಿನಂತೆ ಕರಿದಾಗಿದ್ದ ತಿಲಕ (ಕಸೂರಿ ತಿಲಕಂ) ಬರಬರುತ್ತ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣಗಳ ಬೊಟ್ಟಿಗೂ ಆನ್ಯಯಿಸಿತು. ಹಣೆಯ ತಿಲಕದ ಸೌಂದರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮೆ ವರು ಎಷ್ಟು ಮೋಹಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದರೆ ತಿಲಕ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಕುರುಹೂ ಆಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜಕುಲ ತಿಲಕ = ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠ; ಯತ್ತಿಲಕ = ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ.

ತದ್ದಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಎಳ್ಳು ಬಲು ಚಿಕ್ಕ ಧಾನ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಅಲ್ಪತೆಗೂ ಸಲ್ಲವ ಪದವಾಯಿತು. ರಾಜಕಾರಣಗಳ ಭರವಸೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ತಿಲಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ: ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳುನಿತು ಸುಖವಿಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಎಳ್ಳಿಣಿಸು (= ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾಗಿ ಬಗೆ, ತುಳ್ಳಿಕರಿಸು) ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ತಿಲೋತ್ತಮೆ ಛರಗೆಯ ಅಪರಿಯರಿಗಿಂತ ತಿಲಾಂಶವಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರಿ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಆವಳಿಗೆ ಹಾಗೆ ಹೆಸರಂತೆ.

ಎಣ್ಣೆ ಎಂದರೆ ಎಳ್ಳಾ+ನೆಯ್ಯೆ ಅಂದದ್ವಾಯಿತಲ್ಲ. ನೆಯ್ಯೆ ಅಂದರೆ ತುಪ್ಪ. ಆ ಶಬ್ದ ಇಂದಿಗೂ ಸೋದರಿ ಭಾಷೆಗಳಾದ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತುಳುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಪದವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಸುವ ನೆಯ್ಯೆ ಈಗ ಪ್ರಕೃತದ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೂ ನೆಯ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ; ಬೆಣ್ಣೆ ಅಂದರೆ ಬೆಳ್ಳಾ + ನೆಯ್ಯೆ (ಬಿಳಿಯ ತುಪ್ಪ); ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಅದು ವೆಣ್ಣೆ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಚೊಳಾನೆಯ್ಯೆ. ಈ ನೆಯ್ಯೆ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕृತದ ಸೈಹದ ತದ್ವವವೆಂದು ಉಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸೈಹ ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ಮೂಲತಃ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಷ್ಣತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಪ್ರಾಣಿಜನ್ಯ ಕೊಬ್ಬಿ ಆಗಿರಬೇಕು. ಇಂದಿಗೂ ಹಂಡಿ ತುಪ್ಪ ಹಾವಿನ ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಕೊಬ್ಬರಿ ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಸ್ವಿಗ್ರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ. (ಸಂಸ್ಕृತದ ಸ್ವಿಹ್, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಸ್ವಿಯರ್, ಸೈಕ್ ಮೊದಲಾದವು ನುಣಿಪು, ಜಾರುವಿಕೆ, ಜಿಡ್ಪು, ಹೊಳಪು ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.) ಪ್ರಕೃತದ ತುಪ್ಪ ಸಂಸ್ಕृತದ ತ್ವಪ್ರದ ಅಪಭ್ರಂಶವಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ತ್ವಪ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅದು ಹೊಳಿಯುವುದು, ಉರಿಯುವುದು ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ದೀಪ ಉರಿಸುವ ಪ್ರಥಮ ಎಣ್ಣೆ ಪ್ರಾಣಿಯ ಕೊಬ್ಬೇ ಎಂಬುದು ಸಹಜ ಉಹಳೆ. ತುಪ್ಪ ನೆಯ್ಯೆ ಮನುಷ್ಯ ಇತಿಹಾಸದ ಈ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಎಳಾನೆಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೆಯ್ಯೆ ಆ ಹಳೆಯ ಸ್ವಿಗ್ರ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾದ ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬೇಟೆಗಾರ ಮಾನವನಿಂದಾದ ಆವಿಷ್ಕಾರ; ಇನ್ನೂಂದು ಕೃಷಿಕ ಮಾನವನಿಂದಾದದ್ದು.

೫೯

ಸಣ್ಣ ಒಳ ಅಂಗಿಗೆ ಬನಿಯನ್ನು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆಲದ ಮರವೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬನಿಯನ್ನು. ಇದು ಭಾರತದಿಂದಲೇ ಹೊರಟು, ತಿರುಗಿ ಈ ದೇಶಕ್ಕೇ ಬಂದ ಪದ. ಗುಜರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ವಣೆಯೋ (ಸಂಸ್ಕृತ - 'ವಣೆಜ್' ; ಹಿಂದಿ-ಬನಿಯ) ಅಂದರೆ ವರ್ತಕ. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಚುರ್ಗೀಸರು ಈ ಪದವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಅರಬರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಶ್ಚತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಅರಬ ಬಂದರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದ ಗುಜರಾಠಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕ. ಈ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ತರಹದ ಸಡಿಲು ಜುಬ್ಬಕ್ಕೆ ಅವರದೇ ಹೆಸರನ್ನು ಪಾಶ್ಚತ್ಯರು ಇಟ್ಟರು. ಈ ಬನಿಯನ್ನು ಅನಂತರ ಹೇಗೋ ಬಿಗಿಯಾದ ಒಳ ಅಂಗಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಈಗ ನೆಟ್ ಬನಿಯನ್ನು, ಸ್ವಾಂಡೋ ಬನಿಯನ್ನು ಮುಂತಾದ ವೈವಿಧ್ಯಗಳಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಒಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಆಲದ ಮರ ಬನಿಯನ್ನು ಆದದ್ದೂ ಈ ಪ್ರವಾಸಿ ಬನಿಯಾಗಳಿಂದಲೇ. ಅರಬ ಬಂದರವಾದ ಗಂಬೂನ್ನಾನಲ್ಲಿ ಆಲದ ಜಾತಿಯ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಕ್ತಪೂರ್ವಾದಿತ್ವ. ಆ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಂತ ಗುಜರಾಠಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮದೊಂದು

ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ. ಹೀಗೆ ಆ ಮರ ಬನಿಯನ್ನು ಎನಿಸಿತು.

ನಮಗೆ ಅಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಬೇರೆರಡು ಶಬ್ದಗಳೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಈ ಬನಿಯಾಗಳಿಂದಲೇ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಬನಿಯನ್ನು ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯ (ಹಾಸ್ಟ್ರೆಟ್‌ಲೋ) ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶುಶೂಷಾಲಯ. ಗುಜರಾಠಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಪ್ರಾಣಿದಯಾಪರರಾದ ವ್ಯೇಷ್ಣವರಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆರ್ಯೇಕಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣ. (ಈಗ ಹೊಡಿ ಜ್ಯೇನರು ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿಂದು ರುಗ್ಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.) ಆದೇ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಂಸವರ್ಚಾರಕಾರದ ಬನಿಯಾಗಳಿಂದಾಗಿ ಬನಿಯನ್ನು ದೇ (ಬನಿಯಾ ದಿನ) ಎಂಬುದು ಹೊರತೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾಂಸರಹಿತ ಉಂಟಾಗಿ ಹೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ತದ್ದಿರುದ್ದವಾಗಿ ಬನಿಯನ್ನಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾದ ಗಂಜೀಫರಾಕು ನಮಗೆ ಮರಾರಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದಾದರೂ ಅದೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದಲೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರೌನ್‌ಜೆ (guernsey) ಅಂದರೆ ನಾವಿಕರು ಧರಿಸುವ ಒಂದು ತರದ ಬಿಗಿಯಾದ ಘಾಕು. ಗ್ರೌನ್‌ಜೆ ನಮ್ಮೆ ವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಗಂಜ ಆಯಿತು. ಘಾಕು ಅಂದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉಣಿ ಜಾಕೇಟು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ, ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೇ ಗ್ರೌನ್‌ಜೆ ಮತ್ತು ಗಂಜ ಅಂದರೆ ಸಾಕು; ಮರಾರಿ, ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿ ಘಾಕು ಸೇರಿ ದ್ವಿರುತ್ತಿ ಪದವಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟು. (Guernsey ಎಂಬುದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ ಕಡಲಗಾಲುವೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ದ್ವೀಪ)

ಭಾರತದ ಪಂಚಾಮೃತ ಇಂಗ್ಲೀಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಂಚ್ (punch) ಆಯಿತು. ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಜೀನು, ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರಿದ್ದ ಪಂಚಾಮೃತ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನದೂ ಏದು ರಸಗಳದೇ ಮಿಶ್ರಣ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು ಮದ್ದಾರ್ಕ, ನೀರು, ಸಕ್ಕರೆ, ಲೀಂಬೆ ರಸ ಮತ್ತು ಮನಾಲೆ. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಮದ್ದಾರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷರಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪೇರುದ ಹೆಸರನ್ನು ಹಿಂದಿ ಅಥವಾ ಮರಾರಿಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತೆಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿರುತ್ತಿಕಾರರು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಥವಾ ಮಾದಕ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯದ ನಮ್ಮೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಕರಾವಳಿ ನಿವಾಸಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಮಾದಕ ಪಂಚಾಮೃತವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೋ!

ಹೋಲಿಗೆ ಮಾನವನ ಅತಿ ಪುರಾತನ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಂದು. ಉತ್ತರ ಯುರೋಪಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಾಗು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಾಗು ಸ್ವಾತ ಸ್ವಾತ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಹೋಲಿಗೆ, ಜೋಡಿಸುವಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೋಲ್, ಹೋಲಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳು ಆದೇ ಅಥರ್ವ ಹೊಡುವಂತಿವೆ. ಹೋಲಿಗೆ ಕೆಲಸದವನಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಸಿಂಪಿಗ, ಚಿಪ್ಪಿಗ ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಲ್ಪಿ ಶಬ್ದಜನ್ಮವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಥಮ ಶಿಲ್ಪಿಯೇ ಸಿಂಪಿಗನಾಗಿದ್ದರೂ ಇದ್ದಾನು. ಆದರೂ ಈ ಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಷ್ಟು ವಿದೇಶಿ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗಿವೆಯೆಂಬುದು ಸೋಜಿಗ ತರುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಂತೂ ದಜ್ರೆ ಅಥರ್ವವಾದಿತ್ಯಾತ್ಮಿತಿ : ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಿಂಪಿ ಅಥರ್ವವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ದಜ್ರೆ ಪಾರಸೀಕ ಪದ. ಹೋಲಿಯವಾಗ ಬೆರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಲೋಹದ ಟೊಪಿ ಅಂಗುಷ್ಠಾನ್ ಎಂಬುದು ಪಾರಸೀಕ ಅಂಗುಷ್ಠಾನ್. ಅಂಗುಷ್ಠಾನ್ ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಂಗುಷ್ಠದ (ಬೆರಳು) ಪಾರಸೀಕ ಜ್ಞಾತಿ. ಇಡಿ ಕೈಯ ಬೋಳು ಅಂಗಿ ಜುಬ್ಬಾ ಇದೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಫಕೀರರ

ನಲುವಂಗಿಗೆ ಹೆಸರು. ಮಕ್ಕಳ ಜುಬಲಾ ಬಹುಶಃ ಜುಬ್ಬಾದ್ದೇ ಚಿಕ್ಕ ಆವೃತ್ತಿ. ಜೀಬು ಪಾರಸೀಕ; ಈಸೆ ಎಂಬುದೂ ಅದೇ ಭಾಷೆಯ ಕೇಸಾ (ಜೀಬು, ಜೀಲ). ಶಟ್ರು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನದು; ಅದು ಶಾಟ್ರ್‌ (ಕುಳ್ಳ) ಪದದ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಹೊರಟಿದ್ದಂತೆ - ಚಿಕ್ಕಂಗಿ. ಕೋಟ್ಯೂ ಇಂಗ್ಲೀಷೇ.

ಇಜಾರ ಶಬ್ದ ಉದ್ದೀಕಾಲಿನ ಕಾಲಂಗಿ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾವು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಪೈಜಾಮ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಮೊದಲನೆಯದು ಸ್ವಲ್ಪ ದಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲಿದದ್ದು; ಎರಡನೆಯದು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಳು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊಗಳೆಯಾಗಿ ಹೊಲಿದದ್ದು. ಎರಡೂ ಪಾರಸೀಕ ಮೂಲದವೇ (ಪೈಜಾಮ < ಪಾ + ಜಾಮಾ = ಕಾಲು ಮುಸುಕು).

ಈಗ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರ್ಯಾಂಟು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿದೆ. ಇಟಲಿಯ ವೆನಿಸ್ ನಗರದಲ್ಲಿ Pantaleone ಎಂಬ ಸಂತ ಫಾರ್ಕೀರ ಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ. ಅನಂತರ ಈತನನ್ನು ಮಾದರಿ ಮಾಡಿ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಹಗರಣ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸೋರಿ ಕಡ್ಡಿಯಾದ ದೊಗಳೇ ಪೋಷಾಕಿನ ಮುದುಕಯ್ಯನ ಹಾಸ್ಯ ಪಾತ್ರ, ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಅವನ ಇಜಾರಕ್ಕೂ ಅವನದೇ ಹೆಸರು ಬಿದ್ದು ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ pantaloons ಆಯಿತು. ಇಲ್ಲನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಅದು ಒಗೆ ಒಗೆಯ ಇಜಾರಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿ ಮೇರೆಯಿತು. ಕೋಡಂಗಿ ಪೋಷಾಕಾಗಿದ್ದ ಈ ಉಡುಪ್ರ ಈಗ ಗೌರವಾಹಾಕಾಗಿ ಕುಚೀಗಳಲ್ಲಿ ಕೂರುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಶಬ್ದಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಚರಿತ್ರದಂತೆ ಎಷ್ಟು ಚಂಚಲವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ! ಅಂದಹಾಗೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪ್ರ್ಯಾಂಟಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸುರಾಲು ಎಂಬ ಪದೇವೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ನಾವು ತೊಡುವ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗಲ್ಲ ಸೇರಿ ಪೋಷಾಕು ಎಂಬ ಪದವಿದೆ. ಪಾರಸೀಕ ಪೋಶ್‌ನಿಂದ ಪೋಶಾಕ್ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಪೋಶ್ ಅಂದರೆ (ಮೈ) ಮುಖ್ಯವಂಥಾದ್ದು. ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ಡ್ರೆಸ್ (ದುಸ್ತು) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಏಲಿಟರಿ ಪೋಲೀಸ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ದಿರಸು ಆಗಿ ಭಾರತೀಯತೆಯ ಭ್ರಮೆ ತರುತ್ತದೆ. ಡ್ರೆಸ್ ಪದ ಮೂಲತಃ ಓರಣ ಎಂಬರ್ಥದ್ದು.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ನೋಡುವಾಗ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಹೊಲಿದ ಬಟ್ಟೆ (ಸ್ಕೂಟ ವಸ್ತು) ಅಷ್ಟು ಪ್ರಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂಶದಿಂದ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿದೇಶೀ ಪದಗಳು ಬಂದುವೆ? ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅರಮನೆ ಸಭಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಲಿದ ನಾನಾ ವೇಷಗಳು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದವು. ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತ, ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಕೃತ ಪದಗಳು ಬೇಕಷ್ಟಿವೆ. ಅವು ಈಗ ಮೂಲ ಪಾಲಾಗಿದ್ದರೆ ಪರಕೀಯರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭಾವ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.

ಝಲ್

ಈ ಸಿನೆಮಾ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಸೆನ್ಸಾರ್ ಶಬ್ದ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೂ ತಿಳಿಯವಂತಾಗಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಸಿನೆಮಯುಗ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ಶತಮಾನ ಹಳೆಯದು. ಅದರ ಮೂಲ

ರೋಮನ್ ಇತಿಹಾಸದೊಡನೆ ತೊಡಕಿದೆ. ರೋಮನಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರ ಶಿಸ್ತು ವರ್ತನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಟ್ಟು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಡುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ದಾಖಿಲೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮೆಚ್ಚೇಟರುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಸೆನ್ಸರ್ (censor)ಗಳಿಂದು ಹೆಸರು. ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೆನ್ಟುರಾ ಅಂದರೆ ಅಂದಾಜು. ಸೆನ್ಸರರ ಹೆತಿರ ನಾಗರಿಕರ ಆಸ್ತಿ, ಆದಾಯ-ವೆಚ್ಚಗಳ ಅಂದಾಜು ಕೂಡ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಪ್ರಮುಖ ನಾಗರಿಕರ ಗುಟ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತವರಾಗಿದ್ದು ಅಶಿಸ್ತು, ಅನೀತಿಗಳ ಆರೋಪವನ್ನು ನಾಗರಿಕರ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ ವಿಚಾರಣೆಗಳಿಯುವ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ರೋಮನ್ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತರು ಕೂಡ ಅಂಜ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ೧೧೯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಂಡ್ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ, ಪತ್ರಿಕೆ, ನಾಟಕಗಳೇ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಪ್ರಕಟನೆಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಈ ಪದವಿ ಕೊಡುವುದಾಯಿತು. ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕ್ಯಾಡ ಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ೧೯೧೫ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತುರ್फ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಫೋಷಣೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಸೆನ್ಸರರ ಕ್ಯಾಡದ ರುಚಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಟನೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕ್ಯಾಕೊಂಡವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕ ನೀತಿಯನ್ನು ಕೆದಿಸುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡುವವರು ಶಾಂತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೆನ್ಸರರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸೆನ್ಟುರಾದಿಂದಲೇ ನಮಗೇಗೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪರಿಚಯವುಳ್ಳ ಸೆನ್ಸರ್ (ಜನಗಣನೆ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಂದಾಜು ಎಂದು ಅದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಜನಗಣನೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಾನೇಶುಮಾರಿ ಎಂಬುದು ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದ. ಅದರ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಜನರ ಗಣನೆ ಎಂದಲ್ಲಿ: ಮನೆಗಳ ಅಂದಾಜು (ಖಾನಃ = ಮನ; ಶುಮಾರ್ = ಅಂದಾಜು, ಲೆಕ್ಕ) ಎಂದು. ಜನರ ಗಣನೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಂಡ್ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಡಾಣಕ್ಕನು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ಹಾಕುವುದು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ರಾಜಾದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮನೆದರೆ (= ಮನ ತೆರಿಗೆ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಈಗ ಈ ಮನೆದರೆ ನಗರ ಸಚೆ, ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಬಂದಿದೆ ಅಷ್ಟೇ ಹೊರತು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊಸದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ತೆರಿಗೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನವರು ಇಂದಿನ ಸರಕಾರಗಳಿಗಿಂತ ಒಂದಡಿ ಮುಂದಿದ್ದರೇ ಹೊರತು ಹಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ!

ಮ್ಯಾಚೆಸ್ಟ್‌ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಆಡಳಿತದೊಡನೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ಉಂರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನು ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಪೋಲೀಸ್ ಕೋಚ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವವನೂ ಹೌದು. ಸೋಜಿಗವೆಂದರೆ ಈ ಪದವೂ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಮಾಸ್ತರು, ಮೇಷ್ಟ್ ಎಂಬವೂ ಒಂದೇ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಗ್ನಸ್ (magnus) ಅಂದರೆ ಹಿರಿಯ, ದೊಡ್ಡವ ಎಂದರ್ಥ. ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮಹತ್ವ ಶಬ್ದದ ಜ್ಞಾತಿ ಇದು. ನಮ್ಮ ಮಹಾನಗರ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಮೇಯರ್

ಎನ್ನತೇವಲ್ಲ, ಅದೂ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಡರ್ ಎನ್ನುವ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಹೆಸರೂ ಮ್ಯಾಗ್ನಾಫ್ ಪದದಿಂದಲೇ ಬಂದವು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಡಮಾಸ್ಟರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಬಲ್ಲ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರೂ ನಿಮ್ಮ ನಗರ ಪಿತಾಮಹ ಮೇಯರೂ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನ ಗಜ್‌ಸುವ ಮೇಡರೂ ಶಬ್ದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು. ಮಾಸ್ಟರುಗಳನ್ನ ಹೊಗಳಬೇಕಾದಾಗೆ ಗುರುಗಳಿಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಆ ಗುರು ಶಬ್ದವೂ ದೊಡ್ಡದು, ತೂಕವುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ಹೊಡುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರು ಎಷ್ಟು ದೂರ ದೂರವಿದ್ದರೂ ವಿಚಾರ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಇರಬಲ್ಲವು ನೋಡಿ!

ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಆಡಳಿತ ನೋಡುವವನು ಮ್ಯಾನೇಜರ್. ಇದು ಇಟಾಲಿಯನ್ ಭಾಷೆಯ ಮನೇಜಿಯೋ (maneggi) ಎನಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ದಾಟಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿದ ಪದ. ಅದು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡುವವ, (ಕುದುರೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು) ತರಬೇತು ಮಾಡುವವ ಎಂಬರ್ಥ ದಿಂದ ಹೊರಟು ಹಲವು ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಈಗಿನ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಮನೇಜಿಯೋ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನ ಮ್ಯಾನಸ್‌ನಿಂದ (manus) ಮಂಟಿದ್ದು. ಮ್ಯಾನಸ್ ಎಂದರೆ ಕೈ. ಹಿಂದೆ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಎಂದರೆ ಕೈವಾರಿ ಅಥವಾ ಕೈವಾಡಿ ಎಂದ ಹಾಗೆ. ಅಥವಾ ಹತೋಟಿಗಾರ. ಹತೋಟಿಯೂ ಕೈಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಹಾಥ್‌ಹಾತ್ ಎಂದರೆ ಹಸ್ತ ಕೈ. ಹಿಂದೆ ಈ ಮ್ಯಾನೇಜರನಿಗೆ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರ ಎನ್ನತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ದಾರ್ಶಿದ ಶಬ್ದ. ತೆಲುಗು, ಮಲಯಾಳ, ತಮಿಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಅದು ಪಾರುಪತ್ತಿಯ. ಪಾರು ಎಂದರೆ ನೋಡು; ಪತ್ತು ಎಂದರೆ ಹಿಡಿ ಅಂದರೆ ಮೇಲ್ಪಿಚಾರಣೆ ನೋಡುವಾತ ಎಂದು ತಾತ್ತ್ವಯ್ಯ. ದಿಗ್ಭಾಷ್ಯಕ ಎಂದ ಹಾಗೆ.

ನಾವೀಗ (ಲುತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ) ಕ್ಲೋರ್ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಕಾರಕೂನ ಶಬ್ದ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಎಂಬರ್ಥ ಹೊಡುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ ಎಂದರೆ ಕಾರ್ಯ; ಕುನ್ ಎಂದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೋಡುವವ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೋರ್ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಗುಮಾಸ್ಟ (ಗುಮಾಶ್) ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ಖರೀದಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೆಂದು ಅರ್ಥ. ಈಗ ಅಂತವರಿಗೆ ಏಜಿಂಟ್ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಏಜಂಟ್ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅರ್ಥ: ಮಾಡುವವ, ಮಾಡಿಸುವವ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ನಮ್ಮದೇ ಹಳೇ ಶಬ್ದವಾದ ಕರಣಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಲುತ್ತರ ಕನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಇದರದೇ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾದ ಕುಲಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಜ್ಞ, ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಷಿಗ ಎನಿಸುತ್ತದೆ; ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಕರಣಂ ಎಂದು ಪರಿಭಾಷೆ. ಈ ಕರಣ ವೇದ ಕಾಲದಷ್ಟು ಹಳೇ ಪದ, ವ್ಯೇದಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರಣನು ಕಾರ್ಯ ಸಹಾಯಕ. ಆ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಇವನು ಬರಹಗಾರ ಎಂದಾದ; ಕರಣ ಎಂದರೆ ದಸ್ತಾವೇಚೂ ಹೌದು.

೫೬

ಒಂದು ಭಾಷಾ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರಿನ ಸಾಮ್ಯ ಕೆಲ ನೋಡಿಗದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮನ್ನ ಕಾಡುವ, ನೋಣ ಸೊಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಮಶಕ ಎಂದು ಹೆಸರು, ಇದು ಅಥವ್ಯ ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಪದ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ

ಮಾಸ್ಕಿಟೋ (mosquito) ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಸ್ಪೃಹಿತ್ಯಾ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಚೆರ್ಚಿನ್ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಇಂನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಬಂದ ಪದ; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಾದ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನ ಮುಸ್ಕಾ (musca) ಮೂಲ. ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಂತುಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಹೆಸರಿರುವುದು ಅವುಗಳಿಗೂ ನಮಗೂ ಇರುವ ಪುರಾತನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಈ ಮುಸ್ಕಾ ಅಥವಾ ಮಶಕ ಒಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಆಯುಧಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಮಸ್ಕೆಟ್. ಅದೊಂದು ತರಹದ ಬಂದೂಕು. ನೊಣದಂತೆ ಹಾರುತ್ತದೆಂದೋ ಏನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮುಸ್ಕಾದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಗಣಪತಿಯ ವಾಹನ ಮೂಷ(ಕ)ವನ್ನು ನೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಸರು. ಗ್ರೇಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂಷ (mys) ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಅದೇ (mus); ಪಶ್ಚಿಮತಮ ಯುರೋಪಿನ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ (mouse) ಮೌಸ್. ಟ್ರೂಟಾನಿಕ್ ಮತ್ತು ಇಂಡೋ-ಜರ್ಮನಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಲಿಗೆ ಸಮಾನ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ mus; ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ಯಾಕ್ಸನ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ; ಡಚ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ muis; ಆಧುನಿಕ ಜರ್ಮನ್‌ನಲ್ಲಿ maus. ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಲಗಳನ್ನು ತೋಡಿ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಕದಿಯುವ ಈ ಪೀಡೆ ಪುರಾತನದಿಂದ ನಮ್ಮ ಬೆಂಬಿಡದ ಪಿಡುಗಾಗಿತ್ತೆಂದು ಈ ನಾಮಸಾಮ್ಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರದವರು ಮೂಷ(ಕ) ಶಬ್ದ ಮುಷ್ (= ಕದಿ) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತ್ತನ್ನುವುದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಈ ಮನೆ ಇಲಿ ಏಶಿಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಮದಗಾಸ್ಕರ್ ದ್ವೀಪವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತೆಂದು ಪ್ರಾಣಿಚರಿತ್ರಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಅದು ನಿಜವಾದರೆ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಸ್ತರಣೆ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನದಲ್ಲಿ ಆಗಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಹೆಗ್ಗಣದ ಕತೆ ಬೇರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹೆಸರಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣೆ. ಇಲಿಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳೇ ಅವುಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಸ್ಪ್ರಾಹಿತ್ಯಾ, ಪ್ರೋಚೆರ್ಚಿನ್, ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಡಚ್, ಜರ್ಮನ್ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ rat (ರ್ಯಾಟ್) ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಹೆಸರುಗಳು ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವಲ್ಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಅದು ಮೊದಲು ಉತ್ತರ ಯುರೋಪಿನ ಟ್ರೂಟಾನಿಕ್ (ಜರ್ಮನ್, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಇತ್ಯಾದಿ) ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ಗೂ ಹಬ್ಬಿತಂತೆ. ರ್ಯಾಟ್ ಪದದ ಮೂಲವೂ ಅನಿಶ್ಚಯ. ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯವೇ ಹೆಗ್ಗಣದ ತವರೆಂದೂ ಕಪ್ಪು ಹೆಗ್ಗಣ ಯುರೋಪಿಗೆ ರಿಂದೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಕಂದು ಹೆಗ್ಗಣ ರಿಂದೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂತೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ದ್ವಾರಾವಿಡದಲ್ಲೇ ಆದರೂ ಇಲಿಗೆ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (ಹಲ್)ಯಿಂದ ದಷ್ಟಿಣತಮ ತಮಿಳನ (ಎಲಿ ವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್) ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹೆಗ್ಗಣಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕನಾರಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಇತರ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಇತರೆ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗಣಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳಿವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ರ್ಯಾಟ್ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಾಣಿ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತಡವಾಗಿಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತೋ ಏನೋ. ಹೆಗ್ಗಣ (ಹಳೆಗನ್ನಡ ಪೆಗ್ಗಣ), ತುಳುವಿನ ಪೆಗುಡೆ ಎಂಬವು ದೂಡ್ಡದು (ಪೆರ್) ಮತ್ತು ಕಣೆ, ಗಣ

(ತೋಡಿದ್ದು), ಕುಡೆ (ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿಲ) ಅಂದರೆ ಬಿಲ ತೋಡುವ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದೇ ಆರ್ಥ ಕೊಡುವ ಗುಣವಾಚಕ ನಾಮಗಳು.

ಅದಂತಿರಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಭಾರತ ಕೊಟ್ಟಿ ಬ್ಯಾಂಡಿಕೂಟ್ (bandicoot) ದೊಡ್ಡ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಹೆಗ್ಗಣವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಬ್ಯಾಂಡಿಕೂಟ್ ನಿಜಕ್ಕೂ ತೆಲುಗು ಪದ. ಪಂದಿಕೊತ್ತು ಎಂದರೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಇಲಿ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಸ್ವೀಕೃತ ಪದದಿಂದ ಈ ಭಾರಿ ಇಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನರಿಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಪರಿಚಯವಾದದ್ದು ಎಂದರೆ ಅದು ತಪ್ಪು ಉಹೆಯಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ತವರು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಸಿಂಹಳ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಮಹಾಮೂಷಕ ಹಂದಿಯಂತೆ ಗುಟುರುಹಾಕುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ.

ನಾವು ಕಸ್ತೂರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಆ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮಸ್ಕ (musk) ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದು ಸಾಧಾರಣ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಲ್ಲವರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹೋಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಾದಿಸುವ ಕಸ್ತೂರಿಮೃಗ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವ, ಇದ್ದ ಪ್ರಾಣಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಸ್ತೂರಿ ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ರಘೂಗುವಾಗ ಅದು ತನ್ನ ಭಾರತೀಯ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತೆಂದು ನಾವು ಸಹಜವಾಗಿ ನಿರ್ಣಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಸ್ತೂರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪರದೇಶದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಸ್ಕ ಪಾರಸೀಕ ಮುಷ್ಣಾನಿಂದ ಅರಬ್ಬೀ ಮೂಲಕ ಯುರೋಪಿಗೆ ಹೋದ ಹೆಸರು. ಇದೂ ಅನ್ನಾಭಾವಿಕವಲ್ಲ! ಏಕೆಂದರೆ ಅರಬ್ವಾಪಾರಿಗಳೇ ಕಸ್ತೂರಿಯ ರಫ್ತಿನ ಮಧ್ಯಸ್ಥರು. ಆದರೆ ಮುಷ್ಣ ಎಂಬುದೂ ಪಾರಸೀಕ ಅಥವಾ ಅರಬ್ಬಿ ಪದವಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮುಷ್ಣ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ವಚನಕಾರರು ಉಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಷ್ಣವೆಂದರೆ ಅಂಡಕೋಶ, ಎಂದರೆ ತರಡು. ಕಸ್ತೂರಿ ಮೃಗದ ಕಸ್ತೂರಿ ಹೋಶವನ್ನು ಅದರ ಅಂಡವೆಂದೇ ಭ್ರಮಿಸಿ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಅವರ ತರ್ಕ.

ಭಾರೋಪ್ಯ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ, ಈ ಜನಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮೂಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಕರಡಿ, ಕಾಡುಹಂದಿ, ತೋಳಿ ಇವು ಸುಪರಿಚಿತ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಕರಡಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಭಲ್ಲ ಎಂದು ಹೆಸರಾದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬೇರ್ (bear), ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರ್, ಡಬ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೀರ್ (beer) ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರು. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಮತ್ತು ಲ ವಿನಿಮಯ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವಲ್ಲ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪದವಿರಬೇಕು. ಪ್ರಾಕ್ ಇಂಡೋ-ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭೀರೋ (beero) ಎಂಬುದು ಕಂದು (brown) ಬಣ್ಣ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆಂದೂ ಕರಡಿಯ ಬಣ್ಣದಿಂದಾಗಿ ಅದಕ್ಕೇ ಹೆಸರು ಬಿದ್ದಿತೆಂದೂ ತರ್ಕ.

ತೋಳಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷ ಎಂದು ಹೆಸರಾದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ವುಲ್ಫ್ (wolf), ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯ ವೂಲ್ಫ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ ಲೂಪಸ್, ಗ್ರೀಕನ ಲೈಕೋಸ್ (lykos) ಇವಲ್ಲ ವೃಕ್ಷದ ಜ್ಞಾತಿಪದಗಳೇ. ನಾವು ಹೀನೆಸ್ಸುವ ಈ ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರೋಪ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವಾಹ್ನ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಭೀಮನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ವೃಕೋದರ (ತೋಳ-ಹೋಟೆ). ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಜರ್ಮನ್ ಆದಿ ಟ್ರೋಟಾನಿಕ್ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವೂಲ್ಫ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅರಸರಲ್ಲಿಯೂ ಸರದಾರರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು

ಜನಪ್ರಯವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದೆಂದರೆ ತೋಳ ಮತ್ತು ನರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿನ ಗೊಂದಲ ಇತ್ತು, ಸಂಸ್ಕತದಲ್ಲಿ ನರಿಯನ್ನು ವ್ಯಕವೆಂದು ಕರೆಯುವುದಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತೋಳನಿಗೆ ಯಾವೋ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದರೆ ನರಿಗೆ ಅದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವಾದ ಪ್ರಲ್ಯೋ ಎಂಬ ಹೆಸರು.

೬೦

ಮುದ್ರಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಚಿತವೆಂದರೆ ಅದು ಬೇರೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉದ್ಘಾಟಿಸಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಕ್ಲಾಸೆಯೂ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ತಲದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಿದ ಗುರುತು ಮತ್ತು ಆ ಗುರುತನ್ನ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಸಾಧನ ಮುದ್ರಾ, ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಹರಿವಂಶದಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚು, ಗುರುತು, ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಕೊಡುವೇ ವಸ್ತು, ರಹದಾರಿ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳು ಟಿಸಿಲೊಡೆದುವು. ರಾಜಮಹಾರಾಜರೇ ಮೊದಲಾದ ಆಧ್ಯರು ತಾವು ಬರೆಸುವ ಪತ್ರ, ಸನದು ಮೊದಲಾದ ದಾಖಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಅರ್ಥವಾ ರಾಜಚಿಹ್ನವನ್ನು ಒತ್ತುವ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಉಂಗುರಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿಸಿರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಉಂಗುರವೂ ಮುದ್ರೆಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಇಂಥ ಪದಿಯಚ್ಚಿನಿಂದ ಬಹಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುದ್ರಣವೆಂಬುದು ಆಧುನಿಕ ಅನ್ವಯ. ಆಧಿಕಾರವಂತರು ಕಳಿಸುವ ಗುಪ್ತಪತ್ರವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆಯೋ ಅವರಲ್ಲದೆ ಇತರರು ಓದದಂತೆ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಕರಿಸಿದ ಅರಗು ತಾಗಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕುರುಹನ್ನು ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದರೆ ಅದು ಮುದ್ರಿತ ಪತ್ರ. ಈ ಅಭಿಸಂಧಿಯನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರೆ ಮನೆಗೆ ಬೀಗ ಮುದ್ರೆ ಆಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ಮುಚ್ಚಿದ್ದಲ್ಲ ಮುದ್ರಿತವಾಯಿತು - ಹೀಗೆ ಮುದ್ರಿತ ನೇತ್ರ - ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣ. ಇರುಳು ಮುದ್ರಿತಕೊಂಡ ಕಮಲಿನಿಯ ಕಣ್ಣಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆ! ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ್ದು ನಮಗೆ ಮುದ್ರಿತ, ಅಂದರೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬೆರಳುಗಳ ಅಚ್ಚು ಅಂಗುಲಿ ಮುದ್ರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಅಚ್ಚೊತ್ತು ಕೂಡ ಇಲ್ಲದೆ, ಮಾಡುವ ನೃತ್ಯಕಾರರ ಬೆರಳುಗಳ ವಲನಗಳು ನೃತ್ಯ ಮುದ್ರೆಗಳು. ಯಾವ ತೆರದ ಹಸ್ತ ಸಂಕೇತದ ಅರ್ಥ ಏನೆಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ, ಈ ಮುದ್ರಣನ್ನು ನೀವು ಒಡೆಯಬಲ್ಲಿರಿ. ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಪಾಠ ಹೇಳುವಾಗ ಹೆಚ್ಚೆರಳು ಕಿರುಬೆರಳುಗಳ ತುದಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಶಿಷ್ಯರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವುದು ಜ್ಞಾನಮುದ್ರೆ. ನಿಮ್ಮ ಮುಖಿದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪೋನ್‌ ಅರ್ಥವಾ ಭಾವ ನಿಮ್ಮ ಮುಖಮುದ್ರೆ. ನಿಮ್ಮ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿರುವ ಗುರುತುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುವುದು ಸಾ-ಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ಸಾಮುದ್ರಿಕಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಸು + ಉದ್ದ + ರ = ಉದಕದ (= ನೀರು) ದೊಡ್ಡ ರಾಶಿ. ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಕುರುಹು ಅಚ್ಚೊತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾಣ್ಯವೂ ಮುದ್ರೆಯೇ.

ಈ ಮತ್ತು ಇನ್ನೆಂೱದು ಅರ್ಥಚ್ಚಾಯೆಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಈ ಶಬ್ದ

ಬಂದದ್ದು ಪುರಾತನ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಯಾವುದೇ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಕರಕಷ್ಟ. ಹಾಗೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲುಬಾರದು; ಹಳೇ ಪಶ್ಚಿಮಾಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಿಜ್ಞಾ ಮಿಷ್ಟ್ ಎಂಬ ಪದಗಳಿದ್ದವು. ಪಾರಸೀಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿದುದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಇಚ್ಛೆ ಮಾದರಿಯ ಅಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಪ್ರಚೀನ ಪಾರಸೀಕರು ಆ ದೇಶದ ಹೆಸರನ್ನೇ ಬಳಸಿದರು. ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಅದು ಮಿಜ್ಞಾನಿಂದ ಮಿಜ್ಞಾ-ಮುದ್ರೆ-ಮುದ್ರಾ, ಎಂದು ರೂಪಾಂತರೆ ಹೊಂದಿತೆಂದು ಪ್ರೋ. ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟ್ಟಜ್ಞ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಮುದಿಕೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶರಣರು, ದಾಸರು, ಕವಿಗಳು, ಹಾಡು, ವಚನ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಾಗ ಅವು ತಮ್ಮವೆಂದು ಸಾರುವುದಕ್ಕೆ ಹೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಪದಪುಂಜ ಮುದಿಕೆಯನ್ನಿಸಿತು. ಒಸವೇಶ್ವರರ 'ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ,' ಪುರಂದರದಾಸರ 'ಪುರಂದರ ವಿಶಲ' ಇತ್ಯಾದಿ.

ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಂಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಮುಂಡಿಗೆ ಎಂಬೆರಡು ಪದಗಳು ಹೂಡ ಮುದಿಕೆಯ ತದ್ವಾವಗಳೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತವೆ. ಉಂಡಿಗೆ ಎಂದರೆ ಹೋಟಿ, ಸೈನ್ಯತಿಬಿರ ಮೊದಲಾದ ರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಧಿಕೃತರಾದವರಿಗೆ ಹೊಡುವ ಕುರುಹಿನ ವಸ್ತು. ಅದನ್ನು ಹೋರಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ, ಪ್ರವೇಶ. ಕನಕದಾಸರೇ ಮೊದಲಾದವರು, ತೋರಿಕೆಗೆ ಅನರ್ಥಕವಾದ ಆದರೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥವುಳ್ಳಂತೆ ಬರೆದ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಂಡಿಗೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಒಗಟು ಎಂದು ಆದರಭರ್ತ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ದ, ತ-ಗಳು ದ, ಟ-ಗಳಾಗಿ (ಅದೂ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ರ-ಕಾರ ಇರುವಾಗ) ಮಾರ್ಪಡುವುದು ಪ್ರಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಒಂದು ಒಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗಿ ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಉಂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂಕಾರ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿದೆ. ಎರಡೂ ಮುದಿಕೆಗಳೇ — ರಹಸ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ.

ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ಬಂದ ಅದೇ ಅರ್ಥದ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ಮೋಹರ್. ಅದು ಹೂಡ ಮೇಲಿನ ಮುದ್ರಾದ್ದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಆಧುನಿಕ ರೂಪ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಭಾಷಾಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ ಈಚೆಗೆ — ಮುಸಲ್ಲಾನ ಆಳಕೆಯ ಸಂಗಡ ಮೋಹರ್-ಬಂದ್ರ ಪತ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚು ಒತ್ತುವ ಸಾಧನ, ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದರೂ ಮುದ್ರೆಯಷ್ಟು ಶಾಮೀಲಾಪಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಅದು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಅರ್ಥದ ಸಿಕ್ಕಾ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹೋಶಗಳು ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅದೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೋಹರಿನ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಹೊಂದಿದೆ; ಟಪಾಲು ಸಿಕ್ಕಾ, ಹೋಟ್‌ ಸಿಕ್ಕಾ ಸಿಕ್ಕಾ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದು ಮೂಲತಃ ಅರಾಮಿಕ್ ಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿದ ಸೈಕ್, ಸಿಕ್ಕತ್ ಪದವಾಗಿದೆ. ಅದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲಕ ಯುರೋಪಿಗೆ ಸಾಗಿ ಫ್ರೆಂಚ್, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೈನ್ (sign) = ಗುರುತು, ಸಿಗ್ನೇಚರ್ (signature) = ಸಹಿ, ದಸ್ತಾತ್ರು, ಸಿಗ್ನೆಟ್ (signet) = ಮುದ್ರೆಯಂಗುರ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. ಸಿಕ್ಕಾ ಹೂಡ ಈಚೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿಹೊಂಡ ಪದ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷ್ಯ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ನೆಲುವು (ಹಾಲು ಮೊಸರನ್ನಿಡಲು ಹಗ್ಗಿದಿಂದ ಮಾಡಿ ತೂಗ ಹಾಕಿದ ಸಾಧನ). ಅದಕ್ಕೂ ಮೇಲಿನ ಸಿಕ್ಕಾಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಬಹುಶಃ ದ್ರಾವಿಡ

ಮೂಲದ್ವಾರೆ ಕೋಲಾಮಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕು ಧಾತುವಿಗೆ ಶಾಗಹಾಕು ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ.

೪೧

ಕವಾಟು, ಕವಾಟು ಶಬ್ದಗಳು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವವೇ. ಕನ್ನಡಿ ಕವಾಟು, ಉಕ್ಕಿನ ಕವಾಟು ಇವೆ. ಒಳಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಭದ್ರವಾಗಿಡಬಹುದಾದಂಥ, ಬಾಗಿಲುಳ್ಳ, ಮರದ ಅಥವಾ ಲೋಹದ ಗೂಡು ಆದು. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಬೆಂಬು ಹತ್ತಿ ಹೋದರೆ ಹಿಂದೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಕವಾಟಕ್ಕೆ ಇದ್ದದ್ದು ಬರೇ ಬಾಗಿಲ ಪಡಿ ಅಥವಾ ಕದ ಎಂಬರ್ಥ ಮಾತ್ರ. ಮನೆಯ ಕದಗಳೂ ಕವಾಟ ಅಥವಾ ಕವಾಟಗಳೇ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಕದ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕವಾಟ ಇದೆ. ಪ್ರಚೀನ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿವೆ. ಹಿಂದಿ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡ ಕವಾಟಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲುಳ್ಳ ಗೂಡೆಂಬ ಅರ್ಥ ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದು ತೀರ ಈಚೆಗೆ ತಾನೇ ಆ ಅರ್ಥ ಹೊಡುವ ಪದವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆಂದರೆ ಆದರ ಮೂಲಾರ್ಥವೇ ಮರೆತುಹೋಗಿದೆ. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಾಣಿಸುವ, ಅಂಶದ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡೀಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಒಲವಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು. ಕವಾಟವುಳ್ಳದ್ದು ಕವಾಟು.

ಕವಾಟ ಎಂಬುದು ಕವಚ ಶಬ್ದದ ಬಂಧುವೇ ಆಗಿದೆ. ಎರಡೂ ಕ್ರಾ ಎಂಬ ಬೇರಿನ ಪದಗಳು. ಅರ್ಥ ಮುಚ್ಚು, ಮರೆಮಾಡು ಇತ್ಯಾದಿ. ಕವಾಟ, ಕವಾಟ, ಕವಚಗಳು ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು ಸಂಸ್ಕृತದಿಂದಾದರೂ ಮೂಲತಃ ಅವು ದ್ವಾರಿತದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕृತಕ್ಕೆ ಹೋದಹಾಗಿವೆ. ಅನೇಕ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾ, ಕ್ರಾ ಬೇರುಗಳು ಮುಚ್ಚು, ಮುಗಿಬೀಳು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕನ್ನಡದ ಕ್ರಿ, ಕ್ರಿಚು. ಆದರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಕವರ್‌ನಿಂದ (cover) ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಈ ಬೇರು ಭಾರೀಪ್ರಯೋಗ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ ಕಲಿತವರಲ್ಲಿ ಕವಾಟದ ಬದಲು ಅಲ್ಮೈರಾ (almirah, almyra) ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಕಢ ತುಸು ವಿಚಿತ್ರ. ಆದರ ಉಗಮ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಯುಧಾಗಾರ ಎಂಬರ್ಥದ ಆರ್ಮಾರಿಯಮ್ (armarium; arma = ಆಯುಧ, arium ಆಗಾರ) ಎಂಬುದು ಮುಂದೆ ಪೋಂಟ್‌ಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಮೈರಿಯೋ (almario) ಆಗಿ ಅರ್ಥಸಂಕೋಚ ಪಡೆಯಿತು. ಪೋಂಟ್‌ಗೀಸಿನಿಂದ ಆದು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅಲ್ಮೈರಿ ಆಯಿತು. ಅದನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷು ರೆನೆನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಮೈರಾ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ನಮಗೆ ಆದು ಬಂದದ್ದು ನಮ್ಮದೇ ಉದ್ದ ಅಥವಾ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಯಿಂದಾಗಿರದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ. ಹೀಗೆ ಆದು ಯಾರೋಪಿನಿಂದ ಒಂದೂವರೆ ಸುತ್ತು ಒಳಗೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

ಕವಾಟಿನ ಬದಲು ಬಳಕೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಬ್ಯಾರ್ಯೋ (bureau) ಹೂಡ ಮೂಲತಃ ಕವಾಟಲ್ಲ. ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಡೆಸ್ಕುಗಳು ಬ್ಯಾರ್ಯೋಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಬ್ಯಾರ್ಯೋಗೆ ಆದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಥ ಬರೆಯುವ ಮೇಜುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಆಗ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಒರಟು ಕೆಂಪು ಉಣಿ ಬಟ್ಟೆಯೆಂದು. ಮುಂದೆ ಆದು

ಬರೆಯುವ ಮೇಚೆಗೇ ಅನ್ನಯಿಸಿತು; ಆ ಬಳಿಕ ಅದು ಹೇಗೋ ಏನೋ ಬರೆಯಲು ಮೇಲೊಂದು ಹಲಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ, ಚಲಿಸುವ ಅನೇಕ ಅರೆ (ಡಾಯರು) ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೇಜಾಯಿತು. ಕಡೆಗೇಗ ಅದು ಅರೆ ಅಥವಾ ಖಾನೆಗಳುಳ್ಳ ಕಪಾಟ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಉಣಿ ಬಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲ ಕಪಾಟು! ಬ್ಯಾರೋ (ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲದ) ಪ್ರೆಂಚ್ ಪದ. ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಬುರಸ್ (burrus) ಅಂದರೆ ಕೆಂಪು.

ಇನ್ನೂ ರೈವತು ವರ್ಷದ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಟಿಸಿಲುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಬ್ಯಾರೋ ಅಂದರೆ ಕಚೇರಿ; ಏಕೆಂದರೆ ಅರೆಗಳುಳ್ಳ ಬರೆಯುವ ಮೇಚುಗಳನ್ನು ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲವೇ ಬಳಸುವುದು? ಹೀಗೆ ಸರಕಾರಿ ಕಚೇರಿಗಳೂ ವಿಭಾಗಗಳೂ ಬ್ಯಾರೋಗಳಾಗಿವೆ. ಆ ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬ್ಯಾರೋಕ್ಟ್‌ಸ್ (bureaucrats) ಆದರು. (ಗ್ರೇಚಿನಲ್ಲಿ kratos ಅಂದರೆ ಅಧಿಕಾರ). ಅವರ ಗುಂಪನ್ನು ನಾವು ಅಧಿಕಾರಿಶಾಹಿ ಅಥವಾ ನೌಕರಶಾಹಿ ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದು ಕಚೇರಿಶಾಹಿ. ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ, ತಮ್ಮ ನಿಯಮಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲೇ ಮಗ್ನಾರಾಗಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಮಾನವ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಿದಿರುವುದರಿಂದ ಇಂದು ಈ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾರೋಕ್ಟ್‌ಸ್ ಪದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಬ್ಯಾರೋಕ್ಸಿ ಎಂದು ಭಯಮಿಶ್ರಿತ ತೀರಸ್ವಾರದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈಗ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಬ್ಯಾರೋಕ್ಸಿಗಳೇ ಆಗುತ್ತಿವೆ.

ಪ್ರಸಾಧನ ಮತ್ತು ಕ್ಷೌರ ವಿದ್ಯೆಯ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂಪ್ರಾ ಅಥವಾ ಶಂಪ್ರಾ ಬಂದು. ಆಧುನಿಕ ಸಿಂಗಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಲೆಗಳನ್ನು ಶಂಪ್ರಾ ದ್ರವದಿಂದ ತಿಕ್ಕಿ ತೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕ್ಷೌರಿಕರು ನಿಮ್ಮ ತಲೆಗಳನ್ನು ಶಂಪ್ರಾ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹಣ ಕೀಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಂಪ್ರಾ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಗೊತ್ತೇ? ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದರೆ ಅದು ಪ್ರೇಂಚೋ ಮತ್ತೇನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದು ಭಾರತದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಹಿಂದಿ ಶಬ್ದ. ಚಾಂಪನಾ, ಚಂಪನಾ ಎಂದರೆ ಒತ್ತುವುದು, ತಿಕ್ಕುವುದು, ಮಾಲೀಸು ಮಾಡುವುದು. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಚಪ್ಪರಿಸು ಪದದ ಜ್ಞಾತಿ ಇದು. ನಮ್ಮ ಕ್ಷೌರಿಕರು ಈ ಒತ್ತುವಿಕೆ, ಮರ್ದನದಲ್ಲಿ ಬಲು ಪ್ರವೀಣರು. ೧೯೫೧ರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಪದ ಮೈ ತಿಕ್ಕುವುದು, ಕುದುರೆ ಮಾಲೀಸು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗೆ ಈ ಶಾಂಪ್ರಾ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅದು ಚೇನಿಯರಿಗೆ ಪ್ರಯವಾಗಿತ್ತು; ಟೆಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನು ದಿನಾ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂಪ್ರಾ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಗೋಡೌನ್ (godown) ಸಾಮಾನು ಶೇಲ್ವಿರಿಸುವ ವರ್ಣಾರ ಅಥವಾ ಉಗ್ರಾ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸರ್ವಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ (ಗುಡಂಗ್) ಇಂಗ್ಲೀಷರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರಂತೆ. ಆದರೆ ಅದು ಮಲಯಿಗ ತೆಲುಗಿನಿಂದ ಹೋಯಿತು. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಗಿಡಂಗು ಎಂದರೆ ದಾಸ್ತಾನಿನ ಉಗ್ರಾ. ಕನ್ನಡದ ಗಡಂಗು ಕೂಡ ಅದೇ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕಟಂಕು ಅಥವಾ ಕಡಂಗು. ಕನ್ನಡ ಗಡಂಗು ಹೆಂಡದಂಗಡಿ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. ೧೯೫೯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ

ಸೇರಿಕೊಂಡ ಗಡಂಗು ಗೋಡೆನ್ನು (= ಇಳಿದು ಹೋಗು) ಎಂಬರ್ ಕೊಡುವ ಸ್ವಲ್ಪಿಂಗನ್ನು ಪಡೆದದ್ದುಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿದೆ. ಈ ದಾಸ್ತಾನಿನ ಉಗ್ರಾಣಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ನೆಲಮಾಡಿಗೆಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಳಿದು ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಗೋಡೆನ್ನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸಾಮಾನಿನ ಉಗ್ರಾಣ ಎಂಬರ್ ಗಡಂಗಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ಹೆಂಡದಂಗಡಿಯೆಂಬರ್ಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಗೋಡೆನ್ನು ಹೊಸ ರೂಪ ತಳೆದು ಗುದಾಮು ಆಗಿದೆ.

೬೭

ದೊಡ್ಡ ರಾಧ್ಯಾಂತ ಆಗಿಹೋಯಿತು ಅಥವಾ ಎದ್ದುಹೋಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ, ದೊಡ್ಡ ಜಗಟ, ಕೋಲಾಹಲ್ ಎದ್ದಿತು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಆದರೆ ರಾಧ್ಯಾಂತ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಅಥವಾ ಮರಾಠಿ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲ್ ಅಥವಾ ಗಲಾಟೆ ಎಂಬರ್ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಕೋಶದ ಹೋಸ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ ಆರ್ಥವಾಗಿದೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಾಧ್ಯಾಂತ ಎಂದರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ರಾಧ್ಯಾಂತ ಎಂಬ ಒಟ್ಟೇ ಆರ್ಥರ ಪದಕ್ಕೆ ಈ ವಿಪರೀತಾರ್ಥ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು? ರಾಧ್ಯ ಧಾತುವಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಹೊಡೆ, ಬಡಿ, ಹೊಲ್ಲು ಎಂಬರ್ಗಳು ಇರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಆ ಅರ್ಥಾಚ್ಯಾಯೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡದ ರಾಧ್ಯಾಂತ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣಬು. ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದಲೇ ಅರ್ಥಹಾಸವಾಗಿ ನಿಜಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅದು ಜಾರಿದೆ. ಸಿದ್ಧಾಂತ ಎಂದರೆ ಏನು? ವಾದವಿವಾದವಾಗಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಕ್ಷದ ವಾದವೇ ಸರಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? ಈ ವಾದ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಲಾಟೆ, ಜಗಟ, ಹಟಸಾಧನೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೇ ರಾಧ್ಯಾಂತಕ್ಕೆ ಕೋಲಾಹಲ್ ಎಂಬೊಂದು ಆಪಾರ್ಥ ಚೆಳೆದಿರಬೇಕು. ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಧ್ಯಾಂತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಗಡಗಳು ಕೆಲವಿವೆ. ಹಿಂದಿನವರ ನಿಣಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ತಮ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಪಂಗಡಗಳು ತೋರಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಈ ಅರ್ಥವೈಪರೀತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಪಂಚಾಯತಿ ಶಬ್ದವೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಅರ್ಥ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. “ಪಂಚಾಯತಿ ಆಯಿತಲ್ಲ” ಅಥವಾ “ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಬಿದ್ದು” ಅನ್ನವಾಗ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಯದ ಪೇಚಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಬಿದ್ದಂತೆ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಪಂಚಾಯತಿಯೂ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ವಿವಾದಗಳಂಟಾದಾಗ ಮೂರನೆಯವರು ಸೇರಿ ನಡೆಸುವ ಪರಿಹಾರ ಪ್ರಯತ್ನ ತನೆ? ವಿವಾದವನ್ನು ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಒಯ್ದಾಗ ಮಧ್ಯಸ್ಥಕೆಗೆ ಬಂದವರೆದುರು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ತೈಪ್ಪಿಕರವಾಗಿ ಮಂಡಿಸುವುದು, ಅವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇದರ ಜಟಿಲತೆಯಿಂದಲೇ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪಂಚಾಯತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ರೂಢವಾಯಿತು.

ಸುಮಾರಾಗಿ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಸಿಲುಕಿದ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ.

ಇದು ತಮಿಳು ಪೇಚು, ಪೇಶು (= ಮಾತಾಡು = ಪೇಳು) ಎಂಬುದರಿಂದ ಬಂತೆಂದು ದಾ. ಮಾಸ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾತು-ಮಾತು ಸೇರಿ ಜಟಿಲತೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸಯಕ್ಕಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಪೇಚು ಮಾತ್ರ ದಷ್ಟಿಣದಿಂದಲ್ಲ, ಉತ್ತರದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿತೆಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧಾರವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಪೇಚೋ ಇದೆ. ಸುತ್ತಾಟಿ, ತಿರುಗಣೆ, ಜಟಿಲತೆ, ಸುಳಿ, ಭ್ರಮಣ, ಗಲಿಬಿಲಿ, ತೊಡಕು, ಧೂರ್ತತೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಈ ಪದ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಭ್ರಮಣೆ ಒಳಗಾಗುವುದು, ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು-ಸಿಗಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಆದರ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಪ್ತಿ. ಮೂಲಾರ್ಥ ತಿರುಪ್ಪ, ತಿರುಗಣೆ. ಹಾಗೆ ಪೇಚೋಕ್ಕೂ ಎಂದರೆ ತಿರುಗಣೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಪ್ಪ ಮೋಳಿಯನ್ನು ಕೂರಿಸುವ ಇಲ್ಲವೆ ತಿರುಗಣೆಯಿಂದ ತೆಗೆಯುವ ಉಪಕರಣ. ತಿರುಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕೆದ್ದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ತಾನೆ? ಆದ್ದರಿಂದ “ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು” ಎಂದರೆ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವುದು. ನಮ್ಮ ಹಳೇ ಬವಣೆ (= ಭ್ರಮಣೆ) ಕೂಡ ಇದೇ. ಆದರೆ ಆದರ ಅರ್ಥ ಪೇಚಿನನ್ನು ಗಡುಸಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ಪೆಚ್ಚು ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ, ಮೇಲಿನ ಪೇಚಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಪೆಚ್ಚು ಬಿದ್ದ ಎನ್ನುವಾಗ ಮೋಸ ಹೋದ, ಮುಂಗಣಾದಾದ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ತಾತ್ತ್ವಯ್ಯ. ಇದು ಪಿತ್ತ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕृತ ಪದದ ತದ್ವಾಪವೆಂದು ಕಿಟ್ಟೆಲ್ಲ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪಿತ್ತ ಏರಿದವನು ಹುಚ್ಚನಾಗುತ್ತಾನೆ; ವಿವೇಕ, ವಿಚಾರಶಾಸ್ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಪೈತ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತೆಲುಗು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತಮಿಳುಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಚ್ಚು, ಪಿಟ್ಟು ಇವೆ. ಕೊಂಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತ್ತ ಎಂದರೆ ಹುಚ್ಚು. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಿಸಾ ಇದ್ದಾನೆ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಪಿಸ್ಸೆ ಎಂದರೆ ಹತಾತ್ ಕೋಪ್ತೋಡ್ರೇಕೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈಗ ಪೆಚ್ಚು ಎಂಬುದು ಪಿತ್ತೋಡ್ರೇಕವನ್ನು ಸೂಚಿಸದೆ ಬರೇ ಹೆಡ್ಡತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ರೇಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಣ್ಣ ಸ್ಥಿತಿ ಎರಡೂ ಉಂಟಿಲ್ಲ.

ಉಗ್ರವಾದ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಕೇಶಾಕೇಶಿ, ಮುಷ್ಣಾಮುಷ್ಣಿ, ಖಿಡಾಖಾಡಿ, ಖಾಡಾಖಾಡಿ, ಜಟಾಪಟಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಕೇಶಾಕೇಶಿ, ಮುಷ್ಣಾಮುಷ್ಣಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂಥಿವೆ. ಜಗಳದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರು ಕೂದಲು ಕೂದಲು ಜಗ್ಗಿ ಹೋರಾಡಿದರೆ ಕೇಶಾಕೇಶಿ; ಮುಷ್ಣಿ ಮುಷ್ಣಿಯಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಮುಷ್ಣಾಮುಷ್ಣಿ. ಖಿಡಾಖಾಡಿ ಎಂಬುದು ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಖಿಡಾ ಅಂದರೆ ನಿಂತದ್ದು. ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಕದಲದೆ ಅರ್ಥವಾ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಬ್ಬಿರ್ಗೊಬ್ಬರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೆ ಮಾಡುವಂಥಾದ್ದು ಖಿಡಾಖಾಡಿ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಖಿಡೇಖಿಡ್. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕೋಶ ಖಿಡಾಖಾಡಿ, ಖಾಡಾಖಾಡಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಶಬ್ದದ ರೂಪಗಳಿಂದು ಗಣಿಸಿದ್ದರೂ ಖಾಡಾಖಾಡಿಯ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೆಳ್ತು ಹಾಕಿದೆ. ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪುನರುಕ್ತ ಪದ ಕಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಒಳಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅಖಾಡಾ-ಅಖಾಡಿಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಖಾಡಾ ಅಂದರೆ ಗರಡಿ ಅರ್ಥವಾ ಕುಸ್ತಿಕಣಿ. ಅಖಾಡಾ-ಅಖಾಡಿ ಅಂದರೆ ಜಟಿ ಕಾಳಗ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅಖಾಡಾ ಎಂಬುದು ಸಾಧುಗಳ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ಹೆಸರೂ ಹೌದು: ಸಾಧುಗಳ ಎರಡು ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಉಗ್ರ, ಕಲಹದಿಂದಲೂ ಖಾಡಾಖಾಡಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ

ಜಟಾಪಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದೂ ಬೃಹಾಗಳ ಕಲಹವನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಜಟಾ ಅಂದರೆ ಸಾಧುಗಳ ಜಡೆಕಟ್ಟಿದ ಕೂದಲು; ಪಟ ಎಂದರೆ ಅವರ ಬಟ್ಟೆ. ಜಟಾಪಟಿ ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಜಡೆ ಹಿಡಿದೆಳೆದರೆ ಆತ ಈತನ ನಿಲುವಂಗಿ ಎಳೆದ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಉಹೆಯೇನೋ ನಿಜ; ಬೃಹಾಗಳಲ್ಲಿ ಜಗಳವಾಗುವುದೂ ವಿರಳವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಉಹೆಗೆ ನನಗೆ ಸದ್ಯ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಕೋಶಗಳ ಬಲ ಸಾಲದು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಜಟಾಪಟಿ ಇಲ್ಲ; ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ರುಟಾಪಟ ಇದೆ. ರುಟ್ ಎಂಬುದು ಶೀಘ್ರತ್ವ ಸೂಚಕ ಅನುಕರಣ ಪದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೃಹಾಗಳನ್ನು ಖಿಚಿತವಾಗಿ ಎಳೆತರಲು ಗಟ್ಟಿ ಪುರಾವೆ ಇಲ್ಲ.

ರಾತಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಬ್ದ ಸಂದೋಹ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಈ ಶಬ್ದ ದಾಟಿ ಬಂದಿದೆ. ಜನ ಸಂದೋಹ, ಸುಖ ಸಂದೋಹ, ದುಃಖ ಸಂದೋಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು. ಈ ಪದ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಒಂದು ಗತ ಹಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಂದು ಸಹಸ್ರಾನ್ವಯ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದೋಹ ಎಂದರೆ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದು, ಹಿಂಡುವುದು. ಸಂದೋಹಕ್ಕೂ ಅದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥ. ಬಹುಶಃ ಹಲವು ಹಸುಗಳನ್ನು ಕರೆದು ತುಂಬ ಹಾಲನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದು ಸಂ (= ಕೂಡಿಸಿದ, ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿದ) + ದೋಹ. ನಮ್ಮ ಪಶುಪಾಲನಾ ಅವಸ್ಥೆಯ ಈ ಪದ ಮುಂದೆ ಕಲೆಹಾಕಿದ, ಕಲೆತುಬಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಯಿತು. ಮೂಲದ 'ಕರೆದು ತೆಗೆದದ್ದು' ಎಂಬುದು ಗೌಣವಾಯಿತು. ಜನ, ಸುಖ, ದುಃಖ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಲೆತು ಬಿದ್ದದ್ದು ಸಂದೋಹವಾಯಿತು.

೪೨

ಮಂತ್ರಿ, ಮನಸ್ಸರು, ಸಚಿವ, ಸೆಕ್ರೆಟರಿ, ಪ್ರಧಾನ, ಸರಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಇಂದು ಹಳ್ಳಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ದಿನ ಬಳಕೆಯವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಮಂತ್ರಿ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಂತ್ರ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ನಿರುಕ್ತಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವವ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನೊಳಗೇ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವವನೂ ಇತರರಿಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಹೇಳುವವನೂ ಮಂತ್ರಿಯೇ. ಹೀಗೆ ಅರಸರಿಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಹೇಳುವವನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದಂತೆ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅರಸನಿಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಮಂತ್ರಣ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗೆ ವಾಕ್ಯತುರ ಎಂಬರ್ಥ ಇದೆ. ಆಲೋಚಿಸಬಲ್ಲವನು ಮಾತೂ ಬಲ್ಲವನಲ್ಲವೇ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕಾದ ಮಂತ್ರದಂತೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮಾಡುವ ರಾಜಕೀಯ ನಿರ್ಣಯವೂ ಮಂತ್ರ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅರಸರಿಲ್ಲದ ಅಥವಾ ಇದ್ದರೂ ಅಧಿಕಾರ ಶಾಂತಿರಾದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಮಂಡಲಗಳ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಮಂತ್ರಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಮಂತ್ರಿ ಪದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಮನಸ್ಸರ್ (minister) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದದ ಕಥೆ ಬೇರೆ ಇದೆ. ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಮೈಂಡ್ (mind = ಮನಸ್) ಎಂಬ ಕಥೆ ಬೇರೆ ಇದೆ.

ನಂತಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಮನಿಸ್ಸರಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಆದರ ಆದಿಮೂಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯ ಮನಿ (mini = ಚಿಕ್ಕ), ಕಡಿಮೆಯ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಿಸ್ಸರುಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇದರಿ ಹಿಂಜರಿದಾರು. ಚಿಕ್ಕ, ಕ್ರೂಲ್‌ಕ ಎಂಬರ್ಥದಿಂದ ಅದು ಸೇವಕ (ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನು) ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. Ministering to the needs (ಅಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದು) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಸೇವಕತ್ವದ ಅರ್ಥ ಈಗಲೂ ಜೀವಂತ ಇದೆ. ಪಾದ್ರಿ ದೇವರ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಕರ ಸೇವಕನಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಕ್ರಸ್ಟ ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ಮನಿಸ್ಸರ್ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ದಾಸಕೊಟದವರು ಇದ್ದಾರಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುವವರು ಮನಿಸ್ಸರು. ಈಗ ಜನಗಳೇ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಸೇವಕರೆಂದು ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತ ಕೇಳುವಾಗ ಹೇಳುವುದು ಅಕ್ಷರಶಃ ಮನಿಸ್ಸರ್ ಪದಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲ ಸರಕಾರಿ ಶಾಖೆಗಳ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಗಳಿಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪಯೋಗಿಸುವುದು ರೂಢಿ. ಆದರೆ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯೇ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಯುಕ್ತ ಪದ. ಏಕೆಂದರೆ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ secemere (ಬೇರೆದಿಸು, ಆದ್ದರಿಂದ ಗುಪ್ತವಾಗಿಡು) ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದವಿದೆ. ಯಜಮಾನನ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆತ ಗುಪ್ತವಾಗಿಡುವುದರಿಂದ ಅವನು ಬರೇ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸಚಿವರು ಎನ್ನುವುದೂ ಉಂಟು. ಇದು ಸಚ್ಚಾ ಧಾರುವಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡು, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರು, ಹಿಂಬಾಲಿಸು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು. ಸಚಿವನೆಂದರೆ ಆಪ್ತಸಖಿ, ಸೈಹಿತ, ಆಪ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಹಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿ; ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂತ್ರಿ, ನಿಜಕ್ಕೂ ಈಗ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ (personal secretary, private secretary) ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಚಿವ ಹೆಚ್ಚು ಯುಕ್ತ ಎನ್ನಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿ, ಮಲಯ ದೇಶಕ್ಕೆ ದಾಟ ಹೋಗಿ ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ mandarin (ಮಂಡರಿನ್) ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಚೇನೀ ಸಾಮಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂಭತ್ತು ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಸುಶೀಲಿತ ಚೇನೀಯರ ಭಾಷೆಗೂ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಲಯಿಗಳು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು ಅವರಿಂದ ಪೋಚುಗೀಸರು ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡದ್ದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೂ ಬಂದಿದೆ.

ಮಂತ್ರಿ, ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು, ಈಗ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ಅಮಾತ್ಯ. ಇದೂ ವೇದದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು. ಅಮಾ ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ, ಹತ್ತಿರ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥವಿದ್ದು ಅಮಾತ್ಯ ಅಂದರೆ ಸಹಚರ, ಅಂತರಂಗ ಸಖಿ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಹೀಗೆ ಇದು ಸಚಿವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ್ದು.

ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಳಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಅದೂ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ವಚೇರ್, ದಿಂವಾನ್ ಪದಗಳು ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದಿಂವಾನ್ ಅಥವಾ ಆದರದೇ ಭಾರತೀಕೃತರೂಪ ದಿವಾನ್ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಹಿಂದೂ ಸಂಸಾಧನಗಳಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿತ್ತು.

ವಚೇರ್ ಎಂಬುದು ಅರಬ್ಬೀ ಭಾಷೆಯ ವಚಾಹಾ (= ಹೋರು, ಸಾಗಿಸು)

ಧಾರುವಿನಿಂದ ಉದ್ದೇಹಿಸಿದ್ದು. ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥ ಹಮೂಲ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನು ಹೊರುವವ ಎಂದು. ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ಭಾರ ಹೊರುವವನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯೂ ವಚೇರನೆನಿಸಿದ. ತಮಾಷೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ? ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಧುರಿಣ, ಧುರ್ಯ ಎಂದರೂ ಭಾರವಾಹ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಧುರ = ಭಾರ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಶಬ್ದಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೌರವಾಗೌರವಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ದೀವಾನ್ ಅಥವಾ ದಿವಾಣ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ ಕಡಿಮೆ ಒಳಿಸಿನದಲ್ಲ. ಇದು ಮೂಲತಃ ಪಾರಸಿಯಾಗಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿತೆಂದು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಮಹಾನಿಘಂಟನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ದೀವಾನ್ ಎಂದರೆ ಮೊದಲು ದಾಖಲೆ ಪತ್ರ, ದಾಖಲೆ ಪುಸ್ತಕ (ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿ). ಸರಕಾರಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ಹಣಕಾಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವಾದ್ದರಿಂದ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಂದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಶಾಖೆಯ ಕಚೇರಿಯೂ ದೀವಾನ್ ಆಯಿತು. ದಾಖಲೆ ಪುಸ್ತಕ ಎಂಬರ್ಥ ದಿಂದ ಪುಸ್ತಕ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಗಜಲ್ ಕವನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ದೀವಾನ್ ಎನಿಸಿತು. ಹಣಕಾಸಿನ ಕಚೇರಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಹಣಕಾಸಿನ ಶಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ದೀವಾನನಾದ. ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಥಮಂತ್ರಿಯೇ (ದೀವಾನ್) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ, ಅಥವಾ ಪ್ರಧಾನಿಯಾದ.

ಅತ್ಯ ಕಚೇರಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಟಿಸಿಲೊಡೆದು ದೀವಾನ್ ಎಂಬುದು ಸಭಾಭವನವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮೊಗಲ ಬಾದಶಾಹರು ದೀವಾನೇಖಾಸ್ (ಅಂತರಂಗ ಸಭಾಶಾಲೆ) ಮತ್ತು ದೀವಾನೇ ಆಪ್ (ಭೂರಿ ಸಭಾಭವನ) ಎಂಬವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಖಾಸಗಿ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಹೀಂದೆ ಬೀಳಲ್ಲಿ. ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಬರುವವರೋಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುವ ತಮ್ಮ ಪಡಸಾಲೆಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ದೀವಾನ್ ಶಾನಾ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇದು ಇದೆ.

ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ ಅಥವಾ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೆಬಿನೆಟ್ ಶಬ್ದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕಬೇನ್‌ನಿಂದ (cabane) ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಅದು ಆರಾಫಚೇನ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನ ಕಪನ್‌ನಿಂದ (capanna) ಅಪಭ್ರಂಶ. ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥ ಗುಡಿಸಲು, ಚಿಕ್ಕಕೊಣೆ. ಕೆಬಿನೆಟ್ ಎಂದರೆ ಚಿಕ್ಕ ಕೆಬಿನ್. ರಹಸ್ಯಗೋಳಿಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಕೊಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಮಂತ್ರಿ ಸಭಾಮಂದಿರ ಕೆಬಿನೆಟ್ ಎನಿಸಿತು. ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಭಾನಿಣಿಯಗಳೇ ಸಿಂಧುವಾಗುವುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಸೇರುವ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಕೂಟ ಕೆಬಿನೆಟ್ ಆಯಿತು.

೪೪

ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲ ಹುಡುಕುವುದು ಬಲು ಜಿಡುಕಿನ ಕೆಲಸ. ಅವರು ಒಂದು ಜನಾಂಗದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ದಾಟಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಳುವ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೇ ದಾಸೀಕೃತ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಪ್ರಭು ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಕೆಲವು ಸಲ ಅವರು ಈ ಉತ್ತರಮಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಜನಾಂಗದ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಕ್ಷರ ವ್ಯತ್ಯಾಸದೊಡನೆ ಮೂಲ ಹೆಸರುಗಳೊಡನೆಯೇ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಶಿವನನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅವನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಶಂಕರ, ಶಂಭು ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇವೆ. ಶಿವ, ಶಂ ಎಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲೇ ಮಂಗಲ ಮಂಗಲಕರ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಶಿವನು ಆ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ವೈದಿಕಾರ್ಯರ ದೇವತೆಯಿಂದು ತಟ್ಟನೆ ಗುರುತಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಶಿವನನ್ನು ಹೋಲುವ ದೇವತೆ ವೈದಿಕ ವಾಚ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನಾಗಿ ಯಜುವ್ರೇದದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ತಡವಾಗಿ ತಾನೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ದೇವತೆಗಳ ತಳ ಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದ ವಿದ್ಯಾಂಸರ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವ ಎಂಬವನು ಆರ್ಯರು ಇಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಹೂಡುವ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದಿ ದೇವತೆ. ಹಳೇ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಚಿವನ್ ಎಂದರೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದವನು. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೆಂ, ಚಿವ್, ಕೆಂ ಎಂದರೆ ಕೆಂಪೆಂದರ್ಥ. (ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಚ, ಶ-ಗಳು ಬೇರೆಯಲ್ಲ.) ಚಿವಪ್ಪನ್ ಎಂದರೆ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಗಿರುವಾತೆ. ಶಂಭು ಎಂಬ ಅವನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು (ದ್ರಾವಿಡ ಚೆಂಬು ತಾಮ್, ಕೆಂಪು) ಕೂಡ ಕೆಂಪುತನವನ್ನೇ ಹೇಳುವಂಥಾದ್ದು. ಯಜುವ್ರೇದದಲ್ಲಿ ಶಿವಪರವಾದ ಶತರುದ್ರೀಯ ಸೂಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ನೀಲಲೋಹಿತ (= ನೀಲಿ ಕೆಂಪಾದವ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದಲೂ ಕರೆದಿದೆ. ಇದೂ ಅವನ ಕೆಂಪುತನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಣ್ಣ, ಕೆಂಪಯ್ಯ, ಕೆಂಪಿ, ನೀಲಯ್ಯ, ನೀಲಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಮೊದಲಿಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಅವೂ ಶಿವನಾಮಗಳೇ. ಶಿವನು ನೀಲಿ ಕೊರಳ ದೇವತೆ ಎಂದು ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದ್ರಾವಿಡ ಚಿವ, ಶಿವನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ವೈದಿಕರು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ರುದ್ರನಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿದರು. ರುದ್ರರು ಉಗ್ರ, ದೇವತೆಗಳು : ಶಿವನೂ ಉಗ್ರನೇ. ಈ ರುದ್ರ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ರುದ್ರನೆಂದು ಪೂರ್ವ ವೈದಿಕ ಭಾಷಾ ಪುನಾರಜನೆ ಮಾಡಿದವರ ಮತೆ. ರುದ್ರರು ರೋದಿಸುವವರು ಎಂದರೆ ಆಭರಣಿಸುವವರು ಎನ್ನುವುದು ವೇದಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ರುದ್ರಿರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರಕ್ತ, ಕೆಂಪು ಎಂಬರ್ಥಗಳಿರುವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು; ರುದ್ರದ ಮೂಲ ರೂಪ ರುದ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಚಿವ, ಚೆಂಬುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನು ಪುರುಷ ಲಿಂಗದ ಸಂಕೇತದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕೆಂಪುತನ ಆರೋಪಿತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹನುಮಂತ ಕೂಡ ದ್ರಾವಿಡನೇ. ಅವನ ಹೆಸರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಹನೂ + ಮಾನ್ (= ಹನುಮಳ್ವ) ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹನು ಎಂದರೆ ಗಲ್ಲ, ದವಡೆ. ಕಣಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದವಡೆ ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ನೀಡಿದ ಮುಸುಡು ಎಂದರ್ಥ ಮಾಡುವುದು ಅಸಂಗತವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟುವಟಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತ ಎಂಬುದು ದ್ರಾವಿಡದ ಆಣ್ಣಮಂತಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ. ಆಣ್ಣ (= ಗಂಡು) ಮಂತಿ (= ಮಂಗ). ಅದನ್ನೇ ಸಂಸ್ಕृತಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ವೃಷಾಕಪಿ (= ಗಂಡುಮಂಗ) ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಚಟುವಟಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಹೆಸರು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ, ಶಿವನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಹನುಮಂತನಿಗಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಚಟುವಟಿಯವರ ಉಹೆಯನ್ನು ಚೆಂತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಶಿವನನ್ನು ನಾವು ಲಿಂಗರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ. ಲಿಂಗ ಎಂಬುದು ಪುರುಷ ಜನನೇಂದ್ರಿಯದ ಹೆಸರೆಂದು ಬಗೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಲಿಂಗದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ಗುರುತು. ಕುರುಹು, ಸಂಕೇತ, ಅಂಕಿತ, ಗುಣ ಎಂದಲ್ಲದೆ ಪುರುಷ ಜನನೇಂದ್ರಿಯವೆಂದಲ್ಲ.

ಪುರುಷನನ್ನು ಅವನ ಜನನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದರಿಂದ ಆದು ಅವನ ಲಿಂಗ. (ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ತೀ ಯೋನಿಯೂ ಕುಚಗಳೂ ಲಿಂಗವೇ.) ಶಿವನನ್ನು ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಯ ಜನಕ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಶಿಶ್ವವನ್ನು ಅವನ ಗುರುತಾಗಿ ಅಂದರೆ ಲಿಂಗವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ಹೀಗೆ ಶಿವಲಿಂಗ ಎಂದರೆ ಶಿವನ ಗುರುತು. ವಚನಕಾರರು ಕುರುಪ್ರ, ಕುರುಹು ಎನ್ನುವುದು ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲ. ಅದೇ ತರ್ಕದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ “ವಿಷ್ಣುಲಿಂಗ” ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಸ್ತೀಲಿಂಗ, ನಪುಸಂಕ ಲಿಂಗ ಎನ್ನುವುದು ಕುರುಹು ಲಕ್ಷಣ ಎಂಬರ್ಥದ ವಿಸ್ತರಣೆ. ಹೀಗೆ ಆದು ಜಾತಿವಾಚಕ. (ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಏನರ್ಥ ?) ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು gender ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಅದರರ್ಥವೂ ಜಾತಿ ಎಂದೇ.

ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಆಪಟೆ ಕೋಶ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಇಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮತವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಹೊರಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಲಿಂಗವೆಂದು ಕರೆದ ಮೇಲೆ, ತೋರಿಕೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ತಕ್ಕು ಗುರುತು ಲಿಂಗವಾಯಿತು. ಅರ್ಥಾತ್ ಕೃತಕ ವೇಷ ತದ್ವಿರುಧ್ವವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ, ಒಳಗಿನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆತ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಲಿಂಗಶರೀರ ಎನ್ನುವುದಾಯಿತು. ಸೂಳಲ ಶರೀರದ ಒಳಗಿರುವಂಥಾದ್ದು ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಲಿಂಗಶರೀರ. ಮನುಷ್ಯನ ಆಲೋಚನೆಯ ರೀತಿ ಒಂದೇ ಪದವನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ವಿರುದ್ಧ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಹೀಗೆ ಲಿಂಗಿ ಎಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ (ಧರ್ಮದ, ದೇವತೆಯ) ಕುರಹನ್ನು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿವನದನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೂ ಹೌದು, ಹಾಗೆ ಧರಿಸಿ ಮೋಸಮಾಡುವ ಡಾಂಭಿಕನೂ ಹೌದು.

ಭಾರತೀಯ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದ ಗ್ರಹಪಥದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ರಾಶಿಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಷ, ವೃಷಭ, ಮಿಥುನ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ, ಇದರ ಮೂಲ ಭಾರತೀಯವಲ್ಲ ಎಂದರೆ ತುಸು ಆಘಾತವೇ ಆದೀತು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಇದು ಪುರಾತನ ಮೆಸಪ್ರೋಟೇಮಿಯದ ಸುಮೇರಿಯನ್ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳ ಕೈವಾಡ - ಕ್ರಿಸ್ತನಿಗಿಂತ ೧೫೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹಿಂದಿನದು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಗಳು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಗ್ರೀಕ್, ಅರಬ್ಬಿ, ಪಾರಸೀಕ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಜ್ಯೋತಿಷದ ರಾಶಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಅನುವಾದಗಳೇ. ಮೇಷ ಅಂದರೆ ಮೇಕೆ; ಗ್ರೀಕ್ Aerias ಎಂದರೂ ಆದೇ; ಪಾರಸೀನ ಪಾರಸೀಕ ವರಕ್ ಎಂದರೂ ಆದೇ; ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ram ಎಂದರೂ ಮೇಕೆ. ನಮ್ಮ ವೇದಾಂಗ ಜ್ಯೋತಿಷದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ನಕ್ಷತ್ರಗಳುಂಟೇ ಹೊರತು ರಾಶಿಗಳಲ್ಲ. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ತಾನೇ ನಮ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

೪೫

ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಆನೇಕ ಪದಗಳು, ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದಾಗ, ಹೆಚ್ಚು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಹೊರಬಿಡುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ರೇಖಾಗಣತ ಅಥವಾ ಜ್ಯಾಮಿತಿ (geometry) ಯಲ್ಲಿಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಭೂಮಿತಿ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ

ವೇದಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಶುಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದವು. ಭೂಮಿತಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅದು ಪ್ರಥಮತಃ ನೆಲವನ್ನು ಅಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಟ್ಟಿದ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಕೃಷಿ ಪ್ರಥಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೊಡುಗೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ geometry ಶಬ್ದ ಗ್ರೀಕೆನ geo (= ಭೂಮಿ) ಮತ್ತು metry (= ಅಳತೆ) ಎಂದೇ ಅರ್ಥಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಚೀನರು ಬಳಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತನ್ನ ಮೂಲವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದರೆ ಹೊಲ, ಗಡ್ಡ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಜ್ಯಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವುಂಟು.

ಶುಲ್ಪ (ಶುಲ್ಪ) ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಅದರ ಇನ್ನೂ ಪುರಾತನ ಹೆಸರು ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶುಲ್ಪ ಎಂದರೆ ನೂಲು, ದಾರ, ಹಗ್ಗಿ. ಅಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಿದ್ದ ದಾರ. ಅದರ ಶುಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಕಟ್ಟುವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಬೆಳೆದದ್ದು. ಮಂಟಿಗಳು ಯಜ್ಞ ವೇದಿಕೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ನೂಲಿಟ್ಟು ಅಳತೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವೇದಿಕೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಅತ್ಯಂತ ನಿಶಿರವಾದ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕೆಂದು ವೇದಾಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅನಂತರ ದೇವಾಲಯಾದಿ ಆಯತನಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ದಾರವಿಟ್ಟು ಅಳೆಯುವ ಕಾರ್ಯ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ್ಯ ಗಳಿಸಿತೆಂದರೆ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನಿಗೆ ಸೂತ್ರಧಾರಿ (ಸೂತ್ರ = ನೂಲು) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಿತ್ತು. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಪಾಶ್ವನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಥಾನ ಶಿಲ್ಪಿ ಸೂತ್ರಧಾರಿ “ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿ ಆಚಾರಿ” ಎಂದು ಆ ದೇವಾಲಯದ ಶಾಸನ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶಿಲ್ಪ ಎಂಬುದು ಶುಲ್ಪದ್ದೇ (= ನೂಲು) ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ ಇರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಿಂಪಿಗೆ (= ದರ್ಜೆ) ಶಬ್ದ ಶಿಲ್ಪಿಕದ ತದಾಭವವೆಂದು ಹೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ರೇಖೆ ಅರ್ಥವಾ ಗೆರೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದ line. ಲೈನ್ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಲಿನೆನ್ಸನಿಂದ (= ನಾರು) ಮಾಡಿದ ದಾರ. ರೇಖಾಗಣತದ straight lineನ (= ಸರಳರೇಖೆ) ನಿಜಾರ್ಥ stretched line (= ಎಳೆದು ಹಿಡಿದ ದಾರ). ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಪಾಯ ಆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನೂಲನ್ನು ಎಳೆದು ಹಿಡಿದು ಬಿಳಿ ಪುಡಿಯಿಂದ ಆಯ ಸೂಚಿಸುವುದು ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದು ಬಂದದ್ದು. ಅದೇ ಮುಂದೆ ರೇಖಾಗಣತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉದ್ದ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದ ಆಗಲವಿಲ್ಲದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಗೆರೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಪದಗಳು ಸ್ಥಾಲದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮದತ್ತ ಸಂಕ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ.

ರೇಖಾಗಣತದಲ್ಲಿ ವರ್ತುಲಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಯುದ್ಧ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಾಂಗವೂ ಎನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ವರ್ತುಲವನ್ನು ತುಂಡರಿಸುವ ಸರಳ ರೇಖೆಗೆ ಜ್ಯಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಜ್ಯಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮಗ್ನೇಡ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಣುವ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆ. ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೆದೆಯೆಳೆದು ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಹೆದೆಯ ದಾರ (= ಜ್ಯಾ) ಸರಳ ರೇಖೆಯಾಗಿ ಬಿಲ್ಲಿನ ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನನ್ನು ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ಕತ್ತಲಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ರೇಖೆಗೇ ಹೆದೆಯ ಹೆಸರು ಬಿತ್ತು. ಜ್ಯಾಕ್ಕೆ ರಚ್ಚಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥವೂ ಹಗ್ಗಿ, ದಾರ ಎಂದೇ. ಈ ತರ್ಕಕ್ಕೇನಾದರೂ ಆಕ್ಷೇಪವಿದ್ದರೆ ಅದು ಧನು ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಜ್ಯಾಮೀತಿಯ ಪದದಿಂದ ನಿರಸನಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಧನು ಎಂದರೆ ಬಿಲ್ಲು ತಾನೇ. ರೇಖಾಗಣತದಲ್ಲಿ ವರ್ತುಲವನ್ನು ಸರಳ

ರೇಖೆಯಿಂದ ಖಂಡಿಸಿದಾಗ ಖಂಡಿತವಾದ ಪರಿಧಿಯ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಧನವೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಧನು ಎಂದರೆ, ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದ ಬಿಲ್ಲು ಮತ್ತು ಅದು ಮಾಡುವ ಬಾಗು ಆಕೃತಿ.

ರೇಖಾಗಣಿತದ ಜ್ಯಾಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ chord ಎಂದು ಪರಿಭಾಷೆ. ಅದರ ಅರ್ಥವೂ (ದಪ್ಪನ್ನ) ದಾರ chord (= ಗ್ರೀಕ್ ನಲ್ಲಿ ದಾರ). Chordನಿಂದ ಖಂಡಿತವಾದ ಪರಿಧಿಗೆ arc ಎಂದು ಹೆಸರು. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ arcus ಅರ್ಥವೂ ಬಿಲ್ಲು = ಧನು ಎಂದೇ.

ಜ್ಯಾಮಿತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಅಂಕಗಣಿತದ ಕಡೆ ಹೊರಳೋಣ. ಗಣತ, ಲೆಕ್ಕಾ ಅಂಕ, ಸಂಖ್ಯೆ, ಎಣಕೆ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ಪಷ್ಟಿಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ತಮ್ಮೊಡಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಗಣತಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಗಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ (ಪಶುಗಳ) ಹಿಂಡು ಎಂಬ ಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಥ ಖುಗ್ಗೇದದಲ್ಲಿ ಇದೆ; ಯಾವುದೇ ಕುಲ, ಗುಂಪು, ರಾಶಿಗೂ ಇದೇ ಪದ. ಹಿಂಡು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಅದರ ಲೆಕ್ಕಾ ಬೇಡವೇ? ಅದೇ ಗಣತ. ಆದರೆ ಗಣತ ಎಂಬುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಕಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಸಂಶಯ. ಕಣಕ್ಕಾ, ಕನಿಷ್ಠ, ಕನ್ಯಾ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದಗಳ ಬಂಧವಾದ ಕಣಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕದು ಎಂಬುದು ಮೂಲಾರ್ಥ. ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಅದು ಧಾನ್ಯದ ಕಾಳು, ಬೀಜ, ಚಿಕ್ಕ ಕಲ್ಲು ಅಥವಾ ಉಸುಬಿನ ಹರಳು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಣಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲಿನ ಹರಳುಗಳು, ಬೀಜಗಳು, ಕವಡೆಗಳು ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ calculate (= ಲೆಕ್ಕಾಮಾಡು) ಎಂಬುದು ಕೂಡ calx ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದದಿಂದ ರೂಪಿತವಾದದ್ದು. Calx ಎಂದರೆ ಕಲ್ಲಿನ ಹರಳು.

ಅಂಕ, ಸಂಖ್ಯೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅಂಕ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಂಕ; ಅಂದರೆ ಗುರುತು. ಹೀಗೆ ಅಂಕ ಎಂದರೆ ಗುರುತು ಹಾಕಿದ್ದೆ; ಲಿಖಿತ, ಇದನ್ನು ಈಗ ನಾವು ಒಂದು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇಂಥಾಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೨ ಮತ್ತು ೩ ಎಂಬವು ಅಂಕಗಳು (= ಗಣನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಗುರುತುಗಳು).

ಸಂಖ್ಯೆಯೆಂಬ ಪದ ಬ್ಯೇಲ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಆಖ್ಯಾನ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳ ಹಾಗೆ ಇದೂ ನುಡಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳು ಎಂಬರ್ಥದ್ದು. ಅಂದರೆ ಸಂಖ್ಯೆಯೆಂಬುದು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಎಣಸುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪದ. ಒಂದೊ, ಎರಡೊ, ಮೂರೊ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ. ಆದರೆ ಎಣಕೆ ಎಂಬುದು ದ್ವಾರಾ ಎಂಣಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನೆನೆ ಎಂಬರ್ಥ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ digit (ಅಂಕ) ಶಬ್ದದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ ಮೂಲಾರ್ಥ ಬೆರಳು. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯ ಎಣಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬೆರಳಲ್ಲವೇ? ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಾ ಎಂಬುದು ಬರೆದದ್ದು. ತೇಖಾ ಎಂದರೆ ಪತ್ತೆ, ಇಲ್ಲವೇ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ ಲೇಖಾದೇವಿಯ ವಿವರ. ಅದು ಸರಕಾರಿ ಇರಬಹುದು, ವ್ಯಾಪಾರಿ ಇರಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಅದು ಎಲ್ಲ ತರದ ಗಣನಾ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಯಿತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಅತಿ ಪುರಾತನ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇವೆ; ಮೂರನ್ನು ಕುರಿತವಂತೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿವೆ. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಹೇಗೋ ಕ್ರೈಸ್ತರಿಗೂ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಪಾತಾಳ ಎಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ಭಾರತೀಯರಿಗಿವೆ. ಏಳು ಲೋಕಗಳು ನಮಗಿರುವಂತೆ ಪಾಶಾತ್ಯರಿಗೂ ಇವೆ. ಪರಮ ಸಂತೋಷಗೊಂಡವನನ್ನು ಏಳನೇ ಸ್ವರ್ಗ seventh heaven ನಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಪಾಶಾತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೂರೇ ಗೇಟು ಉಳಿಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಮೂರು ಮತ್ತು ಏಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಶಕುನಾತ್ಮಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಗುಣಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವನಿಗೆ ಆದ ಸೋಜಿಗವೇ ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮೂರು, ಐದು, ಏಳು ಪ್ರಥಮ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ತಾನೆ?

ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಅಲೋಕಿಕ, ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿಶೇಷಣೆಯನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ಭಾಷೆಗಳ ಲೋಕಿಕ ಪ್ರವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಅನೇಕ ಕೌತುಕಗಳು ಹೊರಡುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ನಡವಳಿಕೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಮ್ಯಗಳೂ ಇವೆ, ವೈಷ್ಮ೟ಗಳೂ ಇವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಧಾರ್ಮಿಕ, ಶಕುನಾತ್ಮಕ ಪಾವಿತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ಕ್ಷುಲ್ಲಕತ್ತದ ಧ್ವನಿಯನ್ನೂ ಪಡಿದಿದೆ. “ಮೂರು ಕಾಸಿನ ಬುದ್ಧಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು ಅಲ್ಪತ್ತಕ್ಕೆ ಎರಡನ್ನು ಆಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು I care a tuppence for you (ನಿನಗೆ ನಾನು ಎರಡು ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ದು-ಕಡಹಾ (ಎರಡು = ದಂಬಡಿ) ತುಚ್ಛತ್ವದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ: ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ದುಗ್ಗಾಣ (= ಎರಡು ಕಾಣ. ಕಾಣ = ಹಳೆಗಾಲದ ಒಂದು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ನಾಣ್ಯ) ಇದೆಯಾದರೂ ಮೂರು ಕಾಸಿನಷ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಚಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲ.

ಮೂರು ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನಾಹತದ ಸೂಚಕವೂ ಆಗಬಹುದು. “ಮೂರಾಬಟ್ಟೆ ಆಗಿಮೋಯಿತು” ಎನ್ನುವಾಗ ಮೂರು ದಾರಿ (ಬಟ್ಟೆ) ಎನ್ನುವುದು ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತೇಧಾ (ಮೂರು ಬಗೆ) ಎಂದರೆ ಗಾಬರಿ ಮುಂಗಾಣದಂತಾಗುವುದು. ದುರಾಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಮೂರು ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆ. “ತನ್ನ ಕೋಳಿಗೆ ಮೂರು ಕಾಲು” ಎಂಬ ಗಾದೆಯುಂಟು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ “ಮುರಾರೇಃ ತೃತೀಯಃ ಪಂಥಾಃ” (ಮುರಾರಿಯದು ಮೂರನೇ ದಾರಿ) ಎಂಬ ನುಡಿ ಇದೆ.

ಮೂರು ಕಾಸಿಗಿಂತಲೂ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೆಳಗಿಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಾವು “ಒಂದೂವರೇ ಕಾಸಿನವೆ” ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ಇನ್ನೊಂದು ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮರೆಯಲು ಯತ್ತಿಸುವ ಹೆಡ್ಡನನ್ನು ಅವರು ದೀಡಾ (= ಒಂದೂವರೆ) ಶಹಾಣೇ (ಅಧಿವಾ ಸಾಡೇತೀನ್ = ಮೂರೂವರೆ ಶಹಾಣೇ) ಎಂದು ಲೇವಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದೂವರೆ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಆಶ್ಚರ್ಯವಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ wise by half (= ಅಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿವಂತ) ಎನ್ನುವುದುಂಟು.

ಒಂದೂವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ಕೀಳಧರ್ಮವಿದ್ದರೆ ಒಂದೂಕಾಲಿಗೆ ಮೇಲಧರ್ಮ ಒಂದಿರುವು

ದೊಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಸೇರಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ (ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ-ಸಂಪನ್ಮೂಲ-ಸಂಪನ್ಮೂಲ) ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬನಿಗಿಂತ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ ಮೀರಿದವನಾಗಿರುವುದು. ಸಂಗೀತಾಭಿನಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಷ್ವರಾಗಿದ್ದ ಮರಾಠಿ ನಟ ಬಾಲಗಂಧರವರನ್ನು ಮೀರಿಸುವವರೆಂದು ಕಿರಾಣಾ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗಾಯಕ ರಾಮಭಾವುರಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿ ಗಂಧರವ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಬಂತು. ಜಯಪುರ ಮಹಾರಾಜರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು : ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿ ಮಾರ್ಗವರಾವ ಇತ್ಯಾದಿ. ಒಂದೂಕಾಲಿಗೆ ಏನೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಘಟಕಗಳನ್ನೂ ಒಂದೂಕಾಲರ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಸಾದ ತಯಾರಿಸಬೇಕೆಂತೆ.

ಪಂಚಾಯತಿ ಎನ್ನುವುದು ನ್ಯಾಯದಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರದೇ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಐದು ಜನ ತೀಪ್ರಫ ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯೇ. ಅಭಿಪೂರ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬಂದಿಯಾದರೆ ಬಹುಮತದಿಂದ ನಿರ್ಣಯವಾಗಲು ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಅನುಕೂಲ. ಆದರೂ ನಾವು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಒವ್ವುವ ಮಾತಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ, ಹೊರತು ಐದು ಜನ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಎಂದಲ್ಲ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದೇ ರೀತಿಯ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಇದೆ. ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹತ್ತೇ ಬಹುಜನ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಸೂಚಕ ಸಂಖ್ಯೆ. ಹತ್ತು ಜನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದವ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಹತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಎಂಬ ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ ಅರ್ಥವೂ (ವೇದದಲ್ಲಿ) ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದಶಪ್ರಮತಿ ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಎಂದರ್ಥ. ಬಹುಶಃ ರಾಜನ ದಶ ಶಿರಸ್ಸು ಹೂಡ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿಯಳ್ಳವ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಏಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಶುಭಪ್ರದವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ವರ್ತನೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. “ಏಳು ಕೆರೆಯ ನೀರು ಕುಡಿಸಿದ” ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಸತಾಯಿಸಿದ ಎಂದರ್ಥ (ಉರೂರು ಅಲೆದಾಡಿಸಿದ - ಅಂದರೆ ಪೀಡಿಸಿದ). ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಏಳು (ಸಾತ್) ನೀರುಭಾರದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾತ್ ಲಬಾಡ್ ಎಂದರೆ ಮಹಾ ಮೋಸಗಾರ; ಸಾತ್ಅಳಶೀ ಎಂದರೆ ಮಹಾ ಮೈಗಳ್ಕು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾವು ಶತ ಮೈಗಳ್ಕು ಶತ ಮೂರಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ, ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳೇ ಇವು.

“ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು” ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ “ಏಳೂ ಹನ್ನೊಂದು ಆಯಿತು” ಎಂಬೊಂದು ನುಡಿಯಿದೆ. ಇದು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾತು. ಒಂದು ಕಡೆ ಏಳು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೇನೆಗಳು ತಾಕಾಲಾಡಿ ಮಹಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಿಂದ ದಾಯಾದ್ಯ ವಿವಾದವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಮಹಾ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಯ ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಯಿತು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

“ಕುಂಟನಿಗೆ ಎಂಟು ಬುದ್ಧಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾ “ಎಂಟಿದೆ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಎಂಬುದು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಂಟು ಇಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ, ದಿಟ್ಟತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಬ್ದವಿರಬೇಕು. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಎಂಟು ಈ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಎಂಟು “ಎಡ್ಡು” ಎಂಬ

ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಎಂಟು ಬೇರೆಯೇ ಶಬ್ದ ಎಂದೆಣಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

೪೨

ಕಾಣಕ್ಕೆ, ಕಾಣಕೆ ಎಂದರೆ ದೇವರಿಗೆ, ಹಿರಿಯರಿಗೆ, ಅರಸರಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಸುವ ಉಪಹಾರ, ಉಡುಗರೆ. ದೇವರನ್ನು ಅರಸರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋಗುವಾಗ ನಮ್ಮ ಗೌರವ, ಭಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಅಧಿನತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಕೊಡುವ (ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಣದ ರೂಪದ) ಉಪಹಾರಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು. ಅರಸರಿಗೆ ಕಪ್ಪ, ಕಾಣಕೆಗಳು ಸಲ್ಲತ್ವವೇ. ಮೊದಲನೆಯದು ನಿಶ್ಚಯ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಲಿ ಪರರ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ ಸಂದಾಯ ಮಾಡಬಹುದಾದ್ದು; ಕಾಣಕೆ ಅವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಒಟ್ಟಿಸುತ್ತಕ್ಕದ್ದು. ಕಾಣಕೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅನೇಕ ನಾಗರಿಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದು ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದಾರ್ವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕಾಣಕೆ ಇದೆ. ಉದ್ರುವಿನಲ್ಲಿ ನಜರ್ ಅಥವಾ ನಜರಾನಾ ಇದೆ. ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಜರ್ ಎಂದರೆ ನೋಟ ಅಥವಾ ಕಾಣುವಿಕೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಕಾಣಕೆಯೆಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವ ಶಬ್ದ ಹೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ, ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ದರ್ಶನೀ ಶಬ್ದಗಳು ಇವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ present (ಪ್ರೆಜೆಂಟ್) ಎಂದರೂ ಮೊದಲಿಗೆ ರಾಜಾದಿಗಳ ಮುಂದೆ ಹಾಜರಾಗುವಾಗ ಕೊಡುವ ಉಚಿತ ಧನವೇ. ಆಮೇಲೆ ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಡುಗರೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. Presentನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅಥವಾ ಕಾಣಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ನೇರವಾಗಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಡರು ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಣಕೆ ಏಶಿಯದ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಶೇಷವಾಗಿರಲಾಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ದರ್ಶನ, ಕನ್ನಡದ ಕಾಣಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಅರಬ್ಬಿಯ ನಜರ್ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಕನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಭಾಯೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆಯೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಹಿರಿಯರನ್ನು, ದೇವರನ್ನು, ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರನ್ನು ಕಾಣಹೋಗುವಾಗ (ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದಲ್ಲ!) ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಾರದೆಂಬ ಶಿಷ್ಟಾಭಾರವೇ ಇದೆ. ಬಹುಶಃ ಪೂರ್ವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿರುವ ಲಂಚದ ಮೂಲ ಇದರಲ್ಲೇ ಇದೆ.

ಕನಾರ್ಟಿಕದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಿಕನಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿದಾರ ಕೊಡುವ ಬೆಳೆಯ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಲಾವಣೆ ಎಂದು ಕೆಲವೆಡೆ, ಗೇಣ ಎಂದು ಕೆಲವೆಡೆ ಹೆಸರುಂಟು. ಇವು ಸುಮಾರಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳು. ಲಾವಣೆ ಎಂಬುದು ಮರಾತಿಯ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಶಬ್ದವಾದರೂ ಅದರ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಲಾ (= ಕೊಯ್, ಕತ್ತರಿಸು) ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಯಾಗ ಭೂಮಾಲಿಕನಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿದಾರ ಕೊಡುವ ಅಂಶ (ಲಾವನ = ಕೊಯ್ಯುವಿಕೆ) ಅಥವಾ ಭಾಗ ಎಂದು ಅದರ ತಾತ್ತ್ವಿಕ. ಕಣದಲ್ಲಿಯೇ ಒಡೆಯ—ಸಾಗುವಳಿದಾರ ನಡುವೆ ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಳನ್ನು ಭಾಗಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಲಾವಣೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಲಾವಣೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಟಿಕದಲ್ಲಿ ಕೋರು ಎಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಕೋರು, ಕೂರು ಪದಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ದಾರ್ವಿಡದಲ್ಲಿ ಭಾಗ, ಪಾಲು ಎಂಬರ್ಥಗಳಿವೆ.

ಗೇಣಯ ಮೂಲ ರೂಪ ಕೇಣಯೆಂದು ಹಳೇ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಅದು ಸಂಸ್ಕृತ ಕೇಣಯ ತದ್ವವ ರೂಪ. ಮೂಲಾರ್ಥ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ (= ಬೆಲೆಗೆ) ಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮಾರುವುದು. ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಅದು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಿಡಿಯುವುದು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೇಣ ಎಂಬುದು ಬೆಳೆಯ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕೆಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗೇಣ ಸಲ್ಲಬಹುದೆಂದು ದಾಖ್ಯಣ ಕನ್ನಡದ ಮಧ್ಯಯಗೇನ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗುತ್ತಿಗೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಕಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯ ಪಾಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆಯಲಿ, ಬಿಡಲಿ ಗೇಣ ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಇದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗೇಣಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಎಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು.

ಗೇಣಯ ಮೂಲ ರೂಪವಾದ ಕೇಣ, ಹೀಣ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೀ ಭೂಸಾಗುವಳಿದಾರನು ಮಾಲಿಕನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಗುತ್ತಿಗೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಸುಂಕದ ಕೇಣಕಾರರು ಇದ್ದರು. ಅವರು ಸುಂಕ ವಸೂಲಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಒಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮೊಬಲಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಅವಶೇಷ ಬ್ರಿಟಿಶರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಉಳಿದಿತ್ತು. (ಹೋಳಿ ದಾಟುವಾಗ ಕಡವಿನಲ್ಲಿ ಸುಂಕ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಸರಕಾರ ಲೀಲಾವಿನ ಮೂಲಕ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು.) ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕೇಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಆ ಹಕ್ಕು ಪಡೆದವರು ಗುತ್ತೇಡಾರರಿನಿಸಿದ್ದರಷ್ಟೆ.

ಈ ಗುತ್ತಿಗೆ, ಗುತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಯಗದಿಂದಷ್ಟೇ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಒಂದ ಪದ. ತಮಿಳನಲ್ಲಿಯೂ ಪುತ್ತಿಗೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗೊತ್ತು (= ನಿಶ್ಚಯ ಸ್ಥಾನ) ಪದದಲ್ಲಿ ಆದರ ಬೇರು ಹುಡುಕುವ ಭಪಲ ಒಂದರೂ ಅನೇಕ ಆಡಳಿತ ಪದಗಳಂತೆ ಇದೂ ಕೂಡ ಉತ್ತರದಿಂದ ಒಂದಿದೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿಗಳಿರಡರಲ್ಲಾಗುತ್ತಾ ಪದ ಇದೆ. ಅದೂ ಗುತ್ತಿಗೆಯೆಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಕಂದಾಯ ಎಂಬುದು ಭೂಮಿಗಾಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ತೆರಬೇಕಾದ ಕರ. ಇದು ತೆಲುಗು, ತಮಿಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದೆಯಾದರೂ ಸಂಸ್ಕृತದಿಂದಲೇ ಒಂದ ಪದ. ಆಯ ಎಂದರೆ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ರಾಜನಿಗೆ ಬರತಕ್ಕ ಆದಾಯವೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯೂ ಸ್ತೋತ್ರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕಂದ ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪದ ಸ್ವಂಧ್ (= ಸಂಗ್ರಹಿಸು, ವಸೂಲುಮಾಡು) ಧಾರುವಿನಿಂದ ಒಂದದ್ದು. ಸ್ವಂಧ್ ಎಂದರೆ ಹೆಗಲು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಧಾನ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಾತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ನೆನೆದರೆ ರಾಜನಿಂದ ನೇಮಕವಾದವನಿಗೆ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಹಾಕುವ ಆಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಂಧಾಯ = ಕಂದಾಯ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಒಂದದ್ದು ಅರ್ಥವಾಗುವ ಮಾತ್ರ.

ಸುಂಕ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕृತದ ಶುಲ್ಕದ ತದ್ವವ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಶುಲ್ಕದ ಅರ್ಥ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ತೆರಕ್ಕೆ (ಮುಂಗಡ, ಹೆಣ್ಣಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಬೆಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಶುಲ್ಕ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ, ನದಿ, ಗಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಸುಂಕ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇರುವ ತೆರ, ತೆರಿಗೆ ಶುಲ್ಕದ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ duty (ಡೂಟಿ) ಕನ್ನಡದ ಸುಂಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು. ಆದರ ಅರ್ಥ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸಂದಾಯವಾಗಬೇಕಾದ್ದು due -

ಲ್ಯಾಟ್ನಿನ್ debere. ತೆರಿಗೆ ಎಂದರೂ ತೆರತಕ್ಕದ್ದು, ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದೇ ಅಲ್ಲವೇ ? (ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪ ಎಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ).

ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಸುಂಕಕ್ಕೆ ಹತೀರವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ cessn (ಸೆಸ್) ಮೂಲ ಕೌಶಲಕದ್ದು. ಅದು assesn (ಅಸೆಸ್) ಸೆಂಡ್ಪ್ರರೂಪ. ಅದು cedere ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟ್ನಿನ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಅದರ ಅರ್ಥ ಕೂತಿರುವಿಕೆ. ಜನ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಹಣದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನಿಣಾಯಕರು ಆಸೀನರಾಗಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಸೆಸ್. ಶಬ್ದಗಳು ಎಷ್ಟು ಸುತ್ತು ಬಳಸಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ನಿದರ್ಶನ. Cessಗೆ ಶಬ್ದಶಃ ಸಮಾನವಾದ ಪದವನ್ನು ನಾವು ಟಂಕಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅದನ್ನು ಸದನ ಎನ್ನಬೇಕಾದೀತು !

೪೮

ಶಾಪ ವೃತ್ತಾಂತಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಪುರಾತನ ಆಖ್ಯಾನಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ವೇದಗಳು, ಬಬಿಲೋನಿಯನ್, ಆಸೀರಿಯನ್ ದಾವಿಲೆಗಳು ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಪದ ವಿಷಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಪ ಎಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ, ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ನೋಂದ ಅಥವಾ ಹೋಪಿಸಿದ ದೇವತೆ, ಖಣಿ, ಮುನಿ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ವೃಕ್ಷ, ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣ ಕೂಡ, ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೇಡು ಹಾರ್ಡೆಸುವುದು. ಸಂಸ್ಕೃತಾಸ್ತವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದವರು, ಶಾಪ ಮತ್ತು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪರ ಇವರಡೂ ಪುರಾತನ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ, ಉಚ್ಛರಿತ (ಅಂದರೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ) ನುಡಿಯ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವಾಸದ ದ್ಯೋತಿಕವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಶಾಪ ಶಬ್ದವೇ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಪ್ ಧಾತುವಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವುದು, ಆಣೆಯನ್ನು ಇಕ್ಕುವುದು/ ಇಕ್ಕುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕೇಡು ಹಾರ್ಡೆಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥ ಇದ್ದರೂ ಶಪ್ ಎಂದರೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನುಡಿಯಿಲ್ಲದು, ಬ್ಯಾಯಿಲ್ಲದು ಆಕ್ಷೋಶ ಮಾಡುವುದು ಎಂಬುದೇ ಮೂಲಾರ್ಥ. ಆ ಧಾತುವಿಗೂ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲೀಯಮ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ‘ಶಬ್ದ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ; ಬಹುಶಃ ಶಪ್ತವೇ ಶಬ್ದ.)

ಶಾಪ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಛರಿಸಬೇಕು; ಮತ್ತು ಅದು ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗತಕ್ಕವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಬೇರೆ ಆಗಂತುಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅದು ಕೇಳಿಸದಿದ್ದರೂ ಶಾಪ ಸಫಲವಾಗಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ. ಪರೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ಶೃಂಗಿ ಮುನಿ ಅವನ ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅರಸನಿಗೆ ಅದರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲಿ “ತೆಗೆದುಕೋ ಶಾಪ” ಎನ್ನುತ್ತ ಕರುಂಡಲದಿಂದ ನೀರೆರಚಿ ಮುಷಿಮುನಿಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಪಿಸುವುದು ನಿರಾರ್ಥಕ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಾಪಕ್ಕೆ ಸಮಾವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ curse ಶಬ್ದದ ನಿರ್ವಚನ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅದು ಫ್ರೆಂಚಿನ curoier = ಆಕ್ಷೋಶಪೂರ್ವಕ ಕೇಡು ನುಡಿಯಿಲ್ಲದು ಎಂಬ ಪದದಿಂದ

ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ತರ್ಕಸಲಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೋಶ (= ಕೊಗು) ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ಚೀನ ಬಬಿಲೋನಿಯನ್-ಸೀರಿಯನ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಮಮಿತ್ (mamit) ಎಂದರೆ ಶಾಪ, ಮಮಿತ್ ಎಂದರೆ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ಅಥವಾ ಪಾಪಿ; ಮಮ್ಮೆ ಎಂದರೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಧ್ವನಿ ಅಥವಾ ಉಚ್ಚರಿತ ಶಬ್ದ. ಇಸ್ಲಾಮಿನಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಪ, ವರ ಕೇಳಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಸಾಮೋಹ ದ್ವೀಪದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಶಾಪವನ್ನು ಆಕ್ಷೋಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಾಪದ್ದೇ ಒಂದು ರೂಪ ಶಪಥ; ಶಪಥ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಘೋರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಇದನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ದೇವತೆಯ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. “ವರುಣೇತಿ ಶಪ” ವರುಣನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಶಪಥ ತೊಟ್ಟೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಯಗ್ರೇದದಲ್ಲಿದೆ. ವರುಣ ಸತ್ಯದ (ಯತಸ್) ದೇವತೆಯನಿಸಿದ್ದ. “ಚತುರಂತ ಕ್ಷಿತಿಕಾಂತ ಕೇಳಾ....” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪಂಚಭೂತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಭೀಮನು ಕೌರವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಶಪಥ ತೊಡುತ್ತಾನೆ. ದೇವತಾಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶಪಥ ಮಾಡುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪುರಾತನ ಮಾನವ ಉಚ್ಚರಿತ ಶಬ್ದದ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಭಯಭರಿತ ವಿಶ್ವಾಸದ ದ್ಯೋತಿಕವಾಗಿದೆ. ವೇದದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳ್ಳಿ ಶಪಥದ (ಅನೃತಂಶಪ) ಸುದ್ದಿ ಬರುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಉಚ್ಚರಿತ ಶಬ್ದದ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆ ಸಡಿಲಾದದ್ವರ್ಧಿಂದಲೇ “ಇದಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ, ಇದಂ ಕ್ಷಾತ್ರಂ, ಶಾಪಾದಪಿ ಶರಾದಪಿ” (ಇದು ಬ್ರಾಹ್ಮ, ಇದು ಕ್ಷಾತ್ರ, ಶಾಪವೋ ಸ್ನೇಶರವೋ ಸ್ನೇ) ಎಂಬ ಮಾತು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಶಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾದ ವರ ಎಂಬುದು ವ್ಯಧಾತುವಿನಿಂದ ಒಂದದ್ದು. ವ್ಯಧಾತುವಿನ ಒಂದರ್ಥ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದುದು ವರ; ಬಹಳ ಗಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಮೇಲು ಎಂದು ಆರಿಸಿಕೊಂಡವನು ವರ; ಹಾಗೆಯೇ ಇವನೇ ಬೇಕು ಎಂದು ಆರಿಸಿಕೊಂಡವನೂ ವರ; ಇದೇ ಬೇಕು ಎಂದು ದೇವತೆಯಿಂದಲೋ ಮಹಾಮಹಿಮರಿಂದಲೋ ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದೂ ವರ. ಈ ವರ ಕೂಡ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆ ಹೊರತು ಮೌನವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವರ ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಶೀರ್ವಾದ ಕೂಡ ವರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆಶೀರ್ವಾದ ಕೂಡ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾದದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ (ಆಡಿದ) “ಮಾತು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ.”

ಶಾಪ ವರಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ತುಂಬ ಪೂರ್ಚೀನವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳದ್ದು. ಪುಣ್ಯ ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. (ಒಳ್ಳಿಯದು ಮಾಡುವುದು ಮಾನವ ಕರ್ತವ್ಯವಾದದ್ವರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಪಾಪ, ಹೊರತು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯ ಎಂಬ ಜಮಾ ಲೆಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕ್ಷೇಸ್ತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮೂಲತಃ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ವಯ್ಯಾಕರಣರು ಪುಣ್ಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪುಣ್ಣ ಎಂಬ ಧಾತುವಿಗೆ ತಗಲಿಸುತ್ತಾರಾದರೂ ಅದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವ (ಶುದ್ಧವಾಗಿಸು, ಸೋನು) ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. “ಸಕುಮಿವ ತಿತಲನಾ ಪುನಂತೋ” (ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಜಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೋನಿಸಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೋನಿಸಬೇಕು) ಎಂಬ ಮಾತು ವೇದದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪುಣ್ಯ ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧ ಎಂಬುದೇ ಮೂಲಾರ್ಥ. ಸುಗಂಧ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಗಂಧಾ ಎಂಬ ಮಾತು

ಯಗ್ನೇದದಲ್ಲಿದೆ. ಶುದ್ಧವಾದದ್ದು ಇಹಕ್ಕೂ ಪರಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಶಬ್ದವು ಭಾವಿ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡಿಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಒಳಿತು ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಾಚಿತು. ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯ ಶಬ್ದ ತಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ ದಾವಿಡದ ಪ್ರಾಣ (= ಪ್ರಯತ್ನಿಸು, ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡು) ಧಾತುವಿನ ಪ್ರಭಾವ ಸೇರಿರಲೂಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಪುಣ್ಯ ಎಂದು ಈಗ ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯತ್ನ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಯಗ್ನೇದದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸುವ ಪುಣ್ಯ ಒಳಿತು, ಪವಿತ್ರ, ಮಂಗಲಕರ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹೃತವಾಗಿದೆ.

ಪಾಪವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಗ್ನೇದದಲ್ಲಿ ಇದು ದುಷ್ಪ, ದುಷ್ಪಮರ್, ಅಮಂಗಲ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಧರ್ಮಿಕ ಅದು ಕೇಡು, ಕೇಡಿಗ ಎಂಬ ಅಭಿಪೂರ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ sin (ಸಿನ್) ಎಂಬುದೂ ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಹಳೇ ಸ್ಟ್ರೋಕನ್, ಡಚ್, ಲ್ಯಾಟ್ನ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಅದರ ಬಾಂಧವ ಶಬ್ದಗಳೂ ಅಪರಾಧ, ಅನ್ಯಾಯ, ದುಷ್ಪಮರ್ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅರಬ್ಬಿ ಗುಹಾನ್ ಕೂಡ ಅಪರಾಧ ಎಂಬರ್ಥದೊಡನೆ ಪಾಪ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಚಿತ, ಕೂರಕಮರ್ಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಇದ್ದ ಈ ಪದಗಳು, ಮುಂದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಏರುವ ಮೂಲಕ ಮಾಡುವ ದ್ಯು-ಧರ್ಮದೊಂಹಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಇಹ ಪರಗಳಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಚಿತ ಕಮರ್ಗಳಿಗೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಬೆಳೆದುವು.

೪೯

ಸರ್ ಶಬ್ದವನ್ನು ಈಗ ಎಲ್ಲ ಶಾಲಾಬಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸಂಭೋಧಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕಭೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದದಿಂದಲೇ ಸಂಭೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯೇಯೊಡನೆ, ಆಡಳಿತೊಡನೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಈ ಶಬ್ದ ಹಳೇ ಪ್ರೆಂಚ್‌ನಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಪ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ sire ಆಗಿದ್ದ ಅದು ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟ್ನಿನಲ್ಲಿ senior. ಅದರರ್ಥ ಹಿರಿಯ. ನಮ್ಮ ಗುರು ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡದು ಭಾರವಾದ್ದು ಎಂದಲ್ಲವೇ ಅರ್ಥ ? ಹಿಂದೆ ಪಾದಿಗಳನ್ನೂ ಈಗ ಬಿ.ಎ. ಎನ್ನುವ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರನ್ನೂ sir ಎಂದು ಸಂಭೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ರಾಜರಿಂದ knight (ನೈಟ್) ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ಅವರ ಅಂಶಿತ ನಾಮವನ್ನು Sir ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಶೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸರ್ ಸಿ. ವಿ. ರಾಮನ್. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಯಾದಾಪೂರ್ವಕ ಆಕ್ಷೇಪ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕಾದರೂ ‘ಸರ್’ ಎಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸಂಭೋಧಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ. “ಸರ್ ! ನೀವು ಸುಳಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ !” ನಾವು “ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದುಂಟಲ್ಲವೇ ?

“ಸರ್” ಮೂಲ ಬೇರೆ, ಸರದಾರ್ ಮೂಲ ಬೇರೆ. ಎರಡನೆಯದು ಘಾರಸಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಸರದಾರದ ಸರ್ ಸಂಸ್ಕತದ ಶಿರಸ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಲೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯ, ಮುಂದಿನ ಇತ್ಯಾದಿ. ದಾರ್ ಎಂಬುದು “ಅದುಳ್ಳ” ಎಂಬರ್ಥದ (ನಮ್ಮ ಕಾರ, ಗಾರಕ್ಕೆ ಸಮಾನ) ಪ್ರತ್ಯೇಯ. ಸರದಾರ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೈನಿಕರ

ನಾಯಕ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಬಳಸುವುದಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಯುದ್ಧಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ನಮ್ಮ ಸೀಬಿರೆಲ್ಲ ಸರದಾರ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ.

ತಲೆಯ ಮಹತ್ವ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕृತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದದೇ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ headman, head-master (ಹೆಡ್‌ಮ್ಯಾನ್, ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರ್) ಇತ್ತಾದಿ ಇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಲೆಯಾಳು ಪದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಬಿಂಬಿತ್ತೀರು ಅನಂತರದ ಪ್ರಯೋಗ. ತಮಿಳಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿವನ್ನು ಇದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಹೇಳಲು ತಲೆಗಿಂತಲೂ ಮುಖವನ್ನೇ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖಿಯಾ. ಕನ್ನಡದ ಮುಂದಾಳು ಮುಖವನ್ನು ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆಯನ್ನು ವರಿಷ್ಟತ್ವದ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಸಂಸ್ಕृತದ ನಾಯಕ ನೀ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. (ಒಯ್ಯಿ, ಕರೆದೊಯ್ಯಿ.) ಮುಂದಿನಿಂದ ಹೋಗುವವ ಎಂದು ಅದರಿಂದ. ಸೈನ್ಯಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಎಂಬ ಅಂಶನೇ ಇದೆ.

ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪುಢಾರಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಈಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪದಾರ್ಶಿತ್ವದ್ವಿನಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಮರಾತಿ ಪದ. ಮರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಢೇ ಎಂದರೆ ಮುಂದೆ: ಪುಢಾರಿ ಎಂದರೆ ಬರೇ ಮುಂದಾಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆ ಇಲ್ಲ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಪುರೋಹಿತ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಮುಂದಾಳು (ಪುರಸ್ = ಮುಂದೆ, ಹಿತ = ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವ) ಎಂದೇ ಮೂಲಾರ್ಥ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು “ಪುರೋಹಿತ” ಎಂದು ಸಂಚೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಅಗ್ನಿಮಿಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ.)

ಘಾಷೇಬ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅರ್ಥಾವತಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸರಕಾರಿ) ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು (ಜಾತ್ಕಾರ್ತಿಕವಾಗಿ) ಸಂಚೋಧಿಸುವ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಪದವಾಗಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಳಿಕೆಯ ದಾಯವಾದ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯ ಘಾಷಿಬ್ ಮೂಲ. ಅದರ ಅರ್ಥಗಳು ಉಳ್ಳವ, ಒಡೆಯ, ಮಹಾಶಯ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮುಸ್ಲಿಮರೂ ಘಾಷೇಬರೇ. ಅದೂ ಸರಿಯೇ. ಮುಸ್ಲಿಮರು ತಂದ ಮಾತು ತಾನೇ ಅದು? ಅದೇ ಕೆಳ ವರ್ಗದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ಸಾಬಿಗಳಾಗಿ (ಜಟಕಾ ಸಾಬಿ, ಕಲಾಯಿ ಸಾಬಿ) ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಜಾತಿಯನ್ನೇ ಸಾಯ್ಯರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬನನ್ನು ಸಾಬ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಜಾತಿ ವಾಚಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಂಕಣಿಗರು ಅದನ್ನು ಗೌರವಾರ್ಥ ಹೀನಾರ್ಥ ಎರಡರಿಂದಲೂ ಮುಕ್ಕೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಕೇವಲ ತುಂಬ ಸಲಿಗೆಯ ಮಾತಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಾರಾಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. (“ಕಸ್ಲಾ ಸಾಯ್ಯಾ” ಎಂದರೆ “ಎನು ಮಾರಾಯ ?” ಅಂತ.) ಅದೇ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಾಗ ಸಾಯ್ಯಣ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಉದ್ಯು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಬ್ ಲೋಗ್ ಅಂದರೆ ಬಿಳೀ ಜನರೂ ಹೌದು! ಅಧಿಕಾರ ಬಿಳಿಯರ ಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದದ್ದನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರ ದ್ಯೂತಿಕ ಇದು.

ಸವಾರ ಎಂದರೆ ಕುದುರೆ (ಅರ್ಥವಾ ಬೇರೆ ವಾಹನದಲ್ಲಿ) ಹೋಗುವಾತ. ಇದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎರಡು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪದ: ಮೊದಲು ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಮೂರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಸವಾರ (ಅಶೋಕನ ಸಾಂಚಿ ಶಾಸನ) ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ; ಹಳೇ ಪಶ್ಚಿಮಯನ್ ಅಸವಾರ-ಅಸಬಾರಿ ಕುದುರೆ ಏರಿದವ (ಸಂಸ್ಕृತ ಅಶ್ವ-ಭಾರಿ.) ಹೊಸ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಸವಾರ ಎಂದಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಳಿಕೆಯಾಡನೆ ಮತ್ತೆ ಬಂತು.

ಹಿಂದೀ, ಉದುರ್ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನಂತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಈ ಹೊಸ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಕುದುರೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ವಾಹಗಳನ್ನೇರಿದ್ದೂ ಸಾರಿಯೇ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆಡ್ಯರ ಆಗಮನವಾದಾಗ ಸಾರಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಾರಿ ಬಂತು ಎನ್ನುವ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನೂ ಅದು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೀ ಉದುರ್ಗಿನಲ್ಲಿ ವಾಹನಗಳ ಮೇರವಣಿಗೆ ಸಾರಿ ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಿರುವುದು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಮೈಸೂರಿನ ಜಂಬೂ ಸಾರಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಕೇವಿಂದ್ರ, ರವೀಂದ್ರಿಯಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಕುಲನಾಮ ಟಾಗೋರ್ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಿತ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ತಾಕೋರ್. ಬಿಹಾರ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಾಕೋರಿನೆಂಬ ಭೂಮಾಲಿಕ ಜಾತಿಯೇ ಇದೆ. ಗುಜರಾತದಲ್ಲಿಯೂ ತಕ್ಕರ ಎಂಬ ಕುಲನಾಮ ಇದೆ. ತಾಪರ, ತಕ್ಕರ, ತಕ್ಕರ ಮೊದಲಾದವು ಆಡ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನಯಿಸುವ ಗೌರವ ಪದವಾಗಿರುವಂತೆ ದೇವತಾ ಮೂರ್ತಿ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಅದಕ್ಕಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಳೇ ತುರ್ಕಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ, ಸಾಮಂತ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಕೊಡುವ ತಗೀನ್ (ತಗಿತ್ - ಬಹುವಚನ) ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೆ ಪ್ರಚೀನ ಸುಮೇರಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಿಂಗಿರ್ (= ದೇವರು) ಇದೆ. ಇದೇ ತುರ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ತಗೀನ್ ಆಗಿ, ಟಕ್ಕಣ, ತಕ್ಕಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಿಂನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀರ ಕೆವಿ ಕಲ್ಲಣನ “ರಾಜತರಂಗಿಣೀ”ಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟುಚ್ಚಿಯವರು ತಕ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನು, ಶ್ರೀಷ್ಠರನ್ನು “ದೇವರು” ಎನ್ನುವ ಪರಿಪಾಠ ಇರುವಂತೆ ತಕ್ಕರ ಕೊಡ ಕುಲೀನರನ್ನು ಸಂಚೋಧಿಸುವ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಪದವಾಗಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

೨೦

ಶುಭ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಈಗ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಒಳಿತು ಆಗುತ್ತದೆಂಬ ಅರ್ಥ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶುಭ ಎಂಬುದು ಶುಭ್ರ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ನಿರುಕ್ತಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥ ತೊಳಗು, ಬೆಳಗು, ಹೊಳೆ, ಪ್ರಕಾಶಿಸು ಎಂದು. ಶುಭ್ರ ಎಂಬುದೂ ಇದೇ ಧಾತುವಿನ ಮಗು. ಎಂದರೆ ಶುಭಕ್ಕೂ ಬೆಳಕು ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ತಿಳಿಯತದೆ. ಪುರಾತನ ಮಾನವನಿಗೆ ಕತ್ತಲ ಮೇಲಿದ್ದ ಭಯ ಎಷ್ಟೆಂದರೆ ಬೆಳಕೇ ಶುಭ ಎಂದು ಅವನೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆ ಕಾರ್ಯಗಳು ದೀಪದ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಜರುಗಬೇಕು. ಮಂಗಳಾರತಿ ಎಂದರೆ ದೀಪಗಳನ್ನು ಸುಳಿಯುವುದು. ಶುಭ ಕಾರ್ಯದ ನಡುವೆ ದೀಪ ಆರಿದರೆ ಅದು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಲಕ್ಕೂಂದು “ದೀಪ” ವನ್ನು ಹಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲ ಸಲ ಧರ್ಮಪತ್ರಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಶೋಭನ ಪ್ರಸ್ತಾವನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಭಾಗ್ಯ ಎಂಬುದು ಕೊಡ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದು. ಭಗ ಉಳ್ಳದ್ದು ಭಾಗ್ಯ, ಭಜ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಇದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಡೆ, ಹೊಂದು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದರೂ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ದೇವತೆಗೆ ಭಗ

ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇರುವುದನ್ನೂ ಈತ ಸೂರ್ಯನ ಒಂದು ರೂಪವೆಂದೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಭಗನು ಪ್ರಚೀನ ಪಾರಸೀಕರ ಬಗ, ಅವನೂ ಸೂರ್ಯನ ಅಂಶ. ಪ್ರಚೀನ ಪಾರಸೀಕರು ಭಾಗವನ್ನು ಬೋಸ್ತ (ಅಧುನಿಕ ಪರೀಕ್ಯಾ ಬಖ್) ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನು ಆಗಿರಬೇಕು. ಬೆಳಕೇ ಭಾಗ್.

ಮಂಗಳ ಎಂಬುದು ಶುಭಾರ್ಥಕವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ. ಆದರೆ ಶುಭಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಂಗಳಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂಗಳ ಎಂಬುದು ಮಂಗಳಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ನಿರುಕ್ತ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಧಾತುವಿಗೆ ಹೋಗು ಎಂದರ್ಥವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಮಂಗಳ ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ಶುಭ ಇಲ್ಲವೇ ಹೋಗು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂಗಳ ಎಂಬುದು ಕುಡ (Mars) ಗ್ರಹದ ಹೆಸರೂ ಹೌದು. ಕುಜನು ಕೆಂಪುಗ್ರಹ ಎಂಬುದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂಗಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾದ ಅರ್ಥ ಇರಬಹುದೇ ಎಂದು ನೋಡುವುದು ಅಸಂಗತವಾಗದು. ಅರಿಸಿನದ ಬೇರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ವಾರಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಜಳ್, ಮಂಜಳ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಅರಿಸಿನ ಪ್ರತಿಯ ಕಡು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೂ ಅದೇ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲಿತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡು ಹಳದಿಯಾದ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಕ್ಕೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಂಜಳ್ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಡು ಕಿತ್ತಲೆ ಬಣ್ಣದ ಬೀಜವೊಂದಕ್ಕೆ ಮಂಜಟಿ, ಮಂಜಟಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ (ಅದನ್ನು ಗುಲಗಂಜಯಂತೆ ಬಂಗಾರ ಮತ್ತು ರತ್ನ ತೂಗುವಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು.) ಅರಿಸಿನ, ಸಿಂಧೂರ, ಅರಿಸಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟಃ ಅರಿಸಿನ ಪ್ರತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಕರವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇದೆ. ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಗಣಪತಿ ಸಿಂಧೂರ ವರ್ಣದವನು. ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳು. ಉಮಾ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಂಗಳ ದೇವತೆಗಳಿಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಕೋಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಉಮಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂದೆರಡೂ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಅರಿಸಿನ ಬೇರೆಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಅರಿಸಿನ ಬಣ್ಣದಿಂದಲೇ ಶುಭಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವೆಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವ ಮಾತ್ರ. ಮಂಜಳ್-ನಿಂದ ಮಂಗಳಕ್ಕೆ ಆದ ಬದಲಾವಣೆ ಸಹಜವಾದದ್ದು. ಮಂಗಳ ಗ್ರಹದ ಹೆಸರೂ ಆದರ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಬಂದದ್ದೇ ಇರಬೇಕು.

ಯಾವುದೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರೆಂಬರ್ಥದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳು ಗತಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದ ಬಲ್ಲವನನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಬಲ್ ವಲ್ ಎಂಬವು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಧಾತುವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿವೆ. ಶಕ್ತಿಯಳ್ಳವನೇ ಬಲ್ಲವನು ಇದಕ್ಕೆ ಸೋಜಿಗ ಬೇಡ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ದಕ್ಷ ಎಂದರೂ ಬಲವ್ಯಳ್ಳ, ಸಾಮಧ್ಯವಂತ. ಕಾರ್ಯದಕ್ಷ ಎನ್ನುವಾಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಬಲವ್ಯಳ್ಳವ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಬಲವ್ಯಳ್ಳವನನ್ನು ಬಲ್ಲವನೆಂದೂ ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ಬಲವ್ಯಳ್ಳವನನ್ನು ಬಲ್ಲಿದನೆಂದೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೇದ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಎಚ್ಕಣನೂ ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥನೇ. ಆದರೆ ಅವರದು ಬೌದ್ಧಿಕ ದಕ್ಷತೆ. ಚಕ್ಷ ಎಂದರೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಿಕೆ, ದರ್ಶನ. ಅವನು ಜ್ಞಾನಿ. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೂ ಅನಾದಿಯಿಂದ ನಂಟು. “ಕಂಡ”ದ್ದನ್ನು ಅವನು ಪರರಿಗೆ ಹೇಳುವವನೂ ಹೌದು. ಚಕ್ಷಣಕ್ಕೆ

ಹೇಳುವವನು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ “ವದತಾಂ ವರ” (ನುಡಿಯುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಟ) ಎಂಬ ಮಾತು ಪದೇ ಪದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ wise manಗೆ ಸಮಾನ ಏಚ್ಕೊಣ.

ನಿಷ್ಠಾತನ ದಾರಿ ಬೇರೆ. ವಿಂಗಡಿಸಿದರೆ ನಿಸ್ + ಸ್ವಾತ ಎಂದಾಗುವ ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿದವನು. ಇದು ಗುರುವಿನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೀಳೋಳುವಾಗ ಅವಭ್ಯಧ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿ ಅಪ್ಪಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವೀಗ ಸ್ವಾತಕ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಯೇ. ಹೀಗೆ ನಿಷ್ಠಾತ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದವ.

ಚತುರ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ cleverಗೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಅದರ ಮೂಲ ಶೋಧಿಸಿದರೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಚತುರನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕಾರ್ಯಸಾಧಕ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಚತ್ರ ಧಾತುವಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿದು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. ತನ್ನ ಗುಟ್ಟಗಳನ್ನು, ಬಹುಶಃ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು, ಹೊರಬಿಡದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯಜಾಣನೇ ಚತುರ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜಕಾರಣಚತುರ ತುಂಬ ಉಚಿತ ಪ್ರಯೋಗವಾದಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಚತುರ ಸಲ್ಲದು. ರಾಜಕಾರಣದ ಚತುರ್ ಉಪಾಯ (ನಾಲ್ಕು ಉಪಾಯ)ಗಳು ಚತುರೋಪಾಯಗಳೂ ಹೌದು. ಕುಶಲ ಚತುರನಿಗೆ ಹತ್ತಿರದವ. ಕುಶ ಎಂದರೆ ಮೊನೆಯಾದ ತುದಿಯಳ್ಳಿ ದರ್ಭರದ ಹುಲ್ಲು. ಚೂಪಾದ ಬುದ್ಧಿಯಳ್ಳಿವ ಕುಶಲ.

ಕೋರಿದ ಮತ್ತು ಪ್ರವೀಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನದೇ ಉಹೆಯನ್ನು ಈಗ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಅತಿ ಪ್ರಚೀನ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲವೇ? ಕುವಿಂದ ಎಂದರೆ ನೇಕಾರ, ವಯನ ಎಂದರೆ ನೇಕಾರಿಕೆ. ಇದು ಮಗ್ನೇದದಪ್ಪು ಹಳೆ ಶಬ್ದ. ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವಿಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾರ್ಥ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಗ್ನೇದದ ಇ, ಇ, ೧೦ನೇ ಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಂತ್ರಗಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತವೆ. “ಇಮೇ ವಯಂತಿ ಪಿತರಃ” “ಕವೇಶ್ವಿತ್ ತಂತುಂ ಮನಸ್ಸಾ ವಿಯಂತಾಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಮಕಾಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ೧೦೧ ದೇವತೆಗಳು ತಂತುಗಳನ್ನು ನೇಯಲು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾದ್ಧರು ನೇಯಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಮಂತ್ರ, ಯಜುವ್ರೇದದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಹಿರಿದಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಕುವಿಂದನೇ ಮುಂದ ಕೋರಿದ ಪದಕ್ಕೂ ವಯನವೇ ಏನವಾಗಿ ಪ್ರವೀಣಕ್ಕೂ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟಿರಲಾರದೇ? ವಯನ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಜ್ಞಾನ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈಶಾವಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ವಯನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಎರಡರ ಬೇರೂ ಒಂದೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

೪೧

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು “ಲಾಂಭನ್” (ಗುರುತು) ಇದೆ. ಶೈವರು, ಸ್ವಾತರು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಭಸ್ಸೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ; ವೈಷ್ಣವರು ನಾಮ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಸೇರಿ ಪುಂಡ್ರ ಎಂಬ ಪದವಿದೆ. ಉಧ್ವರ ಪುಂಡ್ರ, ವೈಷ್ಣವರ ನಾಮದ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಮೇಲಿಂದ

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ನಾಮೆ ಎಂದರೇನು? ನಾಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಯೋರೋಪ್ಯಾಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಎಂದೇ ಅರ್ಥವಿರುವುದು. ಅದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿಹ್ನೆಯ ಹೆಸರು ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂಬುದೀಗ ಪ್ರಶ್ನೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕೇಶವ ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಹೆಸರುಗಳ ಗುರುತಾಗಿ ಮೈಮೇಲೆ (ಮುಖಿವೂ ಸೇರಿ) ಹನ್ನೆರಡೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಇದು ವೈಷ್ಣವ ಆಗಮಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರ ವಿವರಣೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ, ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಹಬ್ಬಿದ್ದರೂ ನಾಮ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಣ ಅಥವಾ ಮೈಮೇಲೆ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು ಧರಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಯ ಗುರುತು ಎಂಬರ್ಥ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವುದು ತಿಳಕ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಅದೇ ಮಧ್ಯ ಲಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ ಟೋಕಾ ಕೂಡಾ ಆಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ನಾಮ ಎಂಬುದೂ ಅದನ್ನು ಲೇಖಿಸಿ ತಿರುಗಿಸಿದ ನಾಮ ಹಾಕು (ವಂಚಿಸಿ ಹಣಕೀಳು) ಇತ್ಯಾದಿ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳೂ ಇರುವುದು ದಾಖಿಲಾ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರು ತಿರುನಾಮ (= ಶ್ರೀನಾಮ; ಪವಿತ್ರ ನಾಮ) ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾಮ ಎಂಬುದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಿಹ್ನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ದಾಖಿಲಾದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬಹಳ ಪುರಾತನವಲ್ಲ. ದಾಖಿಲಾದ ಪಾಂಡ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ಸುತ್ತಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗಲ್ಲ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ಹಬ್ಬ ತೊಡಗಿದ್ದು ಇದನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ. ನಾಮ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಚೀನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ನಾಮಕ್ಕೆ ಬೇರು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾಮ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಲಲಾಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಿಸಲು ಆಧಾರವಿದೆ. ಲಲಾಮ ಎಂದರೆ ತಿಲಕದಂತೆ ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧಕ ಗುರುತು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಬಿಳಿ ಗುರುತಿಗೂ ಆ ಹೆಸರಿದೆ. (ನಾಮ ಬಿಳಿಯ ಗುರುತಲ್ಲವೇ?) ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣಾದಿಂದ ಬರೆದ ಗುರುತಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವರ್ವೇದದಪ್ತಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಲಲಾಮ ಶಬ್ದವಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿಹ್ನೆ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಲಕಾರಕ್ಕೆ ನಕಾರ ಬರುವುದು ಸಹಜ. ಲಿಂಗ ನಿಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಿಂಬ ನಿಂಬಯಾಗುತ್ತದೆ - ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಲಾಡು ನಾಡು ಆಗುತ್ತದೆ. ಲೋಲಕ ನೋಲಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಲಕಾರಗಳು ಒತ್ತೊತ್ತಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಮೊದಲನೆಯದು ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿರಬೇಕು. ಮೇಲಾಗಿ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಲಕಾರ ಬರುವಂತಿಲ್ಲವಾದರಿಂದ ಅದು ನಕಾರವುಳ್ಳ ರೂಪವನ್ನೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿರಬೇಕು.

ಪಂಗ ನಾಮ ಎಂದು ದಾಸರ ಪ್ರಯೋಗ ಇದೆ. ಪಂಗ ಎಂದರೆ ಕವಲು. ವೈಷ್ಣವರ ಮುಖಿದ ನಾಮ ಹುಬ್ಬಿಗಳ ಸಂದಿಯಿಂದ ಎರಡು ಕವಲಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಅದು ಪಂಗ ನಾಮ. ನಾಮ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಂಚನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬಂದದ್ದು ಬಹುಶಃ ತಿರುಪತಿ ತಿಮ್ಮಿಪ್ಪನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ. ಈಚೆಗಿನ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರಿಂದ ಕೂತದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಂತದ್ದಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡ ಸುಲಿಯುವುದು ರೂಢಿಯಾದದ್ದಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳಿಂದಲೂ ಇತರರಿಂದಲೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ವಂಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಮ

ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮೂರು ನಾಮ ಬೀಳುವುದು ಎಂಬ ನುಡಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ತಿರುಪ್ತಿಯ ನಂಟು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ.

ಪುಂಡ್ರ ಎಂಬುದು ವೈಷ್ಣವ ಶೈವರಿಭೂರ ಮತ್ತೀಯ ಗುರುತುಗಳಿಗೂ ಸಮಾನ ಶಬ್ದ. ಶೈವರದು ತಿಪುಂಡ್ರ, ವೈಷ್ಣವರದು ಉಧ್ವರ ಪುಂಡ್ರ. ಮತ್ತೀಯ ಗುರುತೆಂಬಧರದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾತ್ಯಾಯನ ಶೌತ ಸೂತ್ರಗಳಷ್ಟು ಪೂರ್ಚೀನ.

ನೀಳಗಳು ಬಹು ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಬಹು ವಿಧ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆನಿಸುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನೀಳವಾಗಿರಲಿ, ಕುಳ್ಳವಾಗಿರಲಿ ಕಢಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬುದು ಅರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಕ್ಕು ಪದವೇ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಮದ್ಯಕಾಲೀನ ಸಂಸ್ಕರದ ಮಹತ್ವಮಾದ ಗದ್ಯಪ್ರೇಮಕಥೆಯ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ. ಬಾಣ ಕವಿ ತನ್ನೀಕೃತಿಯ ನಾಯಿಕೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಅವಳ ಹೆಸರನ್ನೇ ತನ್ನ ರಮ್ಯ ಕಥಾನಕಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದನಷ್ಟೇ. ಕಾದಂಬರಿ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೋ, ಕದಂಬ ಪುಷ್ಟಿ ಮದ್ಯ, ಅರ್ಥವಾ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮದ್ಯ ಎಂದು. ನಮ್ಯ ಕವಿಗಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದವತಿ ಪ್ರಮದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತನ್ನ ನಾಯಿಕೆಗೆ ಆ ಭಾವದಿಂದ ಬಾಣಭಟ್ಟ ಆ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವನ ಗ್ರಂಥ ಅಶೀಲ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದು, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಾವೆಲ್ಲಿಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ನೀಳಗಳನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತೆಗಳು ಈ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೇ ಬಾಣ ಕೃತಿಯ ಹೆಸರಿಂದ ಕರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು.

ಆಧುನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹೆಸರಾದ ನಾವೆಲ್ ಫ್ರೆಂಚಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಹೊಸದು ಎಂಬರ್ಥದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ನೋವೆಲ್ಸ್ ಅದರ ಮೂಲ. ಹೊಸ ಮಾದರಿಯ ಕಥೆಯೆಂದಷ್ಟೆ ಅದರ ಅರ್ಥ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಬಾಣ ಕಾದಂಬರಿಯಂತೆಯ ಹಳೆಗಾಲದ ಲೋಕೋತ್ತರ ಕಾಲ್ನಿಕ ರೋಮಾನ್ ಕಥೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವಕ್ಷಿಂತ ಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ನೀಳಗಳಿಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಕಥೆಗಳೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ ಎಂದು ಕರೆದರು.

ನಾವೆಲ್ಗಿ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಉಪನ್ಯಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ನಮಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಭಾಷಣ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿಯವರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನ್ಯಾಸ ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ರಚನೆ, ರೀತಿ ಎಂಬ ಒಂದರ್ಥವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಉಪನ್ಯಾಸವೆಂದು ಕರೆದರಷ್ಟೆ. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನೇತ್ರೆಗಳಾಗಿದ್ದ ಬಂಗಾಲಿಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿಯವರು ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಎರವಲು ಪಡೆದರು. ದಕ್ಷಣ ಕನಾರ್ ಟಕದ ಮೊದಮೊದಲ ಸಾಹಿತೆಗಳು ನಾವೆಲ್ ಮತ್ತು ಉಪನ್ಯಾಸದ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿ ನವನ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಟಂಕಿಸಿದ್ದ್ಲಿ ಉಂಟು. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಿತಾಮಹರಾದ ವೇ. ತಿ. ಗಳಗನಾಥರು ಮರಾಠಿ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅದೇ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತಿಷ್ಟೆ.

(ಈ ಲೇಖನದ ನಾಮ ಶಬ್ದದ ಮೂಲದ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ಪ್ರೌ. ಕೆ. ಎಸ್. ನಾರಾಯಣಚಾರ್ಯರಿಗೂ, ಶ್ರೀ ಬನ್ವಂಜಿ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ನಾನು ಯಣಿ.)

೨೭

ನಮ್ಮ ಪಶುಪಾಲನ ವೃತ್ತಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಪದಗಳು ಇಂದು ಕೂಡ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇರುವುದು ಎಷ್ಟೇ ಬದಲಾವಣ ಹೊಂದಿದರೂ ಭಾಷೆಗಳು ಇತಿಹಾಸದ ಸಂಕೋಲೆ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಲಾರವೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಬರವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರನ್ನು ವತ್ಸ ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಭೋಧಿಸುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಈ ಶಬ್ದ ವೇದಕಾಲದಪ್ಪು ಹಳೆಯದು. ಅದರ ಪ್ರಾಧಿಮಿಕ ಅರ್ಥ ಆಕಳ ಕರು ಎಂಬುದಾಗಿ. ಈ ವತ್ಸಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖಾದಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ *vatulus* ಎಂದರೆ ಕರು. ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ನಾಸ್ರ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ *weder, vedr* ಮೊದಲಾದವುಗಳಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಟಗರು (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತರದು ಬಡಿದದ್ದು) ಎಂದೂ ಗಾಧಿಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಂಖಾದಿ ಪದಕ್ಕೆ ಕುರಿಮರಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಹೇಗೆದ್ದರೂ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಯ ಮರಿ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥ ಅದಕ್ಕಿಂದ. ಕರುವಿಗೆ ತಾಯಿ ಆಕಳು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮೊಲೆಯೂಡಿಸಿ ಮೈನೆಕ್ಕುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಶುಪಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ‘ವತ್ಸ’ ಎಂದೇ ಸಂಭೋಧಿಸಿದ್ದು ಸಹಜ.

ಸಂಸ್ಕृತಭಾಷೆಯಷ್ಟು ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವತ್ಸ ಬಂದದ್ದು ವಿಶೇಷವಲ್ಲ. ಉತ್ತರದ ಪ್ರಕೃತಜನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಬಚ್ಚೆ ಎಂದು ತದ್ವಾಪ ಹೊಂದಿ ಮಗ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆಕಳ ಕರುವಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಾಗ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೇ ಬಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಕ ಪ್ರತ್ಯಯ ತಗಲಿಸಿ ಬಢಾ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇನು ಆಯರ ಸಂಸ್ಕृತಿಯದು, ನಮಗೇನು ಸಂಬಂಧ? ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಂಡಾ ಎನ್ನುವಾಗಲೂ ಅದೇ ದನಗಾಹಿ ಸಂಸ್ಕृತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಂಡು ಎಂದರೆ ಆಕಳು ಕರು; ಕಂದಿ ಎಂದರೆ ಈದ ಆಕಳು. ತಮಿಳು “ಕನಾಱು.” ಮುಲಯಾಳ ‘ಕಡುಱ,’ ತುಳು ‘ಕಂಜಿ,’ ‘ಕುರುಬ್ಬಾ ಭಾಷೆಯ ‘ಬಿದ್ದಾ’ ಎಲ್ಲ ಕರು ಶಬ್ದದ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು. ಕೂಸು ಹಸುಳಿ ಎಂಬಭಾದಲ್ಲಿ ಮುಲಯಾಳ, ತೆಲುಗು ಕುರುಬ್ಬಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಕ್ಕೆ ಸಾಮ್ಯವುಳ್ಳ ಪದಗಳಿವೆ. ಕರು ಮತ್ತು ಕಂದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ.

ಈ ವತ್ಸ ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನಾಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕಿರಿಯರ ಮೇಲೆ, ಆಶ್ರಿತರ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ, ದಯೆ ಇರುವವರನ್ನು ವತ್ಸಲ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಪುತ್ರ, ವತ್ಸಲ ತಂದೆ; ಪ್ರಜಾವತಲ ರಾಜ ಇತ್ಯಾದಿ. ದಾಷ್ಟಿಣ್ಯಾಯಕ್ತವಾದ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆಯೇ ಹೊರತು ಪಿತ್ರವಾತ್ಸಲ್ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಜೀರ್ಣತ್ವವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯೋಗವೇ ಸೇ.

ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಪತ್ತರ, ವತ್ಸರ ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳಿವೆ. ಇದು ಕೂಡ ವತ್ಸಕ್ಕೆ (= ಕರು) ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅನುಮಾನ. ಒಮ್ಮೆ ಕರು ಹಾಕಿದ ಆಕಳು ಸುಮಾರು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಕರೆಯುತ್ತ ಆಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಈಯುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಆಕಳನ್ನು ‘ವರ್ಷಕಂದಿ’ ಎಂದೇ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಆಕಳು ಒಂದು ಕರು ಈಯುವ ಅವಧಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕರಾವು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕರಾವೆಂಬಭಾದಲ್ಲೇ ವತ್ಸರ ಜನ್ಯ ತಾಳಿರಬೇಕು. ಪಶುಪಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಆಧಾರವಾದ ಕರಾವನ್ನು

ಕಾಲಗಣನೆಗೆ ಬಳಸಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಗೋಧೂಲಿ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಜ್ಯೋತಿಷದಲ್ಲಿ ಹನ್ನರಡು ರಾಶಿಗಳ (ಮೇಷ, ವೃಷಭ ಇತ್ಯಾದಿ) ಹೆಸರುಗೊಂಡ ಲಗ್ನಗಳಿವೆಯೆ ಹೊರತು ಗೋಧೂಲಿ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಮೇಯಲು ಹೋದ ಆಕಳ ಹಿಂಡು ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಧೂಳಿಬ್ರಿಸುತ್ತ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಹೊತ್ತು ಗೋಧೂಲಿ ಲಗ್ನ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೇಷ, ವೃಷಭಾದಿ ಯಾವುದೇ ವಿವಾಹವಿಹಿತ ಮುಹೂರ್ತವಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಲಗ್ನವಾಗಬಹುದೆಂದು ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ ಗೋವುಗಳು ಧೂಳಿಬ್ರಿಸುವ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೇ ಯಾವ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಗೋಧೂಳಿ ಎಂದು ಕರೆದ ಪಶುಪ್ರಧಾನ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಆಕಳ ಹಿಂಡನ್ನೇ ಕಂಡರಿಯದಿರಬಹುದಾದ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಪದಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು, ಅಥವಾ ಅಗೋಚರ ಶಕ್ತಿಗಳು ಎನ್ನುವಾಗಲೂ ನಾವು ಒಮ್ಮೆತಃ ಪಶುಪಾಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಪದವನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಗೋಚರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇತರ ದಾರಿಗಳಿಂದ ನಿರುಕ್ತವನ್ನು ಹುಡುಕಬಹುದಾದರೂ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತುರು ಮೇಯುವ ಭೂಮಿ ಎಂದೇ ಪಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥವೆಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮಗ್ನೇದದ ನಾಲ್ಕನೇ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ‘ಗೋಚರ’ ಪದ ಗೋಚರಾವು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಾರಕ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿ ಕ್ರಿಯಾಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಸೇರಿತು. ಗ್ರಾಮ ದಾವಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರಾವು ಭೂಮಿಯ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಗೋವುಗಳು ಚರಿಸುವ (ಚರ = ನಡೆ, ಮೇಯು) ಪ್ರದೇಶ ಗೋಪಾಲಕನ ಕಣ್ಣಿಳಿನಲ್ಲೀ ಇರಬೇಕಲ್ಲ. (ಅದು ಉರಿನ ಎರಡು ಮೈಲು ಅಳವಿನೊಳಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.) ಆದ್ದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿಳಿನಲ್ಲಿರುವಂಥಾದ್ದು ಗೋಚರ. ಮೊದಲು ಕಣ್ಣಿಗಷ್ಟೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಚರತೆ ಆಮೇಲೆ ಇತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಇಂದ್ರಿಯಗೋಚರ, ಶ್ರವಣ ಗೋಚರ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.

ಗವೇಷಣೆ ಎಂಬ ಪದವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿತೇ ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸಲೇಡೆಯುಂಟು. ಗವೇಷಣೆ ಎಂದರೆ ಹುಡುಕುವುದು, ಅನ್ವೇಷಣೆ. ಗೋವನ್ನು ಈಷಿಸುವುದು ಗವೇಷಣೆಯೆಂಬುದು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ಮಾತು. ಆಕಳು ಕಳೆದು ಹೋದರೆ ಹುಡುಕಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಈಷಣ ಎಂದರೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಆಶೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆಕಳು ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿರಬೇಕು. ಮಗ್ನೇದದಲ್ಲಿ ‘ಗವೀಷ’ ಪದಕ್ಕೆ ಆಕಳಗಳಿಗಾಗಿ ಆಶಿಸುವುದು ಎಂಬ ಪಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥವಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಇಚ್ಛೆ ಹಂಬಲಗಳಿಗೆ ಅದು ಅನ್ವಯಿಸಿತು. ಆಶಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಹುಡುಕುತ್ತೇವಾದ್ದರಿಂದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಅದು ಪಡೆಯಿತು.

ಇವಲ್ಲದೇ ಗೋತ್ರ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕುಲ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ವೇದದಲ್ಲಿ ‘ಗೋತ್ರ’ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ‘ದನಗಳ ದೊಡ್ಡಿ’ ಎಂದಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡಿಯಂಥ ಯಾವುದೇ ಬೇಲಿ ಅಥವಾ ‘ಪ್ರಾಕಾರದಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಸ್ಥಳ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕರು ರಚಿಸಿಕೊಂಡ ವಸತಿ ‘ಗೋತ್ರ’ವಾಗಿ ಆ ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಕುಟುಂಬ, ಕುಲ ಕೂಡ ಗೋತ್ರವಾಯಿತು. ಇಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ

ಅನೇಕ ಮಣಿಗಳ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಗೋತ್ರಗಳಿವೆ. ಮಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯವ್ಯಂದಕ್ಕಾಗಿ ನೂರುಗಟ್ಟಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಭಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಕುಲ, ಕುಟುಂಬ ಎಂಬರ್ಥಗಳು ಬಂದಾಗಿತ್ತು.

೪೨

ಪಾತ್ರ, ಭಾಂಡಿ, ಭಾಜನ ಇವು ಪಾತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಪದಗಳು. ಪಾತ್ರ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಪದ. ಭಾಂಡಿ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಶಬ್ದ. ಭಾಜನ ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ವಿರಳವಾದರೂ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾದದ್ದು. ಮೂರನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆಯಾದರೂ ಇವುಗಳ ಕಢೆ ವಿಭಿನ್ನ.

ಪಾತ್ರ ಮಗ್ನೇದದಲ್ಲೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಸಾಧನ ಎಂಬುದಾಗಿ. ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟೀನ್, ಸ್ಥಾವಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳೊಡನೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಪಾ (ಗ್ರೀಕ್ ಪೇ, ಲ್ಯಾಟೀನ್ ಪೋತು, ಸ್ಥಾವಿಕ್ ಪಿ ತಿ) ಧಾತುವಿನಿಂದ “ಪಾತ್ರ” ಮಟ್ಟಿತು. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಗುವ ಹಾಗೇ ವಿಶಿಷ್ಟದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿರಾಸ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಿ, ಕುಡಿಯುವ ತಟ್ಟೆಯಿಂದ ಉಣಿವ ತಟ್ಟೆ, ತುಂಬಿದುವ ಕುಡಿಕೆ, ತಾಟಿನಲ್ಲಿ ಬಡಿಸಿಟ್ಟ ಉಣಿ ಹೀಗೆಲ್ಲ ವೇದಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅದು ಕ್ಯೇಕಾಲು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಪತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ಹಳ್ಳಗಳ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ತಳ ಅಥವಾ ಪಥವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡತೊಡಗಿತು. (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೊಡ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ, ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ). ಪಾತ್ರ, ಎಂಬುದು ದ್ವಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಿಂದ (“ಪಾ” ಧಾತುವಿಗೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳು ಎಂಬರ್ಥವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದೆ) ಏನನ್ನಾದರೂ ಪಡೆದವನು ಮತ್ತು ಪಡೆಯಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನು ಕೂಡ ಪಾತ್ರವೇನಿಸಿದ. ಕರುಣಾಪಾತ್ರ, ದಾನಪಾತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ. “ಸತ್ಯಾತ್ರಯೋಽ ದಾನಮಂ.” ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲಿದವನು “ಅಪಾತ್ರ”ನಾದ. “ಅಪಾತ್ರ ರಮತೇ ನಾರಿ” (ಹೆಣ್ಣಿ ಅಪಾತ್ರನಿಗೆ ಒಲಿಯತ್ತಾಳೆ). ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ “ಪಾತ್ರ”ಕ್ಕೆ ಈ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಪವಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ (ಮಣ್ಣನ) ಪಾತ್ರಗಳು ನಿಶ್ಚಯ ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಶೌತ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ “ಪಾತ್ರ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಳತೆ (ಒಂದು ಆಡಕ) ಎಂಬರ್ಥ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಟಿಸುವವನೂ “ಪಾತ್ರ”ನಾದ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಇವನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಕ ಅಥವಾ ಸಮಾವೇಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕರಾವಳಿ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಅಥವಾ ಭೂತಗಳ ಆವೇಶ ಹೊಂದಿ ನರ್ತಿಸುವವನನ್ನು “ಪಾತ್ರಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯಯರನ್ನು “ಪಾತರೆ”ದವರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಇರುವ ಭಾಂಡಿ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ

ಭಾಂಡ. ಇದು ವೇದಕಾಲದಪ್ಪು ಹಳೆಯದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮನು, ಮಹಾಭಾರತದಪ್ಪು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಪಾತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ತಮ್ಮಾಳಗೆ ಅಡಕಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಅನ್ವಯವಾಗಿದೆ. ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯಸಂಹಿತೆಯ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಂಡ, ಭಾಂಡ ಶಬ್ದಗಳು ವ್ಯಾಪಾರದ ಸರಕುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದವು. ಬಂಡಪಾಲೆ, ಭಂಡಾರ ಭಾಂಡಾಗಾರ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಇನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಕಾರ್ಥ ಪಡೆದು ಬಂಡವಾಳದಲ್ಲಿ ಅದು ಸರಕು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಮೀರಿ ಹಣದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಮೂಲತಃ ಸಂಸ್ಕृತದ್ದೋ ಎಂಬುದೇ ಸಂಶಯಾಸ್ವದ. ದೊಡ್ಡ ಮಣಿನ ಮಡಕೆ ಎಂಬರ್ಥದ ತಮಿಳು ಪಾಣ್ಯ, ಪಾಣಾ (ಕನ್ನಡ ಬಾನ ಬಾನಿ) ಶಬ್ದದ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪದಿಂದ ಭಾಂಡ ಮಟ್ಟಿರಬಹುದು.

ಭಾಜನ ಕೂಡ ಭಾಂಡದಪ್ಪೇ ಪ್ರಾಚೀನ, ಭಾಜ್ (= ಪಾಲು ಪಡೆ) ಧಾರುವಿನಿಂದ ಅದು ಬಂದಿದೆ. ಪಡೆದದ್ದು ತನಗೆ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ ಭಾಜನ ಎನ್ನವುದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು, ಪಾಲಿಗೆ ಆರ್ಥವಾಗಿರುವುದು ಎಂದಿತ್ತಾದಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತೃರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾಜನ ಎಂಬುದು ಪಾತ್ರದ ಆನೇಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ.

ಆದರೆ ಪಾತ್ರದ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಭಾಜನ ಪಾತ್ರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನದೀ ಭಾಜನ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಭಾಂಡ ಪದ ಮೂಲಧನ (ಬಂಡವಾಳ) ಅರ್ಥವಾ ಸರಕು ಎಂಬರ್ಥ ಪಡೆದಂತೆ ಪಾತ್ರ, ಭಾಜನಗಳು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ “ಅಪಾತ್ರ” ಎನ್ನವ ಬಿದಲು “ಅಭಾಜನ” ಸಲ್ಲದು. ಶಬ್ದಗಳು ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತೃತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಅಗಮ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಪದಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದಣ್ಡಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಪಾತ್ರ” ಪದವನ್ನು ತುಳು ಬ್ರಹ್ಮಣರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇತರರು ಭಾಜನ (ಭಾಜೆನೆ) ಪದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ, ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ವೆಸಲ್ (vessel) ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಇದು ಲ್ಯಾಟ್ನಿನ್ ವಾರ್ದ್ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಅಡಕವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ ಧಾರುವಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕृತ ಪಾತ್ರವಾದಂತೆಯೇ ಇದರ ಜನನ. ಇದೇ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹಡಗು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಹಡಗು ಕೂಡ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸರಕನ್ನು ಅಡಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ತಾನೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೂ ದೂರವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ದೂರ ಎಷ್ಟು! ಆದರೂ ತಮಿಳಿನ ಕಲ (ಮೂರು) ಮತ್ತು ತೆಲುಗಿನ ಕಲಮು ಶಬ್ದಗಳು ಪಾತ್ರವೆಂದೂ ಹಡಗು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕಲವ್ರಾ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕಲಮಡಿ ಎಂದರೆ ಹಡಗು ನಡೆಸುವವರು. ಕಲ್ಪನೆಯ ಸಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ನಿದರ್ಶನ.

ವೇದಕಾಲದಿಂದ ನಮ್ಮೊಡನಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾತ್ರ ಸ್ಥಾಲೀ. ಅನ್ನ ಬೇಯಿಸುವ ಹಂಡೆ. ಪಾತೇಲಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವರ್ವೇದ, ಬ್ರಹ್ಮಣ ಮೊದಲಾದವಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರು ಇತ್ತು. ಆಹುತಿಗಾಗಿ ಅನ್ನ ಬೇಯಿಸುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕ ಎಂಬ ಪದ ಇದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಧಾಲಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ಕವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾ ಕೊಳಗ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಧಾಲೀ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಟಪದ ತಾಟು ಅರ್ಥವಾ ಹರಿವಾಣ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ “ಸ್ಥಾಲೀ” ಪುರಾತನ

ಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ತಳಿಗೆ ಹೊಡ ಬಹುಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸ್ವಾಲಿಕಾ ಶಬ್ದದೇ ತದ್ವಾಪ. ಅದು ಹರಿವಾಣ ಎಂಬರ್ಥ ಹೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಕಲಶ ಎಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಠ. ನೀರು ತುಂಬುವ ಹೊಡ ಮತ್ತು ಅದೇ ಆಕಾರದ ಗುಂಡಾದ ಜಾಡಿ, ತಂಬಿಗೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗ್ನೇದದಲ್ಲೇ ಅದು ಕಾಣಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನ್ನು ಗಳಲ್ಲಿಯೂ calyx ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಇರುವುದರಿಂದ ಆಯ್ ಜನಾಂಗಗಳು ವಿಭಜನೆ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಅಂಥದೊಂದು ಪಾಠ, ಅವರೋಡನೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಅವಲಕ್ಷ ಅಥವಾ ಚುರುಮುರಿಯ ಭಟ್ಟೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ ಅದು ಹೊಡ ವೇದಗಳಷ್ಟಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀತ ಸೂತ್ರಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ. ಧಾನ್ಯ ಹುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ “ಭ್ರಜ್ಜನ” ವೆಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಖಾದಿಯಾಗಿ ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ phrygein, ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ fregere ಪದಗಳಿವೆ. ಭ್ರಾಷ್ಟೆ ಎಂದರೆ ಹುರಿಯುವ ಹಂಚು. ಭ್ರಾಷ್ಟೆ ಎಂದರೆ ಹುರಿಯುವ ಕೆಲಸ. ಅದರಿಂದಲೇ ಭಟ್ಟೆ ಬಂದಿದೆ. ಹುರಿದ ಧಾನ್ಯದಿಂದ ಮಾಡುವ ಶಾದ್ಯಗಳ ವಿಚಾರ ಯಜ್ಞ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

೨೪

“ತುರುಕರು ಕರೆದರೆ ಉಣಬಹುದಣ್ಣು” ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರು ಹೇಳಿ ತುರು ಮತ್ತು ಕರು ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಚಮತ್ವಾರ ಮಾಡಿದರು. ಮುಸಲ್ಲಾನರು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುರುಕರು ಎನ್ನುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಹಳೇ ಮಂದಿಯ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಗಭೀರಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ತುರುಕರು ಮೂಲ ಮುಸಲ್ಲಾನರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅರಬರು ಮೂಲ ಮುಸಲ್ಲಾನರು. ಪ್ರಥಮತಃ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರಬರದೇ ದಾಳಿ ಆದದ್ದು. ಕುಲದಲ್ಲಿಯೂ ತುರುಕರು ಅರಬರಿಗೆ ಹತೀರದವರಲ್ಲ. ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯದ ಅನಾಗರಿಕ ಯೋಧ ಕುಲ ಅದು. ಇಸ್ಲಾಮ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವರೇ ಮತಾಂತರ ಪೈಗಂಬರದ ಅನಂತರ ಕೆಲ ಶತಮಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಆದದ್ದು. ಆದರೆ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಪಕ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಗೆದ್ದು ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಯುಧದ ಹರಿತವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ನೆನಪು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದವರು ತುಕ್ಕ ಮೂಲದ ಮುಸಲ್ಲಾನ ಸೇನಾನಿಗಳು; ಕುತ್ತದ್ದಿನನಿಂದ ಬಾಬರನವರೆಗೆ ಆನೇಕ ಮಹಾ ಸೇನಾನಿಗಳು ತುಕ್ಕ ಕುಲದವರು. ಹೀಗೆ ಭಾರತದ ಬಹುತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತುರುಕ ಎಂಬುದು ಮುಸಲ್ಲಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಪದವಾಗಿದೆ. ಯವನ ಎಂಬ ಪದದೊಡನೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ತುರಷ್ಟೆ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ತುರುಕ್ಕು ಇವೆ. ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತುರುಕ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ತುಕ್ಕ ಭಾಷೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ತುಕ್ಕ ಸುಲಾನರ ಮತ್ತು ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಆಯುಧ ಕೌಶಲ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಕೆಲ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿದೆ. ತೋಪ್ (ಫಿರಂಗಿ), ತುಪಾಕ (ತೋಪ್, ತುಪಕ), ಬಾಕೂ

(= ಚೂರಿ), ಕೃಂಚೀ (= ಕತ್ತರಿ) ತುಕ್ಕ ಪದಗಳು. ಉದ್ದರ್ಶ ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರೂ ತುಕ್ಕರಿಟ್ಟಿದ್ದು. ತುಕ್ಕಯಲ್ಲಿ ಒದ್ದು ಎಂದರೆ ಶಿಬಿರ, ಬೀಡು. ಪಶ್ಚಿಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆ ಆ ಪದವನ್ನು ಸ್ವೇಕರಿಸಿ ಪೇಟೆ, ಬಾಚಾರ್ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಅಂಗಡಿ ಪೇಟೆಯ ಭಾಷೆ ಅಂದರೆ ತಾವು ಗೆದ್ದ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆ - ಹಿಂದಿ. ಮಾರ್ಕೆಟಿನ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅದೀಗೆ ಸಮ್ಮಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ಅದ್ವಾಪ್ತದ ಲೀಲೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಕೂಲಿ (ತುಕ್ಕ ಕುಲೀ = ಗುಲಾಮ), ಬೀಬಿ, ಬೇಗಮ್, ಖಾನ್ (ತುಕ್ಕ ಖಾನ್ = ಪ್ರಭು, ಒಡೆಯು), ಬಾಕ್ಸೆ (ತುಕ್ಕ ಬಾಕ್ಸೋಶೀ = ಹಣ ಹಂಚುವ ಅಧಿಕಾರಿ) ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ತುಕ್ಕರು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಖಿಜಾಂಚಿಯ ಖಿಜಾನಾ ಪಾರಸಿಕ ಪದವಾದರೂ ಚೀ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ತುಕ್ಕ. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಚಕ್ರಮಂಡಿ ಎಂಬುದು ತುಕ್ಕ ಮೂಲದ್ದು (ಚಕ್ರಮಾರ್ಕ) ಎಂದು ಸಹಸ್ರಾರ್ಥಿ ತೋರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗೀಗೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೂರ್ಮಾ ಎಂಬ ತಿಂಡಿಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೂರ್ಮನಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅದು ಮೂಲತಃ ತುಕ್ಕರ ಒಂದು ಮಾಂಸದ ತಿನಿಸು. (ತುಕ್ಕಕವುಮರ್). ನಾವು ಶಾಕಾಹಾರಿ ಕೂರ್ಮಾವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಭಾರತೀಯ ಪಾಕ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಾಧನೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉತ್ತಾ-ರೇಶ್ಮೆ ನೇಯೀಯ ಅಂಗವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿಂದಿನವರು ಸಕಲಾತಿ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು, ನಮ್ಮ ಪಂಡಿತರು ಸಕಲಾತಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯತ್ಮಿ ಮೇರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮದೇ ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶ ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉತ್ತಾ ಬಟ್ಟಿಗಳ ಆಗರವಾಗಿದ್ದರೂ (ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರ ಎಂದರೆ ಉತ್ತಾಬಟ್ಟ) ಸಕಲಾತಿ ಸಂಸ್ಕೃತವೂ ಅಲ್ಲ, ದೇಶ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಪಾರಸಿಕ ಸಕಲಾತ್ ಪದದ ದೇಶಿಕರಣ, ಅದರ ಅರ್ಥ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಪದಾರ್ಥ. ಮುಂದೆ ಶಾಲುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಾಗ ಅದು ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಅಮೂಲ್ಯ ಬಟ್ಟೆ ಎಂದು ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು.

ನಮ್ಮ ವಸ್ತೋದ್ಯಮದ ಪದಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಂದ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಜರಿ ಬಟ್ಟಿಗೆ ದೇಶಿಕ ಶಬ್ದವೇನು? ಕಲಾಬತ್ತಿನ ಬಟ್ಟೆ ಎಂದೂ ಅದನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಂಗಾರದ ಎಳೆಯೊಡನೆ ನೇಯ್ಯ ಬಟ್ಟಿಯನ್ನು ಭಾರತದ ಆಧ್ಯರು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಚೆಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನ ಕಾಲದ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರಾಸಿಕರೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಜರಿ, ಕಲಾಬತ್ತು, ಬೊಕೇಡ್ ಇವು ಯಾವುವೂ ಸಂಸ್ಕೃತವೂ ಅಲ್ಲ, ದೇಶ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಜರಿ ಪಾರಸಿಕ ಪದ. ಜರ್ ಎಂದರೆ ಚಿನ್; ಜರೀ ಎಂದರೆ ಚಿನ್ನದ್ದು. ಜರತಾರಿ ಎಂದರೆ ಬಂಗಾರದ ಸರಿಗೆಯಳ್ಳಿದ್ದು. ಜರ್ದಾರ್ ಎಂದರೆ ಬಂಗಾರವುಳ್ಳಿದ್ದು. ಜರದಾರಿ ಎಂದರೆ ಬಂಗಾರದ್ದು. ಕಲಾಬತ್ತು ಎಂಬುದು ತುಕ್ಕಪದ. ಬೊಕೇಡ್ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದ್ದು, ಇಟಾಲಿಯನ್ ಮೂಲದ್ದು. ಮೈಸೂರ ಕಡೆ, ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸರಿಗೆ ಪೇಟ್‌ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಚೊಲುಕ್ಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ತನ್ನ “ಅಭಿಲಷಿತಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ” ಯಲ್ಲಿ ರಾಜರಿಗೆ ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ “ಸರಕ್ಕೆಯುರ್ಕುಂ” (ಸರಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ) ಬಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಇದು ಸರಿಗೆಯೂ (ತಮಿಳು ಚರಿಕ್ಕೆ) ಒಂದೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸರಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಾಧಾರ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಕ ಎನ್ನುವುದು ಪಾರಸಿಕ ಜರ (zar)ದ ಭಾರತೀಕರಣವಿರಬೇಕೆಂದು ಬಲವಾದ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಜರಗು ಎಂಬೊಂದು ಪದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ಸಿಗುತ್ತದೆ. (ಜರಗು ಕಚ್ಚ). ಅರ್ಥ ಚಿನ್ನದ ಕಣಗಳು ಎಂದು. ಅದಕ್ಕೂ ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕ್ರ.ಶ. ಒಂದನೇ ಶತಮಾನದವನೆಂದು ನಂಬಲಾದ ಅಶ್ವಫೋಷನ್ “ಬುದ್ಧಿಚರಿತೆ” ಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಹಂಸ ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ರೇಶ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆಯ (ಕಾಂಚನ ಹಂಸ ಚಿಹ್ನೆ) ಸುದ್ದಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಕೋಶದಂತಿರುವ ಬಾಣಭಟ್ಟನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಜರಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸರಕದ ಸುದ್ದಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಗೋರೋಚನದಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಹಂಸಾದಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಚಿತ್ತರದ ಅಂಚಿನ ಮೇಲುದದ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವೋಪೇತವಾದ ಹರ್ಷನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜರಿಬಟ್ಟೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆ? ಆದು ಇರಾಣದಿಂದ ಆಮದಾಗುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸರಕ ಶಬ್ದವೂ ಅದರೊಡನೆ ಬಂತೇ? ದೌತಕೌಶೀಯ ಮತ್ತು ಪತ್ರೋಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳು ಬಟ್ಟೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಸಂಸ್ಕರಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರಡೂ ಜರಿ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ವಿದ್ವಾನ್ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಬನ್ನಂಜಿ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರ ಎಂದರೆ ತೆಳ್ಳಿಗೆ ಬಡಿದ ಲೋಹದ ತಗಡು. ಧೌತ ಎಂದರೆ ಬೆಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳಿಬಂಗಾರದ ತೆಳ್ಳನ ತಗಡಿನಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಕಲಾಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಪತ್ರೋಣ. ಧೌತ ಕೌಶೀಯ (ಉರ್ಣ = ಮುಚ್ಚಿದ್ದು; ಕೌಶೀಯ = ರೇಶ್ಮೆ) ತೆಳ್ಳನ್ನು ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಗಡನ್ನು ತಗಲಿಸಿ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಮೊದಲನೇ ಜರಿ ಬಟ್ಟೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಸೂಕ್ತತಂತ್ರಿ ಎಳೆದು ನೇಯ್ಯ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಅನಂತರ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಬೊಕೇಡ್ ಎಂದರೆ ಮೊದಲನೇ ತರಹದ್ದು. ಆದರೆ ಕೋಶಕಾರರಿಗೂ ನಿಜವಾದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಮರೆತುಹೋಗುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಬ್ದಗಳು ಮೂಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ನೇಯ್ಯಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸೂಕ್ತ ತಂತುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಕಲೆ ಇರಾಣದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂತೇ? ತಗಡು ಹೊಲಿಯುವ ಹಳೇ ಪದ್ಧತಿಯೊಡನೆ ಅದರ ಹೆಸರೂ ಅಸ್ತಿವಾಯಿತೆ?

೩೫

ಯಜಮಾನ ಎನ್ನವಾಗ ಈಗ ನಮಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಪ್ರತೀತವಾಗುವುದು ಒಡತನದ ಭಾವನೆ. ಮನೆಯ ಒಡೆಯ ಎನ್ನವುದರೊಡನೆ ಉರಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕರುವವನಿಗೂ ಅದು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳೇ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಜನ ಎಂಬ ತುಚ್ಛ ಅರ್ಥವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಈಗ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಳೇ ಮಾದರಿಯ ವೇಷ ಭೂಷಣದವರನ್ನೂ ಹಳ್ಳಿಗರನ್ನೂ ‘ಯಜಮಾನ’ರಂದು ಸಂಭೋಧಿಸಿ, ಹೊಸ ಮಾದರಿಯ ಪ್ರಾಂಟುಧಾರಿಗಳನ್ನು ಅದೂ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರಂತೆ ಕಾಣುವವರನ್ನು ‘ಸಾಹೇಬ’ರಂದು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ‘ಯಜಮಾನ’ ಶಬ್ದ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮತ್ತು ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪದ. ಯಜಮಾನ ಎಂದರೆ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವವನು, ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವನು. ಯಜ್ಞ ಸಂಸ್ಥೆ ಸರಳವಾಗಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜನರು ತಾವೇ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ; ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಜಟಿಲವೂ ಆದಾಗ ಯಜ್ಞ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಪುರೋಹಿತರ ವರ್ಗವೇ ಉಂಟಾಗಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವವರು ಪುರೋಹಿತರೂ ಅವರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸುವವರು ಯಜಮಾನರೂ ಆದರು. ಮಾಡಿಸುವವನು ಮನೆಯೊಡೆಯನಾದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯೊಡೆಯನು ಬರುಬರುತ್ತೆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಯಜಮಾನನಾದನು. ಬಳಿಕ, ಯಜಮಾನರು ಸ್ಥಿತಿವಂತರಾಗಿದ್ದ ದರಿಂದ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ಥಿತಿವಂತರನ್ನು ಯಜಮಾನರೆಂದು ಕರೆಯುವುದಾಯಿತು. ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸದಿದ್ದರೂ ಆದರ ಖಚು ಕೊಡುವಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಅವನು ಯಜಮಾನ ಪದಕ್ಕೆ ಆರ್ಹನಾದವನು. ಕೊನೆಗೆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರುವುದನ್ನು ‘ಯಾಜಮಾನ್ಯ ವಹಿಸುವುದು ಎನ್ನುವಂತಾಯಿತು. ಯಜ್ಞ ಹೋದರೂ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಉಳಿಯಿತು.

ಅಧ್ಯಯ್ಯ ಎಂದು ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದ ನಿರ್ವಹಿಸುವವರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಅದು ಕೊಡ ಯಾಜ್ಞಕ ಪರಂಪರೆಯದೇ. ಅಧ್ಯಯ್ಯ ಎಂದರೆ ಅಧ್ಯರಥ (ಯಜ್ಞ) ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಪುರೋಹಿತ. ಈಗ ಅಧ್ಯರಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಧ್ಯಯ್ಯಗಳಿದ್ದಾರೆ ! ಅದೇ ರೀತಿ ಆಹುತಿ. ಯಜ್ಞ ಕಾಲದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಂತ್ರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ತುತ್ತ ಆಹುತಿ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಆಹುತಿಯಾದರು ಎಂದು ನಾವೀಗ ಹೇಳುವಾಗ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಗಳು ಸುಟ್ಟು ಲಯವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಜನರು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದರು ಎಂದು ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು ನೆನೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

“ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವಾಹಾ ಮಾಡಿದ” ಎಂದು ಲಘುವಾಗಿ ಹೇಳುವಾಗಲೂ ನಾವು ಯಜ್ಞ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ‘ಸ್ವಾಹಾ’ ಎನ್ನುವುದು ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತನು ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಕೊಡುವಾಗ ಹೇಳುವ ಒಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಬ್ದ : “ಇಂದ್ರಾಯ ಸ್ವಾಹಾ,” “ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಾಹಾ,” ಇತ್ಯಾದಿ. ಉಂಟಮಾಡುವುದು ಕೊಡ ದೇಹಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಧಿವಾಗಿ ನಾವು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞ ಎಂದು ವೈದಿಕ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಭಾವನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಉಂಟದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬದು ತುತ್ತಗಳನ್ನು “ಪೂರ್ಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ,” “ಅಪಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬದು ಜನ ಪೂರ್ಣಾದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಬಾಯಲ್ಲಿರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಕೊಡುವುದು ವೈದಿಕರ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವೀಗ ಹಣ ನುಂಗುವುದನ್ನು ಸ್ವಾಹಾಕರಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವಷ್ಟೇ.

“ಇದೇ ಗಲಭೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು.” ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳುವಾಗ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾವು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಶುಭಕರ್ಮ (ಉದा. ವಿವಾಹ) ಪ್ರವರ್ತನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಕ್ರಮ ‘ನಾಂದಿ’ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ‘ನಾಂದಿಮುಖಾನ್ ಪಿತೃನ್ ವಾಚಯಿಷ್ಟೇ’ ಮೊದಲಾದ ಮಂತ್ರಗಳು ವೈದಿಕ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ‘ನಂದ್ರ’ ಎಂಬ ಸಂತೋಷಧರ್ಮಕ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶುಭ ಕರ್ಮಾರಂಭದ ನಾಂದಿ ಶಬ್ದವನ್ನೀಗ ಯಾವುದೇ ಫೋರ್

ಕೃತ್ಯದ ಆರಂಭಕ್ಕೂ ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ಒಂದು ವೈಪರೀತ್ಯವೇ. ಭಾಷೆಗಳು ಇಂಥ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿವೆ.

“ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರು” ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ನುಡಿಕಟ್ಟಿ ವೈದಿಕ ನಾಂದಿಯಿಂದಲೇ ಕವಲೊಡೆದ ನಾಟಕ ಪರಿಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ನಾಟಕದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹಾಡುವುದು ಸಂಸ್ಕृತ ರಂಗ ಭೂಮಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಇದೇ ನಾಟಕದ ನಾಂದಿ. “ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರು” ಎಂದರೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಾತ್ತ್ವಯ್ಯ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಾಟಕ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ‘ಮುಗಿಸಿದರು’ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಭರತವಾಕ್ಯ ಹಾಡಿದರು ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ‘ಭರತವಾಕ್ಯ’ ಎಂದರೆ ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ದೇಶವನ್ನಾಳುವ ರಾಜನಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೋರಲು ಕವಿ ರಚಿಸಿದ ಪದ್ಯ.

ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪೂಜಾ ಪುರಶ್ಚರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಅನಂತರವೂ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪದಗಳು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ ಬೇರೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಧರ್ಮಗಳ ಪದಗಳು ಆ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದ ಜನಗಳ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗರಿಲ್ಲದೆ ನುಸುಳಿ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂಗ್ರೇ, ಲಿಂಗ, ಹಿಡಿಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಬಹಳ ಮೋಹದಿಂದ ಬೆಳೆಸಿ ಸದಾ ಎತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಲಿಂಗವಂತ ಧರ್ಮದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಶಬ್ದ. ಲಿಂಗಾಯತರು ಶೈವರಾದರೂ ಗುಡಿಗುಂಡಾರ ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರಲ್ಲ. ಅವರು ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಸದಾ ಧರಿಸುವ ಇಷ್ಟಲೀಂಗವನ್ನು ಅಂಗ್ರೇ ಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ದಿನವೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದನ್ನು ಮೇಲಿಡುವುದು ಸಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸದಾ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ರೆಚ್ಚಿ ಹಿಡಿಯುವ ಮಕ್ಕಳು ‘ಅಂಗ್ರೇಲಿಂಗ’, ‘ಹಿಡಿಲಿಂಗ’ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಕ್ಕೆ ಪಕ್ಷಾಗಿವೆ. ಈ ಪದಗಳು ಲಿಂಗವಂತ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವಿಲ್ಲದ ಕರಾವಳಿ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರಚುರವಾಗಿರುವುದು ಶಬ್ದಗಳು ಗಡಿಮೇರೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ತಥ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

೨೬

ಗತ ಕಾಲ ಆಗಾಮಿ ಕಾಲಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸುವ ಪದಗಳು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆಗಾಮಿ ಕಾಲದ ಮೊದಲ ದಿನವನ್ನು ನಾಳಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ನಾಳಿ ಎಂಬುದು ನಾಳ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡದ್ದು. ನಾಳ್ ಎಂದರೆ ದಿನ ಎಂದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಅರ್ಥ. ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ನಾಳ್, ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ನಾಡು, ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕೊಲಾಮಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲಾ, ಗೋಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾಕ್ಕೊ ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಈಗ ಮರೆತುಹೋಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ನಾಳ್ ಪದದ ಅರ್ಥ ಮೂಲತಃ ನಸುಕು, ಬೆಳಗು, ಉಪಃಕಾಲ ಎಂದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಳಿ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳುವಾಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿನ ಸಂಜೆ ಅಥವಾ ರೂತಿ, ಮಾತಾಡುವಾಗ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂದರೆ ನಾಳಿಯೆಂದೇ ತಾನೆ? ಬಳಿಕ ಬೆಳಗ್ಗೆ, ನಸುಕು

ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ.

ನಾಳೆ ಎಂಬ ಪದವೋಂದೇ ಹೀಗೆಂದು ಅಲ್ಲ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ನಾಳೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ರೇಪ್. ಏಪ್ರೆ ಶಬ್ದದ ವೆಣಿಪಲ್ಲಟದಿಂದ ರೇಪ್ ಆಗಿದೆಯಂದು ನಿರುಕ್ತಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಪ್ರೆ ಎಂಬುದು ಏಱು ಶಬ್ದದ ನಾಮಪದರೂಪ. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸೂರ್ಯ ಏಳುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಏರುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಯ (ಉದ್ದ = ಮೇಲೆ + ಆಯ = ಚಲನೆ) ಕೂಡ ಏರು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದು. ಹೀಗೆ ತೆಲುಗನು “ರೇಪ್ ವಸ್ತಾನು” ಎಂದು ‘ನಾಳೆ ಬರುತ್ತೇನೆ’ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ, ನಸುಕಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದೇ ಶಬ್ದಶಃ ಅರ್ಥ.

ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ “ಶ್ರೇಷ್ಠಃ” ಎಂಬೊಂದು ಪದವಿದ್ದರೂ ಕಲ್ಪ ಎಂಬುದು ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ನಸುಕು, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂಬುದೇ ಮೂಲಾರ್ಥ. ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ನಿನ್ನಗೂ ‘ಕಲ್ಪ’ ‘ಕಲ್ಯೋ’ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುದು. ಇದೇ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪ ಆಗಿದೆ. ‘ಕಲ್ಪ’ ಎಂದರೆ ನಿನ್ನಯೂ ಹೌದು. ನಾಳೆಯೂ ಹೌದು. ಇದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪದದ ಪ್ರಯೋಗ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೂರಕ್ಕೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಶಬ್ದ ಇರುವ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ.

ಮರಾತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಳೆಗೆ ಉದ್ಯಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಅದಾದರೂ ಉದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಮೂಲ ಅರ್ಥದಿಂದಲೇ ಇಡೀ ಮುಂದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯ ಹೊಂದಿದ ಶಬ್ದ.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಹೊರಗೂ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ tomorrow ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. Morrow ಎಂದರೆ ಬೆಳಿಗ್ (morningನ ಒಂದು ರೂಪ). ಜರ್ಮನ್ ಮೊದಲಾಗಿ ಅನೇಕ ಉತ್ತರ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಏನುಗೂ, ಹೊಳೆ ಎಂದು ಇರಬೇಕೆಂದು ಎಸ್ತೋನಿಯನ್ ಭಾಷೆಯ ಸಮಾನ ಪದದಿಂದ ತರ್ಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಉಷಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎನ್ನಿ. ಹೀಗೆ tomorrow ಎಂದೆನ್ನಿಂದ ಮುಂಬರುವ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮನುಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಳೆಯನ್ನು ಮುಂಬರುವ ನಸುಕು ಅಥವಾ ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಮಾನವನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಯ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಎದ್ದು ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದ ಪಳೆಯಳಿಕೆ ಇದೆಂದು ಕೂಡ ಇಂದಿನ ಸೂರ್ಯಮಿತ್ರರಾದ ನಾವು ಮೂಗು ಮುರಿಯಬಹುದು!

ಹಣ್ಣು ಎಂದರೆ ತಿನ್ನಲು ಅಣೆಯಾಗಿರುವ ಫಲ, ಕಾಯಿ ಎಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಹಣ್ಣಾಗದ ಫಲ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲೆ ಎಂದರೆ ಸಸ್ಯದ ಹಸುರು ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಅರ್ಥ ನೋಡಿ. ದೇವರಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಎನ್ನಿಂದ ಹಣ್ಣು ಎಂದರೆ ಬಾಳಿ ಹಣ್ಣೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಕಾಯಿ ಎಂದರೆ ತೆಗಿನ ಕಾಯಿ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ನೆರೆಯ ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪರ್ಣಂದ್ರ (ಪಳ್ಳಂದ್ರ) ಕಾಯಿ ಎಂದರೆ ಬಾಳಿಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತೆಗಿನ

ಕಾಯಿಯೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಬಾಳೇ ಹಣ್ಣು ವಿಶೇಷವೆಂದು ನಂಬುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಇದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಕೆಲ ದ್ವಾರಿದ್ವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಯಿ ಎಂದರೆ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯೇ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೂಡವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಕಾಯಿ ಎಂದರೆ ಬಾಳೇ ಕಾಯಿ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಶೇಷಿಸಿದ್ದರೆ ಕಾಯಿ ಎಂದರೆ ಅಡಿಕೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಜಗಿಯುವ ಚಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವಿಶೇಷಿಸದೆ ಎಲೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ವೀಳ್ಯದಲೆಯೆಂದೇ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೇ? ಎಲೆ ಬಳ್ಳಿ ತೋಟ ಎಂದರೆ ವೀಳ್ಯದಲೆ ತೋಟವೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದಿ ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾನ್ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಎಲೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೀಳ್ಯದಲೆಯೆಂಬರ್ಥ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಅಭ್ಯಾಸದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಬೊಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕನಾರಿಟಕದ ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಕೊಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ ಪ್ರದಿ (ತುಳು ಪೋಡಿ). ಪ್ರದಿ ಎಂದರೆ ಕುಟ್ಟಿ ಹಿಟ್ಟಾಗಿ ಧೂಳಿನಂತಿರುವ ಪದಾರ್ಥ. ಧೂಳಿಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರದಿ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. “ಪ್ರಡಿಯೋ ಪ್ರೋರಳಿದಂ.” ಆದರೆ ಕರಾವಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ನಿರ್ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರದಿ ಎಂದಲ್ಲಿ ನಶ್ಯದ ಪ್ರದಿ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಪ್ರಡಿಗಳನ್ನು ‘ಅಡಿಕೆ ಪ್ರದಿ’ ‘ದಂಟಿನ ಪ್ರದಿ’ ಮುಂತಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೨೨

ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ವೀಳ್ಯ ಭಾರತದ ದೇಶ್ಯ ಅರ್ಥವಾ ಜಾನಪದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದ ವಸ್ತುಗಳು. ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಅದರ ಪೂರ್ವದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ. ಅಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ತರಹಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಿ ಅಡಿಕೆ ಒಂದು. ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ದುದ್ರ್ಯವದಿಂದ ಈ ಶಬ್ದ ಇಲ್ಲ. ಸಿರಸಿ, ತೀರ್ಥಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಎಳೆಯದಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಕೊಯ್ದು ಬೇಯಿಸಿ, ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆದು ತೆಳ್ಳಿಗೆ ದುಂಡಗೆ ಹೋಳು ಮಾಡಿ ಪಾವು ಕೊಟ್ಟಿ ಒಣಗಿಸಿದ ತಳತಳಿಸುವ ಅಪಿ ಅಡಿಕೆ ವಿಲಾಸಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಅಪಿ ಅಂದರೇನು? ತುಂಬ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಇದು ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯ ಆಬಿ ಎಂಬ ತರ್ಕಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆಬಿ ಎಂದರೆ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು (ಸಂ. ಆಪಃ); ವಿಸ್ತಾರಿತ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೋಳಪ್ಪ, ಕಾಂತಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವುಂಟು. ಆಬಿ ಅಂದರೆ ಹೋಳಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟದ್ದು, ಮನಾಲೆ ಅರ್ಥವಾ ಪಾವು ಕೊಟ್ಟದ್ದು. ಅಪಿ ಅಡಿಕೆ ಈ ಗುಣಗಳಳಿದ್ದು. ಇದೇ ತರಹದ ಚಿಕಣ ಎಂಬ ಅಡಿಕೆ ಇದೆ. ಚಿಕಣ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಅಡಿಕೆ ಅರ್ಥವಾ ಅಡಿಕೆ ಮರ. ಆದರೆ ಚಿಕಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ, ಜಿಡ್ದು, ನುಣ್ಣಿನ ಕೆಸರು, ಮೆತ್ತಗಿನದು, ಸ್ವಿಗ್ರಾ ಎಂದರ್ಥವಿದೆ. ಅಪಿ ಅಡಿಕೆಗೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಕಣೀ ಸುಪಾರಿ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ದ್ವಾರಿದ್ವ ಚಿಕಣಿದಿಂದಲೇ (= ಎಳೆಯ, ಸಣ್ಣ) ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಬಹುದಾದ ಈ ಗುಣವಾಚಕವನ್ನು ಹಲಗಾಲ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು

ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಕರ್ತರು (ಅಡಿಕೆ ಒಂದು ರಾಜಾದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು) ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ.

ಸುಪಾರಿ ಎಂಬುದು ಅಡಿಕೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ, ಮರಾಠಿ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು. ಪಾನ್-ಸುಪಾರೀ ಎಂದರೆ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ. ಸುಪಾರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇನ್ನೊಂದು ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಢಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಶೋಕನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೩ನೇ ಶತಮಾನ) ಹಿಂದಿನಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಶೂಪಾರಕ (ಪ್ರಕೃತ, ಪಾಲಿ-ಸುಪ್ಪಾರಕ) ಎಂಬುದು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಮುಂದೆ ಸೋಪಾರಾ ಎಂದಾಯಿತು. ಅಡಿಕೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕನಾರ್ಟಕ-ಕೇರಳಗಳ ಘಟ್ಟದ ಭಾಗಗಳಾಗಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿಂದ ರಘೂಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೋಪಾರಾ ಬಂದರರದ ಮೂಲಕ ಅಡಿಕೆ ತಲುಪುತ್ತಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವೀಳ್ಯದ ಚಟ್ಟ ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಮರನ್ನೇ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಅಂಟಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. (ಶ್ರೀಷ್ಟ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.) ಸ್ಥಳದಿಂದ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು.

ಒಂದು ಪದಾರ್ಥ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೋ ಆ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರು ಅದಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳನಾಮ ಅದಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದೂ ಉಂಟು. ಕನಾರ್ಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಸ್ತಕಿ ಅಕ್ಕಿ ಎಂಬ ಉಚ್ಚದಜ್ರೆಯ ಕುಚ್ಚಲಕ್ಕಿಯೋಂದು ಉತ್ಪಾದಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರು ಬೀಳಲು ಕಾರಣ ಅದು ರಘೂಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಮಸ್ತಕ್ತಾ ಬಂದರಕ್ಕೆ. ಅದು ಮಧ್ಯಪ್ರಾವದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಬ್ ಬಂದರು.

ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೆಮಿಸ್ಟ್ (chemistry) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಮಾದದ್ದು ಬಹುಶಃ ಮತ್ತಾವ ವಿಜ್ಞಾನಶಾಖೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಕೆಮಿಸ್ಟ್ಯ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದು ಅರಬ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ; ಅರಬ್ಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್-ಕೆಮಿಆ ಎಂಬುದು ರಾಸಾಯನಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಧಾನ ಧ್ಯೇಯ ಕೇಳು ಲೋಹಗಳನ್ನು ಬಂಗಾರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಹುಚ್ಚು ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬಹುಶಃ ನೂರಾರು ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿಗಳು ನಾಗರಿಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಜೀವಮಾನವನ್ನಲ್ಲ ಕಳೆದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅರಬರೂ ಇದ್ದರು. ಭಾರತೀಯರೂ ಇದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾಗಾಜುನ. ಇದು ಕೈಗೂಡಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ನಾನಾ ರಾಸಾಯನಿಕ ಮಿಶ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಾಸುವ ಕುದಿಸುವ ಸಾಹಸಗಳು ನಡೆದು ಹೊನೆಗೆ ಇಂದಿನ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ ಕಳೆದ ಕೆಲ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಿಸಿತು. ಅರಬರಿಂದ ಕೆಮಿಆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟರು. ಆ ಹಳೇ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಇಂದೂ ಅರಬ ಅಲ್-ಕೆಮಿಆ (alchemy) ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅದ್ವೃತ್ತದ ಸಾಧನೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಈ ಕೆಮಿಆ ಆದರೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಈಚ್ಚಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪುರಾತನ ಈಚ್ಚಪ್ಪನ್ನರು

ಇಟ್ಟಕೊಂಡಿದ್ದ ಕವ್ಯ ನೆಲ ಎಂಬರ್ಥದ ಹೆಸರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೇಕ್ ಮೂಲಕ ಅರಬ್ಬಿಗೆ ಬಂತೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೊಂದಿದೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಜಪ್ತಿನಲ್ಲೇ ಈ ‘ಅ-ವಿದ್ಯೆ’ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತೆನ್ನಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ಕೈಮ್ (chyme = ಸುರಿ, ಹೊಯ್ಯ) ಎಂಬ ಗ್ರೇಕ್ ಪದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಅರಬಿ ಭಾಷೆಗೆ ಹೋಗಿರಲಾಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾನಾ ರಸಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸುವುದು, ಹೊಯ್ಯವುದು, ಅಡುವುದು ಆಗಿನ ಕೆಮಿಸ್ಟರ್ಯು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸ.

ನಮ್ಮ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಥೆಯೂ ಅದೇ. ರಸಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬುದು ಅದರ ಪ್ರಾಚೀನ ಹೆಸರು. ರಸಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದರೂ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಅದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾದರಸ ಅಥವಾ ಪಾರಜಡದ ಹೆಸರು. ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿ ಎನೋ ದೈವಿ (ಅಥವಾ ಆಸುರಿ) ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೆಂಬುದು ಪುರಾತನ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ಬಂಗಾರ ತಯಾರಿಸುವ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಜೀವಮಾನಗಳು ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದವು. ‘ರಸರತ್ನಾಕರ’ದಲ್ಲಿ ನಾಗಾಜುಫಿನ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಚಿನ್ನ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

೩೮

ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತವೆ? ಹೆಸರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವವೊಂದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರು ಇತರರು ಎಂಬುದೇ ಆ ತತ್ವ ಹಾಗೆಯೇ ಉಂಟಾಗಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರು ನೆರೆಯೂರಿನವರು - ಒಮ್ಮತರವಾಗಿ. ಜನಾಂಗಗಳೂ ತಮಗೆ ತಾವು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿರಳ. ಆದರೆ ಪರಕೀಯ ಜನರಾದರೂ ಬೇರೊಂದು ನೆರೆಯ ಅಥವಾ ಅಪರಿಚಿತ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಹೇಗೆ? ನೀವು ಪರ ಜನಾಂಗದವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದರೆ, ಅವನ ಭಾಷೆ ನಿಮಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಸನ್ನಗಳಿಂದಲೋ ಇನ್ನಾವ ವಿಧಾನದಿಂದಲೋ ನೀವು ಯಾವ ಜನ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತೀರಿ. ಅವನು ಅದನ್ನು ನೀನು ಯಾರು? ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾನು ಗಂಡಸು ಎಂದೋ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದೋ ಅವನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನೀವು ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತು/ಅಥವಾ ಅವನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಜನಾಂಗಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಆ ಜನಾಂಗಗಳ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಅಥವಾ ಗಂಡಸು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾವು ನಾಗ ಜನಾಂಗ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಅಥವಾ ಗಂಡಸು ಎಂದು ದಿವಂಗತ ರಾಮ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯಭಾರತ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೋಲ ಎಂಬ ಗಿರಿಜನರ ಜನಾಂಗನಾಮ ಆ ಜನರ ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಡಾ. ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟುವರ್ಪಿತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಗುಂಪಿನ ಅಳಿದುಳಿದ ಇಂದಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ (ಸಂಥಾಲಿ, ಮುಂಡಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಹೊಷ್ಟೋ (ಸಂಥಾಲಿ), ಹೊಷ್ಟೋ

(ಮುಂಡಾರಿ), ಹೊಸ್ತೋ (ಕೋರ್) ಪದಗಳು ಮನುಷ್ಯಾರ್ಥಕವಾಗಿವೆ. ದ್ವಾಢಿ ಕನ್ನಡದ ಕೋರಗ ಜನಾಂಗದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೋರಯಿ ಎಂದರೆ ಗಂಡ, ಗಂಡಸು ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಜನಾಂಗ ಕೋಲ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಗುಂಪಿನ ಕೂರ್ಕಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೋರೋ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದೇ ಇಂದಿಗೂ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಹೆಸರು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಇವೆ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನ ತನ್ನ ದೀರ್ಘ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹೆಂಡಂಡಿರ ಪ್ರೇಕ್ಷಿ ಆಗಿನ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ನಾಗಕನ್ನಿಕೆ ಉಲ್ಲಾಪಿ ಎಂಬವರ್ಣಿಬ್ಬಳು. (ಇವಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬಖುವಾಹನನ ತಾಯಿಯ ಸಂಬಂಧಿಕಳು.) ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ನಾಗ ಗುಂಪಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲೂಪಿ ಎಂದರೆ ಹುಡುಗಿ, ಕನ್ನೆ ಎಂದರ್ಥವೆಂದು ಓದಿ ನನಗೆ ಭಾರತದ ಉಲ್ಲಾಪಿ ನೆನಪಾಡಳು. ಆ ಉಲ್ಲಾಪಿ ಈಗಿನ ಲೂಪಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ಆ ಭಾಷೆ ಅರಿಯದ ಪುರಾಣಕರು ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆ, (ನಾಗ ಎಂಬುದು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆ.)

ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬ ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು ಇತರ ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದವು. ಉಳಿದವು ಮಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ಇವು ಗಂಟು ಹಾಕಿದ ನಂಟುಗಳು. ಈ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಪದಗಳ ತಳ ಶೋಧಿಸುವುದೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಇವು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಅಲ್ಲ; ಬರೇ ಲಿಂಗ ಸೂಚಕ ಪದಗಳಷ್ಟೇ. ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳಿದರೆ ಇವು ಬರೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮಿತವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಪತಿಯೆಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದರದೇ ತುಳು, ಮಲಯಾಳ ರೂಪವಾದ ಕಂಟ ಎಂಬುದು ಬಾವುಗಕ್ಕೆ (ಗಂಡು ಬೆಕ್ಕು) ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ! ಗಂಡ (ಪತಿ) ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರತ್ಯೇಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕಂಡನಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ “ತಿ” ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಸೇರಿಸಿ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಡಿ “ಪತ್ತಿ” ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಬಳಕೆ ತಪ್ಪಿದ ಮಡದಿ ಶಬ್ದ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಬಲಿಯದ ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಕನ್ನೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ!

ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗವಾಚಕಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಪದಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ದ್ರಾವಿಡ ವಿಶಿಷ್ಟ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ “‘ವೈಫ್’” (wife) ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದೇ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ “ಉಸ್ ಕಿ ಸ್ತೀ” ಉದ್ಯುವಿನಲ್ಲಿ “ಉಸ್ ಕಿ ಜೀರತ್” ಎನ್ನುವಾಗಲೂ “ಅವನ ಹೆಂಗಸು” ಎಂದೇ ಮೂಲಾರ್ಥ. (ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸ್ತೀ ಮತ್ತು ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಜೀರತ್ ಸ್ತೀಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಚಕಗಳೇ). ಉದ್ಯುವಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮರ್ಡ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮರ್ಡ ಶಬ್ದ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸು ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಗಂಡ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು.

ಆಯ್ದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಸಲ ತುಸು ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಪದಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪತಿಯ ಮೂಲಾರ್ಥ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧ ಸೂಚಕವಲ್ಲ; ಕೇವಲ ಒಡೆಯ

ಎಂಬರ್ಥದ್ದು. ಮಗ್ಗೇದದಲ್ಲೀ ಈ ಪದ ಒಡೆಯ, ಗಂಡ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪತಿಯ ಸಂಖಾರಿಗಳಾದ ಗ್ರೀಕ್ (ಪೋಸಿಸ್), ಲ್ಯಾಟ್ನ್ (ಪೋತೆಸ್, ಪೋಸ್ಮ್), ಲಿಘುಯೇನಿಯಸ್ (ಪತಿಸ್) ಕೂಡ ಒಡತನದ ಕಲ್ಪನೆಯೊಡನೆ ಗಂಡ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಹಸ್ಪಂಡ್ (husband) ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ hus (ಮನೆ-home) ಮತ್ತು bonda-banda (ವಾಸಿಸುವ ಉಳ್ಳವ, ಭೂಮಾಲಿಕ) ಎಂಬ ಪದಗಳ ಸಮಾನ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಗೃಹಪತಿ” ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಮನವಾಳ” ಎಂದ ಹಾಗೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಗ್ರೀಕ್ ಸಂಖಾರಿ ಪದ (ಪೋತೆಯ) ಒಡತಿ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅವಳ ಒಡತನ ಒಡೆಯನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ವ್ಯೇದಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪತ್ನಿ, ಪತ್ನಿ, husband ಮೊದಲಾದವು ಮಾನವನು ಕೃಷಿಕನೂ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಂಗ್ರಹಕನೂ ಆದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಪದಗಳಿಂದು ತರ್ಕಿಸಬಹುದು. ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿಯೆಂಬವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಗಂಡಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಕಾಯಮಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಲೂಡಿದಾಗಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ನಿ, ಪತ್ನಿ ಪದಗಳಿಗಿಂತ ಪುರಾತನವಾದವಿರಬೇಕು.

೨೬

ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಮ್ಮಡಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬೊಂದು ನುಡಿಕಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿದ್ದೇ. ಈ ಶಬ್ದ ಮರಾತಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅರ್ಥ ಅತ್ಯಂತ ಕೆನಿಷ್ಟೆ ಬೆಲೆಯ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯ. ಇದು ತಮಿಳಲ್ಲಿ (ತಮಟ) ತೆಲುಗನಲ್ಲಿ (ದಮ್ಮಡಿ) ಕೂಡ ಇದೆಯೆಂದು ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಷಂಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ದಮ್ಮಡಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದವುಗಳು ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲೀ ಹೆಚ್ಚು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮರಾತಿ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನುಸುಳಿರಬೇಕೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಆಮದಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಾಮ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಣ್ಯ. ಆದಕ್ಕೆ ಕ್ಷುದ್ರಾರ್ಥಕವಾದ ‘ಟಿ’ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿ ಹಿಂದಿ ಮರಾತಿ ದಮ್ಮಡಿ ಎಂದಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಈ ದಾಮ-ದಮ್ಮದ ಕಥೆ ಇನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ರಾಕ್ಷೀ ಎಂಬೊಂದು ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಗ್ರೀಕ್ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ಅದು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಹೆಸರು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತೂಕದ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಒಂಭತ್ತರಿಂದ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಶತಮಾನದವರೇಗೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದ್ರಮ್ಮ, ದಮ್ಮ ಎಂಬ ಎರಡೂ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತ “ಕಥಾ ಸರಿತಾಗರ” ದಲ್ಲಿಯೂ ದ್ರಮ್ಮದ ಸುದ್ದಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಬಳಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿತ್ತೇಂದು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವುಗಳು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಣ್ಯಗಳೇ ಆಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೋಹದ ನಾಣ್ಯ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಸಿನಿಂದ, ಬಹುಶಃ ಇರಾಣ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಳವೂರಿದ್ದು.

ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಅಮೂಲ್ಯ ಲೋಹದ ದ್ರವ್ಯ ಕಡೆಗೆ ದವ್ಯುಡಿ ಎಂಬ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ನಾಣ್ಯವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಈ ಅವಸ್ಥೆ ಬಂದದ್ದು ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಕಾಸು ಎಂಬುದನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಇದರ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕತದ ಕಾರ್ಣಾ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಣಾ ಪಣ. ಇದು ಹೂಡ ಒಂದು ಪ್ರಚೀನ ಚಿನ್ನ ಅಥವಾ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯ. ಇದರ ಉಲ್ಲೇಖ ತೃತೀರೀಯ ಸಂಹಿತೆಯಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಕ್ಷುದ್ರ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕಾರ್ಣಾಪಣಕ್ಕೆ ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆ ಆದದ್ದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಕಾಸು ತಮಿಶು, ಮಲಯಾಳಮಾ, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ನಾಣ್ಯ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರ ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾರಯ್ಯನಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ದಾಸರವರೆಗಿನವರ ನಡುಗನ್ನಡ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಕಾಸು ತಲೆ ಹಾಕಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸಿಂಹಳ (ಶ್ರೀಲಂಕಾ) ಮೂಲಕ ಪ್ರೋತ್ಸಹಿಸರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೊಯ್ದಿ cash ಎಂಬುದಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೂ ಸಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ cash ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ನಗದು ಹಣ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವ ದೇಶದ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ನಾಣ್ಯ ಎಂಬರ್ಥದ್ದು.

ಒಂದು ಸೋಚಿಗದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನದಲ್ಲಿ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶುದ್ಧ ಸಂಸ್ಕತ ಪದಗಳಿಗಿಂತ ವಿದೇಶಿ ಮೂಲದ ಪದಗಳೇ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದದ್ದು. ದ್ರವ್ಯವಲ್ಲದ ದೀನಾರವೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ನಾಣ್ಯದ ಹೆಸರು ಕಥಾ ಸರಿತ್ವಾಗರಾದಿ ಸಂಸ್ಕತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಇದೂ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವದ ಪ್ರಾಚೀನ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ. ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಶೋಧನೆಗಳಿಂದರೆ “ಕಾರ್ಣಾಪಣ” ಹೂಡ ಎಷ್ಟು ಭಾರತೀಯ ಎಂಬುದು ವಿವಾದಾಸ್ತಿದವೆ. (ಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಪಣ ಎಂಬೆರಡು ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆ ಕಾರ್ಣಾಪಣವೆಂದೂ ಕರ್ಣ ಎಂಬುದು (= ಹಣದ ಮಾನ) ಎಂಬ ಪಾರಸಿಕ ಪದವೆಂದೂ ಪಣ ಎಂಬುದು ಕವಡೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಹಣವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುರ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಆಸ್ತಿಕ್ ಪದವೆಂದೂ ಡಾ. ಸುನಿತಿ ಕುಮಾರ ಚಟೆಜೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಮಗ್ನೇಡದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯೆ ಹೂಡ ದೇಶಿಯವೋ ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಾ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಕ್ರಿ ಬಂತೆಂದು ನಿಷ್ಕ್ರಿತಿ ಹೇಳಲಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಧಾತುವೇ “ನಿಷ್ಕ್ರಿ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿತಿ ಒದಗಿಸಲೆಂದು ಆ ಮೇಲೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಕೃತಕ ಧಾತುವೆಂದು ಸಂಶಯಪಡಲು ಎಡೆ ಇದೆ. ನಾಣ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಇರುವ ನಾಣಕ, ಮುದ್ರಾ, ಶಿಕ್ಷ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ವಿದೇಶಗಳಿಂದಲೇ ಕೃಗಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವು. ರೂಪ್ಯ, ರೂಪ ಎಂಬುವು ಲೋಹದ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬಹುಶಃ ಶುದ್ಧ ಸಂಸ್ಕತ ಪದಗಳು. ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ಲೋಹದ ನಾಣ್ಯಗಳಿಗಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಪದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲೆಗಿದುದು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ. ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ಬಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಆಭರಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪುರಾತನದಿಂದ ನಾವು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಟಂಕ ಮೊಡೆದು ರಾಜ ಬೆಂಬಲವುಳ್ಳ ನಾಣ್ಯಗಳಾಗಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ವಿದೇಶಿಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೇಗೇ ಇದ್ದರೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಳಕೆ ಮೊದಲು ಆದದ್ದು ಆಭರಣಗಳಾಗಿ; ಆ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಧ್ಯಮವಾಗಿ ಇತ್ತು. ನಿಷ್ಕ್ರಿ ಹೂಡ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಭರಣವಾಗಿಯೇ ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೋಚಿಗಿಲ್ಲ. ದೀನಾರ ಎಂಬ ಅರಬೀ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೂಡ ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣವೆಂಬುದೆ

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥ. ಆಗ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದದೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿನಿಮಯದಿಂದ - ಸರಕು ಕೊಟ್ಟಿ ಸರಕು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ - ನಾಣ್ಯ ಮೂಲಕವಲ್ಲ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಹೆಸರುಗಳು ಅಸಂಗತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಕಬ್ಬಿ ಮೂಲತಃ ಭಾರತದ ಹುಲ್ಲೆಂದು ಜಗತ್ತೇ ಒಷ್ಟುತ್ತದೆ. ಸಕ್ಕರೆಯೂ ಭಾರತೀಯವೇ. ಸಕ್ಕರೆಯೆಂಬ ಹೆಸರೂ (ಸಂ. ಶಕ್ರ) ಭಾರತದಿಂದ ಹೊರಟು ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ರ ಆಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ sugar (ಶುಗರ್) ಆಗಿ ಪ್ರಚುರವಿದೆಯೆಂದೂ ಒಟ್ಟಿತವಾಗಿದೆ. (ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶಕ್ರ ಇದೆ; ಆದರೆ ಉಸುಬು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಸಕ್ಕರೆ ಉಸುಬಿನಂತಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಹೆಸರು ಸಕ್ಕರೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿತೆಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗುವ ಮಾತು.) ಆದರೆ ಸಕ್ಕರೆಗೆ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಚೀನದ ಹೆಸರಿನಿಂದ (ಚೀನೀ) ಪ್ರದಿ ಸಕ್ಕರೆ ಇರಾಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು? ಸಕ್ಕರೆಯ ಶುದ್ಧಿ ಕರಣದಿಂದ ತಯಾರಾಗುವ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಇಚ್ಚೆ ದೇಶದ (ಇಚ್ಚೆ = ಮಿಸ್ = ಮಿಶ್) ಹೆಸರಿನಿಂದ ಏತ್ತೀ, ಮಿಸ್ರೀ ಎಂದು ಅರಬ್ಬೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು? ಸುನೀತಿ ಚಟ್ಟಜ್ಞರಿಗೂ ಇದು ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ. (ಲಳ ನೋಡಿ)

೫೦

ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಸರು ಬರಬಹುದು. ಟ್ಯಾಂಕ್ ಅನ್ನ ಉದಾಹರಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು ಚಿಕ್ಕ ಜಲಾಶಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದ - ಕೆರೆ. ಪ್ರೋಫೆಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ (tanque) ಲ್ಯಾಟ್ನಿನ್ stagnum (ನೀರಹೊಂಡ) ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ tank ಆಗಿ ಬಂತು. ನಾನಾ ಗಾತ್ರದ ಜಲಾಶಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಎಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಡುವ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಈ ಪದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಕವಚಾನ್ವಿತ ವಾಹನಕ್ಕೆ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದೇ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಮೊದಲನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ (ರೋಮ-ರೂಪ) ಕೊನೆ ಕೊನೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಪ್ರಚಂಡ ಶಕ್ತಿಯ ಕವಚರಕ್ಷಿತ ತುಪಾಕಿಯಕ್ಕ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಯುರೋಪಿನ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಏಕಾಬಕಿ ಜರ್ಮನಿರ ವಿರುದ್ಧ ಬಳಸಿ ಅವರನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕ್ರಿತರಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಂಗಡಿಸುವುದು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಶತ್ರುಗಳ ಬೇಹುಗಾರರನ್ನು ತಪ್ಪಿ ದಾರಿಗಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ವಾಹನಕ್ಕೆ ಅದರ ತಯಾರಿಹಂತದಲ್ಲಿ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಎಂಬ ತೀರ ಸರಳ ನಿರುಪದ್ರವಿಯಾಗಿ ತೋರುವ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಯುದ್ಧದ ಅಂತಿಮ ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಈ ವಾಹನ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ತನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವಸಿತೆನ್ನಿ. ಜರ್ಮನರು ಈ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮೋಸ ಹೋಗಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಹಿತಿ ಕಲೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಅಸಂಧಿ ಮಾಡಿದರು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುರಾಣದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಸ್ತಗಳ ಮಾತೇನೋ ಇದೆ. ಆದರೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಿದಿಮಧ್ವನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತವಾದ ಹೋಪು, ತುಪಾಕಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಳಕೆ

ನಮ್ಮನ್ನ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಪರಕೀಯರ ಮೂಲಕವೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು. ಸಿಡಿಮದ್ದಿನ ಜನಕರು ಚೈನೀಯರಾದರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರು ತುಕ್ಕರೆಂದು ತೋಷು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ತುಕ್ಕ ಪದ (ತುಕ್ಕ ತೋಷು) ತುಪಾಕಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವೂ ತುಕ್ಕಯೇ (ತುಪಕ್ಕ). ಬಂದೂಕು ಮಾತ್ರ, ಅರಬ್ಬೀ ಪದ. (ಒಂದು ನೋಡಿ)

ಈ ಅಗ್ನಿಸ್ತುದ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರನ್ನು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ಥಿರಂಗಿ ಪದ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಥಿರಂಗಿ ಎಂಬುದು ಮೂಲತಃ ಘೇಂಡರನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಘಾಂಕ್ ಪದದ ಅರಬ್ಬೀ ರೂಪ. (ಪಾರಸಿಕದಲ್ಲಿ ಘರಂಗ್.) ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಥಿರಂಗಿ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಯಿತು. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲಾನನನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಅನೇಕ ಹಿಂದೀ ರಾಜರಿಗೂ ನವಾಬರಿಗೂ ಘೇಂಡ್ ತಜ್ಫುರು ಸಲಹೆಗಾರರಾದರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ನನೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಈ ಥಿರಂಗಿ ಘರಂಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಒಟ್ಟೇ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಘರಂಗಿ ಹಣ್ಣಾಗಳು (ಕೆಲವೆಡೆ ಪಪಾಯಿ, ಕೆಲವೆಡೆ ಅನಾನಸ್) ಪ್ರೋಚುಗೀಸರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಂದವುಗಳಾದರೂ ಒಟ್ಟು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಘರಂಗಿ ಪದದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಆ ಹಣ್ಣಾಗಳನ್ನು ತಂದದ್ದು ಯುರೋಪಿನಿಂದಲ್ಲ, ಅಮೇರಿಕದ ಕಡೆಯಿಂದ ಎಂಬ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರಂಗಿ ರೋಗವನ್ನು (ಸಿಫಿಲಿಸ್) ಇನ್ನೂ ಹಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿಸಿದವರೂ ಬಿಳಿಯರೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಶಬ್ದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಪರಂಗಿ ರೋಗದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹೆಸರಾದ ಸಿಫಿಲಿಸ್ ಕೂಡ ವಿಚಿತ್ರ, ಕಾರಣದಿಂದ ತನ್ನ ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ೧೫-೧೬ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷದಂತೆ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ೧೫೧೦ ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಘ್ರಕಾಸ್ಟ ರೋಮಿನ ಒಂದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕನಿಂದ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದು. ಅವನ ಹೆಸರು ಸಿಫಿಲಿಸ್. ಅವನಿಗೆ ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿತ್ತೆಂಬುದು ಕಾವ್ಯದ ಕಥೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಸರಿಗಾಗಿ ತವಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೋಗಕ್ಕೆ ಅವನ ಹೆಸರೇ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು.

ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವ ಪರಿಚಾರಕರು ಚಪರಾಸಿ, ಪೇಡೆ, ಪಟ್ಟಿವಾಲಾ, ಪಿಯೋನ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. (ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈಗ ಅಟಿಂಡರ್ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಡತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.) ಈ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿದೇಶಿ ಮುದ್ದೆ, ಧರಿಸಿ ಭಾರತೀಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮರೆಸಿವೆ. ಚಪರಾಸಿ ಪಾರಸಿಕ ಪದ. ಚಪರಾಸ್ ಎಂಬುದು ಚಪ್ಪು ಮತ್ತು ರಾಸ್ (ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲ) ಎಂಬವುಗಳ ಸಮಾಸ ಪದವಾದರೂ ಅದರಭ್ರ ಮಾಲಿಕ ಅಥವಾ ಕಚೇರಿಯ ಹೆಸರು ಕೆತ್ತಿದ ಚಿಕ್ಕ ಹಿತ್ತಾಳಿ ಘಲಕವನ್ನು ತಗುಲಿಸಿದ ಪಟ್ಟಿ ಎಂದು; ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು ಚಪರಾಸಿ. ಅದರದೇ ದೇಶಿ ಅವಶಾರ ಪಟ್ಟಾವಾಲಾ (ಪಟ್ಟಿಯಳ್ಳವ). ಹಿಂದೆ ಅರಮನೆಯ ಅಂತಃಪುರದ ದ್ವಾರಪಾಲನಿಗೆ ಕಂಚುಕಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಅವನಿಗೂ ಚಪರಾಸಿಯಂತೆ ತಾನು ಧರಿಸಿದ ವೇಷದಿಂದ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಕಂಚುಕ ಎಂದರೆ ಕುಪ್ಪಸದಂಥ ಅಂಗಿ. ಪೇಡೆ ಎಂಬುದು ಉದ್ದು ಪ್ರಾಯದ ಪಾರಸಿಕ ಪಿಯಾಡಿಸಿದ ಕನ್ನಡದ ರೂಪ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಾತಿ, ಕನ್ನಡ ಕಾಲಾಳುವಿಗೆ

ಸಮಾನ ಪದ. ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಪರಿಚಯೇಗಾಗಿ ಅತ್ಯಂದಿತ್ತ ಓಡಾಡುವವನು ಆತ. ಷಿಯೋನ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಅರ್ಥ. ಸ್ವಾನಿಶ್ ಷಿಯೋನ್, ಪೋಚುಗೀಸ್ ಷಿಯಾಂವ್ ಇವು ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನ ಪೇಸ್, ಪೇಡಿಸ್‌ನ (= ಪಾದ) ಅಪಭ್ರಂಶಗಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಸಾಗಿದಾಗ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂದೇಶ ಅಥವಾ ಆದೇಶವಾಹಕರಾದ ಕಾಲಾಳಗಳು; ಮೂಲತಃ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೋರಾಡುವವರು. ಕಚೇರಿಗಳಿಗೆ ಇವರ ಭರ್ತೀಯಾಯಿತಷ್ಟೆ. ಕನಾರ್ ಟಕದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಪಾಯಿಕ ಎಂದದ್ದುಂಟು. (ಪಾಯಿಕ = ಪಾದಿಕ).

೮೧

ಉದುಬತ್ತಿ ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆಯಂದರೆ ಆ ಶಬ್ದ ಪರಕೀಯ ಇರಬಹುದೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಉದ್ದೋ ಶಬ್ದ ಅರಬ್ಬೀ ಮೂಲದ್ವಾಗಿದೆ. ಬತ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಯ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ವರ್ತಿಯ ತದ್ವಾವ ಅದು. ಉದ್ದೋ ಎಂಬುದು ಅರಬಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಗರು ಎಂಬ ಸುಗಂಧ ವ್ಯಕ್ತದ ಹೆಸರು. ಅಗರು, ಅಗುರು ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದ ಅದರ ಮೂಲ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಉದುಬತ್ತಿ ಅಥವಾ ಉದಿನ ಕಡ್ಡಿಗಿಂತ ಅಗರು ಬತ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಭಾರತೀಯವಾಗಿದೆ. ದ್ವಾರಿತದಲ್ಲಿ ಅಗಿಲು ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಇದೆ. ಅಗರು ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ (ಪಂಪ) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಕರಿ ಜಾತಿಯ ಗಂಧದ ಮರಕ್ಕೆ ಅಗಿಲು ಗಂಧ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಅಗಿಲ್ ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೇ ಪರಿಮಳ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ “ಕಾವ್ಯವಲೋಕನ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳರಹಿತ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಗಿಲಿ ಉದಾಹರಿತವಾಗಿದೆ. ಅಗರು ಶಬ್ದ ಉತ್ತರ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಯಾದ ಪರ್ಜಣಾಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಅಗರು ವ್ಯಕ್ತ ಭಾರತದ್ದೇ ಅಗಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಇದರ ವ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರಾದ agallochaದಲ್ಲಿ ಅಗಿಲಿನ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಇದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಈಗೋಲ್‌ಪುಡ್ (eaglewood) ಎಂಬ ಪರಿಮಳ ವ್ಯಕ್ತದ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನ aquilla ಮೂಲಕ ಅಗಿಲಿನಿಂದಲೇ ಸೂಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೋಶಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಳೆಯ ಕನ್ನಡ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೊಂದಲವಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉದಾವನ್ನು ಲೋಬಾನಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಉದು ಕೋಶಗಳು ಉದಾ ಎಂದರೆ ಅಗರಿಗೆ ಅರಬ್ಬಿ ಹೆಸರೆಂದೂ ಲೋಬಾನ ಎಂಬುದು ಅರಬ್ಬೀ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆಯುವ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯದ ಹೆಸರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. (ಲೋಬಾನ ಬಗ್ಗೆ ಇಂ ನೋಡಿ). ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಧ್ಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೀ ವರ್ತಕರ ಕ್ಯಾಗೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಈ ಗೊಂದಲ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಉದುಬತ್ತಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೀರ ಈಚೆಗಿನದು.

ಗಾಂಧಿಜಿಯಿಂದಾಗಿ ಚರಕ, ಚರಣಾ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಚಿರಂತನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು

ಚರಣ ಎಂಬುದು ಪಾರಸಿಕ (ಚೆರ್ವಿಹೊ) ಶಬ್ದವೆಂಬ ಅಂಶ ನಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ತರಬಹುದು. ಮೂಲತಃ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಖಾದಿಯಾದ ಪಾಕ್ ಆಯಿರದದಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದರೂ ಹತ್ತಿ ನೂಲು ಮತ್ತು ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವ ಕಲೆ ಬಹುಶಃ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ತಲೆಯೆತ್ತಿರಬಹುದಾದರೂ ನೂಲು ತೆಗೆಯುವ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಪಾರಸಿಕ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಬರಲು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಳಿಕೆ ಕಾರಣ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೇಯ್ಯ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾ ಜನರು ಇಸ್ಲಾಮ್ ಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರು.

ಚಾಕು ಮತ್ತು ಚೂರಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದು ಭಾರತೀಯ, ಮೊದಲನೆಯದು ತುಕ್ಕಿ. ಚೂರಿಗೆ ಹಿಂದಿ ಭುರೀ ಮೂಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕ್ಷುರ ಮೂಲ. ಕ್ಷುರ ಎಂದರೆ ಕೊಯ್ಯುವ ಆಯುಧ. “ಕ್ಷುರ ಸ್ವ ಧಾರಾ ನಿಶಿತಾ” ಎಂದು ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ಷುರದಿಂದ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಕ್ಷೂರ; ಅದೇ ಚೌಲ (ಪ್ರಥಮತಃ ಹೂದಲು ತೆಗೆಯುವ ಸಮಾರಂಭ); ಅದೇ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದ ಜವಳ.

ಚಕ್ರಮಕ್ ಎಂಬುದು ಈಗ ತಿಕ್ಕಾಟ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಇದು ಬೆಂಕಿ ಕಡ್ಡಿ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಿರುಸು ಕಲ್ಲು. ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇದು ಬಂತು. ಚಕ್ರಮಕ್ ಅಥವಾ ಚಕ್ರಮಾಕ್ ಎಂಬ ಪದ ಮೂಲತಃ ತುಕ್ಕಿ ಭಾಷೆಯದೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟ್ಟಜ್ಞ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಗಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು ಅವಕ್ಕೆ ಅರಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಇದು ವೇದಕಾಲದಷ್ಟು ಹಳೆಯ ಪದವಾಗಿದ್ದರೂ ಬಹುಶಃ ದೂರಿಡ ಮೂಲದ್ದೆಂದು ಸುನೀತಿ ಚಟ್ಟಜ್ಞಯವರ ಉಳೆ. (ಅರೆ, ಒರೆ = ತಿಕ್ಕು, ಕಡೆ). ಅರಣ, ಚಕ್ರಮಕ್ ಇವೆರಡರಿಂದಲೂ ಕಡೆದು ಅಥವಾ ತಿಕ್ಕಿ ಘಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ಕಿಡಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಚಕ್ರಮಕ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಘಟ್ಟಣೆ, ತಿಕ್ಕಾಟ (ಮಾತಿನ ಚಕ್ರಮಕ್) ಎಂಬ ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಬಂತು.

ಟೋಪಿ, ಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ಟೊಪ್ಪಿ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವು ವಿದೇಶದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಹುಡುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೋದರೂ ಭಾರತೀಯ ಪದವೇ. ತೋಪಿ, ತೊಪ್ಪಿಗೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ತಕಾರಯುಕ್ತ ರೂಪಗಳೂ ಇವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಸವದೇವರಾಜ ರಗಳೆ (ಹರಿಹರ), ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಶನ ಮೊದಲಾದವಲ್ಲಿ ಟೋಪಿ ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಎಂಟು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಚೀನತೆ ಇದೆ. ಟೋಪಿಆ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತ ರೂಪವೂ ಇದಕ್ಕಿಂದ. ಹೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಕುಲಾವಿ ಎಂಬ ಸಮಾನ ಪದವಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹೋಶ ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ಪೋಚುಗಿಂಸ್ ಟೋಪಿ = top = ಮೇಲ್ಬಾಗ, ತುದಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೋಚುಗಿಂಸರು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಈ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿಗೆ ಪೋಚುಗಿಂಸಿನಿಂದ ಇದು ಬರುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ.

ಮೋಸ ಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಟೋಪಿ ಹಾಕು, ಮೋಸ ಹೋಗು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಟೋಪಿ ಬೇಳು ಇಂಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಈಚೆಗಿನ ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದವು.

ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಂದು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ capಗೆ ಅಥವಾ hatಗೆ ಹೊಂದಿ ಇಂಥ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. Cap ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೀರಿಸು ಎಂಬೋಂದು ಅರ್ಥವಿದೆಯಷ್ಟೇ. ಸರ್ಕಾರ್ ಅಥವಾ ಪ್ರಹಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪೆದ್ದನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ಹಾಸ್ಯಗಾರನು ಧರಿಸುವ ವಿಚಿತ್ರ ಟೊಪಿಗೆ ಪೂಲ್ ಕ್ಯಾಪ್ (FoolsCap) ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಇದರ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಟೊಪಿಗೆ ಬೀಳು ಎಂಬುದು ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿರಲೂಬಹುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಟೊಪ್ ಎಂದರೆ ಗಾಳದ ಕೊಕ್ಕೆ. ಟೊಪ್ ಖಾವಾ ಎಂದರೆ ಗಾಳ ನುಂಗುವುದು ಅರ್ಥಾತ್ ಮೋಸಮೋಗುವುದು. ಬಂಗಾಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಬಂಗಾಲಿ ಟೊಪ್, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಕ್ಯಾಪ್ ಮತ್ತು ದೇಶಿ ಟೊಪಿ ಎಲ್ಲದರ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿ ಟೊಪಿ ಹಾಕುವುದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

೮೨

ಹತ್ತು ಜನರಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಣ ಕೂಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಚಂದಾ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಅವಧಿಗಾಗಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಮೌಲ್ಯ ಚಂದಾ—ದರ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಚಂದಾ ಕೊಟ್ಟಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಗ್ರಾಹಕನಾಗುವವನು ಚಂದಾದಾರ. ಇದು ದೇಶ್ಯ ಪದವಲ್ಲ. ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಎಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ; ಚಂದ್ರಃ ಎಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಕಲೆ ಹಾಕಿದ್ದು. ಅದೇ ಉದ್ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ಚಂದಾ ಆಗಿ ತಮಿಳು, ಮಲಯಾಳಮಾ, ಕನ್ನಡಾದಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಮೌಲ್ಯವೆಂಬ ವಿಶೇಷಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೊಡ ಇದು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆ ಕೊನೆಗಷ್ಟೇ ಬಂದ ಪದ. ವಂತಿಗೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ; ಚಂದಾ ಕೂಡಿಸಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ ಎಂದಂತೆ.

ಸುಮಾರು ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ವಂತಿಗೆ. ಕರಾವಳಿ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ವರಾಡ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಪದಗಳು ಒಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ — ಅಷ್ಟೇ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಒಂತು, ವಂತು ಎಂದರೆ ಅಂಶ, ಭಾಗ, ಪಾಲು, ಸರದಿ ಎಂಬರ್ಥ ; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೊಡ ವಂತಿ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಳೇ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ವಂಟ್ ಎಂಬ ಧಾತು ಹಂಚು, ಪಾಲುಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಾಣಕ್ಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಚುರವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದೀ ಬಾಂಟ್ (= ಹಂಚು) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಟವಾಡೆ (ಉದಾ : ಓಪಾಲು ಬಟವಾಡೆ) ಆಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪಡೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಪ್ರೋಂದು, ಹೊಂದುವಿಗೆ ಎಮಿನೋ ಮತ್ತು ಬರೋಸ್ ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟನ್ನು ನಮ್ಮ ಸರದಿ ಬಂದಾಗೆ ಕೊಡುವುದು ವಂತಿಗೆಯನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ವಂತ, ವಂದ ಎಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ಇದೂ ಅಂಶ ಎಂಬರ್ಥದಿಂದಲೇ ಕವಲೊಡೆದ ಅರ್ಥವಾಗಿರಬಹುದು. ತುಳುವಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ವಂತಿಗೆಯೆಂಬುದು ಪಾರಸಿಕ ಚಂದಃಗೆ ಅರ್ಥ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡಿಸಿದ್ದೇ ವಂತಿಗೆಯಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೇ ?

ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರವಾದ ವರಾಟ ಎಂಬ ಪದ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವರಾಟದ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿರುವಂತಿದೆ. ವರಾಟ ಎಂದರೆ ಕವಡೆ; ಅದು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಬೆಲೆಯ ನಾಣ್ಯದಂತೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ನಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕಲೆ ಹಾಕಿದೆಂಬುದರಿಂದ ಚಂದಾ ವರಾಟವೆನಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಓರಗಾ, ವಾರಗಾ ಎಂದರೆ ಬದಿ, ಅಂಚು ಎಂಬರ್ಥಗಳೊಂದನೆ (ಕನ್ನಡ ಓರೆ), ಸ್ವಲ್ಪ, ಅತ್ಯಲ್ಪ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಅಂಚು ಎಂದರೆ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥದ ಅಲ್ಪಂಶವಲ್ಲವೇ ? (ಅಂಶ = ಅಂಚು) ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವರಾಟ ವಂತಿಗೆಯೆಂಬರ್ಥ ಪಡೆದಿರಬಹುದು.

ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದಾ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ವರ್ಗಣ. ವಾಷಿಫ್‌ಕ ವರ್ಗಣ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮರಾಠಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಜೋಳಗಳು ಇದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ವರ್ಗ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸುತ್ತವೆ. ವರ್ಗ ಎಂದರೆ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ರಾಶಿ, ಸಂಚಯ. ಹೀಗೆ ವರ್ಗಣ ಎಂದರೆ ಸಂಚಯ ಎಂದು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದು ವರಾಟ (= ಅತ್ಯಲ್ಪ, ನಾಣ್ಯ) ದಂತೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ ದ್ವಾರಿತ ಶಬ್ದವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಿದೆ. ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಓರು ಕಾಣ ಎಂಬ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಕಾಣ ಎಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣಿತ ನಾಣ್ಯದ ಎಂಬತ್ತಂಶದ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ನಾಣ್ಯ. ಎರಡು ಕಾಣಗಳು ದುಗ್ಗಾಣ, ಒಂದೇ ಕಾಣ, ಓರ್ ಕಾಣ. ಅದೇ ವರ್ಗಣಯಾಗಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪುನರಾಗಮನ ಮಾಡಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಸುಸಂಗತವಾಗಿದೆ.

* * *

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಹೆಸರುಳಿಸಿಕೊಂಡ ತಿಂಡಿ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕೆಲವಿವೆ. ದಢ್ಣಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಒಂದು ಕರಿದ ಸಿಹಿ ಪದಾರ್ಥ ಈ ಜಾತಿಯದು. ಯಾಗ್ ಯಜುವೇದಗಳ ಅಪ್ರಾಪ ಪೂರ್ಪ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ತಿಂಡಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು. ಇಂದಿಗೂ ಶ್ರಾದ್ಧ ಪಕ್ಷಗಳ ಬಾಹ್ಯಣ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಈ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ (ಅಥವಾ ಈಗ ಎಣ್ಣೆ) ಕರಿದ ಚಿಕ್ಕ ದೋಸೆಯಾಕಾರದ ಖಾದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾ ಎನ್ನುವುದು ಇದರದೇ ಒಂದು ಆವಶಯ (ಸಂ. ಪೂರ್ಪ). ಅದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಹಿಯನ್ನು ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆರಸದೆ ಹಿಟ್ಟಿನ್ನು ಪೂರಿಯಂತೆ ತಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಲಟ್ಟಿಸಿ ಕರಿದು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರಷ್ಟೇ. ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಭಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅಪ್ರಾಪ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜೀನು ಹುಟ್ಟು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಪ್ರಾಪದ ಹೆಸರು ಜೀನು ಹುಟ್ಟಿನ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಬಂದಿರಲೂಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ವಿದ್ಯೆಗೆಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ಹಿಂದೆ ಜೀನು ಪರಿಚಿತವಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೇ ?

ಜೋಳದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಭಕ್ತರಿ ಎಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಕರಿ ಎಂದು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೋಳ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಕನಾಟಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಬಹುಭಾಗದ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರಧಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅನ್ನ ಯಣ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಜೋಳದ ಪಾಳ, ಜೋಳ ವಾಳ ಎಂಬ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಕನ್ನಡದ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದರ ರೊಟ್ಟಿಗಿರುವ ಹೆಸರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಭಕುಂಡೋ, ಭಕುಲ್ಮೋ, ಭಕಾಸೇ ಭಕ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿಂದ್ದು ಅವುಗಳ ರೂಪಾಂತರವೇ ಭಕ್ತರಿ ಸುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭ್ರಜ್ಞ, ಭ್ರಜ್ಣ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕತೆ ಧಾತುಗಳಿವೆ. ಭಕ್ತರಿ ತಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಸುದುತ್ತಾರಲ್ಲವೆ?

ಜೋಳ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ ಅಪರೂಪ ಸ್ವಭಾವದ್ದು. ಎಲ್ಲ ದಾರ್ಶಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಜೋಳ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೋಲುವ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಜೋಳಂ (ತಮಿಳು), ಜೋನ್ನ (ತೆಲುಗು) ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಇದು ದಾರ್ಶಿದವೇ ಎನ್ನುವುದು ಕಷ್ಟ. ಯವ ಎನ್ನುವುದು ಬಾಲ್ಯ ಎಂಬುದರ ಸಂಸ್ಕತ ಹೆಸರು. ವೇದಗಳಲ್ಲೇ ಬರುವ ಯವ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಯರಿಗೆ ಗೋಧಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಪರಿಚಿತವಾದದ್ದು. ಅದರಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಯವನಾಲ(ಳ) ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕತ ಪದವೇ ಜೋಳದ ಮೂಲವೆಂದು ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದಾರ್ಶಿದರಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕತಕ್ಕೆ ಏಕ ಹೋಗಿರಬಾರದು? ಅಂದರೆ, ಇತರ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಯವಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿಗಳುಂಟೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಗೋದಿಯ ರೊಟ್ಟಿಗೆ ನಾವು ಚಪಾತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಅದರ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿ? ಸಂಸ್ಕತ ಚರ್ಚ ಚರ್ಚೀ, ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪತಿ, ಭಪ್ಪತಿ ಅಲ್ಲದೇ ಹಿಂದೀ, ಬಂಗಾಲಿ, ನೇವಾಳಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಈ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಅರ್ಥವೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ಅದೇ. ಚಪ್ಪತಿ, ತೆಳ್ಳಗೆ ಇರುವಂಥಾದ್ದು. ಆದರೆ ನಮಗೀಗ ಗೋತ್ತಿರುವ ಚಪಾತಿ ತುರ್ಕಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ಶಬ್ದಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಬಲ್ಲವರ ಹೇಳಿಕೆ.

೮೨

ಪೂರಿಯೋಡನೆ ನಂಜಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಜಿ ಇಂದು ಕನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಪರಿಚಿತ. ಪೂರಿಯಂತೆ ಈ ಭಾಜಿ (ಇದನ್ನು ದಾರ್ಶಿದ ನಾಲಿಗೆ ಬಾಜಿಯೆಂದೇ ಕರೆದರೂ) ಕೂಡ ಉತ್ತರದಿಂದಲೇ ಬಂದದ್ದು. ಭಾಜಿ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕತದ ಭ್ರಜ್ಞ ಅಥವಾ ಭ್ರಜ್ಞಾ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಕೃತ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕ ಜೈತರೇಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿ ಕನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಧಾತ್ವಧರ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ವೈಯಾಕರಣರು ಕೊಟ್ಟಿ ವಿವರಣೆ ಪ್ರಕಾರ ಇವೆರಡೂ ನೀರು ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸದೆ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು, ಇಲ್ಲವೆ ಹುರಿದು, ಇಲ್ಲವೆ ಕರಿದು ತಯಾರಿಸಿದ ಶಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭಾಜಿಯೆಂಬುದು ಬಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ಇಲ್ಲವೆ ಕರಿದು ತಯಾರಿಸಿದ ಮೇಲೋಗರ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನ. ಅರ್ಥಾತ್ ಒಣ ಪಲ್ಯ - ಸೂಖೀ ಭಾಜಿಯೆಂದು ಜೈತರೇಯರು ಇದನ್ನು ಕರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅನಾವಶ್ಯಕ ದ್ವಿರುತ್ತಿ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಭಾಜಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೂಖೀತನ (= ಒಣ) ಅಡಕವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರಿಂದ ಕನಾಟಕದ ಅಡುಗೆ ಭಟ್ಟರು ಕಲಿತ ಪಾಠಾಳ ಭಾಜಿಯ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಪಾಠಾಳಕ್ಕೂ ಈ ಭಾಜಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿ. ಮರಾಠಿಗರು ಅದನ್ನು ಪಾಠಾಳ ಎಂದೇ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಾಠಾಳ ಎಂದರೆ ತೆಳ್ಳಗಿನದು. ಭಾಜಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ದ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ತೆಳ್ಳಗಿನ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣ

ಹೊಂದಿದೆ. ಜಗಟಾಪಿಯವಾದ ಮರಾರಿ ನಾಲಗೆ ಕನ್ನಡದ ನಾಲಿಗೆಗಿಂತ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮ ಅಕ್ಷರದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಉಚ್ಛರಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಪಾತಾಳ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ಕನ್ನಡ ನಾಲಿಗೆ ಅದನ್ನು ಪಾತಾಳ ಮಾಡಿತು. ನೀರುಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳಳ್ಳಿ ಫಾಟು ನಿಮಗೆ ತ್ವಿಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಭಾಜಿಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾದ ರಸ ಭಾಜಿ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅನ್ವಯಾಕಾರಿ ಕಂಡಿತು.

ಭಾಜಿಗೆ ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡ ಪದ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಇದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕೆಲವಾದರೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಳು ಅಥವಾ ತಾಳಲು ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಂಜನವೊಂದಿದೆ. ತಾಳ್ಳು, ತಾಳಸು ಎಂಬ ದ್ವಾರಿತ ಮೂಲ ಧಾತುವಿನ ಅರ್ಥ ಮೂಲ ಹಾಕಿ ಹುರಿದು ಅಥವಾ ಕರಿದು ತಯಾರಿಸು ಎಂದೇ ಇದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಾಳಿದ, ತಾಳದ, ತಾಳ್ಳು, ತಾಳಲು, ತಾಳ್ಳು ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಣಪಲ್ಯ ಇದು.

ಭಾಜಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಅವಶಾರ ಭಜಿ. ಇದನ್ನು ಬಚೆಯೆಂದೂ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಇದು ಹುರಿದು ಅಲ್ಲ, ಕರಿದು ತಯಾರಿಸಿದ್ದು. ಕಡಲೆ ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಕರಿದ ಬಟಾಟೆ ಭಜಿ, ಈರುಳ್ಳಿ ಭಜಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಡೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಆವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭೃಜೀ ಭೃಜ್ಜ್ಯಾ ಧಾತುಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಸರಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ.

ಭಾಜಿಯ ಮೂರನೇ ಅವಶಾರವೊಂದು ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿವಾಗಿರಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಬಚ್ಚೆ. ವಾದಿರಾಜ ಗುಳ್ಳದ (ಒಂದು ಜೂತಿಯ ಬದನಕಾಯಿ) ಬಚ್ಚೆ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದರೂ ಬೇರೆ ತರಕಾರಿಗಳಿಂದಲೂ ಬಚ್ಚೆ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಹಣ್ಣಗಳಿಂದಲೂ. ಬಚ್ಚೆ ಅತಿ ರುಚಿಯನಿಸಬೇಕಾದರೆ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೌಜ್ಞ ಅಥವಾ ಭೃಜೀ ಧಾತು ಹೇಳುವಂತೆ ನೀರಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸದೆ ಭಜಿಸಿಯೇ ಅಂದರೆ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಹದವಾಗಿ ಸುಟ್ಟೇ ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಸುಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಹುಣಸೇಹಣ್ಣು ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಲ್ಲ, ಉಪ್ಪು ಸೇರಿಸಿ ಗಿವಿಚಿ ಬಗ್ಗರಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ದಿವ್ಯ ಬಚ್ಚೆ. ಬಚ್ಚೆಯೆಂಬ ಹೆಸರು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ಇದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅವಿಷ್ಠರಣಾವಿರಬೇಕೆಂದಿರಾ? ಹೆಸರು ಅವರಿಟ್ಟದ್ದಪ್ಪೇ. ಅದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಹೆಸರು ಗೊಟ್ಟು (ತಮಿಳು ಕೊಟ್ಟು) ಎಂದಿದೆ. ತಮಿಳರಲ್ಲಿಯೂ ಬದನಕಾಯಿ ಗೊಟ್ಟೇ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ! ಧಾತುವಿನ ರೂಪ ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಸಮೀಪವಿದ್ದಂತಿದೆ. ರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮವಾದರೂ ಗೊಟ್ಟಿನ ರೂಪಕೊಟ್ಟಿ ಹೆಸರಿನಂತಿದೆಯಲ್ಲ!

ಹೇಳಿದ ಉಳಿದಿರುವ ಒಂದು ಮಾತೆಂದರೆ ಭಾಜಿಯ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಏನಿದ್ದರೂ ಅದು ಈಗ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ತರಕಾರಿ ಪಲ್ಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೆ ಬಚ್ಚೆ ಗೊಟ್ಟು ಕೂಡ ಸುಟ್ಟು ತಯಾರಿಸಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕ್ಷಾಮ ಮತ್ತು ಹೊಗಿಗೆ ಭಯಪಡುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಅಥವಾ (ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣನದಾದಾಗ) ಹಸಿಯಾಗಿಯೇ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾಜಿ ಎಂಬುದು ಇಸ್ಟೇಟಾಟ್ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಆಕ್ರಮಿಸಿದೆ. ತುರುಫಿನ ಬಲವಾದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಇಳಿಸದೆ ಖಚಿನ (ಚೆಲ್ಲರೆ) ಎಲೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ

ಅಥವಾ ತುರುಫಲ್ಲದ ಹಿರಿಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದಷ್ಟು “ಪಿಡಿ” ಗಳನ್ನು ದೋಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಭಾಜಿ ಆಡುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಮೊದಲು ಪಲ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಈ ಉಪಾಯ.

“ಇಟೆಲಿಯ ರಾಜಧಾನಿ ಯಾವುದು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಗುರುಗಳಿಗೆ “ಇಡಲಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿ ಚಟ್ಟಿ ಸಾರ್” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತನೆಂದು ಒಂದು ಜೋಕು ಇದೆ. ಇಡಲಿಗೂ ಚಟ್ಟಿಗೂ ಅಷ್ಟು ಬಿಡಲಾರದ ನಂಬು. ಆದರೆ ಇವರಡು ಖಾದ್ಯಗಳ ಮೂಲ ದಕ್ಷಿಣ ಉತ್ತರದಷ್ಟು ದೂರ. ಇಡಲ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬಲು ಪ್ರಾಚೀನ ತಿನಿಸು. ವಡ್ಡಾರಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರೆ ಸುದ್ದಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡಿಗರು ಇಡಲಿಗೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲರು. ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಸಂಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಅದರ ಉಲ್ಲೇಖಿವಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತೂ ಕೆಲ ಶತಮಾನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈಗಿನಂತೆ ಅಕ್ಷ್ಯ ಅಥವಾ ಗೋದಿ ರವಾಮೋಡನೆ ಉದ್ದಿನ ಹಿಟ್ಟು ಬೆರಸದೆ ಆಗ ಬರೇ ಉದ್ದಿನ ಹಿಟ್ಟನಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದು ಡಾಲುಕ್ಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ರಿಸಿಪೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಡಲಿಗೆ (ಕನ್ನಡ) ಆಗಲಿ, ಇಟ್ಟಲಿ (ತಮಿಳು) ಆಗಲಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಏನಧರದ ಯಾವ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂತಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸಂಗಾತಿ ಚಟ್ಟಿಯ ಮೂಲ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಚಟ್ಟಿ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು ಮರಾತಿಯ ಮೂಲಕ ಹಿಂದಿಯಿಂದ. “ಚಾಟಸು”ವ (ಚಾಟ್ = ನೆಕ್ಕು) ಪದಾರ್ಥ ಚಟನಿ. ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಿ ನೆಕ್ಕುವ ವ್ಯಂಜನ ; ರುಚಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಂಜಕೊಳ್ಳುವ ಪದಾರ್ಥವೆಂದರೂ ಸರಿ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅದು ತೆಳ್ಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗೊಜ್ಜನಂತಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಸಹಜವಾದರೂ ಈಗ ಪ್ರದಿ ಚಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಬಹುಶಃ ದಕ್ಷಿಣದ ಪಾಕವಿಶಾರದರಿಂದಲೇ ಆಗಿವೆ.

ಇಡಲಿಯೋಡನೆ “ಚಾಟಸು”ವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದಾರ್ಥವಾದ ಸಾಂಬಾರು ತಯಾರಿಸುವ ಪ್ರಾಧಿಕ್ಯ ದಕ್ಷಿಣದ ಅಯ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾದರೂ ಆ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕತದ ಸಂಭಾರ. ಸಂಬಾರ ಎಂದರೆ (ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ) ಉಪಕರಣಗಳು ಅಥವಾ ಸಲಕರಣೆಗಳು. ಸಾಂಬಾರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಿನ್ನತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯ ಖಾದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಲ್ಲವೇ ? ಅರಬ್ಬೀ ಮಾಹಾಲಾ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಇದೇ ಅರ್ಥದ್ದು. ಮುಖ್ಯ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ರುಚಿಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ್ದು.

೮೪

ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಮೂಲಕ, ಮರಾತಿ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ನೇರವಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅರಬ್ಬೀ ಶಬ್ದಗಳು ಸಾವಿರಾರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವು ಪರಕೀಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದು ನಮಗೆ ಸಹಸಾ ಗೋಚರಕ್ಕೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಇದು ನಮಗೆ ಮರಾತಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಶಬ್ದದ ರೂಪ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ದೇಶೀಯ ಶಬ್ದವೇ ಅನಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಅರಬ್ಬೀ ಪದ. ಮೂಲ ರೂಪ ಮಾಹಿಯತ್ತು. ಮರಾತಿಯಲ್ಲಿ

ಮಾಹಿತೆ ಆಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ರೂಪ ಧರಿಸಿತು. ಪೇಶವೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕರು ಮೊಗಲರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಬಹುತರವಾಗಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ಆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಸಾರಾ-ಸಗಟಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮರಾಠಿಗೂ ತಂದುಕೊಂಡರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಗೆ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿವರ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿಧ್ಯಾರೆ ("ನನಗೆ ಅವರು ಮಾಹಿತಿ ಹೊಟ್ಟರು") ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತ. ಬಳಕೆಯಿದ್ದಾದ್ದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದ್ದ್ರೋಧಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಮೂಲ ಅರಬೀ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಪದಾರ್ಥದ ವಾಸ್ತವಿಕ ತತ್ವ ಗುಣ ಅರ್ಥವಾ ಸ್ವರೂಪ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ಈ ಅರ್ಥ ಮರಾಠಿ ಅರ್ಥವಾ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಮೂಲದಿಂದ ಅರ್ಥಹಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅರ್ಥ ನಮ್ಮ ತತ್ವಮಾನವಾದ ಯಾವ ಹಳೇ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ನೇರವಾಗಿದೆ.

ಮಾಲ್ (ಮಾಲು, ಮಾಲ್ಲು) ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೇರೂರಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಸರಕು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅದು ಪರಿಚಿತ. "ಪರದೇಶದಿಂದ ಮಾಲು ತರಿಸಿದೆ" ಎನ್ನತ್ತೇವೆ. ಮಾಲ್ ಗಾಡಿ ಎನ್ನಾಗ ಸರಕು ಸಾಗಿಸುವ ರೈಲು ಬಂಡಿ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಿಗಲ್ಲದೆ ಸೊತ್ತಿಗೂ ಈ ಪದ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಡವೆ ಎನ್ನಿ. ಮಾಲಿಕ ಅಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೂಡ ಮಾಲು ಉಳ್ಳವ, ಒಡವೆ ಉಳ್ಳವ, ಒಡಯ. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸರಕಲ್ಲದೆ ಸೊತ್ತು ಹೂಡ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರಬೀಯಲ್ಲಿ ಮಾಲ್ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇವೆರಡಕ್ಕಿಂತ ಉದಾತ್ತ ಅರ್ಥವುಂಟು. ಸಂಪತ್ತು, ಧನ, ಶ್ರೀ, ಅಮೂಲ್ಯ ಪದಾರ್ಥ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದ್ದರಿಂದ "ಖಿದ್ದ ಮಾಲಿಕ ಹೈ" (ದೇವರು ಒಡಯ) ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ.

ಲಂಪಟರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮಾಲ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಕುಂಟಣಿಗಳು ವಿಟರಿಗೆ "ಒಳ್ಳೆ ಹೊಸ ಮಾಲು ಬಂದಿದೆ" ಎಂದು ಆಮ್ಲವೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹೂಡ ಮೇಲ್ಮೈಣಿಸಿದ ಅರಬೀ ಶಬ್ದವೇ. ಇದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಳಪೆ ಮಾಡುವ ಶಬ್ದ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಮಾಲ್ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸುಂದರಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ ಎಂದು ಉದ್ದ್ರೋಧಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ನನ್ನೆಣಿಕೆ ತಪ್ಪೆನಿಸಿತು.

ಅಲ್ತರ ಕನಾಟಕದ ಕಟ್ಟಡ ಕೆಲಸದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಮೆಂಟ್ ಉಸುಬು ಬೆರಿಸಿದ ಹಸಗಾರೆ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಮಾಲು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸೊತ್ತು, ಆಸ್ತಿ ಎಂಬರ್ಥದ ಮಾಲ್ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಇದು ಮಾಯಲ್ (= ಮಿಶ್ರಣ) ಎಂಬ ಅರಬೀ ಪದದ ಕನ್ನಡಿಕರಣ ಅರ್ಥವಾ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಹೀಗೆ ಸಣ್ಣ ಉಸುಬು ಅರ್ಥವಾ ಸಿಮೆಂಟು ಉಸುಬಿನ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಯಲ್ = ಮಾಲ್ ಆಗುತ್ತದೆ.

* * *

ಕಬ್ಬಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಉಪೋತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಲ್ಲ ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವೇ ಎಂಬುದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹೊರಟ ಶಕ್ರರಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಯಾದಂತೆ ಗ್ರೀಕ್ sakeheron, ಲ್ಯಾಟಿನ್ saccharum, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ sugar, ಅರಬೀ ಸಕ್ಕರ್, ಫ್ರಂಚ್ sucre, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ jaggery (ಬೆಲ್ಲ) ಆಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ

ಲುಸುಬು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಶರ್ಕರಾ ಶಬ್ದ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಲುಸುಬಿನ ರೂಪ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಸಕ್ಕರೆಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅದ್ದೆ ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದ್ದೆಂಬುದು ವಿಚಿತ್ವವನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಚೀನಿಯ ಸಂಶೋಧಕರು ಈಚೆಗೆ ಕಬ್ಬಿ ಮೂಲತಃ ಚೀನದ್ದೇ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನಿರಾಧಾರವೆಂದು ತೋರಿದರೂ ಆವರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಒಂದಾದರೂ ಕಾಲು ಇದೆ. ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಉದ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಗೆ ಚೀನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಪಿಂಗಾಣ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಚೀನಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದು ಅವು ಚೀನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿದ್ದ ಮಾತಾದ್ದರಿಂದ ಸಕ್ಕರೆಯೂ ಇರಾಣಕ್ಕುಂತೂ ಚೀನದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ಸಕ್ಕರೆಗೆ ಚೀನಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಿದ್ದದ್ದು ವಿಚಿತ್ರವಾದಂತೆ, ಸಕ್ಕರೆಯದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಅವಶಾರವಾದ ಕಲ್ಲಸಕ್ಕರೆಗೆ ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಸರೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದದ್ದೂ ಸೋಜಿಗ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಿಸರಿ ಎಂದರೆ ಮಿಸ್ ದೇಶದ್ದು. ಮಿಸ್ ಎಂದರೆ ಇಚ್ಚೊ ದೇಶ.

ನಮ್ಮ ದಿನ ಬಳಕೆಯ ಶುಚಿ ವಸ್ತುವಾದ ಸಾಬೂನು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮೂಲತಃ ಅರಬ್ಬಿ-ಪಶ್ಚಿಮಾನ್ ಸಾಬುನ್, ಸಾಬೂನ್‌ನಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದದ್ದು. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ ಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಗಾಲ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಸಾಬಾಣ, ಸಾಬಾನ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಾತ್ರ ನೇರ ಆಯಾತವಲ್ಲ. ಪ್ರೋಚುರ್ ಗೀಸರು ಅರಬ್ಬಿ ಸಾಬೂನನ್ನು ಎರವಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಾಬಾಂವ್ ಎಂದು ಕರೆದರು. (ಅರಬರಿಗೂ ಸ್ನೇನ್ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಾಲಗಳಿಗೂ ಪುರಾತನ ಶತ್ರು-ಮಿತ್ರ ಸಂಬಂಧ.) ನೇರ ಎರವಿನ ಬದಲು ಎರವಲಿಗರಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದವರು ಅದನ್ನು ಸಾಬಾಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡರಷ್ಟೇ. ಸಾಬೂನಿಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾದ ಸಬಿಕಾರ ಎಂಬುದರ ಕಥೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ. ಕಾರ, ಖಾರ (ಸಂಸ್ಕೃತ ಕ್ಷಾರ) ಎಂಬ ಆಲ್ಯಾಲಿ ಪದಾರ್ಥ ಮೊದಲಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊಬ್ಬಿ ಸಹಿತವಾದ ಕಾರ ಸಾಬಾಂವ್. ಸಾಬಾಂವ್ ಬಂದಾಗ ಈ ಹೊಸ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಹಳೇ ಕಾರವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸಬಿಕಾರವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಶಬ್ದಗಳ ಬೆನ್ನಣಿ ಹೊರಟರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣ ಕಾಲು ತಪ್ಪಿಸುವ ಸಾಮ್ಯಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಹರಿಕಾರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸುದ್ದಿ, ಪತ್ರ, ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ದೂರದೂರುಗಳಿಗೆ ಒಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ನೌಕರ ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ಉದ್ದ ಹೋಶಗಳನ್ನು ತಿರುಹುವಾಗ ಹರಕಾರಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಅರ್ಥ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇನೂ ದ್ವಾರಿತದಿಂದ ಉದ್ದುವಿಗೆ ದಾಟದ ಶಬ್ದವಲ್ಲ - ಅದು ಪಾರಸಿಕ ಶಬ್ದ ಎಂದು ಹೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟ ನಿರ್ವಚನ ನೋಡಿದರೂ ನನ್ನ ಸೋಜಿಗ ಒಗೆಹರಿಯಲ್ಲ. ಸಮಾಧಾನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಹರಿಕಾರದ ಮೂಲ ಹಳಗನ್ನಡದ ರೂಪ ಪರಿಕಾಣ ಎಂದೂ ಅದರಥ್ರ ಪರಿ (= ಸಾಗುವಿಕೆ) ಅದರ ಕಾಣ (= ಮಾಡುವವ) ಅಂದರೆ ಸುದ್ದಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓಡುವವ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು.

೮೫

ಒಂದು ವಾರ ಅವಧಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದಿತ್ಯ ವಾರ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ವಾರ ಅಂದರೆ ದಿವಸ ಅಥವಾ ವಾಸರ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಅರವತ್ತು ಗಳಿಗೆಯ ಅವಧಿ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಬಹುದು. ನಿಜ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ವಾರ ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸರದಿ ಎಂಬುದೊಂದು. ಆದಿತ್ಯವಾರ ಎನ್ನುವಾಗ ಸೂರ್ಯನ ಸರದಿಯೆಂಬುದೇ ಮೂಲ ತಾತ್ತ್ವಯ್ಯ. ಪ್ರಚೀನ ಖಗೋಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಏಣು 'ಗ್ರಹ'ಗಳಲ್ಲಿ (ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ, ಸೇರಿ) ಒಟ್ಟೊಬ್ಬಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ದಿನದ ಒಡೆತನವನ್ನು ಸರದಿಯ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಪಡಿಸಿ ಅವರವರ ಸರದಿಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಅವರವರ ಹೆಸರು ಹೊಟ್ಟವರು ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಎರಡನೇ ಸಹಸ್ರಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲ್ಯಾಂತಿಕಗಳು. ಹೀಗೆ ರವಿವಾರ, ಸೋಮವಾರ ಇತ್ಯಾದಿ. (ವಾರದ ದಿನಗಳ ಆಧಿಪತ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ವಾರಕ್ಕೆ ಇರುವ ತಮಿಳು ಹೆಸರಾಟ ಆಟ್ಟು (= ಅಳೆ) ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ವಾರಕ್ಕೆರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾದ ಕೀಳಮೈ ಸಂಬಂಧಸೂಚಕವಾದದ್ದು. ಬುದನ್ ಕೆಳಮೈ ಎಂದರೆ ಬುಧನಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಾರ.) ಎಲ್ಲ ಗ್ರಹಗಳ ಸರದಿ ಮುಗಿಯುವಾಗ ಅದೂ ವಾರವೇ - ಏಣು ದಿನಗಳ ಸರದಿ - ಅದೇ ಸಪ್ತಾಹ (= ಏಣು ಹಗಲು), ಅದೇ ಪಾರಸಿಕ ಹಫ್ತಾ (ಹಫ್ತಹ್). ಹೀಗೆ ನಾವು ವಾರ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಅವಧಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ week (ವೀಕ್) ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಆ ಜರ್ಮನ್‌ನಿಕ್ ಮೂಲದ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಹೂಡ ಸರದಿ ಎಂದೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ವಾರ ಎಂಬ ಕಾಲಾವಧಿ ಏಳೇ ದಿನಗಳದಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗಂತ ಕಡಿಮೆಯ ಯಾವ ಅವಧಿಗೂ ಅದು ನಡೆಯಬಹುದೆಂದೂ ಅದು ಗ್ರಹಗಳ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲೆಂದೂ ಬಿಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ದೆಕಾದ್ (decade) ಎಂಬ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ವಾರವೂ ಹಿಂದೆ ಇತ್ತು. (ಈಗ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ decade ಎಂದರೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷ.) ಇದು, ನಾಲ್ಕು ಮೂರು ದಿನಗಳ ವಾರಗಳೂ ಆಫ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆದೆ ಇದ್ದವು. ಪ್ರಚೀನ ಸ್ಕ್ಯಾಂಡಿನೇವಿಯದಲ್ಲಿ ಇದು ದಿನಗಳ ವಾರವಿತ್ತು. ವಾರಕ್ಕೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾನ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಅರವಡಾ (= ಆರವಡಾ) ಪದದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಣು ಅಲ್ಲ, ಎಂಟು (= ಆರ್) ದಿನಗಳ ವಾರ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಧಿಗಳ ವಾರಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಹೂಡ ವೈವಿಧ್ಯವಿತ್ತು. ಆಫ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಯಾವ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೆ ಯಾವ ದಿನ ನಡೆಯತ್ತದೋ ಆ ಉರಿನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಆ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೊಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

ಒಂದು ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರವಾಗಿದ್ದ ಪದಗಳು ಬಿಂದ್ದು ಹೋಗಿ ಪರಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಯಾಕೆ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ? ಉಚ್ಛರ ಸೌಲಭ್ಯವೇ? ಕೇವಲ ಪ್ಯಾಶನ್‌ನೇ? ಹೇಳಿವುದು ಕಷ್ಟ, ದೃಬಿಡದ ಅಳೆ ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಮಲೆಯಾಳ, ತುಳು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಲ್ಲ ಈ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಮೊಸರು. ಇಂದಿಗೂ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜಿಗೆಗೆ ಇದೇ ಪದ ಇದೆ. ಹಳೇ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ತೆಗೆದ ಮೊಸರಿಗೆ ಅಳೆಯೆಂದೇ ಕರೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅಳೆ ಎಂದರೆ ದಣ್ಣಿಂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ

ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನಾಟಕದ ಮತ್ತಲ್ಲಿಯೂ ಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಆಗದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೀಗ ಮಜ್ಜಿಗೆಯಂದೇ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡಾದಿಯಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಚ್ಛರ ಸೌಲಭ್ಯವಾದರೆ ಅಳೆ ಮಜ್ಜಿಗೆಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಸುಲಭ. ಮಜ್ಜಿಗೆ ಬಹುಶಃ ತೆಲುಗಿನ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪದವಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಗೂ ಅದು ಪ್ರಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ಪದ. ಮಜ್ಜಿ (ತೆಲುಗು-ಮಜ್ಜಿಗ) ಸಂಸ್ಕृತ ಮಾರ್ಚಿತಾ. ಮಾರ್ಚಿತಾ ಎಂದರೆ ತೊಳೆದದ್ದು, ಸ್ವಚ್ಚ ಮಾಡಿದ್ದು, ತೀಕ್ಷ್ಣದ್ದು = ಮತ್ತು ಅನ್ವಯದಿಂದ ಕಡೆದದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕಡೆಯುವುದನ್ನು ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚಿತಾ ಎಂದರೆ ಸಕ್ಕರೆ ಮಸಾಲೆ ಬೆರೆಸಿದೆ (ಕಡೆದ) ಮೊಸರು, ಗುಜರಾಥಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮೊಸರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿಯೇ ಉಣ್ಣತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಮೊಸರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಮೊಗರು, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಮೊಚರ್, ಮೊಅರ್ ಎಂಬ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಳಿ ಹಾಕಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಸಿದ ಹಾಲಿಗೆ ಮೊಸರೆಂಬ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲಾತಿದ್ದರೆ ಚಾಲ್ತಿ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಮಲೆಯಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜಿಗೇ ಮೊಅರ್, ಮೋರ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. “ಆಃ ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಿ ಮೋರ್!” (ಆಃ ಒಳ್ಳೇ ಹುಳಿ ಮಜ್ಜಿಗೆ) ಎಂದು ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು ಮೆಚ್ಚತ್ತಾರೆ. “ಮೋರ್ ಕೊಳಂಬು” (ಮಜ್ಜಿಗೆ ಪಳಿದ್ದು) ಅಂದರೆ ತಮಿಳರಿಗೆ ಇಷ್ಟ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಮೊಸರಿಗೆ ಪೆರುಗು ಎನ್ನುವುದು ಈಗಿನ ರೂಢಿಪದ. ಪೆರುಗು ಎನ್ನುವುದು ಅನ್ವಯಾಕ ಶಬ್ದ ಎನ್ನಿ. ಪೆರು (ಪೆಟು) ಎಂದರೆ ಹೆರೆಗಟ್ಟುವುದು, ಹೆಪ್ಪಾಗು (ಹೆಪ್ಪು = ಹೆರುಪು = ಪೆಟುಪು) ಅರ್ಥಾತ್ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಹೆತ್ತುಪ್ಪು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು (ಹೆತ್ತು ತುಪ್ಪ = ಹೆರೆದ ತುಪ್ಪ = ಗಟ್ಟಿಯಾದ ತುಪ್ಪ). ಇದಕ್ಕೂ ಸ್ವರವೇ ಮೊಸರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಈಗಿನ ಪೇಟೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಆಗದಿದ್ದರೂ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಮೊಸರಿಗೆ ತೈರ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ. ತೈರೊಡ್ಡೆ ಮೊಸರೊಡೆ ತಮಿಳರಿಗೆ ಹೀತಿ. ತೈರೊಡ್ಡೆ ಎಂದು ಅಯ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರೇ ಇದೆ! ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದಲ್ಲಿ ಅವರು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಇದು ದ್ರಾವಿಡ ಪದವಲ್ಲ. ಇದು ಸಂಸ್ಕृತ ತಕ್ರದ ಅಪಭಂಶ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ತಕ್ರ ಎಂದರೆ ಮೊಸರಲ್ಲ ಮಜ್ಜಿಗೆ! ಸಂಸ್ಕृತವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ದೂರ ಇಟ್ಟ ತಮಿಳು ಏಕೆ ಸಂಸ್ಕृತದ ತಕ್ರವನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆಯಿತೋ ಕಂಡವರಾರು?

* * *

ಗುಂಡಾ ಜನರ ಹಾವಳಿ ಹೆಚ್ಚಿದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಾ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಮರಾಠಿ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿ ಕೋಶ ಇವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡಾ ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಧೂತರ್ ಎಂದರ್ಥ. ಕನ್ನಡದ ಗುಂಡ ಕಲ್ಲು ಗುಂಡಿನಂತಿರುವವ, ಅವನು ಧೂತರ್ ಹೇಗಾದನು? ಈ ಕನ್ನಡ ಗುಂಡನಿಗೂ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಂಡಾನಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸುನೀತ ಕುಮಾರ ಚಟುವರ್ಪಿತ ಪ್ರಕಾರ ಗುಂಡಾ ಇರಾಣದಿಂದ ಬಂದವನು. ಗುಂಡಾ, ಗುಂಡ್ ಎಂದರೆ ಹೊಸ ಪಶ್ಚಿಮಾಯನಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಂಡ, ಜಂಗುಳಿ; ಹಳೇ ಪಶ್ಚಿಮಾಯನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯ, ದಂಡು. ಈ ಶಬ್ದ ತುಕ್ಕ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ನುಸುಳಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ‘ದ’ ವನ್ನು ‘ಡ’ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ದಂಡಿನವರು ಪುಂಡರೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇದ್ದಿದ್ದೇ. ಹಳೇ

ಬಂಗಾಲಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಣರಿಗಿತ್ತ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ “ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದಂಡಿನವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ” ಎಂದು ಇರುತ್ತಿತ್ತೆಂತೆ. ಹೀಗೆ ಗುಂಡಾಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾರತದ ಗಡಿಯಾಚಿಗೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಬಹುದು !

ಸುನೀತಿ ಚಟ್ಟರ್‌ ಹೇಳುವ ಈ ನಿಷೇಧ ಕನಾರ್ಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ಮಳವಳಿಯ ಪ್ರಕೃತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆ ಅಗ್ರಹಾರವು “ಅಭಷ ಪ್ರವೇಶಂ” ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದ್ದು ಎಂದು ತಾಕೇತು ಇದೆ.

೮೯

ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಟಕಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷಸ್ಯಾತ್ಮಾಗಿ ಬಂದು ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಹೂಡ ಅಗದೀ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಇರಲಾರದು. ಅಗದೀ ಸುಂದರ ಹುಡುಗಿ, ಅಗದೀ ಮೂರ್ವಿ, ಅಗದೀ ಸೋಯಿ ಮಾಲು ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಶಬ್ದ ಮರಾತಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಯಾದದ್ದು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಮರಾತಿ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿ ಹೋಶದಲ್ಲಿ ಅಗದೀಂ ಪದಕ್ಕೆ “ಸರ್ವ, ಆತ್ಮಂತಿಕ, ಪರಾಕಾಷ್ಟೇಯ” ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಮರಾತಿ ಭಾಷಾ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಈ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂಬುದು ಅಗದೀ ಖಚಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. “ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಗತೀ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನಾ ಚಿಹ್ನೆ (?) ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. “ಅಗತೀ” ಎಂದರೆ ಬೇರೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲದ್ದು, ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದ್ದು, ದಾರಿ ಇಲ್ಲದ್ದು. ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಗತ್ಯಾ (ಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರಿಂದ) ಎಂದಾಗಬೇಕು. ಅಗತ್ಯ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ “ಅವಶ್ಯ” ಎಂಬರ್ಥಲ್ಲಿ ಅದು ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಗತ್ಯಾ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ “ಬೇಕಾದ್ದು” ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಂತೆ ಮರಾತಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ “ಸಂಪೂರ್ಣ” ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಂದೇ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಂಥದು ತಾನೇ? ಆದರೂ ಕಡೆಯ “ತ” ಕಾರ “ದ” ಕಾರವಾದದ್ದು ಹೇಗೆ? ತಮಿಳು ಮಲೆಯಾಳಗಳಲ್ಲಾದರೆ ಇದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಮರಾತಿಯಲ್ಲಿ?

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ಅನುಮಾನವಿದೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವ ಬದಲು ಅರಬ್ಬಿ – ಉದ್ಯಾವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದೆ? ಉದ್ಯಾವಿನಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿ – ಪಾರಸಿಕ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಷಾ, ಅಕ್ಷಾನಾಮಾ, ಅಕ್ಷಾಬಂದೀ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿವೆ. “ಅಕ್ಷಾ” ಎಂದರೆ ಸಂಬಂಧ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು, “ಅಕ್ಷಾನಾಮಾ” ಎಂದರೆ ನಿಶ್ಚಯ ಪತ್ರ, “ಅಕ್ಷಾಬಂದೀ” ಎಂದರೆ ಕರಾರು ಮಾಡುವುದು, ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ನಿಶ್ಚಯವಾದದ್ದು ಖಂಡಿತ, ಖಂಡಿತವಾದದ್ದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಲ್ಲವೇ? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತ, ಖಚಿತ ಎನ್ನವುದಕ್ಕೆ “ಕರಾರುವಾಕ್ಷಾ” ಎನ್ನತ್ತೇವೆ ತಾನೇ? ಅಕ್ಷಾಂ ಘಟಿಂಗ ಅಂದರೆ ಅಪ್ಪಟ ಘಟಿಂಗ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುಸ್, ತುಸು ಎಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪದ ಈಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಈ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದು ಎಲ್ಲಿಂದ, ಹೀಗೆ ಬಂತೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ

ನೈಘಂಟುಕರಿಗೂ ಸಂದೇಹವಿದೆ. ತುಸ್, ಶೋ ಶಬ್ದಗಳು ಮರಾತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಂಬರ್ಥ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಸಂಸ್ಕृತದ ತುಪ್ಪ ಶಬ್ದದ್ದೇ ಅರ್ಥ. ತುಪ್ಪ ಎಂದರೆ ಧಾನ್ಯದ ಹೊಟ್ಟು. ತವುದು ಎಂಬರ್ಥ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವ್ ವೇದದಪ್ಪ ಹಳೆಯದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಂಸ್ಕृತ ಶಬ್ದ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದಿದೆ.

ನನಗನಿಸುವ ಪ್ರಕಾರ ತುಸ್ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕृತದ ತುಷದ್ದೇ ತದ್ವವ. ತುಶ್, ತುಷ್ ದಾತುಗಳು ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ತ್ವರ್ತಯವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಪದಗಳು ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ತುಷ ಎಂದರೆ ಹೊಟ್ಟು (ಧಾನ್ಯದ ಸಿಪ್ಪೆ), ತವುದು ಎಂದಾಗ ಹಗುರಾದ ಕಣಗಳೇ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗಿಲ್ಲವೇ? ತುಷಾರ ಎಂದರೆ ಹಿಮದ ಕಣ, ಅಥವಾ ನೀರಿನ ತುಂತರು, ಅಥವಾ ಹನಿ. ಶೂಸ್ತ ಎಂದರೆ ಧೂಳಿನ ಕಣ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ dust ಹೂಡ ದೂಳೇ. ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಇದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜರ್ಮನ್ ಜ್ಬಾತಿ ಪದ dunst ಹಿಮ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬನಿ ಕಣವೆಂದೇ ಅರ್ಥವಾಗಿದ್ದು ಸಂಸ್ಕृತದ ತುಷಾರಕ್ಕೂ ಅದೇ ಅರ್ಥ. ಅರ್ಥಾತ್ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರದ ಕಣ ಇಲ್ಲವೇ ಹನಿಗಳು. ಹೊಟ್ಟು, ತವುದುಗಳೂ ರೂಪ ಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಕಣಗಳೇ. ನಾವು ತುಸ್, ತುಸ್ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಒಂದು ಕಣ, ಹನಿ ಎಂಬುದರ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತೇವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೋಲಿಕೆ ಬೇಕಿದ್ದರೆ, “ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಕಿರಿ” ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹವ್ಯಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಹನಿಯ ಹಾಕಿ” ಎಂದೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ “ಪನೀಪಾಡ್ಲೆ” ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಯೆ ನೀರಿನ ಹನಿಯನ್ನೇ ಸಾದೃಶ್ಯಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ತುಸ್ ಎಂದರೂ ಅದೇ.

* * *

ಪೂಜಿ ಮಾರ್ಪ ಬಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇದೇ ಶಬ್ದ ಪೂಜ್ಞ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲ ಮರಾತಿ ಹೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ಅಂದರೆ ಶೂನ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ “ಪೂಜ್ಯ” ವಾಗಿರುವುದು ಸೊನ್ನ ಹೇಗಾದೀತು? ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿ ಹೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಗಣತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ “ಬ್ರಹ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತ” ಗ್ರಂಥದ ಗಣತಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೂನ್ಯ ಎಂಬರ್ಥ ಹೊಟ್ಟಿದೆ. ಪೂರ್ಣ ಎಂಬುದು ಪೂಜ್ಯ ಹೇಗಾಯಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕृತದ ಪೂರ್ಯತೇ (ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ) ಎಂಬುದು ‘ಯ’ ಕಾರಕ್ಕೆ ‘ಜ’ ಕಾರ ಬಂದು ಪೂಜಹಿ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಹಿಂದೀ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿಕಾರರು ನಿರುಕ್ತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತುಲಸೀ ದಾಸ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ “ಪೂಜಹಿ ಮನಸಾಮನಾ” ಎಂಬ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗಣತಾಧ್ಯಾಯದ ಪೂರ್ಣ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜ ಆಯಿತೆಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಯಾರೊಬ್ಬನಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಬಾಕಿ ತೀರಿತೆಂದರೆ ಲೆಕ್ಕ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ಬಾಕಿ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಚುಕ್ಕಾ ಆಯಿತು. ಹಾಗಾದಾಗ ಅವನ ಹೆಸರಿನೆದುರಿಗೆ ಒಂದು ಬಿಂದು ಅಥವಾ ಶೂನ್ಯದ ಗುರುತು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೆ ಹಾಜರಿ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಹಾಜರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದೇ ಗುರುತು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬಲು ಸುತ್ತು ಬಳಸಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಪೂರ್ಣವೇ ಶೂನ್ಯವಾಯಿತು! ಬಹುಶಃ ಪೂರ್ಣವನ್ನು ‘O’

ಗುರುತಿನಿಂದ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಅದೇ ಗುರುತಿನ ಬಳಕೆ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ರೀತಿ ದುರ್ಗಾಮೃತವಾದದ್ದು.

೪೨

ದ್ವಾರ್ಪೇ, ದ್ವಾಪೇ ಎಂಬ ಬ್ಯೆಗ್ನಳ ಮಾತೊಂದು, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕರಾವಳಿ ಕನಾರ್ಟಕದಲ್ಲಿ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಬ್ಯೆಗ್ನಳ ಮಾತುಗಳಂತೆ ಇದೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥದ್ದು. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರು ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಶಾಶ್ವತಗೋಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇದಕ್ಕೆ ದರಿದ್ರ, ನಾಚಿಕೆಗಟ್ಟ, ತಿಂಡಿಪೂರ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಹಿಸಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಹೋಶದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಸು ಉಚ್ಚಾರಭೇದದೊಡನೆ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ, ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ದ್ವಾರಾಪದಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಎಂದಿದೆ. ಈ ಪದದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋದಾಗ ಇದು ವೇದಕಾಲದಪ್ಪು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಶಬ್ದ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಇದರ ಧಾತ್ರಾರ್ಥ (ದ್ವಾ) ಧಡಪಡಿಸುವುದು, ತಿರಿಯುವುದು, ಬಡತನದಲ್ಲಿರುವುದು, ಗರಜಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಜಡೆಗಟ್ಟಿದ ಕೂದಲಿನ ಶಿವನಿಗೆ ದ್ವಾಪಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಶಿವನು ತಿರುಕನಾಗಿ ಓಡಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಯಜುವೇದದ ವಾಜಸನೇಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ (೧೬,೪೨) ರುದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತ “ದ್ವಾಪೇ, ಅಂಧಸಸ್ತತೇ, ದರಿದ್ರ, ನೀಲಯೋಹಿತೆ” ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಮಂತ್ರವೂಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಯುಗದ ದರಿದ್ರ, ದ್ವಾಪೇಗಳೂ ಒಳ್ಳೇ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು !

ಹಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯ, ಹಲ್ಲಾ ಮಾಲು, ಹಲ್ಲುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ, ಹಲ್ಲು ಆಗಿ ಹೋಯಿತು ಎಂದು ಬಯ್ಯಿಸುವುದುಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷೆಗಳು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಎರವಲು ಪಡೆಯುವಾಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಲಕಾ ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹಗುರ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಬಂಗಾಲಿ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ, ತೂಕದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರತೆ, ಸುಲಭ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಒಳ್ಳೇ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ (ಲುದಾ : ಹಲಕೀ ಮುಸಕಾನ್ = ನಸು ನಗೆ) ಈ ಪದದ ಬಳಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಹಗುರ ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳೂ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹಲಕಾಕ್ಕೆ ಇವೆಯೆನ್ನೋಣ. ಆದರೆ ಅದೇ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥಗಳು ಮಾತ್ರ, ಬಂದುವಲ್ಲದೆ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಲವೂ ಬಂದಿದೆ. ಹಲ್ಲು ಆಗಿಹೋಯಿತು ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ಅವಮಾನವನ್ನು ಕುರಿಯುತ್ತೇವೆ (ಅವ-ಮಾನ ಎಂದರೂ ಅಳತೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ತಾನೇ !) ಹಲ್ಲುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಎನ್ನುವಾಗ ಅವಳ ಡಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೇ ನಾವು ಹೆಸರಿಡುತ್ತೇವೆ.

ಕಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಇತ್ಯಾನಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಗಳು ಉಂಟು. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅನ್ನವಂತಿಲ್ಲದ್ದು ಅದರ ದುಷ್ಪಾರ್ಥವೇ. ಹೀಗೆ ಕಲಿಯುಗವೊಂದಿದೆ : ಆವನಿಗೆ ಕಲಿ ಹಿಡಿದಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ, ಅಮಂಗಲ, ಅನಿಷ್ಟ, ಅವಲಕ್ಷಣ, ದುರ್ದೇವದ ಸ್ವರೂಪದ್ದು ಕಲಿ. ಕಲಿ ಶಬ್ದದ ಈ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ನಾವು ಪುನಃ ಅರ್ಥವೇದಕ್ಕೆ

ಮುಟ್ಟುತ್ತೇವೆ. ಆ ವೇದದ ಒಂದು (೨, ೧೦೬, ೧) ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಪಗಡೆಯಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯ ಸುದ್ದಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಲಿ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪಗಡೆಯಾಟದ ದಾಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚುಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮುಖಿ. ದಾಳ ಒಗೆದಾಗ ಈ ಮುಖಿ ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದರೆ ಆಟ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ, ಹಿಂದೆ ಪಗಡೆಯಲ್ಲಿ ದಾಳವಾಗಿ ತಾರಿ ಮರದ ಬೀಜಗಳನ್ನೂ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೂ ಕಲಿ ವ್ಯಕ್ತವೆಂದು ಹೇಬಾಯಿತು. ಪಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಒಂದಂಕೆ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದುಷ್ಪ ದೇವತೆ ಕಾರಣವೆಂದು ನಂಬಿಕೆ ಮಣಿ ಆ ದೈವಕ್ಕೆ ಕಲಿಯೆಂದು ಹೇಬಾಯಿತು. ಅವನೇ ಕಲಿಪ್ಪಾರುಷ. ಒಂದಂಕೆ ಬಿದ್ದ ಸೋತಷ್ಟೂ ಆಡುತ್ತ ಹೋಗುವ ಮಣಿ ಶೂಡ ಕೂಡ ಕಲಿಯೇ. ನಳರಾಯನಿಗೆ, ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಕಲಿ ಹಿಡಿಯಿತೆಂದರೆ ಇದೇ; ಕಲಿ ಶಬ್ದ ಬಹುಶಃ ಕಲ್ (ಎಣಿಸು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಮಣಿದೆ. ಕಲಿಯೆಂಬುದು ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದನೇ ಅಂಕೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೇಬಾಯಿತು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆಧವ್ಯ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪಗಡೆಯಲ್ಲಿ (ಅಕ್ಷ) ಜಯವನ್ನು ಕೋರುವವನು ಕಲಿಯ ದಯೆ ದೂರಕಿಸಲು ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸಂಸ್ಕृತ ದ್ಯೂತದಿಂದ ಜೂಡು, ಜೂಜು; ದ್ಯೂತಾರದಿಂದ ಜೂಗಾರ - ಜೂಗಾರಿ ಬಂತು. ದ್ಯೂತ ಶಬ್ದ ಮಣಿದ್ದು ದಿವ್ಯ ಧಾತುವಿನಿಂದ. ಅದು ಯಗ್ನೇದದಮ್ಮ ಹಳೆಯದು. (ಅಕ್ಷೈಮಾರ್ತಿ ದೀವ್ಯಂ ಕೃಷಿಂ ಇತಾ ಕೃಷಸ್ = ಅಕ್ಷಗಳಿಂದ (ಜೂಜು) ಆಡಬೇಡ, ಕೃಷಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಯಗ್ನೇದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತದೆ). ಈ ದಿವ್ಯ (= ಜೂಜಾಡು) ಧಾತು ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪ್ರಚೀನ ಇರಾಣನ ಜೆಂದ್ರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಯುರೋಪಿನ ಲಿಘುವೇನಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಾದಿ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಜೂಜನ ಚಟ್ಟ ಎಷ್ಟು ಹಳೆಯದೆಂದು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಯರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಚದರುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಅದು ಅವರಿಗೆ ಅಂಟಿತ್ತು.

ಕವಡೆ ಆಧವಾ ದಾಳದಿಂದ ಆಡದ ಬೇರೊಂದು ಒಗೆಯ ಜೂಜು ಈಗ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿರುವ ಲಾಟರಿ. ಲಾಟರಿ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದಾದರೂ ಜಮ್‌ನಾ ಮೂಲದ್ದು. ಅದೇ ಮೂಲದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಲಾಟ್ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಡ್ಡಿ ಆಧವಾ ಹುಲ್ಲಿನ ತುಣುಕನ್ನು ಒಂದು ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಧವಾ ರಾಶಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆಳಿಯುವ ಆಧವಾ ಚೆಲ್ಲುವ ಮೂಲಕ ಯಾವುದೊಂದು ಸಂದೇಹಗ್ರಸ್ತ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಈಗ ಕಾಗದದ ತುಣುಕುಗಳಲ್ಲಾಂದನ್ನು ಎತ್ತುವ ಮೂಲಕ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾವು ಲಾಟರಿ ಎತ್ತುವುದು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅವರು ಒಗೆಯುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ cast ಶಬ್ದ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಲಾಟರಿ ಪದ್ಧತಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಗುಟಕಾ ಪಾಠ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕृತ ಶಬ್ದ ಸಾಫ್ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿ ಸಂದಿಗ್ನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಗುಟಕೆಗಳನ್ನು (ಗುಳಿಕೆ) ಕವಡೆಗಳಂತೆ ಒಗೆಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಗುಳಿಗೆ ಒಗೆಯುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ತೀರ್ಮಾನ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನಿಶ್ಚಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಗುಳಿಗೆ ಒಗೆಯುವುದು ಎಂಬ ಪದಪುಂಜಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಆಧ್ಯ ಕವಲೊಡೆದಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಅಂದಾಜನಿಂದ ಏನಾದರೊಂದು ಹೇಳುವುದು - ಸರಿಯಾದರೆ ಆಯಿತು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ. ಗುಳಿಗೆ ಒಗೆದು ಸೋಡಿದ ಅಂದರೆ ಅಂದಾಜನಿಂದ ಕಲ್ಲು ಬೀರಿದ. ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಬರೇ ಉಹಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಡುವ ಮಾತಿಗೆ

ಗುಳಿಗೆ (= ಸುಳ್ಳ) ಎಂಬರ್ ಬಂತು.

ಲಾಟರಿಗೆ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಗೋವಾ ಲಾಟರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ) ಸೋಡಿತ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಅದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. (ಗೋವೆಯಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಲ್ಲವೇ ಲಾಟರಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ?) ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನ sortie ಲ್ಯಾಟನ್‌ನಿಂದ ಬಂದ ಪದ. ಅರ್ಥ ಲಾಟರಿ ಎಂದೇ.

೮೮

ಹಿಂದುಗಳು ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕಾರದಿಂದ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸುವುದರೊಡನೆ ಶುಭ ಸೂಚಕವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಕಾರ ಪ್ರಯೋಗ ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಪದ ಯುಗ್ರೇದದಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಗ್ರಿಕ್, ಲ್ಯಾಟನ್, ಲಿಫ್ಟ್‌ನೇನಿಯನ್, ಜರ್ಮನ್‌ನ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಮೂಲತಃ ಆನು, ಆನಿಸು, ಆವಲಂಬಿಸು, ಹೊದ್ದು, ಹೊಂದು, ಆಶ್ರಯವಾಗು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಶ್ರೀ ಧಾತುವಿಗೆ ಇದ್ದು ಪ್ರಕಾಶಿಸು, ಬೆಳಗು ಎಂಬರ್‌ವನ್ನೂ ಅದು ಪಡೆಯಿತು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ-ರ, ಅವಸ್ತನ್ (ಪಾರಸಿಗಳ ವೇದ) ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ರೀ-ರ ಎಂಬ ಪದ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳ ಎಂಬರ್‌ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯುಗ್ರೇದದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಆಡುಗಳಿಗೆ “ಶ್ರೀಯಃಪುತ್ರಃ” ಎಂಬ ಪ್ರತಿಯ ವರ್ಣನೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಆಶ್ರಯ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು ಸಂಪನ್ಮೂಲಿರಬೇಕು. ಸಂಪನ್ಮೂಲಿರುವುದು ಸುಂದರವಿರಬೇಕು, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಿರಬೇಕು. ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದದ್ದು ಶುಭಕರವಿರಬೇಕು (ಶುಭವೆಂದರೂ ಬೆಳಗತಕ್ಕದ್ದೇ). ಹೀಗೆ ಈ ಶಬ್ದ ಒಳ್ಳೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಹೋಯಿತೆಂದರೆ ವೈದಿಕ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಂತ್ರಗಳು “ಶ್ರೀಯೇಜಾತಃಶ್ರಿಯ ಆನಿರಿಯಾಯ ಶ್ರೀಯಂ ವಯೋ....” ಎಂದಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಕಾರಮಯವಾಗಿವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀಯೇ ಒಬ್ಬ ದೇವತೆಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಪತ್ನಿಯೂ ಆದಳು. ಯುಗ್ರೇದದ ಖಿಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ ಎಂಬ ಒಂದು ದೀರ್ಘ ಸೂಕ್ತವೇ ಇದೆ. ಆದರಲ್ಲಿ “ಶ್ರಿಯಂ ದೇವಿ ಮುಪಹ್ಯಯೇ” ಎಂದು ಶ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆಯುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವತೆಯನ್ನು ಕಾಮದೇವನ ತಾಯಿಯಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಕಾಮ ಎಂದರೆ ಬಯಕೆ. ಕಾಮನಿಗ ತಾಯಿಯಾದವರು ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಸದೆ ಇಡ್ಡಾಳೋ? ನಾವು ಹಿರಣ್ಯವನ್ನೂ (ಚಿನ್ನ) ಗೋವುಗಳನ್ನೂ ಅಶ್ವಗಳನ್ನೂ ಪುರುಷರನ್ನೂ (ದಾಸ) ಅವಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಆ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಶುಭಪ್ರದೇಶಾದ ಅವಳ ಹೆಸರು ಬರೆದೇ ನಾವು ವಿದ್ಯಾರಂಭಮಾಡುತ್ತೇವೆ; ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಅವಳ ಹೆಸರು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ; ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಮುಂಚೆ ಶ್ರೀಕಾರ ಸೇರಿಸುತ್ತೇವೆ; ಗೌರವಾರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ; ಬಂಗಾಲಿಗಳಂತೂ ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಬರೆಯುವಾಗ “ಶ್ರೀ ರವೀಂದ್ರನಾಥ್” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಷಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಶೋಭೆ ಇರುವಲ್ಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೀಯನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮುಖಶ್ರೀ (ಮೊಗಸಿರಿ), ಕಾವ್ಯಶ್ರೀ, ವಸಶ್ರೀ, ಹೃದಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮುಖಶ್ರೀ ಆಯಿತು; ಪಾದಕ್ಕೂ ಶ್ರೀ ತಗಲುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಎದೆಯಲ್ಲೇ ತಳೆದ ವಿಷ್ಣು ಶ್ರೀನಿವಾಸನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಲ್ಲಭನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಕಂಠ. ಗಂಧದ ಮರ ಶ್ರೀಖಿಂಡ. ಬಿಲ್ಲು ಶ್ರೀಘಳ. ಅರಸರು ಕಳಿಸುವ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ, ಶ್ರೀಮುಖ. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ರಾಯಸ್ವಾ ಶ್ರೀಮುಖಿವೇ - ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಪೂರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎಂಬಕ್ಕರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೋಗಲಿ, ಅಪರಾಧಿಗೆ ತಲೆದಂಡ ವಿಧಿಸಿದಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಖಿಡ್ಗ ಕೂಡ ಶ್ರೀಗಭ್ರ ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಗಭ್ರ ಎಂದರೆ ಮಂಗಲವನ್ನು ಆಂತರ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದು. ಅಮಂಗಲವನ್ನು ಮಂಗಲವೆಂದು ಕರೆದು ಅದರ ದುಷ್ಪ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಳೆಯಬಹುದೆಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಇದು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

ದ್ವಾರಿದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಶ್ರೀ ತಿರು ಎಂದು ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿತು. (ಶ, ಚ, ತ - ಗಳು ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಸಮೀಪದ ಧ್ವನಿಗಳು.) ಹೀಗೆ ತಿರುವೆಂಕಟ, ತಿರುನಾರಾಯಣ, ತಿರುಪತಿ, ತಿರುನೀಲಕಂಠ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ತಿರುನಾಳ್ (ಶುಭದಿನ), ತಿರುವಾಯ್ ಮೋಳ (ಶುಭ ಮುಖಿದ ನುಡಿ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ನಾವು ಶ್ರೀ ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಹಿಂದೆ ಸೇರಿಸುವಂತೆ ತಮಿಳರು “ತಿರು” ವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತಿರು ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಶ್ರೀಕಾರದಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಬೇರೆ ಶಬ್ದ ಇಲ್ಲವೇನೋ - ಹಿಂದೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಮಟ್ಟಿಗೆ ನಟ್ಟಿದ್ದು.

ಶ್ರೀ ಎಂದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂದರೂ ಅವಳೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಶ್ರೀಯಂಥ ವೈವಿಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವಳ ಇತಿಹಾಸ ಕಡಿಮೆ ಕುಶಾಹಲಕರವಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಧಾತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಧಾತುವೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಮಿಗ್ನೇದದಪ್ಪ ಪುರಾತನ. “ಲಕ್ಷ್ಮಿ” ಎಂದರೆ ಗುರುತಿಸು, ಕಾಣಿ, ಗುರಿಯಿದು. “ಲಕ್ಷ್ಮಿ” ಎಂದರೆ ತಗಲಿದ್ದು, ಗುರುತು, ಕುರುಹು, ಗುರಿ; ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಎಂದರೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಬಹುದೋ ಆದು. ಈ ಗುರುತನ್ನು ನೋಡಿ ಇದು ನಮಗೆ ಹಿತ ತರುವ ಪದಾರ್ಥವೋ ಅಹಿತಕರವೋ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣವೆಂದರೆ ಒಳ್ಳೇ ಕುರುಹೂ ಹೌದು. ಒಳ್ಳೇ ಕುರುಹುಳ್ಳದ್ದು ಸುಂದರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣವಾದ ಹುಡುಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಹಾಗಿದ್ದದ್ದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ. “ಸರ್ವ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ಶಿವೇ” ಎಂದು ಗೌರೀದೇವಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ಶುಭಲಕ್ಷ್ಮಣವುಳ್ಳವನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಶುಭಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳುಳ್ಳವಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭವನ್ನು, ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು, ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇರುವಂತೆ ಅಶುಭ ಕಾರಿಣ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಒಬ್ಬಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಷಟ್ಕಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಇವಳು ಪಾಪಲಕ್ಷ್ಮಿ. ನಿಜ ಕೇಳಿದರೆ ಪಾಪಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಹಿರಿಯಳು. ಜೈವಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂದು ಈಗಲೂ ಅವಳು ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತಳು. ಜೈವಾಲ ಎಂದರೂ ಸಾಹು. “ಅಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೇರ್ ನಶ್ಯತಾಂ” (ಅಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾಶವಾಗಲಿ) ಎಂದು ತಂಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವಾಸುರರು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದಾಗ

ಅಮೃತ ಕುಂಭದೊಡನೆ ಎದ್ದು ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ವರಿಸಿದಳು. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವಲು ಲಕ್ಷ್ಮೀ; ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮುತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದ್ರವ್ಯ.

ಬಹುಶಃ ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಗುರುತು ಅಥವಾ ಚುಕ್ಕಿಯಾಗಿದ್ದದ್ದು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ. ಈ ಮೂಲದಿಂದ ಹೊರಟ ಶಬ್ದವೊಂದು ದೇವತಾ ಪಟಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಒಂದು ಕುರುಹು, ಚುಕ್ಕೆ ಶುಭಾಶುಭಕರವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥಿಕರ ವಿಶ್ವಾಸ ವಿಶ್ವರೂಪತಾಳಿದ ಉದಾಹರಣೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ.

೮೯

ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾವು ಮಾತ್ರಮೂಲವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದರೂ ಆದರ ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹುತರವಾಗಿ ಪುರುಷಕ್ಕತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಂಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಣ್ಣನ ಭಾವವಿಲಾಸಕ್ಕಿಂತ ಹೆಣ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಡಿನ ಭಾವವೇಚಿತ್ರೆವನ್ನೇ ಭಾಷೆಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಕೋಶಗಳು ಸ್ತೀ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಂಥ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಮಂಗರಾಜ ನಿಘಂಟು ತನ್ನ “ಗೋತ್ರ ವರ್ಗ” ದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಕೊಡುವ ಶಬ್ದಗಳು ಇವು: “ಭಾಮಿನಿ, ನಿತಂಬಿನಿ, ಪ್ರಮದ, ಸುಂದರಿ, ಲಲನೆ, ಕಾಮಿನಿ, ಪುರಂದ್ರಿ, ವಧು, ಯುವತಿ, ಅಂಗನೆ, ರಮಣೆ, ವಾಮೆ, ಸೀಮಂತಿನಿ, ಸ್ತೀ, ವನಿತೆ, ನಾರಿ, ಯೋಷಿತ್ರಾ, ಕಾಂತಿ, ಮಹಿಳೆ, ಅಬಲೆ, ರಾಮೆ, ವರವರ್ಣನಿ – ಎನಲ್ಲೇ ಹೆಂಗೂಸೆನಿಕ್ಕು”.

ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೋಶಗಳು ಸಮಾನಾರ್ಥ ಪದಗಳಿಂದು ಎಣಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಕಂಡಾಬಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ತೀಯರಿಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರೂ ಆವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೆಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಗಂಡು ಕಂಡ ಅಥವಾ ಕಾಣಬಯಸಿದ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಒಂದು ರಾಶಿಯನ್ನೇ ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಿಸುವಾ.

ಮೊದಲು ಸ್ತೀ. ಇದು ಹೆಣ್ಣನ ಪ್ರಥಾನ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ, ರೂಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗದ ಶಬ್ದ. ಬಹುಶಃ ಇದರ ಮೂಲ ರೂಪ ಸೂತ್ರಿ ಅಥವಾ ಸೋತ್ರಿ - ಅಂದರೆ (ಮಕ್ಕಳನ್ನು) ಹಡೆಯುವವಲು ಎಂದಿರಬೇಕು. ಅದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವು ಜಾಯಾ, ಜಾನಿ ಮತ್ತು ಪುರಂದ್ರಿ. ಜಾಯಾ, ಜಾನಿ ಎಂದರೆ ಜನನ ಕೊಡುವವಲು; ಪುರಂದ್ರಿ ಎಂದರೆ ತುಂಬಾ ಫಲವೀಯುವವಲು - ಜನನಿ ಎಂದ ಹಾಗೆ. ಸತಿ ಎಂಬುದು ‘ಸತ್ಯ’ - ಒಳ್ಳೆಯದು. (ಗಂಡನಿಗೆ) ಸತ್ಯವಾಗಿರುವವಳು - ಪತಿವ್ರತೆ. ಶಿವನ ಮೊದಲ ಪತ್ನಿಗೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಇದೇ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಶಿವನ ಪತ್ನಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಗಂಡನಿಗಾದ ಆವಮಾನವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಸತ್ಯ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಚಿತೆಯೇರುವ ಹೆಣ್ಣಗಳಿಗೂ ಸತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ (ಕನ್ನಡ) ಕವಿಗಳು ಈ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಕ ಪದವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಲಘುವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ವಧು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಕವಿಗಳು ದುರ್ಕಾಶ್ಯದಿಂದ ಹೆಂಗಸರಿಗೆಲ್ಲ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರ ಅರ್ಥ ಬಹುಶಃ ವರ್ಹ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದವಲು ಅಂದರೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದವಲು ಎಂದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಲಾತ್ಮಾರದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿ (ವರ್ಹ) ತಂದ

ಹೆಂಡತಿಯೂ ಇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು - ಅನ್ನಿ. ಲಗ್ನವಾಗಿ ಬಂದವಳು ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ “ವಧು” ಶಬ್ದ ಮದುವಣಿತ್ತಿ, ಸೋಸೆ (ಹಿಂದಿ-ಭಹೂ) ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಹೆಣ್ಣನಲ್ಲಿ - ಸ್ವತಃ ಅವಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ - ನಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಗುಣ ಅವಳು ಚಂದವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಂದರಿಯೆಂಬುದು ಕೂಡ ಸ್ತೀ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ ಹೆಸರಾಗಿಬಿಟ್ಟತು. ಸುಂದರಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸು-ನರಿ ಒಳ್ಳೆ ಹೆಣ್ಣ ಎಂಬುದು ಮೂಲವಿರಬೇಕೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲುಮ್ ತರ್ಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನೆ ಎಂದಂತೆ. ನರೀ = ನಾರಿ; ನರ ಶಬ್ದದ ಸ್ತೀಲಿಂಗ ರೂಪ; ಮನುಷ್ಯ. ಯೌವನೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣ ತಾನೆ ಸುಂದರಿಯೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯಳೂ ಆಗಿರುವುದು? ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಯೋಷಾ ಆಧವಾ ಯೋಷಿತ್ತಾ - ಜವನಗಿತ್ತಿ.

ಸೌಂದರ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವಾಚಿಸಿದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವ ಪದಗಳನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು. ಅವಳು ಅಂಗನೆ. ಮಾಟವಾದ ಅಂಗಗಳುಳ್ಳವಳು. ಎಲ್ಲ ಆಯರ್ ಜನಗಳಂತೆ ಭಾರತದವರೂ ದಪ್ಪನ್ನ ಹೆಣ್ಣಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನಂಗಿ, ಕೃಶಾಂಗಿ (ತನು=ತೆಳ್ಳಗೆ, ಕೃಶ = ಸೋರಗಿದ. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಅಸಿಯಳ್ಳ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಸಿಯ = ತೆಳ್ಳನ್ನು) ಆದರೆ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂರ್ತಿ ಶೀಲ್ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದ್ರಾವಿಡರಿಗೆ ಕೃಶಾಂಗಿಯರಿಗಿಂತ ಪುಷ್ಟಾಂಗಿಯರೇ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೇನೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ! ಅದು ಬೇರೆ ಸಂಗತಿ. ಮೈಕ್ ತೆಳ್ಳಗಿರಬೇಕು ಸ್ಯೆ. ಆದರೆ ಲತಾಂಗಿ (ಬಳ್ಳಿಯಂಥವೆಳು) ಯಾದರೂ ಹೆಣ್ಣ ನಿತಂಬಿನಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನಿತಂಬ ಎಂದರೆ ಕುಂಡೆ, ಮಧ್ಯ ಶರೀರದ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಒಳ್ಳೆ ದಪ್ಪವಾದವಳು ನಿತಂಬಿನಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಿತಂಬಿನಿಯೆಂದೇ ಕರೆಯುವುದು ಕವಿಗಳಿಗೆ ವಾಡಿಕೆ. ಹೆಂಗಸರು ಬೃತಲೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಆಯರಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಾಲ್ಲದ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣ ಸೀಮಂತಿನಿ (ಸೀಮಂತ=ನೇರವಾದ ಬೃತಲೆ). (ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಸಿರಿಯರಿಗೆ ಸೀಮಂತ ಸಮಾರಂಭ ವ್ಯಾದಿಕ ಕರ್ಮ). ಅವಳ ಮೈಬಣ್ಣ ಚಿನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ವರವಣಿನಿ. (ವರವಣಿ=ಉತ್ತಮ ಬಣ್ಣಾ).

ಅವಳು ‘ಸತ್ತ’ಯಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದೆನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬರೀ ಸತ್ತಿಯಾದರೆ ಭಾರತೀಯ ಗಂಡಸಿಗೆ ಸಾಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ವನಿತೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ವನ್ ಅಂದರೆ ಆಶೆಪಡು, ಗೆಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅವಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಹಂಬಲವಾಗುವಷ್ಟು ಉದ್ದೇಶ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. (ರೋಮನ್ ಪ್ರೇಮದೇವತೆಯಾದ “ವೀನಸ್” ಹೆಸರು ಕೂಡ ಇದೇ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ venia ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು). ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳು ಮಹಿಳಾ ಕೂಡ ಆಗಿರಬೇಕು; ಮಹಾ ಎಂದರೆ ಉತ್ತೇಜನಗೊಳಿಸುವುದು. ಅವಳು ರಾಮಾ, ರಮಣ ಕೂಡ ಹೌದು. ಆಥಾರ್ತಾ ಅವಳಲ್ಲೇ ‘ರಮ್’ ಅಂದರೆ ಸದಾ ರಮಿಸುವಂತೆ, ಆಸಕ್ತನಾಗುವಂತೆ ಗಂಡನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು. ಅವಳು ಲಲ್ಲಿಗರೆಯುವವಳಾದರೆ ಮಾತ್ರ, ಗಂಡನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬ್ಬಿಸಬಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಲಲನಾ. ಗಂಡಸರೇ ಕಾಮುಕರು ಎನ್ನಾವುದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆವರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಎಂಟು ಮಡಿ ಕಾಮ ಎಂದವರು ನಾವು. ಹೆಂಗಸರು ಕಾಮನಿಯರು; ಸ್ವತಃ

ಕಾಮೋನ್ಯಾದವುಳ್ಳವರೂ ಅರ್ಥಾತ್ ಪ್ರಮದೆಯರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸೊಗಸಲು ಸಾಲದೆಂದು ನಮ್ಮ ರಸಿಕರು ಬಲ್ಲರು. ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ ವಶಾ (ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿರುವವಳು) ಮಾತ್ರ, ಆಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮಾನಿನೀ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಮ್ಮುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಡಿಗೆ ಮಜಾ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮಗೌರವ, ಅಹಂಕಾರ, ಕೆರಳು, ವೈಪರೀತ್ಯ. ಹಾಗೆಯೆ ಅವಳು ಭಾಮ್ಮಾ, ಭಾಮಿನಿ = ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವಳು, ಉತ್ತೇಜಿತಳಾಗಬಲ್ಲವಳು, ಭಲವುಳ್ಳವಳು ಇರಬೇಕು. ಈ ಕೋಪತಾಪ ಉಟಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯಿಯಂತೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗಡುಸು ಇದ್ದೂ ಅವಳು ಅಬಲಾ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ, ಅವಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಗಂಡು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲ.

ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾದ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯರೂ ಮಾರ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಗಂಡಸು ಹೆಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಕೊಡುವ ಮಾಹಿತಿ.

೬೦

ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಾವು, ಅಭಿಪ್ರೇತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಮ್ಮೆಂದು ರಲ್ಲಿರುವವನ ಪ್ರತೀತಿಗೆ ತರಲು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಸಾಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚೆನನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಲೋಚಿಸುವವರಿಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ಬರೇ ತಾತ್ವಾಲಿಕ ಅರ್ಥವ್ಯಂಜನೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಧಿಸಬಲ್ಲವು. ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದಗಳು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುವಂಥ ತಥ್ಯಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿರಿಸುತ್ತವೆ.

ಶರೀರದ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಯಾವುದೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನ ಪದಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದ ಅತಿ ಕೆಳಗಿರುವ ಪಾದಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪದ, ಚರಣ, ಅಂಭ್ರಿ, ಕ್ರಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳೂ ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ ಅಡಿ ಎಂಬ ಪದವೂ ಸಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿವೆ. ಇದು ಶರೀರದ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತ ಅಂಗ. ಅದರ ಬಲದಿಂದಲೇ ನಾವು ನಡೆಯುವುದು, ನಿಲ್ಲುವುದು. ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾದದ ಕೆಲಸವಾದ ನಡೆಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯಾ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಅವನ ಪಾದಗಳೊಂದು ವೃದ್ಧಿಕ ಮಣಿಗಳು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ತ್ರೇಧಾ ನಿದರ್ಶೇ ಪದಂ; ತ್ರಿಪಾದೋಧ್ವಂ ಉದ್ದೇಶ - ಇತ್ಯಾದಿ).

ಆದರೆ ಮಾನವನನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಿರುಗುವ ಈ ಅಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಯಾವಾಗಲೂ ತುಚ್ಛೀಕಾರದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. “ಪದ್ಭ್ರಂ ಶೂದ್ಮೋ ಅಜಾಯತ” (ಶೂದ್ರನು ಪುರುಷನ ಪಾದಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನು) ಎಂದು ಮಗಾವೇದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪಾದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಧಮಾಂಗ ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಪದವಿದೆ. ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತಲೆಗೆ

ಉತ್ತಮಾಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಕೆಳಗಿರುವದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅದಕ್ಕೆ ಅಥಮಾಂಗ (ಅಥಃ = ಕೆಳಗೆ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಎಂದು ಸಾಧಿಸಬೇಡಿ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಭೂದೇವಿಗೆ “ಪಾದಸ್ತರ್ಣಂ ಕ್ಷಮಸ್ಸೇ ಮೇ” (ನನ್ನ ಪಾದಗಳ ಸ್ವರ್ಶವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು) ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡೇ ಕಾಲನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೂರಬೇಕು – ಎನ್ನುವಾಗ ಪಾದಕ್ಕೆರುವ ಸ್ಥಾನ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಲೆಯಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಅಥವಾ ಎದುರಿಗಿರುವವನೆ ಪಾದವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮಹಾಗೌರವ.

ಈ ಪಾದ ಮುಟ್ಟಿವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಜನಾಂಗಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಕೆಲ ತಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಪಾದಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದು ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಯದ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ to fall at one's feet, to learn at one's feet (ಪಾದಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದು, ಗುರುವಿನ ಪಾದಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು) ಇತ್ಯಾದಿಗಳುಂಟು. ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಪಾದ ಚುಂಬಿಸುವುದೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. (ಯಾತ್ರಿಕರು ಹೀಗೆ ಚುಂಬಿಸಿ ಚುಂಬಿಸಿ ಇಟೆಲಿಯ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಿಸ್ತ ಮಾತಾ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪಾದಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಸರೆದು ಹೋಗಿವೆಯಂತೆ!). ಇರಾಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರ ಪಾದ ಚುಂಬಿಸುವ ಸಂಪದಾಯವಿದೆಯೆಂದು ಪಾ-ಬೋಸ್, ಪಾ-ಬೋಸೀ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. (ಪಾ=ಪಾದ+ಬೋಸ್=ಚುಂಬನ) ರವೀಂದ್ರರು ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಪಾದದ ಧೂಳಿಕಣವನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಒರಸುವ ಮಾತನ್ನು ಒಂದು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ದೊಡ್ಡವರ ಪಾದಸ್ತರ್ಣವನ್ನು ತಿರಸ್ಯಾರದಿಂದಲೇ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ. Foot-licker (ಪಾದ ನೆಕ್ಕುವವನು) ಎಂಬುದು ಆತ್ಮಭೀಮಾನವನ್ನು ಪೂರಾತೋರೆದು, ಅಪಮಾನ ಸಹಿಸಿ, ಪರರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ತುಚ್�ೀಕಾರದ ಬಿರುದು. ಏಶಿಯದಲ್ಲಿ ಈ ಆಶ್ರಯ ಭಾವ ಅತಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಶಬ್ದಗಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ನುಡಿಯತ್ವವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಕರಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಪಾದಸೇವಕರಿಗೆ ಸಮಾನ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಡಿಯಾಳು, ಅಡಿನೆಳಲು (ಯಜಮಾನನನ್ನು ನೆಳಲಿನಂತೆ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಸಾಲದೆ ಅವನ ಪಾದದ ನೆಳಲಿನಂತೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ಸೇವಕಭಾವದ ಆತಿರೇಕ), ಅಡಿಯಾಳಗ, ಪಾದ ಧೂಳಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಂತೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಬಳಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹೋಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಕಾಣಾದು.

ನಾವು ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇವೆಂದರೆ, ಅವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ತಾವರೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ (ಪಾದ-ಪದ್ಮ, ಅಡಿ-ತಾವರೆ) ನಾವು ಆ ಅಡಿದಾವರೆಯ ರಸದಿಂದ ಬದುಕುತ್ತೇವೆ (ಪಾದಕಮಲ ಭೃಂಗ). ಅಡಿಯ, ಅಡಿಗ ಎಂದರೆ ಸೇವಕ. ಹೀಗೆ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಅಡಿಗ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಗೌರವದ ಹೆಸರು ಸರಿ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ದೇವರ ಸೇವಕರು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಗೌರವಾಸ್ತಾದರಲ್ಲವೇ ?

ಗುರುಗಳು ನಮಗೆ ತಮ್ಮಡಿಗಳು. ಸ್ವಾಮಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಶ್ರೀಪಾದರು ಅಥವಾ ತೀರ್ಥಪಾದರು (ತೀರ್ಥ=ಪವಿತ್ರ). ಅವರ ಪಾದೋದಕ ಪವಿತ್ರ. ಅದನ್ನು ತಲೆಗೆ ಪೂರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ಪ್ರಶಾಂತವನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಅವರಿಗೂ ಅರಸರಿಗೂ ಪಾದಕಾಣಕೆ ಇಡಬೇಕು. ತಂದೆಯವರು ನಮಗೆ ತಾತಪಾದರು, ಹಂಡಿರು ನಮ್ಮ

ಚರಣದಾಸಿಯರು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕಾಲೀಚರಣರಿದ್ವಾರೆ; ಚರಣಸಿಂಗರೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಎಷ್ಟೂ ದೊರೆಯಬಲ್ಲವು. “ದಯವಿಟ್ಟ ತಾವು ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿಗೆ ಪಾದ ಬೆಳಸಬೇಕು”. ಎಂಬ ನಾಗರಿಕ ವಿನಯದ ಮಾತು, “ನಿಮ್ಮ ಪಾದ !” ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಡೆಯರನ್ನು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬಡವಾಯಿಗಳು ಸಂಭೋಧಿಸುವ ವಿಧಾನ - ಈ “ಪಾದ” ಎಷ್ಟು ದೂರ ಮತ್ತು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಶಿಯನ್ನರು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತೀಯರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತು ಪೂರ್ಣವಾದ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಈ ತರದ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ವಿವರಿಸಲಾಬರಬಹುದು. ಆದರೂ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಒಂದು ನಾಗರಿಕತೆ ಬೆಳಸಿದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಮರುಮಾತಿಲ್ಲದೆ ತಲೆಬಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪಾದ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆಯ ಗತಿಯೋಡನೆ ತಳಕು ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಹೊರತೆಯಿದೆ; ಆ ನಂತರದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಅದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಯರಲ್ಲಿ ರಾಯಭಾರಿಗಳೂ ಸಾಮಂತರೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಯಾರಿಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಪಂಚಮಹಾಶಬ್ದಿಗಳಿಗೆ ಹಕ್ಕುದಾರರಾದ ಜಂಬದ ಸಾಮಂತರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ “ಪಾದಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಿರೀಟಗಳ ರತ್ನಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಆರತಿ ಮಾಡು”ವಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

೬೧

ವರದಿಗಳು ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆಯೆಂದರೆ ಅದು ನಮ್ಮದೇ ಪದ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅನಿಸುವ ಸಂಭವ ಇದೆ. ವಾಸವವಾಗಿ ಕೆಲವರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಒರೆ(=ವಿವರಿಸು, ಹೇಳು)+ತೆ ಎಂದು ನಿರ್ವಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಆಗಿವೆ; ಕಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಾರ್ತಾ(=ಸುದ್ದಿ)ದ ತದ್ವವವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಮುಸ್ಸಿಂ ಆಳಕೆಯ ವರವಾಗಿದೆ. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ರೂಪದಾರ್, ರೂದಾರ್ ಪದದ ಕನ್ನಡಿಕರಣ (ಮಲೆಯಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಪರುದಿ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ). “ರೂದಾರ್” ಎಂದರೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ-ರಿಪೋರ್ಟ್; ಉದ್ಯೋಗವಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಾರ, ವೃತ್ತಾಂತ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ವಿವರಣ, ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬರ್ಥಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ರೂ ಎಂದರೆ ಕಾರಣ, ಸಂಖ್ಯಾ; ದಾರ್ ಎಂದರೆ ದಾನ, ದತ್ತ, ನ್ಯಾಯ. ಕಾರಣ ಹೊಡುವುದು ಇಲ್ಲವೆ ಕೇಳುವುದು ರೂಪದಾರ್.

ಒಂದೇ ಸಮನೆ ವರಾತ ಹಚ್ಚಿದ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಎರಡು ವರಾತಗಳು ಇವೆ. ಒಂದು ಹಿಂದಿಯ ಬರಾತ್, ಬಾರಾತ್. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ವರಯಾತ್, (ಮದುಮಗನ ಯಾತ್)ದ ಅಪಭ್ರಂಶ - ಅಂದರೆ ದಿಬ್ಬಣ. ಆದರೆ ವರಾತ ಹಚ್ಚಿವುದರ ವರಾತ ಬೇರೆ. ಆದಕ್ಕೆ ತಗಾದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವರಾತ್ ಎಂದರೆ ಹಣ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಹೊರಡಿಸಿದ ಹುಂಡಿ, ಚೆಕ್ಕು ಆಥವಾ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯ ಆಜ್ಞೆ. ಇಂಥ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು

ಬೆಂಬಿಡದೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ತರದ ತಗಾದೆಯೂ ವರಾತೆ ಎನಿಸಿದೆ – ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ. ಈ ತಗಾದಾ ಎಂಬುದೂ ತಕಾಜಃ ಎಂಬ ಅರಬೀ ಶಬ್ದದ ಹಿಂದೀರೂಪವೇ. ತಕಾಜಃ ಎಂದರೆ ತನಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಅಧಿವಾ ಹಕ್ಕು ಇಲ್ಲವೆ ವಚನಕೊಡಲಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಕೇಳುವುದು.

ಕಚಡಾ ಅಧಿವಾ ಖಚಡಾ ಮನುಷ್ಯ, ಕೆಲಸ, ಪದಾರ್ಥ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಚ್ಛಾರಭೇದದೊಡನೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೊಲಸುತನವಿರುವಂಥಾದ್ದಿಂದು ಅದರ ತಾತ್ತ್ವಯ್ಯ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಚರಾ ಇದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಖಚರಾ ಎಂದರೆ ವರ್ಣಸಂಕರ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಖಚ್ಚರ ಎಂದರೆ ಹೇಸರಗತ್ತೆ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ “ಕಃಪದಾರ್ಥ”, “ಕುತ್ತಿತ್ತ”, “ಕದಧರ್ಮ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪಾರಸೀಕ ಅರಬೀ ಮೂಲದ್ದೇ ಶಬ್ದವೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟುಚ್ಚಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅರಬೀಯಲ್ಲಿ ಖಿಸ್ ಎಂದರೆ ಕೇಳು, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದು, ಆಸೆಬುರುಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಸಂಗಡಲೆ “ಬರೆಕೆ”, ಜಾರತನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ ತುಚ್ಚ ಅರ್ಥಗಳೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಖಚ್ಚರ ಎಂದರೆ ಹೇಸರಗತ್ತೆ (ಅದು ಕತ್ತಿ ಕುದುರೆಗಳ ಬರೆಕೆಯಿಂದಾದ ಪ್ರಾಣೀಯಲ್ಲವೇ?). ಖಿಸ್ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಸೂಚಕ ಹಿಂದೀ “ಡಾ” ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿ ಖಚಡಾ ಆಯಿತು ಎಂದು ಚಟುಚ್ಚಿ ಹೇಳಿಕೆ. ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಪದಗಳುಳ್ಳ ಕೆಸ, ಕೆಸವು, ಗಸಿ, ಗಪ್ಪು, ಕಡೆ (ತುಳು=ಕಗ್ಗಿ ಗುಣದ ಧಾನ್ಯ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಚಡಾದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗಬೇಕೆ? ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬಾರದೆ ಇಲ್ಲ.

ಹವ್ಯಾಸ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕृತದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದು ಈಚೆಗೆ ತಾನೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿ ಬೇಗನೆ ಅರ್ಥವಿಸುರಣೆ ಹೊಂದಿದ ಪದ. ಯಾವುದಾದರೂಂದು ಚಟ, ಹಂಬಲ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುಂದೆ amateur (ಅಮೆಚೊರ್) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ (ಉದಾ:ಹವ್ಯಾಸಿ ನಾಟಕ ಮಂಡಲಿ) ಈಗ ಬಹಳ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಅರಬೀ ಪಾರಸೀಕ ಹವಸ್ ಶಬ್ದವೇ ಮೂಲ. ಹವಸ್ ಎಂದರೆ ಉತ್ತಂತೆ, ಆಸಕ್ತಿ, ಶೋಕ, ಹಂಬಲ, ಮರುಳು, ಕಾಮನೆ ಎಂದಿತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು. ಕನ್ನಡದ ಹವ್ಯಾಸ, ಹವ್ಯಾಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಚ್ಛಾರಭೇದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮೂಲದ್ದೇ ಇದೆ.

ವರಾಂಡಾ ಇಲ್ಲದ ಮನೆಗಳೇ ಈಗ ಇಲ್ಲ ಎಂಬಪ್ಪು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಈ ಶಬ್ದದ ಕತ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುತ್ತು ಬಳಸಿನದೇ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಆದರೆ ಇದು ಹಿಂದಿಯಿಂದಲೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಸಂಸ್ಕृತದ ವ್ಯಂದ, ವ್ಯಂದಾವನದ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿ ವರಂಡಕ, ವರಂಡ ರೂಪಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ (=ಅಂಬಾರಿ, ಗೋಡೆ) ಅದರಿಂದಲೇ ವರಾಂಡಾ ಹುಟ್ಟಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿತೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಬರಾಮ್ದಾನ ಅಪಭ್ರಂಶವೇ ಎಂದೂ ಸಕಾರಣವಾಗಿ ನಿಣಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬರ್-ಅಮ್ದಾ ಅಂದರೆ ಮುಂದೆ ಚಾಚದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ಆದರೆ ಇದು ಕೂಡ ಪ್ರೋಚುರ್ಗಿಸ್ತೂ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರೋಚುರ್ಗಿಸಿನಲ್ಲಿ ವರಂಡಾ ಅಂದರೆ ಬಾಲ್ಪನಿ; ಅಂದರೆ ಕಟ

ಕಟೆಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಚೂಚು ಭಾಗ. ಸ್ವಾನಿಶ್, ಪೋಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ (Vara) ಎಂದರೆ ಸರಳ. ಅಂದಾ (anda) ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷಣ ಪ್ರತ್ಯೆಯ. ಈ ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿ ಗಟ್ಟ ಸುತ್ತಿ ಮೈಲಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಎನಿಸಿದರೂ ಶಬ್ದವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು ಅಶ್ವತಪೂರ್ವವಲ್ಲ.

ಉತ್ತರ ಕನಾರಿಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೇಜವಾನಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಆವೃತಣ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಟೇಬಲ್‌ಗೆ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಜ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪಾಶ್ಚಯರಲ್ಲಿ ಟೇಬಲ್‌ಗೂ ಉಟಕ್ಕೂ ಆವೃತಣಕ್ಕೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮೇಜ್‌ವಾನ್ ಎಂದರೆ ಉಟದ ಟೇಬಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಉದಾರನಾದವನೆಂಬ ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಜ್ ಎಂದರೆ ಭೋಜನಸಾಮಗ್ರಿ; ಅದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನೇ ಮೇಜ್‌ವಾನ್; ಅವನು ನೀಡುವ ಆತಿಥ್ಯ ಮೇಜವಾನಿ. ಟೇಬಲ್ ಎಂಬರ್ಥದ ಮೇಜ್ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಗೆ ಪೋಚುಗೀಸಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಅದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೆನ್‌ಬ್ರಾಡ (ಮೇಜು, ಹಲಗೆ) ಅಪಭ್ರಂಶ. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಆವೃತಣಪೋ ಅದು ಪ್ರಕೃತದ ಛಿದಣ, ಛಿದಣ (ಸಂಸ್ಕೃತ-ಛಿದನ, ಛಿದನ) ದ ಒಂದು ರೂಪ. ಛಿದನ ಎಂದರೆ ಅನ್ನ.

ಬಹಿರಂಗ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಹರಾಡು ಹಾಕುವುದು ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಈ ಹರಾಜ್ ಅರಬೀ ಪದ. ಆದರೆ ಅದೇ ಅರ್ಥದ ಏಲಂ, ಲಿಲಾವು ಮಾತ್ರ ಪೋಚುಗೀಸ್ ಶಬ್ದ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ನ-ಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ನೀಲಾಂ ಆಗಿದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಮಾರಾಟ ಎಂದು. ಅದರ ಪೋಚುಗೀಸ್ ರೂಪ ಲೇ ಇಲಾಂ. ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದ ಆಕ್ಟನ್ (auction). ಅದರ ಅರ್ಥ (ಚೆಲೆಯನ್ನು) ಏರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದು.

ಮೋಚಿ ಎಂದರೆ ಪಾದರಕ್ಕೆ ಹೊಲಿಯುವವ. ಇದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ, ಇಸ್ಲಾಮಿ ಆಕ್ರಮಣದ ಮುಂಚೆಯೇ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ್ದು. ಮಧ್ಯಪಾರಸಿಕದ ಮೋಚಕ ಎಂದರೆ ಬೂಟು – ಬೂಟು ಹೊಲಿಯುವವ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮೋಚಕ, ಸಮಗಾರ. ಆಧುನಿಕ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇವನು ಮೋಚಾ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತರದ ಕಾಲ್ಪರಿಗೆ ಪಾಪಾಸು ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಇದು ಆಧುನಿಕ ಪಾರಸಿಕ ಪದ ಪಾಪೋಶ್-ಪಾದವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂಥಾದ್ದು, ರಕ್ಷಿಸುವಂಥಾದ್ದು-ಪಾದ+ರಕ್ಷೆ.

೬೨

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ವರ್ಗ ಅಥವಾ ವೈಶ್ಯ ಜನರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಬ್ದವನ್ನು ಈ ಲೇಖನಮಾಲೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಮೊದಲೊದಲು ಯಾವೋಂದು ಜನ ಗುಂಪಿನ ಹಿರಿಯನಿಗೆ ಸಲ್ಲಾತಿದ್ದ ಈ ಶಬ್ದ ಬರಬರುತ್ತ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘದ ನಾಯಕನಿಗೆ, ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆಂಬೆಂದು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಪ್ರಕೃತ ಅಪಭ್ರಂಶ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ, ಸೇತ್ತೊ, ಸೆಟ್ಟ ಆದದ್ದೂ ಕಡೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೆಟ್ಟ ಶಬ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದದ್ದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. (ಪದಾರ್ಥ-೧)

ಬುದ್ಧನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗಲೇ ದೇಶಾಂತರ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದ ಈ ವರ್ಗ ನವೀನ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ಪಂಥಗಳಿಗೆ ಧನಧಾರೆ ಎರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಜ್ಯೇಂ ಆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೊಡುಗ್ರೇ ದೊರೆತನದಿಂದಾಗಿ ಅವರು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಚೆ ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದವರು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಜ್ಯೇಂ ಕಢಿಗಳು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿವೆ. (ಇಂದಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಕೆಲ ವ್ಯಾಪಾರಿಗುಂಪುಗಳು ಜ್ಯೇಂ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿವೆ). ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆದಿಮ ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ರೂಪತಳೆದ ಬಾಹ್ಯಣರ ಹರಿವಂಶ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಲ್ಲದೆ ಸಾಹುಕಾರರಿದ್ದಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವವರು ಸಾಹುಕಾರರು ಎಂದು ಹಿಂದೀ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಸಾಧು ಶಬ್ದದ ಮರಿ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ನೇರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವನು, ಸಂಭಾವಿತನು ಸಾಧು. ಮತ್ತೆ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ತಾಳಿ ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜ್ಯೇಂ ಮತ್ತು ಇತರ ಮನಿಗಳು ಸಾಧುಗಳಾದರು. ಸಾಧು-ಸಂತ ಎಂಬ, ಸಾಧು-ಸಚ್ಚಾನ ಎಂಬ ಏಕಾರ್ಥಕ ಆವಳಿ ಪದಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ “ಹಿತೋಪದೇಶ” ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲಕ್ಷಾಗುವಾಗ (ಕ.ಶ.ಸು. ೬೦೦) ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣ ಮಾಡುವ, ಮಾರುವ ಸರಾಫರನ್ನು ಸಾಧುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಶಬ್ದಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು, ಸಾಧು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವರ್ತಕ, ಹಣಕಾಸಿನ ಲೇವಾದೇವಿಗಾರ ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ-ಮಾರುವವರನ್ನು ಕೇಳು ಜ್ಞಾತಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ (ಅವರು ಪಂಚ ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಸ್ವಾರ್ಥಸ್ತೇಯ=ಬಂಗಾರ ಕಳವು ಮಾಡುವ ಬಳಿನವರಾಗಿರುತ್ತಾರಲ್ಲ !) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧು ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿ ಆಗಿತ್ತು.

ಈ ಸಾಧು ಪದ ಹಿಂದಿ, ಮರಾತಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹು ಆಗಿ ಸಚ್ಚಾನ ಮತ್ತು ಸೇತ್ರೋ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಭಾಗಿಯಾಯಿತು. ಆದಕ್ಕೆ ಕೈ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಹು-ಕಾರೆ ಆಯಿತು. ಸಾಹು ಮಹಾರಾಜ=ಸಾಧು ಮಹಾರಾಜ, ಅಂದರೆ ಸಚ್ಚಾನ.

ಇದೇ ತರಹ ವೈಶ್ಯರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಕಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟಿ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಮಹಾಜನ. ಮಹಾಜನ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ, ಜನಸ್ತೋಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥಗಳು. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಜನ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ. ಬಳಿಕ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪಂಗಡದ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಅಂಥ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಹಿರಿಯರು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಬ್ದ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಯಂತ ಮಹಾಜನ ಹೂಡ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘದ ಹಿರಿಯನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿವುದಾಯಿತು. ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪತ್ತು ಎಷ್ಟೆಂಬುದಕ್ಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದತ್ತಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಅವರೆ ಸಂಘಗಳ ವಶದಲ್ಲಿ ದಾನಿಗಳು ಹಣ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯದ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳೂ ದ್ಯೋತಿಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂಘಗಳು ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಜನ ಎಂಬುದು ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿ

ಮಾಡುವ ಸಾಹಕಾರನಿಗೆ ಹೇಸರು. “ಪಂಚತಂತ್ರದ್” ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರ.ಶ.ಳಿನೇ ಶತಮಾನ) ಆಗಲೇ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘದ ಹಿರಿಯನು ಮಹಾಜನ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಈ ಜನರೇ ಭಾರತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕಿಗಿನ ಪ್ರವರ್ತಕರು. ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರೂಪನ್ನು “ಪಾಪಯೋನಿ”ಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿತ್ತು. (ಗೀತಾ, ೬, ೩೨) ಕೆಲವೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಷ್ಟು ಮೇಲೇರಿಬಿಟ್ಟಿರು! “ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ”ಯ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಧನಿಕರು ರಾಜರ ಅರಮನೆಗಳಿಗಿಂತ ಭವ್ಯವಾದ ಭವನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಬೇಕಿದ್ದರೆ, ಚಾರುದತ್ತ ಬಾಹ್ಯಣನೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ ಧನಿಕನಾದದ್ದನ್ನೂ ಆತ “ಮೃಜ್ಞಕಟಿಕೆ” ನಾಟಕದ ನಾಯಕನಾದದ್ದನ್ನೂ ಸೃಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿಯಾಗಿ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾ ವಣಕ್ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ವರ್ತಕರನ್ನು ರಾಜಪುತ್ರರ ಅಂತಸ್ಸಿಗೇರಿಸಿದ್ದು ಇನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು ಏರಿಸುವ Merchant of Venice ನಾಟಕದ ಕಥೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ನಾಯಕ ಅಂತೋನಿಯೋ ಒಂದು ತರಹದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದರಿದ್ರ ಚಾರುದತ್ತನೇ ಸೇ.

೬೨

ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವಳನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು - ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಡದಿಯೆಂದು, ಕಾವ್ಯ ಭಾಷ್ಯಯಲ್ಲಿ - ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ನವ ತರುಣೀಯರನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿಯೆ ಮಡದಿಯರನ್ನುವುದೂ ಉಂಟು: ಈ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ಶಬ್ದ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ “ಮಡತಿ” “ಮಡಂತಿ” ಎಂದೂ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ “ಮಡಂಡ್ಯೆ” ಎಂದೂ ತೆಳುವಿನಲ್ಲಿ “ಬೊಡೆದಿ” ಎಂದೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮಡದಿಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಕರರಿಂದ ಆ ಪದದಿಂದ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಾರೋ ಎಂಬುದು ಸಂದೇಹಕರ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅದು ದಡ್ಡತನ, ಪೆದ್ದು ಎಂಬರ್ಥ ಸೂಚಿಸುವ ದ್ರಾವಿಡ ಮಡಂ ಎಂಬುದರ ಮಗುವೋ ತಂಗಿಯೋ ಆಗಿದೆ. ಮಡಯ, ಮಡಿ ತಲೆಯವ ಎಂದು ಹೆಡ್ಡರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಡದಿ ಮತ್ತು ಜಾಳಿ ಪದಗಳಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಹೆಡ್ಡಿ ಎಂಬೆರಡೂ ಅರ್ಥಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು? ಇದು ಸ್ತೋತ್ರದಯ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣನ ಸದ್ಗಾಂಗ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಆದರ್ಶದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಪದ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧಾಂಗನೆಯೆಂದು ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ವಂಚನೆ ಆರಿಯದವಳು, ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಂಬಿಬಿಡುವವಳು, ಸ್ವಂತ ಆಲೋಚನೆ ಇಲ್ಲದವಳು, ಆದರೆ ಮೃದುವಾಗಿ, ಚೆಲುವಾಗಿರುವವಳು - ಇಂಥ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಮ್ಮ ಪುರುಷವ್ಯಂದ ಮೆಚ್ಚಿತ್ತದೆ. ಮುಗ್ಧತನ ಗಂಡಿನಲ್ಲಿ ಅವಗ್ಣ, ಹೆಣ್ಣನಲ್ಲಿ (ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮತದಾರರಲ್ಲಿ!) ಸದ್ಗಾಂಗ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳ ನಾಯಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನೂತನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರನ್ನು “ಮುಗ್ಧೇ, ಮುಗ್ಧೇ” ಎಂದು ಕರೆದಷ್ಟೂ ತೈಪ್ಪಿ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳೂ “ಮುಗುದೆ”ಯರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಥಾನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಯಸಿಯರ ಮುಗುದೆತನ ಹರಿದು ಜಾಣತನ ಬೆಳಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಮುಗುದೆಯರತ್ತ ಹೊರಳಿರುತ್ತಾರೆ!

ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಗೂ ಹೆಡ್ಡತನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ನಮ್ಮೆ ದೇಶಕ್ಕೇ ಮಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣಂತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ fond ಶಬ್ದ ನೋಡಿ. ಇದರ ಇಂದಿನ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟಪಡುವ, ಮೆಚ್ಚುವ ಎಂದು. I am fond of poetry (ನನಗೆ ಕಾವ್ಯವೆಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ); He is fond of her (ಅವನಿಗೆ ಅವಳಿಂದರೆ ಮೆಚ್ಚು). ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ for ಎಂಬುದು ಮೂಲ. For ಎಂದರೆ ಪೆದ್ದು (fool). ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಪೆದ್ದುಪೆದ್ದಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಮುದ್ದು = ಮೊದ್ದು. ಆದರೂ ಒಂದು ಭೇದ ಇದೆಯೇನೋ - ಅಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವರು ಮೊದ್ದು; ಇಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು ಪೆದ್ದು!

* * *

ಹೊಸ ಹಿಂದೂ ವಿವಾಹ ಕಾನೂನಿನಿಂದಾಗಿ ಈಗ ಸವತಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಳಿಯತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಜನರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಸವತಿ ಅಸಂಗತಳಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಸವತೀಹಾಂಗ ಕಾಡತೀ” ಎಂದು ಒಬ್ಬ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನೇ ಬಯ್ಯುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಸವತಿ ಎಂದರೆ ಗಂಡನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಪತ್ತಿ. ಸಪತ್ತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಪತ್ತರು ಅಥವಾ ಸಪತ್ತರು. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸವತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಂಬ ಅರ್ಥದ ಸಂಗಡ ಪ್ರತಿಸ್ನಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳು ಎಂಬಧರ್ಥವೂ ಯುಗೋದಕಾಲದಿಂದಲೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅರಸರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಸಪತ್ತವಾಗಿ (ಶತ್ರುಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ) ಮಾಡಲು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅರವರ್ದದಲ್ಲಿ ಸಪತ್ತಿಯರ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳೇ ಇವೆ! ಸಪತ್ತಕ್ಕಾಯಣ ಅಂದರೆ ಅರವರ್ದದಲ್ಲಿ ಸವತಿಯರ ನಾಶ.

ಯಗ್ನೇದದ ೧೦ನೇ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಮಂತ್ರಗಳು ಸವತಿಯರ ಮತ್ತು ಅವಳ ಮಕ್ಕಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ (ಮಂತ್ರ, ೧೪೫, ೧೫೮, ೧೬೫ ಇತ್ಯಾದಿ). ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸವತಿಯರಿದ್ದರು; ಅವರೊಳಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳೊಳಗೂ ಪರಮದ್ವೇಷವೂ ಇತ್ತು. ಆ ಶತ್ರುತ್ವ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತೇಂದರೆ ನಿಜವಾದ ಸವತಿಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲದ ಎಲ್ಲ ಹಗೆವರಿಗೂ ಸಪತ್ತ, ಸಾಪತ್ತರೆಂಬ ಶಬ್ದ ಸಲ್ಲಾತ್ತಿತ್ತು. ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳೂ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ದೇವದಾನವರು ಸಾಪತ್ತರು; ಕಶ್ಯಪ ಯಾಷಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಂಡಂದಿರಿಂದಾದ ಮಕ್ಕಳು.

* * *

ಅಳಿಯ ಎಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ವಾರಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮಗಳ ಗಂಡ. (ಕೆಲವಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿಯ ಗಂಡ, ಅಥವಾ ಮಗ ಕೂಡ ಅಳಿಯ) ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅವನು ಜಾಮಾತ್. ಉದ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಾಮಾದ್. ಇದು ಜಾಮಾತದ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ರೂಪ. ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಅಳಿ ಧಾತುವಿಗೆ ಇಷ್ಟ, ಪ್ರಿಯ, ಉದಾರ ಇತ್ಯಾದ್ಯಾರ್ಥಗಳು. ಅಳಿಯ ಎಂದರೆ ಪ್ರಿಯ. ಜಾ-ಮಾತ್ರಪಿಗೆ ನಿರುಕ್ತಕಾರರು (ಮಗಳಲ್ಲಿ) ಸಂತಾನ (ಜಾ) ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುವವ (ಮಾತ್ರ) ಎಂದು ನಿರುಕ್ತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಒಂದು ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆಕ್ಕಿ” ಎಂಬಂತೆ ಯಥಾವತ್ ಅರ್ಥ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Son-in-law (ಅಳಿಯ) ಕೂಡ (ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ) ಮಗನಾದವನು. ಸುಮಾರಾಗಿ ಇದೇ ಭಾವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳ, ತುಳು ಮರುಮಗನ್, ಮಮಾರ್ಯಿ (ಅಳಿಯಾರ್ಥಕ) ಪದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮರು (= ಮತ್ತೆ) ಮಗನಾದವನು ಅಳಿಯ.

ಅಳಿಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬೇರೆ ಕೆಲ ಪದಗಳಿಂದ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಗೂ

ಪೌರಸ್ತಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅಳಿಯ Son-in-law ಹೆಂಡತಿಯ ಕೌರಿನಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. (ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಬಂದು ಆತ್ಮ ಜಬುಫ ನಡೆಸುತ್ತಾಳಂತೆ !) ನಮ್ಮೆಲ್ಲೋ ಅವನು ವರ (= ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಮಗಳಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವ)ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ವರೋಪಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ (ಕೊಟ್ಟಪ್ಪು ಸಾಲದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ). ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಅಳಿಯನ ಅಂತಸ್ತು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಅಳಿಯ ವರನಾದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಳಿಯ ಶಹ, ಶಾಹ (ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಹೌದು, ರಾಜನೂ ಹೌದು). ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವನು ಶಹಂಶಾಹ (ರಾಜಾಧಿರಾಜ) ಕೂಡ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಉಡುಪ್ಪ ಶಾಹನಾ (ರಾಜ ವೇಷ). ಪೌರಸ್ತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಈ ಪದಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

೬೪

ಮುದುಗನಿಗೆ ಈ ವರ್ಷವೂ ಬಾಸಿಂಗ ಬಲ ಕೂಡಿಬರಲ್ಲಿ – ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಮುದುವೆಯ ಯೋಗ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಬಾಸಿಂಗ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಮುದುವೆಯ ಸಮಯ, ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮುದುಮಕ್ಕಳ ಹಣಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಮುತ್ತಿನ ಅಥವಾ ಬೇಗಡೆಯ ಮಾಲೆ, ಅಥವಾ ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬೇಗಡೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕರೀಟದಂಥ ಅಲಂಕಾರ. ಮುದುವೆ ಮುಗಿಯುತ್ತೇ ಇದನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಲಂಕಾರ ಮುದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಲ್ಲವಾದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಶಿಂಗ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ “ಬಾಸಿಂಗ” ಎಂದರೇನೆಂಬ ಗಂಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಡಿಸುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ಮರಾರಿ ಕೋಶಕಾರ ಮೋಲ್‌ವರ್ತನ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಭಾಲಶ್ಯಂಗ (= ಹಣೆಯ ಕೋಡು). ಶ್ಯಂಗ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬರೇ ಪ್ರಾಣ ಅಥವಾ ಪರವರ್ತಗಳ ಕೋಡು ಎಂದಲ್ಲದೆ ಅಲಂಕಾರ (ಶ್ಯಂಗಾರ ಶಬ್ದ ಗಮನಿಸಿರಿ) ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಶ್ಯಂಗದಂತೆ ಈ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೋಲ್‌ವರ್ತನ ನಂತರ ಮರಾರಿ ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿಕೋಶವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರೇರಣೆಯವರು ಭಾಲಶ್ಯಂಗ ಎಂದು ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳಿ ಆ ಮೇಲೆ ಇವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸಲು (?) ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಬಾಸಿಂಗದ ಮೂಲ ರೂಪ ಕನ್ನಡದ ಬಾಸಿಗ. ಉಚ್ಚಾರ ಬಲಕ್ಕಾಗಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ಸೇರಿದೆ. (ಇಂಥ ಬಿಂದು ಆಗಮವಾಗುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಗಡೆಯ ಆಟದ ಪಟಕ್ಕೆ ಪಾಸುಗೆ, ಪಾಸಂಗಿ = ಹಾಸಂಗಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ) ಬಾಸಿಗ ಶಬ್ದ ಪಂಪನಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿತ್ತು “ಬಾಸಿಗದೊಂದು ಕಂಪಿನೋಳ್ಳ” ಎಂದು ಪಂಪನ ಪ್ರಯೋಗ. ಪಂಪನಿಗಿಂತ ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ತಮಿಳು ಆಳ್ವಿಕರಾದ ನಮ್ಮಾಳ್ವಿರ (ಶರಕೋಪರು) ಅವರ “ತಿರುವಿರುದಂ” ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಾಶಿಗ್ನೆ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಸಿಕ ಇದೆ. ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಸಿಗಕ್ಕೆ ಮುದುವೆಯೋಡನೆ ವಿಶೇಷ

ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅದು ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತುವ ಹೊಮಾಲೆ ಎಂಬುದು ಪಂಪನ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಖಚಿತಪಡುತ್ತದೆ. ತಮಿಳನಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಅರ್ಥ ಹೀಗೆಯೇ. ಬಹುಶಃ ಅದು ತಲೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚುವ (ಕವಿದು) ಹೊಮಾಲೆಯ ಜೊಟಿ (ಇಲ್ಲಿ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ) ಇದ್ದಿತು.

ವಿವಾಹವಿಧಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಂದಿನ ಅಥವಾ ಚಿನ್ನ ಚೆಳ್ಳಿಯ ಕಿರಿಟದಂಥ ಆಭರಣವನ್ನು ಹೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ‘ಸ್ರಜಂ ಚ ಮೂರ್ಧ್ವ ಬಧ್ವೀಯಾತ್’ ಎಂಬ ವಿಧಾಯಕ ಇದೆ. (ಮಾಲೆಯನ್ನು ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು - ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಲೆಯೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ತಪ್ಪ). ಸ್ರಜ್ಞ ಎನ್ನಬೇಕು - ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ).

ಹೀಗೆ ಬಾಸಿಗೆ, ಬಾಸಿಂಗೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಹೊವಿನ ಒಂದು ತರದ ಮಾಲೆ ಅಥವಾ ತುರಾಯಿಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವ ಕೃತಕ ಕಿರಿಟ ಆಭವಾ ಆಭರಣವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ನೇಯ್ಯ ಹೊಮಾಲೆ ಅಥವಾ ಹೊ ಮತ್ತು ಎಲೆ ಬೆರೆಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದಂಡೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಸ್ರಜ್ಞ” ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನವಿರಬೇಕು. ವನಮಾಲೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಬಾಸಿಗೆ ಶಬ್ದ ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ಉತ್ತರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮರಾತಿಯವರ ಉಹನನೆಯಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಭಾಲಸ್ಕಾ (ಜ್) ಅಥವಾ ಭಾಲಸ್ಯಂಕ ಮಾಡಿದರೆ ಹೀಗೆ? ಸ್ರಜ್ಞ, ಸ್ಯಂಕ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾಲೆ. “ಭಾಲದ್” ಬದಲು “ಭಾಲ್” ಇಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲೂಬಹುದು. ಬಾಲ ಎಂದರೆ ಕೂದಲು. ಆದರೆ ಬಾಲ ಅಥವಾ ಭಾಲದ “ಲ್” ಕಾರ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅಥವಾ ಪಾಠಕದಿಂದ ಬಾಸಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪಾಸೀ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಚೂಡಾ ಅಥವಾ ತಲೆಗೂದಲ ಗಂಟು, ಸೂಡು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಎಂದರೆ (ಹೊವಿನ) ಸರ, ಹಣೆಯ ಆಭರಣ (ಕೇಶವನ “ಕಲ್ಪದ್ರಮ”). ಮಾಲೆಯನ್ನು ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ‘ಕಣ್ಣೀ’ (= ಪಾಶ = ಉರುಲು) ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ = ಪಾಸಿಯ = ಬಾಸಿಗೆ ಕೂದಲಿಗೆ ಸುತ್ತುವ ಮಾಲೆ.

* * *

ಹುಡುಗ, ಹುಡುಗಿ ನಮಗೆಷ್ಟು ಪರಿಚಿತರೆಂದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಎಂದು ಕೇಳುವುದೇ ಹೆಡ್ಡತನವಾದಿತು. ಆದರೆ ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಈಚೆಗಿನ ಶಬ್ದವೆಂಬುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೀಂದೆ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟು ಕೂಡ ಇದರ ನಿರುಕ್ತಿಯ ಬಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಿಟ್ಟಿಲ್ಲರು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಬುಡುಲಂತೆ (= ಚಿಕ್ಕಮಿಗು) ಯನ್ನು ಜ್ಞಾತಿ ಪದವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇರಬಹುದು. ಬುಡುತೆ ಕನ್ನಡದ “ಪಟ್ಟ” (= ಚಿಕ್ಕ)ಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಇರಬಹುದೆಂದೂ ಅವರ ತರ್ಕ.

ನನ್ನದೇ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕುಶಾಹಲಕರ ಅಂಶಗಳು ಹೊರಬಂದವು. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಹುಡೋ ಎಂದರೆ ಟಗರು; ಬೃಹತ್ತಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹುಂಡ ಎಂದರೆ ಟಗರು. ಗುಜರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಯುದ್ದ ಎಂದರೆ ಟಗರು ಕಾಳಗೆ. ಪ್ರಾಯದ ಹುರುಡಿನ

ಟಗರುಗಳಲ್ಲವೇ ಕಾದುವುದು? ಇದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಫುಕ ಎಂಬುದು (ಅವಲಕ್ಷಿಯಲ್ಲದೆ) ಹರಿವಂಶ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಮಾಘಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡುಮಗು ಅಧವಾ ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಾಣ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆಯಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಫು-ಗ ಅಂದರೆ ಚುರುಕು ನಡೆಯುಳ್ಳವನೆಂದು ವಾಚಸನೇಯಿ ಪ್ರಾತಿಶಾಖ್ಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರಫು-ಕ-ಗ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಹು-ಅ ಆಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಗಳ ಮರಿಗಳಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಹೆಸರಿರುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. ವತ್ಸ ಎಂದರೆ ಕರು ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲವೇ?

೩೫

ಜಾದೂ, ಜಾದೂಗಾರ ಸುಪರಿಚಿತ ಶಬ್ದಗಳು. ಜಾದೂ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ತಾನೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ ಶಬ್ದ. ಕೈಚೆಳಕ, ಬಾಯ್ಚೆಳಕಗಳಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಮಂಕುಮಾಡಿ ಅದ್ಭುತ, ಅಲೋಕಿಕ ಎನಿಸುವ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತೋರಿಸುವ ವಿದ್ಯೆ ಇದು. ಹಿಂದೆ ದೊಂಬರು ಇದರಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಕ್ಯಾಯಾಗಿದ್ದರು. “ಚಪ್ಪಡಿ ವಿದ್ಯೆ” ಎಂದೂ ಅದನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದೀಗ ಮೇಲ್ಪ್ರಗಢ ಜನರೂ ಅದನ್ನು ಕಲಿತು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಂಶಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿವೆ.

ಜಾದೂ ಈಗ ಒಂದು ವಿನೋದವಿದ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಶಬ್ದ ನಮ್ಮ ನೇರೆ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಪದದ ಒಂದು ರೂಪ ಭಯಪ್ರದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದವಾಗಿ ವೇದಕಾಲದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗೆ ಆಕ್ಷನ್ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವೇದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಯಾತು ಆಗಿತ್ತು, ಮಾಟ, ಮಂತ್ರವಾದ, ಭೂತ, ಪಿಶಾಚಿ, ದುರ್ಜೀವತೆ, ರಾಕ್ಷಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಅವುಗಳ ಉಪದ್ರವಗಳೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಯಾತುವೆನಿಸಿತ್ತು. ಮೂಕ, ಅಧವರ್, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು, ಸೂತ್ರಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತುಂಬಲ್ಲ ಯಾತುಗಳಿದ್ದಾರೆ, ಇವೆ. ಯಾತುಧಾನ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಪಿಶಾಚಿ, ಯಾತುಜೂ ಎಂದರೆ ಯಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಪೀಡ, ಪಿಡುಗುಗಳು; ಯಾತುಕೃತ್ಯ ಎಂದರೆ ಮಾಟ ಮಾಡುವವನು.

ಈ ಅಲೋಕಿಕ ಯಾತುಗಳ ಭಯ ಎಷ್ಟಿಂದರೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರ, ನಾಶ, ಪ್ರತೀಕಾರಕಾಗಿ ಮಂತ್ರತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮೂಕ, ಅಧವರ್ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಯಾತುಚಾತನ, ಯಾತುಭಂಜನ, ಯಾತುಕ್ಷಯಣ ಮೊದಲಾದವು ಈ ಪ್ರತೀಕಾರೋಪಾಯ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಂತ್ರಗಳು ಇಂದಿಗೂ ವೈದಿಕರ ನಿತ್ಯ ಪರನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ವಸಿಷ್ಠ ಮಿಷಿ ಮತ್ತು ಅವನ ವಂಶಸ್ಥರು ಈ ಯಾತುಚಾತನ (ಭೂತೋಽಭ್ಯಾಷಣೆ ಎನ್ನಿ ಬೇಕಾದರೆ)ದಲ್ಲಿ ತಜ್ಜಾರಾಗಿದ್ದರು. ವಸಿಷ್ಠನ ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು (“ಪ್ರತಿಚಕ್ಷಣ ವಿಚಕ್ಷಣೆಂದ್ರಸ್ಯ ಸೋಮೋ ಜಾಗೃತಂ” ಇತ್ಯಾದಿ) ನಿತ್ಯ ಸಂಧಾವಂದನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸಿ ಯಾತುಗಳನ್ನು ಸಿಡಿಲಿನಿಂದ ನಾಶ ಮಾಡೆಂದು ಇಂದ್ರ, ಸೋಮರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ (ಮಗ್ನೇದ ೪ನೇ ಮಂಡಳ). ಅವನದೇ (ಮೂಕ २, ೧೦೪, ೨೨)

ಇನ್ನೊಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವ ಮುಂಚೆ ಪರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಯಾತುಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗೂಗೆ, ಹದ್ದು, ನಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರಾತನ ಭಾರತ ಇರಾಣ ಎರಡೂ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಶಬ್ದ ಲೋಕೋತ್ತರ ಅನಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ವೇದೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಮಾಯವಾಗಿ ಆದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ರಾಕ್ಷಸ, ಭೂತ, ಪ್ರೀತ, ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಸೂಚಿಸತ್ತೊಡಗಿದವು. ಅವುಗಳ ವಶೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆ ಬಲದಿಂದ ಮಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಭಿಚಾರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಿತ್ತು. “ಅಭಿಚಾರ” ಅರ್ಥವೇದದಲ್ಲೇ ಬಳಕೆಗೆ ಒಂದಿದೆ. ಅರ್ಥವರನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ “ಅಭಿಚಾರಕಲ್ಪ” ಎಂಬ ಮಾಟದ ಗ್ರಂಥವೇ ಇದೆ.

* * *

ಜಾಡೂವಿನಂತೆಯೇ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದವೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಮ್ಯಾಜಿಕ್ (Magic) ಕೂಡ ಇಂದು ಒಂದು ವಿನೋದ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಪಾಶಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಚಾರದಂತೆ ಅಲೋಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಸಲ್ಲಾತಿತ್ತು. ಈ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ದುಷ್ಪ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವುದು black magic - ಕವ್ಯ ಅಭಿಚಾರ, ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು white magic - ಬಿಳಿಯ ಅಭಿಚಾರ.

ಈ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ತನ್ನದೇ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿದೆ. ಅದು ಪ್ರಾಚೀನ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಪದವಾದ ಮಗಿಸ್‌ನಿಂದ ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲಕ ಒಳನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಇರಾಣದಲ್ಲಿ (ನಮ್ಮವರು ಪಶ್ಚಿಮ ಇರಾಣವನ್ನು ಶಕದ್ವಿಪ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು) ಮಗ ಎನ್ನುವ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗವಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯಾರಾಧಕರಾದ ಅವರು ಮಂತ್ರವಿದ್ದು ಭವಿಷ್ಯವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇತ್ತು. ಈ ಮಗ ಪುರೋಹಿತರೇ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತಾವಶಾರದ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದರೆಂದು ಬ್ಯಾಬಲೋನ್ ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು “ಪೂರ್ವ ದೇಶದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು” ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಮಗರ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಮ್ಯಾಜಿಕ್. ಮ್ಯಾಜಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಭಾಗ ಮರೆಯಾಗಿ ಅಭಿಚಾರ ವಿದ್ಯೆಯಷ್ಟೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಈ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭಾರತಕ್ಕೂ ಒಂದಿದ್ದರು. ಶಕದ್ವಿಪ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಅವರನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀ. ಶ. ಈನೇ ಶತಮಾನದ ಮಹಾ ಗಣತ ಶಾಸ್ತ್ರ-ಜ್ಯೋತಿಷಿ ವರಾಹಮಿಹಿರನು ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಭವಿಷ್ಯ ಪುರಾಣವೂ ಅವರ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಮಗ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜಾಡೂ-ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಮಾಡುವವನು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಇವರೇ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಬಿಲೋನಿಯನ್-ಗ್ರೀಕ್ ಖಿಗೋಲ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನೂ ತಂದವರೆಂದು ಸುನೀತಿ ಚಟುಚಿಂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ವರಾಹಮಿಹಿರ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ. ಮಿಹಿರ=ಜರತುಷ್ಟ (ಪ್ರಾಚೀನ ಪಾರಸೀಕ) ಧರ್ಮದ ದೇವತೆ ಏಷ್ಟ. ನಮ್ಮ ವೈದಿಕ ದೇವತೆ ಮಿತ್ರ=ಸೂರ್ಯ. ವರಾಹಮಿಹಿರನೂ ಸೂರ್ಯಾರಾಧಕ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದಿಂದ ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ

ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಮಗ ಬೃಹಕ್ತಿರು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಸೂರ್ಯನ ಪೌರೋಹಿತ್ಯೆ ಅವರಿಗೆ ಮೀಸಲಿತ್ತು. ಶ್ರೀಸ್ತತಕಾರಂಭದ ಉತ್ತರ ಭಾರತೀಯ ಸೂರ್ಯ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾರತೀಯ ದೇವತಾ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ವಿಶೇಷವೊಂದಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಹಾದಕ್ಕೆ ಹಾಪಾಸುಗಳು. (ನಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿಗಾಲು ಬಂಟಿರು!) ಇದು ಸೂರ್ಯದೇವ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಆಗಮಿಸಿದವನಿರಬೇಕೆಂಬ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಆಸ್ತಿದ ಹೊಟ್ಟಿದೆ. ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮಗ ಬೃಹಕ್ತಿರು ದೇಶಿ ಬೃಹಕ್ತಿರಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಹೋದರು. ಉತ್ತರ ಮಧ್ಯ ಭಾರತದ ವಿದ್ವತ್ತ (ಈಗ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರು) ಬೃಹಕ್ತಿ ಪುಲದವರಾದ ಮಿಶ್ರರು ಮಗ ಕುಲೀನರಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣದಾಸ ಮಿಶ್ರನೆಂಬುವನು ಮಗ ಬೃಹಕ್ತಿರ ಕುಲ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

೬೬

ಗುಜರ್, ಫೂಜರ್, ಗುಜರಾತ್ ಎಂಬವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೇಶವಾಚಕಗಳಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಚುರವಾಗಿವೆಯೆಂದರೆ ಈ ಹೆಸರು ದೇಶವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಶಯ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಬರಲಾರದು. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರೂ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಸ್ತತಕ ಆರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ವಿಶಿಯದಿಂದ ಭಾರತದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದ ಹೂಣ ಜನಾಂಗದ ಕುಲಗಳು ಕಾಶ್ಮೀರ, ಪಂಜಾಬ ಮತ್ತು ಈಗ ಗುಜರಾತ್ ಎನಿಸುವ ಪ್ರಾಂತದವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ವಿಜಯದುಂದುಭಿ ಬಾರಿಸಿದವು. ಈ ಹೂಣರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಲದ ಹೆಸರು ವಿಜರ್ ಎಂದಿತ್ತು. ಅವು ನೆಲೆಯೂರಿದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದವು. ಈ “ವಿಜರ್” ಏ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗುಜರ್ ಎಂದು ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ, ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗುಜರಾತ್ ಎಂಬ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಗುಜರ್ ಜನಾಂಗಗಳಿವೆ. ಗುಜರಾತ್ ಎಂಬ ಇಡೀ ಪ್ರದೇಶವೇ ಅವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಚಿಹ್ನೆಯಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಈ ಗುಜರ್ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳೂ ಗುಜರಾತ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿವೆ. ಗುಜರ್ ರು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತುಕ್ಕ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ವೃಕ್ಷತ್ವಾದ ಮಗಳನ್ನೂ (ಉದಾ: ನಹಪಾನ, ಕ್ಷತ್ರಹರಾತ, ದಾಮಣಾದ ಇತ್ಯಾದಿ) ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆ ವೃಕ್ಷತ್ವಾದ ಮಗಳನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರಾಜಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋದರು.

* * *

ಕಾಯಸ್ಥ ಎಂಬ ಜಾತಿಯೊಂದು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಯಸ್ಥ ಪ್ರಭು ಎಂಬ ಜಾತಿಯೊಂಬು. ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದರಂಥ ನಾಯಕರನ್ನು ನೀಡಿದ ಈ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪ್ರಾಚೀನ. ಸರಕಾರಿ ಗುಮಾಸ್ತ್ರ, ಕರಣಕ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ದಸ್ತಾವೇಚು, ಲೆಕ್ಕ ಬರವಣಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗವಾದ ಈ ಜಾತಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಂದ ಶೂದ್ರ, ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆಂದು ಸ್ತ್ರೀಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯಿದ್ದರೂ, ಇದೊಂದು ಗೌರವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕರಣಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿತ್ತು. ಇಂಥ

ಜಾತಿಯ ಹೆಸರು ಮೂಲತಃ ವಿದೇಶಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿ ಸಿಗದಿರುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣ. ಹಳೇ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯದಿಯ ಎಂದರೆ ರಾಜ. ಈ ಪದ ಉತ್ತರದಿಂದ ಭಾರತದೊಳಗೆ ನುಸ್ತಳಿ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಪದವಾಗಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಯತ್ತಿ ಆಗಿತ್ತು. ಸರಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅತ್ಯನ್ನತ ಹುದ್ದೆಯವರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಂದು ಹೂಡ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಬಲರೇ ಆಗಿರುವಂತೆ ಆಗಲೂ ಇದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ರಾಜ ಎಂಬ ಮೂಲಾರ್ಥದ ಈ ಕಾಯತ್ತಿ ಪದದಿಂದ ಸಂಚೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈಗ “ಸಾಹೇಬರೇ” ಅನ್ನುವಂತೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅದು ಒಂದು ಜಾತಿಗೇ ತಗಲಿಕೊಂಡಿತೆಂದು ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟ್ಟಜ್ಞ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಾಯಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಎಂದು ಏರಿಸಿದರೂ ಜನರು ಒಳಗೊಳಗೆ ಈ ವರ್ಗವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು (ಈಗೀಯೂ ಅದು ಮುಂದುವರಿದಿದೆಯಲ್ಲ!), ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ ಕವಿ ಇವರ ಲಂಚಗುಳಿತನ, ಕೊರಳುಕೊಯ್ಯತನ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಲು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನೇ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ! ಅದು ಬೇರೆ ಮಾತು!

* * *

ಅನ್ನ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ. ಮಗ್ನೇದದಲ್ಲೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. “ಅತ್ಯಂ ಯೋಗ್ಯಂ ಅನ್ನಂ” – ಉಣಿಲು ತಕ್ಷದ್ದು ಅನ್ನ ಎಂದು ನಿಷ್ಪತ್ತಿ. ಇದರೆ ಬೇರಾದ ಅದ್ ಧಾತು ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ eat ಅನ್ನ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು). ಆದರೂ ಅನ್ನ ಎಂದೋಡನೆ ನಮಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದು ಅಕ್ಷಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿದ್ದು ಎಂದು – ಹೊರತು ಬೇರೆ ಶಾದ್ಯ ಧಾನ್ಯಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ್ಕಂತೂ ಇದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಅನ್ನಯಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವೆಂದರೆ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಅಕ್ಷಯದೇ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೂಡ ಅನ್ನವೆಂದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಕ್ಷಯ ಅನ್ನವೇ. ಬಂಗಾಲಿಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯೇ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅದನ್ನೇ ಅನ್ನವೆನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗತಕ್ಕ ಮಾತು. ಜೋಳ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿರುವ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೇಕೆ? ಇದು ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ವಿಶೇಷಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೂ ಅನ್ನಯಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಟಿಗರೆ ಎಂಬುದು ಅಕ್ಷಯ ಅನ್ನವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ. ತಮಿಳು, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳಳ್ಳ ಈ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮೇಲೋಗರ (ಟಿಗರದ ಮೇಲೆ ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥಾದ್ದು – ಹುಳಿ, ಪಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ) ಪುಳಿಯೋಗರ (ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಲಸನ್ನ) ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಆಯ್ದಿ ಭಾಷೆಯಾದ ಮೈಥಿಲಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮೂಲತಃ ಇದು ದ್ರಾವಿಡ ಶಬ್ದವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಟಿಗರ ಶಬ್ದದ ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಇದು ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಡಿ (ಅಕ್ಷಯ ತರಕಾರಿ ಸೇರಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಮಿಶ್ರಿಶಾದ್ಯ) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಟಿಗರೆ ಎಂದರೆ ಅಕ್ಷಯ- ಬೇಳೆ ಸೇರಿಸಿ ಬೇಯಿಸಿದ್ದು, ಟಿಗರೆ ಭಾತ್ ಎಂದರೆ ಅಕ್ಷಯ ತರಕಾರಿ ಸೇರಿಸಿ ಬೇಯಿಸಿದ್ದು. ಟಿಗರೆ ಶಬ್ದದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆರಕೆ ಎಂಬರ್ಥವೇ ಪ್ರಥಾನವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಂಪನು ಮಿಶ್ರಗಂಧ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಗರಗಂಪು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಿಚಡಿಗೆ ಒಗರಬಟ್ಟೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಗರ ದ್ಯಾವಿಡವೇ ಹೌದಾದರೆ ಬಂಗಾಲಿ ಮೈಥಿಲಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅದರ ಪ್ರವೇಶದ ವಿವರಣೆಗೆ ಇತಿಹಾಸದ ಆಶಯ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಮಿಥಿಲೆ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅರಸರ ಆಳಿಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲ ನಡೆದಿತ್ತು. ಸೇನರು ಕನಾರಟಕದ ಸೇನರಂದೇ ಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರು.

* * *

ದಡ್ಡ ಎಂದರೆ ಮಂದಮತಿ. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರಿಷತ್ತ ಕನ್ನಡ ನಿಷ್ಪಂಟು ದೂರಗಾಮಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ; ತುಳು ಕೊಡವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಇರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಕೃತದ ಜಡ್ಡದಿಂದ ಬಂತು. ಜಡ್ಡ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜಡದಿಂದಲೂ ಅದು ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜಳ್ಳುವಿನಿಂದಲೂ ಬಂತು. ಅದರಾಚಿಗೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಗೇಲು (geli) ಕೂಡ ಅದೇ ಪೀಠಿಗೆಯದು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನ ಡಲ್ (dull) ಕೂಡ ದಡ್ಡನಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದು.

* * *

ಕಟಕ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಣ್ಯ ಶಿಬಿರ, ಸ್ವೇಣ್ಯ ರಾಜರ ತಾತ್ವಾಲಿಕ ನೆಲೆ, ನೆಲೆಬೀಡು. ಕಟಕ ಶಬ್ದವು ಹಗ್ಗು, ಕಡಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಚೀನವಾದರೂ ಸ್ವೇಣ್ಯ, ಶಿಬಿರ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ ಏಳಿಂಟು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಬಂತು. ಓಡಿಸ್ತಾದ ರಾಜಧಾನಿ ಕಟಕ ಕೂಡ ಶಿಬಿರ, ನೆಲೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಶಬ್ದವೇ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಯಕಟಕಾಚಾರ್ಯ ಎಂದರೆ ಸೇನಾಪತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇದೆ. ಈ ಕಟಕದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ನಾವು ತುಕ್ಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತ. ತುಕ್ಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಟಕ ಎಂದರೆ ಸ್ವೇಣ್ಯ ಶಿಬಿರ. ಮುಸ್ಲಿಂ ತುರುಕರ ಸಂಬಂಧ ನಮಗೆ ಹತ್ತನೇ ಶತಕದ ನಂತರದಾದರೂ ವ್ಯಾಪಾರಾದಿ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. ೫-೬ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಇದ್ದವೆಂದು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಉಹಳೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೬೨

ಸಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮು ಸಂಗಡ ಇದೆ; ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇಲೇ ಇರುತ್ತೇವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಗಳು ಕುರುಹು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಡಬಗ್ಗರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನಹೀನರು ಮಾತ್ರ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಆಡ್ಡರು ಸ್ಥಾನವುಳ್ಳವರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ನಿಧನ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ; ಅಥವಾ ಪಂಚತ್ವ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ; ಇಲ್ಲವೇ ಕಾಲವಾಗುತ್ತಾರೆ; ಅಮ್ಮೆ ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೃತರಾದರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಹೆಸರು ಪಡೆದವರಾದರೆ ಅವರು ಕೇತೇಶೇಪರಾಗಲೂಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೆ ಅವರು ಸರಳವಾಗಿ ಹೊಗಿಬಡುವುದುಂಟು. ಮಡಿಯವುದು ಅಥವಾ ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಡುವುದೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಳಕೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವೋಂದು ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಮಯಾದೆಯಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಅನಿಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೂಳಗಾದವರ

ನೋವನ್ನು ಕಮ್ಮಿಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾಗುವುದೆಂದರೆ ಮಲಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು, ಇಡಲ್ಪಡುವುದು. (ನಿ-ಧಾ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕृತ ಧಾತು ಇಡು, ಮಡಗು ಎಂಬರ್ಥದ್ದು; ನಿಧಿ, ನಿಧಾನ ಅದೇ ಧಾತುವಿನ ಮಕ್ಕಳು). ಬಹುಶಃ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಹುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದ ನೆನಪನ್ನು “ನಿಧನ” ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ laying to rest - ವಿಶ್ವಾಸಿಗೆ ಮಲಗಿಸುವುದು - ಎಂದು ಹೆಣ ಹುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ - “ನಿಧನ”ದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಬಹುಶಃ ಅದೇ. ಪಡೆ ಎಂದು ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿರುವ ಶಬ್ದವೂ ಮಲಗುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ್ದೇ. ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮಲಗುವುದು ಎಂದರೆ ಮರಣ. ಪಂಚತ್ವ ಹೊಂದುವುದು ಎಂದರೆ ಪದಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ - ಮಾನವ ಶರೀರವೂ ಸೇರಿದಂತೆ - ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ (ನೆಲ, ನೀರು, ಗಳಿ, ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ಆಕಾಶ) ನಿರ್ಮಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಮರಣಾನಂತರ ಅವು ವಿಭಾಗವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮೂಲದ್ವಾರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು “ಪಂಚತ್ವ” ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲವಾಗುವುದು ಎಂದರೆ ಕಾಲದೇವ ವಶವಾಗುವುದು. “ಕಾಲ” ಎಂದರೆ ಯಮ ಮತ್ತು “ಕಾಲ” ಎಂದರೆ ಸಮಯ. ಯಮ ಕೊಂಡುಹೋದ ಎನ್ನಿ ಅಧಿವಾ ಕಾಲ ಅವನನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಯಿತು ಎನ್ನಿ. ಕೀರ್ತಿಶೈಷ ಎಂದರೆ ಅವನ ಕೀರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು, ಕಾಯ ಉಳಿಯಲ್ಲಿ. ಶೈಷ ಎಂದರೆ ಉಳಿದದ್ದು (ಕೀರ್ತಿ ಎಂಥದೇ ಇರಲ್ಪೊಲ್ಲದೇಂಳಿ !).

ಹೋಗಿಬಿಡುವುದು ಸಾವಿಗೊಂದು ಮರ್ಯಾದೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ಪದ. ತಿರುಗಿ ಬಾರದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ. ಅವನು ಬಿಟ್ಟ ಮೈಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಅವನು ಇದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಅಷ್ಟೇ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಇನ್ನೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗತಿಸಿದನು ಎನ್ನತ್ತೇವೆ. (ಗಮ-ಗತೌ-ಹೋಗುವುದು). ಸಾವಿನ ಚರಮತ್ವವನ್ನೂ ಪರಮತ್ವವನ್ನೂ ಅದರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದನು ಎಂಬ ಮಿದುಮಾತನ್ನು ಬಳಸಿದ ನಂತರ ಸಾವು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹೋಗು, ಹೋಗಿಬಿಡು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾವಿನ ಅಮಂಗಲದ ಸೋಂಕು ತಗಲಿಕೊಂಡಿತು. ಸಾಯು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಎಂದಮೇಲೆ ಹೋಗು ಎಂದರೆ ಸಾಯು ಎಂದೇ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತನಗಾಗಲಿ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ (ಜೀವಂತ)ವರಿಗಾಗಲಿ ಬರೇ ಹೋಗು ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಒಷ್ಣವುದಿಲ್ಲ. “ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ”, “ಹೋಗಿಬನ್ನಿ” ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. “ಆಗ ಬಾ, ಈಗ ಬಾ, ಹೋಗಿಬಾ, ಎನ್ನದೆ” ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬಿಕ್ಕೆ ಬೇಡಬಂದವರಿಗೂ ಹೋಗು ಎನ್ನಬಾರದು, ಹೋಗಿ ಬಾ ಎಂದೇ ಬೀಳೊಡಬೇಕು! ನಮಗೆ ಅವನ ಜೋಳಿಗೆ ಭಿರ್ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು, ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಾದರೂ ತಿರುಪೆ ಎತ್ತಿ ನಾಲ್ಕೊಷಪ್ಪತ್ತು ಬದುಕಿರಲಿ ಪಾಪ! ರಾಜೀವ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ನಮ್ಮೀ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಸೌಜನ್ಯದ ಮಾತು ಬಲು ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಯಿತಂತೆ. ನಮ್ಮಂತೆ ತಮಿಳರೂ “ಪೋಯಿಟ್ಟ ವಾ” ಎಂದೇ ಹೇಳಿಯಾರು; ಬರೇ “ಪೋ” ಎಂದು ನುಡಿಯರು. ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನೇ ಬಳಸುವಾಗಲೂ ಅವರು ಹಂತ ಎನ್ನರು. ಒಬ್ಬ ವಿದೇಶಿಯನ ಹತ್ತಿರ ಕೆಲಸವಿದ್ದ ತಮಿಳನೊಬ್ಬ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಬೀಳೊಡುವಾಗ “I will go and come” ಎಂದನಂತೆ. ಆ ವಿದೇಶಿ ಮನುಷ್ಯ ಏಕೆಂಬಿ

ನೋಡುತ್ತೇ, ಇವನ ಕೆಲಸ ಆಗಿದೆ, ಮತ್ತೇಕಿಲ್ಲ ಪುನಃ ಬಂದು ಹೊತ್ತು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಲೆ ಕರೆದುಕೊಂಡನಂತೆ! ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೇ ಏಕೆ? ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಾವು ಇಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಅಶುಭವನ್ನು ಮಾಡಲಾರದು. “ಮರಣವೇ ಮಹಾನವಮಿ” ಎಂದ ದಷ್ಟಿಣದಲ್ಲಿ ಸಾವು ಇಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವುದು ಸೋಚಿಗವಲ್ಲವೇ?

ಆದರಿದು ಕೇವಲ ದ್ರಾವಿಡಕ್ಕೇ ಮೀಸಲಾದ ಭಾವನೆಯಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೋಮ ಮುಗಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಬೀಳೊಡುವಾಗ, “ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛ ಸುರಶೇಷ್ಠ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ” (ಹೋಗು ಹೋಗು ದೇಹೋತ್ತಮನೇ, ಮತ್ತೆ (ಕರೆದಾಗ) ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ) ಎಂದು ಪುರೋಹಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬರೇ ಹೋಗು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅಗ್ನಿ ಬೇಜಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬಾರದೇನೇ ಇದ್ದರೆ?

ಸಾವು ಅಮಂಗಲ ಮತ್ತು ಅನಾಗರಿಕವಾಗಿರುವುದು ನವ್ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಮರಾಗಯೂ (ಸತ್ಯಹೋದ) ಅನ್ನವುದು ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲ. ಅವರು ಗುಜರ್‌ ಬಸೇ (ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗುಜರ್‌ನಾ = ತೀರುವುದು, ತಲಪುವುದು, ದಾಟುವುದು, ಹಾಜರಾಗುವುದು) ಎಂದಾರು. ಅಥವಾ ಶುದ್ಧ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಧಾರೇ (= ಹೋದರು, ಸಾಗಿದರು) ಎಂದಾರು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು he passed away - ಅವನು ದಾಟ ಹೋದ (ಇಲ್ಲಿಂದ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಅಥವಾ expired (= ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟ) ಎಂದರೂ ಸ್ವೇಚ್ಚಾ. ಆದರೂ die (= ಸಾಯಿ) ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ನಾವು ಅಂಜುವಷ್ಟು ಅವರು ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾವು ಅನಿಷ್ಟವಾದರೂ ಅಷ್ಟು ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲ!

ಇಷ್ಟರಾದವರಿಗೆ ಗೌರವಪೂರ್ವಕ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಗಳಿದ್ದಂತೆ ಸಲ್ಲದವರಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕ ಸಾಯುವ ಪದಗಳೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗೊಟಕ್ಕೆನ್ನುವುದು, ನೆಗೆದು ಬೀಳುವುದು ಇದೆ. ಗೊಟಕ್ಕೆನ್ನುವುದು ಕೊನೆಯ ಉಸಿರು ಬಿಡುವಾಗಿನ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರೆ ನೆಗೆದು ಬೀಳುವುದರ ಮೂಲ ಬೆದಕುವುದು ಕಷ್ಟ. ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಜಗಿದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಾಯುವುದಕ್ಕೂ ನೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಹಳೆಯದು. ಗೋವಿನ ಕಥೆಯ ಹುಲಿರಾಯ “ಹಾರಿ ನೆಗೆದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವ ಬಿಟ್ಟನು”, ಎಂದು ಆ ಪದ್ಯದ ಒಂದು ಪಾಠವಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಸೆಟಿದ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೊಂದು ತುಚ್�ಿಕಾರದ ಪದವಿದೆ. ಇದು ಸತ್ತವನೆ ಮೈ ಕೊರಡಾಗುವುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ.

೬೮

“ಸಂಕ ಪಾಷಾಣ ತಕೊಂಡು ಸಾಯುವಾ ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಕೈಲಿ ಮೂರು ಕಾಸಿಲ್ಲ” ಅನ್ನುವ ಮಾತೊಂದಿದೆ. “ಪಾಷಾಣ” ಎಂದರೆ ಕಲ್ಲು; ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣ ಹರಳು. ಸಂಕ ಪಾಷಾಣ, ಅಥವಾ ಶಂಖಿ ಪಾಷಾಣ, ಅಥವಾ ಶಂಕು ಪಾಷಾಣ ಅಂದರೆ ಒಂದು ವಿಷ ಪದಾರ್ಥ - ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ arsenic. ಆಸೆನಿಕ್ ಎಂಬುದೊಂದು ರಾಸಾಯನಿಕ ಮೂಲಧಾರು; ಈಗ ಜನರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಸೆನಿಕ್ ಎನ್ನುವುದು ಆ ಧಾರುವಿನ ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತಕ್ಕೆ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೂ. ವಿಷ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೂ ಕೆಲ ಘನ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಜೈಷಧಕ್ಕೂ

ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಈ ದ್ರವ್ಯ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಕೆಂಪು ಆಸೆನಿಕ್ ಮನಃಶಿಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಫೇನಿಶಿಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆಯೆಂದು ಆಪಟೆ ಕೋಶ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್ - ಸಂಸ್ಕೃತ) ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಆ ಹೆಸರುಗಳು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಶಂಖಿ ಪಾಷಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೇಂಕೋ, ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಂಕು (ಪಾಷಾಣ ಶಬ್ದ ರಹಿತ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಈ ಪದಾರ್ಥ ಈಗ ಜ್ಞಾತವಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಹೆಸರು ಪೋಚುರ್ಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟುವ್ರಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪೋಚುರ್ಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಸ್ಸೆಂಕೋ (assenco) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ arsenico ಪದದ ಮತ್ತು ಅದು ಗ್ರೀಕ್ arsenikon ಪದದ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಅದರ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಣ as ಬಿದ್ದುಹೋಗಿ ಭಾರತೀಯ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶಂಖಿ, ಶಂಕು, ಸೆಂಕೋ ಆಗಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೀನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಇಲ್ಲ, ಸರಿಯಾದ ನಿರುಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೋಚುರ್ಗೀಸರು ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಫಿ ಗಿಡ ಅರೇಬಿಯದ್ದಾದರೂ ಕಾಫಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟವರು ಪೋಚುರ್ಗೀಸರು. ಪೋಚುರ್ಗೀಸ್ cafeಗೆ ತುಕ್ಕ ಕೊವೇ ಮೂಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಅರಬ್ಬಿ ಗೊವೇ ಮೂಲ. ಅದೇ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಿದೆ. ಕುತೂಹಲದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಅರಬ್ಬೀ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮದ್ಯ ಎಂಬರ್ಥ; ಕಾಫಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮೇಯ್ ಕುರಿಗಳು ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವರಂತೆ ಕುಣಿಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅರಬರಿಗೆ ಕಾಫಿಯ ಗುಣ ತಿಳಿಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರ್ಲುವೇ?

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ bottle ಇದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಬಾಟಲಿ, ಬಾಟ್ಲ್ ಆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ; ಪೋಚುರ್ಗೀಸ್ botelhaದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು; ಅದು ಫ್ರೆಂಚ್ bouteille ನಿಂದ ಎರವಲು; ಈ ಪದ bottleನ ಅಲ್ಟ್ರಾಫ್ರೆಕ್ (diminutive) ರೂಪ. ಉತ್ತರ ಕಾಲದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ನಲ್ಲಿ butis ಎಂದರೆ ದ್ರವಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದುವ ಪಾಠ್ರ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಿ, ಹಿಂದೀ ಬಾಲೋಟಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಬಾಲೋತೆ (= ನೀರು ತುಂಬುವ ಬಕೆಟ್) ಪೋಚುರ್ಗೀಸ್ baldeಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು.

ಪಿಸ್ತಾಲ್ ಎಂಬುದೂ ಪೋಚುರ್ಗೀಸಿನ ದಾಯವೇ. ಪೋಚುರ್ಗೀಸ್ pistol, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ pistol ಇವು ಜೆಕ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ಜರ್ಮನ್ ಮೂಲಕ ಬಂದವು. ಬಂದೂಪು ಮಾತ್ರ, ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯ ಪದ. ನೌಕಾಪಡೆ ಮತ್ತು ಸೇನಾಪಡೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಟಾನ್ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದೂ ಪೋಚುರ್ಗೀಸ್ನಿಂದ. ಅಲ್ಲಿ capitao ಎಂದಿರುವ ಪದವೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ captain. ಎರಡಕ್ಕೂ ಲ್ಯಾಟಿನ್ caput (= ತಲೆ, ಮುಖ್ಯ) ಮೂಲ. ಅಥಾವ “ತಲೆಯಾಳು”, “ಸರ್ದಾರ್” (ಪಾರಸೀಕ ಸರ್ = ತಲೆ).

ಇಸ್ತ್ರೀ (ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಗೆದ ಮೇಲೆ ಸುಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನಯ ಮಾಡುವುದು)

ಪೋಚುಂಗೀಸು estirarನ ರೂಪಾಂತರ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ Ironing ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅಮೆರಿಕವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅನೇಕ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದು ನಟ್ಟವರು ಪೋಚುಂಗೀಸರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳು ಅಮೆರಿಕದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳಾದರೂ ನಮಗೆ ಪೋಚುಂಗೀಸಿನಿಂದ ದತ್ತಕವಾದವು. ಪಪಾಯಿ ಯಾವುದೂ ಕರೀಬಿಯನ್ (ದಕ್ಕಿಣಾ ಅಮೆರಿಕದ ಸಮೀಪಸ್ಥ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ ಸಾಗರ ದ್ವೀಪಗಳು) ಭಾಷೆಯಿಂದ ಸ್ವಾನಿಶಾಗೆ ಹೋಗುವಾಗ papaya ಆಗಿ, ಪೋಚುಂಗೀಸಿನಲ್ಲಿ Papaia ಎನಿಸಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ “ಪಪಾಯಿ” ಆಯಿತು. ಸ್ವಾನಿಶಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮರಕ್ಕೆ papayo ಎಂದೂ ಹಣ್ಣಿಗೆ papaya ಎಂದೂ ಹೆಸರಂತೆ. ಅನಾನಾಸ್ ಕೂಡ ಅಮೆರಿಕನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಭಾಷೆಯೊಂದರಿಂದ ಪೋಚುಂಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ananas ಆಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದು.

ಚಿಕ್ಕ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಸಪ್ಪೋಟಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕೂಡಾ ಪೋಚುಂಗೀಸಿನಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದದ್ದು. ಪೋಚುಂಗೀಸಿನ Zapota ಮತ್ತು ಸ್ವಾನಿಶಾ Zapote ಎಂಬುದು ದಕ್ಕಿಣಾ ಅಮೆರಿಕದ ನಹುವಾತ್ಲ ಭಾಷೆಯ ತಪ್ಪೋತ್ಲ (tzapotl) ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅಪಭ್ರಂಶ.

ಕೋಸುಗಡ್ಡೆಯ cabbage ಹೆಸರು ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೋಚುಂಗೀಸಿನಿಂದಲೇ ಬಂತೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವ ಈ ಗಡ್ಡೆಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಅದರ ಆಕಾರದಿಂದಾಗಿ ಘ್ರಂಬಿನಲ್ಲಿ caboché (= ತಲೆ; ಇಟಾಲಿಯನ್ Capo; ಲ್ಯಾಟಿನ್ caput) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪೋಚುಂಗೀಸರು couve ಮಾಡಿದರೆಂದೂ ಅದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮೆ “ಕೋಸು” ರೂಪೇಗೂಂಡಿತೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಪಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿ.

ಬಿಸ್ಕಿಟ್ (biscuit) ಎಂಬುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪದ; ಆದರೆ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಿಸ್ಕಾಟ್ ಎಂದೇ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಹಿಂದೀ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ರೂಪ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ರೂಪ ಪೋಚುಂಗೀಸಿನದ್ದು – biscotto. ಬಿಸ್ಕಾಟ್ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಬೇಯಿಸುವಿಕೆ ಎರಡು ಸಲ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಿಂದ bis (= ಎರಡು ಸಲ,) Coquecoicum (= ಬೇಯಿಸು, ಆಡು) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಡಲಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

ಈಗಿನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿತ ಜನ ಸ್ವಾನರ ಪಂಜೆಯನ್ನು ಓವೆಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ; ಹಳೇ ಮಂದಿ ಟುವಾಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಟುವಾಲಿನ ಅರ್ಥ ಕರವಸ್ತು ಎಂದಿತ್ತು; (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ towel ಗೆ ಒರಸುವ ವಸ್ತು ಕೈವಸ್ತು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇದೆ). ಟುವಾಲ್ ಎಂಬುದು ಪೋಚುಂಗೀಸಿನ tovalha ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಎರಡೂ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಹಳೇ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯ dwahila-dwahaw-twahan ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ twehan ಮೂಲ. ಆ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ “ಒಗೆದದ್ದು” ಎಂದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಸ್ವಾಷ್ಟ ವಸ್ತು.

ವರ್ಣನೆಯ ತಮ್ಮ ಲಾಖಣ್ಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯರ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕನ್ನಡಿ ಬಿಡಿಸಲಾರದಂತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಒಂದಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಲಶದೊಡನೆ ಕನ್ನಡಿಯೂ ಮಂಗಲದ ಕುರುಹಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡಿ ಶಬ್ದ ಅನೇಕ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸದೊಡನೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕನ್ನಡಿಗಲ್ಲದ ಗಾಜನ ಘಲಕಕ್ಕೂ ಆ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲಿತ್ತದೆ. ಇದು ಕಣ್ಣ; ಕಣ್ಣ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಬಂಧಿಯಂದು ನಿರುಕ್ತಕಾರರ ಅಭಿಮತ. ತಮಿಳಲ್ಲಿ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಾಟಿ ಎಂಬ ರೂಪವಿದೆ. ಕಣ್ಣ + ಆಟಿ = ಹರಳು ಎಂದು ಅದರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ನೇರವಾಗುವ ಸಾಧನ ಕನ್ನಡಿ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಅದ್ದಮು ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಕನ್ನಡಿಗೂ, ಗಾಜನ ಘಲಕಕ್ಕೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಮೂಲತಃ ದ್ರಾವಿಡವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಾತ ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡಿ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆದರ್ಶ ಶಬ್ದದ ತದ್ವಾರಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿಂದಿಯ ಆರಸಿ (= ಕನ್ನಡಿ) ಕೂಡ ಆದರ್ಶದ್ದೆ ತದ್ವಾರಾ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಆದರ್ಶ, ದರ್ಷಕ ಮತ್ತು ಮುಕುರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಇವೆ. ದ್ರಾವಿಡದ ಕನ್ನಡಿಯ ನಿರುಕ್ತ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆದರ್ಶ. ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ದರ್ಷಕ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ನೋಡುವುದು, ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರ್ಶ ಶಬ್ದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಂತೂ ಸ್ವಷ್ಟವೇ ಇದೆ. ದೃಷ್ಟಾ ಅಂದರೆ ನೋಡುವುದು; ಆದರ್ಶ ಅಂದರೆ ಹತ್ತಿರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಯಾಗ್ರಾ ವೇದದಲ್ಲಿ ಆದೃಷ್ಟಾ ಅಂದರೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ತೋರುವಿಕೆ; ಆದರ್ಶ ಅಂದರೆ ಕಣ್ಣನಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯೆಂಬ ಆರ್ಥ ಬಂತಪ್ಪೇ.

ದರ್ಷಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮೆ ನಿರುಕ್ತಕಾರರು ಸೋಕ್ಕನ್ನಂಟುಮಾಡುವಂಥಾದ್ದು ಎಂದು ಆರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೃಷ್ಟಾ ಧಾತುವಿಗೆ ಸೋಕ್ಕೇರುವುದು ಎಂದು ಆರ್ಥ. ದೃಷ್ಟ ಎಂದರೆ ಸೋಕ್ಕು ಬಂದವ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ (ಮತ್ತು ರೂಪವಂತ ಆರ್ಥವಾ ರೂಪವತೀಯಾಗಿದ್ದರೆ) ಹಮ್ಮು ಬರುವುದು ಸಾಭಾವಿಕ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Mirror ಶಬ್ದದ ಮೂಲವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು. Mirror ಅಂದರೆ (ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ) ಕನ್ನಡಿ. ಆದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದ Mirare ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ. Mirare ಎಂದರೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಚೋಂದ್ರಪಡು. ಇದು ಸೋಕ್ಕಿಗೇರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಹತ್ತಿರದ್ದೆಂದು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಜಂಬವನ್ನು ತಗಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ದೃಷ್ಟಾ ಧಾತುವನ್ನು ಹೋಲುವ ಗ್ರೀಕ್ dropo, dropaso ಪದಗಳಿಗೆ ನೋಡು ಎಂಬ ಆರ್ಥವೇ ಇರುವುದನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಭಾರೀಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ನೋಡುವ, ಕಾಣಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಲ್ಲಿವ ಪದಗಳಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಮ್ಮೆ ನೇರೆಯ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಆಯಿನಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಪುರಾತನ ಇರಾಣದ ದಿ = ನೋಡು

ಎಂಬ ಧಾರುವಿನ ಸಂತತಿಯದೆಂದು ಶಬ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ತೀವ್ರಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಬಲೂಚಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಆ-ದೇಂಕ್ (= ನೋಡಿಕೊ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಹಳೇ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗೆ Speagal ಎಂದೂ, ಆಧುನಿಕ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ Speigal ಎಂದೂ, ಸಾಲ್ವಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ Ztruealo ಎಂದೂ ಹೆಸರುಗಳು. ಇವೆಲ್ಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್ Speculum (= ನೋಡುವುದು) ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೊರಟವು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಮುಕುರ ಶಬ್ದದ ಬೇರು ಯಾವುದೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ತಡವಾಗಿ. ಕನ್ನಡಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಕೈಪಿಡಿ. ಬಹುಶಃ ಅನೇಕ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಿಕ್ಕ ಕನ್ನಡಿ ಇದು. ಈಗಿನವರು ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗ್ಸಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಸರ್ವತ್ರ ಒಯ್ಯಿವ ಮಾದರಿಯದು. ಒಂದು ಸೋಜಿಗವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮುಕುರ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಕೈಪಿಡಿ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಹಿಡಿಕೆಯೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ಇರುವುದು.

ಕನ್ನಡಿಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಯುಗ್ರೇದದಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. “ಅದರ್ಥ” ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ; “ದರ್ವಣ” ಅದಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬಾ ಇತ್ತಲಾಗಿನ ಹರಿವಂಶಪುರಾಣದಲ್ಲಿ, “ಮುಕುರೆ” ಅದಕ್ಕೂ ಈಚೆಗಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆಷ್ಟೇ. ಗ್ರೇಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮರ್ ಮಹಾಕವಿ ಕನ್ನಡಿಯ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಗ್ರೇಕ್ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಾಸಿಕ್ಸಿಸ್ ಎಂಬವನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ಕೊರಗಿ ಸೋರಗಿ, ಸಾಯುವ ಕಥೆ ಇದೆ. ಯುಗ್ರೇದದಲ್ಲಿ “ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಭೂವ” ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಮೆಂತ್ರವಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತ ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಿ ಕರ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿದೆ. ನೀರೇ ಭಾರೋಪ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ ಮೋದಲ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿತ್ತೇ?

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗಳು ಸಿಗುವುದು ಇಚ್ಛಿನಲ್ಲಿ. ಅವು ಕಂಚಿನವು. ಗ್ರೇಕರಿಗೂ ಏಟುಸ್ಕನ್ನರಿಗೂ, ಭಾರತೀಯರಿಗೂ ಪ್ರಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕಂಚಿನ ಕನ್ನಡಿ. ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಕಂಚಿನ ಕನ್ನಡಿಯೇ. ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕಂಚು ಕನ್ನಡಿಯ ವಿಷಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡಿ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಮಾನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು, ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೇರವಾಗುವ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೂ ಹೆಸರಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಪಂಪ ಭಾರತದ ಕೈಗನ್ನಡಿ”, “ಕಾವ್ಯದರ್ಶ”, “ಸಾಹಿತ್ಯದರ್ವಣ” ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದೇ ತರಹದ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ “ಅಂಗ್ರೇ ನೆಲ್ಲಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಬೇಕೇ?” ಎಂಬ ಗಾದೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮುಖ ನಮಗೆ ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಕನ್ನಡಿ ಬೇಕು; ಅದಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೆ ಕರಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಈ “ದರ್ವಣ”ಗಳು ಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಮುಖಗಳನ್ನು ನಾವೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಈ ಕಂಚುಗನ್ನಡಿ ಅರ್ಥವಾ ಹರಳುಗನ್ನಡಿಗಳು ಪ್ರಚೀನರಿಗೆ ಲೋಕೋತ್ತರ ವಸುಗಳಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನವರು

ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯುಗಾದಿಯ ದಿನ ಮುಂಜಾನೆಯೆಡ್ಡ ದೇವರೆದುರಿಟ್ಟು ಕೈಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಅದು ಶುಭಂಕರ. ಕನಾಂಟಕದ ಕೆಲವೆಡೆ ಇದಕ್ಕೆ “ಕನಿ ನೋಡುವುದು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದು ವಿಲಾಸದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ಹೌದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೂ, ವಿಧವೆಯರೂ ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಬಾರದು. ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಗೇ ಒಂದು ಅಲೋಕಿಕ ಮಹತ್ವವಿತ್ತನೆ. ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮೇಲೆ ಪ್ರಸಾಃಿಸಿದೆ; ಎಳ್ಳಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದುಷ್ಪಗ್ರಹಬಾಧೆಯ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧೦೦

ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರು ಅಂಗರಚನಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಣತರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ವೇದಗಳಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಚರಕ ಸುಶ್ರೂತಾದಿ ಪ್ರಾಚೀನ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಪಶುವಧೆ ಮತ್ತು ಅಪುಗಳ ಅಂಗಚ್ಯೇದ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಯವಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಹೃದಯ ಎಂಬ ಗುಂಡಿಗೆ ರಕ್ತಾಭಿಸರಣದ ಕೇಂದ್ರವೆಂಬುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ತಲೆ ಹಾಗೂ ಆದರೋಳಗಿನ ಮಿದುಳು ಆಲೋಚನೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವೆಂಬುದು ಉಹಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿಯೋ ಎದೆಗುಂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೋ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೊಂದಲವೇ ಇತ್ತು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಚಿತ್ತ ಎಂಬುದು ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಎಂಬುದು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ (ಮಸ್ತಿಷ್ಟು) ಇದೆಯೋ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲ ಕೆವಿಗಳು ಚಿತ್ತವನ್ನೂ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಚಿತ್ತವನ್ನೂ ಹೃದಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೈತೀರೀಯ ಸಂಹಿತೆ, ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತು ಮೊದಲಾದ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ತವೆಂಬುದು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಇದೆಯಾದರೂ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೂಡ ಎದೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಭಾವನೆಗಳ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿಯೂ ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. “ನಾರೀ ಹೃದಯಚೋರ್” ಎಂದ ಹಾಗೆಯೇ “ನಾರೀ ಮನಶ್ಚೋರ್”ನಾಗಿಯೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದು ಇದೆ. ಮಸ್ತಿಷ್ಟು ಎಂದರೆ ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮಿದುಳು ಎಂಬರ್ಥವಿತ್ತು; ಅದೇ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಿದುಳನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಮಾಡುವ ಜಿಷಧಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಮಿದುಳನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅರಿವು ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಇತ್ತುಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮದ ತಲೆಗೇರು, ತಲೆಗಿಡು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ನುಡಿಕಟ್ಟಗಳು ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯಾಗುವುದು ತಲೆಯೋಳಗಿನ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯೆಂಬ ಅರಿವು ಇದ್ದುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಭಾವನೆಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಎದೆಯೋಳಗಿನ ಹೃದಯವೆಂಬ ಗುಂಡಿಗೆಯೆಂಬುದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಧೈಯ ಕೂಡ ಹೃದಯದ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಎದೆಗೆಡು, ಎದೆಗುಂದು, ಗುಂಡಿಗೆ ಒಡೆ ಮೊದಲಾದ

ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಗೊಂದಲ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ವಿಶೇಷ ವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಾಟ್‌ (= ಸಂಸ್ಕृತ “ಹೃದಯ”) ಭಾವನೆಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. Hearty greetings (ಹೃತ್ವಾವ್ಯಕ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು), heartless man (ಹೃದಯಹೀನ, ಕಲ್ಲೆದೆಯ ಮನುಷ್ಯ) ಇತ್ಯಾದಿ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಈ ಗೊಂದಲದ ಕಾರಣ ಹುಡುಕಲು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳ ಏರು ಪೇರುಗಳು ನಮ್ಮ ಎದೆ ಬಡಿತದ ವೇಗದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಉದ್ದೇಗ, ಆವೇಗ, ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮಿದುಳು ನರಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಡುವ ವಿದ್ಯಾದ್ರಾಸಾಯನಿಕ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳು ಕಾರಣವೆಂದು ಖಚಿತಪಟ್ಟದ್ದು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಈಚೆಗಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲವೇ ?

* * *

ಚೆರೊಟ್ (Cheroot) ಎಂಬ ಎರಡೂ ತುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚೂಪಾದ ಹೊಗೆ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಆಢ್ಯರು ಸೇದುವುದು ಅನೇಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಇದರ ಹೆಸರು ಫ್ರೆಂಚಿನಿಂದ ಬಂತು (Cheroute); ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅದು ಬಂದದ್ದು ಮಾತ್ರ - ತಮಿಳನಿಂದ ಶ್ರುಟ್ಯಾ (ಸುರುಟು) ಅಂದರೆ (ತಂಬಾಕಿನೆಲೆಗಳನ್ನು) ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿದ್ದು - ಅದೇ ಚುರುಟ್ಯಾ - ಫ್ರೆಂಚ್ ಹೆಸರಿಗೆ ಮೂಲ. ಅದೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚುಟ್ಟು ಆಗಿದೆ. ಕನಾರ್ಚಕದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಿಗಾರ್ ಎಂಬುದು ಹೊಗೆಬತ್ತಿಗೇ ಹೆಸರು; ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಚಕದಲ್ಲಿ ಬೀಡಿಯನ್ನೇ ಚುಟ್ಟು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಿಗಾರ್ ಎಂಬುದು ಮೂಲತಃ ಸ್ವಾನಿಶ್ ಶಬ್ದ (Cigarito). ಇದರ ಒಂದು ರೂಪವೇ ಸಿಗರೇಟ್ (Cigarette) - ಅಂದರೆ ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಿಗಾರ್.

ಸೇವಿಗೆ, ಶಾಮಿಗೆ, ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಆ ನೂಲಿನ ಲಡಿಯಂಥ ಭಕ್ತ್ಯಾವಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದರ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತ್ರ. ಇಟಾಲಿಯನ್ನರಿಗೆ ಅದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಕ್ತ್ಯಾ-ಸ್ಪೇಗೇತೆ (spaghetti); ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ನೋಡ್ಲ್ (noodle). ಆದರೆ “ಸೇವಿಗೆ”, “ಶಾಮಿಗೆ” ಎಂಬುದೂ ಅಂತಃಪಾಂತೀಯ, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆಸರೇ ಆಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಮಿದಾ, ಸಮಿತಾ - ನಯವಾದ ಗೋದಿ ಅಥವಾ ಮೃದಾ ಹಿಟ್ಯಾ; ಅದರಿಂದಲ್ಲವೇ ಮೂಲತಃ ಸೇವಿಗೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು? ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು ಶಮಿದ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸೇವ್, ಸೇಂಟ್ - ಮತ್ತು ಇದೀಗೆ ವಿಶೇಷ - ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ ಸೆಮಿದಲ್ಸ (semidalis).

ಹರಿಯುವ ನೀರು ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ನೈಸೆರ್ಗಿಕ ಭೌಗೋಲಿಕ ಲಕ್ಷಣ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಹರಿಯುವ ನೀರಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರತಮ ನದಿಯಾದ ಗಂಗಾ ನದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಮಗ್ನೇದದಲ್ಲೇ ಇದರ ಹೆಸರು ಇತರ ನದಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳೊಡನೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಹೆಸರು ಮೂಲತಃ ಇಂಡೋ-ಆರ್ಯನಾ ಅಥವಾ ಇಂಡೋ-ಯುರೋಪಿಯನ್ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ದ್ರಾವಿಡರಾಗಲಿ ಆರ್ಯರಾಗಲಿ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಏಶಿಯ ಖಂಡದ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಆಸ್ಟ್ರೋ ಜನರ ಭಾಷೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಹೆಸರಾಗಿರಬೇಕು. ಗಂಗ್ ಎಂಬುದು ಹೊಳೆ - ಹೆಳ್ಗಳಿಗೆ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಧಾನ.

ಅದೇ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಗ್ ಎಂದರೆ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹೊಳೆ, ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ಈಗಲೂ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇಂಡೋಚೀನದ ಮಹಾ ಜೀವದಾತ್ರಿ, ನದಿಯಾದ ಮೆ-ಹೊಂಗ್ (Me-khong)ನಲ್ಲಿನ *khong* ಗಂಗ್‌ನದೇ ಒಂದು ರೂಪ; ಗಂಗ್-ಕಂಗ್-ಕಿಯಂಗ್ ಅಗಿ ಚೀನದಲ್ಲಿ ನದಿ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಯಂಗ್-ತ್ಸೈ-ಕಿಯಂಗ್ ಎಂಬ ಚೀನೀ ನದಿ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಕಿಯಂಗ್ ಗಂಗೆಯದೇ ರೂಪ.

ನಮ್ಮ ಯಮುನಾ ನದಿ ಕೂಡ ವೇದಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದೇ. ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಯಮನ ಅವಳಿ ತಂಗಿ ಯಮಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆದು ಇಂಡೋ-ಇರಾಣಯನ್ ಭಾಷಾ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ನದಿಯಾತ್ರ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಕೂಡ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಮ್ ಎಂದರೆ ನದಿ. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕृತದ ಸೋದರಿ.

ನಮ್ಮ ಕರಾವಳಿ ಕನಾರಟಕದ ದೊಡ್ಡ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ನೇತಾವತಿಯ ಹೆಸರೂ ಹಾಗೆಯೇ. ನೇತ್ರ, ಎಂದರೆ ಕೊಳವೆ, ನಳಗೆ, ನಾಲೆ. ಸುಶ್ರುತನು ಇಂಜಕ್ಕನ್ ಟ್ಯಾಬಿಗೆ ನೇತ್ರ, ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನೇತ್ರೀ ಎಂದರೆ ನದಿ, ಹಳ್ಳ ಎಂದು ಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ನೇತಾವತಿ ಅದರದೇ ಒಂದು ಅವಶಾರ. ಗೋದಾವರಿ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ. ಗೋದಾ ಎಂದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯೆಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ.

೧೧೧

ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಕಾರು ಎದ್ದಿತು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. “ಆ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾರು ಬೇಡ” ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದೂರು ಎಂದು ತಾತ್ತ್ವಿಕ; ಆಕ್ಷೇಪ ಎಂದರೂ ಸ್ವೇ. “ಪ್ರಕಾರ್” ಎಂಬುದು ಹಿಂದೀ ಶಬ್ದ. ಪ್ರಕಾರನಾ ಅಂದರೆ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕರೆಯುವುದು, ಕೂಗುವುದು, ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ದೂರುವುದು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ದೂರು ಹೊಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಾರ್ಥಗಳು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲೇ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಇವೆ.

ದಾದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಕಾರಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಈ ಜೋಡಿಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಪಾರಸೀಕ ಪದ. ದಾದ್ ಪದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ (ಸಂಸ್ಕृತ) “ದತ್ತ”, “ದಾತ್ರ್” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿಸಿದದ್ದು. ದೀನರಿಗೆ ದಾನವೀಯವವರಿಲ್ಲ; ಅರ್ಥಾತ್ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ, ಅರ್ಥಾತ್ ನ್ಯಾಯ ಹೊಡುವವರಿಲ್ಲ - ಹೀಗೆ ದಾದ್ ಎಂಬುದು ನ್ಯಾಯ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದೆ. ದಾತ್ರ್, ದಾತಾರ ಶಬ್ದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆಯ, ಕೇಳುವವ, ಕಾಯುವವ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ದಾದ್-ಭಿಯಾದ್ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಾನ ಜೋಡಿ ಪದವೂ ಇದೇ ಅರ್ಥದ್ದು. ಇವರಡೂ ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದಗಳೇ. ಪಾರಸೀಕ ಘರಿಯಾದ್ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಲು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ದೂರು, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಮೋರೆ ಇದೇ ಅರ್ಥದ್ದು. “ಮೋರೆ” ಎಂದರೂ ಕೂಗುವುದು, ಪ್ರಕಾರು ಮಾಡುವುದು. ಈ “ಭಿಯಾದ್” ಶಬ್ದ ಕೂಡ (ನ್ಯಾಯಸ್ವಾನದಲ್ಲಿ, ಪೋಲೀಸರಲ್ಲಿ) ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ಯಾಯ, ದಬ್ಬಾಳಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದೂರು ಹೊಡುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. “ಮೋರೆ”, “ಪ್ರಕಾರ್” ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಉಲಿಗೆಲ್ಲ ಕೇಳುವಂತೆ ಬೊಬ್ಬ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುಯ್ಯಲ್ (ಹೊಯ್ಯು) ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಪ್ರಚೀನದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದೆ. “ಪುಯ್ಯಲಿಡು” ಪದ ಪಂಪ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪುಯ್ಯಲು ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು, ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊಯ್ಯು ಕೊಡುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಆಗಲೂ ನ್ಯಾಯದ ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಆಗಿತ್ತು.

ಎಲೆ - ಅಡಿಕೆಯೊಡನೆ ತಂಬಾಕು ತಿನ್ನುವ ಚಟುವ್ಲಳವರಿಗೆ ಜರದಾದ ಪರಿಚಯ ಇದೆ. ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತಂಬಾಕಿನ ಪ್ರದಿ. ಇದೂ ಪಾರಸೀಕ ಪದ. ಜರ್ಡ್ ಎಂದರೆ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣ (ಜರ್=ಚಿನ್). ಈ ಜರ್ಡ್ ತಂಬಾಕಿನ ಬಣ್ಣವೂ ಹಳದಿ.

ಸುರಂಗ ಮಾರ್ಗದ ಸಮಾಭಾರ ನಮ್ಮೆ ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ನೆಲದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರೆವ ಗುಪ್ತ ಮಾರ್ಗ ಸುರಂಗ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಸುರಂಗ ಹೊಡೆಯುವುದು, ಕೊರೆಯುವುದು ಕಳವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲಿತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸುರಂಗಾಹಿ, ಸುರುಂಗಾಹಿ ಎಂದರೆ ಬಿಲದೊಳಗಿನ ಹಾವು (ಸುರುಂಗ ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಇದೆ). ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜಕೀಯ ನಾಟಕವಾದ “ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ್”ದಲ್ಲಿ, “ಕಥಾಸರಿತಾಗರ್”ದಲ್ಲಿ, “ದಿವ್ಯಾವದಾನ”ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹಳೆಯದಾದ “ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ್” ಸುಮಾರು ಖಿನೇ ಶತಮಾನದ್ದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಳೇ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಮೂಲವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಅರಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Syrinx, Surinx ಎಂಬುದು ಯಾವುದೇ ನಳಿಗೆ, ಭೂಗತ ಮಾರ್ಗ ಎಂದರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಗ್ರೀಕ್ ಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರೀಕರಿಂದಲೇ ಸುರಂಗವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಹಾಗೆ ಇಂಜಕ್ಕೆನ್ನ ಚುಚ್ಚುವ ಸಿರಿಂಜ್ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್) ಕೂಡ ಈ ಗ್ರೀಕ್ ಪದದ ದಾನವೇ.

ಈ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ಶೃಂಗಕ. “ಶೃಂಗಕ್” ಎಂದರೆ ಜೀಕುಳಿ, ಪಿಚಕಾರಿ. ಹೊಳೆಳಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಒಕುಳಿ ನೀರು ಎರಚುವುದಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಸುದ್ದಿ ಹಷಣ “ರತ್ನಾವಲಿ” ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಗೆಯ ಕೊಳಲಿಗೂ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಶೃಂಗ ಎಂದರೆ ಕೊಂಬು, ಕೋಡು. ಅದರ ಒಳಭಾಗ ಟೊಳ್ಳಾಗಿದ್ದು, ಜೀಕುಳಿ ಕೂಡ ಒಳಗೆ ಟೊಳ್ಳಾದ ಕೋಡನ್ನೇ ಹೊಳೆಲುವುದರಿಂದ “ಶೃಂಗಕ್”ವನ್ನು “ಶೃಂಗ”ಕ್ಕೆ ತಗಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಡವಾಗಿ (ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಇನೇ ಶತಮಾನ) ಬರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಮೂಲ ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ, ಶೃಂಗಕೋಶವನ್ನು ದ್ರವಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂಬ ಸಂಗತಿ ಸಾಮವೇದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಒಡ್ಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ (ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಂಸ್ ಕೋಶ).

ಅದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಶೃಂಗದ ಸುದ್ದಿ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಬಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪರಿಚಯ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ

ಇರುವವರೂ taking by the horns (ಕೋಡುಗಳಿಂದ - ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು - ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು) ಎಂಬ ಅಲಂಕಾರಾತ್ಮಕ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಕೇಳಿರಬೇಕು. ಯಾವುದೂಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ವಾದವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಹೋರಿಕಾಳಗ (bull fighting) ದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಮಾತು; ಅದರಲ್ಲಿ ಹೋರಿಯೋಡನೆ ಹೋರಾಡುವವನು ಅದನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಲು ಅದರ ಕೋಡುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನೇ ಅಪ್ಪಟಿ ಹೋಲುವ ಶೃಂಗಾರಿಕಾ (ಕೋಡುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ) ಎಂಬ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ತರ್ಕಾಶ್ವ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಮತ್ತು ಸಾವಿರಾರು ಗಾವುದಗಳ ಅವಧಿಯ ಆಚೇಚಿಗಿನ ಮನುಷ್ಯನು ಒಂದೇ ತರಹದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವುದು, ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಮಾನವ ಕುಲದ ಮಿದುಳಿನ ಏಕರೂಪ ರಚನೆಯ ದ್ಯೂತಿಕವಲ್ಲವೇ?

ಪರಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ನಾಲಗೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಸುರತ್ತಾಣ ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನವಿತ್ತರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕನಕದಾಸನ “ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ”ಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಳೇ ನಿಘಂಟುಗಳ ಪ್ರಕಾರ “ಸುರತ್ತಾಣ” ಎಂದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವ - ವಿಷ್ಣು. ಆದರೆ ಈ ಸುರತ್ತಾಣರು ಸಂಸ್ಕೃತೀಕೃತ ಸುಲ್ತಾನರೆಂದು ತಿಳಿದು ಕಚಕುಳಿ ಇಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ.

೧೦೯

ಬೀಡಾ ಮತ್ತು ಬೀಡಿ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವದರಿಂದ ಆವು ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಮೊದಲನೆಯದು ಪ್ರಾಚೀನ. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಕೇನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಬರನ ಆಸ್ಥಾನ ಕೆವಿ ಆಬುಲ್ ಫಜಲ್ “ಬೀಡಾ” ಎಂದು ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರ ಆರ್ಥ ವೀಳ್ಯದಲೆಯನ್ನು ಅಡಿಕೆ, ಸುಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಸಂಭಾರದೊಡನೆ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ತಿನ್ನಲು ಅಣ ಮಾಡಿಟ್ಟದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ವೀಟಿ, ಕನ್ನಡದ ವೀಳ್ಯ, ಬಂಗಾಲಿ ಬಡಾ (ಬಿರಾ ಎಂದು ಉಚ್ಛರ), ಹಿಂದಿ ಬೀಡಾ ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಬೀಡಾ, ವೀಳ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹತ್ವ ಹೊಂದಿದೆ. ಬೀಡಾ ಅದಲು-ಬದಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಕೇತ; ವೀಳ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ (ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ) ಬೀಡಾ ಎತ್ತುವುದು (ಬೀಡಾ ಉತ್ತಾನ) ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಷ್ಟಕರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಆಶ್ರಿತನು ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟವನ ಮುಂದೆ ಪಣಕೊಡುವುದು. ಸಕಲ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೀಳ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ, ಆಗ್ನೇಯ ಏಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಆದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದೆ.

ಬೀಡಿ ಎಂದರೆ ತಂಬಾಕಿನ ಪುಡಿಯನ್ನು ಒಳಗಿಟ್ಟು ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದ ಚಿಕ್ಕ

ಹೋಗೆಬತ್ತಿ. ಭಾರತದ ಬೀಡಿಗಳು ಅಥ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಫಿಸಿವೆ. ಆದರದು ಇಂದು ಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ.

ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು? ಬೀಡಾ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವೀಟಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ವ್ಯಾಪ್ತತಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ವೀಳಿಯ ಎಂಬುದೂ ಬೀಡಾದ್ದೇ ರೂಪ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಅಥವೇನು? ವೀಳ್ಯದಲ್ಲಿಗೇ ಅದು ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದ “ವೀಟಿ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಕರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬಂಗಾಲಿ ಕೋಶಗಳು ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಿಡಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಲೆ ಹೊರೆ ನೆತ್ತಿಗೆ ಅಣೆಯದಂತೆ ಹುಲ್ಲು ಅಥವಾ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ತಲೆಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸಿಂಬಿ ಎಂದೂ, ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿಯೆಂದೂ ಎರಡು ಅಥವಾಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ “ಬೀಡಾ” ಎಂದರೆ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿದ್ದು ಎಂದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕಾರ್ಥವಿರಬೇಕು. ಬೀಡಾ ಎಂದರೆ ಆದೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಬೀಡಿ ಶಬ್ದ ಈ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವೀಯತ್ತದೆ. “ಬೀಡಿ” ಎಂದರೆ ಕೂಡ ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿದ ಎಲೆಯೇ. ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಹೋಗೆಬತ್ತಿ ಚುರುಕ್ಕೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದದ ಅಥ ಕೂಡ ಸುರುಳಿ ಎಂದೇ. ಬೀಡಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇದಲ್ಲದೆ 4×10 ಅಥವಾ 14 ಅಥವಾ 22 ಎಲೆಗಳ ಸೂಡು ಎಂಬಧ್ರವಿತ್ತಂದು ಕೂಡ ವೀಳ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ (Ocean of Story VIII, 272) ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದು ಯಾವ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನನಗಿನ್ನೂ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಖಾದ್ಯ ಸಸ್ಯಗಳಂತೆ ವೀಳ್ಯದಲೇ ಕೂಡ ಆಸ್ತ್ರೋ-ಏಶಿಯನ್ ಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶದ್ದೆಂದು ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೀಡಾ, ಬೀಡಿ ಕೂಡ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಆದೇ ಭಾಷೆಯದಾಗಿರಬಹುದು.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಳ್ಳೆಯಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಚಚೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು “ಅಲ್ಲ” ಎಂಬ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಮಾತು ಆಡಿದರೆ ಎದುರುವಾದಿ “ಅಲ್ಲಾ ಪಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ” ಎಂಬ ಲೇವಡಿ ನುಡಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಪಳ್ಳಿ ಎಂದರೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿ. ಮಲೆಯಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಳ್ಳಿ ಎಂದರೆ ಮುಸಲ್ಲೂನರ ಮಸೀದಿ ಅಥವಾ ವಿದೇಶಿ ಧರ್ಮಗಳ ದೇವಾಲಯ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪಳ್ಳಿ, ಹಳ್ಳಿ (ಕನ್ನಡ) ಎಂದರೆ ಪುಗ್ಗಾಮ, ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರ ಬೀಡು ಇತ್ತಾದಿ ಅಥವಾಗಳಿವೆ. ತಮಿಳು ಆದಿಯಾಗಿ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ “ಪಳ್ಳಿ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಅಥ ಇದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮಲೆಯಾಳ, ತುಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರದೇಶಿಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಲೂನರ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಅಲ್ಲಾನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಲಯ ಹೇಗೆ ಪಳ್ಳಿ ಆಯಿತು?

ಹುಡುಕುತ್ತ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಲಪಿದರೆ, ನಮಗೆ ಬೆಳಕು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಬಾಹ್ಯಾಲಿಟಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಳಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಜೈನ ಮುನಿಗಳ ವಿಶ್ವಾಂತಿಗಾಗಿ ಕಟೆದ ಗುಹೆ, ಅಥವಾ (ಕಲ್ಲಿನ) ಮಂಚ ಎಂಬಧ್ರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಳಸಿದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಜೈನ ಮತ್ತು ಬಹುಶಃ ಚೌದ್ದಳಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಸೇರುವ ಕಟ್ಟಡ (ಮುನಿವರ್ಮ ವಾಸಂ) ಅಥಾತ್ ಮರ ಎಂದು ಆ ಪದ ಅಥವಾ ವಿಸ್ತೀರಣೆ ಕಂಡಿತು. ಕಡೆಗೆ ಈ ಮತಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳೂ “ಪಳ್ಳಿ” ಗಳನಿಸಿದವು. ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ವಿಳಿನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತಿರುಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧರ್ಥ ಎಂಬ ಶೈವ ಮುನಿಗಳು ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ

ಜೈನ ಮುನಿಗಳನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ ನಂತರ ಮುನಿಗಳ ಪಾಠ (ಮರ)ಗಳನ್ನೂ, ಅವರ ಅರ್ಹಂತರ ಪಳ್ಳಿ (ಬಸ್ತಿ-ದೇವಾಲಯ)ಗಳನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಉಚ್ಛಾಟಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ತಮಿಳು “ಪೆರಿಯ ಪುರಾಣ” (ಮಹಾಪುರಾಣ)ದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆ ಇದೆ. ಇದರೊಡನೆ ತಮಿಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೈನ-ಬೌದ್ಧರ (ಅವರು ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕೂಟ ಮೂಲಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರು) ನಿಷ್ಣಾಸನವಾಗಿ, ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಹೊಂದಿದವು. ಆ ನಂತರ ಕೂಡ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವೃತ್ತಿರಿಕ್ತರಾದ ಅವರ ಮರ-ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಆ ಹಳೇ ಹೆಸರುಗಳೇ ನಿಂತವು. ಕೆಲ ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಆಗಮನ ಮತ್ತು ಅವರ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಆಗಿ ಅವರು ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಲಯಗಳಿಗೆ ವಿಧಮಿಗಳಾದ ಜೈನ ಬೌದ್ಧರ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗಿಂದ ಹೆಸರನ್ನೇ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಅಲ್ಲಾನು ಪಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾತಿನ ಮೂಲ.

ಪಳ್ಳಿ, ಪಾಠ ದ್ವಾರಾ ವಿಡ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪಾಲಿ, ಪಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಎರವಲು ತಂದಪುಗಳಿರಬೇಕು. ಪಾಲಿ ಭಾಷೆ ಬೌದ್ಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ (ಪ್ರಕೃತ) ಭಾಷೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೇನೆಯಬಹುದು. “ಪಾಲಿ” ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬೌದ್ಧರ ಮತ್ತು ಆನಂತರ ಜೈನರ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾಠ ಎಂಬ ಹೆಸರು ತಗಲಿರಬಹುದು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಿಂದೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ-ಜೈನರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಗೊಂದಲ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಬುದ್ಧನಿಗೆ” ಎಂಬ ದಾಸರ ಮಂಗಲ ಪದ. ಬುದ್ಧ ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದ್ದು ಜೈನರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಂದು ಆಗ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

೧೦೨

ಈಚೆಗೇನೋ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಉತ್ತಾಹ ಕಾಣಿಸತ್ತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಗರವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದಾದ್ದು ಒಂದು ತುಚ್ಚೀಕಾರವೇ. ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ; “ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ” ಎನ್ನಿಸುವೆ ಮನೋಭಾವ. ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಗ್ರಾಮ (ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಯದು) ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ, ಒರಟು ಮಾತು, ಅಶೀಲ ಭಾಷೆ ಗ್ರಾಮ್ಯವನಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮವಾಸಿ ಮತ್ತು ಮಂದ ಬುದ್ಧಿಯವ ಗಾವಿಲ (= ಗ್ರಾಮಿಲ)ನೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಹನುಮನ್ನಾಟಕಕರ್ತನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ತುಚ್ಛವೆಂದು ಬಗೆಯುವ ವಿಶ್ವವಿಜಯಿ ರಾವಣನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು “ಸ್ವರ್ಗಗ್ರಾಮಟಕಾ” ಎಂದು ಕರೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ “ಗ್ರಾಮಟಿ”ಯೇ ಗಾಂವರಿಯಾಗಿ ದಿನ ಬಳಕೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ “ಗಾಂವರಿ ಸಾಮಾನು” ಇತ್ತೂದಿಯಾಗಿ ನಾಜೂಕಿಲ್ಲದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾವಿಲನಾಗಿದ್ದವನು ಈಗ ಗಮಾರ (ಪ್ರಕೃತ-ಗಮಾರ) ನಾಗಿ ಹಿಂದಿಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಹಿಮಾಲಯ ದಾಟಿ ಇರಣಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ನಮಗೆ ದೇಹಾತೀ ಸಿಗುತ್ತಾನೆ. ಆಧುನಿಕ

ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಿಹ್ ಎಂದರೆ ಹಳ್ಳು ದೇಹಾತ್ ಎಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಹೆಡ್ಡನೇ. ಈ ಶಬ್ದ ಹಿಂದಿಗೂ ಬಂದಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಕಂತ್ರಿಯ ಜನಕ ಕಂಟಿ (Country) ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಂಟಿ ಎಂದರೆ ದೇಶ, ನಾಡು. ಕಂಟಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕಿರುವಂತೆ ಮರ್ಯಾದ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಗುಣವಾಚಕವಾಗಿ ಬಂದಾಗ “ಗಾಂವರಿ”ಯ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಹೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ನಾಜೂಕಿಲ್ಲದ್ದು, ಅಭಿಜಾತವಲ್ಲದ್ದು. ನಮ್ಮ ಕಂತ್ರಿ, ಈ ಅರ್ಥದ ಕಂಟಿಯಿಂದ ಮಟ್ಟಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಂತ್ರಿ ನಾಯಿ, ಕಂತ್ರಿ ಸಾಮಾನು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯದಲ್ಲದ್ದು, ಒರಟು, ನಯವಲ್ಲದ್ದು ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಕಂತ್ರಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಮಾಣಿಕ, ಕಪಟಿ, ನಂಬಲನರ್ಥ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶ ಹೊಟ್ಟಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ರಸ್ಟಿಕ್ (Rustic) ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಲ್ಯಾಟೆನ್ ಲ್ಯಾಟೆನ್ ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ಹಳ್ಳಿಗಾಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಪದ. ನಮ್ಮ ದೇಶೀ ಎಂಬುದು ಹೊಡ ಸರಕುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಲಾಯತಿಗೆ (ಈಗ ಫಾರಿನ್ - Foreign) ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿದೂಗುವಂಥದಲ್ಲ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಶೀ ಛೈಷಧ, ದೇಶಿ ವೈದ್ಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಲ್ಲ. ದೇಶಿಗೆ ಗೌರವ ಬರಲೇಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವ-ದೇಶಿ ಆಗಬೇಕು. ವಿಲಾಯತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವದೇಶಿಗೆ ಮರ್ಯಾದ ದೊರಕಿಸಿಹೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾವು ಬಂಗಾಲ ವಿಭಜನಾ ವಿರೋಧಿ ಚೆಳವಳಿಗೆ ಮಣಿಗಳಾಗಿಬೇಕು.

ಅಂದ ಹಾಗೆ ವಿಲಾಯತಿ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಂಡಿಗೆ ಅನ್ನೆಯಿಸುವುದಾದರೂ ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲಾಯತ್ ಅಂದರೆ ಪರದೇಶ, ದೂರದೇಶ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. Foreign ಎಂದರೂ ಆದೇ. ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನದು, ಬಾಗಿಲಿನಾಚಿಗಿನದು – ಎಂದು ಆದರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ.

ಪೇಶವೆಗಳ ಸಮಾಚಾರ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಓದಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಮೊದಲು ಮರಾಠಾ ರಾಜರ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಲಿದವರು ಅವರು. ಹಿಂದೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಪಕರಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಅದರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಇವರು ಕುಲೀನರಾದ ಚಿತ್ವಾವನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಆದರೆ ಅವರ ಈ ಬಿರುದು, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದೊಡನೆ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ನೆಲೆಯೂರಿದ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯದು. ಪೇಶ್ ಎಂದರೆ ಮುಂಭಾಗ; ಹೀಗೆ ಪೇಶ್‌ವಾ ಎಂದರೆ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವನು, ಅಗ್ರಣ, ಮುಂದಾಳು. ಹಿಂದುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮರಾಠಾ ಅಧಿಪತಿಗಳು ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಂಬಂಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದ ವಿದೇಶಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಯಾವ ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಫ್.

ಉತ್ತರ ಭಾರತ ಮತ್ತು ತುತ್ತಮುದಿಯ ದಕ್ಷಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಪರಧಮಿಯರ ಸರಕಾರಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವರ್ಜಿಸಿದ್ದರೂ ದಕ್ಷಿಣ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ಬಹು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯಲ್ಲಿಂಬುದು ಅವರ ಅನೇಕ ಕುಲನಾಮಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಾಡಕದಲ್ಲೇ ಇಂಥ ಹಲವು

ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರೇ ಮೊದಲಾದ ವೈಷ್ಣವದಾಸರ ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಸಂಗೃಹಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಕಲಮದಾನಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು. ಕಲಮ್ ಅಂದರೆ ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಿ; ದಾನ್ ಅಂದರೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಧಾನಿ (ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಅಥವಾ ಡಬ್ಬಿ). ಈ ಮಹನೀಯರ ಪೂರ್ವಜರು ದಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ರಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದವರು. ಕದೇಮೆ ದಿವಾನ್ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಕುಲದವರು ಯಾವುದೋ (ಬಹುಶಃ ಸವಣಾರು ನಾಬರ) ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕದೇಮೆ (ಹಳೆಯ=ಹಿರಿಯ) ದಿವಾನ (ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಮಂತ್ರಿ)ರಾಗಿದ್ದರು. ಡಬೀರ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದವರು ಡಬೀರ (ಪಾರಸೀಕ-ಲೇಖಿಕ-ಸಂಸ್ಕೃತ ದಿವರೆ=ಲಿಪಿವರ) ರಾಗಿದ್ದವರು. ಕನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಈಗ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿರುವ ರಾಮಭಾವು ಪೋತದಾರರ ಕುಲನಾಮೆ ಅವರ ಪೂರ್ವಜರು ಪೋತೆದಾರ (ಪಾರಸೀಕ-ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿ-ಖಜಾನೆ ಅಧಿಕಾರಿ) ರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ ಪೋದಾರ. ಆ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲವೂ ಇದೆ. ಚಿಟ್ಟಿಸ್ - ಎಂಬ ಕುಲನಾಮ ಚಿಟ್ಟೋ-ನವೀಸ್ ನ ಸಂಕ್ಷೇಪ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿಟ್ಟೋ ಹಿಂದಿ (ಪತ್ರ) ಯಾದರೂ ನವೀಸ್ (ಲೇಖಿಕ) ಪಾರಸೀಕ ಪದ. ನವೀಸ್ ಹಳೇ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ನಿಪಿಸ್ತದ ತದ್ವಾದ. ನಿಪಿಸ್ತ - ಅಂದರೆ ಕೊರೆದ ಬರಹ. ಈ ನವೀಸ್ ಉತ್ತರಪದವಾದ ಅನೇಕ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರ್ಥ-ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮಹಾಲನೊಬೀಸ್ ಅವರ ಕುಲನಾಮದ ಅರ್ಥ (ಅರಬ್ಬಿ-ಮಹಾಲ್ = ಚಿಕ್ಕಪಟ್ಟಣ - ನವೀಸ್ = ಕರಣಕ). ಹಜಾರ್ ನವೀಸ್ (ಬಹುಶಃ ಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರ ತುಕಡಿಯ ಕರಣಕ) ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪೂರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳ ಸಹಕಾರದ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ.

೧೦೪

ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಒಡವೆ ಎನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು - ಹಿಂದಿನವರಿಂದ ಮುಂದಿನವರಿಗೆ ಪಾರಂಪರ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಸೊತ್ತು ಬಳುವಳಿ. ಈ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪ ಬಟ್ಟಿವಟ್ಟಿ. ಬಟ್ಟಿ ಎಂದರೆ ಮೂಲತಃ ದಾರಿ, ಮೂಲದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಹಿಂದಿನವರ ದಾರಿಯಿಂದ ಮುಂದಿನವರ ಬರವು; ಆದ್ದರಿಂದ ವಂಶ. ಬಟ್ಟಿಕ (ಆಮೇಲೆ) ಎಂಬ ಪ್ರಚಲಿತ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಬಟ್ಟಿಯದೇ ವಿಕಲ್ಪ. ಬಂದರ ಹಿಂದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬರುವಂಥ ಕಾಲದ ಘಟನೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇರುವ ಈ ಪದದ ತಮಿಳು ರೂಪವಾದ ವಟ್ಟಿಗೆ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳೂ ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಬಟ್ಟಿವಟ್ಟಿಯೆಂದರೆ ಬಟ್ಟಿ (ವಂಶ)ಯ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಬಟ್ಟಿ (ದಾಯ, ದಾನ). ಕ್ರಮಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಧನ. ತವರು ಮನೆಯವರು ಮದುಮಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳೂ ಬಟ್ಟಿವಟ್ಟಿ.

ಉಂಬಳ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದವಿದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಉಂಬಳಗಳ

ಸುದ್ದಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂಥವು ಗದ್ದೆ ಹೊಲ ಮೊದಲಾದ ರೂಪದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಅರ್ಥಮಾಲವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದು ಹಳೇ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಣಿ+ಬಟ್ಟ. ಉಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಟ್ಟ (ದಾನ ದತ್ತಿ). ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಗೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಭೋಗಿಸಲು ಬಿಟ್ಟದ್ದು.

ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಬಳುವಳಿಯ ಮೂಲವನ್ನು ತಮಿಳು ವರುಂಬಡಿ (ಬರುವ ಪಡಿ, ಆದಾಯ) ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉಂಬಳಿಯನ್ನು ಆವರು ಉಣಿ + ಪಡಿಯೆಂದೇ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬರುವ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟಿಯ ಟಿಕಾರ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತದೆ. ಪಡಿಯೆಂದರೆ ಅಳೆದು ಕೊಡುವ ದೈನಿಕ ಭತ್ಯ (ದಾನರೂಪದ್ದು). ಪರಂಪರಾಗತ ಅನುಭೋಗದ ಕಲ್ಪನೆ ಪಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಪಡಿ ಎಂದರೆ ಧಾನ್ಯದ ಒಂದು ಅಳತೆ. ತಮಿಳು, ಕನ್ನಡ, ತುಳು, ತೆಲುಗು, ತೊದವ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಈ ಶಬ್ದ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಪಡಿಗೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ದೈನಂದಿನ ಧಾನ್ಯ ಭತ್ಯವೆಂದಲ್ಲದೆ ಬಿಕ್ಕೆಯೆಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಸಂಬಳ ಈಗ ನಿಶ್ಚಯ ಅವಧಿಗಾಗಿ (ತಿಂಗಳು, ವಾರ) ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂಬ ಗಟ್ಟಿ ಅರ್ಥ ಪಡೆದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬಹುತರವಾಗಿ ಶಂಬಲ ಎಂದೂ ಒಮ್ಮೆಮೈ ಸಂಬಲವೆಂದೂ ಬರೆಯುವುದುಂಟು. ಅದರ ಅರ್ಥ ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸರಹಗಳು, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಸರಂಜಾಮು, ಬುತ್ತಿ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಭೃ (ಭರಿಸು, ಹೊರು, ಹೊರೆ, ಸಾಕು) ಎನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭರ, ಭರಣ (ಉದರಂ - ಭರಣ ವಿಚಾರಿಸಿ)ಕ್ಕೆ ಸಂ ಉಪಸರ್ಗ ತಗಲಿಸಿ, 'ರ' ವನ್ನು 'ಲ' ಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ಸಂಭಲ ಸಂಬಳದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಭಾಳಿಸು ಸಂಭಾಳಿಸು ಅಂದರೆ ನಿರ್ವಹಿಸು; ಹಿಂದಿ ಸಮ್ಮಾಲನಾ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಬಳ ಕೂಡ ನಿರ್ವಾಹದ ವೆಚ್ಚ ತಾನೆ? ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವಧಿಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಸೇವಾ ಪ್ರತಿಫಲ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಲ, ಶಂಬಲ ತಿರುಗಿತು. ಇಂಥ ಅರ್ಥಾಂತರ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Salary (= ಸಂಬಳ) ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದು ಲ್ಯಾಟ್ನ್ ಐಎಲಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಉಪ್ಪು. (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ Salt). Salarium ಅಂದರೆ ಉಪ್ಪನ ವಿಚ್ಚ. ಉಪ್ಪನ ಖಚಿತಗೆ ಕೊಡುವ ಹಣವೇ ಸ್ವಾಲರಿ. ಆಗ ಉಪ್ಪು ಬಹಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಪದಾರ್ಥ. ದೂರದಿಂದ ಆಮದಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ನಗದು ಹಣ ಹೊಟ್ಟೇ ಹೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು. ಹಾಗೆ ಉಪ್ಪನ ಖಚಿತೇ ಸಂಬಳ ಎನಿಸಿತು.

ಸಂಬಳದ ಕಥೆ ಹೀಗಾದರೆ “ಗಿಂಬಳ್” ಎಂದು ಹೇಳುವ ಲಂಡದ ಕಥೆ ಬೇರೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪದ (ಲಾಂಚ್) ಇದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾ ಎಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದು ತಡವಾಗಿ (ರಿನೇ ಶತಮಾನ ?) ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇತ್ತುಂದು ಮಂಗರಸನ “ಅಭಿನವಾಭಿಧಾನ”ದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಲಂಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಉತ್ತೋಷ. ಅದು ಮನು, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯಾರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಬಾಣಕ್ಕನಂತೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಬಿಟ್ಟುವುದು ಎಂದು. ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಬಿಗುಮಾನವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಲು ಇದು ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದರ್ಥವೋ ಎನೋ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಲಂಚಕ್ಸ್ ಬ್ರಿಬೆ (ಬ್ಯೆಬ್) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ಶಬ್ದ ಮೂಲತಃ ಎಲ್ಲಿದ್ದೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಳೇ ಪ್ರೇಂಚಿನಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರೋಟ್ಟಿ ತುಣಕು ಎಂದರ್ಥವಿತ್ತು. “ರೋಟ್ಟೀ ಚೂರು ಒಗೆದು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಒಳಗು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು” – ಲಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಜನರ ತುಚ್ಚೀಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಲಂಚಕ್ಸ್ ಆಮಿಷ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವಿದೆ. ಆಮಿಷ ಎಂದರೆ ಮಾಂಸ, ಮಾಂಸದ ಚೂರು, ಮೀನು ಹಿಡಿಯಲು ಗಳಿಂದ ಕೊಕ್ಕಿಗೆ ತಗಲಿಸುವ ಮಾಂಸದ ತುಣಕು. ರೋಟ್ಟಿಯ ಚೂರಿಗೂ ಆಮಿಷಕ್ಕೂ ತಾತ್ತ್ವಿಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಿದೆಯಲ್ಲವೇ ?

ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ, ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಈಗ ಕಮಿಷನ್ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಂಶಕ್ಕೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿ ವಟ್ಟ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ನೂರಕ್ಕೆ ಇಂತಿಪ್ಪು ವಟ್ಟಕೊಡಬೇಕು ಇತ್ತ್ವಾದಿ. ಮಂಡಿ ವರ್ತಕರು ವಟ್ಟ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರೈತರ ಉತ್ತಾದನೆಯನ್ನು ಮಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಬ್ದ ತಮಿಳಿನಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಹೇಳಿ ಮಾಸಿಯವರು ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ವಟ್ಟ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವೃತ್ತದ ತದ್ವಾರ್ಥ. ವರ್ತಕರು ತಮ್ಮ ಅಂಶವನ್ನು ನಾಣ್ಯಾದ ಸುತ್ತಲೂ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಆದಕ್ಕೆ ವಟ್ಟವೆಂಬ ಹೆಸರಂತೆ. ಇದು ಎಪ್ಪು ವಾಸ್ತವವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ವರ್ತಕನ ಅಂಶವಾದ್ದರಿಂದ ಆದು ವರ್ತ, ವಟ್ಟ ಆಗಿರಬಹುದು. ವರ್ತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇತರ ಅರ್ಥಗಳೂಡನೆ ಜೀವನೋಪಾಯ, ಆದಾಯ, ಸಂಭಳ ಇತ್ತ್ವಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು “ಕಥಾಸರಿತ್ವಾಗರ” ದಂಫ ಪಾಚಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೇ ಇವೆ.

೧೦೫

“ಅನ್ನೋ ಗಂಡಃ ಗಂಡಾಂತರಮ್” (= ಬೇರೆ ಗಂಡನೇ ಗಂಡಾಂತರ) ಎಂದು ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀರಂಗರು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡಾಂತರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗರದೇ ಸರಿಯೆಂದೂಪ್ರಾಬೇಕಾದೀತು ! ಆದರೆ ಗಂಡಾಂತರದ ಅರ್ಥ ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. “ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತು, ಹಚ್ಚಿನ ಅಪಾಯ” ಎಂದು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪರಿಷತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ನಿಘಂಟು ಈ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ನೋಡಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ “ಗಂಡಾಂತರ” ಇಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡ ಅದು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯರ್ಭೂಷಣ ಮರಾರಿ ಶಾಲೆ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡಾಂತ, ಗಂಡಾಂತರ ಎಂಬರಡೂ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ತೀವ್ರ ಕಾಯಿಲೆ, ಮಹಾ ವಿಪತ್ತು, ಘೋರ ಘಟನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶಬ್ದವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವಾಗ ಇದನ್ನು “ಗಂಡ + ಅಂತ (+ ರ)” ಎಂದು ಒಡೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಗಂಡ ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹತ್ತಾರು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾಯ ಎಂಬುದು ಸೇರಿಲ್ಲ. ಮೊದವೆ, ಹುಗುಳು, ಗುಳ್ಳೆ, ಕೊರಳನಲ್ಲೇಳುವ ಗಂಟು ಎಂಬೀ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅರ್ಥಗಳು ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಲವು.

ಹಾಗಾದರೆ ಇದು ಹೇಗೆ, ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ? ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ

ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡಾಂತ ಎಂದರೆ ಕರ್ಕ, ವೃತ್ತಿಕ, ಮೀನ ರಾಶಿಗಳ ಕೊನೆಯ ಅಂಶಗಳು (ಅಂದರೆ ಆಶ್ಲೇಷಾ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ, ರೇವತಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಕೊನೆಯ ಪಾದಗಳು). ಈ ಪಾದಗಳು ಮಹಾ ಅನಿಷ್ಟವೆಂದು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಗಂಡಾಂತದ ಗಳಿಗೆ ಮಹಾ ಅನಿಷ್ಟವಾದ್ದರಿಂದ ಮಹಾ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನೆಲ್ಲ ಗಂಡಾಂತವೆಂದು ಕರೆಯುವುದಾಯಿತು; ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು “ರ್” ಕಾರ ಸೇರಿ ಗಂಡಾಂತರವಾಯಿತು; ಹೊರತು “ಗಂಡಾಂತ (ರ್)” ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಅಪಾಯದ ಧ್ವನಿ ಇಲ್ಲ.

ಗಂಡಾಂತರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಪಾಚೀನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇರುವವುಗಳು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಬಹುಶಃ ಮರಾತಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದದ್ದು. ಅದರ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಿಟ್ಟೆಲ್ಲರು ಬೊಂಬಾಯಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆ ಕ್ರಮಿಕ ಪ್ರಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಗಂಡಾಂತ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಸುತ್ತು ದಾರಿಯಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡದ್ದು. ಇದನ್ನು ಗಂಡ + ಅಂತ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿದರೆ ಮೊದಲನೇ ಗಂಡ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುರ ಗುಂಪು (ಕನ್ನಡ “ವಡ್ಡಿ”) ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಗಂಡಕ ಎಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿದೆ. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗಂಡ (= ಸಂ. ಗಂಡಕ) ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಅರ್ಥ. ಹನ್ನರಡು ರಾಶಿಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕುರ ಮೂರು ಗುಂಪಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರತಿ ಗುಂಪಿನ ಕೊನೆಯ ಅಂಶಗಳು ಗಂಡಾಂತ ಅಂಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ನಾಲ್ಕುರ ಅಂಶಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅನಿಷ್ಟ ಗುಣ ಇದೆಯೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾಲ್ಕುರ ಗುಂಪಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಡ್ಡಿ (= ಸಂ. ವೃದ್ಧಿ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅನಿಷ್ಟ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆಯೇ ಗಂಡ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿ ಅನಿಷ್ಟ ಎಂಬೊಂದರ್ಥ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನಾಂತ್ಯದೊಳಗೆ ರೂಪಗೊಂಡಿತ್ತು - ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ. ಅದಲ್ಲದೆ ಗಂಡ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕತದಲ್ಲಿ ತೊಡಕು, ಉಪದ್ರವ ಎಂಬರ್ಥವಿತ್ತು. ಅದರ ದ ಕಾರವೇ ದ ಕಾರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಗಂಡವಾಗಿರಲೂಬಹುದು.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಗಂಡ, ಗಂಡಾಂತರ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಸರ್ಗಿಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಲೋಕ, ಗ್ರಹ, ದೇವತೆಗಳ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಬಂದ ಅನಿಷ್ಟವೆಂಬುದೇ ಪ್ರಥಾನ ಅರ್ಥವಾಗಿರಬೇಕು.

ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಶಕುನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ರೀತಿಗೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಮೀನ-ಮೇಷ ಎಣಿಸುವುದು ಎಂಬೊಂದು ನುಡಿಕಟ್ಟು ಇದೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಫಲ ಹೇಳುವಾಗ ಮುಹೂರ್ತ ಅಥವಾ ಜನ್ಮ ಲಗ್ಗುದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ಮೀನವ್ಯೋ ಮೇಷವ್ಯೋ ?) ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ನಂಬದವರು ಕೂಡ ಈಗ ಯಾವುದೇ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೂಬೆ ಕೂರಿಸುವುದು ಎನ್ನುವಾಗ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಗೂಬೆ ಕೂತರೆ ಮನ ಮಂದಿಗೆ ಮಹಾ ಅನಿಷ್ಟ ಎನ್ನುವ ಶಕುನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಏನಾದರೂ ಅಪವಾದ ಹೊರಿಸಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನಿಂದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆ ಪೂರ್ವಾಷಾಧಾ ಹಿಡಿದಿದೆ ಎಂದರೆ ಹೊಟ್ಟಿ ಜಾಡಿಸಲುಡಿಗಿದೆ, ಹೊರಕಡೆ ಹತ್ತಿದೆ ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ. ಅಷಾಧ ಮಾಸ ಧಾರಾಕಾರ ಮಳೆ ಸುರಿಯುವ ಕಾಲ. ಆಗ ಮಳೆ ಸುರಿದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಗಟಾರಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಯುವಂತೆ ಹೊರಕಡೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ – ಎಂದು ಸಂಬಂಧ. ಅಷಾಧ ಮಾಸಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರು ಬರಲು ಆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಣಿಮೇ ಒಹುತರವಾಗಿ ಪೂರ್ವಾಷಾಧಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಕಾರಣ. ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಾಷಾಧಾ ಎಂದರೆ ರೇಚನ, ಅತಿಸಾರ.

ಅನಿಷ್ಟಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಮನುಷ್ಯನ ಒಂದುಪಾಯವೆಂದರೆ ಅನಿಷ್ಟವಸುವಿನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಂಗಳಕರ ಹೆಸರಿಡುವುದಾಗಿತ್ತು ! ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದಿವಾಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. ಅದರ ಶಾಬ್ದಿಕ ಅರ್ಥ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಂತ. “ದಿವಾಕೀರ್ತಿ”ಯೇನು ಮಹಾಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯೆಂದಲ್ಲ. ಅದರಾರ್ಥ ಕ್ಷೌರಿಕ. ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಕ್ಷೌರ ಎಂದರೆ ಏನೋ ಭಯವಿತ್ತು. ಭಯಪ್ರದವಾದದ್ದರಿ ಹೆಸರನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷೌರಿಕನ ಹೆಸರನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಹೇಳಬಾರದು. ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದರೆ ಮರಸಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಏನು ಹೇಳುವುದು ? ರಾತ್ರಿ ಹೆಸರು ಹೇಳಬಾರದವನು, ಇಲ್ಲವೆ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾದವನು ! – ದಿವಾಕೀರ್ತಿ. ನನ್ನ ತಾಯಿ ಎಂದೂ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು “ಕ್ಷೌರ”, “ಹಜಾಮತಿ” ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದರೆ ತಲೆಮುಟ್ಟಿಪ್ಪುದು ಎಂದು ಸುದ್ದಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಅವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿವರ್ತ ಮಾತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲಲ್ಲಾದರೂ ಮಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗೆ ಕ್ಷೌರಿಕ ತಲೆಮುಟ್ಟಿವವನಾಗುತ್ತಿದ್ದ; ಕತ್ತರಿಸುವವನು ಅಥವಾ ಚೋಳಿಸುವವನು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ! (ಪ.ಚಿಂ. ಶ್ಲೇ ನೋಡಿರಿ).

ಪ್ರಿಯ ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟ, ಇಷ್ಟವಾದವನು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ; ಆದರೆ ತುಟ್ಟಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದರಾರ್ಥ ಕನಾಟಕದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಪ್ರಿಯಧಾನ್ಯಕ ಎಂದರೆ ಕಾಳು ತುಟ್ಟಿಯಾಗುವುದು, ಬರಗಾಲ. ದುರ್ಲಭವಾದದ್ದು ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೇ ? ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ “ಪ್ರಿಯ”ಕ್ಕೆ ಈ ಅರ್ಥ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಗರ ಭೂಖಿಂಡಗಳಾಚೆಗೆ ಹೋದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ dear ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟವೂ ಹೌದು, ತುಟ್ಟಿಯೂ ಹೌದು.

೧೦೬

ನಮಸ್ಕಾರ ಎನ್ನುವಾಗ ನಮಗೆ ಪ್ರಥಮತಃ ಹೊಳೆಯುವ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಗೌರವಿಸಲು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮೈಚಾಚುವ ಭಂಗಿ. ಆದರೆ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯಾದ ನಮ್ಮ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುವಿನ ಮೂಲಾರ್ಥ ಬಗ್ಗು, ಬಾಗು ಎಂದು ಮಾತ್ರ. ಉದ್ದಕ್ಕೆ “ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳು”ವ ಆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಧೇಯತೆಯ, ನಿಸ್ಸಹಾಯಕತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ನಮಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಯಾಗವೇದ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಚೀನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಮಃ, ನಮನ, ನಮಸ್ಕಿರ್ಯಾ, ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕರಿ, ಪ್ರಾಮ (ಪ್ರ=ಹೆಚ್ಚಿನ+ನಾಮ=ನಮಸ್ಕಾರ), ನತಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಇದೇ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ

ಪದಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಬಗ್ಗುವರ್ಪು ಮಟ್ಟಿನ ವಿನಯ, ವಿಧೀಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವವಲ್ಲದೆ ಅಡ್ಡ ಬೀಳುವರ್ಪು ಮಟ್ಟಿನದನ್ನಲ್ಲ.

ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಃ (ನಮೋ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲದೆ “ಬಗ್ಗಿದೆವು” ಎಂದು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವುದೂ ಸೇರುತ್ತದೆ. “ನಮ ಉತ್ತಿಂ ವಿಧೀಮ - ನಮೋ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ” ಎಂದು ಒಂದು ವೇದ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶಿವಾಯ ನಮಃ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದ ಮಣಿ, ಬಾಗು, ಬಗ್ಗು, ಎರಗು (= ಇಳಿ) ಇವೆಲ್ಲ ತಲೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಗ್ಗಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ವಂದನ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಥಕ ಪದದಲ್ಲಿ ಹೊಗಳುವುದು, ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದು, ಗೌರವ ತೋರಿಸುವುದು, ಪೂಜಿಸುವುದು, ಪಾದ ಮುಟ್ಟಿವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವನೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವ, ಹೊಗಳುವ ಮಾತೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಶಂಸೆ, ಗೌರವಗಳು ಬೇರೆ ತರದ ಕೃತಿಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು. ವಂದನಮಾಲಾ ಎಂದರೆ ಗೌರವಾರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬರಲಿರುವಾಗ ಬೀದಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ತಳರುತೋರಣ. ವಂದಾರು ಎಂದರೆ ಹೊಗಳುವವರು, ಪ್ರಶಂಸಕರು; ಇದೇ ಧಾತು (ವಂದ್) ವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವಂದಿ ಎಂಬುದು (ಉದಾ-ವಂದಿ-ಮಾಗಧರು) ಹೊಗಳು ಭಟ್ಟ, ಭಟ್ಟಂಗಿ ಎಂಬರ್ಥ ಹೊಡುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ, ಆಶ್ರಯಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಹೊಗಳುವವರು ವಂದಿಗಳು.

ಅಭಿವಾದನ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕृತದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಇದು (ಅಭಿ = ಎದುರಾಗಿ ಬಂದು + ವಾದನ = ಮಾತಾಡಿಸುವುದು) ಎದುರೆದ್ದು ಬಂದು ಆದರದಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸುವುದು ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ದೇವರನ್ನು, ಹಿರಿಯರನ್ನು ನಮಸ್ಕಾರಿಸಬೇಕಾದರೆ ತನ್ನ ಗೋತ್ರ, ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು “ಆಹಂ ಭೋ ಅಭಿವಾದಯೇ” ಎಂದು ಕೀರಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇತಗಲಿಸುವುದು ವ್ಯೇದಿಕ ರೂಢಿ.

ಪ್ರೋಡಮಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದು ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಥಕವೇ. ಇದು ಹೊಡ ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೋಡ, ಪ್ರೋಡೆ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕृತದ ಪ್ರಟಿ (ಪ್ರಡಿಕೆ) ಶಬ್ದದ ತದ್ವಾವ. “ಹೊಡ ಬಿಟ್ಟ ಪ್ರೇರು” ಎಂಬಲ್ಲಿನ “ಪ್ರೋಡೆ” ಇದೇ. ಹೀಗೆ ಪ್ರೋಡಮಡು ಎಂದರೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಡಮಾಡಿ ಬೋಗಸೆಯಂತೆ ಜೋಡಿಸಿ ಬಹುಶಃ ಮುಂದಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದು ಮಾಡುವ ಗೌರವ ಸೂಚನೆ. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯ ಹೊಡುವುದು ಹೀಗೆ ಬೋಗಸೆ ಮಾಡಿಯೇ. ಮುಂದೆ ಇದು ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಕಾಲಿಗೆರಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿತು - ಅಷ್ಟೇ.

ಈಚೆಗೆ ಮಲೆಯಾಳಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ವಣಕ್ಕಂ ಎಂಬ ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರು ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ಆವರು “ವಣಕ್ಕಂ” ಎನ್ನುತ್ತ ಅಭಿವಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವಣಕ್ಕು ಎಂಬ ದ್ರಾವಿಡ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದು ಪದ. ಆದರ ಅರ್ಥವೂ ಮಣಿಯವುದು, ಬಗ್ಗುವುದು.

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕृತ ಪದದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಂಗಿತವಿದೆ. (ಪ್ರ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಅರ್ಥ = ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸು) ಅರ್ಥ ಎಂದರೆ ಪ್ರಯೋಜನ, ಲಾಭ; ಆದ್ದರಿಂದ ಧನ, ಸಂಪತ್ತು. “ಇಂಥಾದ್ದನ್ನು ದಯವಾಲಿಸು” ಎಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ನಿಷ್ಠಾಮ ವಂದನೆ ಇರಬಲ್ಲುದಾದರೂ ನಿಷ್ಠಾಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. “ಭಕ್ತಿ ಕೊಡು ದೇವಾ” ಎಂದಾದರೂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು!

ಆಶ್ರಯದಾತ ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿವಂತನ ಎದುರು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖಿ ಕೆಳಗಾಗಿ ಮೈಚಾಚಿ, ಕ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲ್ಗಿಡೆ ಜೋಡಿಸಿ ಸರ್ವಥಾ ತಾನು ಅಧಿನ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಪರಂಪರೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದು ಇಚ್ಛಾ, ಬಬಿಲೋನಿಯಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ದೈನ್ಯಪೂರ್ವಕ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಗಳು ದುರ್ಲಭವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಷ್ಟಾಗ ಪ್ರಜಾಮದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಎದೆ, ತಲೆ, ಕಣ್ಣ, ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ಪಾದ, ಕೃ, ಮೊಣಕಾಲು ಇವಿಷ್ಟರಿಂದ ಮಾಡುವಂಥಾದ್ದು ಎಂದು ನಿಯಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ದೀರ್ಘ ದಂಡ ಪ್ರಜಾಮ, ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ, ಪ್ರಣವಾತ (ಎದುರಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಂಡ=ಕೋಲು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡ ಬೀಳು, ಮೈಚಾಚು (ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪದ), ದಿಂಡುಗಡೆ (ಮರದ ದಿಮ್ಮಿಯಂತೆ ಉರುಳು) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಂತೂ ಈ ಪದಗಳು ಪುರಾಣ ಕಾಲದಿಂದ ಈಚೆಗಿನವು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂಥ ಪರಮ ದೈನ್ಯ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು ಕೃತ-ಕ (ಬೇಕೆಂದು) ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವು ಎನ್ನಬಹುದು. ದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಪೂರ್ವಜರದು ಅನ್ಮೋನ್ಯ ಆಶ್ರಿತಭಾವ. (ಮನುಷ್ಯ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ದೇವತೆಗಳು ಮಳೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ). ಕೆಲ ವೇಳೆ ವಿಧಿವರ್ತಾಗಿ ನಾವು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡದೆ ನಿರ್ವಹಿಸೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಮಷಣ ಕಥೆ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. “ಯದಂಗದಾಶುಷೇ ತಪ್ತಮಗ್ನೇ ಭದ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ” (ಅಗ್ನಿಯ, ನಿನಗೆ ಬಿಡುಗ್ರಯಿಂದ ಕೊಡುವವನಿಗೆ ನೀನು ಒಳ್ಳೇದು ಮಾಡುತ್ತಿ) ಎಂದು ನಿಮಗೆ ವೇದದ ಮಥುಷ್ಯಂದ ಖಣಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. “ಹಾಲೋಳಗದ್ದು, ನೀರೋಳಗದ್ದು, ನಾ ನಿನ್ನ ನಂಬಿದನೋ” ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ, ಕರಾರುರಹಿತ ದೀನ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಾಚೀನರ ವಿಚಾರದ ಹೊರಗಿನದಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಭಂದ ದೇವತಾ ಕಲ್ಪನೆ, ನಿಷ್ಠಾಮ ಸಮರ್ಪಣ ಭಾವದ ಭಕ್ತಿ ಇವು ಅನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು. ಇಂಥ ದೇವನನ್ನು ಒಲಿಸಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ದೈನ್ಯವೇ ದಾರಿ. ಆ ದೈನ್ಯದ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರದಂಥ ಶರಣ ಭಾವದ ಉಪದೇಶ ಬಂತು. ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆಂಥ ಶಬ್ದಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪಾಂತರವನ್ನೇ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಅದು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಫಲವಾಗಿರಬಹುದೆ?

ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಆಡಿ ತೋರಿಸುವ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಮದ್ದದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ, ತುಂಬಾ ಹಾಡುಗಳಿದ್ದರೆ ಶಾಗ್ರ ಅಥವಾ ಸಮಗ್ರ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಎಂದು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ನೃತ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನೃತ್ಯ ನಾಟಕ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದವಾದ ಡ್ರಾಮಾ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು ಈಗ ಡ್ರಾಮಾ ಕಂಪನಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಆದರೆ ನಾಟಕ ಶಬ್ದದ ಮೂಲವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದರೆ ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ನೃತ್ಯ, ನರ್ತನಾ ಧಾರುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದುತ್ತದೆ. ರ-ಕಾರದ ಹತ್ತಿರ ಬರುವ ತ-ಕಾರ ಮತ್ತು ದ-ಕಾರ. ಟ-ಕಾರ ಮತ್ತು ಡ-ಕಾರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದೂ ಮೂಲ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಥವಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಮಾರ್ಪಡನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೂ ವೇದಿಕ ಸಂಸ್ಕृತದ ಕಡೆಗಾಲದಲ್ಲೇ ಕಣಿಸುವ ಒಂದು ಒಲವು. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಂಗ ಕಲೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನರ್ತನೆ ಕಲೆಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ನಟ, ನಟನಾ, ನಾಟಕ ಶಬ್ದಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. (ನೃತ್ಯ = ನಟ). ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಅಭಿನಯ ಸಹಿತವಾದದ್ದೇ ನಾಟ್ಯ, ನೃತ್ಯ, ನೃತ್ಯ, ನೃತ್ಯ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವುದು, ಅಭಿನಯಿಸುವುದು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಗದ್ಯದ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಸಂಘಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಆ ಮೇಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳು. ಈಗ ನಾವು ನಾಟಕಗಳಿಂದು ಕರೆಯುವ ನಾನಾ ವಿಧಗಳಿಗಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ರೂಪಕ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸಂಸ್ಕृತ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ಕೊಟ್ಟಿರು. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಭವ್ಯವಾದ ವೇಷ, ಬಣ್ಣ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಅಂತೂ “ನಾಟಕ”ವೆಂದರೇನೇ ನೃತ್ಯ ನಾಟಕವೆಂಬುದು ಪುರಾತನ ಕಲ್ಪನೆ. ಆ ಶಬ್ದದಲ್ಲೇ ಆದರ ಕಥೆ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ “ನೃತ್ಯ ನಾಟಕ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ ಅನವಶ್ಯಕ ಎಂದು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಲಕ್ಷಣವಿತ್ತು. ಈ ನೃತ್ಯ, ನಟ ಮುಂತಾದ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿವನ್ (ನಟ) ಮೊದಲಾದವರು ಬಂದಿವೆ. ನೃತ್ಯ, ನರ್ತನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆ ಬಿರುವಾಗಿ ಚಲಿಸು ಎಂಬುದಿದ್ದಂತೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕृತದ “ಭು” ಧಾರು ಚಲನಾರ್ಥವಾಗಿದ್ದು “ನೃತ್ಯ” ಅದರಿಂದಲೇ ಕವಲೊಡೆದಿರಬಹುದು.

ಪ್ರಸಂಗತ್ವೇನ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಭೂತ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುವ ದಂಧ ಮಾಡುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಲಿಕಿಯವರು, ನಲ್ಕಿಯವರು ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ನಲಿ (= ತುಳು-ನಲಿಪು) ಎಂದರೆ (ಸಂತೋಷ ಅಥವಾ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ) ಕುಣಿಯೆಂದೇ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ.

“ನಾಟಕ”ದ ಶಾಬ್ದಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಯಕ್ಷಗಾನ, ಸಣ್ಣಾಟ, ದೊಡ್ಡಾಟ ಮೊದಲಾದವರುಗಳೇ ಇಂದಿನ ಸಂಗೀತ ಅಥವಾ ಶುದ್ಧ ಗದ್ಯ ನಾಟಕಗಳಿಗಿಂತ ಹಚ್ಚಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟ ಅಥವಾ ಬರೇ ಆಟ ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಆಟ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕृತದ “ನೃತ್ಯ”, “ನರ್ತನೆ”ಗಳಂತೆ ಮೂಲತಃ ಚಲಿಸು, ಅತ್ಯಂದಿತ್ತ ಒಡು, ಸ್ವಂದಿಸು ಎಂಬೆಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಡುಧಾರುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿನ ನಾಟ್ಯ, ನಾಟಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗಂತಹ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಟ ಶಬ್ದ ಈ ರಂಗ ಕಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. “ಅಡು” ಶಬ್ದ ಕುಣೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ದೃಹಿಕ ಚಲನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾತನ್ನು (ಉದा - “ಅಡದೆ ಮಾಡುವವನು ರೂಢಿಯೋಳಗುತ್ತಮನು”) ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಅಲ್ಲದೆ ವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೂಡ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶಬ್ದವೇ ಸ್ವೇಚ್ಛವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಆಟಕ್ಕೆ ಹೇಗೊ ಹಾಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪ್ಲೇ (Play)ಗೆ ಹೂಡ ಕ್ರೀಡೆಯೆಂಬರ್ಥದೊಡನೆ ಅಭಿನಯಾತ್ಮಕ ನಾಟಕ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ Shakespear's plays. ಗ್ರೇಕ್ ಮೂಲದಿಂದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಬಂದ drama ಎಂಬುದು ಮೂಲತಃ ಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಧಾತುವಿನ ಕವಲು. ಹೀಗೆ drama ವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾ (action) ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ಬೇಕಾದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಥವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆಂದಲ್ಲವೇ ಈ ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತನೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ?

ನಾಟಕವೆಂಬುದು ಗಾನ, ನರ್ತನ ಮತ್ತು ವಚನ ಎಂಬ ಮೂರುಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆವು. ಸಂಗೀತದ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟ, ನಾಟೇ ಎಂಬವುಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆಲ್ಲ. ಈ ನಾಟಕ್ಕೆ ನಾಟ್ಯದ ಸಂಬಂಧವುಂಟೆ ? ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ತೋರಿಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾಟ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟದ ಮಂಗಲಾಚರಣೆ ಅಥವಾ ನಾಂದಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ನಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರಾಗಗಳಿಗೆ ಬಹುತರವಾಗಿ ಭಾರತದ “ದೇಶ”ಗಳ ಹಸರುಗಳನ್ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ, ಬಂಗಾಳಾ, ಗೌಡ, ಮಾಳವ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ನಾಟ, ನಾಟೇ ರಾಗ ಲಾಟ ದೇಶವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಾವು ಅವರ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಪದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮೆ ನಮ್ಮದೆ ಸಂಸತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ ಯಥಾಪ್ರತಿ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಅಂದರೆ ಮಾತಾಡುವ ಸಭೆ. ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಬ್ದವೂ ಅಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಾಚೀನ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಥವಾ ಗ್ರೇಕ್ ನ ಪದವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರೇಂಚ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು. ಪ್ರೇಂಚೆನಲ್ಲಿ parler ಎಂದರೆ ಮಾತಾಡುವುದು. ಇದರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ parley ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಮಾತುಕ್ತೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ (ಕೆಲವು ಸಲ ತಲೆಬುಡವಿಲ್ಲದೆ) ಸ್ಥಳವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂಸತ್ತು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕುಳತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಕೂಡುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. (ಸಂ = ಒಟ್ಟು + ಸದ್ರ = ಕೂತುಕೊಳ್ಳು). ಕೂತ ಮೇಲೆ ಮಾತಾಡುವುದುಂಟೇ ಉಂಟಲ್ಲ. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿರಾಮವಾಗಿ ಕೂತು ಮಾತಾಡುವ ಕೋಣೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಲರ್ (parlour) ಎಂದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೈರ್ಕ್ ಖಾನೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಬೈರ್ಕ್ ಎಂದರೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದು (ಬೈರ್ಕ್ = ಕೂತುಕೊ). ಈ ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲದ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಸಿಟಿಂಗ್ (sitting)ಗೆ ಸಮ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವರ್ತಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ತಮ್ಮ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಬೈಸಿಗಳು

ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬೈಂ = ಕೂತುಕೊ.

೧೦೮

ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಅಸ್ತಂಗತವಾದ ಮೇಲೆ, ಯಾವುದೋ ಲೋಕದಿಂದ ಈ ನಿರ್ಜನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಶಾಲೀ ಜೀವಿಗಳು ಬಂದಿಳಿದವೆಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅವರು ಯಾವುದೋ ಉಪಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥರಾದರೆಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ನಾವಿಂದು ಇರುಳನ್ನು ಹಗಲು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಬೆಳಕಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಲಭ್ಯವಾಯಿತೆಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಆಗಲೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಾಗೆ ಬದುಕಿದ್ದವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಆ ಜೀವಿಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಾರು. ಅದು ಹೇಗೆ ನೋಡಿ :

ಅವರು ನಮ್ಮ ಲಿಖಿತಾವಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ದಿನ, ದಿವಸ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಾಣುವರು. ದಿನ ಅಥವಾ ದಿವಸಕ್ಕೆ ೨೪ ಗಂಟೆ ಅಥವಾ ೬೦ ಗಳಿಗೆ ಎಂದೋದುವರು. ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಪಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಾನೇಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದಿನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಗೆ ಮುಗಿಯುವುದು ಎಂದೂ ಅವರು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೂ ದಿನ, ದಿವಸ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೆಂದು ಶೋಧಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹಗಲಿರುಳುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿದ್ದ ಮಾನವ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಪರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ದಿನ, ದಿವಸ ಎಂಬೀ ಪದಗಳು ಮೂಲತಃ ಆಕಾಶದಿಂದೆ ಬಂದ ಬೆಳಕನ್ನು, ಅಂದರೆ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಪದಗಳು. ಅದು ಇರುಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ದಿನ, ದಿವಸ ಪದಗಳಿಗೆ ಸೆಂವಾದಿಯಾದ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಗ್ರಾಥಿಕ್, ಸಾಲ್ವಿಕ್, ಅವೆಸ್ತನ್, ಲಿಫ್‌ವೇನಿಯನ್ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಇದು ಇನ್ನಷ್ಟು ದೃಢಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕಾಶಕ್ಕೂ ಬೆಳಕಿಗೂ ಒಂದೇ ಪದ ಒಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸುವರು.

“ದಿನಾಲೂ ಒಂದು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ” ಎಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಪೀಡಿಸುವವರೂ ಸೇರಿರಬಹುದಾದರೂ ದಿನಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ, ಹಗಲನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದಲ್ಲವೇ? ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಶೂನ್ಯಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಬೆಳಕನ್ನು ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಬದಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಂತೂ ಮನುಷ್ಯ ದಿವಾಚರ ಪ್ರಾಣಿ ಹೊರತು ರಾತ್ರಿಂಚರನಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ತೀವ್ರಾನಿಸುವುದು ಖಂಡಿತ.

ಮನುಷ್ಯನ ಬಹುತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಈ ಲಕ್ಷಣ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ ರೋಜ್ ಎನ್ನಾವರು. “ರೋಜ್ ಆತಾ ಹೈ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪದ ಸೇರಿದ್ದ ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ರೋಜ್ ಎಂಬುದು ಹಳೇ ಪಶ್ಚಿಮಾನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರೋಚ್ = ದಿವಸ, ಹಗಲು ಎಂದಿದೆ. ಅದು ಸಂಸ್ಕರದ ರೋಚ್‌ಗೆ

ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಹೋಚೆಸ್ = ಬೆಳಕು.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Day ಕೂಡಾ ಅಷ್ಟೇ. ಅದೂ ನಮ್ಮ “ದಿವಸ”ಕ್ಕೆ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿ. ಈಗ Day 24 ತಾಸಿನದು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಗಣಸತಕ್ಕದ್ದು ಆಗಿದ್ದರೂ ಮೊದಲು ಅದು ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಸೂರ್ಯಸ್ತದವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ದ್ವಾರಿದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹೋದರೂ ಅಷ್ಟೇ. ಅಲ್ಲಿ ಹಗಲಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಹೊತ್ತು ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ “ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿತು”, “ಹೊತ್ತು ನೆತ್ತಿಗೇರಿತು”, “ಹೊತ್ತಾರೆ” ಇಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಒಂದೇ. ಈ ಶಬ್ದ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತುಳು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದ್ವಾರಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ (ಪೂರ್ತು, ಪೂರ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ)ದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ, ಕಾಲವನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ನಾಳ ಹಗಲೂ ಹೌದು, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ, ಸೇರಿದ ಅವಧಿಯೂ ಹೌದು, ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾನೆಯೂ ಹೌದು. (ನಮ್ಮ ನಾಳ ಇದೇ ಪದದ ಸಂಬಂಧಿ).

ಕಾಲಪೂರ್ಣದು ನಿರಂತರ ಪ್ರವಾಹವಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಅದನ್ನು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಕೌಶಲಕದವಾಗಿವೆ. ಗಳಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. (ಪದಾರ್ಥ-೩೦) ಗಂಟೆಗೆ ಅರವತ್ತು ನಿಮಿಷ ಅನ್ನವಾಗಿ ನಾವು ಬಳಸುವ ಆಧಾರ ರೆಪ್ಪೆ ಬಡಿಯುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹಾ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಷ್ಟು ಎಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಚ್ಚು, ಮಿಟುಕಿಸು. ಮಗ್ಗೇದೆದಲ್ಲಿ ನಿಮಿಷ ಎಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಚ್ಚು ಎಂದು. ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಅದು ಕಾಲದ ಒಂದು ಸೂಕ್ತ ಅಳತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ನಾವು “ನಿಮಿಷ” ಎನ್ನವುದು ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಿಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬಾ ಜಾಸ್ತಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಕಾಲದ ಸಣ್ಣ ಖಂಡವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಆಧಾರ ಕಲ್ಪನೆಯಷ್ಟೆ. ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳು ಗಳಿಗೆಯ ೯೦ರ ಅಂಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಪೆಲ (= ವಿಘಳಿಗೆ) ಎಂಬೊಂದು ಮಾನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ವಿಚಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕೃತ ಜನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೆಲಕ ಎಂಬ ಶಬ್ದಪೂರ್ಣಿದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಕಣ್ಣ ರೆಪ್ಪೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿ (ಗಣತಾಧ್ಯಾಯ) (೧-೮ನೇ ಶತಮಾನ) ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಈ ಪದ ದೇಶೀಯವಿರಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ಅನುಮಾನ. ಹಾಗಾದರೆ ಪಲಕವೂ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮೂಲ ಅರ್ಥವುಳ್ಳದಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಣ್ಣಿಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನವುದು (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ I will come in a wink; wink = ರೆಪ್ಪೆ ಬಡಿ) ಮೇಲಿನ ಉಹೆಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವನ್ನೂ ನಾವು ಕಾಲದ ಸೂಕ್ತ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಕಾಳಿದಾಸನ ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಇದೆ. ಗಣತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಿನಿಟು ಎಂದು ಕೆಲವೆಡೆ, ಒಂದು ಸೆಕೆಂಡಿನ ೪/೫ ಅಂಶ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ತವಾದ ೨೪/೨೫ ಅಂಶ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಇತರತ್ತ, ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ. ಆದರೆ “ಕ್ಷಣ” ಎಂದರೆ ಮೂಲತಃ ಏನು? ಖಂಡಿತವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತು ಚಿಕ್ಕದು ಮಾಡು, ನಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು ಅದರಿಂದ “ಕ್ಷಣ” ಮಂಟ್ಪರಬೇಕೆಂದೊಂದು ಉಹೆ ಇದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ತುಂಡರಿಸಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕದು. ಕ್ಷಣ ಕಾಲದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಅಂಶ

ಎನ್ನೋಣ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Minute (ಮಿನಿಟ್) ಪದ ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ಮಣಿದ್ದು. ಲ್ಯಾಟ್‌ನಿನ್‌ನಲ್ಲಿ Minutus ಎಂದರೆ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕದು ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. Minor, Minimum ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಜನಿಸಿದವುಗಳು. ಹೀಗೆ ಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮಿನಿಟ್ ಅರ್ಥಾಗಂಧುಗಳು. ಮೊದಲಿದ್ದದ್ದು ಒಟ್ಟಾರೆ ಸ್ಥಾಲ ಅರ್ಥ. ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಷಾಗುವಾಗ ಈ ಸ್ಥಾಲಕ್ಕೂಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಮೌಲ್ಯ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಾ ಅಷ್ಟೇ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಅರ್ಥವಾ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಾ ಅಷ್ಟೇ.

೧೦೯

“ರೊಕ್ಕವೆರಡಕ್ಕು ದುಕ್ಕ ಕಾಣಕ್ಕು” ಎಂದು ದಾಸರು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಂದರ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರಿಬ್ಬರೂ ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ರೊಕ್ಕವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಣ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಕನ್ನಡದ ವಿಜಯನಗರ ಪ್ರಾರ್ಥ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಯಾದವ ಕಾಲದಿಂದ (೧೨-೧೪ನೇ ಶತಮಾನ) ರುಕಾ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದುಂಟಿಂದು ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ರೊಖ್ಮಿ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದೆಂದು ಅವರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ರುಕಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದಾಣೆಯ ಹನ್ನರಡನೇ ಅಂಶ (ದಶಾಂತ ನಾಣ್ಯಕ್ಷಿಂತ ಹಿಂದಿನ “ಪ್ರೇ”) ಎಂದರ್ಥ. ರುಕ್ಷ್ಯ ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಸಂಸ್ಕೃತದ ರುಕ್ಷ (ನಾ) ಶಬ್ದಕ್ಕೆ (ಚಿನ್ನ, ಹೊಳೆಯುವ) ತಗಲಿಸಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅರಬ್ಬಿಯ ರುಕ್ಷಾಲ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರುಕ್ಷಾಲ (-ಲುದ್ರ್ “ರುಕ್ಷಾ”) ಎಂದರೆ ಚೀಟಿ (ಚಿಕ್ಕ ಪತ್ರ), ತುಣುಕು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದೆ. ರುಕಾ ಎಂಬ ನಾಣ್ಯ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಇದು ಸಂಭವನೀಯ ಮೂಲವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಡಾ॥ ಶಂಕರ್ ಕೆದ್ದಾಯರೂ ಅದೇ ಮೂಲವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಣ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನದು ನ್ಯಾಯವೆನಿಸಿದರೂ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ “ರೋಖಿ ಹಣ ಕೊಡು” (ನಗದಿ, cash) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ರೊಕ್ಕ ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಿ ಬೇರು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ರೋಕಡ್, ರೋಖಿಡ್ ಎಂಬ ಮರಾಠಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿದೆ ಬಂಗಾಲಿ, ಹಿಂದಿ, ಪಂಜಾಬಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರೋಕಡ್ ಎಂಬ ಸಂಖಾರಿ ಪದಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ದೇಶ್ಯ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ರೋಕ್ಕಳು ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರೋಕಕ್ರಯ (=ನಗದಿ ಬೆಲೆ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಕೋಶಗಳು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರೋಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಳೆಯುವಂಥಾದ್ದು (ರುಚ್ = ಹೊಳೆ) ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ರುಕ್ಷೆ ಎಂದರೂ ಹೊಳೆಯುವಂಥಾದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿನ್ನ = ರುಕ್ಷಕ ಎಂಬುದು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ರೋಕ್ಕಾಲ, ರೋಕೆಲು ಆಗಿ ದೇಶೀಯ ಆಯ್ದಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುತ್ತಿದೆ. ಕಡೆಗೆ ದೇಶೀಯ ರೋಕ್ಕಾವೂ ಅರಬ್ಬಿ ರುಕ್ಷಾ ವೂ ಅರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತಾಯಿತು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಆಯ್ದಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳು.

ಬಾಣಗಳನ್ನು ಏತರಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು? ಬಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಅದರ ಗುಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ವಾಣ (ಮಗ್ನೇದದಲ್ಲಿ), ಬಾಣ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥ ಬಿದಿರು ಅಥವಾ ಆ ಜಾತಿಯ ಗಟ್ಟಿಹುಲ್ಲಿನ ಕಾಂಡ ಎಂದು. ಮೊದಲೆ ಬಾಣಗಳು ಚೂಪುಮಾಡಿದ ತೆಳ್ಳನ್ನು ಗಳಗಳೇ. ಬಾಣಕ್ಕಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಶರ. ಶರ ಎಂದರೂ ಒಂದು ತರದ ಬಿದಿರು ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯವೇ. ಶರಾವತಿ ಎಂಬ ನದಿಯ ಹೆಸರು ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿ ಈ ಸಸ್ಯ ಬೆಳೆಯತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಬೆತ್ತ. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಬಾಣಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಹೆಸರುಗಳು ಹೋಲ್ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಮರದ ಗಟ್ಟಿಯಾದ, ತೆಳುವಾದ ನೀಳಕಾಂಡವಾಗಿರ ಬಹುದಾದರೂ ಕಣೆಯೆಂಬುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬಿದಿರ ಜಾತಿಯನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಿದಿರ ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯ ಹಗುರಾಗಿಯೂ ಬಲವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕಾಂಡವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. (ಬಾಣಕ್ಕೆ ‘ಕಾಂಡ’ವೆಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ). ಬಾಣಕ್ಕಿರುವ ಶಿಲೀಮುಖ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಅದರ ತುದಿ (ಮುಖ) ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಣದ ತುದಿಗೆ ಪ್ರಧಮತಃ ಶಿಲೀಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಚೂಪು ತುದಿಯ “ಮುಖ”ವನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ಒಂದು ಸೂಚಕವೆನ್ನುಬಹುದು. (“ಶಿಲೀಮುಖ” ಎಂದರೆ ಚೂಪಾದ, ಕರಿನ ಸೊಂಡಿಯಳ್ಳ ತುಂಬಿಯೂ ಹೌದು). ಬಿಲ್ಲ ಬಾಣ ಬಹುಶಃ ಶಿಲಾಯಗದ ಆಯುಧ. ಬಾಣಕ್ಕಿರುವ ಮಾರ್ಗಣ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ (ಮೃಗಯಾ) ಇದರ ಉಪಯೋಗದ ದ್ವೋತಕ. ಒಂದೂಕು ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಬಾಣ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಅನುಕೂಲ ಮತ್ತು ಬೇಟೆಗಾರನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟೂ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಹೊಲ್ಲಬಲ್ಲ ಆಯುಧವಾಗಿತ್ತು ತಾನೆ?

“ಏಕಾವಿಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು” ಎನ್ನವಾಗ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ, ಒಂದೇ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಏಕಾವಿಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಆದು ಪಾರಸೀಕ (ಆಧುನಿಕ) ಭಾಷೆಯ ದೇಣಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಎಂಬುದು ರೂಪ. ಮೂಲತಃ ಇಲ್ಲಿ ಯೂ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಏಕ (= ಒಂದು) ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಹೌದು. ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳು ಒಂದೇ ತಳಿಯವು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಪುನರುಕ್ತ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ಕೇಶಾಕೇಶಿ ಮೊದಲಾದಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಪ್ರಯೋಗ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಏಕಾವಿಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದ ನಿಷ್ಣಳವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಏಕಾವಿಕೆ” ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಾನಿ ರಾಜ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭೂತ್ವ ಏರಿಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಂದೋಮ್ಮೆ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಎಂದೇ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಇಷ್ಟ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ: ಒಮ್ಮೆಂದೋಮ್ಮೆ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದ ಕೂಡ ಪಾರಸೀಕ “ಏಕಾವಿಕೆ”ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪದವನೆಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರಯೋಗ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಮೋದಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ “ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ”ಯಲ್ಲೇ ಇದೆ.

ಕರಾವಳಿ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಕೊಸಾನ್ ಎಂಬ ಪದ ಕಾಲ್ಯಾಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದೂ ಹೋರಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ, ಸಂಸ್ಕೃತ. ಅದೂ ಪಾರಸೀಕ ಯೋಸಾಂ ಎಂಬುದರ ಕನ್ನಡೀಕರಣವೇ. ಏಕಿನಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವೂ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಥಕತೆ ಎಂಬರ್ಥ ವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಏಕಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅದು ಪಾರಸೀಕ ಯಕ್ಕೆನೇ ಯಕ್ಕೇನೇ ಪದಗಳ ಸ್ವೀಕೃತಿ.

೧೧೦

ಹೋಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಇಷ್ಟು ಮತ್ತು ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಅದರ ವಂಶಾನುಕ್ರಮದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅವರ ತಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಲಿಖಿತ ದಾಖಿಲೆ ರೀನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಗೆ, ಹೋಳಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಅರ್ಥ (ಮೈಯಲ್ಲಿ ಏಳುವ) ಗುಳ್ಳಿ, ಹುಸುಳು ಎಂದಲ್ಲದೆ ಸಿಹಿತಿಂಡಿಯೆಂದಲ್ಲ. ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಡುಬು, ಕಜ್ಜಾಯಗಳೊಡನೆ ಹೋಳಿಗಿಯೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ರೀನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಚಲಿತ ಖಾದ್ಯವಾಗಿತ್ತೆಂದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ರೀನೇ ಶತಮಾನದ ಜ್ಯೇನ ಕಾವ್ಯ ಶಾಂತಿಶ್ವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಂಗರ ಹೋಳಿಗಿಯೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅಂಗರಪೋಳಿಗೆ, ಅಂಗರವಳಿಗೆ, ಅಂಗರೋಳಿಗೆ ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಅದು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪ ಅಂಗಾರ ಸೋಣಿಕಾ. ಅಂದರೆ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟಿ ಉಬ್ಬರೊಟ್ಟಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ “ಅಂಗಾರ ಸೋಣಿಕಾ” ಎಂಬ ತಿಂಡಿಯ ಸುದ್ದಿ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸೋಣಿಕಾ ಎಂದರೆ ಗುಳ್ಳಿ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. “ಅಂಗಾರ ಸೋಣಿಕಿ” ಅಥವಾ “ಅಂಗರ ಹೋಳಿಗೆ” ಈಗಿನ ಹೂರಣದ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಯೇ ಆಗಿಪೋತ್ತೇ ಬರಿ ಉಬ್ಬರೊಟ್ಟಿಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಹುಣ್ಣಮೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಅದು ಬೆಳ್ಗಿ ಮತ್ತು ದುಂಡಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಶಾಂತಿಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ಹೇಳಿಕೆ. ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದೆ ತಾನೇ ಅದು ಸಿಹಿ ಭಕ್ತವೆಂದು ಉಹಿಸಬರುತ್ತದೆ.

ಸೋಣಿಕಾ ಅಂದರೆ ಉಬ್ಬಲು, ಸುಟ್ಟು ಅಥವಾ ಕಾದು ಉಬ್ಬಿದ್ದು. ಅದೇ ಪೋಳಿಗೆ, ಹೋಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅದು ಮರಾಠಿಯ ಪೋಳಿ (ಲಾದಾ : ಶಂಕರ ಪೋಳಿ = ಶಾಕರ ಪೋಳಿ), ಪೋಡಿ (ಭಜ್ಜಿ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಗೋತ್ರದ್ದು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಪೋಡಾ=ಸುಟ್ಟಿದ್ದು. ನಾದಿದ ಹಿಟ್ಟಿನ ಉಂಡೆಯೋಳಗೆ ಹೂರಣ ತುಂಬಿ ಲಟ್ಟಿಸಿ ಅಥವಾ ತಟ್ಟಿ ಹಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸುವ ಉಪಾಯ ಎಂದೋ ಆಮೇಲೆ ಸೇರಿಕೊಂಡದ್ದು. ಹೂರಣ ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪೂರಣ (=ತುಂಬುವುದು). ಈ ಹೂರಣ ಎಷ್ಟು, ಸಕ್ಕರೆ, ಕಡಲೆ ಅಥವಾ ಹಸರು ಬೇಳೆಯದು. ರವಾಶಿರಾ, ಬೆಲ್ಲ ಕಲಸಿದ ತೆಂಗಿನ ತುರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೇ ಆಗಬಹುದೆಂಬುದು ಆಧುನಿಕ ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಆವಿಷ್ಕಾರ.

ಹೋಳಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ-ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೆರೆಯ ಮರಾಠಿ ಮೋದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲ. ತೆಲುಗು ಪೋಳಿ ಹೋಗಿದೆ. “ಪೋಳಿ”

ಕನ್ನಡದಿಂದಲೇ ಬಂತೆಂದು ತೆಲುಗು ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕನಾರ್ಟಕದ ಸೀಮೆಯೊಳಗೇನೇ ಹಳೇ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಇದೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಸೇರಿದೆ. ಹೋಳಿಗೆ, ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಒಂದೇ ಎಂದು ತೆಲುಗು ಕೋಶದ ಹೇಳಿಕೆ. ಇತರ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಶಬ್ದದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡ ಕೋಶಗಳೂ ಮೌನವಾಗಿವೆ. ಥಾಲೀಪಟ್ಟು, ಥಾಲೀಪಿಟ್ಟು ಶಬ್ದದಂತೆ ಅಂಗ್ರೇಯಿಂದ ತಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಚಪ್ಪಟೆ (= ಪಟ್ಟು) ಹೂರಣ ಭಕ್ತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕೊಡತಬಹುದು. “ಒಬ್ಬ” ಎಂದರೆ ಬಹುಶಃ “ಉಬ್ಬು” ಎಂದು ಬಹುದು ರೂಪ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಬಾಸುಂದಿಯ ಸಮಿಗ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿದಿತ. ಈಚೆಗಿನವರೆಗೆ, ಅಂದರೆ ಒಳ್ಳೇ ಹಾಲು ಪರಿಮಳದ್ವಯಗಳು ದುರ್ಮಿಳವಾಗುವವರೆಗೆ! ಅನೇಕ ಸಿಹಿತಿಂಡಿಗಳಂತೆ ಇದೂ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹೋರಿಗಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆದು ಹಿಂದಿಯ ಬಸೌಂಧೀ ಅಥವಾ ಬಾಸೌಂಧೀ ಯ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಬಾಸ್ (ಸಂಸ್ಕೃತ “ವಾಸ್”) ಎಂದರೆ ವಾಸನೆ, (ಸು) ಗಂಥ + ದುಗ್ಧ (= ಹಾಲು). ಹಾಲು ಮರಳಿಸಿ ಮುದ್ದೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಂದು ಸಕ್ಕರೆ, ಕೇಶರ ಬೆರೆಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದ ಬಾಸುಂದಿ ಎಂದು ಗುಜರಾತಿ ಕೋಶದ ಹೇಳಿಕೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೂದೇವಿ ಎಂದು ಬಯ್ಯಿಸುವುದುಂಟಲ್ಲ, ಈ ಮೂದೇವಿಯಾರು? ಅವಳು ಮುದುದೇವಿ. ಮುದು ಎಂದರೆ ಹಳೆಯ, ಹಿಂದಿನ, ಮುಂಚಿನ, ಮೋದಲಿನ. ಮೋದಲಿನ ದೇವಿ ಅವಳು. ಇಲ್ಲಿ ದೇವಿ ಎಂದರೆ ಮಾ-ದೇವಿ, ಅರ್ಥಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಅವಳಿಗೆ ಅಕ್ಷನಾದವಳು ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವಿ ಅಥವಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಅವಳು ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ದೇವತೆ, ಅಮಂಗಲ ದೇವಿ. ಅವಳ ಕಥೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ (ಪದ್ಮ, ಭಾಗವತ) ಬರುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಹೊಕ್ಕೆ ಮನೆ ಹಾಳು. ಹೀಗೆ ಮೂದೇವಿ ಎಂದರೆ ಮನೆಹಾಳಿ.

ಈ “ಮೂ”, “ಮುದು”, “ಮುನ್”, ಮುತ್ತ, ಎಂಬ ಬೇರಿನಿಂದ ಹಲವು ದ್ವಾರಿತ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಮುತ್ತಜ್ಞ ಎಂದರೆ ಮೋದಲಿನ ಅಜ್ಞ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಜ್ಞನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯ. “ಮುತ್ತಪ್ಪ” “ಮುತ್ತಯ್ಯ” ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಿತ ನಾಮಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳಿಗೂ ಮುತ್ತ (ಚುಂಬನ) ಅಥವಾ ಮುತ್ತ (ಒಂದು ಬೆಳೆಬಾಳುವ ರತ್ನ. ಸಂ. ಮುಕ್ತಾ) ಇವುಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ; “ಮುದುಕೆ” ಎಂದು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯ, ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಎಂದು ತಾನೇ ಇಲ್ಲಿ ಗೌರವಪೂರ್ಣ ಅನ್ವಯ. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮೆ ವಚನಕಾರ್ತಿ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ಹೆಸರು ಮುತ್ತಾಯಕ್ಕ (ಮುನ್ + ತಾಯ್ + ಆಕ್ತ) ಎಂಬುದರ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕೃತೆ ರೂಪ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ “ತಿರುಕನ ಕನಸು” ಎಂಬ ನೀತಿಪದದ ಕರ್ತೃ “ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಕರೆ” ದೇವ; ಅವನು ಅನಂತರ ಬಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಾಕವಿ ಷಡಕ್ಕರ ದೇವನಿಂದ ಭಿನ್ನ ಮುತ್ತ ಹಿಂದಿನವ ಎಂದಷ್ಟೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹೋರಲು ಮುಪ್ಪು ಬಂದವನೆಂದು ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಗೀತ ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃರಾದ ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರು, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ ಮುತ್ತಯ್ಯ ಚೆಟ್ಟಿಯಾರ್ ಮೋದಲಾದವರ ಹೆಸರುಗಳು “ಮುತ್ತ”ರ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವಲ್ಲದೆ ತುಚ್ಛತೆಯನ್ನಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಧ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ “ಮುಪ್ಪಿನ” ಶಬ್ದವು

ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ. “ವೃದ್ಧಪರಾಶರ” ಎಂಬೊಬ್ಬು ಸ್ವೀತಿಕಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪರಾಶರ ಯಾಜಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನೂ ಅವನಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವಿಕನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ನಾವೀಗ “ವೃದ್ಧ” ಎಂದರೆ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದವ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಅರ್ಥ “ಚೆಳೆದವ” (ವೃಥ್ = ಚೆಳಿ; ವೃದ್ಧಿ = ಚೆಳವಣಿಗೆ). “ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧ”, “ತಪೋ ವೃದ್ಧ” ಎಂಬ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಚೆಳೆದ, ಹಿರಿಯ (= ದೊಡ್ಡವ) ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥ. “ವಯೋವೃದ್ಧ” ಸಾಕಷ್ಟು ವಯಸ್ಸುದವನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೂ ಇದು ಮುದಿತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗೌರವವನ್ನು (ಗೌರವ = ಗುರುತನ, ಹಿರಿಯತನ) ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕृತ “ವೃದ್ಧ”ವೇ ಪ್ರಕ್ರತಿದಲ್ಲಿ “ವಡ್ಡನಾಗಿ” ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. “ವಡ್ಡವಣಿಯ” ಎಂದರೆ ವೃದ್ಧವಣಿಜ = ಹಿರಿಯ ವರ್ತಕ; ಅವನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ. “ಗ್ರಾಮವೃದ್ಧ”ನೇ ಗಾಮುಂಡ, ಗಾವುಂಡ, ಗೌಡ. ಇದು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿತು.

ವೃದ್ಧ ಶಬ್ದವೇ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬುಡ್ಡಾ, ಆಗಿದೆ. ಇದು ಮಾತ್ರ, ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯದವನನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

೮೮

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹೆಸರು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇ ನಾಮ ರೂಪಮಯ ಪ್ರಪಂಚ ಅನ್ನವುದು. ಕೈಗೆ ಏದು ಬೆರಳು. ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರು ಬೇಕು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿರಳು, ತೋರುಬೆರಳು, ನಡುಬೆರಳು, ಉಂಗುರಬೆರಳು, ಕಿರಿಬೆರಳು. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಅಂಗುಷ್ಠ, ತರ್ಜನಿ, ಮಧ್ಯಮ, ಅನಾಮಿಕ, ಕನಿಷ್ಠಿಕ. ಬೆರಳ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಅಂಗುಲಿಯಂದು ಅಭಿಧಾನ. ಸಂಸ್ಕृತದ ಸೋದರಿ ಭಾಷೆಯಾದ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಗುಳ್ಳ ಎಂದರೆ ಬೆರಳು. ಈ ಹೆಸರುಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಉದಯಿಸಿದ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಅರ್ಥವಾದ್ವಾದ ಅವರಪಡುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಿರಳು, ನಡುಬೆರಳು, ಕಿರಿಬೆರಳು ಇವು ಸ್ವಯಂವೃತ್ವವಾದ ಅರ್ಥವುಳ್ಳವು. ಸಂಸ್ಕृತದ “ಅಂಗುಷ್ಠ” ಎಂಬುದು ಅಂಗುಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. “ಮಧ್ಯಮ” ಮತ್ತು “ಕನಿಷ್ಠಿಕ” ಕೂಡ ನಡು ಮತ್ತು ಕಿರಿ ಎಂಬರ್ಥದವುಗಳವೇ. ಹೆಚ್ಚಿರಳಿಗೆ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳೊಂದೆರಡರಲ್ಲಿ “ತಾಯಿಬೆರಳು” ಎಂಬರ್ಥದ ಪದಗಳು ಇವೆ.

ವಿಶೇಷವಿರುವುದು ಎರಡನೇ, ನಾಲ್ಕನೇ ಬೆರಳುಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ. ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ತೋರುಬೆರಳು” ಎನ್ನುವಾಗ ಮಾನವನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ತೋರಿಸಲು ಬಳಸುವುದು ಅನಾದಿಯಂದಲೂ ಈ ಬೆರಳನ್ನೇ ಎಂಬಂತ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ತೋರಿಸುವ ಬೆರಳು ಎಂದು ಇದನ್ನು ಕರೆಯುವುದು ಅಂತರ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿರುವ Index Finger ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದೇ ಅರ್ಥದ್ದು. Index ಎಂಬುದು ನಿರ್ದೇಶಿಸು (= ತೋರಿಸು) ಎಂಬರ್ಥದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಶಬ್ದ.

ಈ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವುದೆಂಬುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆ ಅರ್ಥದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ.

ವಾಸ್ತೇವಿಕವಾಗಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ, ಯಾತಕ್ಕಾದರೂ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವುದು ಮರ್ಯಾದೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲ. ದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಕಡೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿ ಆಡಬಾರದು ಎಂದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ನೀರಿನ ಬುಗ್ಗೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೂಡ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಬಾರದು, ತೋರಿಸಿದರೆ ಅದು ಮನಿನು ಒಸರುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹಿರಿಯರು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದಿತ್ತು. “ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವಂತಾಯಿತು” ಎಂದೆನ್ನಾವಾಗ ಅದು ನಿಂದಾವ್ಯಂಜಕ ಶ್ರಯೆ ಯೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲವೇ? ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ತೋರು ಬೆರಳನ್ನು “ತಜ್ಞನಿ” ಎಂದು ಕರೆಯುವಾಗಂತೂ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ನಿಂದಾವ್ಯಂಜನೆ ಅಡಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ತಜ್ಞ ಧಾತುವಿಗೆ ಜರೆ, ನಿಂದಿಸು, ಭತ್ತನೆ ಮಾಡು, ಆರೋಪ ಹೊರಿಸು, ಬೆದರಿಸು ಎಂದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವುಂಟು. ನಿಜವಾಗಿ ನಾವು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಎದುರಾ ಎದುರು ದೂಷಿಸಬೇಕಾದರೆ ಈ ಬೆರಳನ್ನಲ್ಲದೇ ಅವನ/ಇತ್ತ ಕುಕ್ಕಿದಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಆಡುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತದ ಗಡಿಯಾಚೆಗೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿಂದಿತ ಅರ್ಥವಾ ಅಪಕೀರ್ತಿಗೊಳಿಗಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ “ಅಂಗುಶ್-ನುಮಾ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ to point a finger at ಅಂದರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕುರಿತಾಗಿ ನಿಂದಾವ್ಯಂಜನೆ ಮಾಡುವುದು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬೆರಳಾದ “ಉಂಗುರ ಬೆರಳಿಗೆ” ಆ ಹೆಸರು ಯಾವಾಗಿಂದ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಸಲ್ಲ. ಕನಕದಾಸನ “ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣೆ” ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಚೀನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆಯೇ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ನಾನರಿಯೆ. ವ್ಯೇದಿಕರು ಅದಕ್ಕೆ “ಪವಿತ್ರ ಬೆರಳು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದಭ್ರ ಹುಲ್ಲಿಂದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಮಾಡಿ (ಅದೇ “ಪವಿತ್ರ”) ವ್ಯೇದಿಕ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೊಡುವುದು ಬಹಳ ಪ್ರಚೀನ ರೂಢಿ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ Ring Finger (ಉಂಗುರ ಬೆರಳು) ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಕುತೂಹಲಕರವಾದ “ಅನಾಮಿಕ” (= ಹೆಸರಿಲ್ಲದ್ದು) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಸಹಜ ರೂಪ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಈ ಒಂದು ಬೆರಳಿಗೆ ಹೆಸರಿಡಬಹುದಾದ ಯಾವ ಗುಣವೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿಧಾನವೇ ಇಲ್ಲ! ಅದಕ್ಕೆ ಉಂಗುರ ತೊಡಿಸಿದರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಯಾಂತರ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಈ “ಅನಾಮಿಕ” ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹಳೆ ಪರೀಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇತ್ತಂತೆ. ಅದು ಅವರ ಹತ್ತನೇ ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಅವರ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾದ ತಿಂಗಳು. ಪರಮಾತ್ಮ ಹೆಸರಿಲ್ಲದವನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಲು ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಹೂದ್ಯರ “ಯಹೋವಾ” (ಪರಮಾತ್ಮ) ಕೂಡ ನಾಮರಹಿತವೆನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನಾಲ್ಕುರಳ ಸಮಾಹಾರ. ಅವನಿಗೊಂದು ಹೆಸರಿಡುವುದೇ ಪಾಪ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಪ್ರಚೀನ ಯಹೂದ್ಯರಿಗಿತ್ತು.

ನಿಜ ಎಂದರೇನೆಂದು ಯಾವ ಕನ್ನಡಿಗನನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ “ಸತ್ಯ” ಎಂದುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಾನು. ಆದರೆ ನಿಜಕ್ಕೆ ಈ ಅರ್ಥ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ, ಅದೂ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಿಜಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತದ್ದು, ತನ್ನದು ಎಂದೇ ಪ್ರಾರ್ಥಮಿಕ ಅರ್ಥ. ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಸಹಜವಾದದ್ದು, ಸಾಫಾವಿಕವಾದದ್ದು ಎಂದೂ

ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡುವಂತೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಯಿತು. “ನಿಜಜನ” ಎಂದರೆ ತನ್ನವರು, “ಪರಜನ” ಎಂದರೆ ಹೆರವರು; ಶತ್ರುಗಳು ಎಂದರೂ ಸಲ್ಲಬಹುದು. “ನಿಜಸುಖಾಪೇಕ್ಷೆ” ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನಷ್ಟು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಗಳು “ನಿಜಸುಖ”ವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸುಖ ಎಂದೂ ಅರ್ಥಯಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ನಿಜ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೈಯಲ್ಲಿ “ಸತ್ಯ” ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ತಿರುಗಿತು? ನಿಜ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನದು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯ (ತನ್ನಮಟ್ಟಿಗೆ) ಹೇಗಿದ್ದಿತು? ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದ್ದದ್ದು, ಸಹಜವಾದದ್ದು ಸತ್ಯವೂ ಇರಬೇಕು. ಅನೇಕರು “ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು “ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಣೆ “ನಿಜ”ದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆಯ ಜಾಡಿನಲ್ಲೇ ಸಾಗಿದೆ. “ನಿಜಾನಂದ” ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ “ಸಹಜಾನಂದ” ಎಂಬ ಪದದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. “ಸ್ವಾಮಿ ಸಹಜಾನಂದ” ಎಂಬ ಹೆಸರು ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದದ್ದು. ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮಾನಂದ, ಇಂದಿಯ ವಿಷಯದಿಂದ ಆಲಿಪ್ತವಾದದ್ದು “ಸಹಜಾನಂದ”. ಸಹಜದ ತದ್ವಾವಾಗಿ ಸಾಜ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದಹುಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಲೌಕಿಕ ಸತ್ಯವೆಂಬರ್ಥ ಬಂದಿದೆ. “ಸಾಜ” ಎಂದರೆ ಸತ್ಯವೆಂದು “ಕನಾಟಕ ಶಬ್ದಸಾರ”ವೆಂಬ ಱಿ-ಡಿನೇ ಶತಮಾನದ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ “ಸಹಜ”ವನ್ನು “ಸ್ವಾಭಾವಿಕ” ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲೇ ತಾನೇ ಬಳಸುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

೧೧

“ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹುರುಳಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. “ಪರಾಮರ್ಶ ಮಾಡಿಯೇ ಈ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ” ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಸುಮಾರು ಒಂದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ; ಸರಿಯಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವುದು, ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಇದೀಗ ವಾಲ್ಯೋಚಿ ರಾಮಾಯಣ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ, ತಾನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅಪ್ಪಣಿ ಪಡೆಯಲು ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ಬಳಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಹೋದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಸ್ನೇಹಿತಿ ತಪ್ಪಿನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಣಾಡಿದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಮೃಯೆಲ್ಲ ಧೂಳಾದ ಅವಶ್ಯಕ ಆತ “ವಿಮರ್ಶ ಪಾಣಿನಾ” (ಕೈಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶ ಮಾಡಿದನು) ಎಂಬ ವಾಲ್ಯೋಚಿ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕಂಡು ಚಕ್ಕಿಂತಾದೆ. ತಾಯಿಯನ್ನು, ಅರ್ಥವಾ ಅವಶ್ಯಕ ಮೃಯೆನ್ನು ವಿಮರ್ಶ ಮಾಡುವುದೆಂದರೇನು? ಅದೇನು ಪುಸ್ತಕವೋ ಅರ್ಥವಾ ಚರ್ಚೆ ಕೂಟದ ವಿಷಯವೋ! ಆದರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೌಮುದಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದರೆ “ಮೃಶ ಆಮರ್ಶನೇ ಆಮರ್ಶನಂ ಸ್ವರ್ಶಃ?” (ಮೃಶ ಧಾತುವಿಗೆ ಆಮರ್ಶನವೆಂದರ್ಥ, ಆಮರ್ಶನವೆಂದರೆ ಮುಟ್ಟುವುದು) ಎಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಶ್ರೀರಾಮ ತಾಯಿಯ ಮೃಯೆನ್ನು ತಡವಿ ಧೂಳು ಒರಸಿದ! ಧಾತುವಿನ ಅರ್ಥ ಹೀಗಿರುವಾಗ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂಬ ಪದ ನಾವು ತಿಳಿದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು? ಕೈಯಾಡಿಸಿ ತಾನೇ ನಾವು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸರಿಯಾದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು? ವಿಚಾರವೆಂದರೇನು? ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಡಹುವುದು. ಪರಾಮರ್ಶ ಯೆಂದರೂ ಸುಮಾರಾಗಿ

ಅಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. “ವಿ”, “ಪರಾ” ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗಗಳ ಉರುಕೊಟ್ಟು ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಾವಾತ್ಮಕ ಅರ್ಥವಾ ಅಮೂರ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೂರ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅರ್ಥವಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಕುರಿತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಸಾರ್ವಭಾಷಿಕ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಶರೀರದ ಅಂಗಗಳ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಶಬ್ದಗಳು ಅಮೂರ್ತ ಅಭಿವೃತ್ತಿಗೆ ನೇರವಾಗುವುದಂತೂ ಬಹಳ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಕೈಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ “ಹಸ್ತಕ್ರೈಪ್”, “ಕೈಯಾಸರ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲು ಮತ್ತೆ ಅದರ ಕ್ರಿಯೆ ಕೂಡ. “ವಿಚಾರ”, “ಪ್ರಚಾರ”, “ಆಚಾರ” ಇವು ಕಾಲಿನ ಕ್ರಿಯೆಯಾದ “ಚರಣ”ದಿಂದ (ಚರಣದೆ) ಹುಟ್ಟಿದವು. “ನಡತೆ”, “ನಡವಳಕೆ” ಇತ್ಯಾದಿ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳಿಗೂ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. “ನನ್ನ ಮಾತು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವಾಗ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಕಾಲಿನ ಚಲನೆಗೂ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ “ಚರಿತ್”, “ಚರಿತ್ರೆ” ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ. ಕ್ರಮ ಎಂದರೂ ನಡೆ ಅರ್ಥವಾ ಹೆಚ್ಚೆ. “ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ” ಎನ್ನುವ ನಮ್ಮ ವಾಕ್ ಧೋರಣೆಗೂ steps will be taken against you ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಾಕ್ ಧೋರಣೆಗೂ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮ ಎಂದರೂ step ಎಂದರೂ ಹೆಚ್ಚೆ.

ಗಮನ ಎನ್ನುವುದು ಇಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ. “ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನಾವು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವಾಗ “ಗಮನ” ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಹೋಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದೆ ಇಲ್ಲ. ಪಾರಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡುವುದೆಂದರೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಕಾಲಿನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಇದು! ಅರ್ಥವಾಗದ್ದು “ಅಗಮ್ಯ” ಗಮನಕ್ಕೆ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ಮತ್ತೂ ದೂರಾನ್ವಯವಾದದ್ದು. ಸಂಭೋಗ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದುಂಟು. “ಅಗಮ್ಯಗಮನ” ಹೋಗಬಾರದವಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಎಂಬ ನೇರ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದ ಪುಂಜವನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಯಿ, ಆಕ್ಷೆ, ತಂಗಿ, ಗುರುಪತ್ರಿ ಅರ್ಥವಾ ವಿವಾಹಿತ ಇಲ್ಲವೇ ಕೀಳು ಅಂತಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸಿನ ಸಂಗಡ ಮಾಡುವ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ ಅಗಮ್ಯಗಮನ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ “ಅವನ ಹತ್ತಿರೆ” ಅರ್ಥವಾ “ಅವಳ ಹತ್ತಿರೆ” ಹೋಗುವುದು ಎಂದರೆ ಸಂಭೋಗವೇ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗಿದೆ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ. ಮತ್ತೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗಷ್ಟೆ ಇದು ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. Polygamy, Monogamy ಮೊದಲಾದ ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ gamy (= ಸಂ. ಗಮನ) ಕೂಡ ಈ ಪ್ರಪೃತಿ ಹೋರುತ್ತದೆ. gamy = ವಿವಾಹ ಎಂದು ಶಬ್ದಕೋಶಗಳು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ.

ನಾಲಗೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ತೊಡಕಿಸುವುದು ಉಂಟು. “ರಸಾಸ್ವಾದನೆ” ಪೂರ್ತಿ ನಾಲಗೆಗೆ ಸಲ್ಲಿವ ಕೆಲಸ. ರಸದ ರುಚಿ ನೋಡುವುದು (ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚುವುದು ಕೂಡ). ಆದರೆ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವುದು, ಸಂಗೀತವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವುದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತು ಅವನಿಗೆ “ರಚಸಲಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವಾಗಲೂ

ನಾವು ನಾಲಗೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ “ಮೂಗು ತುರುಕ್ಕಿಸುವುದು” ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯೋಚಿ ಬಹುಶಃ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಇತರತ್ತ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಇಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲ. “ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಮೂಸಿ ನೋಡುವವರಿಲ್ಲ”, “ಅವನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಈಗ ಮೂಸುವವರಿಲ್ಲ” ಎಂಬವುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. “ಅವನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯ ಗಂಧವಿಲ್ಲ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪರಿಣಾಮಿಯನ್ನು ಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸುಗಂಧವು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದು ಇಡುಗದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಗಂಧವಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ತುಸುವೋ ಇಲ್ಲ.

ಮೂಗನ್ನಾಧರಿಸಿದ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೂಗನ್ನು ಆತ್ಮಗೌರವ, ಮರ್ಯಾದೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಕೌಶಲಕದ ವಿಷಯ. ದ್ರೋಪದಿ ಬಂದು ಕೀಚಕನಿಂದ ಕಾಪಾಡಲು ಕೋರಿದಾಗ ಭೀಮನು ಅಣ್ಣನ ಅಪ್ಪತೆಗೆ ಕಟ್ಟಬಿದ್ದ ತಾನು ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿರುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ “ಈ ನಪುಂಸಕನೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ಮೂಗುಳ್ಳವನೇ!” ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾನೆ (ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ). ಇದು ಬಹುಶಃ ಕೆಲವೊಂದು ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಮೂಗನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವ ಪೌರಸ್ತು ಪುರಾತನ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವಾಗ್ ಧೋರಣೆ. ಹೀಗೆ ಮೂಗು ಕೊಯ್ಯುವುದೂ ಅವಮಾನ ಮಾಡುವುದೂ ಸಮೀಕ್ಷತವಾಗಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಸೇವಕನ ಮೂಗಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿದು ಕಳಿಸಿದರೆ ಅದು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನ, ಅವನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೆಣಕೆ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಂತೂ ಇತ್ತು. “ಮೂಗು ತುರಿಸುವುದು” ಎಂಬುದು ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಜಗಳಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವುದು. ಎತ್ತರ ಮೂಗು ಇರುವುದು ಅಧಿಕಾರ, ಪ್ರಭುತ್ವದ ಶಾರೀರಿಕ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅಂಗಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವರನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಉನ್ನಸ (ಉನ್ನತವಾದ ನಾಸಿಕವುಳ್ಳವನು) ಎನ್ನತ್ತಾರೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ Nose for News, ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮೂಗು, (ಫಾರಾಣಶಕ್ತಿ) ಎನ್ನವಾಗ ಯಾವುದು ಮಹತ್ವದ ಅಥವಾ ಜನ ಕೇಳಬಯಸುವ ಸುದ್ದಿ ಯಾವುದು ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಹಜ ನಿಣಾಯ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಬಹುಶಃ ಪ್ರಬಲ ಫಾರಾಣಶಕ್ತಿಯಿರುವ ನಾಯಿಯ ದೇಸೆಯಿಂದ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ.

೧೧೨

ಸೂತಕ ಎಂದೊಡನೆ ಈಗ ನಮಗೆ ಪ್ರತೀತವಾಗುವ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಬಂಧುಗಳ ಸಾವಿನಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೆ ಬರುವ ಹತ್ತು ದಿನದ ಮೈಲಿಗೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಸಾವಿನಿಂದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ. ಅರ್ಥಾತ್ ಹೆರಿಗೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಗರ್ಭಪಾತದಿಂದ ಬರುವ ಹತ್ತು ದಿನದ ಶಾರೀರಿಕ ಮೈಲಿಗೆ, ಅದು (“ಸೂತಕ”ವೆಂದರೇನೇ ಮನುಷ್ಯರ ಅಥವಾ ಸಾಕುಪಾಣಿಗಳ ಹೆರಿಗೆ ಮಾತ್ರ). (ಸೂ = ಹಡೆ) ಹೀಗೆ ಹೆರಿಗೆ ಮನ ಸೂತಿಕಾಗ್ರಹ). ಇದು

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ, ಮನಸ್ಸೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಸಂಗತಿ. ಈ ಬಗೆಯ ಸೂತಕಕ್ಕೆ “ಸೂತ್ಯಾಶೋಚ” ಎಂದೂ ಹೇಸರು ಇದೆ. (ಆಶೋಚ = ಅಶುಚಿತ್ವ ಮೈಲಿಗೆ). “ಸೂತಿಕಾ” ಪದ ಬಣಂತಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವರೇದದಲ್ಲಿ ಬರುತದೆ. ಸಂಸ್ಕृತ ಸೃತಿಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವ ಶಾರೀರಿಕ ಮೈಲಿಗೆಗೆ “ಜಾತಾಶೋಚ”ವೆಂದೂ ಸಾಧಿಸಿನಿಂದ ಒದಗುವುದಕ್ಕೆ “ಮೃತಾಶೋಚ”ವೆಂದೂ ಅಭಿಧಾನಗಳಿವೆ.

ಇಷ್ಟಿದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೂತಕ ಮರಣದೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಸಂಬದ್ಧವಾಯಿತೆಂಬುದು ದುರೂಹ್ಯವಾಗಿದೆ (ಬಂಗಾಲಿ, ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂತಕ ಈಗಲೂ ಹುಟ್ಟಿನ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ). ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಜಾಡು ಬಹುಶಃ ಸಂಸ್ಕृತದ ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಸೂತಕಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಮೈಲಿಗೆ ಎಂಬರ್ಥ ಸುಭಾಷಿತಗಳಲ್ಲಿ ತಗಲಿಕೊಂಡದ್ದು ಕಾಣಿತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ ಗ್ರಹಣಗಳಿಗೂ “ಸೂತಕ” ಶಬ್ದ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೈಲಿಗೆಗಳಿಗೆ ಇದರ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರೀತಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತರದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಜ್ಞಾನ, ಮಾಲಿನ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೂತಕ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗಿದೆ. (“ಕಂಗಳ ಸೂತಕ”, “ಭಾರಂತಿ ಸೂತಕ”, “ಶಬ್ದಸೂತಕ” ಇತ್ಯಾದಿ). ದಾಸರ ಪದವೋಂದರಲ್ಲಿ “ಹೆತ್ತ ಸೂತಕ”, “ಮೃತ್ಯು ಸೂತಕ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಗಳುಂಟು. ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಬುಲವಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ “ಮೃತ್ಯು ಸೂತಕ”ವೇ ಸೂತಕವನಿಸಿತು. ಹೆತ್ತ ಸೂತಕಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯೆ ಹೆಸರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ವೃದ್ಧಿಯೆಂಬ ಪದ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ವೃದ್ಧಿಯೆಂದರೆ ಹಚ್ಚಳ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ (ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ) ಹಚ್ಚಳವಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೇ ?

ಕರ್ಮಕಾಂಡಗಳ ಬಗೆ ನಾವೀಗ ಬಹಳ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಶರಾವತಿ ಕರ್ಮಕಾಂಡ.” ಶರಾವತಿ ಕಣವೆಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅವ್ಯಾಪಾರ-ಅಫರಾತಫರಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೋಲಾಹಲ ಎಬ್ಬಿಸಿದವರು ಆ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿ ಹೆಸರು ಅದು. ಈ “ಕರ್ಮಕಾಂಡ” ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವಿಕಾಸ ಅಥವಾ ಅರ್ಥವಿವರಾಯಾಸ ಕುಶೂಹಲದ್ದು. ಮೂಲತಃ ಕರ್ಮ ಎಂದರೆ ಕೆಲಸ; ಆಮೇಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸ ವೈದಿಕ ಯಜ್ಞಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳೂ ಕರ್ಮವೇ. ಬರಬರುತ್ತ ಇವುಗಳ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಅದು ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಭಾಗವೇ ಆಗಿಕೋಯಿತು. ವಿಭಾಗ = ಕಾಂಡ. (ಒಂದು ಬಿದಿರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಣ್ಣಿಗೂ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇರುವುದು ಒಂದು “ಕಾಂಡ” ಎನಿಸುತ್ತದೆ). ಹಿಂಗ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳ ಜಟಿಲ ವಿದ್ಯಾವಿಭಾಗವೇ “ಕರ್ಮಕಾಂಡ.” ಅದನ್ನು ಕಲಿತು ಯಜಮಾನರಿಗಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುವ ಪುರೋಹಿತರು ಕರ್ಮಕಾಂಡಿಗಳಾದರು.

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ವೇದಾಂತ ವಿದ್ಯೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ “ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ” ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಷ್ಟ ಮತಿಗಳು ಜ್ಞಾನಕಾಂಡದತ್ತ ಹೊರಳಿದವು. “ಕರ್ಮಕಾಂಡ”ದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತು. (ವೈದಿಕ) ಕರ್ಮಗಳು ವ್ಯಧರ್ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹಬ್ಬಿ “ಕರ್ಮಕಾಂಡ” ಈಗ ನಾವು “ಕಂದಾಚಾರ”ವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಈಗ ಯಾವುದೇ ತುಂಬ ಜಟಿಲ, (ಅದರೆ ಹಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ)

ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಗೆ “ಕಾಂಡ” ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾಲಿಗಳು “ಅಕಾಂಡ ಕಾಂಡ” ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಯಾವುದೊಂದು ಜಟಿಲ ವ್ಯವಹಾರ ಅಥವಾ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲ ಕರ್ಮಕಾಂಡವೇ. ಪೌರೋಹಿತ್ಯದ ವಿಧಾನಗಳ ಹಾಗೆಯೇ. ಈ ಜಟಿಲ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ನಡುವೆ ನಿಜವಾಗಿ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತದೆನ್ನುವುದು ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ಹೊರಗಿನವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕು-ಕರ್ಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಶರಾವತೀ ಕಾಂಡವೂ ಅಂಥಾದ್ದೇ. ಸರಕಾರಿ ಅಘ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ “ಕರ್ಮಕಾಂಡ” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟವನ ಚಿತ್ರವಶ್ವತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ನಮೋ ಎಂಬೆ.

ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಕಾಂಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಘಟನಾ ಚಕ್ರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. (ಉದಾ: ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ವನವಾಸಕ್ಕಟ್ಟಿದ ಘಟನಾ ಚಕ್ರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ). “ಅಕಾಂಡ ಕಾಂಡ” ಮತ್ತು “ಶರಾವತೀ ಕರ್ಮಕಾಂಡ” ದಂಥ ಪದಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಕಾಂಡಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಹಿಂ-ಮಿದುಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಇಂಥ ಕಾವ್ಯಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ canto ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾಂಡಕ್ಕೂ ಈ canto ಕ್ರೂ ಧ್ವನಿ ಸಾಮ್ಯವಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥ ಸಾಮ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕ್ವಾಂಟೋ ಎಂಬುದು ರಾಗವಾಗಿ ಪರಿಸುವುದಕ್ಕೆ (chant) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದ. ಆದರೂ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಲವಕುಶರು “ಹಾಡಿದರು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಕಾಂಡಕ್ಕೂ chant-canto ಕ್ರೂ ಏನಾದರೂ ಬಾಂಥವ್ಯ ಇರಬಹುದೆ, ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ನನಗೆ.

ರಾಮಾಯಣ ಕಾಂಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಕ್ತವಾದರೆ ಮಹಾಭಾರತ ಇಲ್ಲ ಪರ್ವಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿತವಾಗಿದೆ. “ಪರ್ವ” ಎಂದರೆ ಬಿದಿರು, ಕಬ್ಬಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಗಂಟು, ಗಿಣ್ಣಿ, ಸಂಧಿಸ್ಥಾನ. (ಪರ್ವಕ್ಕೂ ಪರ್ವಕ್ಕೂ ನಡುವಿನದು ಕಾಂಡ). ಹೀಗೆ ಪರ್ವ ಎಂದರೆ ವಿರಾಮ ಸ್ಥಾನ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಪರ್ವ ಕೂಡ ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಟಿಸಿಲೊಡೆದಿದೆ. “ಪರ್ವಕಾಲ” ನೋಡಿ. ಅದು ಸಂಧಿಕಾಲವನ್ನು, ದೂಡ್ಣ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪರ್ವಕಾಲವೆಂದರೆ ಚಂದ್ರನ ಗತಿಯ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನಗಳ ಕಾಲ. ಹುಣ್ಣಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಎರಡು ಅಷ್ಟುಮಿಗಳು ಈ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ವ ದಿನಗಳು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಪರ್ವ ತಿಥಿಗಳು. ಈ “ಪರ್ವ”ವೇ ನಮ್ಮ “ಹಬ್ಬಿ”ದ ತಂಡೆ.

೧೧

“ಹಟ್ಟಿ ಗುಣ ಗಟ್ಟಿ/ಘಟ್ಟಿ ಹತ್ತಿದರೂ ಹೋಗ” ಎಂಬ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ “ಗಟ್ಟಿ”/ “ಘಟ್ಟಿ” ಶಬ್ದ ಪರ್ವತಗಳ ಸಾಲು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಕರಾವಳಿಯ ಜನ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ (ಪಶ್ಚಿಮ) ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ದಾಟಹೋಗಿ ಮಲೆನಾಡಲ್ಲೋ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲೋ ದುಡಿದು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಉರಿಗೆ ಒಂದು ಹೋಗುವ ಬಹುಕಾಲದ

ರೂಡಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಾದೆಯಿರು. “ಫಟ್ಟು” (ಗಟ್ಟ) ಶಬ್ದ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೂ ದಾಟಿ Western Ghats ಮತ್ತು Eastern Ghats ಎಂಬ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪದಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಫಟ್ಟು (ತಾಗು, ತಿಕ್ಕಾಡು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅದರ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ದಾಟುವ ಅಥವಾ ಇಳಿಯುವ ಸ್ಥಳ ಎಂದು. (ಕನ್ನಡ, ತುಳು “ಕಡವು”, “ಕಡಪು” ಶಬ್ದ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ). ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನದಿಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ಅಥವಾ ನದಿಗೆ ಇಳಿಯುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಫಾಟ್ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೆಡಿ, ಕೆರೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ದಾಟುವ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವ ಸ್ಥಳ, ಸೋಪಾನ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ “ಫಟ್ಟು” ವೆಂದರೆ ಮೂಲತಃ “ಇಳಿಯುವ ಸ್ಥಳು” ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ವಿರಚಿಸು. ಪರ್ವತಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಚೆ ಅಥವಾ ಈಚೆಗೆ ದಾಟಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕಣೆವೆಗಳೇ ಫಟ್ಟಗಳು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಆದೇ ಫಾಟ್. ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ಫಟ್ಟಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಎಡೆಗಳಿಗೆ ಚಾಮಾರ್ಡಿ ಫಾಟ್, ದೇವಿ ಮನೆ ಫಾಟ್ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿಯೇ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆ ಫಟ್ಟು ಎಂಬುದು ಮೊದಲು ದಾಟು ತಾಣವಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಫಟ್ಟಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಟಿ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವುಳ್ಳ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡ ಪದ. ಮರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಫಾಟ್ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನಂತೆ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯೆಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಅದೇ ಶಬ್ದ ಮರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳ ನಡುವಿನ ದಾಟು ತಾಣಗಳಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ನದೀ ಕೆರೆಗಳಿಗಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪಾವಟಿಗೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾನಾದಿಗಳಿಗಿ ಇಳಿಯುವ ಸೋಪಾನ ಅಥವಾ ಪಾವಟಿಕೆಗಳ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಫಾಟ್ ಪದ ಇರುವಂತೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಣ ಎಂಬ ಪದವುಂಟು. ಇದು “ಕಟ್ಟು” ಎಂಬ ದ್ರಾವಿಡ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಅನಿಸಿದರೂ ನಾವೀಗ ಚಚೆಸಿದ ಫಾಟ್ ಶಬ್ದದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟು, ಫಾಟಿ ಶಬ್ದದ್ದೇ ಒಂದು ದ್ರಾವಿಡೀಕೃತ ರೂಪವಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೋಪಾನಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಫಟ್ಟು (ಸ್ವಾನಫಟ್ಟು) ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಆಸ್ತಿದವಾಗಿದೆ. “ಈ ಕೆಲಸ ಒಂದು ಫಟ್ಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿಂತಿದೆ” ಎನ್ನುವಾಗ ಸೋಪಾನದ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗೆ ಫಟ್ಟು = ಹಂತವೂ ಹೌದು.

ಫಾಟಿನ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಈ ಪದದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ತಲೆಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಮನೂಲೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಇಂಗು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಲು ಕಡುವಾದ ವಾಸನೆಗೆ ಫಾಟಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ತುಳು, ಕೊಲಾಮಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇದು ದ್ರಾವಿಡ ಶಬ್ದವೇ ಎಂದು ದ್ರಾವಿಡ ತುಲನಾತ್ಮಕ ನಿಘಂಟು ಹೇಳಿದರೂ “ಕಾರ್” (ಖಾರ) ಶಬ್ದದಿಂದ ಅದರ ಅರ್ಥ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದರೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. “ಖಾರ್” ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ “ಷಾರ್” ದಿಂದ ತದ್ವಾದದ್ದು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ

ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ತಿರುಗುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ.

“ಫಾಟೆ”ಗೆ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳಿಗಂತೆ ಭಿನ್ನವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಫಾಟೆ ಮುದುಕೆ.” ಇಲ್ಲಿ ಫಾಟೆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಧೂತ್ ಎಂದು ಹೇಳುವ, ಅರ್ಥ ಇದೆ. ಸುಲಭವಾಗಿ ಮೋಸೆ ಹೋಗದ, ಇತರರನ್ನು ಮೋಸೆಗೊಳಿಸಬಹುದಾದ, ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಯಳ್ಳವರಿಗೆ ಫಾಟೆ ಪದ ಅನ್ನಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಧೂತ್. ಇದರ ಚರಿತೆ, ಹೆಚ್ಚು ಹಳೆಯದಲ್ಲ. ಲಿಖಿತ ಪ್ರಯೋಗ ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲೇ ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬೃಹತ್ತೌಶದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಷತ್ತಾ ನಿಘಂಟು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ನಿಘಂಟನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಆದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ತಲೆದೋರಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿಟ್ಟ ಉಹೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಆದು ಮುಂಬಯಿ ಕಡೆಯಿಂದ ನುಸುಳಿತೆಂದೂ ಆದರ ಮೂಲ ಮರಾಟಿ, ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಮೊದಲಾದ ಜೈತ್ರೇಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಖಾಟೀ ಶಬ್ದವೆಂದೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಖಾಟೆ ಎಂದರೆ ತೀವ್ರವಾದ ಹುಳಿ ರುಚಿಯ ಪದಾರ್ಥ. ಹುಳಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಮನುಷ್ಯ ಖಾಟೀ. ಅದನ್ನು ತಂದವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋದ ಅಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲದ ಜನರಾದ್ದರಿಂದ ಖಾಟೀ ಹೋಗಿ ಫಾಟೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಸೋಚಿಗೆಲ್ಲ.

ಲಗಾಡಿ ಮತ್ತು ಲಬಾಡಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಲಗಾಡಿಯೆಂದರೆ ಸತ್ಯಾನಾಶ. ಮನೆಮಾರು ಲಗಾಡಿ ತೆಗೆದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಲಿಗಾಡಿ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಮರಾಟಿಯಲ್ಲಿ “ಲಿಗಾಡ್” ಎಂದರೆ ತಲೆಕೆಡಿಸುವ ಬಲು ತೊಡಕಾದ ತೊಂದರೆ, ಒಳಸಂಚು; “ಲಿಗಾಡಿ” ಎಂದರೆ ಇಂಥಾ ತೊಡಕುಗಳಿಂದ ಜಟಿಲವಾದ, ಭೇದೋಪಾಯಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಎಂಬರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥ ತುಸು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ನಾಶ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕನ್ನಡ/ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರಲೇಬೇಕು.

“ಲಬಾಡಿ” ಎಂದರೆ ಅಪಹಾರ. ಇದೂ ಮರಾಟಿಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಮರಾಟಿ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಬಾಡ್, ಲಬಾರ್ ಎಂದರೆ ಸುಳ್ಳಗಾರ, ಬಾಯಿಬಡಕ, ಬಾಡಿಕೋರ, ಗಳಹ, ಬಡಾಯಿಮೋರ. ಬಹುಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ “ಲಪ” (= ಗಳಹು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಬಾಡ್ ಬಡಾಯಿಮೋರತನದ ಮುಂದಿನ ಹೆಚ್ಚೆಯಾದ ಮೋಸೆ, ಅಪಹಾರ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿರಬೇಕು. ಫಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಲಪಟಾಯಿಸು ಎಂಬ ಪದದ ಪ್ರಭಾವ ಮರಾಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಲಬಾಡ್ ಮೇಲೆ ಆಗಿರಬೇಕು. “ಲಪಟಾನಾ” ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚುವುದು, ಮುಸುಕು ಹಾಕುವುದು. ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗುವಾಗ ಮುಚ್ಚಿ ಅಪಹರಿಸುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕಾಲು ಚಾಚಿತು.

ತೇಜಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹರಿದಾಸರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರಿಂದ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅರ್ಥ ಕುದುರೆಯೆಂದು. “ತೇಜಿಯನೇರಿ ಬಂದ” ಎಂದು ವಾದಿರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತೋರಿಕೆಗೆ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ (ತೇಜಸ್) ದಂತೆ ಕಂಡರೂ ನಿಜವಾಗಿ ಅದು ಬಂದದ್ದು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಾಡೀ ಎಂದರೆ ಅರಬೀ ಕುದುರೆ ಅರ್ಥವಾ ಅರಬೀನಾಯಿ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಆ ಶಬ್ದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಲ್ಲ.

ದೇಶವನ್ನು (ಅರಬಸಾಫ್) ಕುರಿತದ್ದು. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಗೂ ತಾಜಿಯೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವಿದೆ. ತಾಜಿಯೆಂಬುದು ತುಸು ಪಲ್ಲಟ ಹೊಂದಿ ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೇಜಿ ಎಂದಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಹಿಂದೀ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಜಿ ಎಂದೇ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅರಬ್ಬಿ ಕುದುರೆಯಷ್ಟೆ ತಾಜೀ ಪದಾಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಳ್ಳವರಿಗೆ ತಾಚಿಕ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟಶಾಸ್ತ್ರದ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತು. ತಾಚಿಕ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪಾರಸೀಕ ಅಥವಾ ಅರಬರನ್ನು ನಿದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಬರುವ ಕೇಶರಕ್ಕೆ ಕಾಶ್ಮೀರವೆಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿರುವ ಹಾಗೆ.

೧೧೫

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾವು ತೇಗು ತೇಗಂಗು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುವ ಶ್ರೀಷ್ಟ ನಾಟಿನ ಮರದ ಹೆಸರು ಮಲೆಯಾಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇಕ್. ಅದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ದಾಟ “ಟೀಕ್” (Teak) ಆಗಿದೆ. ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ರಘೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಈಗ ಕನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಾನಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಹೆಸರೂ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬಹುದೇ ಎಂದು ಹುಡುಕುವಾಗ ಆದೂ ಸ್ವದೇಶಿ ಎಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗೌನ, ಸಾಗವನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಮತ್ತು ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗ್, ಸಾಗವನ್ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಉಂಟು. ಅದೇ ನಮ್ಮ ತೇಗವನ್ನು ಮರಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಸಾಫಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ “ಸಾಗವನ್” ಆದರೂ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಹಳೇ ಹಿಂದೀ ಕೋಶವೂಂದು “ಸಂಸ್ಕೃತ” ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ಜಾಡನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಿ ಶಾಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದಾಯಿತು. “ಶಾಕ” ಎಂದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಗೂತ್ತಿರುವುದು ಕಾಯಿಪಲ್ಲ ಎಂಬರ್ಥ. ಆದರೆ ವ್ಯೇದಿಕೋಶತ್ತರ ಕಾಲದ ಶೌತ ಮತ್ತು ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರ, ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲಗಳಿಂದಲೇ ತೇಗದ ಮರಕ್ಕೂ “ಶಾಕ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು (ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಗೆ ಎಂಬ ಮರಕ್ಕೂ ಶಾಕವೆಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು.) ಮಹಾಭಾರತದ ಪ್ರಕಾರ ಶಾಕ ದ್ವಿಪವೆಂಬ ಮಹಾಭಾಬಿಂಡ (ಸಪ್ತ ದ್ವಿಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು) ದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇರಸಾಗರದಿಂದಾವೃತವಾದ ಒಂದು ತೇಗ (ಶಾಕ)ದ ಮರವಿತ್ತಂತೆ!

ಹೀಗೆ “ಶಾಕ”ದ ತದ್ವಿವವಾಗಿ ಸಾಗ ಹುಟ್ಟಿತು, ಸ್ತೇ ಆದರೆ ಸಾಗವನ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ “ವನ್” ಎಂದರೇನು? ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ವನ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳೊಡನೆ ನಾಟು (Timber), ಒಣಗಿಸಿದ ಮರ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಯಗ್ರವೇದದಲ್ಲೇ! ಹೀಗೆ ಶಾಕ+ವನ = ಸಾಗವನ್ = ತೇಗದ ನಾಟು. ಅದೇ ನಮ್ಮ ಸಾಗುವಾನಿ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಾಗುವಾನಿ ಎಂದರೆ (ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ) ತೇಗದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಮಾನು. ಆದರೆ ವನ (ವಾನ) ಶಬ್ದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಮರಾರಿ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗದಿರುವುದೊಂದು ತೊಡಕು, ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಮರ (ಕಟ್ಟಿಗೆ)ಕ್ಕೆ ಮೋಪು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ತಮಿಳು “ಮೋ”, ಕನ್ನಡ “ಮೋರ್” ಧಾತುವಿನಿಂದ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದು. ಮೋ, ಮೋರ್ ಅಂದರೆ ಹೊರುವುದು, ಮೋಪು ಎಂದರೆ

ಹೊರೆ, ಭಾರ, ಭಾರವಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ (ಒಣ) ಮರ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರಬೇಕು. ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಕಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ “ಟಿಂಬರ್”ಗೆ “ಇಮಾರತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ ಹೆಚ್ಚು ರೂಢವಾಗಿದೆ. ಇಮಾರತ್ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಡ, ಭವನ ಎಂಬರ್ಥದ ಅರಬ್ಬೀ ಪದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಮರ ಇಮಾರತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ. ಪಾರಸೀಕ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಉದ್ಯು ಭಾಷೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಸ್ಥಾನ ಎಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಮತ್ತು ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿತ್ತಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಪದಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

ಮಾಜಾಲ ಅಥವಾ ಮಾಜಾರ ಎಂದರೆ ಬೆಕ್ಕು ಎಂದು ಶಾಲೆ ಹುಡುಗಿರುಗೂ ಗೊತ್ತು. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ, ಮನುಧಮ್ರಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ನಿದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಹೆಸರು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಾಜಾರ ಧಾತುವಿಗೆ ತಿಕ್ಕು, ತೋಳೆ, ಒರೆಸು, ಬೆಳಗು, ಸ್ವಚ್ಚ ಮಾಡು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ನಾವು ಬೇಕಿಗೆ ಎದ್ದು ಮುವಿಮಾರ್ಜನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಬೆಕ್ಕು ಕೂಡ ಅದನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ದಿನ ನಾಲಗೆಯಿಂದಲೂ ಬಾಯೆಂಜಲು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ತನ್ನ ಪಂಜಗಳಿಂದಲೂ ಅದು ಮಾರ್ಜನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಗೃಹ್ಯಪಶುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅತಿ ಸ್ವಚ್ಚವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು “ಮಾಜಾಲ.” ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದು ಮಂಜರ, ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಜರೂ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಮಂಗು ಎಂದು ತ್ರೈತಿಯಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೂಡ ಮಂಜರದ ಒಂದು ರೂಪವೇ ಇರಬೇಕು.

ರಾಜೀನಾಮೆ ಎಂದು ನಾವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದ ರಾಜೀನಾಮೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ನಾಮ್ ಎಂಬ ಪಾರಸೀಕ ಪದ ಯಾವುದೇ ಲಿಖಿತ ದಾಖಿಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜೀ ಎಂಬ ಅರಬ್ಬೀ ಪದ ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಂದ, ಸಮ್ಮತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದು. ಹೀಗೆ “ರಾಜೀನಾಮ್” ಎಂದರೆ ವಾದಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು ಯಾವುದೊಂದು ವಿವಾದದಲ್ಲಿ “ರಾಜೀ” ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಬರಹಕ್ಕಿಳಿಸಿದ ಪತ್ರ, ಎಂದು ಉದ್ಯು ನಿಘಂಟುಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅದು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಾನ ಇಲ್ಲವೇ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಪತ್ರ, ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುತ್ತು ಬಳಸಿನ ತರ್ಕದಿಂದ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ಕಿರುಹಾಕುವ ಬದಲಿಗೆ ನೀವೇ ಸ್ವಂತ ಶಿಷ್ಯಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ಹಕ್ಕು ಬಿಡುವುದೆಂದರೆ ಒಂದು ತರಹದ ರಾಜಯಲ್ಲವೇ? ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ “ಇಸ್ತೀಫಾ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ರಜಾದ ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟೇ. ಅರಬ್ಬಿ ರಿಜಾದಿಂದ ವಿಕಾರಗೊಂಡ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆ ಮರ್ಚಿ, ಅನುಮತಿ, ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಅಪ್ಪಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಂದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ “ರಜಾ” ಎನ್ನುವುದು ಉದ್ಯುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಮೇಲಿನವರಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ರಜಾ ಎಂದು ಹೆಸರು ಕೊಡುವುದಾಯಿತು ಉದ್ಯುವಿನಲ್ಲಿ. ಅದು ಹಲ ಕೆಲವು ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ದಾಟಿತು. ಈಗ ಅದೊಂದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಕನ್ನಡದಂಥ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಹೃದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ರಜಾಕಾರರ ಹಾವಳಿ ಹೆಚ್ಚಿಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಕೇಳಿ ವರವರನ್ನು ರಜಾಕಾರ ಎಂದು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕರೆಯುವುದೂ ಇತ್ತು!

ರಜೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೊಟಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಹಿಂದಿಯ ಭುಟ್ಟಿ ಶಬ್ದದ ಒಂದು ರೂಪ. “ಭೋಡನಾ” ಎಂದರೆ ಬಿಡುವುದು. “ಭುಟ್ಟಿ” ಎಂದರೆ ಕೆಲಸದಿಂದ ಗೈರುಹಾಜರಿಯವುದು ಅಥಾತ್ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಬಿಡುಗಡೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಮರ್ಮವನ್ನು ನಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಮಗಿಂತ ಸುಲಲಿತೆವಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರು. ನಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆಲದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ತಲೆ ಶಬ್ದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬಲು ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ತರಹದ ಹರುವೆ ಸೊಟಿಗೆ ರಾಜಗಿರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಗೀರ್ ಎಂಬ ಪದವಿದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಆದು ಹರುವೆ, ಬಸಲೆ ಮೊದಲಾದ ಹಲ ಬಗೆಯ ಸೊಟಿನ ಪಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲವ ಹೆಸರು. ಆದರೆ ಇದು ಮೂಲತಃ ದಾವಿಡ ಪದದ್ದೆ ವಿಸರಣೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಮಲಯಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಚೀರ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೀರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೀರೆ. ಕರೆ ಎಂಬುದು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ತೊಪ್ಪಲು ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲವ ಪದಗಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾದರಿಗೆ, ಬಹುಶಃ ಉತ್ತಮ ವರ್ಗದ ತೊಪ್ಪಲು ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜ ಶಬ್ದದಿಂದ ವಿಶೇಷಿಸಿ ರಾಜಗೀರ್ ರಾಜಗಿರಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ.

೧೯೬

“ತುರುಕು ಕರೆದರೆ ಉಣಬಹುದಣ್ಣ” ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರು ಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ಶ್ಲೋಷ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತುರು-ಕರು (ಹಾಲು) ಕರೆದರೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಸುಲಭ ಎಂಬುದು ವಾಸ್ತವಾರ್ಥವಾದರೆ ತುರುಕು ಉಟಕ್ಕೆ ಕರೆದರೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಅಸಂಗತಾರ್ಥ ಹಾಸ್ಯವೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ - ನಿಷ್ಣಾವಂತ ಬಾಹ್ಯಣನ ಬಾಯಲ್ಲಿ. ಈ ಎರಡನೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುರುಕು ಎಂದ್ದ್ದು ಮುಸಲ್ಲಾನನಿಗೆ. ಇಂದಿಗೂ ಇತಿಹಾಸ ಓದಿ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಇತರರಿಗೆ ತುರಕನೆಂದರೆ ಮುಸಲ್ಲಾನನೇ. ನಿಜವೆಂದರೆ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿ ಗೆದ್ದು ಆಳಿದ ಮುಸಲ್ಲಾನರಲ್ಲಿ ತುರಕುರು (ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತುರು:ಕ ಎಂದೂ ಇದೆ - ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ತುರಷ್ಟುದ ಅಪಭ್ರಂಶ) ಒಂದು ಕುಲ ಮಾತ್ರ, ಅಫ್ಗಾನರು, ಮೊಗಲರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಹಲವರುಂಟು. ಇಂತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವಲಂಬಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರು ತುರುಕರೆನ್ನುವುದು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು. ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೆ ಬಹುಮನೀರಾಜ್ಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತುರುಕಾಣ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ವಿಜಯನಗರ ದಾಖಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ರಾಜಕೀಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಮ್ಮದರೇನೋ ಅರಬರು. ಆದರೆ ಅರಬರ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ವಿಸ್ತರಣೋತಾಹ ಸಿಂಧು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತಲುಪಿ ವಿಶ್ವಾಂತವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ನುಗ್ಗಿಬಂದು ಹೊಳ್ಳಿ ಹೊಡೆಯುವುದರಿಂದಾರಂಭಿಸಿ (ಗಜನಿ ಮಹಮ್ಮದ), ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ (ಫೋರಿ ಮಹಮ್ಮದ) ಮತ್ತು

ಕನಾಟಕದವರೆಗೂ ದಂಡುಗಳ ತುಳಿತದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತತ್ತರಗೊಳಿಸಿದ್ದು ತುಕ್ಕ ಮೂಲದ ಶಿಲ್ಜಿ ಹೊಗಲಬಿ ವರ್ಗೀರ ಕುಲಗಳವರು. ಹೀಗೆ ಇನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಥಮ ಪಾದದ ಕುಮಾರರಾಮ ಸಾಂಗತ್ಯ “ತುರುಕ ದಂಡಿಗ ಕಾಲುವಟ್ಟೆಯಾದುದು ಕಣಾಟಕ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತುರುಕರು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದೊಡನೆ ಏಕಾತ್ಮಕತೆ ಹೊಂದಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನ ಪಡೆದರು. ಮಹಮ್ಮದೀಯ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಈಚೆಗಿನ ಕಾಲದವು. ಮುಕ್ಕಲ ಎನ್ನುವ ತಿರಸ್ವಾರಾತ್ರೆಕ ಪದವೂ ಒಹಳ ಹಳೆಯದಲ್ಲ.

ಆದರೂ ತುರುಕ ಮುಂದಾಳ್ತನದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜ್ಯದ ಬಿರುಸನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತುರುಕನು ಮುಸಲ್ಲಾನನೆಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುವುದು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಬಂಗಾಲಿ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲೀಯರ್ ಹೋಶದ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ‘ತುರಷ್’ ಶಬ್ದ ಇಸ್ಲಾಂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ (ಸುಶ್ರುತ ಸಂಹಿತೆ, ವರಾಹಮಿಹಿರ ಸಂಹಿತೆ) ಅದು ಒಂದು ಜನಾಂಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಮತಾನುಯಾಯಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಸ್ಲಾಂ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೇ ತುರ್ಕರ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದ ಉತ್ತರ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಕುಲಕ್ಕೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಬದೆಲಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತುರಷ್ ಗಂಡ ಎಂಬೊಂದು ರಾಗವೇ ಇದೆ. ಇದು ತುರುಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಕೊಳೆಯನ್ನು ದೋತ್ತಿಸುತ್ತದೆ, ವಿದ್ವೇಷವನ್ನಲ್ಲ.

‘ವಿಲಾಯತಿ’, ‘ಯವನ್’ ಹೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಹಾಗೆ ‘ತುರುಕ್’, ‘ತುರಷ್’ ಶಬ್ದಗಳೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವದೇಶಿ ಅಲ್ಲದವು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ತುರುಕಬೇವು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹೊರಗಿನ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದ ಬೇವಿನ ಜಾತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಲೋಬಾನಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ‘ಯವನ್’ ಎಂಬೊಂದು ಹೆಸರಿದ್ದ ಹಾಗೆ ‘ತುರಷ್’ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ‘ಹಾಲು ಮಡ್ಡಿ’ಯಂಬ ಸುಂದರವಾದ ಹೆಸರುಂಟು). ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಟ್ಟು ‘ವಿದೇಶಿ’ಯಂದೇ ಹೊರತು ಲೋಬಾನದ ಮರ ತುಕ್ಕ ಜನರ ಮೂಲಸ್ವಾನವಾದ ದೂರ ಉತ್ತರದ ಸ್ವೇಷ್ಟಿ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆಂದಾಗಲಿ ಅರಬಸ್ವಾನ ಅಥವಾ ಆಫ್ರಿಕದಿಂದ ಅದನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಂದು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದವರು ತುರಗಾರಾಧ ವೀರರಾದ ತುರ್ಕರೆಂದಾಗಲಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದು. ಲೋಬಾನಕ್ಕೆ ‘ತುರಷ್’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸುಶ್ರುತ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೇ ತುರುಕರು ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿಯರಾಗಿ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಷ್ಟೆ?

ಅಗ್ನಿಸ್ತಗಳಿಂಬವು ನಮ್ಮ ಪುರಾಣಕಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಈಗಿನ ಬಂದೂಕು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಚೀನರಲ್ಲಿದ್ದವೆಂದು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದರೂ ಈಗ ಈ ಅಗ್ನಿಸ್ತಗಳಿಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿಯವಾಗಿರುವುದು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ. ಇಂದು ಅಗ್ನಿಯಾಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಾದರೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಚಲಿತ ಪದಗಳು ಮಧ್ಯಪೂರ್ವದವಾಗಿವೆ. ಬಂದೂಕು ಅರಬೀ ಪದ, ತುಪಾಕಿ ತುಕ್ಕ ‘ತುಪಕ್’ನ ಕನ್ನಡ ರೂಪ. ಹೋಪ್ ಹೂಡ ತುಕ್ಕಯೇ. ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿವೆಯಂದರೆ ತುರ್ಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರೆಂದರ್ಥ. ಆದರೆ ಕೆಲ

ಶತಮಾನಗಳೊಳಗೆ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವದವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಫಿರಂಗಿ ಶಬ್ದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ‘ಫಿರಂಗಿ’ಯೆಂದರೆ, ಮೂಲತಃ ಘಾನ್ಸಿಗೆ ಆರಬ್ಬಿ ಹೆಸರಾದ ಘಾಂಕ್ (ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರಿದೆ) ಎಂಬುದರ ಪಾರಸೀಕ ರೂಪವಾದ ‘ಫರಂಗ್’ ಇನ ಉದ್ದರ್ಶ ರೂಪ. ‘ಫಿರಂಗಿ’ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದದ್ದು ‘ಫಿರಂಗಿ’. ಆದರೆ ಉದ್ದರ್ಶ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಫಿರಂಗಿಗೆ ಪ್ರೇಂಚ್ ದೇಶ, ಪ್ರೇಂಚ್ ಮನುಷ್ಯ ಎಂಬರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಪೋಚುಗೀಸರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರೇಂಚರು ಮತ್ತು ಅಖಿಲ ಯುರೋಪ್ ನಿವಾಸಿಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ ಹೊರತು ತೋಪು ಎಂಬರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅದು ದಕ್ಷಿಣದ ದ್ವಾರಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಂತಯು ದ್ವಾರಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತರವಾಗಿ ಪ್ರೇಂಚರು ತೋಪಿಯನೆಗಳ ಸಲಹಿಗಾರರಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದ ಕಾರಣವೆನ್ನಬೇಕು. ಬಹುತರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಆಗ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅರಸರೇ (ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಇತ್ಯಾದಿ) ಪ್ರೇಂಚರ ತಜ್ಫುತ್ತವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡವರು. ಹೀಗೆ ಪ್ರೇಂಚರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದ ಈ ಅನ್ತಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿತಷ್ಟೆ.

ಪ್ರೇಂಚರೇ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಾದ ಪೋಚುಗೀಸರು ತಂದ ನವಜಗತಿನ ಪರ್ಯಾಯಿ, ಅನಾನಾಸು ಹಣ್ಣುಗಳೂ ‘ಪರಂಗಿ’ಯೆಂಬ ಉಪಾಧಿಗೆ ಭಾಗಿಗಳಾದವು. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಫಿಲಿಸ್ ಎಂಬ ಲೈಂಗಿಕ ರೋಗವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದವರೂ ಬಿಳಿಯರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಲೆಮಾರುಗಳವರೆಗೆ ನೆನಪಿಸುವಂತೆ ಆ ರೋಗ ಫರಂಗಿ ರೋಗ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ.

ಶೌಯುಕ್ತೋ ಕಲೆಗೋ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿರಲಿಲ್ಲ. ‘ಭಳರೇ’, ‘ಭಾಪುರೇ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಭಳರೇ’ (ಹಿಂದಿ – ಭಲಾ = ಒಳ್ಳಿದು), ಭಾಪುರೇ (ಬಾಪ್ = ಅಪ್ಪಾ!). ಆದರೆ ವಿದೇಶಿ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಶಬ್ದವೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ತಟನೆ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಳಸುವುದು ಜನರ ಸ್ವಭಾವ. ಹೀಗೆ ಈ ಹಳೆ ಪದಗಳು ಮೂಲ ಸೇರಿ ಬದಲಿಗೆ ‘ವಾಹ್ವಾ!’, ‘ಶಭಾಸ’ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನವಾದವು. ಎರಡೂ ಪಾರಸೀಕ ಪದಗಳು. ‘ವಾಹ್’ ಎಂಬುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಶಂಸಾಸೂಚಕ ಅವ್ಯಯ. ಆದರ ಪುನರುಚ್ಚಿ ‘ವಾಹ್ವಾಹ್’. ಅದು ನಮ್ಮ ಬಾಯಲ್ಲಿ ವಾ-ವಹವ್ವಾ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿಯೂ ವಿಕೃತವಾಗುವುದುಂಟು. ‘ಶಭಾಸ’ ಪಾರಸೀಕ ಶಾದೋಬಾಶ್, ಶಾಹೋ-ಬಾಶ್ ಎಂಬುದರ ಸಂಕ್ಷೇಪ. ಅರ್ಥ ಸುಖವಾಗಿರು! ಸಂತೋಷವಾಗಿರು! (ಶಾದೋ = ಸಂತೋಷ, ಶಾಹೋ = ಹಿರಿದು, ಶ್ರೇಷ್ಠ; ಬಾಶ್ = ಇರು, ಆಗಿರು).

೧೧೨

ದುರ್ಯೋಧನ, ‘ದುಶ್ಂಸನ’ ಮೋದಲಾದ ಕೌರವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಯಾರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಂಥಾ ಹೆಸರಿಡುವುದುಂಟೆ? ಇದಕ್ಕೆ ‘ದುಷ್ಪ’, ‘ದುಜನ’ ಮೋದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಪರಿಚಯ ದಿಂದ ದುರ್-ದುಸ್ – ಉಪಸರ್ಗಗಳು ‘ಕೆಟ್ಟ’ ಎಂಬರ್ಥ ಸೂಚಿಸುವಂಥವು ಎಂಬ

ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಾರಣ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದುರ್, ದುಸ್ ಉಪಸರ್ಗಗಳು ಕೆಟ್ಟು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದುಂಟಾದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ‘ಕಷ್ಟದಿಂದ’ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ದುಷ್ಪರ್ಮ ಎಂದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವೆಂದು ಅರ್ಥವಾದರೂ ದುಷ್ಪರ್ ಎಂದರೆ ಕಷ್ಟದಿಂದ (ದು:ಶೀನ) ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅರ್ಥಾತ್ ಕರಿಣ ಕಾರ್ಯವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ‘ದುರೋಧನ’ ಎಂದರೆ ಇವನ ಸಂಗಡ ಹೋರಾಡುವುದು (ಯೋಧನ) ಬಲು ಕಷ್ಟ, ಅರ್ಥಾತ್ ಇವನು ಮಹಾಶೂರ ಎಂದು ತಾತ್ತ್ವಿಕ. ‘ದುರಾಸನ’ ಎಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಶಾಸನ ಮಾಡುವುದು, ಇವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇವನು ಅಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠ, ಶೂರ ಎಂದರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದುರೋಧನನಿಗೆ ಸುಯೋಧನ (= ಚೆನ್ನಾಗಿ(ಸು) + ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವ) ಎಂದೂ ನಾಮಾಂತರವಿದೆ. ಕನಾರ್ಚಿಕದ ರಾಜರಲ್ಲಾಭ್ನಿಗೆ ದುರ್ವಿನಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟು. ಅವನನ್ನು ವಿನೀತನನ್ನಾಗಿ (= ವಿಧೇಯನಾಗಿ) ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅವನು ಬಡಪಟ್ಟಿಗೆ, ಬಗ್ಗಿ ನಡೆಯುವವನಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಮ (= ಗಮಿಸಲು, ಹೋಗಲು ಕಷ್ಟವಾದದ್ವು), ದುರ್ಭರ (ಧರಿಸಲು, ಸಹಿಸಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದದ್ವು) ದುರ್ಜಯ (ಜಯಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದವ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ದುರ್-ದುಸ್ ಉಪಸರ್ಗಗಳಿಗೆ ‘ಹೀನ’ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದೆ. ದುರ್ಬಲ ಇದಕ್ಕೊಂಡು ಉದಾಹರಣೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ತದ್ದಿರುದ್ಧವಾದ ಸು ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟೇ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ (ಸುಶೀನ) ಎಂಬರ್ಥಗಳುಂಟು. ಸುಜನ ಎಂದರೆ ಒಟ್ಟೇ ಮನುಷ್ಯ. ಸುಲಭ ಎಂದರೆ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಸಿಗುವಂಥಾದ್ದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಬಹುದ್ದು. ‘ಸುಲಭಾ ಮೈತ್ರೇಯಿ’ ಎಂಬ ವ್ಯೇದಿಕ ಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯಿದ್ದಳು. ‘ಸೂಲಭಾ’ ಎಂದು ಈಗಲೂ ಹಂಗಸರಿಗೆ ಹಂಗಸರಿಡುವುದುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಕೈವಶವಾಗುವವಲೇಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ ಕೆಟ್ಟರಿ! ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಯೋಗ್ಯಾತ್ಮಾ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ತುಳಸಿಗೂ ‘ಸುಲಭಾ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ.

ಮುಂದೆ ಬರುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ‘ಒಟ್ಟೇ’ ಎಂಬ ಗುಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ‘ಸು’ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕು- ಉಪಸರ್ಗ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಹೂಡ ಕೆಟ್ಟ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲ, ಕ್ಷುದ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂದಾಸೂಚಕ ಉಪಸರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಕುಕರ್ಮ, ಕುಕರ್ವಿ, ಕುವಾತ್ರೆ ಕೆಟ್ಟ ಎಂಬರ್ಥಯುಕವಾಗಿದೆ. ಕು-ಚೀಲ ಎಂದರೆ ಹರಕು ಬಟ್ಟ (ಚೀಲ)ಯವ. ಕು-ನದಿ ಎಂದರೆ ಕ್ಷುದ್ರ, ನದಿ, ಹಳ್ಳ. ಕುಮಾರ ಎಂದರೆ ಮಗ, ಮಹುಗ ಎಂಬರ್ಥ ನಮಗೆ ಗೂತ್ತು. ಆದರೆ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಕೆಲವರ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಟ್ಟ, ದುರ್ಬಲ ಎಂಬ ಭಾವಚೇ ಮೂಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ. ‘ಕುಮಾರ’ ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕ ಕಾರಣ (ರೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ)ಗಳಾಗಿ ಸಾಯುವವ!

ದುಷ್ಪಾರ್ಥ ಕೊಡುವ ಉಪಸರ್ಗವಾಗಿ ‘ಕು’ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಕಾರಾದಿಯಾದ ಕು: ಶಾಕದ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಇವೆ. ಕು: ಪದಾರ್ಥ ಎಂದರೆ ಲೆಕ್ಕಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕ್ಷುದ್ರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ತುಚ್ಛೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ‘ಕು’ ಎಂದರೆ ‘ಯಾರು’ ಎಂಬರ್ಥದ ಸರ್ವನಾಮದಿಂದಲೇ ಹೊರಟಿವೆ ಎಂದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.

ನಾವು ಯಾರಿಗಾದರೂ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ತೋರಿಸಬೇಕಾದರೆ “ಯಾರೋನೋ ನೀನು?” ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆ ‘ಕಃಪದಾರ್ಥ’ (ಯಾವ ಸರಕೋ) ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಗಣಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಕಾಪುರುಷ ಎನ್ನುವಾಗ ಕೆಟ್ಟವನೂ ಹೌದೂ, ಕ್ಷಲ್ಲಕನೂ ಹೌದು. “ದ್ಯೇನ ದೇಯಮಿತಿ ಕಾಪುರುಷ ವದಂತಿ” ದ್ಯೇವ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವವರು ಕಾಪುರುಷರು ಎಂದು ಭರ್ತ್ಯ ಹರಿ ಹೇಳುವಾಗ ಕ್ಷದ್ರ ಪುರುಷ, ಕೃಲಾಗದವನ್ನು, ಸಾಹಸಹಿನ ಎಂಬುದೇ ‘ಕಾಪುರುಷದ’ ಅರ್ಥ. ಎಂಥಾ ಮನುಷ್ಯ ಈತ ಎಂದಂತೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕದನ್ನ ತಿನ್ನಬೇಕಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಎಂಥದೋ ಅನ್ನ, ಅಂದರೆ ರಷಹಿನ ರುಚಿನ ಅನ್ನ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮವೊಂದು ಉಪಸರ್ಗದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ, ತಿರಸ್ಕಾರ ಸೂಚಿಸುವ ಬಲವಾದ ವಾಗಾಯುಧವಾಗುವುದೋಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಇದೇ ಸಂಸ್ಕತ ಸರ್ವನಾಮದ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ ರೂಪ ಕಿಂ ಎಂದು. ಇದನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪ ತುಚ್�ೀಕಾರದೊಡನೆ ಬಳಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂದರೆ ಕಿನ್ನರ, ಕಿಂಪುರುಷ. ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಜನಾಂಗಗಳಿವು. ಕಿನ್ನರ ಎಂದರೆ ಕುದುರೆಯಂಥ ಮುಖಿ, ಮನುಷ್ಯರಂಥ ಮೈಯವರು. ಕಿಂಪುರುಷರೆಂದರೆ ಕುದುರೆ ಮೈ, ಮನುಷ್ಯ ಮುಖಿದವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕಿಂ (= ಏನು) ನರರು, ಕಿಂ (= ಏನು) ಪುರುಷರು, ಎಂಥವರೋ ನರರು!

ವಾನರ (ಮಂಗ) ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಎನ್ನುವವರಿದ್ದಾರೆ. ನರೋ ವಾ (ಮನುಷ್ಯನೋ ಇನ್ನೇನೋ) ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅವರದು. ಆದರೂ ಬಹುಶಃ ಆದು ವನರ್ (ವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು) ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯೇ ಸಾಧುವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಗರಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲ್ಯಂಗಿಕ ಮತ್ತು ಆಹಾರದ ಅವಶೇಷದ (ಮಲ) ವಿಸರ್ವನೆಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸಭ್ಯರು ಮರಸಿ ಹೇಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಚಚಿಸದೆ ವಿಸರ್ವನಾ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸಭ್ಯ ವಾಸ್ತಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಮಾಷೆಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಳು ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದ ಮತ್ತು ನಾಮಪದವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರು ಅಸಹ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಭ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆದು ಎಷ್ಟು ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದರೆ ‘ಹೇ ಲತಾ ಹೋಮಲಾಂಗಿ’ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಲೇಬಾರದೆಂದು ವೈಯಾಕರಣ ಕೇಶಿರಾಜ ಆದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಡಲೇಬೇಕಾದರೆ ಮಲ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕತ ಪದವನ್ನಾದರೂ ಬಳಸಿದರೆ ನಾತ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ! ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಭ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶೌಚಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನುತ್ತೇವೆ. ‘ಶೌಚ’ ಎಂಬುದು ಶುಚಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಶುಚಿತ್ವ ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ದೇಹವನ್ನು ಶುಚಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಯೋಗ ತಪ್ಪಲ್ಲವನ್ನಿ. ಆದರೆ “ಅವನ ಶೌಚ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಹೋದಿ?” ಎನ್ನುವಾಗ ಈ ‘ಶುಚಿತ್ವ’ವೇ ‘ಹೇಲು’ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವ ಆಭಾಸ ನೋಡಿ! ಸಂಸ್ಕತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಶೌಚ ಕೊಪ (ಮಲ ವಿಸರ್ವನೆಯ ಹೊಂಡ) ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಶೌಚ ಸ್ವಲ್ಪ ದುರ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಇಡುಗಿಸುತ್ತದೆ! ಕನ್ನಡದಲ್ಲಂತೂ ಈ ಪದದ ಮೂಲಾರ್ಥವೇ ಹೋಗಿ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ ನೆಲೆಗೊಂಡುಬೆಟ್ಟಿದೆ. ‘ಶೌಚ ತಿನ್ನು’,

‘ಶೌಚ ಬಳಿ’ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಭಾಷಾರೂಢಿಗಳು ಶುದ್ಧವನ್ನು ಅಶುದ್ಧ ಮಾಡಬಲ್ಲವು.

ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಇನ್ನೂ ತುಸು ಕೆಳ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ತಂಬಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಎಂಬುದು ಹಿಂದೆ ಮಲ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ದೂರಕ್ಕೆ ನೀರ ತಂಬಿಗೆಯೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಟಾಚ್‌ಡ್ ಬಾತ್‌ರೂಂ, ಕಮೋಡ್‌ಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನೆನಷಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. “ತಂಬಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಗಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ವೈದ್ಯರಿಗೆ ತಕರಾರು ಹೇಳುವಾಗ “ತಂಬಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು” ಎಂಬ ಅಪೂರ್ವ ಕ್ರಿಯೆ ನಾಮಪದವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದವರು ಬಳಸುವ ಸುತ್ತುಕಾಟಿನ ಮಾತುಗಳು. ಅವರು ವಿಸರ್ಜನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಎತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಕೂಡ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೆಡೆ “ಬಯಲು ಕಡೆಗೆ ಹೋದ್” ಎಂದರೆ ಕೆಲವೆಡೆ (ಉದಾ: ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ) ‘ಗುಡ್ಡೆಗೆ (= ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ) ಹೋದ್’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ‘ಬೈಲುಕಡೆ’ ಮತ್ತು ‘ಗುಡ್ಡೆ’ ಎಂಬುವೇ ಹೇಲು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವಂತಾಯಿತು. ಶಬ್ದಗಳ ನಡತೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಚಿತ್ರ ಅಲ್ಲವೇ?

೧೧೮

ಒಳ್ಳೆ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಪದಗಳು ತಮ್ಮ ದುರ್ದ್ವವದಿಂದಲೋ ಏನೋ ದುಷ್ಪಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಸಂಗತಿ. ಈಗೀಗ ಪತ್ರಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದ ಅಕರ್ಮಣ್ಯತೆ ಅಧಿಕಾ ದುಷ್ಪಾರ್ಥಣ್ಯತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ವೈಶಿರಿ ಎಂಬ ಪದ ತುಂಬಾ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಜನತಾ (ಅಧಿಕಾ ಕಾಂಗ್ರಸ್) ಸರಕಾರದ ‘ಆಡಳಿತ ವೈಶಿರಿ’, ಇಂಥಿಂಥಾ ಅಧಿಕಾರಿಯ ‘ಕಾರ್ಯವೈಶಿರಿ’ ಇತ್ಯಾದಿ.

‘ವೈಶಿರಿ’ ಶಬ್ದದ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿ ಸಂದಿಗ್ಧವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಉಪನಿಷತ್ತು, ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಪದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಲ್ಲ, ವಾಕ್ಯ (ಮಾತು)ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ವಾಕ್ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಾಗ್ದೇವತೆಯನ್ನು ಅದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಕ್ನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಉಸಿರಿನ ಪ್ರಥಮ ಚಲನೆಯಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಅದು ಸ್ವಷ್ಟ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ವ ಅಧರ್ ಕೊಡುವ ಪದ ಅಧಿಕಾ ವಾಕ್ಯದ ಉನ್ನೇಷಣ ಅಧಿಕಾ ಉಚ್ಚಾರ ವಾಗುವವರೆಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ (ಪರಾ, ಪಶ್ಯಂತಿ, ಮಧ್ಯಮಾ ಮತ್ತು ವೈಶಿರಿ) ಕೊನೆಯ ಹಂತವೇ ವೈಶಿರಿ. ಒಟ್ಟಾರೆ ವಾಣಿ, ಭಾಷಣ ಎಂದೂ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಮಾತೆಂದೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಿನ ಚಾತುರ್ಯವೆಂದೂ ಈ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅನಂತರ ಅಧರ್ ಉದಾತ್ತತ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಂದ್ರಿಯವಾಗಿ ‘ವಾಗ್ವಯಿರೀ ಶಬ್ದರೂರೀ’ (ಮಾತಿನ ಚಮತ್ವಾರ, ಶಬ್ದಗಳ ಧರ್ಬಧರ್ಬ) ಎಂದು ಬರೇ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮರುಖುಗೊಳಿಸುವ (ಒಳಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹುರುಳಿಲ್ಲದೆ) ರೀತಿಗೆ ವೈಶಿರಿಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲಾಯಿತು.

ಆದರೂ ವೈಶಿರಿಯೆಂಬುದು ಮಾತಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಈಚೆಗಿನವರೆಗೆ ಸಲ್ಲಿತಿತ್ತು. ವೈಶಿರಿಯೆಂಬುದು ಚಮತ್ವಾರ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಅದನ್ನು ಮಾತಿನಿಂದ ಕೃತಿಗೆ ಎಳೆದರು. ಕಾರ್ಯ ವೈಶಿರಿ, ಆಡಳಿತ ವೈಶಿರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಚಾತುರ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಸಲುವಳಿಯಾದದ್ದು ಈಗ ಕೆಲ ದಶಕಗಳೊಳಗಿನ ಮಾತು. ಯಾಕೆಂದರೆ,

ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬೃಹತ್ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ‘ಕಾರ್ಯವೈರಿ’ಯ ದಾಖಲೆ ಇಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗಾದ ಮೇಲೆ ಅದು ಕಾರ್ಯದ ಅಥವಾ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿನ ಧೂರ್ತತನ (ಚತುರ = ಧೂರ್ತ) ಕೂಡ ಕಡೆಗೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತತೆಗೂ ಅಭಾವುಯಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಗಳೊಡಗಿ ಈಗಂತೂ ದೇವಿ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಬಹುದೂರ ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಅನಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ.

ಹೀಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವೆಂದರೆ ಕಾರ್ಯಕ, ಕಾರ್ಯಕ, ಸಂಸ್ಕರಣದಲ್ಲಿ ಶಾರೀರಿಕ, ದೈಹಿಕ (ಕಾರ್ಯ = ದೇಹ) ಎಂದಷ್ಟೇ ಪರಿಮಿತಾರ್ಥ ಹೊಂದಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಏರ್ಶೈವ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಘನತೆಗೇರಿಸಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ, ಶಿವಾರ್ಥಣ ಭಾವದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೇ ಕಸುಬಿನಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಕಾರ್ಯಕ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ ಅದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳೆಂಬುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಉದಾತ್ತ ಅರ್ಥ ಹೊಂದಿದ ಪದವನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ದುಷ್ಟ ವೃತ್ತಿ, ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ, ಮರೆಮೋಸ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಬಿಟ್ಟುದು ಅರ್ಥಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಎಂಬುದು ಪರಿಷತ್ ನಿಘಂಟು ಕೊಡುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ಶಬ್ದಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಒಲವಿಗೆ ಲಕ್ಷಣವೈತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷುಲ್ಲಕೆನನ್ನು “ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಇದ್ದೀ ಬಿಡು” ಎನ್ನವಾಗ, ಅಸಜ್ಜನನನ್ನು “ಸಜ್ಜನ್” ಎನ್ನವಾಗ (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ Gentleman ಶಬ್ದವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು), ಬೇಗಳನ್ನು ‘ಅಶೀರ್ವಾದ’ ಎನ್ನವಾಗ ನಾವು ಲಕ್ಷಣವೈತ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಹೆಡ್ಡನನ್ನು ‘ಭೂಪತಿ’ ಎನ್ನುವುದು, ಯಾವುದಾದರೂ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ವಿಲಕ್ಷಣ ವರ್ತನೆ ಅಥವಾ ವೇಷವನ್ನು ‘ಅವಶಾರ’ ಎನ್ನುವುದು ಇದೇ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ‘ವೈರಿ’ ಮತ್ತು ‘ಕಾರ್ಯ’ದ ಹಾಗೆ ಕಾರ್ಯಂ ಆಗಿ ತಮ್ಮ ಉದಾತ್ತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗಂಡಾಂತರ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಿಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಮೊದಲಾದ ನೆರೆಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ (ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕವಿಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ ಇದೆ) ಇಂಥ ವಿವರೀತವೈತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ.

ತದ್ದರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಾಣಾಕ್ಷ ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು “ಬಾಣಾಕ್ಷನಾದ ರಾಜಕಾರಣ”, “ಬಾಣಾಕ್ಷನಾದ ಅಧಿಕಾರಿ”, ಆಡಳಿತಗಾರ, ಎಂದೆಲ್ಲ ವರ್ಣಸುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಇದು ಸಂಸ್ಕರಣದೇ ಹಲಗಾಲ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಬಾಣ ಎಂದರೆ ಶಾಣ (ಮಸೆಗಲ್ಲ)ದ ಒಂದು ರೂಪ; ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಣಹಿಡಿದ ಆಯುಧವೆಂದೂ ಅರ್ಥ ಇದೆ. (ಉದಾ: ಬಾಣದಿಂದ ಕೊರೆ), ಆಕ್ಷ = ಕಣ್ಣ. ಹೀಗೆ ಬಾಣಾಕ್ಷ ಎಂದರೆ ಚುರುಕು ಕಣ್ಣನವ. ಇದು ನಾನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ. ಇದು ವಾದಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ನಿಜವಾಗಿದ್ದದ್ದಲ್ಲ. ಬಾಣಾಕ್ಷ ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು, ಮರಾಠಿಯವರು ಅದನ್ನು ಬಾಣಕ್ಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ವಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಂತೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ

ಚಾಣಾಬ್ಯು, ಚಾಣಾಕ್ಕೆ ಎಂಬೆರಡು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಚಾಣಕ್ಕನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಧೂರ್ತತನವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ಚಾಣಾಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ರೂಪಕ್ಕೆ ದೂರದರ್ಶಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಇರಾದೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತರ್ಕಸಬಲ್ಲವ, ಜಾಣ ಎಂಬರ್ಥಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಚಾಣಕ್ಕನಿಗೆ ಆರೋಪಿಸಲಾದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಕಬುದ್ಧಿಯೂ ಚಾಣಾಕ್ಕನಿಗೆ ದಾಟಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪುಣ್ಯ! ಆದರೆ ಜಾಣ, ಜಾಣತನ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಬುದ್ಧಿವಂತಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳು ಚುರುಕು ತಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೂ ನೈತಿಕ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥ (neutral) ಅಥ ವನ್ನಷ್ಟೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವಲ್ಲವೆ? ಚುರುಕುಮತಿಯವರೆಲ್ಲ ಸಂಭಾವಿತರಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ ತಾನೆ?

ಅಂದ ಹಾಗೆ ಚಾಣಕ್ಕೆ ಎಂದರೇನು? ಅದು ಆ ಮಹಾ ರಾಜಕಾರಣೆಯ ಅಂಶಿತ ನಾಮವಲ್ಲ. ಅಂಶಿತ ನಾಮ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನೆಂದು. ಚಾಣಕ್ಕೆ ಅವನ ಕುಲನಾಮ. ಚೆಣ, ಚಣಕ ಎಂದರೆ ಕಡಲೆ. ಚಾಣಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಕಡಲೆ ಗದ್ದೆಯ ಒಡೆಯ ಅಥವಾ ಅದರ ಸಮೀಪ ಮನೆಯುಳ್ಳವನೆಂದೆ? ಯಾಕಾಗದು? ನಮ್ಮೆಲ್ಲ 'ಬಸರೀಗಿಡದ', 'ಕದಂಬ', 'ತೋಂಟದಾಯ' ಎಂದೆಲ್ಲ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳಿಲ್ಲವೆ?

ನಾವೀಗ ನಮ್ಮೆ ಹಿಂಗಾರಿ ಮತ್ತು ಮುಂಗಾರಿ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಮಳೆಗಾಲಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಮಾನ್ಯನ್ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸತೋಡಿದ್ದೇವಲ್ಲವೆ? ಅದು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದವೇ ಅಲ್ಲ; ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು ಪೋಚುಗೀಸರ ಮೋನ್ಶಾಂಕ್ (moncao) ಪದವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ಪೋಚುಗೀಸರು ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮೌಸಿಮ್ ಎಂದಿದ್ದದ್ದನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಗೆ ಅರಬ್ಬಿಯಿಂದ (ಅರಬ್ಬಿ-ಮೌಸಿಮ್) ಬಂದದ್ದು. ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ "ಮೌಸಿಮ್" ಎಂದರೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಯಿತುಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರ ವಾದದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರಗೆ ನೈಮ್ಯತ್ವದಿಂದ, ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್‌ವರಗೆ ಈಶಾನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಬೀಸುವ ಹಿಂಡೂಷಾಗರದ ಗಾಳಿಗಳ ಗುಂಟ ಅರಬರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಹಾಯ್ದು ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲಯ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವದೇಶಗಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಸುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಈ ಗಾಳಿಗಳ ಗುಂಟ ಸಾಗಿದರೆ ಕರಾವಳಿಯ ಗುಂಟ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ನೂರಾರು ಮೈಲು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೋಚುಗೀಸರು ಆಫ್ರಿಕದ ಕೇಪ್ ಆಫ್ ಗುಡ್ ಹೋಪನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಏಶಿಯದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬರಲು ಹವಣಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಈ ಗಾಳಿಗಳ ಗುಟ್ಟಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಮಲಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ಗಾಳಿಗಳ (ಅಂದರೆ ಮೌಸಮ್ಯಗಳಿಗೆ = ಯಿತುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಗಳ) ಅರಬ್ಬಿ ಹೆಸರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು ಎಂಬ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಈ ಪದ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

೧೧೯

ಶಬ್ದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಸೋಜಿಗೆ. ಒಂದು ಶಬ್ದ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಏತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ

ವಾಗಿಯೂ ಅದಕ್ಕೇ ಸಂಬಂಧಿತವಾದ ಹತ್ತಿರದ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಸಾರ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿತವಲ್ಲದ ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಶಬ್ದ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ, ಯಾಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವಾ.

ಕನಾರಟಕದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊಜ್ಜ್ ಎಂಬ ಪದ ಸತತವರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕಿಯೆ, ಅದರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಭೋಜನ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುತರವಾಗಿ ತುಳು ಜನರಲ್ಲಿ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರಲ್ಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕನ್ನಡ ಮನೆಮಾತಿನ ನೆರೆಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ತಡಕಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭೋಜ್, ಭೋಗದ ತದ್ವಾವ. ಅರ್ಥ : ಉಂಟ, ಉಂಟದ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ದೇವರಿಗಿಡುವ ನೈವೇದ್ಯ. ಹೊಜ್ಜ್ ತಿನ್ನ ಅಂದರೆ ಉತ್ತರಕ್ಕಿಯೆಯ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಎಂಬೀ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಹೊಜ್ಜ್ ಎಂಬುದು ಅಪರ ಕರ್ಮದ ಉಂಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅನಂತರ ಉತ್ತರಕ್ಕಿಯೆಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲತೊಡಗಿತೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಸರಿ. ಅದರೆ ಕನ್ನಡದ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಆ ಜಿಲ್ಲೆಗೇ ತಗಲಿರುವ ಶಿವಮೋಗ್ಗಾದಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತುಳು ವಲಸೆಗಾರರಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಉತ್ತರಕ್ಕಿಯೆಗಳಿಗೆ ಹೊಜ್ಜ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಈಚೆಗೆ ಚರಣಸಿಂಗರ ಮರಣದ ನಂತರ ಅವರ ಅಪರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸುದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಗ, ಭೋಜ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ನಾನು ಚಕ್ಷಿತನಾದೆ. ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸೀಖರಲ್ಲಿಯೂ ಇವೇ ಶಬ್ದಗಳು ಇವೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಹಿಂದೀ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಉತ್ತರಕ್ಕಿಯೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭೋಗ, ಭೋಜ ಶಬ್ದಗಳು ನೈವೇದ್ಯ, ಭೂರಿ ಭೋಜನಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರೆ ಹತ್ತಿರದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಯಾಕೆ ಜನಜನಿತವಾಗಿಲ್ಲ? ಉತ್ತರದಿಂದ ಒಂದು ಕಪ್ಪೆ ಜೀಗಿತ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕರಾವಳಿಗೆ ಹೊಜ್ಜ್ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಇಂಥದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಸಂಕ. ಅರ್ಥ ಚಿಕ್ಕ ಸೇತುವೆ, ಅರ್ಥಾತ್ ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ 'ಪೂಲ್' (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ bridge, culvert). ಇದೂ ಕರಾವಳಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇತರ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಉಡುಪಿಯ ೧೫-೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಂಕಟು (ಕಲ್ಲಿ ಸಂಕಟು) ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಈಗದನ್ನು ಕಲ್ಲಿಂಕ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕ್ಷೇಪಿಕ ಸಾಂಕ್ಷಯ ಎಂದೂ, ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಖ್ಮಾ ಎಂದೂ, ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೋ ಎಂದೂ ಅದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಲಾಕುರರ ಮನೆಯಿಂದ ಕಲಕತ್ತೆಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಜೋಡಾ ಸಾಂಕೋ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ಅರ್ಥ : ಜೋಡುಸಂಕ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಂಕ್ರಮ = ದಾಟ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿರುವ ಸಾಧನ ಎಂಬುದು ಅದರ ಮೂಲ. ಅದರೆ ಕನಾರಟಕದ ಬಾಕಿ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೇ ಅದು ಹೇಗೆ ಹಾರಿ ಬಂತು? ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗೆ ನಾಯಿಯೆಂಬುದಲ್ಲದೆ ಗಂಡಿಗೆ ಹೊಗ, ಎಂದೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಗ್ಗಿಯೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು. ತುಳಿವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಿತ್ತಾಗಿ ಈ ಪದ

ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹರಿಜನ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕೊರಗರಲ್ಲಿ ಮಡುಗರಿಗೆ ಬೋಗ್ರು ಎಂದೂ ಮಡುಗಿಯರಿಗೆ ಬೋಗ್ರಿಯೆಂದೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಭೋಧನೆ ಇದೆ. ದಲಿತ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಕೀಳೆಣಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ರಕ್ತಗತವಾಗಿದೆಯಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಸಾಕ್ಷಿ; ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಯಾವುದೊಂದು ಸಂಭಾವ್ಯ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟ ಹೆಸರನ್ನಿಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬೋಗ್ನು, ಬೋಗ್ರು ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಡಾ. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿಯವರು ‘ಕನಾರಟಕದ ಏರಕ್ಕೆತ್ತಿಯರು’ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ದೇವರ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮನ್ನು ಆ ದೇವರ ನಾಯಿಗಳಿಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು (ಅನು-ನಾಯಿಗಳು) ವರ್ಗೀಯ್ಯ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳತ್ತಾರೆಂದು ದಾವಿಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತುಳುನಾಡಿನ ಬೋಗ್ರಗಳೂ ಈ ವರ್ಗೀಯ್ಯಗಳೂ ಒಂದೇ ಎಂದಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಗೀಯ್ಯ, ಬೋಗ್ರು ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಅದು ವ್ಯಾಘ್ರ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದ ತದ್ವಾವ. ವ್ಯಾಘ್ರ = ಹುಲಿ. ವ್ಯಾಘ್ರ-ಬಾಘ-ಬಗ್ಗೆ-ಬೋಗ್ರು. ನಾಯಿ ಎಂದರೆ ‘ನ್ಯಾಮಸಿಂಗ್’ ತಾನೆ! ಈಗಿನವರು ನಾಯಿಗಳಿಗೆ Tiger ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಹಿಂದಿನವರು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ನಾಯಿಗಳಿಂದು ಹೆಸರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು!

ನಾಯಿಗಿರುವ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೆಸರು ಕುಕೂರ ಅಥವಾ ಕುಕ್ಕುರ. ಇದು ದ್ವಾರಾವಿಡದ ಬಹುತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಗೂರೆ, ಕೂರೆ ಎಂಬ ಅನುಕರಣ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಬಹುದಾದ ಪದವೆಂದು ಗಣಸಲಾಗಿದೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕು ಎಂಬೊಂದು ಹೆಸರು ನಾಯಿಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತರ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ‘ಕುರೋ ಕುರೋ’ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುವುದಿದ್ದರೂ ನಾಯಿಗೇ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಕೂಕುರು ಎಂದು ನಾಯಿಯ ಮರಿಗೆ ಹೆಸರುಂಟು. ಅಂತ್ಯ ರಕಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತುಳುವಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತೆ? ನಂಬಲು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ತುಳುವನ್ನೇ, ತಮಿಳು, ಕನ್ನಡದಂಥ ನೆರೆಯ ದಕ್ಕಣ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸದೆ, ದೂರದ ತೆಲುಗು ಇತ್ಯಾದಿ ಮಧ್ಯ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಗುಂಪಿಗೆ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಂಬಬಹುದಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ತುಳುವಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತ್ತೆನ್ನುವುದು ಅಸಂಭವ ಹೇಗಾದೀತು?

ನನ್ನನ್ನು ಸೋಚಿಗೊಳಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ, ತುಳುವಿನ ಶಿಮ ಶಬ್ದ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹಿಮ ಹೇಗೂ ಹಾಗೆ ಚೆಳಿ, Snow ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ‘ಶಿಮ’ ಕೂಡ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ‘ಚೆಮ್ಮುಲ್’ = (ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ನೀರು, ಇತರ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒದ್ದೆತನ, ಜವುಳು)ನೊಡನೆ ತುಳುವಿನ ‘ಶಿಮ’ವನ್ನು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ದ್ವಾರಾವಿಡದಿಂದ ಕೊಂಡಿತೂ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಯುಗ್ರೇದದಲ್ಲೇ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಇರಾಣದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜೆಂಡ್ ಭಾಷೆಯಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಯುರೋಪಿನ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ವರೆಗೆ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ‘ಹಿಮ’ದ ಸಂವಾದಿಗಳಿವೆ. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಂಥ ಚಿದಂಬರ ರಹಸ್ಯಗಳು ತಲೆ ಕೆಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಪೆಣ್ಣು ಎಂದೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾದವರಿಗೆ ವೈದ್ಯರು ನಿಯಮಿಸುವ ಹಿತಕರ

ಆಹಾರಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಹೊರಟಿದ್ದು ಮಾತ್ರ, 'ದಾರಿ' ಎಂಬರ್ಥದ ಸಂಸ್ಕृತ ಪಥ ಶಬ್ದದಿಂದ. ದಾರಿ, ಅಂದರೆ ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಂಥಾದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಈ ಪದದ ಹಿಂದಿರುವ ಆಲೋಚನೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನಾಲ್ಕು ದಿನ ನೀವಿದ್ದರೆ ನಂಬರ್ ಅಥವಾ ನಂಬ್ರ, ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೇ ಬೀಳುತ್ತದೆ. 'ನಾನೇನೋ ಒಳ್ಳೇದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅದನ್ನು ದೊಡ್ಡ ನಂಬ್ರ, ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು' ಎಂದು ಸಾತ್ಯಿಕ ಪರಿಶಾಪ ಪಡುವವರಾಗಲಿ, 'ರಸೇಲಿ ಏನಪ್ಪೆ ನಿಮ್ಮ ನಂಬ್ರ?' ಎಂದು ಕೇಳುವವರಾಗಲಿ ನಿಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ 'ನಂಬ್ರ' ಎಂದರೆ ದೂರು, ತಕರಾರು, ಜಗಟ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನೀವು ಎಷ್ಟೇ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿರುವ (Number) ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಂಬರೂ ಇದೂ ಒಂದೇ ಎಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಈ ಅರ್ಥ ಪಡೆಯಲು ಕಾರಣ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು. ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಫಿಯರ್‌ದುಗಳು (= ದೂರುಗಳು) ದಾಖಲಾದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೊಂದು ನಂಬರು (= ಸಂಖ್ಯೆ) ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಚಾರಣೆಗೆ ತೆಗೆದಾಗ ಆ ನಂಬರನ್ನು ಕೋಟಿನ ಪೇದೆ ಕೂಗುತ್ತಾನಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಂಬರು ಎಂದರೆ ದೂರು!

೧೭೦

ಕಥೆ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕृತ ಕಥಾ ಶಬ್ದದ ಕನ್ನಡ ರೂಪ. 'ಕಥೆ' ಎಂದರೆ ನಮಗೇಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವೃತ್ತಾಂತ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ 'ಕಥಾ' ಎಂದರೆ 'ಹೇಳಿಕೆ' ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆದದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಥೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಥೆ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ - ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗದ್ಯ ಕೃತಿಯೆಂಬುದಾಗಿ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಇದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಲವು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕಹಾನಿ ಎಂದರೆ ಕಥೆ: 'ಕಹ್' ಎಂದರೆ ಹೇಳುವುದು. ಒಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಆದೇ ಕಾಹಿನಿ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕಥೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ tell ಪದ ಇದೆ. ಅದು tell (= ಹೇಳು) ಪದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು.

ದಂತಕಥೆ ಎಂಬ ಪದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಯಾವ ವಿಚಿತ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು ಬೆಳೆದ ವಾರ್ತೆ ದಂತಕಥೆಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗುವ ಪದ. ಆದರೆ ದಂತ (= ಹಲ್ಲು)ಕ್ಕೂ ಕಥೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಇದಕ್ಕೂಂದು ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಉಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಂತಕಥೆಯ 'ದಂತ' ಹಲ್ಲು ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. 'ಉದಂತ' ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಂತ, ವರ್ತಮಾನ (ಉದಾ: ರಾಮೋದಂತಃ) ಈ ಉದಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರ ಉದುರಿಹೋಗಿ 'ದಂತ' ಮಾತ್ರ, ಉಳಿಯಿತು. ಉದಂತ ಮತ್ತು ಕಥೆ ಸುಮಾರಾಗಿ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಶಬ್ದಗಳು. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಜೋಡಿ ಪದಗಳು ಒಂದೇ ಶಬ್ದದಂತೆ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬರುವುದು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. (ಉದಾ: ಕಾಂಪೌಂಡ ಗೋಡೆ). ಆದೇ ಪ್ರಕಾರ

ಶಬ್ದಗಳು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ.

ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬೆರಡೂ ಪದಗಳು ಯಾವುದಾದರೂ ದೇಶ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋದ ಸಂಗತಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಸಲ್ಲಾತ್ತವೆ. “ಚರಿತ್ರೆ” ಅಥವಾ “ಚರಿತ್ರು” ಎಂದರೆ ಶಬ್ದಿಃ ನಡೆಯುವುದು ಅಥವಾ ನಡೆದದ್ದು, ಚಲಿಸಿದ್ದು. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಅದು ಒಬ್ಬನ ನಡತೆಯ ಒಳ್ಳೆಯತನ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟತನವನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಚರಿತ್ರಹೀನ’ ಅಂದರೆ (ಒಳ್ಳೆಯ) ನಡತೆಯಿಲ್ಲದವನು. ಆದರೆ ‘ಇತಿಹಾಸ’ ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗತಾಲದ ಆಗುಹೋಗು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಚೀನ ಪದ. ಇದರ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ವಾರ್ಥವಾದದ್ದು. – ‘ಇತಿ-ಹ-ಆಸ’ ಹೀಗೆ ಇತ್ತಂತೆ – ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಇಳಿದುಬಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಇತಿಹಾಸ. ಇತಿಹಾಸ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನಡೆದ ಜಾನಾಂಗಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಷತಿಹ್ಯ ಅದೂ-‘ಇತಿ-ಹ’ (= ಹೀಗಂತೆ)ವೇ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸದ ಹರಹು ಇರಬೇಕಿಲ್ಲ. ಒಂದೂರಿನ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಯಾವುದಾದರೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಘಟನೆಯ ಪರಂಪರಾಗತ ನಿರೂಪಣೆ ಅದು. ಪಂಡಿತ ಮೋತಿಲಾಲ ನೆಹರೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಡಿ ಮಾಡಲು ಪ್ಯಾರೀಸಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ (ಕಾಲಿಲ್ಲದ) ಷತಿಹ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಕಂಪದಂತಿ ಎಂಬುದು ಷತಿಹ್ಯದಮ್ಮು ಹಳೆಯದಲ್ಲ. ಅದು ಅಂತೆ-ಕಂತೆ ಸುದ್ದಿ. ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟರೆ ಎಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೂಲ ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೇ ‘ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?’ ಎಂದು. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಕಿರುನಾಟಕ, ‘ಯಾರೋ ಅಂದರು-ಏನಂತೆ?’ ಕಂಪದಂತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೋಗಸಾಗಿ ಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿಯತ್ತದೆ. ಅದರದೇ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪ ವದಂತಿ (= ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಯಾರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಕೇಳಬೇಡಿ. ಇಂದಿನ ಎಲ್ಲ ತರಹದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಕಂಪದಂತಿ, ವದಂತಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಗಳಿಯಂತೆ ಅದೃಶ್ಯವಾದರೂ ಗಳಿಯಂತೆಯೇ ಹವಾಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವಂಥಾದ್ದು.

ಕನ್ನಡದ ಅಂತೆ ಕೂಡ ‘ವದಂತಿ’ಯೇ. ಅದು ‘ಅನ್ನತ್ತಾರೆ’ ಅಥವಾ ‘ಅನ್ನತ್ತದೆ’ ಎಂಬುದರ ಹ್ಯಸ್ಸೀಕರಣ. ಈ ಶಬ್ದ ಜನರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಿಂದ ಇತ್ತೋ ನಾ ಕಾಣೆ. ಲಿಖಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಥಮತಃ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರರಂದರೂಸರ ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ. ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ‘ಎಂಬರ್’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಎಂಬರ್=ಅನ್ನತ್ತಾರೆ, ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಂಬರ್ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಉಪಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಜನಪದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಬ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ‘ಅಂತೆ’ ಎಂಬರ್ದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಬ್ಯ=ಎಂಬರ್. ಉಪಭಾಷೆಗಳ ಕ್ರಮವಾದ ಅಧ್ಯಯನವಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈಗಿನ ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಹೋದಂತೆ ಕಾಣಿಸುವ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ವ್ಯಾಕರಣ ರೂಪಗಳು ಜೀವಂತವಿರುವುದು ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು.

ಅಂತೆ ಕಂತೆಗಳ ಪರಭಾಷಾ ಹೋಲಿಕೆಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ rumour (= ಗಾಳಿಸುದ್ದಿ) ನ ಮೂಲಕ ಹೋಗಬಹುದು. ಇದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ (rumour) ಹಳೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ದಾಟಿ ಬಂದದ್ದು. ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥ ಸಪ್ಪಳ (noise) ಎಂದು! ಜನವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ they say = ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅಂದರೆ ಯಾರು? ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು = God knows!

ಇಸ್ಲಾಮಿ ಆಳಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸನಾತನಿಗಳನಿಸಿದ ಹಿಂದುಗಳು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ದೂರವೇ ಇರಿಸಿದ್ದರು. ಇಸ್ಲಾಮಿ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯ ಸಂಪರ್ಕವುಳ್ಳವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ವೇಡ ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಸನಾತನಿಗಳ ಮೇಲಂತೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾವಚಿಗಳು ಅನ್ವೇಷಿಸಿದ ಕೆಲ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಗಳು ಹಿಂದೂ ಜನರ ಅಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕಿದ್ದವು. ‘ಶಿರ’ ವಿಷಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಚಚಿಸಿದ್ದೇನೆ (ಪದಾರ್ಥ-೨೨). ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ ಜಹಾಂಗೀರ್. ಇದು ಜಹಾಂಗೀರ್ ಬಾದಶಾಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಡಿಗೆ ಭಟ್ಟನ ಆವಿಷ್ಠಾರವಿದ್ದಿರಚೇಕೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಅದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜಹಾಂಗೀರೀ ಎಂಬುದೊಂದು ಹಸ್ತಭರಣ. ಈ ಪದ ಪಾರಸೀಕ ಮೂಲದ್ದು. ನಮ್ಮ ಮುರಿಗಿ (=ಮುರಿಗೆ)ಯನ್ನು ಹೋಲುವಂಥಾದ್ದು. ಜಹಾಂಗೀರಿ ಕೂಡ ಮುರಿಗಿಯಂತೆ ಸುರುಳಿ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಕರಿದು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತಯಾರಿಸಿದ ತಿಂಡಿ. “ಜಹಾಂಗೀರೀ” ಉದ್ದಿನ ಹಿಟ್ಟನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದಾದ್ದರೆ ಜಲೇಬಿ ಎಂಬ ಅಂಥದೇ ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಡಿ ಮೈದಾಹಿಟ್ಟನಿಂದ ಸುಮಾರಾಗಿ ಅದೇ ರೀತಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಪಾಕದ ತಿಂಡಿ. ಅದು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ‘ಜಲೇಬಿ’ ಎಂದು ಬರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಒಳನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಣ್ಣಾಜಿ ಕವಿ ‘ಸೌಂದರೆ ವಿಳಾಸ’ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ (ಕೃ.ಶ. ಸು. ೧೯೦೦) “ಅಮೃತ ಸರಳನಿಂದ ನಿರ್ವಿಷಿದ ಲತೆಯಂತೆ ಜಲ್ಲಬಿಯ ಅಂಗಡಿಗಳಿಸದಿರ್ವ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಯದು? ಹಿಂದಿ ಕೋಶಗಳು ಅದು (ಜಲೇಬಿ) ಹಿಂದಿ ದೇಶ್ಯ ಶಬ್ದವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಡಾ. ಶಂಕರ ಕೆದಿಲಾಯರ ಪ್ರಕಾರ (Foreign Words in Kannada) ಅದು ಪಾರಸೀಕ ಪದವೇ. ಈ ವಿಚಾರ ಹೇಗೇ ಇರಲಿ. ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಜಹಾಂಗೀರಿಯಂತೆ ಇದರ ಹೆಸರೂ ಅದರ ಆಕಾರದಿಂದಲೇ ಬಂದದ್ದು. ಜಲೇಬಿ ಎಂದರೆ ಕುಂಡಲಿ (ಜಲೇಬಿಗೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂಡಲಿಯೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು) = ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡ ಹಾವು ಇತ್ತಾದಿ. ಜಲೇಬಿ ಕೂಡ ಬಳಿಯಂತೆ ದುಂಡಗೆ ಹೊಯ್ದು ಕರಿದು ಪಾಕಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದ ತಾನೆ?

ಅಂದ ಹಾಗೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಇಂದು ಸುಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಸೂಕ್ತ ಬಿಳಿ ಗೋದಿ ಹಿಟ್ಟಿಗಿರುವ ಮೈದಾ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಪಾರಸೀಕ.

ದಾಸರು ಹಾಡಿದರು. ‘ತಾಳ’ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ‘ತಾಲ’ ಎಂದರೆ ಈಗ ನಮಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯವುದು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಾಲಾವರ್ತದ ಗತಿ. ಹಾಡು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದು ಸಾಗುವ ಲಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆದಿತಾಳ, ತ್ರಿಪುಟ ತಾಳ, ಮರ್ಹತಾಳ್ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ತಾಳದ ಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಭಜನೆ ಕೇರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಬಹುತರವಾಗಿ ಕಂಚಿನ ಚಕ್ರಕಾರದ ಜೋಡು ಉಪಕರಣವೂ ‘ತಾಳ’ವೇ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅದು ಮಾನವನ ಯಾವೋಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಯಾವೋಂದು ಲೋಹೋಪಕರಣಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಆದಿಮ ಯಗದ ಗಾನ ಭಜನೆಗಳ ಪದ್ಧತಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯಿತ್ತದೆ. ತಾಳ ಅಥವಾ ತಾಲ ‘ತಳ’ ಅಥವಾ ‘ತಲ’ ದಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದ್ದು. ತಲ ಎಂದರೆ ಸಮತಟ್ಟು; ಬಿಚ್ಚಿದರೆ ಅಂಗ್ರೇ ಕೂಡ ಸಮತಟ್ಟಾದ್ದರಿಂದ ಅಂಗ್ರೇಯೂ ತಲವೇ. ‘ಕೆಂದಳ್’ ಎಂದರೆ ಕೆಂಪಾದ ಅಂಗ್ರೇ ಆದಿಮ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಡುವಾಗ ಲಯವನ್ನು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರ್ದು ಅಂಗ್ರೇಗಳನ್ನೇ. ಅಂಗ್ರೇಗಳ ತಟ್ಟುವಿಕೆಯೇ ಆದಿಮ ‘ತಾಳ್’. ಇಂದಿಗೂ ತಾಳ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸಂಗೀತದವರು ಅಂಗ್ರೇಗಳ ಪೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ? ಲೋಹಗಳು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಎರಕ ಹೊಯ್ಯವ ವಿದ್ಯೆ ಕರಗತವಾದ ಮೇಲೆ, ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ ನಾಲ್ಕೆಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಂಚಿನ ತಾಳ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಕೈ ತಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇಂಘಾದ ತಾಳ ಸಾಧನ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಕಂಚಿನ, ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಕಾಂಸ್ಯದ - ತಾಳವೇ ಕಂಪಾಲ. ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಅಂಗ್ರೇ ತಟ್ಟಿನದೇ ಉಳಿಯಿತು. ಅಂಗ್ರೇಗಳಂತೆ ಲೋಹ-ತಾಳಗಳೂ ಜೋಡಾಗಿಯೇ ಉಳಿದವು. ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ‘ತಾಳ್’ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಸಂಗೀತದ ಆತಿ ಪ್ರಚೀನ ಶಬ್ದವನ್ನಲೂಬಹುದು.

ದಾಸರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ‘ತಂಬಾರಿ’ ಮಾತ್ರ ಸ್ವದೇಶಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಮಡಿವಂತರು ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದಾಸರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ತಂಬಾರಿ ಮೀಟಿದ್ದರೂ ಈ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಬಹುಶಃ ಅದರ ರೂಪ ರೇಖೆ ಕೂಡ ಅರಬಸ್ತಾನದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ತಂಬಾರಿ: ಎಂಬುದು ಒಂದು ಆರಬಿ ತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯ. ಹಿಂದಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಅದು ತಾನಪುರಾ ಎಂಬ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರುತಿಗೆ ತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹು ಪಾಚೀನದಿಂದಲೇ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣದ ಆದಿ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಲವಕುಶರು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ‘ತಂತ್ರೀಲಯವದತ್ಯಧರ್ಮ’ ತಂತ್ರೀಲಯ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹಾಡಿದರೆಂಬುದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯಗಳಿಗೂ ಸೇರಿ ವೀಣೆಯೆಂಬ ಹಸರಿತೆಂದು ಮಂಗರಾಜನ ‘ಅಭಿನವಾಭಿದಾನ’ (ನಾಟ್ಯವರ್ಗ-೨) ದಿಂದ ತರ್ಕಸಬಹುದು. ‘ವಲ್ಲಕ್’ ಎಂಬ ಎರಡು ತಂತ್ರಿಯ ವೀಣೆಯನ್ನು ಶ್ರುತಿಗೆ (ಈಗ ಶಂಖದಾಸರು ಏಕತಾರಿಯನ್ನು ಬಳಸುವಂತೆ) ಬಳಸುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಮೃದಂಗ, ಮರ್ದಂಗ (ಮದ್ದಳೆ) ಅಥವಾ ಮುರಜ ಎಂಬ ಚರ್ಮವಾದ್ಯವನ್ನು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪದಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥ ಏನೆಂಬಲ್ಲಿ ಏಕವಾಕ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಮೃದಂಗ, ಮರ್ದಂಗ ಶಬ್ದಗಳು ಮೃದ್ಂಗ, ಮರ್ದಂಗ ಧಾರುಗಳಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಬಡಿ, ಕುಟ್ಟಿ, ಹೊಡೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಡಿಯವ ವಾದ್ಯವೆಂದು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ‘ಮುರಜ’ ಎನ್ನವುದು ಚರ್ಮವನ್ನು ಚರ್ಮದ ಬಾರುಗಳಿಂದ ಮರದ ಕಳಸಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಕಟ್ಟಿದ್ದು (ಮುರ್ = ಕಟ್ಟಿ) ಎಂಬ ಅನ್ವಯ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ

ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಈ ವಾದ್ಯಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಚರ್ಮವಾದ್ಯ, ತಂತ್ರೀವಾದ್ಯಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ವಿದೇಶಿ ಮೂಲದವು. ತಬಲಾ ಶಬ್ದ ಅರಬ್ಬಿ (ತಬಲಹ್). ಅದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಆವಶಯವಾದ 'ತಬಲ್' ದೊಡ್ಡ ದೋಲನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂದು ಬಾರಿಸುವ ನಗಾರಿ ಎಂಬ ಭೇರಿ ಪಾರಸೀಕ ನಗಾರಾ ಶಬ್ದದ ರೂಪಾಂತರ (ಬಹುಶಃ ನಗಾರಾ-ನಗಾರೆ-ನಗಾರಿ)ವೇ ಹೊರತು ಅದು ಯಾವ ನಗ (= ಗುಡ್ಡ)ಕ್ಕೂ ಅರಿ (= ಶತ್ರು)ಯಲ್ಲ. ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಸೂಚಕವಾಗಿ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುವ ನೌಬತ್ತು ಕೂಡ ಪಾರಸೀಕ ಮೂಲದ್ದು. ಅದೂ ನಗಾರಿಯಂಥ ವಾದ್ಯವೇ. ಅದು ಆನಂದ ಅಥವಾ ವೈಭವಸೂಚಕವಾದ ಬಾಜನೆ. ಈಗ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯವಾಗಿರುವ ಸಿತಾರು ಪಾರಸೀಕ (ಸಿತಾರ್) ವಾದ್ಯ - ಪಾರಸಿಕ ಪದ ಕೂಡ. ಅದು ಸೇಹ (= ಸಪ್ತ = ಏಳು) + ತಾರ್ (= ತಂತ್ರಿ) ಎಂಬ ಸಮಸ್ತ ಪದದ ಸಮಾಹಾರ ರೂಪ.

ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಸಂಗೀತ ತನ್ನ ಭಾರತೀಯತೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ನಾವೇಣಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅದು ಇಂದು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಪಕ್ಷವಾದ್ಯವಾದ ಪಿಟೀಲು ಮುದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನರ ವಾದ್ಯವಾಗಿತ್ತು. 'ಪಿಟೀಲು' ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಫಿಡ್ಲ್ ಶಬ್ದದ ಕನ್ನಡೀಕರಣ. ಅದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ವಯೋಲಿನ್ ಎಂಬುದು ಈಗ ಪಿಟೀಲು ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದುಕಾರಣ ಬಹುಶಃ 'ಫಿಡ್ಲ್' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನತಿ ಆದದ್ದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ fiddle sticks ಅಂದರೆ ಅಥವಾ ಹೀನ ಮಾತುಗಳು. second fiddle ಅಂದರೆ ಕ್ರೂಲ್‌ಕ ಪಾತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಿಟೀಲಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಅಥವಾ ತಗುಲಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಈಗ ಪಿಟೀಲು ಬಾರಿಸತ್ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ (ಕುಂಟು ನೆವ ಮುಂದೊಡ್ಡತ್ತಿದ್ದಾನೆ) ಎಂದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು. 'ವಯೋಲಿನ್' ಗೌರವಾಸ್ತವ ಶಬ್ದವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಿಟೀಲು ಪಕ್ಷವಾದ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವ ಮುಂಚೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಪಕ್ಷವಾದ್ಯವಾಗಿತ್ತೇಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪಿಟೀಲು ಮನುಷ್ಯ ಕಂತಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮ್ಯವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದ 'ಕಮಾನ್'ನಿಂದ (ಮತ್ತೆ ಪಾರಸೀಕ ಪದ ಕಮಾನ್ = ಬಿಲ್ಲು = ಇಂಗ್ಲೀಷ್ bow) ಬಾರಿಸುವುದರಿಂದ ಅದರ ಸ್ವರ ಹರಿಗಡಿಯವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರಂತೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಇಂದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿವೆ.

ಸುಷಿರ (ತೂತುಳ್ಳ) ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಲು ಜನಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಕೊಳಲು. ಬಹಳ ಪ್ರಚೀನವಾದದ್ದು ಕೂಡ. ದನಗಾಹಿಗಳೂ ಕುರಿಗಾಹಿಗಳೂ ಅದನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರ್ದು ಅನಾದಿಯಿಂದ. ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಕೊಳಲು' ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವೇಣು, ಮುರಳಿ, ವಂತಿ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಬಿದಿರು ಅಥವಾ ಆ ಜಾತಿಯ ಹುಲ್ಲುಗಳ ನಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣ ಕೊರೆದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾದ್ಯ. 'ಕೊಳಲು' ಎಂಬ ಪದದ ಮೂಲಶೋಧನೆ ಅಪ್ಪು ಕಷ್ಟದಲ್ಲ. ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಅದು ಕೊಳವಿಯ ಆಕ್ಷನೋ ತಂಗಿಯೋ. ಕೊಳವಿಯೆಂದರೆ

ನಳಿಗೆ. ಸಂಸ್ಕृತದ ವೇಣು ಮತ್ತು ವಂಶ ಎರಡೂ ಬಿದಿರಿನ ಹೆಸರುಗಳು. ವಂಶದಿಂದ ಮೂಡಿದ್ದ ವಂಶಿ; ಅದೇ ಹಿಂದಿಯ ಬಾಂಪರಿಯ ಮೂಲ. ‘ಮುರಲೀ’ಯ ಮೂಲ ಮಾತ್ರ, ಸಂದಿಗ್ಧ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Flute (= ಕೊಳಳು)ನ ಮೂಲ ಕೂಡ ಅನಿಶ್ಚಿತವೆಂದೇ ಹೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ demandಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕನಾರ ಉತ್ತರ ರೂಪಿಸಿಕೂಂಡ ಬೇಡಿಕೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಬಗ್ಗೆ ಈಚೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. demand ಅಂದರೆ ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ಬೇಡುವ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲ. ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ್ದು ಎಂಬುದು ವಾದ. ಆದರೆ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ಬೀಜಪೂರ್ ಬೇರೋ ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಎಲೆಗೋ ಟೊಂಗೆಗೋ ತೊಡರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅನೇಕ ಪೀಠಲಾಟಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದೆಂತೆ. ಬೇಕು, ಬೇಡ ಎಂಬೀ ಎರಡು ಧಡಪಾಶಾಹಿ ಪದಗಳ ತಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವೆರಡೂ ಅಕ್ಕೆ ತಂಗಿಯರೇ. ‘ಬೇಕು’ ಎಂಬುದರ ವಂಶಾವಳಿ ಬೇಡುಗುಂ-ಬೇಳ್ಳುಂ-ಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಬೇಕು ಎಂದರೆ ಬೇಡುತ್ತದೆ, ಬೇಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಬೇಡು (ಬೇಳ್ಳು) ಎಂದರೆ ಇಚ್ಛೆಸು, ಬಯಸು, ಬೇಡ ಎಂದರೆ ಬೇಡದು. ಬೇಡುವುದಲ್ಲ, ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅದೇ ಧಾತುವಿನ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ರೂಪ. ಒಹು ಕಾಲದಿಂದ ‘ಬೇಡಿಕೆ’ ಬಲಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೇಡಿದ್ದು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವಂತೆ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವಾಗ ಅದನ್ನೀಗ ಬದಲಿಸುವುದರಲ್ಲೇನು ಘಲ? ಮೇಲಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೂಡ ಹಕ್ಕೇ ಆಗಿತ್ತಲ್ಲವೇ?

೧೨೨

ಭಾನಾಮತಿಯ ಸುದ್ದಿಗಳು ಕೆಲ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಪಡಯುತ್ತಿವೆ. ಒಂದು ತರಹದ ಮಾಟ, ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಥವಾ ಇತರ ಲೋಕೋತ್ತರ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಯುಂಟುಮಾಡುವುದು, ಮಾಯ, ವಶೀಕರಣ ಮೂದಲಾದವೆಲ್ಲ ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಎಲ್ಲಿಂದ? ಕನ್ನಡಕ್ಕ ಈ ಶಬ್ದ ಬಹುಶಃ ಮರಾತಿಯಿಂದ ಬಂತು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ‘ಭಾನಾಮತಿ’ ಎಂದರೆ ಜಾದೂ, ಇಂದ್ರಜಾಲ, ದೊಂಬರ ಕೃಚಳಕ, ಚಮತ್ವಾರವಿದ್ಯೆ, ‘ಚಪಡಿ’ ವಿದ್ಯೆ; ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವವರು; ಭಾನಾಮಾತ್ಯ ಅಂದರೆ ಕೃಚಳಕ ತೋರಿಸುವವ, ಇಂದ್ರಜಾಲಿಕ. ಮರಾತಿ ನಿಷಂಟುಕಾರ ಮೋಲ್‌ವರ್ತಾ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕृತದ ಭಾನುಮತಿಯ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲೀಗಳಲ್ಲಿ ‘ಭಾನುಮತಿ’ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶಬ್ದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥವೂ ಅದೇ.

ಲೋಕಧೇಗಳ ಅಪ್ರತಿಮ ನಾಯಕನಾದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜ್ವಲಿನಿಯ ಆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ (ಈತ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ನಾಯಕನೆಂಬುದು ಕೆಲ ಇತಿಹಾಸಾಷ್ಟಾರ ಮತ) ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡಕಿಯ ಹೆಸರು ಭಾನುಮತಿ. ಅವಳು ಇಂದ್ರಜಾಲವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಣೆಯಾಗಿದ್ದಳಿಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಅವಳಿಂದಲೇ ಈ ಮಾಯಾವಿದ್ಯೆಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ತದ್ವಿರುಧ್ವವಾಗಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹಾಗೆ

ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟದೇ ಅವಳು ಮಾಯಾವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಳೆಂಬುದಕ್ಕಿರಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಭಾನುಮತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ವಾಲ್ಯೇಕಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೇ (ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ ೪೨, ೨) ಮಾಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಮೃಗ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾರೀಚನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಸೀತೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇದು ಯಾವನೋ ಮಾಯಾವಿದನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ 'ಭಾನುಮತ್ತು' ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ರಾಮನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಭಾನುಮತ್ತು' ಎಂದರೆ ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದ ಅವಾಸ್ತವ 'ಆಭಾಸ'. 'ಭಾನ್' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶ, ದೀಪ್ತಿ, ಆಭಾಸ (ಅವಾಸ್ತವವಾದ ಪ್ರತೀಕ) ಎಂಬಧರ್ಮಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಮಾರೀಚ ರಾಕ್ಷಸನ ಹೆಸರೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಿದೇಶಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. 'ಮಾರೀಚ' ಎಂದರೆ ಮರೀಚಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಾತ. ಆ ಹೆಸರಿನ ಮುಷಿಯ ಅಪಶ್ಯ - ಎಂದು ಕಥೆಯಿದ್ದರೂ ಮರೀಚಿ ಪದ ಕಿರಣ, ಮನಮೋಹಿಸುವ ಕಿರಣವಿಲಾಸ, ಪ್ರಕಾಶದ ಆಟ, ಕಣ್ಣಸೆಕು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಿಸಿಲುಗುದುರೆಗೆ ಮೃಗಮರೀಚಿಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ mirage ಇದೆ. ಅರ್ಥ ಮೃಗಮರೀಚಿಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಧಾತು ವಿಸ್ಕ್ಯಯಕರ ನೋಟ ಎಂಬರ್ಥದ್ದು. 'ಮಾರೀಚ' ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಆ ಇಂಡೋ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಉಗಮದ್ದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ 'ಮಾರೀಚ' ಅಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬೆಳಕಿನ ಕಣ್ಣಸಕೇ ಇರಬೇಕು. ಭಾರುಮಕ ದೃಶ್ಯವೇ ಮಾರೀಚ. ಅದೇ ಭಾನುಮತ್ತು.

ಕಿಶೋರ ಎಂದರೆ ನಮಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಪ್ರತೀತವಾಗುವ ಅರ್ಥ ಇನ್ನೂ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡದ ಹುಡುಗ. ಹೀಗೆ ಬಾಲಕ್ಕಣನನ್ನು ಕಿಶೋರನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನೂಲಕ ಕಿಶೋರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡುವುದೂ ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹಾಗೆಯೇ ನವತಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾದ ಹುಡುಗಿ ಕಿಶೋರಿ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ 'ಕಿಶೋರ' ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಮರಿಕುದುರೆ ಎಂದು ಆರ್ಥವರೇದದಲ್ಲೇ ಈ ಶಬ್ದ ಈ ಆರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮಂಧರೆಯ ದುಂಬೋರ್ಥನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೃಕೇಯಿ ಕಿಶೋರಿಯಂತೆ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ವರ್ತಿಸಿದಳೆಂಬ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. (ಅಯೋಧ್ಯಾ ೬.೫೨)

ಪ್ರಾಣಗಳೊಡನೆ ನಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಸಗ್ರಹ ಹೊಂದಿದ್ದ ನಮ್ಮೆ ಪುರಾತನರು ಮನುಷ್ಯರ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಗಳ ಮರಿಗಳಿಗೂ ಪಕಭಾವನೆಯನ್ನು ತಾಳಿದ್ದರ ಉದಾಹರಣೆ ಇದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ. ವತ್ಸ ಎಂದರೆ ಆಕಳ ಕರು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಆಮೇಲೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಮಗಿಂತ ಕಿರಿಯರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವತ್ಸ ಎಂದು ಕರೆದರಲ್ಲದೆ ಕಿರಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಮ ಇರುವವರನ್ನು ವತ್ಸಲ ಎಂದೂ ಆ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿಸಿದರು. ನಾವೀಗ 'ಹುಡುಗ' ಎಂದು ಕಿಶೋರರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಆದೂ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಪೃಥುಕ' ಪದದ ತದ್ವಾವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಿದೆ (ಪದಾರ್ಥ, ೬೪). ಆದರ ಪ್ರಕೃತ ರೂಪವಾದ 'ಹುಡೂ' ಆಡು ಕುರಿಮರಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿತಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ 'ಮರಿಯಾನೆ' ಎಂದು ಸಂಚೋಧಿಸುವುದೂ ಇತ್ತು.

ಮನುಷ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿವರ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಲವು ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ

ಜ್ಞಾತಿ ಶಬ್ದಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ - man, ಡೆಚ್ - man, ಜರ್ಮನ್ - mann ಇತ್ಯಾದಿ. ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ದಂತ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮನ - ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಆದಿಪುರುಷನ ಕಲ್ಪನೆ ಕೂಡ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಪಡೆದಿರುವ ಅನೇಕ ಕವಲು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. “ನನ್ನ ಮನುಷ್ಯನ್ನ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನಾಗ ‘ಮನುಷ್ಯ’ ಸೇವಕನೆಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮನಿಶ್ಯ ಎಂಬ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪವನ್ನೂ (ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಟಕದ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ) ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಗಡಿಯಾಚೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮನಿಶ್ಯ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಸೇವಕನನ್ನು ನಿದೇಶಿಸುವುದುಂಟು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಶಬ್ದ ಸೇವಕನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಹೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅದೇ ಅರ್ಥದ ಪುರುಷ ಸೇವಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಪುರುಷ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ ಆಳ್ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನೂ ಹೌದು, ಸೇವಕನೂ ಹೌದು. ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ‘ಅದ್ವೀ’ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ. ನಮ್ಮ ಮನುವಿನಂತೆ ಅರಬರಲ್ಲದೆ ಹಿಂಬಾ, ಜನಾಂಗಗಳಿಗೂ ಆದ್ವರ್ಮ ಮೂಲ ಪುರುಷನೂ ಆದಿ ಮಷಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದ್ವೀ ಶಬ್ದ ಸೇವಕನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. ಖಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ man ಕೂಡ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯಂತೆ ಸೇವಕನೆಂಬ ಅರ್ಥ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. I will send my man ಎನ್ನಾಗೂ ಶಬ್ದಸ್ವರ್ಪಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದಾನದಲ್ಲಿ ಮಾನವಕುಲದ ಸಮಾನ ಚಿಂತನವನ್ನು ನಿದೇಶಿಸುವೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಇದು.

ಆಕ್ಷಸಾಲಿಗ ಎಂಬುದು ಬಂಗಾರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಇರುವ ಹೆಸರು. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆಕ್ಷಶಾಲಿಕದ ತದ್ವಾವ. ಆಕ್ಷ ಅಂದರೆ ನಾಣ್ಯ. “ಆಕ್ಷಶಾಲೆ” ಎಂದರೆ ನಾಣ್ಯ ತಯಾರಿಸುವ ಶಾಲೆ. ಈ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವವನೇ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನು. ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿಷ್ಠೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ. ಅದು ದಕ್ಷಿಣಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಿಷ್ಠೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಪದಕರಂಭ ಕಂತಾಭರಣವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದೂ ವ್ಯೇದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ವೇದದಲ್ಲೇ . ಬರುವ ‘ನಿಷ್ಠೆ’ಜಾಲ ಪುರಾತನವಾದದ್ದೇ ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ‘ಆಕ್ಷಸಾಲಿಗ’ಕ್ಕೆ ‘ಆಕ್ಷಶಾಲಿಕ’ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ ಮೂಲವನ್ನುಪುಡೂ ಇದೆ. ಅಕ್ಷ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರ, ತಾಮ್ರ, ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳೂ ಉಂಟು, ಆಕ್ಷಸಾಲಿಗಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷಸಾಲಿಯೆಂಬ ರೂಪವೂ ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಬಂಗಾರ ಅಥವಾ ತಾಮ್ರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನೆಂಬ ನೇರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯೂ ಸುಸಂಗತವಾಗಬಲ್ಲದು. ಇವೆರಡೂ ಲೋಹಗಳು ನಾಣ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕ್ಷಸಾಲಿಗನೇ ನಾಣ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣತನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂಬ ತದ್ವಕ್ಕೆ ಚ್ಯಾತಿಯಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಷ್ಟಂಭಕವಾಗಿ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಕ್ಷಸಾಲಿಗನಿಗಿರುವ ಸೇಕಾ, ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದು ಸಿಕ್ಕಾ (= ನಾಣ್ಯ, ಮುದ್ರೆ) ಎಂಬ ಆರಾಮಿಕ್ ಭಾಷೆಯ ಪದ. ಅರಬ್ಬಿ ಪರೀಕ್ಯಾಯನ್ ಮೂಲಕ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ತದ್ವವಗೊಂಡದ್ದೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟ್ಟಜ್ಞ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೧೧೫

ಕೆಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಶಬ್ದಗಳು ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅರ್ಥ ಭ್ರಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಯಾ ಧಾತುವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾ. ಕೇಶಿರಾಜನು ಈ ಧಾತುವನ್ನು ಮರಣಾರ್ಥಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದ್ವಾರಿದ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿ ಧಾತುಗಳಿವೆ. ಅರ್ಥವೂ ಅದೇ. “ಅತ ಸತ್ತ”, “ಸಾಯಬೇಕೆನಿಸುತ್ತೆ”, “ತಾನು ಸಾಯಬೇಕು, ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯಬೇಕು” ಇವೆಲ್ಲ ನೇರವಾಗಿ ಮರಣವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಆಮೇಲೆ “ಸಾಯಲಿ, ನನಗೇನು ?” ಎನ್ನುವಾಗ ಈ ಧಾತು ಸಾಯುವುದನ್ನು ಹಾಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದೆ ಹುಟ್ಟಬಟ್ಟಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಾಗ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಥಾಂತರವಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ Let him die ! ಎಂದು ವಿರಕೀಯಿಂದ ಉದ್ದರಿಸುವುದೂ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಯೋಗ ಸಿಗುತ್ತದೆ. “ಮರನೇದೋ, ಮುರ್ಖೀ ಕ್ಷಾ ?” ಇದರಿಂದಾಚಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. “ಇವನು ಹೀಗೆ ನಡಕೊಂಡರೆ ನಾನು ಏನು ಸಾಯಬೇಕು ಹೇಳಿ ?” ಅರ್ಥವಾ “ಏನು ಸಾಯಲಿ ?” – ಇಲ್ಲಿ ‘ಸಾಯ’ ಎನ್ನುವ ಆಕರ್ಮಕ ಧಾತು ಒಂದು ತರಹದ ಅರ್ಥ ಸಕರ್ಮಕತ್ವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇಲ್ಲಿ ‘ಸಾಯ’ ಧಾತು ‘ಮಾಡು’ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ; ಸಂಗಡಲೇ ಒಂದು ತರದ ವಿರಕೀಯನ್ನು, ಬೇಜಾರನ್ನು ದ್ಯೋತಿಸುವ ಈ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ (“ದಾನೆ ಸಯ್ಯಾನಿ ?” “ದಾನೆ ಸಯ್ಯಾಡು ?”) ಸಮಾನ ಪ್ರಯೋಗ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಹಿಂದಿ ಮಿತ್ರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಆಕರ್ಮದಲ್ಲೇ “ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸತ್ತಿದ್ದಿ ?” ಎನ್ನುವಾಗ ಸಾಯುವುದು ‘ಇರು’ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ‘ಹೋಗು’ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಸಮಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೋಪ ಮತ್ತು ಅಸಹನಯ ಬಲದಿಂದ ಆದ ಅರ್ಥವಿವರ್ಯಯ.

“ಹೋಳಿಗೇ ಅಂದರೆ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ”, “ಹೆಂಡತಿ ಅಂದರೆ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ” ಅರ್ಥವಾ “ಜೀವ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದು ಅತಿಯಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಪ್ರೀತಿ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ದ್ಯೋತಿಸಿ ಈ ಹಿಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವಶಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾದರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾಂತರ ವಾಗ್ಧೋರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. “ದೀರ್ತೆ ಪರ್ ಮರತಾ ಹೈ” He dies on her ಅವಳಿಂದರೆ ಜೀವ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ “ಸಾಯು”ವುದು ಯಾವುದಾದರೂಂದು ಪ್ರಯಾ ಅರ್ಥವಾ ಗೌರವಾರ್ಥ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾ ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಯಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ “ಜೀವ ಕೊಡು”ವುದನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಸೋಜಿಗದ ಸಾವು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವಂಥಾದ್ದು. “ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚಚ್ಚಿ-ಹಾಕಬಹುದಿತ್ತು. ಸಾಯಲಿ ಅಂತ ಬಿಟ್ಟೆ” ಅರ್ಥವಾ “ಪಾಪ, ಸಾಯಲಿ, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ !” ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ತಿರಸ್ಕಾರಮಿಶ್ರಿತ ಕರುಣೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕಚಕುಳಿ ಇಡುವಂಥ ಅರ್ಥವೈಪರೀತ್ಯೈದು. “ಸಾಯಲಿ” ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಅನಿಸುವುದಾದರೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದೇಕೆ? ಕೊಂಡೇ ಹಾಕಬಹುದಲ್ಲ? ನಾನ್ನಾಕೆ

ಕೊಲ್ಲುವ ಕಷ್ಟ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ, ಅವನೇ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಾಯಲಿ ಅಂತಲೋ ?

ಮತ್ತೆ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಮರಿ ಮರಿ ಅಂದರೆ “ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ” ಅಂತ (ಮರಾ = ಸಾಯಿ).

ಸಾಯುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಮಕ್ಕೆ, ಕೋರ್ಚಕ್ಕೆ, ಲೋಭಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲದೆ ಕರುಣೆಗೆ ತಳಕು ಹಾಕಿದ್ದೇವೆ. ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ – ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿಸ್ತೃತ ಅರ್ಥವೇಶಿರಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಮ್ಮ ಮನೋವ್ರತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ತತ್ತ್ವದೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತದೆಯೆ? ಕೆಲ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಹೇಳುವಂತೆ (ಉದಾ: ಅರ್ಥರ್ ಕೆಸ್ಲರ್) ಭಾರತದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮರಣವೇ ಪ್ರೇರಣೆಯೆಂದು ಇದರ ತಾತ್ತ್ವಾರ್ಥವೇ? ನಾವು ಸದಾ ಮರಣಚಂತಕರೆ?

ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ರುವಷ್ಟಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅರ್ಥಶಾಖೆಗಳಿವೆ. ಕೊಲ್ಲುವುದೆಂದರೆ ಪೂರ್ಣ ತೆಗೆಯುವುದು, ಸಾಯಿಸುವುದು ಎಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತ ಅರ್ಥ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಎಕಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಆದರೆ ಕೇಶಿರಾಜನು “ಕೊಲ್ಲ ಹಿಂಸಾಯಾಂ” – ಕೊಲ್ಲ ಧಾತುವಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯೆಂದರ್ಥ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲ ಸೇರಬಹುದಾದರೂ ಸಾಯುವಷ್ಟು ಹೊಡೆಯದಿರುವುದೂ ಹಿಂಸೆ ತಾನೆ? ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೊಡೆಯುವುದೂ ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥ ಹರಿದಾಸರ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಇತ್ತು. “ಕೋಲು ಕೊಂಡು ಕೊಲ್ಲ ಹೋದರೆ ಓಡಿಹೋದನಮ್ಮೆ” ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಗೋಪಿಯ ಶೋದೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ದೂರು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಪುರಂದರಧಾಸರ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವುದೆಂದರೆ ಹೊಡೆಯುವುದೆಂದರ್ಥೇ ಅರ್ಥ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಡಿದಾಟಕ್ಕೆ ‘ಕೊಂಡಾಟ’ ಎಂಬ ಪದದ ಬಳಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ಕೊಲ್ಲ” ಧಾತುವಿಗೆ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಹೊಡೆಯೆಂಬುದರ್ಥೀಯೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಕೂಡ ನನಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೋಲ್ಲ ಶಬ್ದ ನೋಡಿರಿ. ಅದು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣವೆಂದಲ್ಲವೇ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ?

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಹಾಗೂ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಬಾನಾ ಎಂದರೆ ಕೊಲ್ಲುವುದೂ ಹೌದು, ಹೊಡೆಯುವುದೂ ಹೌದು. “ಮಾರ್ಬಾ” ಧಾತುವಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ “ಮೃ” ಧಾತು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿರುವುದು ಸಾಯಿಸು ಎಂಬರ್ಥ ಮಾತ್ರ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಾದರೋ ಸಾಯಿಸು ಎಂಬರ್ಥ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಾರ್ಬಾ ಡಾರ್ಬಾನಾ (ಕೊಂಡು ಹಾಕುವುದು) ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ Kill ಶಬ್ದ ಬಹಳ ನೋಯಿಸು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು.

ಒಂದು ಸೋಜಿಗವೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ killing time (ವ್ಯಾರ್ಥ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವುದು) ಎಂಬ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಇರುವುದು. ನಮ್ಮ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಕಾಲವ ಕೊಲ್ಲುವುದೇ? ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನೀರಸವಾಗಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾವಿಗೆ ಬೋರು ಹೊಡೆಯುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Bore ಶಬ್ದದ ಸ್ವೀಕರಣವೆಂಬುದು ಖಂಡಿತ. ಆದರೆ ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ Bore ಅನ್ನ ಕನ್ನಡಿಕರಿಸಿ ಕೊರೆಯುವುದು ಎಂದೂ, ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡುವವರನ್ನು ಭೇರಿಗೆಯೆಂದೂ

ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಈ Bore ಪದಕ್ಕೂ ಕೊರೆಯುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ Bore ಪದಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಡಿಕ್ಸನರಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತೂತು ಹೊಡೆಯುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ Bore ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಆ ಕೋಶದ ಕರ್ತರಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನೀರಸವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿ ಬೇಡಾರು ಬರಿಸುವವರಿಗೂ ಅವರ ಮಾತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ Bore ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಅವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ತೀರ ಈಚೆಗಿನ (ರೆನೇ ಶತಮಾನದ) ಶಬ್ದವೆಂದೂ, ಆದರ ಪ್ರಾರಂಭ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಅದು ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲದಿದ್ದರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆಂದೂ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು Boring ಅನ್ನ ಕೊರೆಯುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈಗಿನ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಯುಗದ ಭೈರಿಗೆಗಳು ಮಾಡುವ ಶಬ್ದ ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುವುದಾದರೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಭೈರಿಗೆಗಳು ಅಷ್ಟ ಕರ್ಕಶವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಳಿದುಹೋಗುವುದು ಖಂಡಿತ. ಹಾದರದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಆಯುದಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ ತಪ್ಪ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಶುದ್ಧ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಒಳ್ಳಿದಲ್ಲಿ ಆಯಷ್ಟ ಅಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

೧೨೪

ಅನೇಕ ಆಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಗೆ ಬಂದವೆಂದು ನೋಡಿದರೆ ಹಳೆಯದು ನಮ್ಮನ್ನ ಬೆಂಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಹೇಳಿ ಹೇಳಿಗೂ ಭಾಗ್ಯಜ್ಞೋತಿಯನ್ನ ಒದಗಿಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಉಪಕರಣ ಬಲ್ಲು, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿದೊರೆಯಿಲ್ಲದ ಅಡಿಸನ್, ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನ ಬೇಳಕಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಸೋಲುಗಳನ್ನ ತಿಂದ ನಂತರ ಈ ಗಾಜಿನ ಉಪಕರಣವನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟ ಬಲ್ಲು (bulb) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಾರ್ಥ “ಗಡ್ಡೆ” ಎಂದು. ಕೆಳಗೆ ಬೇರುಗಳನ್ನೂ ಮೇಲೆ ಮೊಳಕೆ ಕಾಂಡವನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಗೋಲಾಯಿತ ಕಂದ ಮೂಲವೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ “ಬಲ್ಲು”. ಆ ಆಕಾರದ ರಬ್ಬರಿನ, ಗಾಜಿನ ಅಧಿವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಉಬ್ಬಲು ರಚನೆಗೂ ಆ ನಿಸರ್ಗನಿರ್ಮಿತ ರಚನೆಯ ಹೆಸರನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಈ ಶಬ್ದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಬಿಲ್ಬಸ್ bulbus ಎಂಬುದರಿಂದ ಬಂತು. ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತಪ್ಪಾ ಎಂದರೆ ಗ್ರೀಕಿನಿಂದ. ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ (bulbos) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಏನಪ್ಪು ಅರ್ಥ ಎಂದರೆ ನೀರುಳ್ಳ! ಭಾಷೆಗಳ ಪದ ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಾದೃಶ್ಯ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಧಾರ. ಇಲ್ಲಿ ಆ ತತ್ವಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ವಿದ್ಯುತ್ತನ್ನ ತಂತ್ರಿಯ ಮೂಲಕ ಹರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕಿರುವ ಆಂಗ್ಲನಾಮವಯರ್ (wire) ಇಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಅನಕ್ಕರಸ್ಥರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಮನೆ ಬಳಕೆಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂಚೆ ಉರೂರಿಗೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ತಂತ್ರಿಗಳಿಂದಾಗಿ “ವಯರ್” ಪದ ಜನರ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ತಳಪೂರಿತು. “ನನಗೆ ವಯರ್ ಬಂತು” ಇತ್ತೂದಿ. ವಿದ್ಯುತ್ ಬಂದ ನಂತರ ಅದು ಇನ್ನಮ್ಮೆ ಜನಜನಿತವಾಯಿತಷ್ಟೇ. ಈ “ವಯರ್” ಶಬ್ದ ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಹಳೇ ನಾಸ್ರ, ಹಳೇ ಲೋ ಜರ್ಮನ್ ಇತ್ತೂದಿ

ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸುಮಾರಾಗಿ ಸಮಾನ ಧ್ವನಿಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದೆ. ಅಧ್ಯ : ಲೋಹದಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಉದ್ದನ್ನ ಎಳೆ. ಈ ವಯರ್- ಇನ ಕಲ್ಪನೆಗಾದರು ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವ ಎಲ್ಲಿ ? ಹಳೇ ಜರ್ಮನಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳ “ವಿತ್” (with) ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ. ವಿತ್ ಮೂಲ ಅಧ್ಯ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗಂಟುಗಳನ್ನ ಕಟ್ಟಲು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿಲ್ಲೂ (willow) ಮೊದಲಾದ ಬಲವಾದ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕ ಬಳ್ಳಿ ಎಂದು. ಮತ್ತೆ ನೇಸಿಗೆ ಸಾಮ್ಯ ! ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ವಯರ್.

నమ్మదే తంతి సంస్కృత తంత్రయింద బందద్దు. ఉద్దశ్శ ఎల్లి, విస్తరిసు ఎంబధ్రద “తన” ధాతువినింద మట్టి తెళ్ళగిరువుదక్కేల్ల విస్తరిసి ఎల్లి, నూలు, లోహద తంతి ఎంబధ్రగళన్న పడెదద్దు. ఎళ్యిన్న తేగేయువుదు, ఉపయోగిసువుదే, మోదలాద కీయిగళిగ హొందిశొండు నూలువ నేయువ యంత్రగళు కూడ “తంతి” యెనిసిదవు.

ಬಲ್ಪಿಗೆ ನಾವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬುರುಡೆ ಎನ್ನಬಹುದು. “ಬುರುಡೆ” ಶಬ್ದ ಅದರ ಆಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದರ ಟೊಳ್ಳುತನವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. (ಪ್ರಾದಿ ಬುರುಡೆಯಿಂದ ತಲೆಬುರುಡೆವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಬುರುಡೆ ಟೊಳ್ಳೆ) ಆದ್ದರಿಂದ ದೀಪದ ಬಲ್ಪಿಗೆ ಬಲ್ಪಿಗಿಂತ ಬುರುಡೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಫ್‌ಕ ಶಬ್ದ ಎಂದು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಅದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ? ಶಬ್ದಮಾರ್ಗಮತಕ್ಕಂ!

ಬಲ್ಪಿನಿಂದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೆ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಹಸರಿಗಿಂತಲೂ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ ಎಂಬ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಹಸರೇ ಇಂದು ಜನರ ಬಾಯಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿಯೋ ಗ್ರೇಕಿನಿಂದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲಕ ಬಂದದ್ದು. ಗ್ರೇಕಿನಲ್ಲಿ ಇಲೆಕ್ಟ್ರನ್ (electron) ಎಂದರೆ ಮುಂಚು ಅಲ್ಲ. ಲೋಹಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿದರೆ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ನೆರವಾಗುವ “ಅಂಬರ್” ಎಂಬ ಸುಗಂಥ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಗ್ರೇಕಿನಲ್ಲಿ ಇಲೆಕ್ಟ್ರನ್ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಕೃತಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ; ಅದು ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಯುವ ಮಿಂಚೇ. ವಿದ್ಯುತ್ ಎಂದರೆ ಹೋಳಿಯುವಂಥದ್ದು (ಎ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ- ದ್ಯುತ್ = ಚೆಳಗುವ). ತಂತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಮನುಷ್ಯನಿರ್ಮಿತ ಕೃತಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ ಎಂಬುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕ ಪದವೇನೋ. ಅಂಬರನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಕೃತಕವಲ್ಲವೇ? ಅಂದ ಹಾಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಮರ್ಥಮವರ್ಗದ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಧಾಳಿಯಿಡುವ ಮುಂಚೆ ನನ್ನ ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದವರು ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿಗೆ “ಮಿಂಚಿನ ಸತ್ತ” ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾವು ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಗಾಂವರಿ ತಾಟು (ಲುತ್ತರ ಕನಾರಟಕ) ತಟ್ಟಿ (ದಳ್ಳಣ ಕನಾರಟಕ) ಬಟ್ಟಲ್ಲು (ದಳ್ಳಣ ಕನ್ನಡ)ಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪ್ಲೇಟನ್‌! ಈ “ಪ್ಲೇಟು” ಸಮತಂತ್ರದದ್ದು ಎಂಬರ್ಥದ ಗ್ರೀಕ್ ಧಾರುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ “ಪ್ಲೇಟಸ್” (Platus) ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅವಶಿಸಿತು. ಈಚೆಗಿನ Concise Oxford Dictionary ಪ್ರಕಾರ ಅದು ತಗಡು ಮುಂತಾದ ಸುಮಾರು ೧೫ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಯ್ಹೋ ವಿದೇಶೀ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಮ್ಮವೇ ಸುಂದರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ

ನಾಚಿಕೇಗೇಡಿತನವೇ ! ಎಂದು ಹಳಹಳಿಸುವ ಮುನ್ನ ಈ “ನಮ್ಮೆ” ತಾಟು ತಟ್ಟೆಗಳ ಮೂಲವನ್ನಿಷ್ಟು ಕೇಳಿ. “ತಾಟು” ಮರಾರಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಪದ; “ತಟ್ಟೆ” ಅದರದೇ ದ್ವಾರಿದ ರೂಪ. ಎಲ್ಲ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ವಾರಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿ ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟುಚ್ಚೆಯವರನ್ನು ನೀವು ನಂಬುವಿರಾದರೆ-ಮಧ್ಯ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಕಾಲು ಕಾಚಿದ ತಶ್ವ ಎಂಬ ಪದದ ತದ್ವಾಗಳು. ಆಧುನಿಕ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದೊಡ್ಡ ಪರಾತ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ “ತಶ್ವ” ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಇನ್ನು ಬಟ್ಟಲಿನ ವಿಚಾರ. ಇದು ಕನಾಟಕದ ಕೆಲವೆಡೆ ಉಂಟಾಗಿ ತಾಟಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಚಿಕ್ಕ ದೊನ್ನಿಯಂಥ ತಟ್ಟೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹೇಗೆಇದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ ದುಂಡಗೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಸಂಸ್ಕೃತದ “ವೃತ್ತ” ಶಬ್ದದ ಪ್ರಕೃತ ರೂಪ ವಟ್ಟ, ಬಟ್ಟ ಅದಕ್ಕೆ “ಲ್ರ” ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಚ್ಚಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಪದವಿದು – ದುಂಡಗಿನದು ಬಟ್ಟಲು.

ಪರಾತ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲಿ ತಶ್ವ ಶಬ್ದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ? ಅದು ನಮ್ಮೆದೇ ಪಾತ್ರದ ಅಕ್ಷರವೈಪರೀತ್ಯಾದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಇದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ ಬರೆಯುತ್ತ ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಹಿಂದಿ, ಮರಾರಿ ಪರಾತ್ ನಿಂದ ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಇದ್ದಿತ್ತು, ತಪ್ಪೇನು ? ನಮ್ಮೆ ದೇಶಿ ಪದವೇ ಅಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಹಾಗಲ್ಲ; ಅದು ಪೂರ್ವೇಚುಗೀಸಿನ ಪ್ರಾಟೋ (prato)ನಿಂದ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಎಂದು ಸುನೀತಿ ಚಟುಚ್ಚೆಯವರು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಚಹಾ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಕಪ್ (Cup) ಸಾಸರ್ (Saucer) ಮತ್ತು ಸ್ಪೂನ್ (spoon) ಗೊತ್ತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ “ಕಪ್” ಎಂಬುದು ಮಧ್ಯ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಿಂದ (Cuppa) ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ (Cuppe) ಹೋಗಿ ಆಧುನಿಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ (Cup) ಆಯಿತು. ಅರ್ಥ ಪಾನಪಾತ್ರ ಎಂದೇ. ಮೂಲತಃ ಸಾಸರ್ ಎಂಬುದು ಉಟ ಮಾಡುವಾಗ ಬಾಯಿ ರುಚಿ ಚುರುಕಾಗಿಸಲು ಬಳಸುವ ತೆಳ್ಳಿಗಿನ ಮೇಲೋಗರವನ್ನು ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಟ್ಟೆ. ಸಾಸ್ ಎಂದರೆ ಮೇಲೋಗರ. ಮುಂದೆ ಈ ತಟ್ಟೆ ಕಾಫಿ ಅಥವಾ ಚಹಾವನ್ನು ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಕುಡಿಯುವಾಗ ತುಟಿಯಿಂದ ತಟಕಿಕ್ಕಬಹುದಾದ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಮೇಗೆ ಬೀಳಿದಂತೆ ಹಿಡಿಯುವ ಸಾಧನವಾಯಿತು. (ಸಾಸರಿನಲ್ಲಿ ಚಹಾ ಹೊಯ್ದಿಕೊಂಡು ಚೇಪಿ ಕುಡಿಯುವುದು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲ !) ಸ್ಪೂನ್ ಎಂದರೆ ಚಮಚಾ. “ಈ ಚಮಚಾ” ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ (ಚಿಂತಾಮನೆ ೨೨) ಸ್ಪೂನ್ ಎಂಬುದು ಲೋಹದ ಚಿಕ್ಕ ಸೌಟು ಎಂಬುದು ನಮಗೇಗ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಹಳೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪೂನ್ (Spoon) ಎಂಬುದು ಮರದ ಚಕ್ಕೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಶಬ್ದ. ಅರ್ಥಾತ್ ಸ್ಪೂನ್ ಎಂಬುದು ಮೂಲತಃ ಮರದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಚಕ್ಕೆ ಸೌಟು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ “ಚಮಸ್”ಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ್ದು. ಚಮಸವೂ ಮರದ ಉಪಕರಣವೆ.

೧೭

ಜಂಗಲ್ ಎಂದರೆ ಅರಣ್ಯ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಹೇಳಿಯಾರು. jungle (ಜಂಗಲ್) ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಏರು ಕಟ್ಟಡಗಳ ಇಂದಿನ ನಗರಗಳಿಗೆ “ಕಾಂಕ್ರೀಟು ಜಂಗಲ್” ಎಂದೂ “ಜಂಗಲ್ ನೀತಿ” ಎಂದರೆ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ನಿರ್ಮಾಮವಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುವುದೆಂದೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಲ್ಲವರೂ ಕೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಈ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ನಾವು ತಂದದ್ದಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷೇ ನಮ್ಮೆಂದು ಒಯ್ದುದ್ದು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ “ಜಂಗಲ್” ಎಂದರೆ ಅರಣ್ಯ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಜಂಗಲ್” ಎಂದರೆ ಕಾಡೂ ಹೌದು, ಮರಭೂಮಿಯೂ ಹೌದು. “ಬರೇ ಜಂಗಲ್ ಮನುಷ್ಯ” ಎನ್ನುವಾಗ ಅನಾಗರಿಕ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ತಾತ್ಪರ್ಯ ! ಈ ಪದ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಗೂ ದಾಟಿದೆಯೆಂದು ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಷಂಟಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕರಾವಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಸೇತುವೆಗಳಿಲ್ಲದ ನದಿಗಳ ಬಳಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜಂಗಲ್ ಶಬ್ದ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದು ಕಾರು ಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಹೋಳಿ ದಾಟಿಸಲು ಬಳಸುವ ಪೋತಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಎರಡು ದೋಣಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಲಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಾಂಜನ ಕಟ್ಟಿದ ಈ “ಜಂಗಲ್” ಮೇಲಿನ ಜಂಗಲ್ಗೆ ಎತ್ತಣಂದಲೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಪೋಚುಗೀಸಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “ಜಂಗಡ್” (Jang-da) ಪದಕ್ಕೆ ತೆಪ್ಪ ಎಂದರ್ಥ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಜಂಗಾಲ್, ಜಂಗಲ್ ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.

ಏಳು ದಿವಸಗಳ “ವಾರ್”ವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಿಂದೆ (ಪದಾರ್ಥ-೮೫) ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಚೀನ ಅಕ್ಷಾದಿಯನ್ ಜ್ಯೋತಿಷೀಗಳು ಏಳು ದಿನಗಳ ವಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದಿನವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹಂಚಿ ಹಾಕಿದ್ದನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Sunday, Monday ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ನಮ್ಮ ರವಿವಾರ, ಸೋಮವಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಸಮಾನ ಗ್ರಹಗಳನ್ನೇ ಆಯಾ ದಿನಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪೋಚುಗೀಸ್-ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೋಶವನ್ನು ಮೊನ್ನೆ ತಿರುವಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕಾದಿತ್ತು. ಪೋಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಾಹ (ಏಳುದಿನ)ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ; ಆದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಗ್ರಹಗಳ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲ ! ರವಿವಾರ ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ(ರವಿ)ನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿಲ್ಲ; ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ : Domingo ದೋಷಿಂಗೂ = ರವಿವಾರ. (ಲ್ಯಾಟಿನ್ dominus ಪ್ರಭು, ಒಡೆಯ). ಇದು ಸಹಜ. ರವಿವಾರವನ್ನು ದೇವರ ದಿವಸವೆಂದು ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಆರು ದಿವಸಗಳನ್ನು ಪೋಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ದಿನ (Segundo feira), ಮೂರನೇ ದಿನ (terea feira) ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೊರತು ಗ್ರಹಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲ್ಲ. ಅದೇ ನೆರೆಯ ಕೆಥೋಲಿಕ್ ಧರ್ಮದ್ದೇ ಆದ ಫಾನ್ನಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಗ್ರಹಗಳ ಅಧಿಪತ್ಯ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ ! ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ವಾರ ಮತ್ತು ಆದರ ದಿನಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ತಡವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಕನಾರ್ಚಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಂತೂ

ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ವಾರಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲ. ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲ ತಿಥಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವಲ್ಲದೆ ವಾರಗಳನ್ನಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ತಡವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಮದುವೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಶುದ್ಧ ವೈದಿಕ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವಾರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ; ಅಭ್ಯಂಜನ ಸ್ವಾನದಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ವಾರಗಳ ಶುಭಾಶುಭತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಉದ್ಘಾತವಾಗಿವೆ.

ಚಕಾರ ಶಬ್ದ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಚಕಾರವೆತ್ತಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ತನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಚರ್ಚೆ ಎಷ್ಟು ನಡೆದರೂ ಅದು ತನ್ನನೇ ಕುರಿತಿದ್ದರೂ ಏನೋಂದೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ತಾತ್ತವ್ಯ. ಈ ಮಾತಿನ ಮೂಲ ಕುಶಾಹಲಕರವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ “ಚ” ಎಂಬೋಂದು ಅವ್ಯಯವಿದೆ. ಆದರ ಸಾವಾನ್ಯ ಅರ್ಥ “ಮತು” ಎಂದು. “ಅಹಂ ಚ ತ್ವಂ ಚ” ಎಂದರೆ “ನಾನು ಮತು ನೀನು.” ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಕृತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಬಿದ್ದ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಪಡೆದ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದು ಅಥವಾ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವುದು ಕೂಡ ಸೇರಿದೆ. “ಅಪಿ ಚ”, “ಕಿಂ ಚ” (ಆದರೆ, ಆದರೂ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ “ಚಕಾರ” ಎಂದರೆ ‘ಚ’ ಎಂಬ ಆಕ್ಷರ ಎಂದೂ ಸೌಮ್ಯ ವಿರೋಧ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಕಾರವೆತ್ತಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಒಂದೇ ಆಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಗಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

“ಚಾ-ಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟು” ಎನ್ನುವುದೂ ಸಂಸ್ಕृತದ ಅಪಭ್ರಂಶ ವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ “ಚ”ದ ಹಾಗೆ “ತು” ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವೂ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ “ಅಂತೂ” (ಅಹಂತು = ನಾನಂತೂ) ಆದರೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾವ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವನ್ನೂ ದೋತಿಸದೆ ಆಕ್ಷರ ಭರ್ತಿಗೂ ಅದನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುರಾಣ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. (ಹೀಗೆ ಬಳಸುವ ಇತರ ಅವ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ “ವೈ” = ನಿಜಕ್ಕೂ “ಹಿ”, “ಹಾ” = ಅಂತೆ ಇವನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕು.) ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚ ವೈ ತು ಹಿ ಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಅವ್ಯಯಗಳು ಅರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ “ಚ-ತು ತಪ್ಪದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದು” ಎಂದರೆ ಮುಖ್ಯ ಅಮುಖ್ಯ ಎಣಿಸದೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದನೆಂದು ಅರ್ಥ. ಸಂಸ್ಕृತ ಚ-ತು ಎಂಬವು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಚ-ಚು ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಚಾ-ಚೂ ಆಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಮೂಲ ಮರೆತುಹೋಗಿರಬೇಕು.

“ಚರಿಷಾ ಚಲಾಚಲ್ಯಾ ಕೇ ಲೇಂಗೇ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಲೇಂಗೇ” ಎಂದೋ ಚರಿಷಾದ ಸ್ವಾನದಲ್ಲಿ ತಕಲಿ ಪದವನಿಟ್ಟೊ ಹಾಡುತ್ತ ನಮ್ಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾತ ಫೇರಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಈ “ಚರಕಾ”, “ಚರಿಷಾ” ಪದಗಳು ಮಾತ್ರ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ತಂದವು. ಅವು ಸಂಸ್ಕृತದ “ಚಕ್ರ” g್ರೀಕಿನ kuklos ಇತ್ಯಾದಿ ಆಯ್ಥಭಾಷ್ಣ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿವೆಯೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ನೂಲು ತೆಗೆಯುವ ರಾಟೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶೀಯವೇ. “ತಕಲಿ” (ನೂಲು ತೆಗೆಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧನ) ಇದಾದರೆ ಶುದ್ಧ ಭಾರತೀಯ ಪದ. ತಕ್ರ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕृತ ಪದಕ್ಕೆ ನೂಲು ತೆಗೆಯುವ ಸಾಧನ - ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕದಿರು ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ಗೃಹ್ಯ

ಸೂತ್ರಗಳಷ್ಟು ಪುರಾತನ ಶಬ್ದ. ಬ್ರಹ್ಮಣರ ಜನಿವಾರಕ್ಕೆ ನೂಲನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. (ಚತುರ್ವೇದಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತ ತತ್ವವಿನಿಂದ ನೂಲು ತೆಗೆದು ಜನಿವಾರ ತಯಾರಿಸಿದರೆ ಅದರ ಶೂಕ ಇಡೀ ಪ್ರೇರಿತ ಶೂಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆಂದು ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.) ಈ ತತ್ವವೇ ಹಿಂದಿಯ “ತಕಲಿ”.

೧೧೬

ಕಂಕಾಪು, ಕನಕಾಬು ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರಿನ ಜರಿ ಚಿಶ್ವಾರದ ರೇಶ್ಮೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಿತ. ಬೇರೆ ಆನೇಕ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳಂತೆ ಇದು ಶೂಡ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಂಬುದಕ್ಕೂ ಚಕ್ಕಿತ್ತಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪಾರಸಿಕದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೂಲ ರೂಪ ಕರ್ಮ ಖಾಬ್ ಅಥವಾ ಕರ್ಮ ಖಾಬ್ ಎಂದು ಉದ್ದು ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಗೆ ತುಸು ಕೌಶಿಕಿರುವುದು. ಕರ್ಮ ಖಾಬ್ (ಖಾಬ್) ಎಂದರೆ “ನಿದ್ದೆಗೇಡು” (ಕರ್ಮ = ಕಡಿಮೆ, ಖಾಬ್ = ನಿದ್ದೆ) ಯಾಕೆ? ಬಂಗಾರದ ಎಳಿಗಳಿಂದ ಹೂಬಳಿಗಳನ್ನು ನೇಯ್ಯಿ ಈ ಬಟ್ಟೆಯ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು. ಇಂಥಾ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದರೆ ನಿದ್ದೆ ಬರುವುದು ಕರಕಷ್ಟ! ಹೀಗೆಂದು ಒಂದು ಉದ್ದು ಹಿಂದಿ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ನಾನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಚಕ್ಕಿತನಾದೆ. ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಇಂಥ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಶೂಡಿದ ಪದಗಳು ವಿರಳವೇ ಇರಬೇಕು.

ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಆ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸವಿದ್ದ ಅಥವಾ ಉತ್ತಾದಿತ ಪದಾರ್ಥ ಬಂದರೆ ಆದು ಬಂದ ದೇಶ ಅಥವಾ ಉತ್ತಾದಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಅರಬರು ಭಾರತೀಯ ಗಣತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಹಿಂಡೊಸಾ ಎಂದೇ ಕರೆದರು. ಮೊದಲು ಗ್ರೀಕರನ್ನು ಯವನ (ionians) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾವು ಮುಂದೆ ಆ ಪದವನ್ನು ಮುಸಲ್ಲಾನರಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿದೇಶಿಯರಿಗೆ ಬಳಸಿದೆವು. ತೋಪುಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ ಬಂದ ಘ್ರಂಜರಿಗೆ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಘರಂಗಿ ಪದವನ್ನು ತುಸು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿ ತೋಪುಗಳಿಗೇ ಘರಂಗಿ ಎಂದೆವು. ಮುಂದೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಹಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ “ಘರಂಗಿ” ಎಂಬ ಉಪಾಧಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಯಿತು. “ಘರಂಗಿ” ಹಣ್ಣು “ಪರಂಗಿ” ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಸಿಫಿಲಿಸ್ “ರೋಗಕ್ಕೆ “ಪರಂಗಿ” ರೋಗ, “ಪರಂಗಿ” ಹಣ್ಣು ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು ಬಿದ್ದು ಆ ಮೂಲಕ ಬಿಳಿಯರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು - ಅಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನು - ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಿದವು. ತಮಿಳು ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿ ಶೂಡ ಈ ಪದ ಸಾಫಿನ ಪಡೆದಿದೆ. “ಘ್ರಂಕ” (ಘ್ರಂಚ್) ಎಂಬುದು “ಘರಂಗಿ” ಆಗಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹಣ್ಣುಗಿಣ್ಣೆಗಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಿಫಿಲಿಸ್ “ರೋಗಕ್ಕಂತೂ ಆ ಹೆಸರು (ಘರಂಗಿ) ಬಿದ್ದ ಆ ಬಡಪಾಯಿ ದೇಶವನ್ನು ಚಿರಸ್ಯಾರಣೀಯವಾಗಿ ಮಾಡಿತು.

ಕಳೆದ ಅರ್ಥಶಿಲ್ಪಾನಂದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳು ಯಾವುದೊಂದು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದವರ ಹೆಸರು ಶಾಶ್ವತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಗಾಡೆಜ್‌. “ಗಾಡೆಜ್” ಎಂಬುದು ಗುಜರಾತಿನ ಒಂದು ಉರು. ಪಾಸ್‌ಗಳ ಒಂದು ಆಡ್‌ ಹೆಸರು ಕೂಡ. ಆ ಹೆಸರಿನ ವಾಣಿಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದಕರೊಬ್ಬರು ಹಲವಾರು ಜೈದ್ಯಮಿಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪೇಟೆಗೆ ತಂದರು. “ಗಾಡೆಜ್ ಸಾಬೂನು” ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಶುದ್ಧ ವನಸ್ಪತಿ ಮೂಲದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹಿಂದೂ ಮುದಿವಂತರು ನಿಭರ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಬೂನನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಯಾಕೋ ಏನೋ ಆ ಸಾಬೂನು ಅವರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಒಂದರೂ “ಗಾಡೆಜ್” ಎಂದರೇನೇ ಸ್ವಾನಂದ ಸಾಬೂನೆಂಬಪ್ಪಕ್ಕೆ ಅದು ಚಾಲೀಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಗಾಡೆಜ್ ಎಂದೊಡನೆ ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು (ಗಾಡೆಜ್ ಅಥವಾ ಗಾಡೆಜ್) ಉಕ್ಕಿನ ಕಪಾಟು ಎಂದು. ಉಕ್ಕಿನ ಕಪಾಟನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೊದಲಿಗರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಂಥ ಕಪಾಟಿಗೆ ಅವರ ಹೆಸರೇ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಯಾವ ಕಂಪನಿಯ ತಯಾರಿಕೆಯಾದರೂ ನಾವೀಗ ಅದನ್ನು ಗಾಡೆಜ್ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಸುತ್ತೇವೆ. “ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಕಂಪನಿಯವರ ಗಾಡೆಜ್” (ಕಪಾಟು) ಎಂದು (ಅಸಂಗತವಾಗಿ) ಅನ್ನಪುದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳುವುದುಂಟು. ಇನ್ನೊಂದು ಇಂಥ ಶಬ್ದ ಡಾಲ್‌. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ “ವನಸ್ಪತಿ ತುಪ್ಪ” ವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ವಾನ್ ಲಿವರ್ ಕಂಪನಿಯವರು ಮೊದಲಿಗರು. ಆವರು ತಮ್ಮ ಈ ಕೃತಕ ತುಪ್ಪಕಿಟ್ಟ ಹೆಸರು “ಡಾಲ್‌”. ಅದು ಅಂತಿತನಾಮ. ಆದರೀಗ ಯಾವ ಕಂಪನಿಯವರು ವನಸ್ಪತಿ ತುಪ್ಪ ತಯಾರಿಸಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಅಂತಿತ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಪೇಟೆಗೆ ತಂದರೂ ಅದನ್ನು ಜನ ಕರೆಯುವುದು “ಡಾಲ್‌” ಎಂದೆ! ಇದು ವಿಶೇಷದ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ. ಪ್ರವರ್ತಕರಿಗೆ ದೋರೆಯವ ಸನ್ನಾನ.

“ತೀರ್ಥರೂಪರಿಗೆ ಶಿರಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಗೆ ಬರೆಯವ ಪತ್ರಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೇರೆ ಹಿರಿಯರಿಗೆ “ತೀರ್ಥರೂಪ ಸಮಾನರಾದ” ಎಂಬ ಒಕ್ಕಣ ಸಲ್ಲಿತಿತ್ತು. (ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಮಾತೃತ್ವೀ ಎಂಬ ಒಕ್ಕಣಯಿದ್ದ ಅದರ ಅರ್ಥ ಮೇಲ್ಪದರದಲ್ಲಿಯೇ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ). ಹೀಗೆ “ತೀರ್ಥರೂಪ” ಎಂದರೆ ತಂದೆಯಂದಾಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಪರಿಷಯವಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೀರ್ಥ ಎಂದರೆ ದೇವತಾ ಪತಿಂಗಳನ್ನು ಮೀಯಿಸಿದ ನೀರು, ಅಥವಾ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿದ ನದಿ, ಸರೋವರ ವೆಂದಲಾದವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತಂದೆ ತೀರ್ಥರೂಪ ಹೇಗಾದ?

ತೀರ್ಥ ಶಬ್ದ ಯಗ್ರೇದದಪ್ಪು ಹಳೆಯದು. ಮೂಲತಃ “ತೃ-ತರಣೀ” ಅಂದರೆ ದಾಟವುದು ಎಂಬರ್ಥದ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ ಅದು. ಅದು ದಾರಿ ದಾಟವುದಾಗಬಹುದು, ನದಿ ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟವುದಾಗಿರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ದಾಟಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನದಿಯ ಕಡವು ತೀರ್ಥವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ನದಿ ಸರೋವರಗಳಿಗೆ ಇಳಿದು ಸ್ವಾನ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಸ್ಥಳ, ಸೋಪಾನಗಳು, ಇವೆಲ್ಲ ತೀರ್ಥವೆನಿಸಿದವು. ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನದಿಗಳಿವೆ; ಕಡವುಗಳು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Fords ಇವೆ. ಆದರೆ ಅವೆಂದೂ

“ಪವಿತ್ರ”ವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನಗನಿಸುವಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಯರ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಸ್ವಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ತರಹದ ಹುಟ್ಟು (obsession) ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಸ್ವಾನಕ್ಕಿರುವ ಈ ಮಹತ್ವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಅದಕ್ಕೆ ಪವಿತ್ರ್ಯ ಬಂತು. ಸ್ವಾನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಾನ ತೀರ್ಥವೆಂದಮೇಲೆ ತೀರ್ಥವೇ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. ಅದನ್ನೇ ತಿರುವು ಮುರುವು ಮಾಡಿದರೆ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು ತೀರ್ಥವೆನಿಸುತ್ತದೆ. (ತೀರ್ಥ = ಪವಿತ್ರ, ಪವಿತ್ರ=ತೀರ್ಥ). ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳು, ಸ್ವಾಮಿಗಳು “ತೀರ್ಥಪಾದರು” ಅವರ ಪಾದ ತೋಳಿದ ನೀರೂ ತೀರ್ಥವಾಯಿತು. ತಂದೆಯೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಗುರು. ಅವನು “ತೀರ್ಥ” (ಪವಿತ್ರ, ಗೌರವಾಹ್ನ) ರೂಪ ಅಥವಾ “ತೀರ್ಥಸ್ವರೂಪ”ವೆನಿಸುವುದು ಸ್ವಭಾವಿಕ. ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿರುವವರು “ತೀರ್ಥರೂಪ ಸಮಾನರು.”

ಈ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಈ ಪದ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ಶೋಧಿಸಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದು ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ತಂದೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. “ಆಯರ್” ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಕೃತಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ತೀರ್ಥರೂಪ ಅಥವಾ ಸ್ವರೂಪ ತಂದೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಶ್ವತಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಒಂದೊಂದಕೂ ಒಂದೊಂದು ಉಪಾಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತಿ, ಭಾರತಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಂಥ ಉಪಾಧಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥ ಎನ್ನುವುದೂ ಒಂದು. ಉದಾ. “ಭಾರತೀ ಕೃಷ್ಣತೀರ್ಥ”, “ಅನಂದ ತೀರ್ಥ” ಇತ್ಯಾದಿ (ವೈಷ್ಣವ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅಧಿಕರವಾಗಿ ತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಉಪಾಧಿಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ).

ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ “ತೀರ್ಥ” ಎಂಬ ಉಪಾಧಿ ಬರಲು ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣ ಹೇಳಬಹುದು. “ತೀರ್ಥ” ಎಂದರೆ ದಾಟುವಿಕೆ ಎಂದೆನಲ್ಲವೇ? ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದವರು ತೀರ್ಥರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಸಂನ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟುವ ಉಪಾಯ ತಾನೆ?

ಇದೇ ತರ್ಕದಿಂದ ಒಂದು ವಿದ್ಯೇಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆ ಪಡೆದವನು ತೀರ್ಥನಾಗಬಲ್ಲ. “ಪಾರಂಗತೆ” ಆಚೆ ದಾಟಿದವ=ತೀರ್ಥ. ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಪಾರಂಗತರಾದ ಸಹಪಾಠಿಗಳನ್ನು ಸತೀರ್ಥರು ಎನ್ನುವುದು ಈ ತರ್ಕದಿಂದ.

೧೧೯

ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪೀಯ ಹೂ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಗುಲಾಬಿ ಎಂದು ಕಣ್ಣಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿಬಿಡುಬಹುದು. ಗುಲಾಬಿಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಬಹುತೇಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿವೆ. ಬಂಗಾಲಿಯವರು ಒಕಾರಪ್ರಥಾನವಾದ ಉಚ್ಛಾರವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಹೆಸರನ್ನು ಗೋಲಾಪ ಎಂದು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಅಷ್ಟೇ. ಗುಲಾಬಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ದೇಶ ಇರಾಣ(ಪಶ್ಚಿಮ). ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಹೆಸರೂ ನಮಗೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಒಂದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ‘ಗುಲಾಬಿ’ಯ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿ ಬಹಳ ನೇರ: ಗುಲ್ = ಹೂ, ಆಬ್ = ನೀರು, ಅಥಾತ್ = ನೀರು ಹೂ. ಆದರೆ ಇದು ಕೆಮಲದಂತೆ

ನೀರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಬಳ್ಳಿಯ ಹೂವಲ್ಲ. “ಅಬ್” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಂತಿ, ಸೌಂದರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳೂ (ನಮ್ಮಲ್ಲಿ “ನೀರು” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಂತಿ, ಕಳೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಬಂದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆ. ಉದಾ-ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ) ಉಂಟು. ಕಾಂತಿಯ ಹೂವೆಂದು ಅರ್ಥಸಚಹುದು. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “ಗುಲಾಬ್” ಎಂಬ ರೂಪವೇ ಗುಲಾಬಿ ಪೋದೆಗೂ, ಹೂವಿಗೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. “ಗುಲಾಬಿ” ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ, ಅದರ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥ. “ಗುಲಾಬ್” ಪದಕ್ಕೆ ಗುಲಾಬಿ ಪನ್ನೀರೆಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಗುಲಾಬಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಂತೂ ನಡೆಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ರೋಜಾ. ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ Roseನ ಸಂಬಂಧಿ - ಎಂದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ರೋಸ್ ಬದಲಿಗೆ “ರೋಜಾ” ಎಂಬ ರೂಪ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಬೇರೆ ಕೆಲ ಶಬ್ದಗಳಂತೆ ರೋಜಾ ಪೋಚುರ್ಗಿಸ್ ಮೂಲಕ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ Rosa ಎಂಬ ರೂಪವೇ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Rose ಇರಲಿ, ಪೋಚುರ್ಗಿಸ್ ರೋಸ್ Rosa ಇರಲಿ ಅದು ಬಂದದ್ದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ Rosaದಿಂದ. ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಿಗೆ ಗ್ರೈಕ್ Rhodon (ಗುಲಾಬಿ)ನಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕು ಎಂದು ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತರ್ಕ.

ಗುಲಾಬಿ ಹೂ ಕೆಂಪು, ನಸುಗೆಂಪು, ಹಳದಿ, ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಈಗ ಕಸಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಮಿಶ್ರವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿ ನಸುಗೆಂಪು (ಪಿಂಕ್ - pink) ವರ್ಣದ್ದೇ ಇರಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ “ಗುಲಾಬಿ” ಬಣ್ಣ ಎಂದರೆ ನಸುಗೆಂಪು ಎಂಬುದೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಸಾಫ್ತೆ. ಪಾರಸೀಕ, ಉದ್ದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪೋಚುರ್ಗಿಸಿನಲ್ಲಿ, ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ, (Rosada, rose) ನಸುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣವನ್ನೇ, ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜವಾಹರಲಾಲರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಡುಗೆಂಪು ಗುಲಾಬಿಯನ್ನು ದೋತೀಸಬೇಕಾದರೆ ಕೆಂಪು ಗುಲಾಬಿ (Red Rose) ಎಂದು ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಗುಲ್ (ಪುಟ್ಟ) ದಿಂದಾರಂಭವಾಗುವ ವನಸ್ಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯೆಂದರೆ ರಸ್ತೆಗಳ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉದುರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೇ ಕೆಂಪು ಹೂಗಳ ಮಯವಾಗಿ ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೇರೆಯವ ಗುಲ್-ಮೊಹರ್ ಮರಗಳು. ಮೊಹರ್ ಎಂದರೆ ಮುದ್ರೆ. ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ - “ಮಿಶ್ರಿ”. ಒಪ್ಪು ಹಾಕಿದ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳಂತೆ ಇದರ ಹೂಗಳು ಶೋಭಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಅನ್ವಯಧಿನಾಮು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ “ಮೇಫ್ಲ್ವರ್” (ವೃಶಾಖಿ ಪುಟ್ಟ) ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಉದ್ದ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಜನಪ್ರಿಯವಾದೊಂದು ನಾಟಕದ ಹೆಸರು ಗುಲೇಬಕಾವಲಿ ಎಂದಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಯುಗದ ತರಹದ ರೋಮಾನ್ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಈ ನಾಟಕದ ನಾಯಿಕೆಯ ಹೆಸರು “ಗುಲೇಬಕಾವಲಿ” ಎಂದು ನನ್ನ ನೆನಪು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ, ಉದ್ದ ವಿನ ಗುಲ್-ಬಕಾವಲಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಒಂದು ಹೂವಿನ ಹೆಸರು ಇದು. ಅರಸಿಣಿ ಜಾತಿಯ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವ ತುಂಬಾ ಪರಿಮಳವುಳ್ಳ ಬಿಳಿ ಹೂವನ್ನು “ಸುಗಂಧರಾಜು” ಅಥವಾ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ “ಸುಳ್ಳಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದ ಕೊಳಗಳು ಕೆಲವಲ್ಲಿ “ಗುಲ್” ಪದ ಪಾರಸೀಕ ಮತ್ತು “ಬಕಾವಲಿ” ಸಂಸ್ಕೃತ

ಎಂದಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕृತದ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ “ಬಹಾವಲಿ” ಕಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಒಂದು ಭಾರತೀಯ ಹೂ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯೊಡನೆ ಮೇಲ್ಮೈಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು.

ಅಂದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮೆ “ಕಲಬುರಗಿ” ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ನಿಜಾಮು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಿಜಾಮುರು ತಮ್ಮ ಪಾರಸೀಕ ಉದ್ದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುಲ್ಬಾರ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲ, ಆ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥ ಗುಲಾ=ಗುಲಾಬಿ+ಬಗ್ರಾ=ಎಲೆ ಎಂದು. ಮೂಲತಃ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ಥಳ ನಾಮದ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ದಖ್ವನಿ ಉದ್ದುವಾಲರ ನವಿರಾದ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಕೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ?

ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿಗಿಂತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯೊಡನೆ ಹಿಂದೂ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಮೇ ಮತ್ತು ಗಹನ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯ ಹೂ ಕಮಲ. ಈ ಹೂವಿಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳ ಸರಮಾಲೆಯೇ ಅದರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆದರೆ “ಕಮಲ” ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೇನು ? ನಮ್ಮೆ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಸದಾಸಿದ್ಧವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ “ಕಂನೀರನ್ನು, ಅಲಂಕರೋತೀ=ಚಂದಗಾಣಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕಮಲ” ಎಂದಾರು. ಆದರೆ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗೆ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದು ಅವರೂಪ. ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೂವಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿ ಕಮಲ ಕಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ನಸುಗೆಂಪು, ಅಥಾರ್ತ್ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಕಮಲ ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಕಮಲ ಎಂದೊಡನೆ ನಮಗೇಗ ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆಯೇ ಮೊದಲು ಹೊಳೆಯುವುದಾದರೂ ತೈತ್ತಿರೀಯದ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ನಸುಗೆಂಪು ತಾವರೆಯೇ ಕಮಲ ಎಂದು ವ್ಯಂಜಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾವರೆಯೆಂಬ ಬಹುಶಃ ದ್ವಾರಿದ ಪದಕೂಡ (ಸಂಸ್ಕೃತ “ತಾಮರಸ್”) ತಾಮ್ರವಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಜನ್ಮಸಾಧನ, ಸಕಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಧಿಷ್ಠಾನ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಆವಾಸಸಾಧನ ಎಂಬೆಲ್ಲ ಸಂಕೇತಗಳು ಲ್ಯಂಗಿಕ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ್ದು ಅವೂ ಕೆಂಬಣ್ಣವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆಯೇನೋ. ತಾವರೆಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಪುಂಡ್ರ, ಪುಂಡರೀಕ ಎಂಬವು ಬಿಳಿದಾವರೆಗೆ ಸಲ್ಲಿತ್ತದೆ. “ಪುಂಡ್ರ” ಎಂಬುದು ಬಿಳಿಯ ಗುರುತು. (ಶೈವರ “ತ್ರಿಪುಂಡ್ರ”, ವೈಷ್ಣವರ “ಉದ್ಘಾಟಪುಂಡ್ರ” ಎರಡೂ ಬಿಳಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕುರುಹುಗಳಲ್ಲವೇ ?) ಕೋಶಗಳೂ ಪುಂಡರೀಕರವೆಂದರೆ ಬಿಳಿದಾವರೆಯೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಕಮಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹತ್ವದ ಹೂವಾಗಿರುವುದು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇಜಟಿನವರಿಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Lotus ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲದ್ವಾದರೂ ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಆಯ್ದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಿಮೆಟಿಕ್ (ಹಿಬ್ರು, ಅರಬ್ಬಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಮೂಲದ್ವಾದು ಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ತಾವರೆಯ ಹಿರಿಮೆಯ ಮೂಲ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ದಾಟುತ್ತದೆ.

ಹನೀಮೂನ್ ಪದ ಈಗೆ ಅನೆಕ್ಕರಸ್ತರಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೊದಲ ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದಂಪತೀಗಳು ಸಂಕೋಷವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಚಾರ ಹೋಗುವುದು ಹನೀಮೂನ್. ಇದನ್ನು ಶಬ್ದತಃ ಭಾಷಾಂಶರಿಸಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಧುಚಂದ್ರ ಎಂದು ಬಳಸುವುದುಂಟು. “ಹನೀಮೂನ್” ಹಿಂದೆ ಹನೀಮಂತ್ (Honey month) ಎಂಬ

ರೂಪದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಂದರೆ “ಸವಿಮಾಸ” ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕತ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, “ಮಧುಮಾಸ” (ಜೀನುತ್ತಿಂಗಳು). ಇವೆಲ್ಲ ರಸಭರಿತವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ “ಹನೀಮೂನ್” ಎಂಬುದು ರಸಿಕ ದಂಪತ್ತಿಗಳ ಜೀನು ಸುರಿಸುವ, ಸವಿಯನ್ನು ದಿನೇ ದಿನೇ ವರ್ಧಿಸುವ ಅನುಭವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ, ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ರಸ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಾಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೋಸ ಆಕ್ಷಾರದ್ವಾರ್ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ರಸಭಂಗ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಬಹುಶಃ ಅಪ್ರಿಯೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಖಾಕ ಪೋಲಿಸರ ದಿರಿಸಾಗಿ ಭಯ ವೈರಗಳನ್ನೂ, ಮಿಲಿಟರಿಯವರ ವೇಷವಾಗಿ ತ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಏಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಬಣ್ಣವಾಗಿದೆ. ಧೂಳಿನ ಮಂಕು ಕಂಡು ಅಥವಾ ಕಡು ಹಸುರಿನ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ “ಖಾಕ್” ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನದಲ್ಲ. ಉದ್ದರ್ಮ ಮೂಲಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಪಾರಸೀಕ ಪದ ಅದು. ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮಣಿನ ಬಣ್ಣ ಎಂದರ್ಥ. ಖಾಕ್ ಎಂದರೆ ಧೂಳು. ಆದರೆ ಬಿಳಿಯರು ಬರುವ ಪೂರ್ವದ ಏಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಖಾಕ್ ಉಡುಪು ಸೈನ್ಯ ಅಥವಾ ಪೋಲಿಸ್ ದಳದವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

೧೨

“ಕಿತ್ತಳೆ” ಎಂದು ನಾವು ಕರೆಯುವ ಹಣ್ಣು ನಾರಂಗ, ನಾರಂಗಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಉದ್ದರ್ಮವಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ನಾರಂಗ ಎಂದು ಕಿತ್ತಳೆಗೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದು ಆ ಭಾಷೆಯದೇ ಮೀನೆಲು ಹೆಸರಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಸ್ತ್ರವೈದ್ಯನಾದ ಸುಶ್ರುತನ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಹಣ್ಣಿಗೇ ಅದೇ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ನಾರಂಗದ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ರುಚಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಂಪನಮ್ಮೆ ಹಳೇ ಕವಿ ಇವೆರಡನ್ನೂ (ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣು) ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸರಾಗವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಿತ್ತಳೆ (Citrus) ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಹಣ್ಣನ ಮೂಲ ಸಾಫನವಂತೂ ಚೀನ ಮತ್ತು ಆಗ್ನೇಯೇಶಿಯ ಎಂದು ಸ್ವೀಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಕೂಡೆ ಆಗ್ನೇಯೇಶಿಯದ ಯಾವೋಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆಯದಿರಬಹುದೆಂದು ತರ್ಕಿಸಲು ಆಸ್ತಿದವಿದೆ. ಒಂದು ಸಂಗತಿ ವಿಚಾರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಆದೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕತದಲ್ಲಿ “ನಾರಂಗ” ಪದ, “ನಾಗ + ರಂಗ”ದ ಸಮಾಹಾರ ರೂಪವೆಂದು ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿದಾರೆ. “ನಾಗ್” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು, ಕೇಸರಿ, ಸಿಂಧೂರ (ಉದಾ-ನಾಗಕೇಶರ) ಬಣ್ಣಗಳಿಂಬಂಧವೂ ಸೇರಿದೆ. “ರಂಗ್” ಎಂದರೆ ಬಣ್ಣ ಎಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಹಳದಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಹಣ್ಣು ಎಂಬ ವ್ಯಾತಪ್ತಿ ಸುಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಂಗ ಪದ ಸಂಸ್ಕತಕ್ಕೂ ಪಾರಸೀಕಕ್ಕೂ ಸಮಾನವೆಂಬುದನ್ನೂ ಸೈರಿಸಬಹುದು.

ಈ ಹಣ್ಣಿನ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಸಂದೇಹ ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಈ ಹೆಸರಿನ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ Orange ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ ತಾನೆ.

ಈ ಹೆಸರು ಕೂಡ “ನಾರಂಗ” ಪದದ ಪ್ರಥಮ ನಕಾರ ಲೋಪವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದೇ. ಯುರೋಪಿನ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ (ಅರ್ವಾಚೀನ ಲ್ಯಾಟಿನ್ arangia, aurantia, naraneum, ಇಟಾಲಿಯನ್ araneia, ಸಾನಿಷ್ ನಾರಂಗ naranja ಪ್ರೋಚುರ್ಗಿಎಸ್ larmja) ಇದೇ ಪದ ನಿನ್ನ ಬದಲಾವಣೆಯೊಡನೆ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆದಿಮೂಲ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ “ನಾರಂಗ” ಪದವೇ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ನೇರವಾಗಿ ಅದು ಪಾರಸೀಕದಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿರದೆ ಅರಬ್ಬಿ ಮೂಲಕ ದಾಟಿ ಹೋಗಿದ್ದು, ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ನಾರಂಜ ಆಗಿದೆ, ಮೂಲ ಪಾರಸೀಕವೇ.

ಕಿತ್ತಳೆಯಂತೆ ಹೀಂದೂ ಸಾಗರದಿಂದ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್‌ವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರೆಂದರೆ ಅದೇ ಈ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಲಂಬಿ (ಅಥವಾ ನಿಂಬಿ)ಯದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಂಬೂ (ನಿಂಬ = ಚೇವ) ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಲೀಮಾ (ನ = ಲ) ಆಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ದಾಟಿತು. ಇದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸೆಣ್ಣ, ಕಡು ಹುಳಿ ರುಚಿಯ lime ಆಗಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಕಡಿಮೆ ಹುಳಿಯಾದ lemon ಆಗಿಯೂ ಹಳೇ ಫ್ರಂಚ್ ಮೂಲಕ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯಿತು. ಪ್ರೋಚುರ್ಗಿಎಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಾನಿಶ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ lima ಮತ್ತು limao ಆಗಿವೆ. ಹುಳಿಲಂಬಿ ಗಿಡ linden ಆಗಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದವೇ ಹಳೇ ಜಮ್‌ನ್ ಮತ್ತು ಹಳೇ ನಾಸ್‌ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಚ್ಛಾರ ಭೇದದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಪ್ರೌಢೆಸರ್ ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟುವರ್ಡಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಲಂಬುಕ್ ಶಬ್ದವೇ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಒಹು ಪ್ರಾಚೀನದಲ್ಲಿ ಆಗ್ನೇಯೀಶಿಯ (ಭಾರತವನ್ನೊಳಗೊಂಡು)ವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ಆಸ್ಟ್ರಿಕ್ ಜನರ ಭಾಷೆಯದು.

ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಸರಣದಿಂದ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಪೊರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ನಡುವೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಾದ ಅರಬರ ಪಾತ್ರ.

ಕಿತ್ತಳೆಯಂದು ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು “ಕಿರಿದು + ಈಳಿ” ಯೆಂದು ವ್ಯೇಯಾಕರಣರು ಪದವಿಂಗಡಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಿತ್ತಳೆಯೆಂಬುದು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸವೆದು ಕಿತ್ತಳೆಯಾಯಿತು. ಸೆಣ್ಣ ಈಳಿಯನ್ನು ವಾಗ ಈಳಿಯೆಂಬುದು ತೊಳೆ ತೊಳೆಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸಲು ಬೆರುವ ಕಾಯಿ ಅಥವಾ ಹಣ್ಣೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ “ಕಿತ್ತಳೆ”ಯಂತೆ (ಪಿರಿದು+ಈಳಿ) “ದೊಡ್ಡಿಳೆ”, “ಕಂಬೀಳೆ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಈಳಿಯ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ದುರೂಹ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತೆಲುಗು (ಈಡೆ) ಹೊರತು ಬೇರೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಪದಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತದ್ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ “ಈಡೆ” ಎಂಬ ಡ ಕಾರಾಂತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. “ಪೇರಿಳೆ”ಯೆಂಬುದೇ ಸವೆದು “ಪೇರಳೆ”, “ಪೇರಲ್ಲ”, “ಪೇರಲು” (ಸೀಬೆ) ಆಗಿದ್ದರೆ “ಈಳಿ” ತೊಳೆತೊಳೆಯಾದ ಕಾಯಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೂ ಚಿಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಹುಳಿ ಸಿಹಿ ಬೆರೆತೆ ರುಚಿಯ ಘಲವೆಂದಷ್ಟೇ ಉಂಟಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ದೊಡ್ಡ ಕಾಯಿಯಾದ ಕಂಚಿ ಅಥವಾ ಕಂಚೀಲೆಯ ಮೂಲವೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಉಹಾಪ್ರೋಹಕಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕಂಚಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಿತ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ, ಕಡುಹುಳಿ ಜಾತಿಗಳುಂಟು. ಸಿಹಿ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ “ಸಕ್ಕರೆ ಕಂಚಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹುಳಿ ಜಾತಿ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಕೆಲಸನ್ನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೆಡೆ ದೊಡ್ಡಳಿ (= ದೊಡ್ಡ ಈಳಿ) ಎಂದು ಹೆಸರುಂಟು. ಆದರೆ “ಕಂಚಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥವೇನು? ಇದಕ್ಕೂ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು (ತುಳು ಹೊರತು) ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಧಾರ್ಷ್ಯದ ಉಹೆಯಿದು: ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಕಂಚುಕ್” ಪದವಿದೆ. ಮೈಗೆ ಒತ್ತಾಗಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಕುಪ್ಪಸದಂಥ ಅಂಗಿ ಅಥವಾ ನಿಲುವಂಗಿಯೆಂಬುದು ಆದರ ಅರ್ಥ. ಈಳೆಯ ಜಾತಿಯ ಹಣ್ಣಿಗಳಿಗೆ ಕುಪ್ಪಸದಂಥ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಸಿಪ್ಪೆಯಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅದು “ಕಂಚಿಯೇ” ? ಅಥವಾ ಈ ತರಹದ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಹೋಲುವುದರಿಂದಲೇ ಕುಪ್ಪಸಕ್ಕೆ ಕಂಚುಕ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತೊಡುವ ಅರಮನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಕುಂಚುಕಿಯೆಂಬ ಹೆಸರೆ? ಬಹುಶಃ ಮೊದಲಿನ್ನದೇ ಸರಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ “ಕಟ್ಟು” ಎಂಬರ್ಥದ “ಕಂಚ್” ಧಾತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದ (Cingere) ಇದೆಯೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ ದಾವಿಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಹಾವಿನ ಪರೆಗೂ ಕಂಚುಕ ಎನ್ನುವುದುಂಟು.

೧೯

ಬಯ್ಯಿಳ ಮಾತುಗಳು ಸ್ವಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಪರಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಒಂದು ಭಾಷಾಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಈ ಮನೋವ್ರತ್ತಿಗೂ ಅಶ್ಲೀಲವೆನಿಸುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಶಿಷ್ಟರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೊದಲಾದ ಅಭಿಜಾತ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಒಲವಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧ ಇದೆಯೇ ಎಂಬುದು ಚಿಂತನೀಯ.

ಬೈಗಳ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಉದ್ಯ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪದಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅರಬ್ಬಿ, ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ದುಷ್ಪನನ್ನು (ವಿಶೇಷತಃ ಪೋಲಿಸ್ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ) ಬದ್ದಾಶ್, ಲಫಂಗ್, ಲುಚ್ಚಾ ಮೊದಲಾದ ಉಪಾಧಿಗಳಿಂದ ಅಚ್ಚಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. “ಬದ್ದಾಶ್” (ಬದ್+ಮಾಶ್) ಎಂದರೆ ದೇಶೀ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ದುರಾಕಾರಿ. ಪಾರಸೀಕ ಭಾವೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಬದ್=ಕಟ್ಟ (ಪಾರಸೀಕ)+ಮಾಶ್=ಜೀವನೋಪಾಯ (ಅರಬ್ಬಿ) ಎಂದು ಶಾಬ್ದಿಕ ಅರ್ಥ. “ಲಫಂಗ್” ಅಥವಾ “ಲಫಂಗ್” - ಇದೂ ಪಾರಸೀಕ ಭಾವೆಯಿಂದಲೇ ಉದ್ಯ ವಿಗೆ ಒಂದ ಮಾತು. ದುಮಾರ್ಗಿ, ವ್ಯಾಖಿಕಾರಿ, ಲಂಪಟ, ಬದ್ ಮಾಶ್, ಪುಂಡ ಎಂದು ಉದ್ಯ ವಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಳಕೆ ಇದ್ದರೂ ಮೂಲ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬಡಾಯಿಕೊಟ್ಟುವವ, ಬರೇ ವಾಚಾಳಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆಯೆಂಬುದಾಗಿ ಈ. ಶಂಕರ ಕೆದ್ದಾಯರ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈಡ “ಲಫಂಗ್”ಕ್ಕೆ ಬಾಣಾಕ್ಷ ಮತ್ತು ಬಾಯ್ಯಡಕ ಎಂಬರ್ಥವೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಉದ್ಯ-ಹಿಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ನೀಂತೆ ಯಾಕೆ ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಪದಗಳು ಭಾವೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಹಾರುವಾಗ ಅರ್ಥಾಂತರ ಹೊಂದುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ.

“ಲುಚ್ಚೆ” ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ದೇಶವೇ. ಹಿಂದೀ ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ದುರಾಕಾರಿ, ವಂಚಕ, ನೀಚ, ಅಪಹಾರಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಅದು ಸಂಸ್ಕृತ ಲಂಜ (ಕುಸಿದುಕೊ) ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದು.

ನಾಂಭೀಯವಿಲ್ಲದೆ ಬರೇ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಗಳಹುವು ದೆಂಬ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ ತಾನೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಗಪ್ಪ ಹೊಡೆಯುವುದೆಂದು ಕೂಡ ಉದ್ಯುವಿನಿಂದ ಆಮದಾದ ಪದವಿದೆ. “ಗಪ್ಪ” ಎಂಬ ಪದ ಪಾರಸಿ ಪದವೆಂದು ಉದ್ಯುಕ್ತ ಕೋಶವೊಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಪ್ಪಾಸ್ ಅಥವಾ ಗಪ್ಪಾಸ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅರಬ್ಬಿ ಪದವಾದ ಗಫಲತ್ ಎಂಬುದರ ರೂಪಾಂತರ. ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ ಟೊಳ್ಣ ಹರಟೆಯೆಂದೇ ಅದರಾರ್ಥ. ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಗಫ್ (guff) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಗಾಳಿ ಉದುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ ಪಫ್ (puff) ಎಂಬುದರ ಅನುಕರಣವೆಂದು ಆಕ್ಸ್‌ಪಫಡ್ ನಿಘಂಟಿನ ಹೇಳಿಕೆ. ಆದರೆ ಟೊಳ್ಣ ಮಾತುಗಳಿಗಿರುವ ಪದಗಳು ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲವುಗಳಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಡಾ॥ ಭೈರಪ್ಪನವರ “ವಂಶವ್ಕೆ” ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದಾಗಿ ಶೌತ್ರಿಯ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಜನಜನಿತವಾಯಿತು. “ಶೌತ್ರಿಯ” ಎಂದರೆ ವಿಧಿವಶಾಗಿ ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ವ್ಯೇದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ನಿಘಂಟು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರುತಿ ಎಂದರೆ ವೇದಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಸರು (ಇತರ ಅರ್ಥಗಳೊಡನೆ). ಹಾಗೆಯೇ “ಶ್ರುತ” ಎಂದರೆ ವೇದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ವೇದಗಳಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮ. “ಶ್ರುತ” ಎಂದರೆ ವಿದ್ಯೆ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ; ಹೀಗೆ ಬಹುಶ್ರತ ಎಂದರೆ ತುಂಬಾ ವಿದ್ಯಾವಂತ. ಹಾಗೇನೇ ಶ್ರೂಪೆಯೆಂದರೆ ಸೇವೆ, ಪರಿಚಯೆ.

ಇವೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ (“ಶ್ರು” – ಎಂಬುದನ್ನೊಳಗೊಂಡ) ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರ ವಿದ್ಯೆ, ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತವೆ. “ಶ್ರು” ಧಾತುವಿಗೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ “ಕೇಳು”ವುದೆಂದು ಅರ್ಥ. “ಶ್ರುತ” ಎಂದರೆ ಕೇಳಿದ್ದು. “ಶ್ರುತಿ” ಎಂದರೆ ಕೇಳಿಬಂದದ್ದು. ವೇದಗಳು ಆದ್ಯ ಯಷಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ತರದ ಭಾವಾವೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡವು; ಭಾವಾವೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆವರು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲ. ವೇದದ ಅಕ್ಷರ ಅಕ್ಷರವೂ – ಶಬ್ದಶಬ್ದವೂ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು; ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದ ಸ್ತೋವನ್ನು ಹೇಳುವಂಥಾದ್ದು. ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಆ ಮಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಾರ್ (= ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರು) ರಿಂದ ಬಾಯಿದೆರೆಯಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ ದಾಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕಿವಿಯ (ಶ್ರುತಿ) ಮೂಲಕವೆ ಕಲಿಸಿ ಕಲಿತು ಬಂದದ್ದು ಹೊರತು ಓದಿಬಂದದ್ದಲ್ಲ. ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬುದು ಗುರುಮುಖಿದಿಂದ ಕೇಳಿ ಕಲಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ವ್ಯೇದಿಕ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಈ ಪರಂಪರೆ ಅವ್ಯೇದಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿತು. “ಶ್ರುತಿ” ಪದವಿ ವೇದಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಯೂ “ಶ್ರುತ” (ಕೇಳಿದ್ದು)ವೇ – ಬರೇ ಓದಿನಿಂದ

ಬರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. “ಗುರುವಿಲ್ಲದ ವಿದ್ಯೆ” ಓದಿ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನ-ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗುರುವಿನಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಇನ್ನಾವುದನ್ನಾಗಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದರೆ “ಗುರುಶುಖ್ರಾಷ್ಟೆ” ಮಾಡಬೇಕು. ಶುಖ್ರಾಷ್ಟೆಯೆಂದರೆ ಕೇಳುವ (ಉತ್ಸಂಚ) ಬಯಕೆ. ಅದು ಬರೇ “ಗುರುಗಳೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿ, ಹೇಳಿ” ಎಂದು ಗಂಟು ಬೀಳುವುದರಿಂದಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಪರಿಕ್ಷೇಗೊಳಪಟ್ಟು, ಒಲೆಸಿ ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶುಖ್ರಾಷ್ಟೆ ಎಂದರೆ ಕೇಳಲು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆವಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸೇವೆ, ಮರ್ಚೆ ಹಿಡಿಯುವುದು ಎಲ್ಲ ಒಳಗೊಂಡದ್ದು. ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಹಂಬಲದಿಂದ ಪಡೆದದ್ದೇ ನಿಜ ಜ್ಞಾನ. ಜ್ಞಾನವೆಂಬುದು ಗುರು ಶುಖ್ರಾಷ್ಟೆಯಿಂದಲೇ ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದೇಂಬ ಭಾವನೆ ವೈದಿಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ (ಉದಾ: ಬೃಹತ್ಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಿ) ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದುಬಂದದ್ದು.

ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನಡೆದುಬಂದ ಈ ಮಾತು - ಶುಖ್ರಾಷ್ಟೆ - ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸೇವೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿತು. ಅಗಸ್ಟರನ್ನು ಶುಖ್ರಾಷ್ಟಿಸಲು ಬಂದದ್ದಾಗಿ ರಾಮ ಯುಷಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ (ರಾಮಾ, ಅರಣ್ಯ, ೧೨, ೮) ಒಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವೀಯುವುದಷ್ಟೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. “ಶುಖ್ರಾಷ್ಟ ಗುರುನಾ” ಎಂದು ಕಣ್ಣಮುನಿ ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಹೇಳಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿರಿಯರ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡು ಎಂಬುದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ರೋಗಿಗಳ “ಶುಖ್ರಾಷ್ಟೆ”ಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು “ಕೇಳಿ”ತಕ್ಕದ್ದು ಬಹಳ ಇಲ್ಲ. ಮಗುವಿನ ಆರ್ಯಕೆ ಮಾಡುವವಲು “ಶುಖ್ರಾಷ್ಟೆ” ಎನ್ನಾಗ ಅದರ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾ ವೈದ್ಯನಾದ “ಸುಶ್ರುತೆ”ನ ಅಂಕಿತನಾಮ ಬಹುಶಃ ಅದಲ್ಲ - ಅದು ಅವನ ಬಿರುದು - ಬಹಳ ಕೇಳಿದವನು - ಎಂದು; ಅರ್ಥಾತ್ ಭಾರಿ ಪಂಡಿತ. “ಬರೆ”ಯುವ (ಲಿಂಬ), “ಓದು”ವ (ಪರ್ತ), ಕುರಿತ ಪದಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಡವಾಗಿಯೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. “ಓದು” ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದವಾಗಲಿ, “ಪರ್ತ” ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವಾಗಲಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಾಯಿಪಾಠ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲಿತ್ತವೆ. “ಶುಕಃ ಪರತಿ” ಗಿಳಿ ಓದುತ್ತದೆ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗಿತ.

ಈ ಅಲಿಖಿತ ಶ್ರುತ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಹಾಭಾರತ, ವೇದಗಳು ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಳಿದು ಬರಲೂ ಅದೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಶತ್ರುಗಳು ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟರು; ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಅವರಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ.

೧೨೦

“ಪರಾಕು ಮಾಡದೆ ಪರಾಂಬರಿಸಿ ಎನ್ನಪರಾಧಂಗಳ ಕ್ಷಮಿಸೋ” ಎಂದು ಪುರಂದಾರದಾಸರು ದೇವರಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಸ್ವಷ್ಟಃ: ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಅಜಾಗೃತೆ, ಉದಾಸೀನ, ಉಪೇಕ್ಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟಿನ ಪ್ರಕಾರ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ “ಪರಾಂಚೆ” ವಿಮುಖನಾಗು - ಎಂಬುದು ಮೂಲ. ಈ ಶಬ್ದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮಾಜ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಾಲವಾದ ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಒಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕನಕದಾಸರ ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣೆ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ದಿನಚರಿ, ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ವಚನ ಮುಂತಾದ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾಕು ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗ ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ. ಅರಸರು ಅಥವಾ ಮತಾಧಿಪತಿಗಳು ಬರುವಾಗ “ಪರಾಕು ಹೇಳುತ್ತ” ಮುಂದಿನಿಂದ ಸಾಗುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯವರೋ ವಂದಿಗಳೋ “ಇಂಥ ಬಿರುದಾಂಶಿತ ರಾಜರು ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ, ಭೋಪರಾಕ್” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಎದುರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ದಾರಿಯಿಂದ ಸರಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಿತೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ “ಪರಾಂಚೆ” ಎಂಬ ಮೂಲ ಸರಿಹೋಂದುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿರುಗಿರಿ! ಸರಿಯಿರಿ! ಮೈಗೆ ತಾಗಬೇಡಿರಿ – ಅಥವಾ ಉದ್ರುವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ “ಖಿಬರ್ ದಾರ್” ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಅಥವಾ ಜಾಗ್ರತ್ತೆಯ ಮಾತು ಅದಾಗಿತ್ತೇನ್ನೋಣ. ಪುರಂದರದಾಸರ ಪ್ರಯೋಗ ದೇವರಿಗೆ “ನನ್ನನ್ನ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಬೇಡೆ” ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಸರಿ.

ಆದರೆ ಕನಕದಾಸರು ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣೆಯಲ್ಲಿ “ರಾಯ ಪರಾಕೆಂದು ಕೈವಾರಿಪ ಪಾಠಕಿಯರೊಪ್ಪಿದರು”, ಎನ್ನುವಾಗ ಇಲ್ಲಿನ “ಚಿತ್ತವೀಯಿರಿ!” ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ “ಪರಾಂಚೆ”ಗೆ ಹೋಂದಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಇಲ್ಲಿ ಎದುರು ಬರುವವರು ಅಡ್ಡ ನಿಲ್ಲುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅದ್ದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ “ಪರಾಕು” ಬೇರೆಯೆ ಮೂಲದಿರಬಹುದೇ? ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಪರಬ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ವಿಚಾರ ಮಾಡು, ಪರೀಕ್ಷೆಸು, ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡು ಎಂದು. ಇದು “ಪರೀಕ್ಷೆ”ದ ಆಪಭಂಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಇದು ಸರಿಹೋಂದುತ್ತದೆ. ಸಾಲಾಗಿ ಮೂರು ಹುಸ್ಟೆಗಳು ಬರುವುದರಿಂದ ಬಿರುದು ಉಗ್ಗಾಡಿಸುವ ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳು ಕೊನೆಯದನ್ನು ಅರ್ಥಾಕ್ಷರ ಮಾಡಿ ನಡುವಿನದನ್ನು ದೀರ್ಘ ಮಾಡಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. (ಮರಾತಿಯವರು ಗಣತವೆಂದು ಬರೆದದ್ದನ್ನು “ಗಣೇತ್ತ” ಎಂದುಚೆರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತವನ್ನು “ಭಾರತ” ಎಂದು ದೂರದರ್ಶನ ಮಹಾಭಾರತದ “ಭಟ್ಟಂಗಿ”ಗಳು ಉಗ್ಗಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.) “ಪ್ರಭುಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆಸಬೇಕು” ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಭಟರು “ಪರತ್ಕ” ಅಥವಾ ಪರಾಕು ಮಾಡಿರಬಹುದು. “ಪರಿಕಿಸು” ಶಬ್ದವೇ “ಪರಕಿಸು” ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡಬಹುದೆಂದು ಜನರ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದರೆ ತಿಳಿಯತ್ತದೆ.

ರಿಕ್ಷಾ ಎಂಬ ವಾಹನ ನಮಗೀಗ ಸುಪರಿಚಿತ. ಈ ಪದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದೇನೋ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ – ricksha ಅಥವಾ rickshaw, ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ. ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಿನ್ = ಮನುಷ್ಯ, ರಿಕ್ = ಶಕ್ತಿ, ಷಾ = ವಾಹನ. ಅರ್ಥಾತ್ ನರಶಕ್ತಿವಾಹನ = ಮನುಷ್ಯ ಎಳೆಯುವ ಗಾಡಿ ಅದು. ಇಂದು ಬಹುತರವಾಗಿ ರಿಕ್ಷಾವನ್ನು ಪೆಟ್ಟೂಲ್ ಎಂಜನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯುದ್ಧ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಮೊದಲಾದ ಶಹರುಗಳಿಗೆ ಹೋದವರು ಈ ನರವಾಹನಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರಲೇಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಗೆ ಒಗ್ಗುವಂತೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಅದನ್ನು “ರಿಕ್ಷಾ” ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳೂ ಹೀಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪೋಚರ್ಗಿಇಸಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಇಂದಿಗೂ jinriquixa ಎಂದೇ ಇದೆ. – ಜಿನ್ ರಿಕ್ಷಾ – ಜಪಾನಿ ಶಬ್ದದ ಯಥಾ ಸ್ವೀಕಾರ.

ನಾವು “ಬೆಲ್ಲು” ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ jaggery (ಜಾಗ್ರಿ) ಅನ್ನತಾರಲ್ಲ.

ಅದು ಆ ಭಾಷೆಗೆ ಪೋಚುಗೀಸಿನಿಂದ ಹೋದದ್ದು. ಪೋಚುಗೀಸರು ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡ ಶಕ್ತರೆ (ಸಂಸ್ಕೃತ-ಶರ್ಕರಾ)ಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಮೂಲತಃ ಮೊದಲು ತಾಳಿ ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರಿಟ್ಟರಂತೆ; ಆ ಮೇಲೆ ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ವಾಸವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಕಚ್ಚು ಪ್ರುಡಿಬೆಲ್ಲ (ಬೆಳ್ಗಿನದಲ್ಲ, ಕಂದು=ಬೂರಾ ಭಾಯೆಯದು)ಕ್ಕಿಟ್ಟ ಹೆಸರು; ಆಮೇಲೆ ಸ್ಕೂಲವಾಗಿ ಮುದ್ದೆ ಅಥವಾ ಗಟ್ಟಿ ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿತಷ್ಟೆ.

“ಅಗದೀ ಅವ್ವಲ್ ಮಾಲು ಕೊಡೇನೇ” ಎಂದು ಅಂಗಡಿಯವ ಹೇಳುವಾಗ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರತಿಯ ಸರಕು ತನ್ನದೆಂಬುದು ಅವನ ಅಭಿಪೂರ್ಯ. “ಅವ್ವಲ್” ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬರ್ಥ ಅದಕ್ಕಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥ ಮೊದಲನೆಯದ್ದು, ಎಂದು. ಎಂದರೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ತನೇ? ಅಂಥಾ ಉತ್ತಮದ್ದು ಬೇಡವೆಂದರೆ ನಿಮಗೆ ದುಯ್ಯಂ ಪ್ರತಿಯ ಸರಕು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. “ದುಯ್ಯಂ” ಪಾರಸೀಕ “ದುಯಮ್” (ಸಂ. “ದ್ವಯ”ಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ) ಪದದಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾದದ್ದು. ಉದ್ಯು, ಹಿಂದೀ, ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಮರಾತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಬಹುತಃ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮರಾತಿಯಿಂದ ಬಾರದೆ ನೇರವಾಗಿ ಪಾರಸೀಕದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸುಲ್ತಾನರಿಬ್ಬರ ಆಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ಇದಲ್ಲದೆ ಸೀಯಂ (ತೃತೀಯ) ಮತ್ತು ಚಾರಂ (ಚತ್ವಾರ) ಎಂಬ ಪಾರಸೀಕ ಪದಗಳು ಆಮದಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನವಾಗಿದ್ದವು.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅವಲಕ್ಷಿಯ “ಅವಲ್” ಮೇಲಿನದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲ. ಅದು ದ್ವಾವಿಡ. ಅವೆ ಅಂದರೆ ಒನಕೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳ ಮತ್ತು ತುಳು (ಅಬೆ) ವಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಧಾತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಅವಲ್” ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

ರಜಿಂ

ಕಾಯಿಪಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಎನ್ನುವಾಗ ಕಾಯಿಯ ಅರ್ಥ ಸುಲಭವೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಪಲ್ಯ ಅಥವಾ ಪಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಹಸುರೆಲೆ ಅಥವಾ ತೊಪ್ಪಲು (ಸೊಪ್ಪು) ಎಂಬುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮರವೆಯಾದ ಅರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು, ತೊಪ್ಪಲು ಪಲ್ಯ ಎಂಬ ಏಕಾರ್ಥದ ಜೋಡಿ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂತು. ಪಲ್ಯ ಅಥವಾ ತರಕಾರಿ ಸೊಪ್ಪು ನಮ್ಮ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪು ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯಿತೆಂದರೆ ಕಾಯಿಪಲ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಶಾಧ್ಯ ಅಥವಾ ಮೇಲೋಗರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪಲ್ಯ ಎಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಪಲ್ಯ ಎಂಬ ಪದ ಕಾಯಿಯಂತೆ ದೇಶ್ಯ ಅಲ್ಲವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಫಲ, ಪಲಾಶ, ಪಲ್ಲವ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾದ ಭಾರೋಪ್ಯ ಮೂಲದ ಪದದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದಂತಿದೆ. ಅರ್ಥ “ಚಿಗುರು” (ಪಲ್ಲವ), ಪಲಾಶ (ಹಸುರೆಲೆ-ಕಡುಹಸುರೆಲೆ ತುಂಬಿದ ಮುತ್ತಗ, ಹೂ ಎಸಳು), ಪಲ (ಹುಲ್ಲು) ಇವೆಲ್ಲ ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಈ ಎಲೆಗಳ ಗುಂಟುಕ್ಕೆ ಪಲಾಶ ಇತ್ಯಾದಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ foliage, ಪೋಚುಗೀಸ್ �folha, ಲ್ಯಾಟಿನ್ folium, ಹಳೇ ಫ್ರೆಂಚ್ folle, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿವೆ. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಉದ್ಯು, ಹಿಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಬ್ಜೆ (ಹಸುರು ತರಕಾರಿ),

“ತರಕಾರಿ” (ತೊಪ್ಪಲು, ಕಾಯಿ, ಹೂ ಮೊದಲಾದ ಖಾದ್ಯ ವನಸ್ಪತಿ) ಇವುಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಕಾಯಿ ಪಲ್ಯಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೋಗರಕ್ಕೆಲ್ಲ “ಪಲ್ಯ” ಎಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಲ್ಯ ಎನ್ನಲ್ಪದು ತರಕಾರಿಯನ್ನು ತಾಳಿಸಿ (= ನೀರಾರುವವರೆಗೂ ಕಾವಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು) ಮಾಡಿದ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ತಾಳಿದ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಣ ಪಲ್ಯವೆಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಒಹುಶಃ ಇದು ಮರಾರಿಯ ಸೂಖೀ ಭಾಜಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡೆದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಹುಳಿ ಎನ್ನಲ್ಪದಕ್ಕೆ ಪಾತಳ್ ಭಾಜಿ (ತೆಳ್ಳನ್ನ ಪಲ್ಯ) ಎಂಬುದು ಅವರ ಶಬ್ದ. ಮರಾರಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉಚ್ಚಾರ ಕ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಇದನ್ನು “ಪಾತಾಳ ಭಾಜಿ” ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಗರ ನಾಲಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದೆ! (ಕೆಲವು ಉಟದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಪಾತಾಳ ಭಾಜಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಪಾತಾಳ ತಲುಪುವಷ್ಟು ತೆಳ್ಳಗಿರುತ್ತದೆ ಅನ್ನಿ!) ಈ ಭಾಜೀ ಶಬ್ದ ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಯಿಸುತ್ತದಾದರೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅದು ಬೇಯಿಸಿ ಅಥವಾ ಹುರಿದು-ಕರಿದು ತಯಾರಿಸಿದ ತರಕಾರಿಗೇ ಅನ್ನಯಿಸಬೇಕಾದ್ದು. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ “ಭೃಜ” (= ಸುಡು, ಹುರಿ, ಕರಿ) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು - ಅಥಾರ್ತ “ತಾಳಿದ”ವೇ.

ಕೂಟಯುದ್ಧ ಎಂದು ಪರಶಬ್ದಿಗಳನ್ನೊಲ್ಲದ ಮಡಿವಂತರು ಕರೆಯುವ, ಹೊಡೆದು ಓಡಿಹೋಗುವ, ಯುದ್ಧ ಪದ್ಧತಿ ನಮಗೆ ಹೊಸದೇನೂ ಅಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ಭತ್ತಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಈ ಯುದ್ಧ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮನಾಗಿದ್ದು. ಆ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವುದು ಗರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧವೆಂಬ ವಿದೇಶಿ ಪದ. ಇದು ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ ಮೂಲಕವಾದರೂ ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಸ್ವಾನಿಶ್ - ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿ ಹೋರಾಡದೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅಡಗುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು. ಮೂಲ ಸ್ವಾನಿಶ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ zuerra, guerra ಎಂದರೆ ಯುದ್ಧ ಹೋರಾಟ. ಅದಕ್ಕೇ lla ಎಂಬ ಕ್ಷುದ್ರಾರ್ಥಕ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಸೇರಿಸಿ ಅವರು ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೋರಾಟ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಬಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಂತೂ ಆಫ್ರಿಕದ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗೊರಿಲ್ಲಾಗಳಿಗೂ ಈ ಗರಿಲ್ಲಾಗಳಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲೆಂದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಸ್ವೇಲ್ಲಿಂಗಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ guerrilla, guerilla ಎಂಬ ಸ್ವೇಲ್ಲಿಂಗನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ!

ಇಂದಿನ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಉಪಕರಣಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ನೀರು ಕಾಯಿಸುವ ಸಲಕರಣೆಯಾದ ಗೈಜರ್ (geysar) ಎಂಬುದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಿತವೇ ಆದ ಹೆಸರು. ಇದು ಐಸಾಲ್ಯಾಂಡಿಕ್ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದ : ಅದು ನಿಂತು ನಿಂತು ಉಕ್ಕೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮುವ ನೈಸ್‌ಗಿರ್ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಕಾರಂಜಿಯೊಂದರೆ ಹೆಸರು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ geysa ಅಂದರೆ “ಉಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮು” ಎಂದರ್ಥ. ಅದನ್ನೀಗ ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಉಪಕರಣಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ.

ವಿದೇಶಿ ಆಳಿಕೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಂಗಡ ಅವರ ನಾಣ್ಯ ತೂಕ, ಅಳತೆ

ಮುಂತಾದವೂ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವುದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ಆಮದುಗಳು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕ್ಷಣಿಕಲ್ಲಿನ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರವೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿರುವ ತೂಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಣಿ ಎಂಬುದೊಂದು. ಇದು ನೋಡುವಾಗ ದೇಶೀಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅದು ಅರಬ್ಬಿ ಮನ್ಯ ಎಂಬುದರ ಒಂದು ರೂಪ. ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಿಂದೆಯೇ ಸಿದ್ಧನಂಜೀಶನ “ಗುರು ಚಾರಿತ್ರ” ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ “ಒಂದು ಮಣಿನ ಅಂಡಿಗೆ”ಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬರುತ್ತದೆ. ತೆಲುಗು ತಮಿಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದು “ಮಣಿಗು”, “ಮಣಿಂಗು” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ತಮಿಳುವಿನಲ್ಲಿ “ಮಣವು”, “ಮಣಿ” ಎಂಬೆರಡು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಉಚ್ಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆ ರೂಪಗಳು ಇದ್ದವೆಂದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೊಂದು ವಿಶೇಷ.

ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಕುಶೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ಒಂದು ಶಬ್ದ ತಂಗು. ಭಾರತೀಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದ ಕಲ್ಪವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ಘಲಕ್ಕೆ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು ಇವೆ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಇದು ತಮಿಳು ತೇನ್ (= ಜೇನ್ = ಸರ್) + ಕಾಯಿಯೆಂಬುದರಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಓದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ತಮಿಳು ವಿದ್ಯಾಂಸರ ಮೇರೆಗೆ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಮೊನ್ನೆ ಡಾ. ಕಿದಿಯೂರು ಗುರುರಾಜ ಭಾಗವತರ “ಆಯುವೇದ ದ್ವಾರಾ ಗುಣಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ”ವನ್ನು ಮುಗುಚಿ ಹಾಕುವಾಗ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಿರುವ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಮ್ಯ ಎಂಬುದೊಂದು ಎಂದು ಕಂಡೆ. ಹಾಗಾದರೆ ತೆಂಕಣ (ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಮ್ಯ) ದಿಂದ ಬಂದ ಕಾಯಿಯೇ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯೆಂದಿರಬಹುದೆ?

ಅಂದಹಾಗೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ cocaine ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಲ್ಲವೇ? ಇದು ಪೋಚುರ್ಗೀಸ್ (ಮತ್ತು ಸ್ವಾನಿಶ್) ನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರನ್ನೇ ಈಟ್ಟರು? cocco ಎಂದರೆ ಆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖಿವಿಕಾರ ಅಥವಾ ಗಂಟು ಮುಖಿ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು “ಕಣ್ಣು”ಗಳಿಂದ ಅದು ವಿಕಾರವಾದ ಮಾನವ ಮುಖವನ್ನು ಹೊಲುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಹೆಸರಿಂತೆ.

೧೨೨

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ (ಪದಾರ್ಥ-೬೬) ಪ್ರಚೀನರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಧಿಷ್ಠಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದಿಗೊಂದಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳೇ ಬಗ್ಗೆ ಚಚ್ಚಿಸಿದ್ದವು. ಇದೇ ಸರಣೀಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಕರುಳು ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಕರುಳಿಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಅರಿತಿರಲ್ಲಿ ವೆಂದಲ್ಲ. “ಕರುಳಾಂತ್ರಮಾಲೆ” ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಆಹಾರವನ್ನು ಜೀರ್ಣಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಮಾಲೆಯಂಥ ಅಂಗ ಅದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹೃದಯದಂತೆ ಅದು ನಿರಂತರವೂ ಮಿಡುಕುತ್ತಿರುವುದು ಬಹುತಃ ಪುರಾತನರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇರಬೇಕು, ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಕರುಣೆಯ ಇರ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ “ಕರುಳು” ಶಬ್ದ ಕರುಣ, ಅಂತಃಕರಣ,

ಮುಮತೆಯೆಂಬರ್ಥ ಹೊತ್ತು ಸೋಗಸಾದ ದೇಸಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಿತು. “ಕರುಳ ಕಲೆ ಪ್ರಕಟಿತವುಂಟಿ? ” ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನ್ಮ ಕೆವಿ “ಕಣ್ಣರಿಯದೊಡಂ ಕರುಳರಿಯದೇ? ” ಎಂದು ಕಣ್ಣಗಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನ ಕರುಳಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಕ್ತಸಂಬಂಧದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆರಿವು ಕರುಳಿನಲ್ಲಿದೆ. ಕರುಳಿನ ಪುಡಿ, ಕರುಳ ಬಳ್ಳ, ಕರುಳಿನವರು, ಕರುಳ ಹರಿದುಕೊಳ್ಳು ಮೊದಲಾದವು ಹೊಕ್ಕುಳ ಬಳ್ಳಿಯ ಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಸಂತಾನ, ಸಂಬಂಧ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕರುಳು ಕತ್ತರಿಸಿದಂತಾಗುವುದು, ಕರುಳನ್ನು ಇರಿಯುವುದು ಮನವನ್ನು ಕಲಪುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕರುಳು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನರೆಯೆ ಮಲೆಯಾಳಿ, ಕೊಡವ, ತುಳು, ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖಾದಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕರುಳಿನ ಕರುಣಾರ್ಥ ಪುಡಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಾನರಿಯೆ. ಆದರೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿಂತೂ ಆ ಅರ್ಥಗಳು ಇವೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕರುಳಿಗೆ “ಅಂತ್ರ”, “ಅಂತ್ರ” ಪದಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಕರುಣೆಗೂ ಅಂತ್ರಕ್ಕೂ ತಳಕು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಾದು. ಪರಂತು, ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹೊದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆಗೆ ಪ್ರತಿಶ್ರುತಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. Bowels ಎಂದರೆ ಸುಮಾರಾಗಿ ಕರುಳು. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗ, ಮೃದು ಭಾವನೆಗಳು, ಕರುಣೆ ಎಂಬರ್ಥಗಳಿಂದ್ದವೆಂದು ಆಕ್ಷಫ್ರದ್ರ್ಯ ಕೋಶದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆ ಅರ್ಥ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದು ಬರೇ ಅಂತ್ರ ಎಂಬ ಉದರಾಂಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎದೆಯ ಭಾಗದೊಳಗಿನ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವುದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಹಿಂದಿಯ ಕಲೇಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಬಂಗಾರೀಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಲಜಾ ಎಂದು, ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಳಜ ಎಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ನುಸುಳಿ ಕಲಜ, ಕಾಳಜ ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಡಲೊಳಗಿನ ಪಿತ್ತಕೋಶವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಪದ; ಆದರೆ ಮೂತ್ರಪಿಂಡ, ಹೃದಯ ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ಅದು (ಬಹುಶಃ ಗಲಿಬಿಲಿಯಿಂದ) ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಪ್ರೀತಿ, ದಾಢಿಣ್ಣ, ಚಿಂತೆ, ವ್ಯಧಿ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆಯೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಕಲೇಜಾ ಕಾಂಪ್ಲಾನಾ (ಪಿತ್ತಕೋಶ ನಡುಗುವುದು - ಭಯ), ಕಲೇಜಾ ಘಟನಾ (ಹೃದಯ ಒಡಯೆಯುವುದು) ಇತ್ಯಾದಿ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗಳು ಪಿತ್ತಕೋಶ, ಮೂತ್ರಪಿಂಡಗಳಿಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸುತ್ತವೆ. ಆದನ್ನು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮನಸಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ “ಕಲೇಜಾ” ಎಂದರೆ ಧೈರ್ಯ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. (ನಾವು ಎದೆ ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೋ ಎನ್ನುವಂತೆ.) ಕಲ್ಲನೆ ಎನ್ನಲು ಪತ್ತರ್ ಕಾ ಕಲೇಜಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ನರೆಯ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಕರುಳಿಗೆ ಅಂತ (ಸಂ. ಅಂತ್ರ) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ “ಅಂತ್ರ” ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಆಪ್ತತೆ, ದಯ, ಕರುಣೆಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಕಡಲಾಚೆಯ ಸಾಮ್ಯ ನಮಗೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೋಚುರ್ಗಿಸಿನಲ್ಲಿ ಕರುಳಿಗೆ tripas ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದಕ್ಕೂ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೂ ಪಕ್ಕವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಅಂತೂ ದಯಾ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಧೈರ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಡಲಿಗೆ ಅದರೊಳಗಿನ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಯೇ ಪ್ರತಾತನರು ಆರೋಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೫೨

ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ದಂಡ ಹಾಕಿದರು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೋ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಸರಕಾರ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಅಧಿಕಾರಿ ಇಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಿ ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂಬುದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. “ದಂಡ” ಎಂಬ ಪದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಬಡಿಗೆ ಅಥವಾ ಕೋಲು. ಹೀಗೆ ದಂಡ ಎಂದರೆ ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷೆಯೇ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಅಪರಾಧಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪೆಟ್ಟೇ ನಿಜವಾಗಿ ದಂಡ; ಹಾಗೆ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ದಂಡನೆ. “ಮರಣದಂಡನೆ” ಯೆಂದರೆ ಘೋರ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಪರಮ ಶಾರೀರಿಕ ಶಿಕ್ಷೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಸೆರಮನೆಯ ದಂಡನೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕೊರಡೆಯೇಟು ಕೊಡುವುದೂ ದಂಡನೆಯೇ. ಚಿಲ್ಲರೆ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ದಂಡನೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ದಂಡನೆ ಕೊಡುವುದು – ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತದ ಏಟು ಸೇರಿರದಿದ್ದರೂ – ದಂಡನೆಯೇ. ಇದು ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಗೌಣಾರ್ಥ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬರಿಯ “ಭೀಮಾರಿ” ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ವಾಗ್ಯಂಡ ಅಥವಾ ವಾಗ್ಯಂಡನೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿವೆ. ಕಡೆಗೇಗ ಬಡಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ “ದಂಡ” ಎಂಬ ಹೆಸರು ತಪ್ಪಿಯೇ ಹೋಗಿದೆ. ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುವುದು ಹೂಡ ಹಾಗೆಯೆ. ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲ “ಶಿಕ್ಷೆ” ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಈ “ದಂಡ” ಶಬ್ದ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಆರ್ಥಿಕ ದಂಡವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ದಷ್ಟಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಹೂಡ ಅಪರಾಧ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. “ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಅಪರಾಧ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಪರಾಧ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೂತ್ತಿರುವಂತೆ “ತಪ್ಪು”. “ರಾಧನ” ಅಲ್ಲದ್ದು “ಅಪರಾಧ”. “ರಾಧ್” ಧಾತುವಿಗೆ ಸಾಧಿಸು, ಮೆಚ್ಚಿಸು, ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ವೇದಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದುವು. ಮೆಚ್ಚಿರುವಂಥ ಕೃತ್ಯ ಅಪರಾಧ. ಅಕೃತ್ಯ ಅನ್ವಿತ. ಅಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಅಪರಾಧವೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿತು, ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಿತ.

ಇನ್ನು “ಶಿಕ್ಷೆ” ಎನ್ನುವುದೂ ನೇರವಾಗಿ ದಂಡನೆಯೆಂಬರ್ಥದ ಪದವಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಕಲಿಸುವಿಕೆ, ತರಬೇತು ಮಾಡುವಿಕೆ, ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿಡಲು ಕೊಡುವ ಉಪದೇಶ, ಆದಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳವ ಕ್ರಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು. ತಿದ್ದು ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲ ವೇಳೆ ದೇಹದಂಡನೆ ಮೊದಲಾದ ಉಗ್ರಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದೂ ಶಿಕ್ಷೆ (ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬುದು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ ತಾನೆ). ಕಡೆಗೇಗ ಈ ಕಡೆಯ ಅರ್ಥವೇ, ದೇಹದಂಡನೆಯೇ (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ) ಬಲವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯಷ್ಟೆ.

“ದಂಡ” ಶಬ್ದ ತನ್ನ ಮೂಲಾರ್ಥವನ್ನು ಇಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿರುವುದೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಅಥವಾ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೋಲು ಅಥವಾ ಬಡಿಗೆಯೇ. ದಂಡ ಪ್ರಕಾಮ ಎಂಬಲ್ಲಿ ದಂಡದ ಹಾಗೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚಾಚಿದ ಆರ್ಥ ದಂಡಧಾರಿ (ದಂಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿವ್ಯಳ್ಳ ಅಧಿಕಾರಿ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಣಿಸುತ್ತದೆ. ದಂಡ ನೀತಿ ಎಂಬುದು ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವವರು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ರೀತಿ ನೀತಿ ರಾಜನೀತಿ. ಬೇರೆಲ್ಲ ಉಪಾಯಗಳು ನಡೆಯಲಾರದೆ ಹೋದರೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವವರು ಬಳಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನೂ “ದಂಡನೀತಿ” ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲ್ಲ ಧ್ವನಿಸುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಪರರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವವರಿಗೆ ದಂಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಇರಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವ. ಈ ನೀತಿಯಾಗಲೂ ನೀತಿಯುತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದೆಂಬ ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನೀತಿ ಸಮೃತವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಾಜಕ್ಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ವೇಳೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಚಾಣಕ್ಯ ಉಪಾಂಶು ದಂಡ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಆರ್ಥ ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲದೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಮರ್ದಿಸುವುದು. ಸರ್ವಾರ್ಥಿಕಾರಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ “ಉಪಾಂಶದಂಡ” ಒಂದು ಭಯಪ್ರದವಾದ ಆಯುಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೋಲಿಕೆಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Penalty (ಪೆನಾಲ್ಟಿ)ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಈ ಪದ ಯಾವುದೋಂದು ಕಾನೂನು, ನಿಯಮ ಅಥವಾ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಧನದಂಡವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಧಾನತಃ ಅದು ಲ್ಯಾಟ್ನಿನ Poena (= ನೋವ್ = ದೇಹದಂಡನೆ) ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹಳೇ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದು. ಆದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ fine (ಫೈನ್) ಲ್ಯಾಟ್ನಿನ finis (ಫಿನಿಸ್ = ಸಮಾಪ್ತಿ)ಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೋಂದು ದಾವೆಯ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುವ ಮೊತ್ತ ಎಂದು ಆರ್ಥ. (ನವಿರು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಂಬರ್ಥದ fine ಬೇರೆ ಮೂಲದ್ದೇ ಪದ) ಅರ್ಥಾತ್ ಅಂತಿಮ ಪರಿಹಾರ ಧನವೇ fine. ಅದೂ ಧನದಂಡ ಎಂದೇ ಇಂದು ಆರ್ಥಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೋಂದು ರುಚಿಕರವಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಮಧುರ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಮಧುರವಾದ ಪಾನಕ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದರ ಆರ್ಥವನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿ “ಮಧುರ ಸ್ವರ” ವೆಂದಲ್ಲದೆ “ಮಧುರವಾದ ತುಟಿ”ಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ “ಮಧುರಸ್ವರಣೆ” ಮೊದಲಾದ ಅಮೂರ್ತ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಧುರದ ಹಿಂದಿನ ಅನಾದಿ ಎನ್ಬಬಹುದಾದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಧುರದಲ್ಲಿ ಮಧು ಮತ್ತು ರ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಂಗಗಳಿವೆ. “ರ” ಎಂಬುದು ಬರೇ ವಿಶೇಷಣ ಪ್ರತ್ಯೆಯ. ಮಧುವಿನೆಂತಿರುವುದು ಮಧುರ. “ಮಧು”ವೆಂದರೆ ಮೂಲತಃ ಜೀನು. ಅನಂತರ ಅದರಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಾದಕ ಪೇಯ. ಜೀನು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಸಿಹಿಯಾದದ್ದು; ಆದ್ದರಿಂದ ರುಚಿಯಾದದ್ದು, ಮೆಚ್ಚಿಪಂಥಾದ್ದು, ಸಂತೋಷಕರವಾದದ್ದು.

ಹೀಗೆನ್ನುವಾಗ ಮಧು ಅಥವಾ ಜೀನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪರಿಚಯವಾದ ಅತಿ ಪ್ರಚೀನ ಸಿಹಿ ವಸ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನು ಬಹುಶಃ ಕರಡಿಯಿಂದ ಜೀನು ಕದಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತ. ಬೇಟಿಯಾಡಿ, ಗಡ್ಡ ಗಣಸು, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಿನ ಮೇಲೆ

ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪೂರ್ವಶಿಲಾಯಗಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನೈಸ್ಸಿರ್ ಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ಅದು ಜೇನೊಣ ಮೊದಲಾದ ಶೀಟಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತವಲ್ಲದೆ ಗ್ರೀಕ್ (midu), ಸ್ಕಾವಿಕ್ (medu), ಲಿಧುವೇನಿಯನ್ (midus), ಇಂಗ್ಲೀಷ್ (meodu) ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿರುವ ಈ ಪದ “ಮಧು” ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆದಿ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಉಹಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ತರದ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅರಿಯದ ಕಾಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಗೆ ಈ ಪದಾರ್ಥ ತಿಳಿದಿತ್ತ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮದ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದರು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದರ ಅನೇಕಾರ್ಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ “ಮಧುರ್” ಎಂಬುದು ಅನಾದಿಯಾದ ಪದ.

೧೨೪

“ಖಂಡತುಂಡವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದನು” ಎನ್ನುವಾಗ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಿರ್ದಾರಿಸ್ತಿಂತ್ವಾಗಿ ಎಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟ. ಅಂದರೆ ಈ ಜೋಡಿ ಪದಗಳಲ್ಲಿ “ಖಂಡ” ಎಂಬುದರ ಮೂಲ ನಿಶ್ಚಯಃ ಕಡಿದು ಚೂರು ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಿಟ್ಟು ಅಥವಾ ಬೇಜಾರಿಗೆ ಕಾರಣವಾದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಿದೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳುವುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಪುರವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ತುಂಡ ಎಂದರೇನು? ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟುಕಾರರ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ತುಂಡು ಎಂಬ ದೇಶ್ಯ ಪದದ್ದೇ ರೂಪ. ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಎರಡು ಪದಗಳನ್ನು ಜತೆಜತೆಯಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗಿದೆಯೇ? ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ತುಂಡ ಎಂಬ ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದವಿದ್ದು ಅದು ತೋರ್ಡೊ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮರಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಮೋರೆ, ಬಾಯಿ, ಮುಖಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಹತೋರ್ಡೊ ಜವಾಬ್ದೊ (ಮುಖಿ ಕಡಿದು ಉತ್ತರಿಸುವುದು) ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. “ಖಂಡತುಂಡ” ಎಂಬುದು ಮುಹತೋರ್ಡೊಗೆ ಸಂಬಾದಿಯಾದ ವಾಗ್ನಿಲಾಸವೇ? ಪರಿಷತ್ತು ನಿಘಂಟನಲ್ಲಿ ಖಂಡತುಂಡು ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನನ್ನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಆಸ್ತಿದವಿದೆ. ಪುರಂದರಧಾಸರ “ಖಂಡತುಂಡನೆ ಮಾಡಿ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ “ಖಂಡತುಂಡ ಜವಾಬು” ಎಂಬುದು ನನ್ನ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಖಂಡತುಂಡು, ಖಂಡತುಂಡ ಇವೆರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಾತ್ಪರ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳೇ ಇರಬಹುದು.

ಕಾಳು ಮೆಣಸಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷೀನಲ್ಲಿ Pepper ಎಂದು ಹೆಸರಿರುವುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಈ ಕೋಡಿನ ಕಾಳು ಯುರೋಪ್ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ರಘ್ರಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದ್ದು ಭಾರತದಿಂದ - ಅದೂ ಕನಾರಟಕ ಮತ್ತು ಕೇರಳದ ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಣಸಿಗೆ ಮಳಗು, ಮುಳಗು (ತಮಿಳು-ಮಲೆಯಾಳ), ಮೆಳಸು, ಮೆಣಸು (ಕನ್ನಡ), ಮುಣ್ಣಿ, ಮೆಣಂಬಿ (ತುಳು),

ಮರಿಯ (ತೆಲುಗು) ಎಂಬ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಕೆಯಳ್ಳ ಪದಗಳಿವೆಯಲ್ಲದೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಂಖಾದಿಯಾದ ಮರಿಚ ಎಂಬುದು ರಾಮಾಯಣದಪ್ಪು ಹಿಂದೆಯೇ (ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ, ೩೫, ೨೨) ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. (ಸೀತಾಪಹರಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಲು ಮಾಯಾಮೃಗರೂಪ ಧರಿಸಿದ ಮಾರೀಚನ ಹೆಸರಿಗೂ ‘ಮರಿಚ’ಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೆ? ಮಾರೀಚನು ಮೆಣಸಿನಂತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದರಿಂದ ಆ ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಿರಬಹುದೆ? ಎಂಬುದು ಕಗ್ಗಂಟಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅವನು ಮರಿಚಯ ಮಗನಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಹೆಸರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಆದರೂ ಎರಡೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದು ಕುಶಾಹಲಕರ ಹೋಲಿಕೆ).

ಆದರೆ ಈ ಕಾಳು ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಬೇರೆಯೆ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಿತ್ತು? (ಲ್ಯಾಟಿನ್ piper, ಗ್ರೀಕ್ piperi, ಹಳೆ ಸ್ಯಾಕ್ಸನ್ pipari, pepar, ಹಳೇ ಜರ್ಮನ್ ಪ್ರೆಫರ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ pepper) ಇವೆಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಎಂದು ಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. “ಪಿಪ್ಪಲೀ” ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹಲವು ತೀಕ್ಷ್ಣ ರಸದ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಗೂ ಅಪುಗಳಲ್ಲಾಂದರ ಬೇರಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಹಿಪ್ಪಲೀ.

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಒಂದು ವನಸ್ಪತಿ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಒಂದು ಅನಿಶ್ಚಯ ಹೆಸರು ಹೊತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿನ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. Peppering ಎಂದರೆ ಮೆಣಸಿನಪುಡಿ ಹಾಕುವುದು, ಯಾವುದಾದರೂ ತಪ್ಪಿಗೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಶೀಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು; ಮತ್ತು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪಣಿಗಳನ್ನು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖಾಗಿ ಸುರಿಸುವುದು.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮೆಣಸು ಅರೆಯುವುದು (ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುವುದು), ಕಣ್ಣಗೆ ಮೆಣಸಿನ ಪ್ರಡಿ ಹಾಕುವುದು (ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ವಿಸ್ಯಯವಾಗುವುದು), ಇತ್ಯಾದಿ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗಳು ಉದ್ದೇಶಿಸಿವೆ. “ಮುತ್ತಂ ಮೇಳಸಂ ಕೋದಂತಿರೆ” (ಮುತ್ತನ್ನೂ ಮೆಣಸನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸರದಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಸಿದಂತೆ) ಎಂಬ ಪಾಚೀನ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಹೊಂದಿಕೆಯಲ್ಲದ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಕನಾರ್ಟಕದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಮೆಣಸು ಎಂದರೆ ಕೆಂಪು ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಗೇ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇದು ದಕ್ಕಿಣ ಅಮೆರಿಕದಿಂದ ಪೋರ್ಚುಗ್ಗೆ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದ ಸಸ್ಯವಾಗಿದ್ದ ದಕ್ಕಿಣ ಭಾರತದವರ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಧಿಸಿ ಹಿಂದೆ ಕಾಳು ಮೆಣಸನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಡಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿರುವ chili, chilli ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೆಸರು ದಕ್ಕಿಣ ಅಮೆರಿಕದ ಒಂದು ಮೂಲ ನಿವಾಸಿ ಭಾಷೆಯಾದ Aztecನಿಂದ ಸ್ವಾನಿಶ್ (chile) ಮೂಲಕ ಆಮದಾಯ್ದು.

“ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ದಿನಚರಿ”ಯೆಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ವಿಶೇಷ ಶಬ್ದಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಿಗುಳಾಣ್ಯ, ತುರುಕಾಣ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ. ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ, ಒಂದು ಜನವರ್ಗದ ಹೆಸರಿಗೆ ಆಣ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಸೇರಿಸಿ ಆ ಜನಾಂಗಗಳ ವಾಸ ಅಥವಾ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರದೇಶ ಎಂಬರ್ಥ ಬರಿಸುವ ಪದಗಳಿವೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮಿಳು ದೇಶ, ತುರುಕೆ ರಾಜ್ಯ ಎಂಬರ್ಥ ಈ ಪದಗಳಿಗೆ. ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಖಾದಿಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ತೆಲಂಗಾಣಾ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ತೆಲುಗು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ “ತೆಲಂಗಾಣ” ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನ ಇರುವುದು

ನೋಡಿದರೆ “ಆಣ್ಯ” ಎಂಬುದರ ಒಂದು ರೂಪ “ಆಣ್ಣಾ” ಎಂದು ವಿಶದವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ “ಆಣ್ಣಾ” ಎಲ್ಲಿಯದು? ಅದು ಪಾರಸೀಕ ಮೂಲದ್ದು ಇರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆನಾ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. “ಸಾಲಾನಾ” (ವಾಟ್ಸಿಕ), “ಮಾಹೆಯಾನಾ” (ಮಾಸಿಕ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಬಹಮನಿ ಮತ್ತು ಅದರ ತುಣುಕುಗಳಾದ ವಿಜಾಪುರ ಗೋಲ್ಕೊಂಡಾ ಮತ್ತು ಅನಂತರದ ಹೃದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದಿರಬೇಕು. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆ ಉತ್ತರ ತುದಿಯ ಹರಿಯಾಣಾ ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

೧೩೫

ಮುಷ್ಟಿ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕृತವಾದರೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ಸರ್ವವಿದಿತ. ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಹಿಡಿಯೊಳಗೆ ಅಡಗುವಂಥಾದ್ದು: ಕೈ ಬೆರಳುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಡಚಿಕೊಂಡಾಗ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವಂಥಾದ್ದು. ಹೀಗೆ “ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಆಕ್ಷಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಹಾಕಿ ಕಳಿಸಿದಳು”, ಇತ್ಯಾದಿ. ಮುಷ್ಟಿ ತೋರಿಸಿ ಹೆದರಿಸುವುದು, ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗುದ್ದುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಕೂಡ. ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರೋಡನೆ ಮಲ್ಲಯದ್ದ ಮಾಡಿದ ಪುಂಡನಿಗೆ ಮುಷ್ಟಿಕನೆಂದೇ ಹೆಸರು. “ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ”, ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ; “ಮುಷ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟುವವನಲ್ಲ”, ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರದಾಹಿ; ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜಪ್ಪಣ. ಮಲ್ಲಯದ್ದ ಮಾಡಿದವ ಮುಷ್ಟಿಕ ಎಂದೆನಲ್ಲ; ಅದೇ ಹೆಸರು ಆಕ್ಷಸಾಲಿಗನಿಗೂ ಇದೆ. ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಮುಷ್ಟಿಯೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವಿದೆ. ಒಂದು ಹಿಡಿಯೊಳಗೆ ಕೂಡುವಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದು ಎಂಬ ಭಾವ. ನಾವೀಗ Digest ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದು ನನ್ನ ಯೋಚನೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇದ್ದರೂ ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೌಶಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ಸಂಸ್ಕृತದ ಬಹಳ ಪಾಚೀನ ಧಾತುವಾದ ಮುಷ್ಣ ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು: ಅದರ ಅರ್ಥ ಮಗ್ಗೇದದಲ್ಲೇ ಕದಿ, ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳು, ಸೂರೆ ಮಾಡು, ಬಲಾತ್ಮಾರ ಮಾಡು ಇತ್ಯಾದಿ; ಆಮೇಲೆ ಕದ್ದಿದ್ದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ಅನ್ನಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಕಾದದ್ದು ಅದು ಕದಿಯುವುದರಿಂದಲೋ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ; ಹೇಗಾದರೂ ಅಷ್ಟ ಆಕ್ಷಸಾಲಿಗ ಮುಷ್ಟಿಕನಾಗುವುದು ಬಹುಶಃ ಆತ ಆಭರಣ ಮಾಡಲು ಕೊಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕದಿಯದೇ ಬಿಡ ಎಂಬ ಜಾನಪದ ಪ್ರತೀತಿಯಿಂದಿರಬೇಕು. “ಅಕ್ಕನ ಚಿನ್ನವಾದರೂ ಆಕ್ಷಸಾಲಿಗ ಬಿಡ”, ಎಂದು ಗಾದಯೇ ಉಂಟಲ್ಲ!

ಕನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನಿಗೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮೃದುನನಿಗೂ ಚಿಕ್ಕ ತಾಯಿ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ತಾಯಿಯ ಮಗನಿಗೂ ಭಾವ ಎಂಬ ಸಂಬಂಧವಾಚಕ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ್ಯ ಉಪಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೆರೆಯ ತುಳು, ಕೊಡವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಭಾವ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲವೆಲ್ಲ? ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಭಾವ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇರುವಿಕೆ, ಆಗುವಿಕೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಇಂಗಿತ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಇವೆ ಹೊರತು ಸಂಬಂಧವಾಚಕವಾಗಿ ಹಳೇ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವ ಎಂಬುದು ಪೂರ್ಣವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಚೋಧನೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಸಂಬಂಧವಾಚಕವಲ್ಲ. ವ್ಯೇಯಾಕರಣರು ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭಾಮ ಶಬ್ದದ ತರ್ಥವನ್ನುತ್ತಾರೆ. “ಭಾಮ” ಶಬ್ದವನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಷ್ಟಗಳುಂಟು. ಒಂದು, ಭಾಮ ಶಬ್ದದ ಧಾತ್ರಾರ್ಥ ಕೋಪವೆಂದು – ವೇದದಲ್ಲಿ ಭಾಮಿತ ಎಂದರೆ ಕರಳಿದವ; ಭಾಮಾ ಎಂದರೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಸ್ವಭಾವದ ಹೇಣ್ಣ. ಎರಡು, ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅವಾರ್ಚಿನ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಂತೂ “ಭಾವ” ಎಂಬುದು ಸಂಬಂಧವಾಚಕವಾಗಿ ಪಂಪನಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾಗಿದೆ. ಆಯಾ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಹಿಂದಿ, ಮರಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ “ಭಾವ” ಶಬ್ದ ಸಂಬಂಧವಾಚಿಯಲ್ಲ.

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭಾತ್ರೆ – ಭಾತಾ (= ಸೋದರ) ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೊರಟಿದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು ಭಾವು ಆಗಿ, ಕೊಂಕಣ ಮೊದಲಾದ ಆಧುನಿಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಬಂದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಂತ್ಯ ‘ತ’ ಕಾರ ಪ್ರಾಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಪ ಹೊಂದಿ ಅದರೊಳಗಿನ ಸ್ವರ ಮಾತ್ರ, ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ : ಸಿತಾ = ಸಿಯಾ. “ಭಾತ್ರೆ” ಎಂಬುದು “ಭಾಣ” ಆಗಿಯೂ “ಭಾತಾ” ಎಂಬ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿ ರೂಪ “ಭಾಆ” ಆಗಿ ಮುಂದೆ ಭಾವ ಆಗಿಯೂ ರೂಪಗೊಂಡು ತುಳು ಕನ್ನಡ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಹೆಂಡತಿಯ ಭಾತನು ಒಂದು ತರದಲ್ಲಿ ತನಗೂ ಸೋದರನಾಗುತ್ತಾನೆ ತಾನೆ? ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಆಲೋಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ brother-in-law (= ಭಾವ) ಇದ್ದಂತೆ. ಯಾವುದೋ ಕಾರಣದಿಂದ “ಭಾಣ” ಉತ್ತರದ ಆಧುನಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೋದರರಾರ್ಥದಲ್ಲೇ ಉಳಿದಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅದು ವಿವಾಹ ಮೂಲಕ ಸಂಬಂಧಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿರಬೇಕು. ಚೌಧೂರ್ಯೋ ಜ್ಯೇಂಧ್ರೋ ತಂದ ಪ್ರಾಕೃತಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಇದು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅಂತೂ ಭಾವ ಅಂದರೆ (ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ದೂರಕಿದ) ಅಣ್ಣ ಅರ್ಥವಾ ತಮ್ಮೆ.

ಸುದ್ದಿ ಎಂದರೆ ವರ್ತಮಾನ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶುದ್ಧಿ (ದೋಷವಿಲ್ಲದ್ದು) ಎಂಬುದರ ತರ್ಥವನೆಂದು ಕೇಶಿರಾಜ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಅವನೇ ವರ್ತಮಾನ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯ ಶುದ್ಧಿ? ಎಲ್ಲಿಯ ಸುದ್ದಿ? ಒಂದು ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತಾರ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಶುಧ್ರ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ “ಶುದ್ಧಿ”ಗೆ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೆಂದರ್ಥ. ಅದು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಧಾಮಿಕ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವಿಕೆ. ಆದೇ ವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಮುಕ್ತನೆಂದು (ನಿರಪರಾಧಿಯೆಂದು ಕೂಡ) ಸಾರಲ್ಪಡುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಯಿತು. ಅದರೊಡನೆ ತನಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವುದೂ “ಶುದ್ಧಿ”ಯಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಸಹಿಸುವುದು ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾಮಾನಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ಎನಿಸಿತ್ತು. ಆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತೋಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದೀ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇಡು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಶೋಧ (ಶೋಧ = ಶುದ್ಧ ಮಾಡುವಿಕೆ) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಬೆಳೆದು ತಿದ್ದುವುದು ಶುದ್ಧಿಯಾಯಿತು; ತಿದ್ದಿದ್ದು ಅಂದರೆ ನಿದುಷ್ಟವಾದದ್ದು, ಸರಿಯಾದದ್ದು, ಸತ್ಯ ಇವೆಲ್ಲಕೂ ಈ ಶಬ್ದ ಅನ್ವಯಿಸಿತು. ಶುದ್ಧವಾದದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಶುದ್ಧಿಯನಿಸಿತು. ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿರುವಿಕೆ ಶುದ್ಧಿಯನಿಸಿತು. ಸರಿಯೇ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಶುದ್ಧಿಯೇ. ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ವರ್ತಮಾನಗಳು (ರಾಜರಿಗೆ) ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವರ್ತಮಾನ (ಚಾರಿರಿಂದ ತಿಳಿದದ್ದು ಅನ್ನಿ) ಶುದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಅದೇ ತದ್ವವದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ. ಒಟ್ಟು ವರ್ತಮಾನ ಎಂದಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಥವಾ ಸುಳ್ಳು ವರ್ತಮಾನವೂ ಇರಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳು ವರ್ತಮಾನವೂ ಸುದ್ದಿಯೆ.

ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ (ಹಿಂದಿ ಸುಧಿ, ಸುಧ) ಪ್ರಜ್ಞೆ, ನೆನಪು (ಸರಿಯಾದದ್ದು) ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ; ಮರಾತಿಯಲ್ಲಿ “ಶುದ್ಧಿತ ನಾಹಿಏ” ಅಂದರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲ. “ಶುದ್ಧಿತ ಆಲಾ” ಎಂದರೆ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿದವನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಎಂದು.

೧೩೫ (ಅ)

ಕ್ರೈಸ್ತರ ದೇವಾಲಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಚರ್ಚ್ ಎಂಬ, ಕೆಲವೆಡೆ “ಇಗರ್ಜೆ”ಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. “ಚರ್ಚ್” ಎಂಬುದು ನೇರವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. “ಇಗರ್ಜೆ” ಎಂಬುದು ಪ್ರೋಚ್ರ್ಚೆಗೇಸಿನಿಂದ. ಇವೆರಡರ ಜಾಡು ಹಿಡಿಯಹೋದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಅವು ಒಂದೇ ಉಗಮದತ್ತ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಅದು ಗ್ರೀಕ್ ಪದ - ಕ್ರೈಸ್ತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲು ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಭಾಷೆ ಗ್ರೀಕೇ ಆದ್ದರಿಂದ. ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ Kuriakon ಎಂದರೆ ದೇವರ ಮನೆ - ದೇವಗೃಹ (Kurios = ದೇವರು). ಕ-ಗ-ಚ ಧ್ವನಿಗಳು ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಹತ್ತಿರವಾದ್ದರಿಂದ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಈ ದೇವಾಲಯಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದ ಆಯಾ ಭಾಷಾಧರ್ಮದಂತೆ ಉಚ್ಚಾರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದುತ್ತ ಬಂತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರಭಾಗ ಮತ್ತು ಸ್ಕಾಟ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಕರ್ಕೆ ಎನಿಸಿತು; ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪ್ರಾರ್ಥಜ ಹಳೇ ಸ್ಕ್ರಾಕ್ನೆನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಕೆ ಆಗಿತ್ತು. ಹಳೇ ಜರ್ಮನಿನಲ್ಲಿ ಡಿರಿಕೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಅದರ ಕಾರಣ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ‘ಗ’ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಪ್ರೋಚ್ರ್ಚೆಗೇಸಿನಲ್ಲಿ ‘ಇಗ್ರೇಜ್’ (i-greja) ಆಗಿ ನಮ್ಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ‘ರ’ಕಾರ ಸಾಫನಪಲ್ಲಟ ಹೊಂದಿ “ಇಗರ್ಜೆ” ಆಯಿತು. ಕೆಲವೆಡೆ ಅದು ಆಧಾರಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂಗ್ರೆಜ್ (ತುಳು) ಮತ್ತು ಬರೇ ‘ಇಗ್ರೇಜ್’ (ತುಳು) ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಜಾರ್ ರೂಪ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಸಾರದಿಂದಾಗಿ “ಚರ್ಚ್” ರೂಪ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಇತರ ಧರ್ಮಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳ ವಿಚಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡುವಾ. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮತ್ತೀಡಿ ಅಥವಾ ಮಸೀಹಿ ಅಥವಾ ಮಸೂತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಇವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಮಸೂತಿ ಎಂಬ ಅರಬ್ಬಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಪಭ್ರಂಶವಾದ ಪದಗಳು. ಮೂಲ ಅರಬ್ಬಿ

ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬೀಳುವ ಅರ್ಥಾತ್ ದೀರ್ಘ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳ ಎಂದರ್ಥ (ಡಾ॥ ಶಂಕರ ಕೆದ್ದಾಯರ 'Foreign Loan Words in Kannada'). ಮುಸಲ್ಲಾನರು ಯಾವ ಮೂರ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಕೇತವನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರಗಳು ಕೇವಲ ನಮಸ್ಕಾರ ಗೃಹಗಳಾಗಿವೆಯೆಂಬುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ.

ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆ ತೆಸು ಈಚೆಗಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ದೇವಾಲಯ, ದೇವಸ್ಥಾನ, (ದೇವ) ಮಂದಿರ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ನೇರವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು ಆಯಿತನ. ಇದು ಮೂಲತಃ ಭಾಷ್ಯಣ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆ, ವಿಶ್ವಾಂತಿ ಸ್ಥಳ, ನಿವೇಶನ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅನಂತರದ ಕಾಶ್ಯಾಯನ, ಆಶ್ವಲಾಯನ ಸೂತ್ರಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ದೇವ ಮಂದಿರವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಬಂತು. ಆ-ಯಜನ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳಲಾದ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞವೇದಿ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಆಮೇಲೆ ದೇವತಾರಾಧನೆಯ ಸ್ಥಳವೆಂಬರ್ಥವೂ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹಳೇ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟ್ಟರ್‌ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹಳೇ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಆಯದನ ಎಂದರೆ ಪೂಜಾಗೃಹ. ಅಲ್ಲಿ ಯದನ ಎಂದರೆ ಆರಾಧನೆ (ಯದ್ = ಪೂಜಿಸು).

ಯಹೂದ್ಯರ ಪೂಜಾಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ಸಿನಾಗೋಗ್' ಎಂದು ಹೇಸರು. ಇದು ಗ್ರೇಕ್ ಮೂಲದ ಪದ (Synagogue.) ಅದರಥ್ಯ ಒಟ್ಟು (Syn) ಕೊಡುವ (ago = ತಾ) ಸ್ಥಳ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಭೆಗಳಾಗಿ ಸೇರುವ ಸ್ಥಳವೇ Synagogue. ಯಹೂದ್ಯರೂ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆ ವಿರೋಧಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ವಿಧಿಗಳಿಗ್ನೇ ತಮ್ಮೀ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ನಮ್ಮದೇ ದ್ರಾವಿಡದ ಕೋಯಿಲ್, ಕೋವಿಲ್ (ತಮಿಳು, ಮಲಯಾಳಿ, ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ) ಆಷ್ಟೆ ಕೋ ಅಂದರೆ ದೇವರೂ ಹೌದು, ರಾಜನೂ ಹೌದು. "ಕೋ" ವಿನ "ಇಲ್" ಎಂದರೆ ಮನೆ ದೇವಾಲಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೋಜಿಗಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕರ್ಕ ಅಥವಾ ಚಟ್ಟಿನ ಮೂಲವಾದ ಗ್ರೇಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ Kurios ಎಂದರೆ ಪ್ರಭು ಅಥವಾ ಒಡೆಯ. ದೇವರೂ ಒಡೆಯ; ಒಡೆಯರ ಒಡೆಯ ಆಷ್ಟೆ. ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ದೇವ ಎಂಬುದು ಅಧಿಲೋಕದ (ಹೊಳೆಯವ) ವನೆಂಬುದು ಮೂಲಾರ್ಥವಾದರೂ ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜರನ್ನು "ದೇವ" ಎಂದು ಸಂಖೋಧಿಸುವುದಾಯಿತು. ಯಾವುದೋ ಕಾರಣದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಕೋಯಿಲ್ ಪದ ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು ದುರ್ದ್ರೋಹ.

ಜೈನರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಸದಿ ಎನ್ನುವುದು ರೂಢಿ. ಮೇಲೆಯೆ ತೋರುವಂತೆ ಆದು "ವಸತಿ" ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಪದದ ತದ್ವಾದ. ಇರುವ ತಾಣವೇ ಬಸದಿ. ಜೈನ ಮುನಿಗಳಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಮರಕ್ಕೂ (ಸವಣ್ಣನೆ) ಇದೇ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಆದೇ ಮೂಲಾರ್ಥ. ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆ ಮತ್ತು ವಿಗ್ರಹಗಳಾಗಿ ಆಲಯಗಳ ರಚನೆ ಆರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಆದೇ "ಬಸದಿ" ಯಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಜೈನಧರ್ಮದ ಉದ್ಧವ ಸ್ಥಾನವಾದ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಬಸ್ತೀ"

(= ವಸತಿ) ಎಂದರೆ ಬರೇ ಜನರು ಗುಂಪಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳ – ನಾವು ‘ಕೇರಿ’ ಎಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂಥಾದ್ದು ಹೊರತು ಶ್ರಮಣರಾಗಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಕಟ್ಟಡವಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಣ ಕೇರಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಅವರು ಮುಸ್ಲಿಮರ ‘ಬಸ್ತಿ’ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಬೌದ್ಧರದು ವಿಹಾರ. ವಿಹಾರವೆಂದರೆ ವಿಹರಿಸುವ ಸ್ಥಳ. ಅರ್ಥಾತ್ ವಿಶ್ವಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರದೇಶ. ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಓಡಾಡುವ ಸ್ಥಳವೂ ಹೌದು. ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆತನಿಗಾಗಿಯೂ ಅವನು ಸಂಘಟಿಸಿದ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಗಡಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ವಾಸಿಸಲು ಶ್ರೀಮಂತ ವೈಶ್ಯರೂ ರಾಜರೂ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಾನದಂಥ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ದತ್ತ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ವಸತಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ತಥಾಗತನ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಅವಶೇಷಗಳೂ ಸಾಫನೆ ಹೊಂದಿ ಒಂದು ತರಹದ ದೇವಮಂದಿರಗಳೇ ಮೊದಲಾದವು ರೂಪಗೊಂಡರೂ ಹಳೇ “ವಿಹಾರ” ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಬುದ್ಧನ ಹುಟ್ಟಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿಹಾರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಬೆಳೆದುಬಂದು ಇಡೀ ಪೂರ್ತಕ್ಕೆ ವಿಹಾರ (ಕ್ಷಗಿನ ಬಿಹಾರ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ವಿಹಾರಗಳು ಪೂರ್ಣಮಿಕವಾಗಿ ಬೌದ್ಧರ ಮರಗಳೇ.

ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಬಿಹಾರ (= ವಿಹಾರ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ, ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಅವನು ಕುಂಜವಿಹಾರಿ – ಕುಂಜಗಳಲ್ಲಿ (= ಹಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ) ರಾಧೆಯೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದವನು. ಅದು ಬಿಹಾರಿನಲ್ಲಲ್ಲ – ಯಮನಾತೀರದಲ್ಲಿ.

೧೩೬

ಪಗಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸಂಬಳ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿಗಾಗಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಫಲ ಕೊಡುವಿಕೆ ಎಂದರ್ಥ ಎಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷತಃ ಉತ್ತರ ಕನಾರುಪಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂಥಾದ್ದು. ತಿಂಗಳ ಪಗಾರ, ವಾರದ ಪಗಾರ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಎಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಇರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಶೋಧಿಸಿದರೆ ಅದರ ಮೂಲ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್. ಅದರಲ್ಲಿ Pagar ಎಂದರೆ ಹಣಸಂದಾಯ, ಸಂಬಳ – Pagar ಎಂದರೆ ಹಣ ಸಲ್ಲಿಸು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Pay ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನ ಈ Paga (Pagar) ಎರಡೂ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ Pacare = ಸಮಾಧಾನಪದ್ಧತಿ, ಶಾಂತಗೊಳಿಸು ಎಂಬ ಧಾರುವಿನಿಂದ ಹೊರಟವುಗಳು. ಬಾಕಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿದರೆ ಪಡೆದವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಅಲ್ಲವೇ? ಗೋವೆಯನ್ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಗೆದ್ದಿಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ನೆರೆಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಮರಾಠಿಗೂ ಈ ಶಬ್ದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಹಜ್ಬಿರಬಹುದು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ‘ಪಗಾರ’ವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೇಲಿನ ಸುಲಾನ್ ಆಡಳಿತ ತನಖಾವನ್ನು ಕೊಟ್ಟತು (ಮರಾಠಿಗೂ ಈ ಶಬ್ದ ಹೋಗಿದೆ). ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ತನಖಾಹ್ (ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ)ದ ಸಂಕ್ಷೇಪಣೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲಿಡೆ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದದರಿಂದ ಭಾರತದ ಅನೇಕ

ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ 'ತನಶ್ವಾ' ಸ್ವಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಮೂಲ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಶಬ್ದ 'ತನ' (= ದೇಹ = ಸಂಸ್ಕತ 'ತನು') + 'ಖ್ಯಾಹ್' (= ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಅಗತ್ಯ - ದೇಹಧಾರಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ವು) ಹೀಗೆ ರೂಪಗೊಂಡದ್ದು. ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರಬೀ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದ ತಲಬ್ ಎಂಬ ಪದವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದೂ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಂಬರ್ಥದ್ದೇ ಪದ. ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಪಾರಸೀಕ 'ಖ್ಯಾಹ್' ಮತ್ತು ಅರಬ್ 'ತಲಬ್' ಎರಡಕ್ಕೂ ಬಯಕೆ, ಇಚ್ಛೆ, ಅಭಿಲಾಷೆ ಎಂಬರ್ಥಗಳೂ ಇರುವುದು.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Salaryಯ ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್ Salarium ಪದದಲ್ಲಿದೆ. ಅರ್ಥ - ಉಪ್ಪಿನ ಖಚಿತ ! ಉಪ್ಪಿನ ಖಚಿತಗಾಗಿ ಒಬ್ಬತೆ ಜೀವ ಸವೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತೇ ? ಮೂಲತಃ ಇದು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿವ ಸಂಬಳವಾಗಿತ್ತು. ಉಪ್ಪು ಆಗ ಬಹು ಆಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿಯೂ "ಉಪ್ಪು ಮೇಣಸಿನ ಖಚಿತ ಸಿಕ್ಕಿದರಾಯಿತು," ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಉಟಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಉಳಿದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಾವು ತಾವೇ ಉತ್ತಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉಪ್ಪು, ಮೇಣಸು ಬಹುತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥ ಎಂಬುದರಿಂದ Salaryಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಮ್ಮೆ ಸಂಬಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶಂಬಲವನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಉಣಿಲು ಒಯ್ಯಿವ ಬುತ್ತಿ. ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಬಳವೆಂದರೆ ಬುತ್ತಿ ಖಚಿತ. 'ಶಂಬಲ' ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕ ವ್ಯಾತಪ್ತಿ ಇಲ್ಲ.

ವೇತನ (= ಸಂಬಳ) ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಶಬ್ದವನ್ನು ವರ್ತನದ ಒಂದು ರೂಪವೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲೀಯಮ್ ಸಂಸ್ಕತ ಕೋಶ ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಚಲಿಸು, ತಿರುಗು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ 'ವೃತ್ತ' ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ 'ವರ್ತನೆ'ಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು, ಜೀವಿಸುವುದು, ಜೀವನ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಬದುಕುವ ಬಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಅಂತೂ ವೇತನವೆಂದರೂ ಜೀವನೋಪಾಯ, ಬದುಕುವ ಖಚಿತ.

ಹೇಗೆಂದರೂ ಸಂಬಳದ ಹಿಂದಿರುವ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಜೀವ ಹಿಡಿದಿರುವಷ್ಟುಕ್ಕೆ ಖಿತವಾಗಿದ್ದವು - ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಧಾರಾಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದವರು ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನೋಣ !

ಈ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಜರೂರು, ಜರೂರಾಗಿ ತೀಳಸಬೇಕು ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಜರೂರು ಶಬ್ದ ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಬೇಗನೆ, ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಎಂದು. ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹೊಂಡ ಈ 'ಜರೂರು' ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಎಂದು. ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಜರೂರು ಆವಶ್ಯಕತೆ, ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಳ, ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ದಾಟಿದಾಗ ಅದು ಅರ್ಥಬ್ಳಾಯೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ತುರ್ತನ್ನು ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಗತ್ಯವಾದದ್ವು ಅವಸರದ್ದೂ ತುರ್ತಿನದೂ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ಇದು ಈ ಅರ್ಥವಿಸುರಜೆಯ ಹಿಂದಿನ ಅಸ್ವಷ್ಟ ತರ್ಕ.

ಸಂಸ್ಕತದಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತ್ ಎಂದರೆ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿ. (ಜಾಗ್ರ = ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳು). ಈ ಜಾಗ್ರತ್ ಶಬ್ದ ಬರೇ ಶಾರೀರಿಕ ನಿದ್ರೆಯ ಅಭಾವವನ್ನು ಮಾತ್ರ

ಸೂಚಿಸದೆ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೈಮರೆಯದೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತುರುಹಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಂಬ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಮೊದಲು ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾದರೂ ಅನಂತರ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ನಾವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜಾಗ್ರತೆ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಶತ್ರುಗಳಿಗೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೊಡುತ್ತೇವೆ. (ಅವರು ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಾರೆಂದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದ್ಯುಹರ್ಯ ಹಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕು!) ಇದೆಲ್ಲ ‘ಜಾಗ್ರ’ ಧಾತುವಿನ ಮೂಲಾರ್ಥದಿಂದ ತುಸುತ್ತಾನೇ ಸರಿದದ್ದು. ಆದರೆ “ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಬನ್ನಿ!” ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು - ಜರೂರಿನ ಅರ್ಥದಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರ ಸರಿದ ಹಾಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯ ಮೂಲಾರ್ಥದಿಂದ ಹೂಗಳತೆ ದೂರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ತುರಿಸಿ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಂದ ನಡೆದರೆ ನೀವು ಬೇಗ ಬೇಗ ಕಾಲು ಹಾಕಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಬಂದು ತಲುಪುತ್ತೀರಿ - ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ.

ಪಕ್ಕಾ ಕಳ್ಳು, ಪಕ್ಕಾ ಮೋಸಗಾರ ಎನ್ನುವಾಗ ‘ಪಕ್ಕಾ’ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪಕ್ಕ ಶಬ್ದದ ತರ್ದಾವ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. “ಪಕ್ಕ” ಎಂದರೆ ಕಳಿತು ಹಣ್ಣಾದದ್ದು, ಬೆಂದು ಮೆತ್ತಿಗಾದದ್ದು. ಇದೇ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ‘ಪಕ್ಕ’ ಆಗಿ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೀ ಮೂಲಕ ಬಂದಾಗ ಆದ, ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಿ! ಇಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ, ಮೋಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತನಾದವನನ್ನು ತುಂಬಾ ಪಳಗಿದವನೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಾ ತನವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ತಪ್ಪೇನು ಅನ್ನತೀರಾ? ಪಕ್ಕವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಎನ್ನುವ ಬದಲು ಪಕ್ಕಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಎಂದು ನೋಡಿ!

೧೫೨

ದಿವಂಗತ ಜವಾಹರಲಾಲರು ಆರಾಮ ಹರಾಮ ಹೈ ಎಂದು ಕರೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಾಮ ಶಬ್ದ ಪರಕೀಯವೆಂದು ಮೇಲ್ಮೋಟಕ್ಕೇ ತೋರಿತು. ಹೌದು. “ಹರಾಮ” ಎಂಬ ಅರಬ್ಬಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ, ಲಂಪಟ ಎಂಬರ್ಥಗಳೊಡನೆ ದುಡಿಯದೆ ಉಣಿವ ಮೈಗಳ್ಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ “ಹರಾಮ” ಎಂದರೆ ಅನಾಚಾರಿ, ಅನಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವ. ನೆಹರೂ ಅವರ ಸದಾ ಕಾರ್ಯನಿರತ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಸುಖಪುರುಷನಾಗಿರುವಾತ ಅನಾಚಾರಿ ಎಂಬ ತತ್ವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿತ್ತೇ. ಆದರೆ “ಆರಾಮ” ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ವಿದೇಶಿ ಅನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಶುದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದ. ಸುಖ, ಚೈನಿ, ಶಿಶಿ, ನಿಶ್ಚಿಂತವಾಗಿರುವುದ್ದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಅದಕ್ಕಿಂತ. ನಮ್ಮ ಆರಾಮ ಪುಟ್ಟ ಕೂಡ ಇದರದೇ ಕವಲು. ಅಂದಾಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ, ಇದೆ. “ರಮ್” = ಸುಖಪಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆರಾಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸುಖಕರ, ರಮ್ಮ, ಸುಂದರ ಎಂಬರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಹೂದೋಟ, ಆರೋಗ್ಯ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ, ಆರಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಆದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಆರಾಮ” ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಮೂಲತಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆರಾಮ ಯಾವ

ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತೋ ಆ ಧಾತುವಿನ ಸೋದರ ಧಾತು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಎರಡೂ ಅಕ್ಷತಂಗಿಯರಂಥ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸೋಚಿಗವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪತಿಹಾಸಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆರಾಮ ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು ಪಾರಸೀಕದಿಂದ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ತಥ್ಯ.

ದಸ್ತಗಿರಿ ಶಬ್ದಿ ಬಂಧನ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಗ್ರಹ ಸಮರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವಾದದ್ದು. ಇದೂ ಪಾರಸೀಕ ಪದ. ದಸ್ತ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕृತದ “ಹಸ್ತ” ದ ಜ್ಞಾತಿಪದ. ಕೈ, ಹಿಡಿತ ಎಂಬರ್ಥ. (ದಸ್ತತ್ವ [ಸಹಿ] ನಿಜವಾಗಿ ದಸ್ತ + ಖತ್ತ - ಕೈಬರಹ.) ಗೀರ್ ಎಂದರೆ ಹಿಡಿಯುವವ. ಆದರೆ “ದಸ್ತ + ಗೀರ್” ಒಂದಾದಾಗ ಉದ್ಯುವಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧನ ಎಂಬರ್ಥ ಪ್ರಥಾನವಲ್ಲ, ಕೈಯಾಸರೆ ಕೊಟ್ಟ ನೆರವಾಗುವಾತೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಹೀಗೆ “ದಸ್ತಗೀರ್” ಎಂದರೆ ಸಹಾಯಕತೆ. “ದಸ್ತಗೀರ್” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಸಿಂ ಹಿರಿಯ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಿಕರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಪೋಲೀಸ್ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥವೇ ಪ್ರಥಾನವಾಗಲು ಬಂಧನವೂ ಕೈ ಹಿಡಿದು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿರುವುದು ಕಾರಣ. ಅಲ್ಲದೆ ಗೀರಿ: ಪದಕ್ಕೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಹದ ಕೋಳ ಎಂಬರ್ಥವಿರುವುದೂ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಗೀರ್ ಎಂಬುದೂ ಸಂಸ್ಕृತದ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿಯಾದ ಪದವೇ. “ದಸ್ತಗಿರಿ” = ಹಸ್ತಗ್ರಹಣ. ಗ್ರಹಣ = ಹಿಡಿಯುವುದು.

ಪೋಲೀಸ್ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸಾಫ್ ಪಡೆದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ಗೋಳಿಬಾರು. ಇದು ಕನ್ನಡ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡ ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಗೋಲಿ: ಬಾರೀ. ಇಲ್ಲಿನ ಗೋಲಿ: ಸಂಸ್ಕृತ ಗೋಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಯೇ. ದುಂಡಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು - ಭೂಗೋಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಕ್ಕಳಾಟದ ಗೋಲಿಯವರಿಗಿನ ಗುಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವಂಥಾದ್ದು. ಬಾರ್ ಅಥವಾ ವಾರ್ ಎಂದರೆ ಆಕ್ರಮಣ, ಧಾಳಿ. ಗುಂಡುಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಮಣವೇ “ಗೋಲಾ(ಲಃ) ಬಾರೀ.”

ಬಂಗಾಲಿಗಳ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ ರಸಗುಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಾ ಆದರ ಆಕಾರದಿಂದಲೇ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದು. ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದ ಗೋಳಂಬ ಎಂಬ ಖಾದ್ಯ, ಗುಳೋರಿಗೆ ಎಂಬ ಉಬ್ಬಿದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಇವೆಲ್ಲ ಆಕಾರಮೂಲವಾಗಿಯೇ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯಾಂತರ ಮಾಡಬಹುದಾದರೆ, ಈ ಗೋಲದ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿದೆ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ “ಗೋಲ” ಇದೆ. ಗುಂಡಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥ ಗೋಲ. ಭಾಸ್ತರಾಚಾರ್ಯರ “ಗೋಲಾಧ್ಯಾಯ” ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಂದು ಗೋಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸಿ ಆ ಗೋಲದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾರಸೀಕ “ಗೋಲಃ” (ಗೋಲ) ಬಗ್ಗೆ ಈಗಳೇ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಗೋಲವೇ ಗೋಲಿ. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಆಡಲು ಬಳಸುವ “ಗೋಲಿ”ಯ ಹೆಸರು ಬಹುಶಃ ಪಾರಸೀಕದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಗೋಲಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಫ್ರಂಚ್, ಸ್ವಾನಿಶ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಲ್, ಗೋಲ್ಬೋ ಪದಗಳಿವೆ. ಇವು ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಿಂದ ಬಂದವುಗಳು. ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಗೋಲ್ಬಸ್ ಇದೆ. ಆದರೆ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಚಿಂಡು ಎಂದು. ಗ್ರೀಕನಲ್ಲಿ “ಗೋಲ್ಬಸ್” ಪದಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಎಂದರ್ಥ. ಇದು “ಗೋಲ್ಬಸ್” ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಹೇಳಲಾಸಲ್ಲ.

ಗ-ಲ ಎಂಬ ವರ್ಣಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದಾಗುವ ಇಂಡೋ-ಯುರೋಪಿಯನ್ ಪದಗಳ ಮಾತು ಹೀಗಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಗುಟಕಾ ಮತ್ತು ಗುಲಿಕಾಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಜೈಷಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳ “ಸುಳಿಗೆ”ಗೆ ಈ ಹೆಸರು. ಅದಲ್ಲದೆ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡ ಗುಂಡಗಿರುವ ನೀರಿನ ಬುದ್ಧಿದಕ್ಕೆ ಗುಳ್ಳೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಕಜ್ಜಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬೊಕ್ಕೆಯೂ ಗುಳ್ಳೆಯೇ. “ಲ್”ದ ಬದಲು “ಳ್” ಬಂದದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಗೋಲಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನಿದೆ? ಕನ್ನಡ, ತುಳುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಗುಂಡಗಿನ ತರಕಾರಿಯಾದ ಬದನೆಗೆ ಸಲ್ಲಿತದೆ.

ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳೆ ಎಂದರೆ ದುಂಡಗಿನ ಮೀನು ಚಿಪ್ಪು. ಗುಡ್ಡೆ ಎಂಬುದು ತತ್ತೀಗೂ ಕಣ್ಣಗುಡ್ಡೆಗೂ ಅನ್ನಯಿಸುವ ಕನ್ನಡ ಪದ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಇವೇ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಗುಡ್ಡೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕೋಲಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡೆ ಎಂದರೆ ವ್ಯಷಣ. ಕೊಂಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡೆ ಎಂದರೆ ತತ್ತಿ. ಕನ್ನಡ, ತುಳುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಡು ಇದೆ. ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಇವು ಗೋಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿಲ್ಲವೇ? “ಗು-ಣ್(ಳ್)-ಡು” ಎಂದು ವರ್ಣವಿಭಜನೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿ. ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರ ಸುತ್ತ ಒಮ್ಮೆಮೈ ಕಂಡುಬರುವ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಭಾಯಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಗುಡಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. (ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿದೆ). ಡ-ಳಗಳು ಒಂದರ ಬದಲು ಇನ್ನೊಂದು ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಮನಸ್ಸು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಲಿಖಿತ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?

೧೨೮

“ಈ ಕ್ರಮ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಹಳ ದುಬಾರಿಯಾಯಿತು” ಅಥವಾ “ದುಬಾರಿ ಬಿತ್ತು” – ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಗೆ ಬಂದ “ದೋ-ಬಾರಾ”, “ದು-ಬಾರಿ” ಶಬ್ದದ ಕನ್ನಡ ರೂಪ. ಇದು ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾರಿ, ಮರಾಠಿಗಳಿಗೂ ದಾಟಿದ ಪದ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ “ಇಮ್ಮುಡಿ” ಎಂದು ತಾನೆ ಆರ್ಥ. (ದೋ, ದು = ಎರಡು; ಬಾರಾ, ಬಾರೀ = ಸಲ). ಇಂಗ್ಲೀಷ್ - double ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಇಮ್ಮುಡಿ (ದುಬಾರಿ ಕೆಲಸ = ಎರಡು ಸಲ ಅದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ) ಎಂಬರ್ಥದೊಡನೆ ಇಮ್ಮುಡಿ ಬೆಲೆ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಸಂತೆಯಲ್ಲೋ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲೋ ಬೆಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಚೆ ಮಾಡುವ ವಾದ-ಸಂವಾದದ ಧಾಟ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, “ಎನಮ್ಮಾ, ಬಹಳ ದುಬಾರಿ ಬೆಲೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ?” (ಒಂದಕ್ಕೆರಡು ಹೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ?). ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ “ದುಬಾರಿ”ಯೆಂಬಲ್ಲಿ ದುಪ್ಪಟ್ಟು ಎಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. (ದು=ಎರಡು+ಪಟ್ಟು=ಮಡಿ). ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ದುಬಾರಿ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬರ್ಥ ಪಡೆದದ್ದು ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯ ಜಗ್ಗಾಟಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಬಟ್ಟೇ ತುಟ್ಟಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಲುಪಿ, ಬಹಳ ನಷ್ಟದಾಯಕವಾದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅನ್ನಯಿಸಿತು. ಬಹಳ ಬೆಲೆ, ಬಹಳ ತುಟ್ಟಿ, ಬಹಳ ನಷ್ಟಕಾರಕ ಎಂದಲ್ಲಿ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಅದು ವಾಹನವಾಯಿತು.

ಹಣದ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಮಾತು ಅಥವಾ ಕೃತಿಯ ಕೆಟ್ಟಿ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗಲ್ಲ ದುಬಾರಿ ಪದ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು. “ಒಂದು ಲೇವಡಿ ಮಾತು ಅವನಿಗೆ ಒಹಳ ದುಬಾರಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು.”

ನರೆಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಹೀಗೇಕೆ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಲೀ, ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇರುವ ಇಮ್ಮಡಿ, ದುಪ್ಪಟ್ಟ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳಿಗೆ ದುಬಾರಿಯ ಅಥವಾ ಚ್ಯಾಯಗಳು ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಸೋಚಿಗದ ಸಂಗತಿಗಳು.

ತಾಲೀಮ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದು ಕುಸ್ತಿ ಅಥವಾ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗಸಾಧನೆ, ತರಬೇತಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ practice ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ತಾಲೀಮು, ರಂಗ ತಾಲೀಮು ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ “ತಾಲೀಮ್” ಎನ್ನುವುದು ವಿಶೇಷತಃ ನೃತ್ಯ ತರಬೇತಿಗಂತೆ; ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕುಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ತರಬೇತಿಗಳಿಗೆ “ತಾಲೀಮ್” ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಂದು ಶ್ರೀಧರ ಗಣೇಶ ವರ್ತು ಮರಾಠಿ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅರಬ್ಬಿ, ಉದ್ಯಾ, ಹಿಂದಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತ ಅಥವಾ ವಿರದೆ, ಎಲ್ಲ ತರದ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಉಪದೇಶ, ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ, ದೀಕ್ಷೆ, ನೃತ್ಯ, ಗೀತಾಭ್ಯಾಸ, ವ್ಯಾಯಾಮಗಳಿಗೆ ಅದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧಿಜಿ ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೆ “ನಯೀ ತಾಲೀಮ್” (ನವ ಶಿಕ್ಷಣ) ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಜಮ್‌ಖಾನಾ ಕಲ್ಬ್ಯಾಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಡೆ ಇವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ, ಆಟಪಾಟ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ತರಬೇತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒದಗಿಸುವ ಸ್ಥಳ ಎಂಬಧರ್ಮವಿದೆ. (ಹಳೆ ಜನ “ಗರಡಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.) ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗಿರುವ ಈ ಪದದ ಮೂಲ ಹಿಂದೀ ಗೇಂಡ್ ಖಾನಾ = ಚೆಂಡಿನ (ಚೆಂಡು ಮೊದಲಾದ ಆಟದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನಿಡುವ) ಮನೆ. ಈ ಸಮಾಸಪದದಲ್ಲಿ ಗೇಂಡ್ ಹಿಂದೀ (ಸಂಸ್ಕೃತ - “ಕಂದುಕೆ”); ಖಾನಾ ಪಾರಸಿಕ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಸೇರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ “ಜಮ್‌ಖಾಸಿಕ್ಸ್” (gymnastics) ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅದು ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಹೊಸ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ - ಅಷ್ಟೇ.

ಇನ್ನು ಪಾಶಾತ್ಯ ಜಮ್‌ಖಾಸಿಕ್ಸ್ ಕೂಡ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಳ್ಳ ಭಾರತೀಯರಿಗಲ್ಲ ಪರಿಚಿತ. “ಜಮ್‌ಖಾಶಿಯಮ್” ಜಮ್‌ಖಾಸಿಕ್ಸಿನ ಸೌಕರ್ಯವುಳ್ಳ ಸ್ಥಳ. ಮೂಲ ಗ್ರೇಕ್ ಗ್ಯಾಮನೇಸಿನ ಪದಕ್ಕೆ ತರಬೇತಿ ಎಂದರ್ಥ. “ತಾಲೀಮ್” ಎಂದಂತೆಯೇ. ಜಮ್‌ನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗೂ “ಜಮ್‌ಖಾಶಿಯಮ್” ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಶಾರೀರಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಸಾಧನೆ, ತರಬೇತಿ, ವ್ಯಾಯಾಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸುವ ಸ್ಥಳ ಇದು. ಆದರೆ ಗ್ರೇಕ್ ಗ್ಯಾಮನೋನ ಮೂಲಾರ್ಥ ಏನು ಗೊತ್ತೇ? ಬತ್ತಲೆ ಎಂದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೇಸಿನಲ್ಲಿ ಆಟಪಾಟಗಳು ಬತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಲಂಪಿಕ್ ಓಟಗಳನ್ನೂ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಒಡುತ್ತಿದ್ದರು - ಎಂಬುದು ಈಗಿನ ನಮಗೆ ಆಜ್ಞಾಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಷ್ಟೇ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನಿ; ಆದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾಗಿ ಹಂಗಸರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರೇಕರು ಕಂಡ ನಗ್ನ ಸಾಧು, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ gymno-sophist ಎಂಬ

ಹೆಸರಿದೆಯೆಂಬುದು ಸೈರಣೀಯ. Sophist ಎಂದರೆ ಮೂಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವ, ಜ್ಞಾನಿ.

೧೫

ನನಗೆ ಕೋರ್ಡ್ಯವನಿಸಿದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವಾರಾ ವಿಡದಲ್ಲಿಯೂ ಮೋರೆಗಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲದರ ದ್ವಿಧಾಭಾವ. ನಮ್ಮ ಕೋಶಕಾರರು ಮುಖ (face)ಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಮಾನ ಪದಗಳೆಂದರೆ ವಕ್ತ್ವ, ವದನ, ಆನನ, ಲಪನ, ತುಂಡ, ಆಸ್ಯ ಮತ್ತು ಮೋರೆ. “ಅಭಿನವಾಭಿಧಾನ” ಕೋಶಕಾರನು ಬಾಯಿಗೆ “ಕಬಳಕೆ” ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಮುಖವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳೂ ಬಾಯಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲತಃ ಬಾಯಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸುವವಾಗಿದ್ದ ಮೋರೆಯೆಂಬುದೇ ವಿಸ್ತೃತ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಒಂದೊಂದೇ ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚರ್ಚೆಸೋಣ.

ಮುಖ ಎಂಬುದು ದ್ವಾರಾ ವಿಡ ಮೂಲದ್ದೇ ಶಬ್ದವಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ತರ್ಕ. ಇದರ ಮೂಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾದ ಮುಕಂ (ತಮಿಳು) ಪದಕ್ಕೆ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖವೆಂದೂ ಬಾಯಿಯೆಂದೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ದ್ವಾರಾ ವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಎಂಬರ್ಥ ಹೇಳಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ಮಾತು. ಇದನ್ನು ದ್ವಾರಾ ವಿಡ ಪದವೆಂದೇ ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡರೂ ಇಮ್ಗ್ರೇಡದಲ್ಲಿಯೇ (ಉದಾ : ೧೦ನೇ ಮಂಡಳದ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ “ಬಾಹ್ಯಾಷೋಸ್ಯ ಮುಖಿಮಾಸೀತ್” – ಬಾಹ್ಯಾಷಾನು ಇವನ ಮುಖವಾಗಿದ್ದನು) ಅದು ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಮೋರೆ (face) ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಬಾಯಿ ಎಂಬುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಮುಖದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಕೊಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮುಖಿಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಯೆಂಬುದು ಪ್ರಥಾನಾರ್ಥವೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ mouth ಎಂಬ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದ ಯಾವುದೋ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖಿಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಪದವೆಂದು (ಅದು ಪ್ರಾಚೀನ ಜರ್ಮನಿಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಬಗೆದರೆ ಬಾಯಿಯ ಮುಖಿದ ಮೂಲಾರ್ಥವನ್ನು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮೋರೆಯನ್ನು ದ್ವಾರಾ ವಿಡ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು “ಮುಕಂ”ಕ್ಕೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಾರೆ.

ಇನ್ನುಳಿದ ಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬಹುದು. ವಕ್ತ್ವ ಎಂಬುದು “ವಚ್” (=ಮಾತಾಡು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬಾಯಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿದೇರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ವದನ ಎಂಬುದೂ “ವದ್ದೊ” (=ಮಾತಾಡು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಮಾತೇ ಅದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಲಪನ ಕೂಡ (“ವಿಲಾಪ”, “ಪ್ರಲಾಪ” ಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ) ಮಾತಾಡುವ ಬಾಯಿಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆಸ್ಯ, ಆನನ ಇವರಡೂ ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಮೋರೆಯನ್ನು ವೇದ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ನಿರವಿಸುತ್ತವೆ. ತುಂಡವೂ ಸಂಶಯಾಸ್ತದ ಮೂಲದಾಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಕೊಕ್ಕು, ದ್ವಾರಾ ವಿಡದಲ್ಲಿ “ಮುನಾ” (ಮುಂದೆ) ಎಂಬ ಬೇರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ “ಮೂಂಜೆ” (ತಮಿಳು) ಮೋದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳು ಮತ್ತೆ ಮೋರೆ ಮತ್ತು ಬಾಯಿಯ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಹಿಂದಿ

ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮುಹ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಉಭಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾತಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿಸಿರುವ ಪದಗಳು ಮೋರೆ (ಬಾಯಿಯ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ) ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವವೆನ್ನಬಹುದು. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ “ಮೂಂಜಿ ಪಾರ್” (ಮೋರೆ ನೋಡು) ಎನ್ನುವುದಿದೆ. ಇದು ಹೊರತು ಇತರ ದ್ವಾರಿತ ಪದಗಳು ಮೋರೆಗೂ ಬಾಯಿಗೂ ಸೇರಿಯೇ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಪದಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣ? ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ “ಮೋರೆ”ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪಾರಸೀಕ “ಚೈಹರಾ” (ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ “ಚೈಹರೆ” ಎಂದು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ). ನನ್ನ ಅಳವಿನಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೋರೆ ಮತ್ತು ಬಾಯಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳಿಂದಲೇ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ Face ಎಂದರೆ ಮೋರೆ: Mouth = ಬಾಯಿ, ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಗೇ Bouche ಎಂಬ ಬೇರೆ ಪದವಿದೆ. ಪ್ರೋಚುರ್ಜೀಸಿನಲ್ಲಿ care ಎಂದರೆ ಮೋರೆ, Boca ಎಂದರೆ ಬಾಯಿ.

ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕತ ಆಮ್ರ, ಮತ್ತು ದ್ವಾರಿತ ಮಾವು ನನಗೆ ಸಮನ್ವಯತ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕತದ “ಆಮ್ರ” ಶಬ್ದ ಅದರ ಹುಳಿ ಗುಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಸ್ಕತದೇ ಆದ “ಆಮ್ಲ”ದ ಒಂದು ಪ್ರಭೇದವೆಂದು ತರ್ಕಿಸಬಹುದು. “ಆಮ್ಲ” ಎಂದರೆ ಹುಳಿ, ಮೊಸರು, ಕೆಲ ಹುಳಿ ಹಣ್ಣುಗಳು. ಆಮ್ಲಕ್ಕೆ ಹುಳಿಯೆಂಬರ್ಥ ಮನಸ್ಸಿತಿಯಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಅಪಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣಾಗದ, ಮಾಗದ, ಬೇಯಿಸದ ಮತ್ತು ರೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ “ಆಮ್ರ” ಶಬ್ದವಿದೆ. ವೇದ ಕಾಲದಷ್ಟು ಹಿಂದಿನ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಆಮ್ಲ, ಆಮ್ರಗಳಿಗೆ ಮೂಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅದಿರಲಿ. ಆಮ್ಲ, ಆಮ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹುಳಿ ಗುಣವ್ಯಳ್ಳ ನೆಲ್ಲಿ (ಆಮಲಕ), ಅಮಲಾತಕ, ಅಮಿಲಾತಕ, ಅಮಲಾಂತಕ, ಆಮಾತಕ (ಅಮಟ), ಆಮ್ಲ (ಹುಣಸೆ), ಆಮ್ರ, (ಮಾವು), ಆಮ್ಲಕ (ಹುಣಸೆ), ಅಮ್ಲಕಂದ, ಅಮ್ಲಕೇಸರ, ಅಮ್ಲಚೂಡ ಮೊದಲಾದ ಹುಳಿ ಕಾಯಿಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಇವೆ. ಇವುಗಳ ತದ್ವಾಪಗಳು ಸಂಸ್ಕತಜನ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇವೆ; ಆಮ್ಲ ಶಬ್ದಜನ್ಯವಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಹುಳಿಕಾಯಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿದ ಆಮರೂದ್ (ಆಮಾತಕ) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗೂ ದಾಟಿದೆ.

ಈಗ, ಮಾವಿಗೆ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾ, ಮಾಂತಿ, ಮಾಂಕಾಯ್ (ತಮಿಳು-ಮಲೆಯಾಳಿ), ಮಾವು, ಮಾಂ (ಕನ್ನಡ)ಗಳಿವೆ. ಇತರ ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವನ್ನು ನಿರ್ಕಟವಾಗಿ ಹೋಲುವ ಪದಗಳಿವೆ. ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಗೆ ಇದೇ ಶಬ್ದ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರೋಚುರ್ಜೀಸೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ (mango etc.) ದಾಟಿದೆ. ಸಂಸ್ಕತ “ಮಾಕಂದ” (ಮಾವಿನ ಮರ) ಕೂಡ ದ್ವಾರಿತದ್ದು ಎಂಬುದುಂಟು. ಆದರೆ ಮಾವು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಧಾತು ಯಾವುದಿರಲಿ, ಅದರ ಪ್ರಾಧಮಿಕ ಅರ್ಥವೇನು? ತಮಿಳಿನ “ಮಾಣ್ಣ” (ಸುಂದರವಾಗು, ಶೈಷ್ವವಾಗು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಅದು ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೇ? ದ್ವಾರಿತ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿಕೋಶ (Etymological Dictionary) ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಅದು ರುಚಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪದವೆಂದೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹುಳಿ

ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ “ಪುಣಿ” ಎಂಬ ದ್ವಾರಾ ಪದವಿದೆ. ಹುಳಿ ರುಚಿಯುಳ್ಳ ನೆಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ದ್ವಾರಾ ಪದವಿದದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ.

ನನ್ನದೊಂದು ತುಸು ದುಡುಕಿನ ಉಹೆ ಇದೆ. ಮಾ, ಮಾವು ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಆಮುಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಆಮುದ ರೇಖಾನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ಆಮ ಉಳಿಯತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವಲ್ಲದ ವರ್ಣಸಾಧನದ ಪಲ್ಲಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ “ಆಮು”ದ ಪಲ್ಲಟತ ರೂಪ “ಮಾವು” ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ದ್ವಾರಾ ಪದವಾಗಲಿ ದ್ವಾರಾ ಪದದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತೆಂದು ನನ್ನ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹುಳಿಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲ ಶಬ್ದ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಿಯಷ್ಟು ಈಚೆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದಾದರೆ, ಆಮು, ಮಾವು ಎರಡೂ, ಇವೆರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕಿರಾತ (ಆಸ್ತ್ರಿಕ) ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಅನಾದಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ದ್ವಾರಾ ಪದಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೂ ಹೋಗಿರಲಾರದೆ? ಅದು ಭಾರತದ್ದೇ? ಅಥವಾ ಮಾವಿನ ತವರೂರೆಂದು ಗೃಹೀತವಾದ ಬೇರಾವ ದೇಶದ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಾರದೆ?

೧೪೦

ಹುಡುಗಿ ಪ್ರಬುದ್ಧಾಗಿದ್ದಾಳೆ, ಅವನಿಗೇಗ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿದೆ, ಬೋಧನೆ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ – ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಮ್ಮೆ ನಿತ್ಯದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಪದಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಬುದ್ಧಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನಾಗ ನಾವು ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯ ಬಂದಿದೆ ಎಂದಪ್ಪೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಬೋಧನೆ ಎನ್ನಾಗ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದು ಎಂದಪ್ಪೇ ಆಭಿಪ್ರಾಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮತ್ತು ಇಂಥ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದ “ಬುಧಾ” ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದವುಗಳು. ವೇದಕಾಲದಪ್ಪು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಈ ಧಾತುವಿಗೆ ಅವೇಸ್ತನ್ನು ಭಾಷೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಬಹುತರ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿವೆ. ಈ ಧಾತುವಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳು, ಎಚ್ಚರು, ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿ, ಎಚ್ಚರವಿರು, ಪ್ರಜ್ಞಗೆ ಬರು ಎಂಬುದು. ಆ ಎಚ್ಚರ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಇರಬಹುದು, ಮೂರ್ಖೀಯಿಂದ ಇರಬಹುದು, ಎಚ್ಚರಿಕೆಗೆ ಬಂದವರೆಂದರೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬಂದವರು; ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ವಯಸ್ಸನ್ನು ತಲುಪಬೇಕು. ಹಾಗಾದವನು (ಅಥವಾ ಅವಳು) ಪ್ರಬುದ್ಧನು/ಇ. “ಬುದ್ಧಿ” ಎಂದರೆ ಎಚ್ಚರವೇ. ಬುದ್ಧಿವಂತ ಎಚ್ಚರವ್ಯಾವ, ಬೋಧನೆ ಎಂದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಎಚ್ಚರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಬುದ್ಧ ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡವನು. ಈ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿನು, ಗಮನಿಸು, ಕಲ್ಪಿಸು, ಕಾಣಿ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಇಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ದೇಶ್ಯಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಂಖ್ಯೆ ಅರ್ಥಭೇದಗಳೂ ಥಾಯೂ ಭೇದಗಳೂ ಚಿಗುರೂಡೆದಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆ ನಿದ್ರೆಯೆಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ, ಎಚ್ಚರವೆಂದರೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೆಂಬುದೇ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಎಣಿಕೆ.

ಇದರಿಂದ ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದ ಕೆಲ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತಾರ ನೋಡಿ. ಬುಧ ಎಂದರೆ ವಿದ್ಯಾಂಸ, ಜ್ಞಾನಿ, ಜ್ಞಾನಾಭಿಮಾನಿ ಗ್ರಹ ಕೂಡ. ವಿಬುಧ ಎಂದರೆ ದೇವತೆಯೂ ಹೌದು,

ಪಂಡಿತನೂ ಹೌದು. ಅರೋಧ = ಅಜ್ಞಾನ, ಬುದ್ಧಿನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯ ಯಾವ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಆಯಿತೋ ಅದು ಚೋಧಿವ್ಯಕ್ತ. ಚೋಧಿ ಎಂದರೆ ಬೌದ್ಧ ಜ್ಯೇನಮತಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ. ಹೂ ಅರಣವುದು ಕೂಡ “ಚೋಧ”ವೇ. “ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸ್ವಾರ್ಥ” ಎಂದೋಂದು ಶಬ್ದವೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಹುಚ್ಚಿ ಸ್ವಾರ್ಥವಲ್ಲ; ಸ್ವಾರ್ಥ ಹೌದು, ಆದರೆ ವಿವೇಕವುಳ್ಳದ್ದು. ಎಲ್ಲ ತನಗೇ ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಶುದ್ಧ ಸ್ವಾರ್ಥ; ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಇತರರ ಸ್ವಾರ್ಥ ಅಥವಾ ಹೊಟ್ಟಿಕೆಚ್ಚಿ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ತನ್ನಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಪ್ಪಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಿನಂತ ತಾನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿವೇಕ; ಅದು “ಪ್ರಬುದ್ಧ” ಸ್ವಾರ್ಥ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಸಂಚೋಧನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎತ್ತಲೋ ಚಿತ್ತವಿದ್ವವನನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿ (ಎಚ್ಚರಿಸಿ) ಮಾತಾಡುವುದಲ್ಲವೇ ಅದು? ಚೋಧ ಪ್ರೇರ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ತಿಳಿಸುವಂಥಾದ್ದು. ದುಚೋರಧನೆಯೆಂದರೆ ಕಟ್ಟಿ ಉಪದೇಶ; ಆದರೆ ದುಚೋರಧ ಅಂದರೆ ಚೋಧಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅಂದರೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಅರೋಧ ಬಾಲಕ ಇನ್ನೂ ಚೋಧ ಬಾರದ ಹುಡುಗ; ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ ತಿಳಿಯವರ್ಷು ಬುದ್ಧಿ ಬಲಿತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಬೋಧ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊಡುವುದು, ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವುದು, ಜ್ಞಾನ ಕೊಡುವುದು.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ bid ಸಂಸ್ಕರ “ಬುಧ್” ಇನ ಜ್ಞಾತಿಯೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಅಪ್ಪಣಿ ಕೊಡು ಎಂದು. ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಚೋಧನೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಉಪವಾಸ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರು ಯಾರು? ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಆಮರಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸರಣಿ ಉಪವಾಸದವರೆಗಿನ ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ತಾಸಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ರಿಲೇ ಅಥವಾ ಸರಪಳಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದು ಮಾತ್ರ, ಬಾಕೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಬೇರು ಎಲ್ಲಿ? “ಉಪ” ಎಂದರೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ + “ವಾಸ” ಎಂದರೆ ಇರುವಿಕೆ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವುದು, ಕಾಯುತ್ತಿರುವುದು - ತೈತ್ತಿರೀಯ ಸಂಹಿತೆ, ಆರಣ್ಯಕ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ಇದೇ ಅರ್ಥ. ಅನ್ನ, ನೀರು ಬಿಟ್ಟಿ ಯಾವುದೋಂದು ದೇವತೆಯನ್ನೊಲಿಸಲು ಆ ದೇವತೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ (ಉಪ) ಕೂತಿರುವುದು ಎಂಬರ್ಥ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಹೀಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲ ಚಿಂತೆ ಬಿಟ್ಟಿ (ಹೊಟ್ಟಿಯದಲ್ಲವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯ ಚಿಂತೆ?) ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟಿ ಕೂತಿರುವುದಿದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ; ಒಂದು ತರದ ತಪಸ್ಸೆ. ಏಕಾದಶಿ, ಶಿವರಾತ್ರಿ, ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿ, ಭೀಷ್ಣ ಪಂಚಕ, ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ, ನವರಾತ್ರಿ, ಮೌದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಧಿಗಳ ನಿರಶನ ರೂಪವಾದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಉಪವಾಸಗಳು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಇಸ್ಲಾಂ, ಕ್ರಿಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಉಪವಾಸಗಳಿವೆ. ಉಪೋಷಣೆ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಇದೇ ಮೂಲದ್ದು, ಇದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯದ್ದು.

ರಾಜಕೀಯ ಅಥವಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಆಮರಣ ನಿರಶನ (ನಿರ್ಬ = ಇಲ್ಲ + ಆಶನ = ಉಟ)ದಂಫ ಹರೋಪಾಯ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ವೆಂದಲ್ಲ. ಬಹುತರವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮಗಾದ ಅನ್ಯಾಯ ಪರಿಮಾಜ್ರನೆಗಾಗಿ ಅದನ್ನು

ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಂಟ. ಆದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗವೇಶ ಎಂದು ಹೆಸರು. “ಪ್ರಯ” ಎಂದರೆ ಹೋಗುವಿಕೆ, ಅರ್ಥಾತ್ ಸಾವು. ಸಾವು ಬರುವವರೆಗೂ ಅನ್ನ-ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ದಭ್ರೆಯ ಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿ ಅನ್ಯಾಯಗಾರನ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಮಲಗಿಬಿಡುವುದು. “ಪ್ರಯೋಗವೇಶ” ಅಥವಾ “ಪ್ರತ್ಯುಪವೇಶ”. ರಾಮಾಯಣ (ಅಯೋಧ್ಯಾ, ಸರ್ಗ ೧೧)ದಲ್ಲಿ ಭರತನು ಅಣ್ಣನನ್ನು ಅರಣ್ಣವಾಸದಿಂದ ಮರಳಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯುಪವೇಶಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ದನಾದ ಪ್ರಸಂಗ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಬೃಹತ್ತಣರು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನ, ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ರಾಮ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗಾಂಧಿಜಿ ಆಮರಣೋಪವಾಸದ (= ಪ್ರಯೋಗವೇಶ) ಅಸ್ತವನ್ನು ವಿದೇಶಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲಲ್ಲಿದೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರು.

ಇಂದು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅನ್ನ ತ್ಯಾಗದ ಉಪಾಯ ಉಪವಾಸವೂ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಯೋಗವೇಶವೂ ಅಲ್ಲ; ಅದು ಅನ್ನತ್ಯಾಗದ ನಟನೆ.

ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಲಂಘನ. ಇದು ಬಹುತರವಾಗಿ ವೈದ್ಯರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಮಾಡುವ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭೋಜನ ತ್ಯಾಗ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಲಂಘಾ” ಎಂದರೆ ಹಾರುವುದು, ಕಡಹಾಯುವುದು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಉಟ ಬಿಟ್ಟು ಆಚೆಗೆ ಹಾರಿ ಆದರ ಮರುದಿನದ ಉಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಇಳಿಯುವುದರಿಂದ ಅದು “ಲಂಘನ”. (ಲಂಘನಕ್ಕೆ ಸರಳವಾದ ಹಾರುವಿಕೆ, ದಾಟುವಿಕೆ, ನಿಯಮ ಕೆಟ್ಟು ನಡೆಯುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ).

ನಿರಶನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಮುರಿದು ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿ break-fast ಉಪವಾಸ (fast) ಮುರಿಯುವುದು (break) ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. (ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕೆಲ ತಾಸು ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆಹಾರ ಬಿಡುವುದೇ fast - ಉಪವಾಸ !) ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಾಷ್ಟಾ (ಪಾರಸೀಕ - ನಾಶ್ತಾ = ಜಲಪಾನ) ಎಂದು ನಿದೇಶಿಸುತ್ತೇವೆ - ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ತಿಂದರೂ !

ಉಪವಾಸ ಮುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪಾರಣ ಎಂದು ಹೆಸರು. “ಪಾರಣ” ಎಂದರೆ ದಾಟುವುದು. ಉಪವಾಸದ ನದಿಯನ್ನು (ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನು!) ದಾಟಿ ಉಟದ ಆಚೇ ದದ ಮುಟ್ಟುವುದು. ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸದ ನಂತರ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಮಾಡುವ ಮೊದಲನೇ ಉಟ ಅದು. ಇದೆಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವುದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದೆಂದರೆ ಪಾರಣ ಮತ್ತು ಲಂಘನ ಸುಮಾರು ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿರುವುದು.

೧೪೧

ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣ ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ವೈಪುಲ್ಯ ಹೊಸಕಾಲದ ಮೊದಲೆನೇ ವಾಹನ ಸೈಕಲ್ ಎಂಬ ಇಗ್ನಾಲಿ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು ಬೈಸಿಕಲ್ bicycle. ಇದೊಂದು ಸಂಕರ ಪದ. ಲ್ಯಾಟ್ನೋ ಬೈ bi = ಎರಡು, ಜೋಡು + ಗ್ರೀಕ್ ಕುಕ್ಲೋಸ್ kuklos = ಸೈಕಲ್ = ಚಕ್ರ. ಅಂತೊ ಇಗ್ನಾಲಿ. ಇದೇ

ಮಾದರಿಯ ಮೂಗಾಲಿ ವಾಹನ ತ್ಸೈಕಲ್ : tri = ತ್ರಿಯೇ = ಮೂರು + ಲ್ಯಾಟಿನ್ tres, ಗ್ರೀಕ್ treis + ಗ್ರೀಕ್ kuklos = ಚಕ್ರ. ಇಗ್ಲಾಲಿಯ ತ್ಸೈಕಲ್ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಚರವಾಯಿತೆಂದರೆ ತ್ಸೈಕಲ್ ಪದ ಜನರ ಬಾಯಿಗೆ ತೀರ ಉದ್ದವೇನಿಸಿ ಅದರ ಪೂರ್ವಪದ (bi) ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ ಸೈಕಲ್ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು.

ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಈ “ಸೈಕಲ್” ಮೂಲತಃ ಚಕ್ರಾರ್ಥಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಚಕ್ರಾರವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬರುವಂಥಾದ್ದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಿದೇರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಉದಾ : cycle of events = ಘಟನಾಚಕ್ರ. ಹಾಗೇ ಸೈಕಲ್ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ cycling (= ಸೈಕಲಿಸು) ಪದ ಒಳಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ಸೈಕಲ್ನಿನ ಮೂಲ ಗ್ರೀಕ್ ಪದವಾದ kuklos, ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ circus, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ wheel ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ “ಚಕ್ರ” ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಬಂಧುಗಳು.

ಈಗ ಕಾರ್ ಕಾರ್. ಯಾವ ಹಳ್ಳೀ ಮುಕ್ಕನಿಗೂ ಈ ಶಬ್ದ ಪರಿಚಿತ. ಸ್ವಂತ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ನಾಲ್ಕು ಚಕ್ರದ ವಾಹನ - ಎಂದು. ಇದು ಡ್ರಾಲಕ ಎಂಜಿನ್‌ಗಳು ಬರುವ ಎಷ್ಟೂ ಹಿಂದಿನ, ಅನಾದಿ ಸಚಕ್ರವಾಹನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲತ್ತಿದ್ದ ಪದ. ಸಂಸ್ಕೃತ “ರಥ” ದಂತ; ದೇಶ್ಯ “ಗಾಡಿ” ಯಂತೆ. ಕುದುರೆ, ಎತ್ತು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ “ಕಾರು” ಮೊದಲು ಆಧುನಿಕ ಎಂಜಿನ್ ಚಾಲಿತವಾದಾಗ ಮೋಟಾರ್ ಕಾರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಮೇಲೆ ಬರೇ ಕಾರಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಅದೋ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ carry (= ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗು) ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪದ.

ಬಸ್ (bus) ಸಂಗತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆ. ಅದರ ಮೂಲ ರೂಪ (omnibus) ಓಮ್ಮಿಸ್ ಬಸ್. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ ವಾಹನ ಎಂಬರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಓಮ್ಮಿಸ್ omnibus ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ವ. ಅದರ ಚರ್ಚ್ ವಿಭಕ್ತಿ ಬಹುವಚನ ರೂಪ omnibus - ಎಲ್ಲಾರಿಗಾಗಿ (ಇರುವಂಥಾದ್ದು) ಅಥವಾ ಬಹಳ ಜನರಿಗಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು, ಸರ್ವಗ್ರಾಹಿ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಹಳ ಜನರನ್ನು ಹೊರುವಂತಾದ್ದು ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಅದು omnibus ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬರೇ “ಬಸ್” ಆಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ನಮಗಾಗುವಾಗ ಅದರ ಅರ್ಥ ಬಹಳ ಜನರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದುವ ಎಂಜಿನ್ ಚಾಲಿತ (ಸಾರ್ವಜನಿಕ) ವಾಹನ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ omnibus ಪದಕ್ಕೆ ಬಹುದೇಶ ವಸ್ತು ಇತ್ತೂದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ omnibus volume ಅಥವಾ book ಎಂದರೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥ, ಕಥೆ, ಕವಿತೆ, ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಗ್ಗದ ಪ್ರಸ್ತುತ. ಬರೇ ಬಸ್ ಅಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಾಹನ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ಅನ್ನಿ.

ಹಾಗೆಂದು ಎಲ್ಲ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವೇ ಪದಗಳು ಈ ವಾಹನ ಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲತ್ತವೆಯೆಂದಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೇ ಕಾರಿಗೆ automobile (ಅಟೋಮೋಬೈಲ್) ಅಂದರೆ auto (ಗ್ರೀಕ್ autis) = ತಾನೇ mobile (ಲ್ಯಾಟಿನ್ mobilis) = ಚಲಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಎನ್ನುವ ಆಢ್ಢರುಂಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ. ಅದೂ ಉತ್ತರ ಪದವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬರೇ auto ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. (ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾದರೆ auto ಎಂದರೆ ತ್ರಿಚಕ್ರ ಎಂಜಿನ್ ಚಾಲಿತ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಹನ ಎಂದರ್ಥ). ಪ್ರೇಂಚರೂ ರಶಿಯನ್ನರೂ ಬಸ್ಸಿಗೂ ಕೂಡ ಅಟೋ ಬಸ್ (auto bus) ಎಂದಾರು; ಕಾರಿಗೆ ಅಟೋಮೋಬೈಲ್ (automobile) ಎಂದಾರು.

ಪೋಚುಗಿಸರಿಗೆ carro (= ಕಾರ್) ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ತರದ ಗಾಡಿ ಆದೀತು; automobile ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮೋಟರ್ ಕಾರ್, ಬೈಸಿಕಲ್ ಅವರಿಗೆ ಸೈಕಲ್ ಅಲ್ಲಿ bicicleta. ಒಸ್ ಅವರಿಗೆ omnibus ಅಥವಾ auto carro. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೇ bicycle ಗೆ bike (ಬೈಕ್) ಎಂಬ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವಿದೆ. ಅದು ಸಾದಾ ಸೈಕಲ್ಲೂ ಆಗಬಹುದು, ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್ಲೂ ಆಗಬಹುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಡ ಇದು ಸಲ್ಲುತ್ತದಾದರೂ ಈಗೇಗೆ ಬೈಕ್ ಎಂದರೆ ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್ಲಿಗೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೋಟಾರ್ (motor) ಶಬ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯಾಗಿ ಪರಿಚಿತವಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರು ಬಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ವಾಹನ, ಅದೂ ಯಂತ್ರ ಚಾಲಿತ ಸಚಕ್, ವಾಹನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮೋಟಾರಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಂಬುದು ಯಂತ್ರಗಳ ವಿಷಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ motor ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ ಚಾಲಕ (ಶಕ್ತಿ) ಎಂಬರ್ಥ. ಹೀಗೆ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರೇರಕ ಯಂತ್ರ motor. “ಮೋಟಾರ್ ಕಾರ್” ಎಂಬುದರ ಸಂಕ್ಷೇಪವೇ ಮೋಟಾರ್.

ಈಗ ನಾವು ವಿಮಾನವೆಂಬ ಬಹು ಪುರಾತನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುವ ಆಕಾಶಯಾನಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಎರೋಪ್ಲೈನ್ (aero-plane) ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ – ಇಂಗ್ಲೊ ಬಾರದವರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅದೂ ಪೂರ್ವಪದವನ್ನು ಉದುರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೇ “ಪ್ಲೈನ್” ಆಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಎರೋಪ್ಲೈನಿನ aero ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪದಕ್ಕೆ ಗಾಳಿಯೆಂದು (ಗ್ರೇಕಿನಲ್ಲಿ) ಅಥರ್. plane ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್ - platum = ಚಪ್ಪಟಿ. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ ಚಪ್ಪಟಿತನ ಅನುಕೂಲ ತಾನೆ? ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮವರು ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ವಾಯು ವಿಮಾನ ಎಂದು ಕರೆದದ್ದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಉದ್ಯುವಿನವರು ಅದನ್ನು ಹವಾಯೀ ಜಹಾಜ್ (ಗಾಳಿ-ಹಡಗು) ಎಂದು ಕರೆದದ್ದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ, ಭಾಷೆಗಳು ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನಾಧರಿಸಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಕ್ಕೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಒಲವಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾದದ್ದು ಬಹುಶಃ ವಿಮಾನಕ್ಕಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಇಂಗ್ಲೊ ಪದವಾದ ಏರ್ಕಾಫ್ (air craft) ಎಂಬುದು. craft ಶಕ್ತಿ, ಹಡಗು; air - ಗಾಳಿ.

ಈ ಆಧುನಿಕ ವಾಹನಕ್ಕೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಫ್ರೆಂಚರು ವಿಮಾನಕ್ಕೆ avion - ಆವಿಯೋಂ ಎನ್ನತ್ತಾರೆ. ಪೋಚುಗಿಸರೂ ರಶಿಯನ್ನರೂ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಆದೇ ಪದ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ “ಅವಿಸ್” (avis) ಮೂಲ. ಆವಿಸ್ ಎಂದರೆ ಹಕ್ಕಿ. ಹಾರುವ ಯಂತ್ರದ ಕಲ್ಪನೆ ಅನಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತವಾದದ್ದಲ್ಲವೇ? ಇಂಡೋನೇಶಿಯಾದ ಸರಕಾರ ತನ್ನ ವಿಮಾನ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗರುಡ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖನಿರ್ದಿಷ್ಟ. ಅದು ಈಗ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ಆ ದೇಶದ ಹಿಂದೂ ಗತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರಕವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ರೈಲು ಗಾಡಿಯ ವಿಚಾರ. ಹಳೇ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ “ರೈಲು” ಮಾತ್ರವೆಂದೂ ಬೇರೆದೆ ಟ್ರೆಯನ್ ಎಂದೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋದ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಉಗಿಬಂಡಿ ಎಂಬ ಅನ್ವಯರ್ಥ ನಾಮಾಂತರವೂ ಇದೆ. ರೈಲು ಎಂಬುದು ರೈಲುಗಾಡಿ ಚಲಿಸುವ ಕಂಬಿ ಅಥವಾ ಹಳಿ (rail) ಯ ಇಂಗ್ಲೊ ಹೆಸರು. ಪೂರ್ವ ಹೆಸರು rail-way train - ಅಥ (ಕಬ್ಬಿಣದ) ಕಂಬಿಯ ಸಾಲು ಬಂಡಿ. Train ಎಂದರೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುವ (ಲ್ಯಾಟಿನ್ trahere = ಎಳೆ) ಸಾಲು

(ಬಂಡಿ). ಟ್ರೇಯಿನು ಬಂಡಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ. ರಾಜ ರಾಣಿಯರ ಮೇಲುದದ ಉದ್ದೀಸೆರಗು ಅವರ ಹಿಂದೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುವುದು ಟ್ರೇಯಿನೇ. ರೈಲೆಂಬ ಪದ ಮೂಲತಃ regula ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಶಬ್ದದಿಂದ ಘೇರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. Regula ಎಂದರೆ ಸೆಟ್ಟುನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು - ಮುಂದೆ ಕಬ್ಬಿಣಿದ ಕಂಬಿ. ಹೀಗೆ ಕಂಬಿಯೇ ಒಂದೆಡೆ ವಾಹನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುವ (ಡಬ್ಬಿಗಳ) ಸಾಲೇ ವಾಹನವೆನಿಸಿತು. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪದಗಳು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತ ತಲೆಯನ್ನೋ ಬಾಲವನ್ನೋ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ವಾಹನಗಳು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಾಗಿವೆ.

೧೪೨

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹಸುರುವಾಣಿ ಅಥವಾ ಹಸುರುವಾಣಿ ಎಂಬ ಪದವೊಂದು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಗೇಣೆ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಒಕ್ಕುಲು ಜನ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ಬೆಳೆ ಬಂದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನಿಗೆ ತಂದೊಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕಾಯಿಪಲ್ಲಿಗಳ ಕಾಣಿಕೆಗೆ ಆ ಹಸುರು. ಗೇಣೆ ಚೀಟಿ(ಕರಾರು) ಯಲ್ಲೇ ಇದು ನಮೂದಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಗೇಣೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ (ಹಸುರು) ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ? ಆದರೂ ಹಸುರುವಾಣಿ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಏನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಹಸುರು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಉಚಿತ; ಪಸುರ್ ಕಂದಾಯ ಎಂಬ ಪದವೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಹ್ಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಾಣಿ ಎಂದರೇನು? ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಮಾತೆಂಬ ಅರ್ಥವ್ಯಳ್ಳ ವಾಣಿ. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ವಾಣಿ ಎಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿರಿಗೆ ನೀಡುವ ಹಣ್ಣು ಮಿತಾಯಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ದಾನ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಉಪಾಯನ - ಪ್ರಾಕೃತ ಉವಾಣಿಅದ ಅಪಭ್ರಂಶವೆಂದು ಮರಾಠಿ ನಿರುಕ್ತಕಾರರ ಹೇಳಿಕೆ. “ಉಪಾಯನ” ಅಥವಾ “ವಾಯನ” ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿರಿಗೋ ಮುತ್ತೆದೆಯಿರಿಗೋ ಕೊಡುವ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲು, ಪಕ್ಷಾನ್ನ ಮತ್ತು ಇತರ ವಸುಗಳ ಉಡುಗರೆ. ಈ ವಾಣಿವೇ ಕರಾವಳಿಯ (ಹಸುರು) ‘ವಾಣಿ’. ‘ಪಸುರ್’ ಕಂದಾಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಾವಂಥಾದ್ದು; ಇದು ಭೂಮಾಲಿಕನಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಸುವ ಮರ್ಯಾದೆ.

ಮರಾಠಿ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಸಾಮೀಪ್ಯದಿಂದ, ಉತ್ತರ ಕನಾರಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಪದಗಳೂ ವಾಗೋರಣೆಗಳೂ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ನಮ್ಮ ಘೋಟಾಳಿ (ಮರಾಠಿ ಘೋಟಾಳಾ) ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ಉದಾಹರಣೆ. ಇದು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಲಕಾರಾಂತವಾಗಿ ಘೋಟಾಲಾ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥ ಗೊಂದಲ, ಗಲಾಟ, ಗಲಿಬಿಲಿ, ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗ, ಪೇಚಾಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಘೋಟಾಳಾ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತು ತಿರುಗುವುದು ಅರ್ಥಾತ್ ಭೂಮಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ “ಘೋಟಾಳಾ”ದ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಘೋಟಾಳಿಯೇ! “ಘೋಟಿ” (ಕುದುರೆ)ಕ್ಷಂತೂ ಅದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. “ಘಂಟ್ ಪರಿವರ್ತನೇ” (= ಸುತ್ತಾಡು)

“ಟಲ್, ಟೂಲ್ ವೈಕೆಲ್ವೇ” (= ಕೆಷ್ಟಪಡುವುದು) ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕತ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಅದು ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ ಮರಾಠಿ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿ ಕೋಶಕಾರರು ತಮ್ಮ ನಿರುಕ್ತಿಗೇ ಸಂದೇಹಪಟ್ಟು, ಈ ಶಬ್ದ ದಾಖಿಲ ಅಥವಾ ಆಸ್ಟ್ರೋ ಏಶಿಯಾಟಿಕ್ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಉಹೆಯನ್ನು ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಗಾಳಿಪಟದ ಬೆಂಬತ್ತುವುದಾದರೆ ಕನ್ನಡ ಕೋಟಲೆ ದೃಷ್ಟಿಪಥಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಟ, ಸಂಕಷ್ಟ, ಉಪದ್ರವ, ತೊಂದರೆ, ಗಲಿಬಿಲೆ, ಹಿಂಸೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇವೆ. “ಕೋಟಲಿಗ್” ಎಂದರೆ ಉಪದ್ರವಕಾರಿ. ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಟಾಲೆ, ತೆಲುಗನಲ್ಲಿ ಕೋಡಾಡು, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕೋಟಲೆ (= ರೋಗ; ನೀರು ಕೋಟಲೆ = ಗಣಜಲ ರೋಗ) ಇವೆ. ಕೋರ, ಗೋರ (= ಗೊಬ್ಬರ ರೋಗ – measles) ಎಂಬ ತುಳು ಪದಗಳು ಹೂಡ ಕೋಟಲೆಯ ಪೂರ್ವಪದದಿಂದ ಬಂದವುಗಳಿಂದು ದಾಖಿಲ ವ್ಯಾತ್ಪತ್ತಿ ಕೋಶ (DED) ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಕೋಟಲೆ’ಯ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥಗಳು ತಮಿಳನ ‘ಕೋಟ್ಟಾಲೆ’ಗೂ ಸಲ್ಲಿತ್ತವೆ.

“ಕೋಟಲೆ” ಮರಾಠಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದಿರಲಾರದು. ಪಂಪನೇ ಕೋಟಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೋಟಲೆ, ಕೋಟ್ಟಾಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೋಟು, ಕೋಟ್ಟು ಕುಡು (ವಕ್ರ, ದೊಂಕು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅಲೆ ಧಾತು ಹೀಡೆ, ಸುತ್ತಾಟ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಕೋಟಲೆಗೆ ಪಂಪನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಈ ಪದವಿಂಗಡಣೆ ಸರಿಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಕ, ಗ ಗಳು ಸವಗೀರ್ಯವಾಗಿದ್ದ ‘ಘ’ ಕಾರವು ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕು. ಉದಾ : ಕಬ್ಬಿಣ - ಖಿಬಣ, ಗಜನ - ಘಜನೆ. ಘೋಟಾಳ ಮರಾಠಿಗೆ ಕನ್ನಡದಿಂದ, ಹಿಂದಿಗೆ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಘೋಟಾಳಗೆ ಸಮಾನಪದ ಇಲ್ಲ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಕಾಣದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೋಟಲೆಯೇ ಘೋಟಾಳಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳುವಳಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಕ್ರಾಂತಿವಾದಿಗಳನ್ನು ಜನ್ಮಟಾಪು ಶಿಕ್ಷಕೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದೇವು. ಇದರಫ್ರೆ ಆಚೀವ ಸರೆಮನೆ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ದ್ವೈಪಾಂತರಕ್ಕೆ (ಆಗ ಅಂಡಮಾನ ದ್ವೈಪಗಳಿಗೆ) ಕಳಿಸಿದುದು ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಇದೂ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಟಾಪು ಎಂದರೆ ದ್ವೀಪ. ಈ ಪದ ಹಿಂದೀ, ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಅದು ಪ್ರಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಟಿಪ್ಪು ಪದದ ಎರವಲು.

ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ತಗಲಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪಿನ್ (pin) ಕನ್ನಡಿಕ್ಕರ್ತವಾಗಿ ಗುಂಡುಸೂಜಿ ಎನ್ನಿಸಿದರೆ ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಅದು ಟಾಚಣೆ ಅಥವಾ ಟಾಂಚಣೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಮರಾಠಿ ಪದ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಜಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ; ಲಘುವಾದ ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕುವುದು, ಗುರುತು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಟಿಪ್ಪಣೆ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು “ಟಾಂಚಣೇ” ಧಾತುವಿಗಿದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಟಾಂಕ್, ಟಾಂಕ್ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಟಂಕೆ ಎಂಬವುಗಳೂ ಸುಮಾರು ಇದೇ ಅರ್ಥಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಲಘುವಾದ ಹೊಲಿಗೆಗೆ ಟಾಕೆ ಹಾಕುವುದು ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಹೀಗೆ “ಟಾಚಣೆ”ಯಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುವ ಒಂದಂಶವೆಂದರೆ, ಹಿಂದೆ ಕಾಗದದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಜೋಡಿಸಲು ಮೂಲೆಯಲ್ಲೋ

ಬದಿಯಲ್ಲೋ ಹಗುರಾಗಿ ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕಿದುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಗಂಡುಸೂಜಿ ಆಮದಾದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೂ ಹಳೇ “ಟಾಚಣೇ”ಯದೇ ನಾಮಪದ ರೂಪವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿದರಷ್ಟೇ. ಗುಂಡಾದ ತಲೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಗುಂಡುಸೂಜಿ.

೧೪೯

ಮನುಷ್ಯನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಸ್ವಾಹಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಮೊದಲಿನದಾಗಿರಬೇಕು. ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅದು ಮನುಷ್ಯಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿದೆ. ಗುಹಾವಾಸಿ ಮಾನವನು ಚೆಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿ ಎಲುಬು, ಮಾಂಸದ ತುಣುಕುಗಳ ಆಸೆಯಿಂದ ಬಂದು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ತೋಳನೇ ನಾಯಿಯಿಂದು ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತಿಗಳು ತಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಕೃತಜ್ಞತೆ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತಿಸುವ ಕಥೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯೆ “ಮನುಷ್ಯನ ಪರಮ ಮಿತ್ರ” ಎಂಬ ಉಪಾಧಿಯೂ ಅದಕ್ಕಿದೆ.

ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತುಚ್�ೀಕರಿಸುವ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗಳು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಿಂಬುದು ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯ ಕೃತಫ್ಱೆ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನಬೇಕೋ ಮತ್ತೇನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ನೋಡಿ. ಹೀನ, ನೀಚ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಹುದಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ನಾಯಿ ಎಂಬ ಉಪಾಧಿ ಸೇರಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನಾಯಿ-ತುಳಸಿ ಎಂದರೆ ತುಳಸಿಯಂತೆಯೇ ಕಡುವಾಸನೆಯ, ಆದರೆ ಕಾಡುಜಾತಿಯ ಒಂದು ಸಸ್ಯ. (ಮಲೆಜ್ಫರಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆ ಕಷಾಯ ಇದರಿಂದ ತಯಾರಿಸಬಹುದೆಂದು ಹಲ ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು.) ಹಾಗೆಯೇ ನಾಯಿ-ನೇರಳೆ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ dog berry ಇದೆ, dog violet ಕೂಡ ಇದೆ – ಒಂದು ಕೀಳು ಹೂವಿನ ಹೆಸರು ಅದು. ನಾಯಿ ಕಗ್ಗಲಿ, ನಾಯತ್ತಿ, ನಾಯಹತ್ತಿ, ನಾಯಕ್ಕಿ, ನಾಯಿ ಬೆಂಡೆ – ಎಷ್ಟು ಬೇಕು ನಿಮಗೆ? ನಾಯಿ-ಡಿಂಗರ ಎಂದರೆ ತೀರ ನೀಚ ಮನುಷ್ಯ. ನಾಯಿಗಳ್ಲೂ ಎಂದರೆ ನಿರ್ಜಾಕಾರು ಕಾಮುಕದೃಷ್ಟಿ. ನಾಯಿ ಜನ್ಮ ಎಂದರೆ ಹೀನ ಜಾತಿ. ನಾಯಿ ಸಂತೆ ಎಂದರೆ ತೀರ ಜಾಸ್ತಿ ಬೆಳೆಬಂದು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಅಗ್ವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥ ಸಿಗುವಿಕೆ. (ಹೊಲೆ-ಅಗ್ಗಿ ಎಂಬ ಪದವೂ ಇದಕ್ಕುಂಟು). ಮರಿ ಇಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಹೇ-ಹೆಂದಿ ಹೆಚ್ಚು; ಆದರೂ “ನಾಯಿ-ಸಂತೆ” ಎನ್ನತ್ತೇವಲ್ಲದೆ ಹಂದಿ-ಸಂತೆಯಿಂದಲ್ಲ! ನಾಯಿ ಬದುಕು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಅರ್ಥದ a dog's life ಇದೆ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ dying a dog's death (ನಾಯಿ ಸಾವ) ಕೂಡ ಇದೆ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿಯಂತೆ ನಾಯಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಶುದ್ಧ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗೆ dog Latin ಎಂದು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕರಾರಿಲ್ಲದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಾಯಿಗೆ ಇದು ಪ್ರತಿಫಲವೇ?

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ತನಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪರೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ಅವನ ಅಧವಾ ಆ ಜನ ಪಂಗಡದ

ಜೀವನಾದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ನಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮನುಷ್ಯನ (ದುರ್-) ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ನಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಇದ್ದಿತೇ ಎಂದು ಸಂಶಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುರಾಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ನೋಡಿದರೆ ನಾಯಿಗೆ ಆ ಜನ ಅಷ್ಟು ಕೀಳು ಸ್ಥಾನ ಇತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚ್ಯಾವನ ಮಣಿಯ ಮೊಮ್ಮೆಗನ ಹೆಸರು ಶುನಕ (= ನಾಯಿ) ಎಂದಿತ್ತು; ಅವನೆ ಮಗ ಶೌನಕ. ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಣಿಗಳೇ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೆ ವೇದದ ಮಂತ್ರ ದ್ರಘ್ಛಾರ ಮಣಿಯಾದ ದೇವರಾತನ ಮೂಲ ಹೆಸರು ಶುನಃಶೈಪ; ಹಾಗೆಂದರೆ ನಾಯಿಬಾಲ ಅಥವಾ ನಾಯಿಯ ಶಿಶ್ಯ. ಇದು ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಮೀಸಲಾದದ್ದಲ್ಲ; ಕಲಿಬ್ (Calib) ಎಂಬ ಹೀಬ್ರೂ, ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥ ನಾಯಿ ಅಥವಾ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಎಂದು. ಹಿಬ್ರೂ, ಜನ ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗೆ ಧೀರಗುಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾವನೆಗಳು ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಸೋಚಿಗ ಉಂಟು ಮಾಡಬಹುದು. ತೋಳನ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿಂದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಭಯಮಿಶ್ರಿತ ದ್ವೇಷವಿದೆ. ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡಿ ಭೋಗಿಸಿ ಕೈಬಿಡುವವರನ್ನು wolf (ತೋಳ) ಎಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಯುರೋಪಿನ ಹಲವಾರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋಳನೆಂಬರ್ಥದ ಹೆಸರುಗಳು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಿಟ್ಲರನ ಹೆಸರಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಡಾಲ್ (Adolph) ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ ತೋಳ. ಜಮಾರ್ನಿಕ್ ಮೂಲದ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿಸಿದ ಹೆಸರುಗಳು ಫ್ರೆಂಚ್, ಇಟಾಲಿಯನ್, ಸ್ವಾನಿಷ್, ಪ್ರಾಚೀನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಫ್ರೆಂಚ್, ಇಟಾಲಿಯನ್ ಮತ್ತು ಚೇರೆ ಕೆಲವು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ತೋಳ ಎಂಬರ್ಥದ ಬಡೋಲ್ (Bardolph) ಎಂಬ ವ್ಯಯಕಿಕ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮ ವರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಚೇರೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ತೋಳ, ಆ ಹೆಸರಿನ ಪಾಂಚಾಲ ರಾಜಪುತ್ರನೊಬ್ಬ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಕದೇವಿ ಎಂಬುದು ವಸುದೇವನ ಹೆಂಡಂದಿರಲ್ಲಿಬ್ಬಳಿ ಹೆಸರು. ಭಿಮನಿಗಂತೂ ವ್ಯಕೋದರ (= ತೋಳನ ಹೊಟ್ಟಿ) ಎಂಬುದು ಅವರನಾಮ. ಪ್ರಾಚೀನರು ತೋಳನನ್ನು ಧೈರ್ಯಶೈರ್ಯಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಇದರಿಂದ ಪ್ರತೀತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಡುಹಂದಿಯೆಂಬರ್ಥದ ವರಾಹ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವಶಾರವೆಂಬದರಿಂದ ಕೆಲವರ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ‘ವರಾಹ’ಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರ ಹೆಸರಿನ ಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ‘ಅವರಿಲ್’ (Averil), ಎವರಾಡ್ (Everard) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಕಾಡುಹಂದಿಯೆಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವವು.

ಕರಡಿ ಏನು ಸುಂದರ ಪ್ರಾಣಿ? ಆದರೆ ಆದರ ಹೆಸರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತೇಂದು ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ಕ (ಕರಡಿ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬಿಬ್ರು ರಾಜರು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಯುರೋಪಿನ ಅನೇಕ ಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ Bernard (= ಬಲಿಷ್ಟ ಕರಡಿ), arthur (ಕರಡಿ ಅಥವಾ ಥಿಲೆ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕೂಡ ಪುಟ್ಟ ಕರಡಿ (ಹೆಣ್ಣು) ಎಂಬರ್ಥದ ಉಸ್ರೂಲಾ (Ursula) ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು.

ಹುಲಿ, ಸಿಂಹ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹೆಸರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಂದರ್ಭಾಂಟು. ಅವು ಶಾರ್ಯದ ಪ್ರತೀಕಗಳಿಂದು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿಯೇ ಇವೆಯಲ್ಲ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಲಿಯೋನಾರ್ಡ್ Leonard (ಸಿಂಹ), ಲಿಯೋನೆಲ್ Lionel ಪುಟ್ಟ ಸಿಂಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಪುಲಿಕೇಶಿಗಳಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಹಾವುಗಳೂ? ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ನಾಗಮೃಗಳಿದ್ದಾರೆ (ಸರ್ಪಿಣಯರಿಲ್ಲ - ಅನ್ವಿ). ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಬೇಲಿಂಡಾ (Belinda) ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀನಾಮದ ಉತ್ತರ ಪದಕ್ಕೆ ಹಾವೆಂದೇ ಅಥರ್. ಬೈಬಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾವು ಪಾಪ ಪ್ರಚೋದಕ ಜೀವಿ. ಅದು ಮೊದಲು ಪಾಪಪ್ರಚೋದನೆ ಮಾಡುವುದು ಹೆಣ್ಣನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣಗೆ ಹಾವಿನ ಹೆಸರಿಡಲು ಏನಡ್ಡಿ?

೧೪೪

ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಮೇರೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಗಳು ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಅಥವಾ ತನು ರೂಪ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲ ವೇಳೆ ಆ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪದಗಳು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಕೂಡ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದಂತೂ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇದಕ್ಕಿಂತ, ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ, ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಅಭಿವೃತ್ತಿಯ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ - ಪರಭಾಷೆಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ನಂತರ ಕನ್ನಡದ ವಾಕ್ಯರಚನೆಯ ವಿಧಾನಗಳೇ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಬಂದರ್ದು ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಈ ಲೇಖನದ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಯೋಗ ರೀತಿಗಳ ಕಳ್ಳು ಹೆಣ್ಣಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊರಟಿದ್ದೇನೆ.

“ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸಿಟಿಗೆದ್ದು” ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ; ‘ಒಮ್ಮೆಲೇ’ ಎಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಒಂದೇ ಸಲ ಎಂದಲ್ಲವೇ ಅಥರ್? ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಅಥರ್ ಅಕ್ಸಾತ್ತಾಗಿ ಎಂಬುದು. ಅದನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದರೆ, ಉದ್ಯವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದವಾದ ಇಂಜಿಂಜಿನಿಯರ್ (ಇಂಜಿನಿಯರ್ = ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ‘ಬಾರಿಗೆ’ ಎಂಬುದು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಾರಿ, ಸಲ ಎಂಬಥರ್ ಹೊಂದಿದ್ದೋ ಸಂಶಯವೇ. (ಬಾರ್ ಇಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಹಿಂದೀ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಲ ಎಂಬಥರ್ ಕಾಣಿಸದು). ಸಲ ಎಂಬುದು ಹಿಂದಿಯ ‘ಬಾರ್’ (ಸಂಸ್ಕೃತದ ‘ವಾರಂ’) ಶಬ್ದದ ಅಥರ್. ಇನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಂಬಥರ್ದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಅದು ಪಾರಸೀಕ ಉದ್ಯವ ‘ಯಕಾಯಕ್’ (ಎಕಾವಿಕ)ನ ಅನುವಾದ. ಅಕ್ಸಾತ್ತ್ ಎಂಬ ಅಥರ್ಕೊಡಲು ಒಮ್ಮೆ ಎಂಬ ಪದದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ನಮ್ಮೆ ಪುರಾತನರು ಮಾಡಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ ಒಮೋದಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ರನ್ನ ಕೆವಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ್ದ ಮಾತ್ರ, ದೇಶಿ ಅಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ.

‘ಅವನ ಸಮಾಜಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದರೆ ಅವನು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ (ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರವೋ ಗೃರ್ ಕಾನೂನಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು

ತಾತ್ತ್ವಯ. ಇದು ಕೊಡ ಉದ್ದರ್ಶ ಖಿಬರ್ = (ಅರಬ್ಬಿ) ಸುದ್ದಿ, ಸಮಾಚಾರ) ಎಂಬುದರ ಅನುವಾದವೇ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಪದಪುಂಜದ ಅರ್ಥ ಒಳ್ಳೆ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಎರಡೂ ಇರಾದೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ – ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು, ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದು ಎರಡಕ್ಕೂ ‘ಖಿಬರ್ ಲೇನಾ’ ಸೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದೂ ಮೇಲಿನ ಉದ್ದರ್ಶ ವಾಗ್ಸ್ಥೋರಣೆಯ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲೇ ರೂಪಗೊಂಡದ್ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

‘ಪಶುಗಳು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರದಾಯಿಗಳಲ್ಲ’ ಎಂದು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಉತ್ತರದಾಯಿ’ ಶಿಥ್ದ ಸಂಸ್ಕृತವೇ ನಿಜ. ಉತ್ತರ ಕೊಡುವವನು ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ‘ಉತ್ತರದಾಯಕ’ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಮೇಲೆ ಉದ್ದರಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿನ ‘ಉತ್ತರದಾಯಿ’ಗೆ ಸಮಾನವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅರ್ಥ ಎದುರಾಡುವವನು – ಎಂದು. ‘ಉತ್ತರಕುತ್ತರ ವಿತ್ತದುರಾಡದೆ’ ಎಂದು ಸಂಚಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮೆ ಹದಿಬದೇಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ‘ಉತ್ತರದಾಯಿ’ಗೆ ಹೊಣೆಗಾರ, ಆದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಾನೆ ಅರ್ಥ. ಇಂದಿನ ಉತ್ತರದಾಯಿ ಉದ್ದರ್ಶವಿನಲ್ಲಿರುವ ಜವಾಬ್ದಾರ್ ಅಥವಾ ಜವಾಬ್ದ-ದೇಹ್ ಇಲ್ಲವೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ answerable ಅಥವಾ responsible ಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪದ. (ಜವಾಬ್ದ (ಅರಬ್ಬಿ) = ಉತ್ತರ; ದಾರ್ (ಪಾರಸೀಕ) = ಧಾರಾ=ಹೊತ್ತವ, ಅಥವಾ ದೇಹ್ (ಪಾರಸೀಕ) = ದಾಯಿ=ಕೊಡುವವ). ‘ಜವಾಬ್ದಾರ್’ ಎಂಬ ವಿದೇಶಿ ಶಬ್ದದ ಬದಲು ಭಾರತೀಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಓಂಕಿಸಿದಂತಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಅದರ ತಾತ್ತ್ವಯ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕृತದಿಂದ ಹೊರಗಿನದೇ ಸೇ.

ಆಧುನಿಕ ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿ (=ಗಟ್ಟಿ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ, ಹೇಗೋ ಹಬ್ಬಿದ ಅಥವಾ ಬೇಕೆಂದೇ ಹಬ್ಬಿಸಿದ ವರ್ತಮಾನ) ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಇದು ಉಡತೀ ಖಿಬರ್ (= ಹಾರುವ ಸುದ್ದಿ) ಎಂಬ ಉದ್ದರ್ಶ ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೇ ಇರಬೇಕು.

‘ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬೊಟ್ಟು (=ಬೆರಳು) ತೋರಿಸುವಂತಿರಬಾರದು’ ಎನ್ನುವ ಉಪದೇಶದ “ಬೊಟ್ಟು (ಬಟ್ಟು, ಬಟ್ಟು, ಬೆರಳು) ತೋರಿಸುವಿಕೆ”ಯನ್ನು ಉದ್ದರ್ಶ ಪಾರಸೀಕ ಅಂಗುಶ್-ನುಮಾ (ಅಂಗುಶ್ = ಅಂಗಲಿ, . ಬೆರಳು, ಬಟ್ಟು + ತೋರಿಸುವುದು) ಅನುವಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವುದು ನಿಂದಾವೃಂಜಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದದ್ದಲ್ಲ. ತೋರು ಬೆರಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕृತ ಪದವಾದ ‘ತಜ್ಞನೀ’ ಎಂಬುದು ನಿಂದೆ ಸೂಚಿಸಲು ತೋರು ಬೆರಳಿನ ಉಪಯೋಗದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಬೊಟ್ಟು ಅಥವಾ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವಿಕೆ ಬಹುಶಃ ಮರಾತಿ ಮೂಲಕ ಉದ್ದರ್ಶ ಪ್ರಭಾವದ ಫಲವೆಂದು ನನ್ನ ವಾದ.

ಶತಮಾನದ ಮೂರನೇ ದಶಕದ ಪತ್ರಿಕಾ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ‘ರಾಜಕೀಯ ಅಗ್ನಿಭಕ್ಷ’ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. (ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇವನನ್ನೇ ಬೆಂಕಿ ನವಾಬ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೂ ಉಂಟು). ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಗ್ರ ಭಾಷ್ಯಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ (ನಮ್ಮ ‘ಬೆಂಕಿ ಕಾರುವವ’) ವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ fire-eater ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ‘ಅಗ್ನಿ

ಭಕ್ಷಕೆ' ಅದರ ತತ್ವ ಪ್ರತಿ ಭಾಷಾಂತರ. (ಮೂಲತಃ fire-eaterನು ಬೆಂಕಿ ನುಂಗುವವನಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಡೂಗಾರ.)

ಕೆಲವೊಮೈ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳು ನಮ್ಮೆಗೇ ಎಂದು ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕರಾರುವಾಕ್ಕು ಇದರ 'ವಾಕ್ಕು' ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ (= ಮಾತು) ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಬಹುದು. ಖಚಿತ ಮಾತು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ ಆದರೆ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅರಬ್ಬಿ ಮೂಲದ ಉದ್ದ್ರುಪದ - ಕರಾರ್ - ವಾಕ್ಷ್ಯ ಅರ್ಥ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅರ್ಥವಾ ನಿಶ್ಚಯಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದಾಗಿ.

ಹೀಗೆ ಪದಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದೇಶ- ಭಾಷೆಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಇದ್ದರೂ, ಹಿಂದೆ ಈ ಲೇಖಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ, ಕೆಲವೊಮೈ ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮ್ಯ ಇರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ನಮ್ಮೆ ಓ ದೇವರೇ! ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಅದ್ವಿತೀಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಉದಾರವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ Oh God ಕೂಡ ಇಂಥದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಾರವಾಚಕವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅರಬ್ಬಿ ಮೂಲದ ಉದ್ದ್ರುಪದ ಅಲ್ಲಾ ಹೋ ಆಕಬರ್ ಇದನ್ನು ರಣಘೋಷಣೆಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ನಮಗೆ ಕೇಳಿ ಗೊತ್ತು. ಇದನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಚಕವಾಗಿ ಬಳಸುವುದೂ ಇದೆ. ನೇರ ಅರ್ಥ 'ದೇವರು ದೊಡ್ಡವನು!' ಎಂದು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಂಬಧ ಸೇರಿಸಬಹುದಾದರೆ 'ಮಹಾನಾಲ್ಪರ್' ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದಿ ಸ್ವಾಲ್ಪಿನಾರು 'oh God !' ಎಂಬ ಉದ್ದಾರವನ್ನು ಬಳಸಿದರೆಂದು ಯುದ್ಧಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಾಸ್ತಿಕರನ್ನೂ ದೇವರು ಬಿಡ!

೧೪೫

"ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ" ಎನ್ನುವುದು ನಿರಘರ್ಕ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ವಿಧಾನ. ಹೋಮ ಮಾಡುವುದು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ; ಆಗ ಹೋಮದ್ವಾರ್ಗಳು ಸುಟ್ಟು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತವೆ. ನೀರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ವ್ಯಾಧರ್. ಇದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಎನ್ನುವುದು. "ಮುಕುಂದಮಾಲಾ"ದಂಥ ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ "ಸರ್ವಂ ಹುತಂ ಭಸ್ಯನಿ" (ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮವಾಯಿತು), ಎಂಬ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನು ಇಂದು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳವರೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ವ್ಯೇದಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದಂಬುದು ತುಸು ಮಾತ್ರ, ಯೋಚಿಸಿದರೆ ತಿಳಿಯುವ ವಿಚಾರ. ಈ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದೆ ಜನ ಇದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಹೋಳೇಲಿ ಹುಣಸೇ ಹಣ್ಣು ತೊಳೆದಂಗೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷಾರೂಢಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೇದಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಪರಿ ಇದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಭಾಗೋಲಿಕ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಆಹಾರಕ್ರಮಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಹತ್ತಿರ ಹೋಳಿ ಇಲ್ಲಿದವರಾಗಲಿ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಹುಣಸೇ ಹಣ್ಣು ಬಳಸದ ಬಂಗಾಲಿಗಳಂಥ ಜನಾಂಗಗಳಾಗಲಿ ಹೋಳಿಯಲ್ಲಿ

ಹಣ್ಣು ತೋಳೆಯವ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಇತಿಶ್ರೀ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಇದೇ ಈಗ ನಾನು ಓದುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಕೊಡಗು ವರ್ಗದ ಲೇಖಕರೊಬ್ಬರ ಹೊಸ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಗಿತಾಯ ಎಂಬರ್ಥದ ಈ ವಾಗ್ವಾಧಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಹಿನ್ನಲೆಯದು. ಯಾವುದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ತೋತ್ರ, ಪುರಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಅಥವಾ ಓದುವಾಗ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯವೋ ಗ್ರಂಥವೋ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ “ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಷಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಪಂಚಮಃ ಸರ್ಗಃ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದು ರೂಢಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದು ಇತಿಶ್ರೀ ಎನಿಸಿತು. ಆದು ತನ್ನ ಶ್ವೇತವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು “ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಶ್ರೀ ಮಾಡಿದ”, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಥವಿಂದ ಇತಿಯವರೆಗೆ ಎನ್ನುವುದು ರೂಢವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಥ ಎನ್ನುವುದೂ ಗ್ರಂಥಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಇತಿ ಎನ್ನುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರೂಢಿ. (ಅಥ = ಇನ್ನುಮುಂದು; ಇತಿ = ಹೀಗೆಂದು). ಹೀಗೆಯೇ ಯಜ್ಞಪೂಜಾ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯುರ್ (= ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಿಕೆ, ಅಗ್ನಿಕುಂಡ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಪುರೋಹಿತ) ಪದ. ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆಬಿದ್ದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲ ಈಗ ಅಧ್ಯಯುರಗಳಿಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. (ಅಧ್ಯರ = ಯಜ್ಞ). ಹೀಗೆಯೇ ಮಂಗಳ ಹಾಡುವುದು, ಹೋಡಿಕೊಂಡಬಾರ (ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿಧಿಗಳು; ಈ ಪದವನ್ನೀಗ ಬ್ಯೇಯುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ವ್ಯೇದಿಕಾಚಾರದಿಂದ ಅವೇದಿಕ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ, ಕೆಲವೊಂದು ವಾಗ್ಣೋರಣೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಸರಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾತುಗಳು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ನಾವು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ, ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದ ಮೊರೆಗೆ ಅರಣ್ಯರೂದಿತ, ಅರಣ್ಯರೋದನ (ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಳುವುದು) ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರದಷ್ಟು ಪುರಾತನ. ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ನೇರವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಅನುವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಒಂದು ಮಹಾವಿಂಡದಾಚೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ a cry in the wilderness ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಲ್ಲ. ಅನುಭವ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಮಧಾನಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಬ್ಯೇಬಲ್ನಿನ ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಪೆಚ್ಚಿಮುದಲ್ಲಿ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ವಾಗ್ಣೋರಣ (ಬಹು ಕಾಲದ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಅರಣ್ಯವಾಸ ಅಥವಾ ವನವಾಸ. ಇದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೂ ಪಾಂಡವರಿಗೂ ಒದಗಿದ ಸಂಕಟದ ಸಾರ್ವತ್ರೀಕರಣ. ಆದರೆ ತಡೆಯಿರಿ: ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಭಾವ ಹೀನವಾಗುವುದಕ್ಕೆ in the wilderness (ಅರಣ್ಯವಾಸ ಅನುಭವಿಸುವುದು) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯ ಪ್ರಭಾವವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಅರಣ್ಯಗಳು (ಮರಳಗಾಡೂ

“ಅರಣ್ಯ”ವೇ) ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಗಳು. ಅವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದೂ ಹೆಚ್ಚು ವೇಳೆ ಒಂದೇ ತರಹ ಎನ್ನೋಣವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಆಳುವವರು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಸೋತರೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸಾರ್ಥಿಕವೇ?

ಕಚ್ಚಿಹರುಕ, ಕಚ್ಚಿಹರುಕ ಎನ್ನುವುದು ಲಂಪಟ ಗಂಡು ಹೇಣ್ಣಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಿದೇಶಿಸುವ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗಳು. (ಈ ಹರುಕತನದ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಲು ಮತ್ತೊಂದೇನಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ ಹಿರಿಯರು ಪೇಚಿಗೆ ಸಿಲುಕುವಷ್ಟು ಅಶ್ಲೀಲವಾದ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಇದು). ಹಿಂದುಗಳೇನೋ ಕಚ್ಚಿಹಾಕಿ ಧೋತರ - ಸೀರೆ ಉಡುವವರು ಅಥವಾ ಲಂಗಿ ಉಡುವುದಾದರೆ ಒಳಗೆ ಲಂಗೋಟಿ (= ಕಚ್ಚಿ) ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವವರು. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಡ್ಯಜನರು ಈ ವೇಷ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಲಂಪಟರೂ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ. ಅವರು ಇಂಥವರನ್ನು ಹೇಗೆ ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತಾರೆ? ಇಜಾರ್ ಬಂದೊಕಾ ಡೀಲಾ - ಇಜಾರಿನ (ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಪದ) ಲಾಡಿ ಸಡಿಲಾಗಿರುವವನು ಎಂದು - ಇದರ ಅರ್ಥ. ಮುಸ್ಲಿಂರು ಇಜಾರು ಧರಿಸುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿನ ಲಂಪಟರು ಸಡಿಲು ಕಚ್ಚಿಯವರಲ್ಲ, ಸಡಿಲು ಇಜಾರಿನವರು. ಇಂಥ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾತುಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕನುಗಣವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೊಡನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹಿನ್ನಲೆಯ ಮುದ್ರೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕೂಡ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹುಲುಸು ಮೆದುಳುಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರೊಬ್ಬರು ಕಚ್ಚಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಸೀರೆ ಉಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬುಕ್ ಪ್ರೋಸ್ಟ್ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಬುಕ್ ಪ್ರೋಸ್ಟ್ ಗಳನ್ನು ಅಂಟುಹಾಕಿ ಭದ್ರಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ ಎತ್ತಿ ಹಣಕಿ ಓದಬಹುದು!

ವ್ಯಂಗ್ಯದ ವಿಷಯ ಹಾಗಿರಲಿ. ನೇರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮಾನವನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾಷೆಗಳು ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಾವಿಲ್ಲ. “ಟಪ್ಪೋತವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು” ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ನೇಯ್ಯಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವ ಪರಿವೆ ನಮಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಟತ + ಪ್ರೋತ = ಹಾಸು + ಹೊಕ್ಕು = ನೇಯ್ಯಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕೆ ಮತ್ತು ಆಡ್ಯಕೆ ಹೆಣೆದ ನೂಲೆಗಳು. “ಪ್ರಬಂಧ ಕಮ್ಮಟಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು” ಎಂದು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಕೊಡುವ ವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಕಮ್ಮಾರ ಶಾಲೆ (= ಕಮ್ಮಟ) ಕೆಲಸವನ್ನು ಬರವಣಿಗೆ ತರಬೇತಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ. “ಫಲಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಅಥವಾ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕ್ರೀತ್ರ, ಎಂದು ಕರೆಯುವಾಗಲೂ ಕ್ರಾಂತಿ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಕ್ರೀತ್ರ = ಹೊಲ, ಗದ್ದ. ಹೆಂಡತಿ, ಗದ್ದಿ ಎರಡೂ “ಬೀಜ” ಬಿತ್ತುವ ಸ್ಥಾನಗಳು! ರಾಜಕೀಯ ರಂಗ ಎನ್ನುವಾಗ ನೃತ್ಯ, ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದ ಮನೋರಂಜನಾ ಸ್ಥಳಗಳಿಗಿರುವ ಹಸರನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕ್ರೀತ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ; ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಂದಿಷ್ಟು ನಾಟಕತನ ಇರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ರಂಗ ಎಂಬರ್ಥದ stage ಪದ ಲಕ್ಷಣವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಯಿಂದ ಇತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಬ್ದಗಳ ಜಾಡು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಅವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮೆನ್ನು ಒಯ್ಯಿವವೆಂದು

ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರವೀಂದ್ರ ಶಾಂತಿನಿಕೆತನದಿಂದಾಗಿ ನಿಕೇತನ (= ವಸತಿ) ಶಬ್ದ ಸುಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ನಿಕೇತನಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಕೇತನ, ನಿಕೇತನ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಖ್ಯ ಅರ್ಥ ಹೆಸ್ತರುತ್ತು, ಬಾವುಟ ಎಂದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮನೆ, ವಾಸಸಾಧನ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅದು ಹೇಗೆ ತಿರುಗಿತು? ಸಾಕಷ್ಟು (ಮಹಾಭಾರತದಷ್ಟು) ಪುರಾತನವಾದ ಈ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ನಾವು ಏನನ್ನು ನಿಗಮಿಸಬೇಕು? ದೂರದೂರ ಮನೆಗಳಿಂದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳಿಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತು ಅಥವಾ ಬಾವುಟವನ್ನು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೆ? ಅರಮನೆಗಳಿಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೂ ರಥಗಳಿಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತಿನ ಕೇತನಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಖಂಡಿತ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೆ? ಅಥವಾ ಹಿರಿಮನೆಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ನಿಕೇತನವೆಂಬ ಹೆಸರು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಅದೇ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂತೇ?

ಒಳ್ಳೆ

ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ಎರವಲು ಹೋದಾಗ ಬಹುತರವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ಕೆಲಸ ದುಷ್ಪರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಅವೈ ಎಂಬ ಪದ ಇದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಸಭೆ. ಆಗಲಿ, ಅದಕ್ಕೇನು ಎನ್ನತ್ತೀರಿ? ಆದರೆ ಅದು ಸಭಾ ಶಬ್ದದ್ದೇ ತದ್ವಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಸ' ಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ; 'ಭ' ಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎರವಲು ಪದವನ್ನು ತಮ್ಮ ವರ್ಣಪದ್ಧತಿಗೆ ಒಗ್ಗುವಂತೆ ಅವರು ಬದಲಾವಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. 'ಸ' ಕಾರವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟರು; ಅದರಲ್ಲಿನ 'ಅ' ಎಂಬ ಸ್ವರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರು. 'ಭಾ' ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನಂತೆ 'ಭೆ' ಆಗಿ, 'ಭ' ತಮಿಳನಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿರದ 'ವ' ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡರು. (ಭ-ವಗಳ ಅದಲು ಬದಲು ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಾ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವರು 'ಅಭಿಮನ್ಯ'ವನ್ನು 'ಅವಿಮನ್ಯ' ಎಂದು ಬರೆಯುವುದುಂಟು). ಈ 'ಸ' ಕಾರದ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ತಮಿಳರು ಸಂಧಿ ಪದವನ್ನು ಅಂತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಅಂದಿ' ಯೆಂದು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಸಹಸ್ರ ಎಂಬುದು ಆಯಿರ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಹೀಗೆ ಚತುಷ್ಪಾತ್ಸರ್ವ ಎಂಬುದು ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ನಾಲಾಯಿರ ಆಗುತ್ತದೆ. "ನಾಲಾಯಿರ ಪ್ರಬಂಧ" ಎಂಬ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಗ್ರಂಥ ತಮಿಳನಲ್ಲಿದೆ). ತಮಿಳನಲ್ಲಿ 'ಷ' ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಆಷಾಡ್' ಆಟ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. (ಈ ಪದ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ.) ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡಿಗರು ಉಪಾಕರ್ಮ (ಜನಿವಾರ ಹಾಕುವ ಹಬ್ಬ)ವನ್ನು ಶಾವಣಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಅದು ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರವುಳ್ಳ ಪೂರ್ಣಮೇಯಂದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.) ತಮಿಳರು ಅದನ್ನು ಆವಣ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಮಿಳನಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ವರ್ಣಗಳು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲ ಆಕ್ಷರಗಳು ತುಳು, ಅಥವಾ ಒಟ್ಟೇ ದ್ರಾವಿಡ ನಾಲಗೆಗೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಘಾಲ್ಯನ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಪಗ್ಗ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ವೃಶಾಶಿ - ಚೀತ, ಶ್ರವಣ - ಸೋಣ, ಮಾಘ - ಮಾಗಿ ಅಥವಾ ಮಾಯಿ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಹೊರಗಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಂತೂ ಕೇಳುವುದೇ ಬೇಡ. ಧ್ಯಾನ ಜಪಾನಿ

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರ್ಯುನ್ (zen) ಎಂದು ಪಲ್ಲಟ ಹೊಂದುತ್ತದಲ್ಲ. ಚೇನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಗುರುತಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಮಿಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ತಿರುಗುವುದಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಪ್ತಿಯಮ್ ಆಗುವುದು ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯ (ದಿವಂಗತ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಅನೇಕ ವೇಳೆ 'ಕಾಪ್' ಎಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಕಾಪ್' ಎಂದರೆ ಕಪಿಚೇಷ್ಟೆ). ಕೆಲವೇಳೆ ಭಾಷಾ ನಿಯಮಗಳು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಬದಲಾಯಿಸುವುದುಂಟು. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ರ, ಲ ಇವೆರಡೂ ಇವೆ; ಆದರೆ ಅವು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೊಂದು ಸ್ವರದ ಉರೆಗೋಲು ಕೊಟ್ಟು ಆರಾಮನ್ (ರಾಮ) ಉಲಕು (ಲೋಕ) ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳನ್ನು ಸರಳೀಕರಿಸುವ ಒಲವಿನಿಂದಾಗಿ ಈ ತದ್ವವಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಬಾಹ್ಯಣನೇ ತಮಿಳು ಪಾರ್ವ (ಕನ್ನಡ-ಪಾರ್ವ) ಆಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟುಚ್ಚೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ "ಪಾರ್ವ" ಎಂಬುದು ದ್ವಾರಾವಿಡ ಪಾರ್ (ಕಾಣಿ) ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದಲೇ ಬಂತೇ ಎಂಬುದು ಗಲಿಬಿಲಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತವೇನು ಪರಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಹಾಗೆ ಶಬ್ದಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಹಸಿವು. ಅದೂ ಕೂಡ ಪರಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಾಲಗೆಯ ನೇರಕ್ಕೆ ತಿರುಚಿಕೊಂಡು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪತ್ತೆಯೇ ಹತ್ತದಂತೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವಾರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿ, ಉಹಿಸಿ, ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ತೋಯ (= ನೀರು) ದ್ವಾರಾವಿಡದ ತುಯ್ (ಒದ್ದೆಯಾಗು) ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಮಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. "ನೀರಜ", "ನೀರದ" ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ನೀರ ಶಬ್ದ ದ್ವಾರಾವಿಡ ನೀರ ಇನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದು ಸುಮಾರು ಏಂಬೆಂದು ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಶಬ್ದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಆ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆ ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನ ಅರ್ಥವಾ ವಿಶೇಷಿತ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ತರುವುದುಂಟು. ಆಯಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಆಸ್ತ್ರತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಪರಿಚಿತ. 'ನಸ್ರ್'ಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಪರಿಚಾರಿಕೆ "ಆಯಾ". ಈ ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಪೋಚ್ರ್ಯಾಗಿಸಿನಿಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ (aia) ದಾದಿ ಅರ್ಥವಾ ನಸ್ರ್ ಎಂದೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆರ್ಯಕೆ ಮಾಡುವುದರೂದನೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ "ಗವನ್ಸ್" ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರೀ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ನೆರೆಯ ಸ್ವಾನಿಶಾ ಭಾಷೆಗೂ ಆ ಶಬ್ದ ಹೋಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯೆಂಬ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಕೋಶಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ಗವನ್ಸ್, ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುವವಳು, ಮನೆ ಮಾಸ್ತರಣೆ, ಮಾತ್ರ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ಈ ಶಬ್ದ ಹೊರಟದ್ದು ಭಾರತದಿಂದಲೇ. ಉದ್ದು ಕೋಶಗಳೂ ಅದು ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದವೆನ್ನುತ್ತವೆ. ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ದಾದಿ. ಅರ್ಥವಾ ಉದ್ದು ವಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಯಾವನ್ನು

ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ವಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಇಂಥ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗಿರುವ ಉದ್ದ ಅಭಿದಾನವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪ್ರೋಚುರ್ಜೀಸ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇತರ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡವು. ಹೀಗೆ ಆಕ್ರಾಫರ್‌ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಡಿಕ್ಸನರಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ಪದವೆಂದು ನಮೂದಿಸಿದೆ.

ನರ್ಸ್ (nurse) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವಲ್ಲ. ಬಹುತರವಾಗಿ ಆಸ್ತ್ರೆಟ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾ ಖಾಸಗಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಾಗಿರುವ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಭಿದಾನವಾಗಿ ನಾವೀಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷೀನಲ್ಲಿ nurse ಧಾತುವಿಗೆ “ಮೊಲೆಯೂಡಿಸಿ ಸಾಕು” ಎಂಬ ಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಥವಿದ್ದ nutrifier ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟೀನ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ (= ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟು ಸಾಕು) ಅದು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷೀನಲ್ಲಿ wet nurse ಎಂಬ ಪದವಿದೆ. ತಾಯಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡಿಸುವ ದಾದಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು. ಯೌವನ ಕೆಡಬಾರದೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂಥ ದಾದಿಯರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ತುಚ್ಚೀಕರಿಸುತ್ತು, ದಾಸಿಯರ ಮೊಲೆಯನ್ನಂದು ಬೆಳೆದವರಾದ ನೀವು ಕ್ಷುಲ್ಲಕತನವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರೆಂದು ಕೆವಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು.

ಇನ್ನು ನಮ್ಮುದೇ ಪದವಾದ ದಾದಿಯ ಮೂಲ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಧಾತ್ರಿಯಿಂದ ಹೊರಟದ್ದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಇದರಾರ್ಥ ರಕ್ಕಿ, ಸಾಕುವಾಕೆ ಎನ್ನಿವುದರೂಡನೆ, ಮೊಲೆ ಕೊಡುವ ದಾಸಿ, ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳೂ ಅದಕ್ಕಿವೆ. ಕೆಲ ನಿರುತ್ತಿಕಾರರು ಅದನ್ನು ‘ಧೇ’ (= [ಮೊಲೆ] ಚೀಪು) ಧಾತುವಿಗೂ ಒಯ್ಯಿ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊಲೆ ಕೊಡುವವರೆಂದು ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಧೇನು (ಹಾಲು ಕೊಡುವಂಥಾ ಆಕಳು) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಉಂಟಾದ್ದು.

ಒಂದು ಕುತೂಹಲದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ನಟನಿಗೆ ಧಾತ್ರೀಪ್ರತ್ರ (ದಾದಿಯ ಮಗ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದು. ಅರಮನೆಯ ದಾದಿಯರ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಟರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಇದರಿಂದ ತರ್ಕಿಸಬಹುದೇನೋ.

೧೪೨

ನಾತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೊಂದು ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈಚೆಗೆ ಅದರ ಉಪಯೋಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮೊನ್ನೆ ನರಗುಂದದ ಜಲ್ಲಾ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎನ್ನೆಯವರ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಅದು ತಲೆ ಹಾಕದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. “ಹಿರಿಯನ ನಾತೇದಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಆವರು ಕೆಲ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಶಬ್ದ ಸಹಜವಾಗಿ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದೆಂಬುದು ಎನ್ನೆಯವರ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೇ ತರ್ಕಿಸಬರುವಂತಿದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ನಾತೇಂ ಎಂದರೆ (ರಕ್ತ) ಸಂಬಂಧ; ನಾತೇದಾರ್ - ಸಂಬಂಧಿಕ; ನಾತೂ ಎಂದರೆ ಮೊಮ್ಮೆಗ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾತಾ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧ,

ನಾತೀ, ನಾತಿನ್ ಎಂದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಗಳ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮೆಗಳು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾತೀ ಮೊಮ್ಮೆಗೆ.

ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣ ಅದರ ಪುರಾತನ “ನಾತೀಯೇ”. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದ “ನಪಾತ್”, “ನಪಾತ್” ಪದಗಳು ಮಗ್ನೀದದಪ್ಪು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷಾ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಪಾರಸೀಕ (ನಪಾತ್), (ಆಧುನಿಕ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ “ನಪಾಸಃ”), ಲ್ಯಾಟಿನ್ (nepot) ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಚೀನ ಅವೇಸ್ತನ್, ಗ್ರೀಕ್, ಆಂಗ್ಲೋಸ್ಯಾಕ್ಸನ್, ಜರ್ಮನ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದರಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಪದಗಳಂತು. ಮಕ್ಕಳು, ಸೋದರಳಿಯಂದಿರು, ಮೊಮ್ಮೆಕ್ಕಳಾದಿಯಾಗಿ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿ, ವಂಶೋದ್ಘಾತರನ್ನು ಅದು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ nephew (ಸೋದರಳಿಯ ಅಧವಾ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ ಮಗ) ಇವರ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅದು ಆಯಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಪಾಚೀನತಮ ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿಂದಾಗಿದೆ.

ಈ ಪದದ ಯೋರೋಪ್ಯ ಶಾಖೆ ಆಧುನಿಕ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ nepotism ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ಕುತೂಹಲದಾಯಕ ವಿಷಯ. ತಮ್ಮ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಗೆ ನೌಕರಿ, ಅಧಿಕಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನೆಪಾಟಿಸಂ. ಹೀಗೆ, ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಾರದವರೂ “ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆ” ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಶಬ್ದ. ಅದರ ಕೆತೆಯೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆನ್ನು ಧರ್ಮದ ಪರಮೋಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಹಿತರಾದ ಪ್ರೋಪರು ಈಗಿನಪ್ಪು ಶುದ್ಧಚರಿತ್ರಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವೈಧ ಪ್ರತ್ಯರಿಗೆ ಪದಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ದಯವಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೌಜನ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂಥ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ nephews “ನಪ್ತರು” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ nepotism ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಿತ್ತು. ಹೀಗೆ nepotism ಸುಮಾರು ಐನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಭಾಗಿಯಾಗಿದೆ! ಈಗಿನ ಕಲಿಯುಗದವರು ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೇನು ಪಾಪ! ಅದರಫ್ರ ಬಂಧು ಪಕ್ಷವಾತ್.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ್ಗತಿಗೆ ಕೇದಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಮನು, ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಆದರೆ ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಕೋಶ ಇದಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ (ಭತ್ತದ) ಗದ್ದೆಗೆ ಕೆಯ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇತ್ತು. ಈಗ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಒಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಭತ್ತದ ಪ್ರೇರಿಗೆ ಆ ಹೆಸರಿದೆ. ತಮಿಳು ಆದಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ದ್ವಿಷ್ಟಮೋತ್ತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಿಸಿದ ಪದಗಳಿವೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದಾರ ಎಂಬ ಪದ ಕೂಡ ಉತ್ತರ್ಗತಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಆಪಟೆ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನರೀಯ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರ್ ಎಂದರೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ ಭೂಮಿ, ತೋಟ, ಮೈದಾನ. (ಉದಾ: ಗುಲಾಜಾರ್ ಎಂದರೆ ಹೊದೋಟ). ನನಗನಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಕೇದಾರ ಎಂಬುದು ಒಂದೇ ಆರ್ಥಿಕ ದ್ರಾವಿಡ ಕೆಯ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ದಾರ ಸೇರಿದ ದ್ವಾಂದ್ವ ಪದ ಇರಬೇಕು. ಇಂಥ ಜೋಡಿ ಪದಗಳು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ದ್ರಾವಿಡ ಜನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಿಂದು ಕೊಟ್ಟ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಸೇರಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾ ಬಲ್ಲೆ. ಇದೊಂದು ಗಳಿ ಪಟ ಮಾತ್ರ; ಆದರೆ ನೆಲ ಬಿಟ್ಟು ಏಳಬಲ್ಲ ಗಳಿಪಟ.

ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿವೆ. ನಮ್ಮದೇ ನೆನಪಿನೊಳಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚತ್ಯ ಗಿತಾರ್ (guitar) ನಮ್ಮ ತರುಣರಲ್ಲಿ ಜನಪೀಠಿಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಸ್ವಾಮಿ ದೀಕ್ಷಿತರು ಪಾಶ್ಚತ್ಯ ಪಿಟೀಲನ್ನು ಕನಾಟಕ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಪಳಗಿಸಿದರು. ಈಗ ಗಿತಾರಿನ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮದೇ ಸಿತಾರ್ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ತಲೆ ಕೊರೆಯತೊಡಗಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಿತಾರಿಗೂ ಸಿತಾರಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಂಟಿ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೂಡ ಎದ್ದಿತು. ಸಂಗೀತವಾದ್ಯದ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಸಿತಾರಿನ ಪೂರ್ವ ರೂಪ ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿರಬೇಕು. ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೋಲುವ ಸೆಯ್‌ತಾರ್ (saitar) ಇಂದಿಗೂ ಜನಪದ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಆದರೆ ಸಿತಾರ್ ಇಂದಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಆಕಬರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕೆವಿ ಅಮೀರ್ ಮಿಸ್ರವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ. ಹೆಸರು ಪಾರಸೀಕ - ಸೆಹ್-ತಾರ್ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಮೂರು ತಂತಿ ಎಂದರ್ಥವೆಂದು ಕೆಲವರೂ, ಏಣ ತಂತಿಯೆಂದು ಕೆಲವರೂ ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲತಃ ಮೂರೇ ತಂತಿಯಿದ್ದ ಈ ವಾದ್ಯ ಕಡೆಗೆ ಏಣ ತಂತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಪದ ಪಾರಸೀಕವಾದರೂ ವಾದ್ಯ ರೂಪಗೊಂಡದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ. (ಮುಸ್ಲಿಂ ಆರಸುಗಳು ಪಾರಸೀಕವನ್ನೇ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು). ಆದರೆ ಗಿತಾರ್ ಆದರೋ ಗ್ರಿಕ್ kithara ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೊರಟು ಆರಬರ ಮೂಲಕ ಸ್ವೇನಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ guitar ಎನಿಸಿ, ಪ್ರೇಂಚ್ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂತು. ಹೀಗೆ ಗಿತಾರ್, ಸಿತಾರ್ ಶಬ್ದಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಮೇಲು ನೋಟದ್ದು ಮಾತ್ರ.

ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಿಟೀಲು (fiddle) ಅಥವಾ ವಯೋಲಿನ್ (violin) ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಏರಡೂ ಸಂಗೀತ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಆದರ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆ ಭಾರತೀಯವೇ. ರಾವಣ ಹಸ್ತ ವೀಕ್ಷಣೆ ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ತಂತ್ರಿವಾದ್ಯದ ಒಂದು ರೂಪಾಂತರ ಇದು; ಇರಾಣ, ಅರೇಬಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾಶ್ಚತ್ಯ ದೇಶಗಳನ್ನು ತಲುಪಿತೆಂದೂ ಅರೇಬಿಯದಲ್ಲಿ ಅದೇ ರಚಾಬ್ ಎನಿಸಿದ್ದೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಯೋಲಿನ್ ಎಂಬುದು ಭಾರತೀಯ ಶಬ್ದವಲ್ಲ. ಇದೇ ವರ್ಗದ “ವಯೋಲಾ”ದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪ ಇದೆಂದೂ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ Vitulari (ಆನಂದಿಸು) ಎಂಬ ಧಾತುವೇ ಆಧಾರವಿರಬೇಕೆಂದೂ ಶಬ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ನಂಬಿಕೆ. ಬಲು ಸುಂದರ. “ಫಿಡ್ಲ್” (fiddle - ಪಿಟೀಲು) ಎಂಬ ವಾಯೋಲಿನ್ನಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿಗೆ ಈಗ ನೀಂಬಾರ್ಥ ಗಂಟು ಬಿಡ್ಡಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಶಬ್ದವೂ ಮೂಲತಃ vitulaದ್ದೇ ಅಪಬ್ರಂಶ. ಆದರ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾತ್ರ ಜಮಾನಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಗಿದ್ದು, ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ V ಅಲ್ಲಿ f ಆದದ್ದಷ್ಟೇ ಈ ರೂಪಭೇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಭೋಜ(ನೆ) ಎಂಬ ಪದ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಚೊಜ್ಜ ಆದಾಗ ಆದಕ್ಕೆ ಕೀಳು ಅಧರ ಬಂದ ಹಾಗೆ. “ಚೊಜ್ಜ್” ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಯ ಉಟ !

ಹೇಳಿದಳು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಸ್ವಲ್ಪದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಯೋಚನೆ ಹಿಡಿಯಿತು. “ಸ್ವಲ್ಪ ಅವರನ್ನ ಕರೀರಿ”, “ಒಂತುಸಾ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿರಾ”, “ಒಂಚೂರು ಇತ್ತಾಗೆ ಬನ್ನಿ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ “ಸ್ವಲ್ಪ”, “ತುಸು”, “ಒಂಚೂರು”, “ಒಂದಿಷ್ಟು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆಯೇ? ಹಿಂದಿ-ಉದ್ದ್ವಿಷ್ಟವನ್ನಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಜರಾ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಯೋಗೆ ಇದೆ. “ಸ್ವಲ್ಪ ಕರಿಯೋದು” ಸಾಧ್ಯವೇ? ಕರೆಯುವುದಾದರೆ ಪೂರಾ ಕರೆಯಬೇಕು. “ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೋದು” ಅಕ್ಷರಶಃ ಅಸಾಧ್ಯ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಎಂದು ಕೆಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಸರ್ವತ್ರ ಹಾಗಾಗದು.

ತುಸು ವಿಚಾರಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಈ “ತುಸು” ವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದು ದಯವಿಟ್ಟು ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Please ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವೇ ನಿಲ್ಲುವುದು ಎಂದು ಹೊಳೆಯಿತು. ಸಾಧಾರಣ ಸೌಜನ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು “ದಯವಿಟ್ಟು” ತುಸು ಹೆಚ್ಚೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಅಥವಾ ಅವನು ಅವಳಿಗೆ “ದಯವಿಟ್ಟು” ಎನ್ನುವುದು ಅತಿವಿನಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ please ಇದೆಲ್ಲಕೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕृತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಸೌಜನ್ಯದ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚು ನೆರೆಮನೆಯವರನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಫೋನಿಗೆ ಕರೆಯಬೇಕಾದರೆ “ಸ್ವಲ್ಪ ಕರೀತೀರಾ?” ಅಂದರೆ ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗಡಲೇ ಇದೊಂದು ಉಪಕಾರ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಆಶಿಸುವಾಗ ನಾವೂ “ದಯವಿಟ್ಟು” (ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಪಯಾ ಅಥವಾ ಮೇಹರ್ ಬಾನೀ ಕರಕೇ) ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕृತ ಭಿನ್ನತೆ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ನಡುವೆಯೂ ಸ್ನೇಹಿತರ ನಡುವೆಯೂ Please ಬಳಸಿ ಬಳಸಿ ಸರ್ವಕಳಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಕೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ “ಸ್ವಲ್ಪ” ವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ a little ಎಂದು ಭಾರತೀಯರು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೋ ಏನೋ. ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಬಳಸರು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ a littleಗಿಂತ ಸರಳವಾದ dಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದುಂಟು. do come for the marriage (ಮದುವೆಗೆ ಮುದ್ದಾಂ ಬನಿ). ಆದರೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು “ಸ್ವಲ್ಪ”ಕ್ಕಿಂತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, please ಗಿಂತಲೂ ಭಾರ. ಭಾರತೀಯನಾಗಿ ನಾನು “ಸ್ವಲ್ಪ”ದ ನವಿರನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ.

ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಒಳಿತಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಸುಂದರ ಪದಗಳು. ಚೆಲುವಾಗಿ, ಹಿತಕರವಾಗಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವು ಮೂಲತಃ ಕೊಡುತ್ತವೆ. “ಚೆನ್ನಾಗಿ” ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. “ಒಳಿತಾಗಿ” ನುಡಿಯತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಚ್ಚಿಬಹುದು; ಆದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಳಿತಾಗಿ ಜರೆಯಬಹುದು; ಮಾಸ್ತರರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಒಳಿತಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರುದ್ಧ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಚಿಕ್ಕವಾದರೂ ಬಲು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪದಗಳಾಗಿ ಲಕ್ಷಣವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅವು ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಾದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಗಿ good (= ಬಳತು, ಚೆನ್ನು) ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ a good beating ಕೊಡಬಲ್ಲಿರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಳತು (good)

ಬಹಳ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ.

ಇವರಡು ವಿವೇಚನೆಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳ ಭಾವ ಸಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾವ ವೈರುದ್ವಾಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ “ತುಸು”, “ಚೂರು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಈ ಅರ್ಥಬ್ಳಾಯೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಬೃಹತ್ ಪರಿಷತ್ ಕೋಶವೂ ಲಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ; “ಒಳತಾಗಿ”ಯರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಿದೆ.

ಒಂದು ಜೆಕ್ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ೫೦ ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಮನು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷರ, ಉಚ್ಛರ ಕಲಿಸಿ, ಭಾರೀ ಶಬ್ದ ಕೋಶವೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಅದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಭಾಷೆ ತೀರ ಅರ್ಥಾರ್ಥಕ ಎಂದು ಟೇಕಿಸಿತು. ಹೌದು, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳು ತುಂಬಾ ತರ್ಕವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಈಗ ನೋಡಿ. ಮನ್‍ - ಎಂದರೆ ಎದುರಿಗೆ, ಹಿಂ - ಎಂದರೆ ಬೆನ್ನುಗಡೆ. ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ದೇಶ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ನನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದೀರಿ. ಅಂದರೆ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

ಆದರೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ನನ್ನ ತಲೆ ತಿರುಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇರುವುದು ಏನು? ನನ್ನ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು. ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಂತೆ ಭವಿಷ್ಯದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಭೂತ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇದೆ; ಆದನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸರಿ ತಾನೇ? ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಯಾವುದೇ ಸರಕಾರಿ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕೆಲಸದ ವಿಷಯ ವಿಚಾರಿಸಿ: “ಹಿಂದಾಗಡೆ ಬರಿ” ಎಂದುತ್ತರ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗಂಟೆ ಮುನಿಟಿ ಹೇಳಿರದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಎಂಬುದಂತೂ ಖಂಡಿತವಲ್ಲವೆ? ಇದೀಗ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದ್ದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಸರ್ನೆ ಹಿಂದುಗಡೆ ಹೇಗೆ ಹೋಯಿತು? ಆದೇ ಮನುಷ್ಯ ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳು ಒಳ್ಳೇ ದಿನಗಳಲ್ಲ ಎಂದು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು. ಆಗ “ಹಿಂದೆ” ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಮತ್ತೆ “ಮುಂದಿ” ನಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ “ಹಿಂದಿಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ ಮುಂದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೈ ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಹಿಂದು ಮುಂದಾದದ್ದು ಹೋಗಲಿ. ಆಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಇದು ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ? ಹೌದು, “ಆಗ ಬಂದಿದ್ದ, ಈಗ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ” ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸೆವಜ್ಜ ಕೆವಿ “ಆಗ ಬಾ ಈಗ ಬಾ ಹೋಗಿ ಬಾ ಎನ್ನದೆ” ಅರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣಿ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾನಲ್ಲಿ ಆಗ ಈ “ಆಗ” “ಹಿಂದುಗಡೆ”ಯ ಹಾಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನೆ ಅಲ್ಲವೆ ಸೂಚಿಸುವುದು?

ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೂಡ ಇದೇ ಪಾಡು I stand before you ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ದೇಶವನ್ನು ಹುರಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೆ There is ample time before you ಎನ್ನುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಅದು ಧಾರಾಳ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ before I came here ಎನ್ನುವಾಗ before ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಭೂತವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿಜಕ್ಕೂ ಭಾಷೆ ತೀರ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ most illogical ಆಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ನಾವು ಈ ಸಂದೇಹಾಸ್ತದ ಉಪಕರಣದಿಂದ ನಮ್ಮ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದು ಬಹು ಭದ್ರ ಕಟ್ಟಡವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವಲ್ಲ!

೧೪೯

ಒಂದು ಎಂಬುದೊಂದು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ; ಪ್ರಥಮ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಎಂದು ನಾವು ಒಲ್ಲೆವು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮತ್ತು ಆರು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳು ಸಂಖ್ಯಾ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಾವು ಸಹಸಾ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

“ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸೌಂದರ್ಯವಿದೆ” ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ಒಂದೆಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸುತ್ತೇವೆಯೆ? “ಒಂದೊರಿತ್ತ”, “ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ “ಒಂದು” ಏನನ್ನು ಕುರಿಯತದೆ? “ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ” ಎನ್ನುವುದರ ತಾತ್ಕರ್ಯವೇನು? ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ “ಒಂದು” ಎಂದಾಗ ಯಾವುದೋ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ, ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಗುಣವನ್ನು ನಾವು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ನವವಿವಾಹಕ ದಂಪತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಅಸಾಧನ ಅಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ಅತಿರೇಕ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮುನಿದ ಹಣ್ಣು. ನೀವೋಬ್ಬರು! ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹುಸಿಕೋಪ, ಒಂದಿಷ್ಟು ನಿಜಕೋಪ ಬೆರೆತಿರಬಹುದು. ಅವನು ಹಿಂದೆ ಅರ್ಥವೋ ಎರಡೋ ಆಗಿದ್ದವ ಈಗ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಅವಳ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಕೆಲವೋಮೈ, ಕೆಲವೋಂದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಡ ಒಂದು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನಲ್ಲ, ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಗುಣವನ್ನು ಅಭಿಪೂರ್ಯಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಒಂದರ ಈ ತರದ ಉಪಯೋಗ ದೇಶಾತೀತ ಭಾಷಾತೀತ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಇದೆ. ಬಹುತ್ತ + ಏಕ್ ಪದಗಳ ಸಂಯೋಗವುಳ್ಳ ಇದು ಹೊಡ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ದೋ-ಏಕ (= ಎರಡೊಂದು) ಎಂಬುದು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ “a” ಎಂಬುದು ಇದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. Full many a bloom ಎಂಬುದು ಹಿಂದಿಯ “ಬಹುತೇಕ” ದಂತ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನೂ ಒಂದನ್ನೂ ಹೊಡಿಸಿ “ಎಷ್ಟೋ” ಎಂಬ ಅನಿಶ್ಚಯ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂತರವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ A ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು One ಮಾಡಲಾರದು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ A ಮತ್ತು The ಎಂಬ ಆರ್ಟಿಕಲ್ (article)ಗಳು ಬೇರೆ ತರದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಲ್ಲ.

ಈ “ಒಂದು” ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಾಶಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದುಂಟು. “ಎಷ್ಟೋಂದು ಅನ್ನ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ!” “ಅಷ್ಟೋಂದು ಕಷ್ಟ ಯಾಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು?” “ಒಂದಿಷ್ಟು ಉಟ ಹಾಕಿಯಮ್ಮೆ!” ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯಾರ್ಥಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲ.

ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ “ಒಂದು” ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಸಾರ ಪಡೆದಿದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. “ಇದು ಕುರಿ”, “ಇವನು ಮನುಷ್ಯ”, “ಇವಳು

ಹುಡುಗಿ” ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾವು ಈಗ, “ಇದೊಂದು ಕುರಿ”, “ಇವನೊಬ್ಬು ಮನುಷ್ಯ”, “ಇವಣೊಬ್ಬು ಹುಡುಗಿ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಎಯ ಪ್ರಭಾವ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ನಾಮಪದದ ಹಿಂದೆ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ A ಅಥವಾ The ಬೇಕೇ ಬೇಕೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಿನ ವಾಗೂಧಿ. He is man ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗದು. He is a man ಎಂದೇ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದು (a = ಒಂದು) ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಮೆಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಕೊಡಗಿದೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮಾತೃಭಾಷೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಲಿತು ಆಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದಾಗ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಕೆಲ ಭಾಷಾ ರೂಢಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಆಮದಾದದ್ದು a = ಒಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಮೂತ್ರ ಶಂಕೇಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ “ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗು” ಎನ್ನುವುದೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಥೇಟ್ ಅನುವಾದ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರ ಶಂಕೆಯನ್ನು The first call of nature (ನಿಸರ್ಗದ ಮೌದಲ ಕರೆ) ಎಂದೂ ಮಲಶಂಕೆಯನ್ನು The second call (ಎರಡನೆಯ ಕರೆ) ಎಂದೂ ಕರೆಯುವ ಶಿಷ್ಟರೂಢಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅನವಶ್ಯಕ ನಿಜ; ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸದ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೇಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಂಶ್ಯಾವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿ “ಒಂದು” ಅಲ್ಪತ್ತಸೂಚಕ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದಂತೆ (ಉದಾ: ಒಂದಿಷ್ಟು, ಒಂದಿನಿಸು) ಆರು ಬಹ್ಮಾರ್ಥಕ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. ಒಂದಾರು ಭುಜವಾಗು ಎಂದು ಸುಮಾರು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ವಚನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆಯಿಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬೃಹತ್ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಬಹಳ ಹೆಗಲುಗಳಾದಂತೆ ತಂತಾನೇ ಬಲಿಷ್ಠತ್ವದ ಭಾವನೆಯಂಟಾಗಿ, ಅರ್ಥಾತ್ ಮನವುಬ್ಬಿ ಎಂದು ತಾತ್ತ್ವಯ್ಯ. ಈಗಲೂ ಹತ್ತಾರು, ಮಾರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಎಂದು ಸಂಶ್ಯಾರ್ಜಿತಾರ್ಥಕ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ “ಆರು” ಈ ತರಹದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

“ಆರು” ಎಂಬ ಸಂಶ್ಯಾವಾಚಕಕ್ಕೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ ಹಾಗೆ, ಅನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥ ಹೀಗೆ ತಗಲಿಕೊಂಡಿತು? ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ವಿತರ್ಕ: ಮನುಷ್ಯನ ಕೈಗೆ ಏದು ಬೆರಳುಗಳಿರುವ ನಿಸರ್ಗದ ಆಕಸ್ಮಿಕದಿಂದಾಗಿ “ಹತ್ತು” (5×2) ನಮ್ಮ ಸಂಶ್ಯಾಮಾನವಾಯಿತೆಂದು ವ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಕ ಉಹೆಯಿದೆ. ಸಂಶ್ಯಾರ್ಜನ್ನು ಎಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೆ ಎಣಿಸುವಾಗ ಏದರೂಡನೆ ಒಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯ ಎಣಿಕೆ ಆರಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಆರು ಹೂಡ (ಬಹುತ್ವ ಸೂಚಕ) ಅನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥವನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಹುಟ್ಟು ಉಹೆಯನ್ನುವಿರಲ್ಲವೆ? ತಫಾಸು! ಹತ್ತರ ಬಗೆಗಿನ ಉಹೆಯಷ್ಟೇ ಹುಟ್ಟು ಇದೂ!

ಸಂಶ್ಯೇಗೆ ಮೀರಿದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಚಾಚಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಶ್ಯಾವಾಚಕ ಒಂಬತ್ತು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂಬತ್ತಾಯಿತು” ಎಂಬ ವಾಗೂಧಿಯೊಂದಿದೆ. (“ಒಂದೂವರೆಯಾಯಿತು” ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಢಿಯೂ ಉಂಟು). ಇಲ್ಲಿ “ಒಂಬತ್ತು” (ಮತ್ತು “ಒಂದೂವರೆ”) ಬಹಳಾರ್ಥಕವಲ್ಲ. “ತುಂಬಾ ಗೋಜಲಾಯಿತು” (complicated = ಸಂಕೀರ್ಣ) ಎಂಬುದು

ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಂಬತ್ತು ಸೋಜಲುತನವನ್ನು ಯಾಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಒಂದು ತೊಂದರೆ ಇದ್ದದ್ದು ಒಂಬತ್ತು ತೊಂದರೆಗೇರಿತು ಎಂದು ಕಲ್ಪನೆ. ಆದರೆ ಒಂಬತ್ತೇ ಏಕೆ?

೧೫೦

ಮಳೆಗಾಲ ಬಂದರೆ ನಾವು ಕೊಡೆಗಳನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಕೊಡೆ ಎಂಬ ಪದದ ಹುಟ್ಟು ಹೇಗೆ? ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತುಳು, ತೆಲುಗು, ತೊದ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಾರಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿದ್ದರೂ ಇವು ಯಾವ ತಾಯಿ ಬೇರಿನಿಂದ ಚಿಗಿತವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ತುಳುವಿನ “ಕೊಡಪು” (= ಹೆಪ್ಪು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿನ ನೀರಿನ ಅಂಶವೆಲ್ಲ ಕೆಳಗೆ ಬೇರೆ ನಿಂತು ಬಿಳಿಯ ಕೆನೆ ಮೊದಲಾದದ್ದೆಲ್ಲ ಮೇಲ್ಮೈಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವುದು) ಎಂಬ ಪದ ನೋಡಿದರೆ ಬಹುಶಃ “ಮೇಲೆದ್ದು ಹರಡು” ಅಥವಾ ಮುಚ್ಚು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯದ ಯಾವುದೋ ಧಾತುವಿನಿಂದ “ಕೊಡೆ” ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ “ಉತ್ತಾ-ಕುಟ (= ಕೊಡೆ)” ಶಬ್ದದಲ್ಲಿನ “ಉತ್ತಾ” ಉಪಸರ್ಗವನ್ನು (= ಮೇಲೆ) ನೋಡಿದರೆ ಈ ಉಹೆಗೆ ಒತ್ತು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕೊಡೆಯೆಂಬರ್ಥದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಳೇ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದ ತಳ ಮೇಲೆದ್ದು ಚಿಗುರಿ ಹರಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದೆಂದು ತುಲನಾತ್ಮಕ ದ್ವಾರಿದ ನಿಘಂಟನಿಂದ (ಎಮಿನೋ ಮತ್ತು ಬರೋ) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ನಿರುಕ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನಲ್ಲ; ಕೊಡೆಯೆಂಬ ಅರ್ಥದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಪದಗಳು ಅವು ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದು ಬಿಸಿಲಿನ ವಿರುದ್ಧವೋ ಮಳೆಯ ವಿರುದ್ಧವೋ ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರ ಸೋಜಗವನ್ನು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಕೊಡೆಯೆಂಬರ್ಥ ಆತಪತ್ರಮನ್” ಎಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಶ್ಲೇಷ್ಯೇಯನ್ನು ನೋಡಿ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಆತಪತ್ರ, ಎಂಬುದು ಕೊಡೆಗಿರುವ ಒಂದು ಪದ. “ಆತಪು” ಎಂದರೆ ಬಿಸಿಲು; “ತ್ರು” ಎಂಬುದು ಕಾಪಾಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಪ್ರಶ್ನೆಯ. ಅರ್ಥಾತ್ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಕೊಡೆಯ ಕೆಲಸ; ಮಳೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಭತ್ತ, ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಮಳೆಯಿಂದಲೋ ಬಿಸಿಲಿಂದಲೋ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ಒಟ್ಟಾರೆ “ಮರೆ ಮಾಡು” ಎಂಬರ್ಥದ (ಭದ್ರ = ಮರೆ ಮಾಡು, ಮುಚ್ಚು, ರಕ್ಷಣೆ ಅಥವಾ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಅದು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಎರಡೂ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಪದಗಳು. ಭಾರೋಪ್ಯ ವರ್ಗದ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Umbrella ಇಟಾಲಿಯನ್ ಭಾಷೆಯ Ombrella ದ ಕ್ಯಾಗಡವಂತೆ. Ombrä (= ಲ್ಯಾಟನ್ Umbra) = ನೆರಳು. ನಮ್ಮ ನೆರಿಯ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡೆಗೆ ಸಾಯಬಾನ್ ಅಥವಾ ಸಾಯ್ಬಾನ್ ಎಂಬ ಪದವಿದೆ. ಸಾಯ ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾರ್ಯಾ (= ನೆರಳು)ಗೆ ತಂಗಿ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಸಿಲಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡುವುದೇ ಕೊಡೆಯೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಸ್ವಾನಿಶ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೊಡೆಯೆಂಬರ್ಥದ Parasol ಕೂಡ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. Sol = ಸೂರ್ಯ, ಬಿಸಿಲು. Para = ರಕ್ಷಿಸುವ.

ಆದರೆ ಪ್ರೇಂಚರು ಮಳೆಗೇ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ Paraplu ನಲ್ಲಿ Plule ಎಂದರೆ ಮಳೆ. ಸ್ವಾನಿಶಾನಲ್ಲಿ Parasol ಇದ್ದರೂ ಮಳೆಗೂ ಹಿಡಿಯುವಂಥ Paraguas ಕೂಡ ಇದೆ; aguas = ಮಳೆ. ಪ್ರೋಚುಗೀಸಿನ guarda chua ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಭಾಗ ಕಾಪಾಡುವ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಎರಡನೇ ಭಾಗ (Chua) ಮಳೆಯನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮೆ “ಕೊಡೆ”ಯಾಗಲಿ “ತಳೆ”ಯಾಗಲಿ ತಾನು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಂಥಾದ್ದೋ ಮಳೆಗೂ ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭತ್ತದ ಹಾಗೆಯೇ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಗೇ ಹಿಡಿಯುವ ಜಲತ್ವ, ಎಂಬೊಂದು ಕೊಡೆಯ ಹೆಸರಿದೆ. ನೀರಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಇದು ಬರೇ ಕೋಶಕಾರರ ಸ್ಪಷ್ಟಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಾದು. ಯಾವ ಕೋಶವೂ “ಜಲತ್ವ” ದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ “ಅತಪತ್ರ”, “ಭತ್ತ”ಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತ.

ಕೊಡೆಗಳು ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತು ಮೊದಲಾದವರ್ಗ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. “ಶೈತಂಚ್ಛತ್ರ”, “ಸಿತಾತಪತ್ರ” ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳೂ ಶುಧ್ಧ ಕನ್ನಡದ “ಚೆಳ್ಳಾಡೆ” (= ಬಿಳಿ ಕೊಡೆ) ಪದವೂ ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಜರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಅಧಿಕಾರ ರಾಜರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅವರು ಹೊದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಒಯ್ಯಿವ “ಭತ್ತಧರ” ಸೇವಕರೂ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲ ಹಿಂದೂ ರಾಜರೂಡನೆಯೆ ಹೋಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯರೂ (ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಯ) ಕೊಡೆ ಹಿಡಿಯತೋಡಿದರು. ಹಳೇ ಹೊಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯ ಹೊದಿಕೆ ಹೊದಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಕಾಣಿಸತೋಡಿತು. ಅವರೂ ರಾಜ್ಯವಿಲ್ಲದ ಶೈತಂಚ್ಛತ್ರಧಾರಿಗಳು !

ಬೀಸಣಿಗೆ ಹೂಡ ರಾಜರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಡ್ಡರಿಗಂತೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. “ಭತ್ತ ಬಾಮರ ವ್ಯಜನ” ಎಂಬ ರಾಜ ಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಜನ ಎಂದರೆ ಬೀಸಣಿಗೆ. ಬೀಸಣಿಗೆಯ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರದಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು (ಗಾಳಿ) ಬೀಸುವ ಸಾಧನ. ಬೀಸು ಎಂಬ ದ್ವಾರಾ ಧಾರು (ತಮಿಳು; ಏಷು) ರಭಸದಿಂದ ಚಲಿಸು, ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥ ಹೊಂದಿದೆ. ಗಾಳಿಯನ್ನಲ್ಲದ ಕಲ್ಲನ್ನೂ ಬೀಸಿ ಒಗೆಯ ಬಹುದು. ಅಣಿಗೆ ಸಾಧನ ಎಂಬರ್ಥದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಯ : “ಬಾಚಣಿಗೆ”, “ಅಡ್ಡಣಿಗೆ” ಇತ್ಯಾದಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ವ್ಯಜನ” (= ಬೀಸಣಿಗೆ) ಆಯ್ದ ಭಾಷಾ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಹೇಳಿಕೆ ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಏಜ್, ವ್ಯಜ್ ಧಾರುಗಳಿಂದ “ವ್ಯಜನ” ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದು ಪಂಡಿತರ ಹೇಳಿಕೆಯಾದರೂ ಆ ಧಾರುವೇ ದ್ವಾರಾ ವ್ಯಜ್ ಧಾರುವಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತದಪ್ಪು ಹಳೆಯದಾದರೂ “ವ್ಯಜನ”ಕ್ಕೆ ಮನಂಬಿಗುವ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬೀಸಣಿಗೆಗಿರುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಬ್ದ fan ಎಂಬುದು ಈಗ ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿದದ್ದೇ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಸಲು ತೆಗೆದುಹೊಂಡ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಆ ಶಬ್ದದ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಹೋದಾಗ ನಾವು ಕೊನೆಗೆ ತಲುಪುವುದು ಲ್ಯಾಟ್ನಸ್ Vannusಗೆ. Vannus ಎಂದರೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನವಲ್ಲ; ಕಾಳಿನಿಂದ ಕಸವನ್ನು ತೂರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಳಿ ಹಾಕುವ ಸಾಧನ - ಅರ್ಥಾತ್ ರೈತರ ಒಂದು ಉಪಕರಣ. ಕೃಷಿಯಗದ ಅನೇಕ ಪದಗಳು

ಜೀದೋಗಿಕ ಯುಗಕ್ಕೂ ದಾಟಿ ಬಂದಿವೆಯಲ್ಲವೇ ?

ಬೀಸಣಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ, ಅಡಿಕೆಯ ಹಾಳೆಯಿಂದ, ಶ್ರೀಮಂತರು ಲಾಮಂಚದಿಂದ, ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಹುತರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ತಾಳೆಯ ಓಲೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಬೀಸಣಿಕೆಯಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬೀಸಣಿಗೆಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವಾದ ತಾಲವೃಂತ ಅಥವಾ ತಾಡವೃಂತ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ತಾಳೆ ಗರಿಯ ಬೀಸಣಿಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು.

೧೫೧

“ನನ್ನ ಪ್ರವರ ಎಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟೇನು !” ಎಂಬೋಂದು ಮಾತು, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಲೇ ಮೇಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ತಾತ್ತ್ವಯ್ಯ, ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಮಾನ ಕಳಿದೇನು ಅಂತ. ಆದರೆ ಈ “ಪ್ರವರ” ಎಂದರೇನು ? ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳಿವೆ. “ವರ” ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ. “ಪ್ರವರ” ಎಂದರೆ ತುಂಬಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ. “ಪಂಡಿತ ಪ್ರವರ” ಮುಂತಾಗಿ. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳ ಗೊಡವೆ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸೋಣ. ಜನಿವಾರವುಳ್ಳ ಮೂರು ವರಣ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ)ಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಲಗಳನ್ನು “ಗೋತ್ರ”ಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಪ್ರತಿಯೋಂದು ಗೋತ್ರದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯಂತ್ರ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಗಿರಸ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಪೆಸಿಷ್ಟ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಯಂತ್ರಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆಯಾ ಯಂತ್ರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವಲುಗಳಿಂದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು “ಪ್ರವರ”ಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನನ್ನ ಕುಲ ಮೂಲತಃ ಆಂಗಿರಸ (ಯಂತ್ರ) ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಕವಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರವರ ಯಂತ್ರಗಳ ವಂಶಾವಳಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ವಂಶವನ್ನು “ಆಂಗಿರಸ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಭಾರದ್ವಾಜ” ಎಂಬ ಮೂವರು ಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ವಂಶವನ್ನು “ಆಂಗಿರಸ - ಬಾಹ್ಯಸ್ವತ್ಯ - ಭಾರದ್ವಾಜ ತ್ರಯಾಷ್ಟೋಯ ಪ್ರವರಾನ್ವಿತ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. (“ತ್ರಯಾಷ್ಟೋಯ” ಎಂದರೆ ಮೂರು ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಬಂದದ್ದು.) ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರವರ ಬಿಟ್ಟುವುದಾಗಿ ದಬಾಯಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಎಲ್ಲ ಅಕಲ್ಯಾಣ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವುದಾಗಿ ಅರ್ಥ. ಈ ಬೆದರಿಕೆ ನನ್ನ ಗೋತ್ರ, ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕುರಿಯಿದ್ದರೂ ನನ್ನಪ್ರ-ಅಜ್ಞ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಬಹುದು; ಅದಿಲ್ಲವಾದರೂ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಂತೂ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಮಾನ ಕಳೆಯಬಹುದು. ಪ್ರವರ = ವಂಶಾವಳಿ.

*

*

*

ಕೂರಸ್ಸಭಾವ, ಅಥವಾ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನಾಗರಿಕ ಅಥವಾ ಉದ್ದಾಟನದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನು “ಕಿರಾತ”, “ರಾಕ್ಷಸ”, “ದೃತ್ಯ” ಎಂದೆಲ್ಲ ವಿಶೇಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಹೆಸರು ಹೊತ್ತವರೆಲ್ಲ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಜನಾಂಗಗಳಿಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ. ಇವರಲ್ಲಿ “ಕಿರಾತ”ರು

— ಬಹುಶಃ-ಹಿಮಾಲಯದ ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನಾಂಗ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಶಿವನು ಕಿರಾತ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಸೆಣಾಡಿ, ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನಿಗೆ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಬದುಕುತ್ತಲಿದ್ದ ಕಿರಾತರು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಯ್‌ರಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚೆಟಜ್‌ಯವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಆಧುನಿಕ ಜನಾಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು “ಆಸ್ತ್ರಿಕ್” ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಜನಾಂಗ ಇದಾಗಿರಬೇಕು. ಒತ್ತುತ್ತೆ ಬಂದ ಆಯ್ ಜನಾಂಗದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಇವರು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಸೇರಿ ಅನಾಗರಿಕರನಿಸಿದರು; ಅವರೀಗ ನಮಗೆ ತುಚ್�ೀಕಾರ ವೈಕ್ರಮದಿಸುವ ಶಬ್ದವಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೋತವರಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

* * *

ಇಂದು ನಾವು “ದೃತ್ಯ್”ರು, “ದಾನವ್”ರು, “ರಾಕ್ಷಸ್”ರು ಎಲ್ಲ ಬಂದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಸ್ತಿಕ ಆರನೇ ಶತಮಾನದ ಅಮರಕೋಶ ಅಸುರ, ದೃತ್ಯ್ ದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂದೇ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರೂ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿಟ್ಟಿದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ “ರಕ್ಷಸ್ಸು” (ರಕ್ಷಃ) ಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. “ರಾಕ್ಷಸ್”ರು ಐತರೇಯ ಬಾಹ್ಯಣದ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಕ್ಷಸ್ಸುಗಳು ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷ ಗಂಥವ್, ಕಿನ್ನರ ಮೊದಲಾದ ಹಿಮಾಲಯದೆ ಜನಾಂಗಗಳೊಡನೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಆವರು ಆರ್ಯರೇ ಆಗಿರಬೇಕಾದ ದೃತ್ಯ್, ದಾನವರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ವೇದದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷೋಽಷ್ಣ ಮಂತ್ರಪೂಂದಿದೆ. (ರಕ್ಷೋಽಷ್ಣ ಎಂದರೆ ರಕ್ಷಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ) ಇವರು ಮಂಗೋಲಿಯನ್ ಮೂಲದವರಿರಬೇಕು. ಇವರ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರಾಕ್ಷಸರು ಗಂಗಾನದಿಯಿಂದ ದಾಳಿಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಆಯ್ರರ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಇವರ ನಾಯಕನಾದ ರಾವಣ ಹಾವಳಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದ್ದನೆಂದು ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆ. ಆದರೆ ಇವರು ಖಂಡಿತ “ದಾನವ್”ರಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ರಾವಣನಿಂದ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ದಾನವರೂ ಸೇರಿದ್ದರೆಂದು ರಾಮಾಯಣದ ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಸಲ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನ ಸೋಲನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ದಾನವರೂ ಸೇರಿದ್ದರು. ದೇವ, ಅಸುರ, ದೃತ್ಯ್ ದಾನವರೆಲ್ಲ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪ ಮುಷಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂಡಂದಿರ ಮಕ್ಕಳು - ಪರಸ್ಪರ ಶತ್ರುಗಳು. ಇವರಲ್ಲಿ “ದೃತ್ಯ್”ರನ್ನು ಕುವೆಂಪು ಆವರು ದೌಜಣ್ಯದಿಂದ ಉದ್ದರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಗಾತ್ರದ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ಜನ ಮತ್ತು ಆವರ ಮಹಾತ್ವ ಎಂಬಧರದಲ್ಲಿ “ದೃತ್ಯ್”ವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ “ದೃತ್ಯ್ ಶಕ್ತಿ”, “ದೃತ್ಯ್ ಪ್ರತಿಭೆ” - ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಿಲುಕದ್ದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ gaint - ಗ್ರೇಕ್ ಪುರಾಣದ ಮಹಾಗಾತ್ರದ ಮಾನವ. ಆ ಪದಕ್ಕೆ ದೃತ್ಯ್ವನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂದಹಾಗೆ, ಮೊನ್ಸೆ ಬಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ Asura Sites - ಅಸುರ ವಸತಿಗಳು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ನೋಡಿದೆ. (Monastery and Guild by Himanshu P Ray) ಫೋಟಾ ನಾಗಪುರದ ಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ “ಅಸುರ” ಅವಶೇಷಗಳು ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಇಟ್ಟಗೆಯ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಭಗ್ಗಾವಶೇಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಗತಕಾಲದ - ಸಾತವಾಹನರ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ -

ಸ್ವಾನಗಳ ಒಳ ಕಬ್ಬಿಣಿದ ಗಣ ಮತ್ತು ಕುಲುಮೆಗಳ ಕುರುಹುಗಳಿವೆಯಂತೆ. ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣಿದ ಭಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಂದವರನ್ನು “ಅಸುರ”ರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ? ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಸುಮಾರು ೩,೫೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ) ಕಬ್ಬಿಣಿದ ಒಳಕೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ಉತ್ತರನಗಳು ತೋರಿಸಿವೆ. ಈ ಅಸುರರೂ ಇಂದಿನ ಇರಾಣಿದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಅಸುರರು ಬೇರೆಯೇ ಏನು?

೧೫೨

“ಸುಪ್ರಭಾತ” ಎಂಬ ಬೆಳಗಿನ ಶುಭಾಶಂಸೆ ನಿತ್ಯರೂಪಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಂದು ವೆಂಕಟೇಶ ಸುಪ್ರಭಾತ ಮೊದಲ್ಯಾಂಡು ಎಲ್ಲ ಮಹಾ ಮತ್ತು ಕುದ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಕ್ಯಾಸೆಟ್‌ಎಕ್ಸ್‌ ಸುಪ್ರಭಾತ ಸ್ಟೋರ್‌ಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಶಬ್ದ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದ ರಾಮಾಯಣದಷ್ಟು ಹಳೆಯದು; ಅನಂತರದ ಸಂಸ್ಕತ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ, ಸು = ಒಳ್ಳೆಯ, ಶುಭ, ಸುಂದರ; ಪ್ರಭಾತ = ಮುಂಬೆಳಗು. ಜನರು ಇನ್ನೂ “ಮೂಡಲ ಮನೆಯಾ ಮುತ್ತಿನನೀರಿನೆರಕ್ತವಾ ಹೊಯ್ದಾ” ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸವಿಯವಷ್ಟು ಬೇಗ ಏಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಂದರ, ಸುಭಗ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ “ಸುಪ್ರಭಾತ” ಶಬ್ದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅದೇ ಆಶೀರ್ವಾದವಸ್ತಿಯಾರ್ಥ (ಆಶೀರ್ವಾದ, ನಮಸ್ಕಾರ)ದಲ್ಲಿ “ಇಂದಿನ ಬೆಳಗು ನಿನಗೆ ಮಂಗಳಕರ, ಶುಭದಾಯಕವಾಗಲಿ, ಒಳತು ಮಾಡಲಿ,” ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗ ತೋಡಿತೆಂದು ತರ್ಕಿಸಬೇಕು. ವಾಮನ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಿ “ಸುಪ್ರಭಾತ”ದ ಉಲ್ಲೇಖಿ ಬರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಉಹೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸುಪ್ರಭಾತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ದೇವಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ರಮಿಸಿರಬೇಕು. ಆರಸನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯ ಪ್ರಶಂಸೆ ಶುಭಾಶಂಸೆಗಳಿಂದನೆ ವಂದಿಮಾಗಧರು ಹೋಗುವ ಪ್ರಥಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೇ ಇದೆ. (ಆಯೋಧ್ಯಾ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಆಗಲಿಹೋದ ನಂತರ ಹೀಗೆ ಬೆಳಗಾತ ದಶರಥನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿಹೋದ ವಂದಿಗಳು ದಶರಥ ತೀರಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು). ಆರಮನೆಗಳ ಅನೇಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ದೇವಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿದ್ದ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

ಗತೆಕಾಲದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಂಧಕಾರ ರಾತ್ರಿಯ ನಂತರ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವುದೇ ಮಹಾ ಸಂಭ್ರಮವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶುಭದ ಆಶೀರ್ವಚನ ಅಥವಾ ಕುರುಹು ಕಂಡರೆ ಅಂದಿನ ದಿನ ಶುಭಕರವಾಗುವುದೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯ. ಆಗ ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನು ನನೆಯಬೇಕು. “ಹೊತ್ತಾರೆ ನಾನೆದ್ದು ಯಾರ್ಥಾರ ನನೆಯಲಿ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿ ತಾಯಿ ಮೊದಲ್ಯಾಂಡು ಗೋಮಾತೆಯವರಿಗೆ ಹಿತವರನ್ನು ಗರತಿ ನನೆದುಕೊಳ್ಳತ್ತಿದ್ದಳು.

ಇಂಥದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಿತವರು ಬಂದರೆ “ಸ್ವಾಗತ” ಅಥವಾ “ಸುಸ್ವಾಗತ”ವನ್ನು ಹೋರುವುದು. ಇದೂ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೇ ಹಲವು ಬಾರಿ ಒದಗುವ ಸನ್ನಿಹಿತ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ. ಸು = ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಸಂತೋಷಕರವಾಗಿ + ಆಗತ =

ಬಂದದ್ದಾಯಿತು - ಎಂದು ತಾತ್ಕರ್ವ್ಯಾಸ “ಸುಸ್ವಾಗತೆ” ಎಂದರೆ ಸು-ಸು- ಬಹಳ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನೀವು ಬಂದದ್ದು ಅಂದ ಹಾಗೆ ಹಿರಿಯರು, ಅಪರೂಪದ ಬಂಧುಗಳು, ಅತಿಧಿಗಳು ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಕೋರುವುದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ.

ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟು ಮಾಡುವುದು ಎಪ್ಪತ್ತು ರೇಖಾಂಶಗಳಾಗಿ ಯುರೋಪಿನ ಜನರು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇವೇ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಇವೇ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಿತ್ರರೋ ಬಂಧುಗಳೋ ಎದುರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನರು good-morning (= ಅಕ್ಷರಶಃ good + ಸು + morning - ಪ್ರಭಾತ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಫ್ರೆಂಚರೂ ಪ್ರೋಚ್ಯುರೋ ಪ್ರಭಾತಕ್ಕೂ ಹಗಲಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಭೇದ ಮಾಡದೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫ್ರೆಂಚರು bonjour (bon = ಒಳ್ಳೆ + jour = ಬೆಳ್ಳಕು, ಹಗಲು, ದಿನ) ಎಂದರೆ, ಸ್ವಾನಿಷರು buenos (ಒಳ್ಳೇ) dias (= ಹಗಲು, ದಿನ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

“ಸ್ವಾಗತ”, “ಸುಸ್ವಾಗತ” ದ ಮಾತೂ ಅಷ್ಟೇ. ಯಾವುದೇ ಮದುವೆ ಚಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ನಿಮಗೆ ಮೊದಲು ಎದುರಾಗುವುದು welcome ಬರೆದ ಫಲಕ. ಈ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದದ ಅರ್ಥವೂ ಅಕ್ಷರಶಃ “ಸ್ವಾಗತ” - (well - ಸು, ಒಳ್ಳೆ, ಸುಖದಾಯಕ + come = ಬರವು, ಆಗತ) ಇದು ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ wileumaದ ಅಪಭ್ರಂಶವೆಂದು ಆಕ್ಷರಫ್ರದ್ರ್ಯಾ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬಯಸಿದ್ದೇ ನಿಮ್ಮ ಆಗಮನವನ್ನು ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅದು ಸುಮಾರು ೫೦೦ ವರ್ಷ ಹಳೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ bienvenu (bien = ಸಂತೋಷ + venir = ಆಗಮನ); ಪ್ರೋಚ್ಯುರೋನಲ್ಲಿ ben (ಸುಖಕರ) vindoo (= ಆಗಮನ), ಸ್ವಾನಿಶಾನಲ್ಲಿ bienvenido (ಅರ್ಥ ಮೇಲಿನಂತಹೇ).

ನಮ್ಮ ಉದ್ದರ್ಶ ಬಂಧುಗಳು ಸುಪ್ರಭಾತಕ್ಕೆ ಸುಬಹ್-ಬಿ-ಶೈರ್ (ಸುಬಹ್ = ಪ್ರಭಾತ + ಶೈರ್ = ಒಳ್ಳೆದು) ಎನ್ನುತ್ತಾರಂತೆ. ಇದು ಪಾರಸೀಕ ನುಡಿ. ಸ್ವಾಗತ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ “ಶುಶ್ರಾ - ಆಮದೀನ” (ಶುಶ್ರಾ ಕೊಡುವ ಆಗಮನ) ಎಂಬ ಪಾರಸೀಕ ಪದಗಳನ್ನು ಅಥವಾ “ಶೈರ್ ಮಕದ್ಮಾ” ಎಂಬ ಪಾರಸೀಕ ಅರಬಿ ಸಮಸ್ತ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥ ಅದೇ.

ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ದೂರದೂರದ ಮಾನವರು ಎಷ್ಟು ಸಮಾನವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಷ್ಟು ಸಮಾನವಾಗಿ ಮಾತು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ನಿರ್ಬಾಂಶ ಅರ್ಥಕವಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೆ !

* * *

“ಬೊಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ”ಯ ಕಥೆ ಮೂಲತಃ ಜರ್ಮನಿಯದಾದರೂ ಆ “ಕಿಂದರಿ” ಮಾತ್ರ ಭಾರತದ್ದೇ. ಅದು ಸಂಸ್ಕತದ “ಕಿನ್ನರಿ”. ಕಿನ್ನರ ಎಂಬುದು ಹಿಮಾಲಯದ “ಕಾಲ್ಪನಿಕ” ಜೀವಿಯಿರಬೇಕೆಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಉಹೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಹಿಮಾಲಯದ ಒಂದು ಪಾರ್ವತೀಯ ಜನಾಂಗವೇ ಇರಬೇಕು. ಯಾಕಿಂದರೆ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷ, ರಕ್ಷಸ್, ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರ, ಪಿಶಾಚ, ಗುಹ್ಯಕ, ಸಿದ್ಧ, ಭೂತ ಎಂಬ ಅರೆ-ದೇವತೆ (“ದೇವಯೋನಿ”)ಗಳ ಸುದ್ದಿ ಇದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಗುಹ್ಯಕ (ಬಹುಶಃ ಇಂದಿನ ಗುಣಾ), ಭೂತ (ಬಹುಶಃ ಭೋಷಿಯಾ) ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. “ಕಿನ್ನರ”

ಎಂಬ ಜನಾಂಗವೂ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅವರದೇ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಈ ಜನರಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಗಂಧರ್ವರಂತೆ ಬಲು ಪ್ರಿಯವೆಂದೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಉಲ್ಲೇಖಿ ಇದೆ. ಅವರ ತಂತೀ ವಾದ್ಯವೇ “ಕಿನ್ನರಿ”. ಅದೇ ಕುವೆಂಪು “ಕಿಂದರಿ”. ಕಾಳಿದಾಸ ರಘುವಂಶ, ಕುಮಾರ ಸಂಭವ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜನರನ್ನು “ಅಶ್ವಮುಖಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಿನ್ನರರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶೌತ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮೈ ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೆ ಮುಖ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಗ್ರೀಕ್ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ Centuar ಎಂಬ ಇದೇ ಲಕ್ಷಣದ ಒಂದು ಜನದ ಉಲ್ಲೇಖಿವಿದೆ. ಒಂದು ನಕ್ಷತ್ರ, ಪುಂಜಕ್ಕೂ ಈ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. (Alpha Centaur). ಈ ಶಬ್ದ ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ C ಯಿಂದಲ್ಲ, K ಯಿಂದಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥಾರ್ ಅದು “ಕಿಂತುವಾರ್” ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಿನ್ನರಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಇವು ಒಂದರಿಂದ ಒಂದು ಹೆಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕೋಶಕಾರ ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಆಗಲಿ ಕಥಾಸರಿತಾಗರ ಸಂಪಾದಕ ಟಾನಿಯಾಗಲಿ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದಿರುವುದು ಸೋಜಿಗೆ. Centuar ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿಯದೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಕಾಫಾರ್ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ “ಕಿನ್ನರ್”ಕ್ಕೆ ಕಿಂ-ನರ ಅಂದರೆ ಒಂದು ತರಹದ ನರ ಎಂಬ ವ್ಯೂತ್ಪತ್ತಿ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಿನ್ನರನೇ ಗ್ರೀಕಿನ Centuar ಎಂಬಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಇಲ್ಲ.

ಒಮ್ಮೆ

ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾಧರ್ಮಗಳಿಗಲ್ಲ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಅವವುಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕ್ರೀಸ್ತರಿಗೆ ಬೃಂಬಲ್ (Bible) ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಹೂದ್ಯರಿಗೂ ಕ್ರೀಸ್ತರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ “ಹಳೇ ಒಡಂಬಡಿಕೆ” (Old Testament) ಮತ್ತು ಕ್ರೀಸ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪವಿತ್ರವಾದ “ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆ” (New Testament) ಸೇರಿವೆ. ಆದರೆ ಬೃಂಬಲ್ ಎಂಬ ಪದ ಮೂಲತಃ ಗ್ರೀಕಿನದು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಬ್ಲಿಯಾ (Biblia) ಎಂದರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು; ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲ (Biblos) ಕಾಗದಗಳು. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಚಾರ ಆಗ ಪಂಡಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಮೂಲ ಹಿಬ್ರೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೇ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಲಿಖಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರೀಕಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಗ್ರೀಕ್ ಹೆಸರು ಈ ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಗ್ರೀಕ್ ಆಗ ಯಹೂದ್ಯರ ಮಥ್ಯಪೊರ್ವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹೆಸರು ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಿಗೆ ಒಂದು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬಿತು.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಮ್ಮದರ ವಚನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯ ಕುರಾನ್ (ಆತ್‌ಕುರಾನ್). ನಮ್ಮ ಮಣಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮಹಮ್ಮದರಿಗೂ ದೃವೀ ಸ್ವಾತ್ಮಯಿಂದ ಹೊಳೆದು ಉಚ್ಚಾರಿತವಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಅವರ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳು ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. “ಕುರಾನ್” ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಓದಿದ್ದು,

ಓದು, ಪರಿತ ಎಂದು (reading). ಓದಿದ್ದು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಲಿಖಿತವೋಂದು ಇರಲೇ ಬೇಕಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮದ ಲಿಖಿತ ಆದಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಿಮ್ಮದರು ಬಹಳ ಮಹತ್ವಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ. ಇನ್ನಾಂ ಧರ್ಮ “ಗ್ರಂಥದ” ಅಥವಾ “ಪುಸ್ತಕದ” ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕನ್ನ ದಯವಾಲಿಸಿದ್ದರು. ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥವಿಲ್ಲದ ಪ್ರತಿ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅವರು ಈ ಸೌಲತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಂದೋನೇಶಿಯಾದ ಬಾಲಿ (Bali) ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೇನ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಆ ದೇಶದ ಇಸ್ಲಾಮಿ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಾಲಿ ನಿವಾಸಿಗಳ “ಪುಸ್ತಕ” ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳಿದರಂತೆ. ಇವರಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ (ಆಗ) ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಅಂಗೀಕಾರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಹಿಂದುಗಳ ಆದಿ-ಮೂಲ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥ ವೇದಗಳು. ಮುಕ್, ಯಜುಸ್, ಸಾಮವೆಂಬ ಮೂರು ವೇದಗಳು ಆಧಾರ. ವೇದಗಳ ಮುದಿಗೆ ಬರುವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ಭಾಗಗಳೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವೆಂದು ಸನಾತನಿ ಹಿಂದುಗಳು ಹೇಳಿದರೂ ಕೆಲ ಪಂಥಗಳು ವೇದ ಸಂಹಿತೆಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣ ಎನ್ನುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವೇದ ಎಂದರೇನು? ವಿದ್ (= ತಿಳಿ, ಅರಿ) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ “ವೇದ” ಪದದ ಅರ್ಥ ಅರಿವು, ಜ್ಞಾನವೆಂದು. ಇವು ಕೂಡ ಮುಖಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಿಸ್ಯತೀಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದ ಭಂದೋಬದ್ದು (ಕೆಲವು ಗದ್ಯಕೂಡ) ಜ್ಞಾನವಾಕ್ಯಗಳು. ಇವು ಬಹುಕಾಲ ಗುರುತಿಷ್ಠ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಲಿಖಿತ ರೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿದದ್ದು ತಡವಾಗಿ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ. “ಗ್ರಂಥ”, “ಗ್ರಂಥಿ” ಎಂಬ ಪದಗಳು ಮುಗ್ಗೇದದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಅವು ಲಿಖಿತ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತವೋ ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು, ಜೋಡಿಸಿದ್ದು, ಹೆಣ್ಣದದ್ದು, ಗಂಟು ಹಾಕಿದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಪುಸ್ತಕ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ “ಗ್ರಂಥ” ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ಭೂಜ ಪತ್ರ ಅಥವಾ ತಾಡಪತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರಹಕ್ಕಿಳಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಗಂಟು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಂದ ಹೆಸರಾಗಿರಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಗ್ರಂಥ (= ಕಟ್ಟು, ಜೋಡಿಸು, ಹೊಂದಿಸು ಇತ್ಯಾದಿ) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳು.

ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಸೀರ್ವ ಧರ್ಮದ ಗುರುಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಅವರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಗ್ರಂಥಸಾಹಿಭ್ಯ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸೀರ್ವರು ಅದನ್ನೇ ಸಕಲ ರಾಜೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ಆಗಿ ಹೋಗಿ ಕೆಲ ಕಾಲಾನಂತರ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀ-ಪಿಟಕಗಳಿಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರು. ಶ್ರೀ = ಮೂರು, ಪಿಟಕ = ಬುಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ. ಆಗಲೇ ಲೇಖಿನ ಕಲೆ ಸಾರ್ವಶ್ರೀಕ ವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ಲಿಖಿತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶೇಖರಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಒಂದೊಂದು ವಿಭಾಗವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಬುಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಬಹುಶಃ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆತ್ತು ಮೊದಲಾದ ಬೀಳುಗಳಿಂದ

ಮಾಡಿದವಾಗಿರಬೇಕು. ಕಲೆಹಾಕಿದ ಬಿಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೆಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಡಿ ಈಚೆಗಿನವರೆಗೂ ಇತ್ತು. ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿ – ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಪಂಡಿತ ತನ್ನ ಬಿಡಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು “ಭಾಷಿನೀವಿಲಾಸ್” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದ. “ಹಡಬೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವರು (ಜಾರಜನ್ಯಾನಃ) ನನ್ನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕದ್ದಾರೆಂದು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲೆಹಾಕಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. (ಮಂಜೂಷ್ಪೇಕಾ ಕೃತಾಮಯಾ)” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. “ಮಂಜೂಷಾ” ಎಂದರೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಸಂದೂಕ.

ಅಲಾರಮ್ (alarum) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಈಗ ಸುಮಾರಾಗಿ ಗಡಿಯಾರ ಬಳ್ಳಸವವರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ನಿಶ್ಚಯ ಗಂಟಿಗೆ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದು ನಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಗಡಿಯಾರಕ್ಕೆ ಅಲಾರಮ್ ಅಥವಾ ಅಲಾರ್ಮ (alarm) ಗಡಿಯಾರ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. Alarm ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದಕ್ಕೆ ಅಪಾಯದ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಅದರದೇ ಒಂದು ರೂಪ alarm. Alarm ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಗಾಬರಿ, ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳು, ಗಾಬರಿಗೊಳಿಸು ಎಂಬರ್ಥಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಇದರ ಮೂಲ ಇಟಾಲಿಯನ್; ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಳೇ ಫ್ರೆಂಚಿಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೂ ಬಂದು ಈಗ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದೆ. ಇಟಾಲಿಯನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಅದು all'arme. ಅದರ ಅರ್ಥ to arms - ಆಥಾರ್ಟ್ ಆಯುಥ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಹೀಗೆ ಇದು ತುರ್ತಿನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಾಗಿರಿ – ಅಂತ. ಅನಂತರ ಅದು ಯುದ್ಧವಲ್ಲದ ಅಪಾಯಕ್ಕೂ ಎಚ್ಚರ ಹೊಡುವಂಥಾದ್ದಾಯಿತು. ಕಡೆಗೇಗೆ ಯಾವುದೇ ಜಾಗ್ತರೆಯ ಗಂಟೆಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಬಹುತರವಾಗಿ ಇಗರ್ಜೆಗಳ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿ ಅಪಾಯದ ಸೂಚನೆ ಹೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ತಥ್ಯವನ್ನಿಂದು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿ ಉಂಗಳೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೊಡುವುದು ಇದೊಂದಕ್ಕೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೀಪ ಮತ್ತು ಒಲೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನಂದಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆ ಹೊಡಲು ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೇ ಇಂದಿಗೂ ಗಲಭೆಯ ಸೆಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಲಿಸರು ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವ ಕಪ್ಪೂರ್ವವಿನ ಮೂಲ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಹೊಡ) ಇಷ್ಟರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಬಾರದೆಂದು ವಿಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಕಪ್ಪೂರ್ವ ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗತೊಡಗಿತು.

೧೫೪

ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಅಂದಾಕ್ಷಣ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ, ಇನ್ನೊಂದು ತೆಗೆದುಹೊಂಡ ಪದಗಳು ಮೂಲಾರ್ಥವನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆನ್ನಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ದೂರೀಡಿ ವರ್ಗವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಪದಗಳನ್ನು ಹೊಡುತ್ತ ಬಂದ ಭಾಷೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಅವು ಬೇರೆಯೆ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿಹೊಂಡ ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಉತ್ತರ ಕನಾರಿಕದಲ್ಲಿ ನೀವು ಪ್ರವಾಸ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ

ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಇದು ಬೇರೆ ದೇಶ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಅಥವಾ ಸಂಚಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ “ಪ್ರವಾಸ ಭತ್ತೆ” ಎಂದರೆ ಸರಕಾರ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರವಾಗಿ ಸಂಚಾರ ಅಥವಾ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಖಚಿತ ಭತ್ತೆ. “ಪ್ರವಾಸೆ” ಎಂಬ ಪದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಎಂಬರ್ಥ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಪರದೇಶ ಅಥವಾ ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ; ಸಂಚರಿಸುವುದು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನಲ್ಲ. “ರೋಗೀ ಚಿರಪ್ರವಾಸಿ, ಪರೋಪಚೀವಿ, ಪರಾವಸಧವಾಸಿ” ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ “ಚಿರಪ್ರವಾಸಿ” ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಉರು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯದೇಶ - ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದವನು. (ಅವನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸತ್ಯಂತೆ ಎಂದು ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳುತ್ತದೆ.) ಹೋಗಿ ಬರುವವನು ಅಥವಾ ಸಂಚರಿಸುವವನು ಎಂದಲ್ಲ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ “ಪ್ರವಾಸಿ” ಪದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ “ಪ್ರವಾಸಿ ಬಾಂಗಾಲ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು” ಒಂದಿದೆ. ಬಂಗಾಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ನೆಲಸಿಯೂ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವವರ ಸಂಘಟನೆ ಅದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಪ್ರವಾಸ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವನೆಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. (ಈಗ “ನಿವಾಸಿತೆ” ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ.) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವಾಸ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವೇ ಇದೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಅಥವಾ ಸಂಚಾರ ಎಂಬರ್ಥ ಹೇಗೆ ಬಂತೆಂದರೆ, ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ; ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದವರು ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲಕ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾದಾಗ ಅರ್ಥಗಳು ಮೂಲಕ್ಕಿಂತ ಬಹುದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ನಮ್ಮ ಆಣೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದು ಆಜ್ಞೆಯ (ಆಜ್ಞಾ) ತದ್ವಾವ ಎಂದು ವೈಯಾಕರಣಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲಕ ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು. ಆಜ್ಞೆಯೆಂದರೇನೆಂದು ಎಲ್ಲಾರೂ ಗೂತ್ತಿದೆ. ಆಣೆಯೆಂದರೇನೆಂಬುದೂ ಸರ್ವವಿದಿತ. “ಆಣೆ ಹಾಕು” ಅಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ದೇವತೆ, ಹಿರಿಯ ಅಥವಾ ತ್ರೀತಿಪಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸತ್ಯವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವುದು “ಆಣೆ”. ದೇವರಾಣ, ನನ್ನ ಮಗುವಿನಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದವನ್ನು ಆಜ್ಞೆ (ಅಪ್ರಾಣ-ತಾಕೀತು) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸಿದ್ದಂತು. ಆದರೆ ಈಗ ಅದು ಉಳಿದಿರುವುದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಆಜ್ಞಾ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದರೂ ಅಪುಗಳಲ್ಲಿ “ಆಣೆ”ಗೆ ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ಅರ್ಥ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ “ಆಣೆ”ಗೆ ಶಪಥ ಎಂಬ ಬೇರೆಯೇ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಆಣೆಗೆ ಆಜ್ಞೆಗಿಲ್ಲದ ಅರ್ಥ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ದೇವತೆ ಅಥವಾ ಲೋಕೋತ್ತರ ವಸ್ತುವಿನ ಅಪ್ರಾಣ ಇದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ತೊಡಗಿ ಕಡೆಗೆ ಈಗಿರುವ ಶಪಥ ಎಂಬರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಜಾಣ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ “ಜ್ಞಾನ”ದ ತದ್ವಾಪವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನವುಳಾತ ಜಾಣ. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಳ್ಳಿವ ಎನ್ನಿ. ಅದೂ ಪ್ರಕೃತ ಮೂಲಕ ಬಂದದ್ದೇ. ಆದರೆ “ಜಾಣ” ಶಬ್ದ ಇಂದು ಜ್ಞಾನಿ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಚತುರ ಎಂಬರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತದೆ. “ಜ್ಞಾನಿ” ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಹಿರಿದಾದ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಈಗ ನಾವು ಜಾಣನಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುವ ಗುಣ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಇರಬಹುದು. ಜಾಣನಿಗೆ “ಜ್ಞಾನ” ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇರಬಹುದು. “ಜಾಣ” ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಉಳ್ಳವನಷ್ಟೆ.

“ಶ್ರೀಷ್ಟಿ” ಸೆಟ್ಟಿಯಾದದ್ದನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದೇನೆ. ಪೋಲಿಸಪ್ಪ ಘಾಜದಾರನಾದದ್ದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇದು ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದೇ ವರ್ಗದ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನದ ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ಕರೆದು ಉಬ್ಬಿಸುವ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೋಣವೇ? ಶ್ರೀಷ್ಟಿ ಸೆಟ್ಟಿಯಾದಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋಷ್ಟಿನೂ ಜೆಟ್ಟಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಗರಡಿಯ ಹಿರಿಯ, ಮಲ್ಲಯದ್ದದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾಗಿದ್ದವನಿಗೇ ಬಹುಶಃ ಇದು ಸಲ್ಲಾತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅದೇ ತದ್ವಾಪವಾದಾಗ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಲ್ಲರೂ “ಜೆಟ್ಟಿ” ಗಳಿಂದು ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ವಿಶಿಷ್ಟಕ್ಕಿದ್ದ ಅಭಿಧಾನ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಾವಂತಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಇದು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮೂಲದ ಅರ್ಥವೇ ಮರೆತು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು! ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಜ್ಯೋಷ್ಟಿ”ವನ್ನು ಮಲ್ಲರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅರ್ಥವ್ಯತಾಸವಾಗುವ ಉದಾಹರಣೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಲ್ಲ. ಅರಬ್ಬೀ ಪದಗಳ ವಲಸೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾದಕ ವಸುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅದು ತಲೆಗೇರುವುದಕ್ಕೆ ನಾವೀಗ ಅಮಲು (ಅರಬ್ಬಿ-ಅಮಲ್) ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯ (action) ಕ್ರಮ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಪೆಂದು ಶಂಕರ ಕೆದ್ದಾಯರು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಜಾಮೀನನ್ನು ಅಮಲಿಗೆ ತಂದರು” ಎನ್ನುವಾಗ, ಅರ್ಥವಾ ದಿಕ್ಕಿಯ ಅಮಲ್ಲಾರೀ ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ಅದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿಗೆ, ಅರ್ಥವಾ ಉದ್ದುವಿಗೆ ಈ ಪದ ಸಂಕ್ರಮಿಸಿದಾಗ, ಅದು ಮಾದಕದವ್ಯತೆ ತಲೆ ಗಡರುವುದು ಎಂಬ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹಿಂದಿನ ತರ್ಕ ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು ಎಂಬುದಾಗಿರಬೇಕು.

ಒಖಿಖಿ

“ಅನುಕೂಲಶಾಸ್ತ್ರ” ಅರ್ಥವಾ “ಅನುಕೂಲಸಿಂಧು” ಎಂದರೇನೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದದ್ದೇ. ನಮಗೆ ತೊಡಕಾಗಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ತಿರಿಚುವುದು ಅನುಕೂಲಶಾಸ್ತ್ರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅರ್ಥವಾ ಜನಿವಾರದ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರಿಗೆ ಇದ್ದವರು ಹನ್ನೊಂದು ದಿನ ನಿತ್ಯ ಅಪರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ “ಪ್ರೇತ” ರಾಗಿದ್ದವರನ್ನು “ಪಿತ್ರೈ”ಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿ.

ಅಷ್ಟೂ ದಿನ ಇಷ್ಟೋತ್ತು ತಣ್ಣೀರು ಏಂದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲಿಯ ರಗಳೇ ಎಂದು, ಕೊನೆಯ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದಿನಗಳ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದರೆ “ನಡೆ”ಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾವೇ, ಬಹುಶಃ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಈಚೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು “ಅನುಕೂಲಶಾಸ್ತ್ರ”. ಅದನ್ನೇ “ಅನುಕೂಲಸಿಂಧು” ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು. ನಮ್ಮ ಸಿನಿಕರೆನದ ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ “ಸಿಂಧು” (= ಸಮುದ್ರ) ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಎಂದು ಹಲವರು ಸೋಜಿಗಪಡಬಹುದು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ವಿಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಎರಡು ನಿಣಾಯಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ. “ಧರ್ಮಸಿಂಧು” ಮತ್ತು “ನಿಣಾಯಸಿಂಧು” ಎಂದು ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ನಾವು ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿರುಚಿಕೊಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ “ಸಿಂಧು” ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಯಾರೋ ತಮಾಷೆಗಾರ ಶಬ್ದ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ. ಈ ಪದ ದ್ವಂದ್ವ ಯಾವಾಗ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂತೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬರಹದಲ್ಲಿ ಆದು ಪ್ರಕಾಶವಾದದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೆ. ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮಗಳ ಮೇಲಿನ ಶ್ರದ್ದೆ ಹೋಗಿ, ಕೇವಲ ಹೋರಿಕೆಗೆ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದು ಅಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರದ್ದೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಗಳಷ್ಟು ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ತಿರಿಚಿದವರು ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೆಯೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಸಂಶಯ. ನಮ್ಮ “ಅಧರ್ವಣ”ವನ್ನು ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ಆದಿ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಾದ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ನಾಲ್ಕನೆಯದು. “ಅಧರ್ವಣ” ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಯಾಷಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಈ ವೇದದಲ್ಲಿ ಮದ್ದು ಮಾಯ ಮಾಟಗಳ ವಿಷಯವೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುಂಡುಪೋಕರಿತನ, ದುರುದುಂಬಿತನ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಕಲ್ಯಾಣ ವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ “ಅಧರ್ವಣ” ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. “ಬರೇ ಅಧರ್ವಣ ಮನುಷ್ಯ”. “ಅವನದೆಲ್ಲ ಅಧರ್ವಣ ಕೆಲಸವೇ” ಇತ್ಯಾದಿ (ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಧರ್ವ ಯಾಷಿ ಅಗ್ನಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪೂರಂಭಿಸಿದವನೆಂದು, ಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರತ್ಯನೆಂದು, ನಂಬಲಾದ ಮಹಾ ಪುರೋಹಿತ). ಹೀಗೆ ಅಧರ್ವಣವನ್ನು ಲೇವಡಿಗೊಳಿಪಡಿಸಿರುವವರು ಕನ್ನಡ-ತುಳು ಜನರು ಮಾತ್ರವೇ ಏನೋ. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ, ಮರಾಠಿ ಹೋತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧರ್ವ, ಅಧರ್ವಣ ಇದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಅದನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣ.

ಇದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ವೈದಿಕರಲ್ಲದ ರಾಜಕೀಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಕಾರರೊಬ್ಬರು ಬರೆದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ “ತರ್ವಣ” ಕೊಟ್ಟ ಮಾತು ಓದಿದೆ. “ಅನೂಭಾನವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸಮಾಜವಾದಕ್ಕೆ” ತರ್ವಣ ಬಿಟ್ಟರು. ತರ್ವಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದು ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ. “ಅನ್ನ ಸಂತರ್ವಣ” ಎಂದರೆ (ಬಹಳ ಜನಕ್ಕೆ) ಉಟ ಹಾಕಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದು. ಆದರೆ ವೈದಿಕ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರಿಗೆ ಬಾಂಧವರು ಎಳ್ಳಿನೋಡನೆ (ತಿಲತರ್ವಣ) ಅರ್ಥವಾ ಬರೇ ನೀರನ್ನು (ಜಲಾಂಜಲಿ) ಚೋಗಸೆಯಿಂದ ಬಿಡುವುದು ಎಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಹೀಗೆ ನೀವು ಮಾಡಿದರೆ ಮೃತರಾದವರ ಆತ್ಮಕ್ಕ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಬಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಯಾಷಿಗಳಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಮಾಲಾಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಎಡಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತರ್ವಣ ಬಿಡುವುದು ವಿಧಿ. ಆದರೆ ಬರೇ “ತರ್ವಣ ಬಿಡುವುದು” ಎಂದರೆ ಸತ್ತವರಿಗೇ ಸರಿ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ “ಸಮಾಜವಾದಕ್ಕೆ ತರ್ವಣ

ಬಿಡುವುದು” ಎಂದರೆ ಸಮಾಜವಾದ ಸತೀದೆ ಎಂದು ಗೃಹೀತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೋರಣಿರುವದೆಂದರೆ, ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರು ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕರ್ಮದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವೈದಿಕವಾದ ಒಂದು ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ವೈದಿಕರಲ್ಲದವರು ಕೂಡ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಂಸ್ಕृತ ಕೂಡ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಾಜವಾದದ “ಸಮಾಧಿ” ಕಟ್ಟಿದರು ಎಂದು ಶವವನ್ನು ದಹನ ಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಣರೂ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. “ದಘನ” ಮಾಡಿದರು ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪದ ಅರಬ್ಬಿ ಅದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಶೈವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಪದವಾದರೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದಲ್ಲ ಈ ದೇಶದ ಮಹಾಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರದ ದ್ಯೋತಕ.

“ಕಲಸುಮೇಲೋಗರ” ಎಂದೆನಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ದಾಖ್ಲಣ ಕನ್ನಡದವರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ “ಅವಿಲು” ಎನ್ನಬಹುದು. ಅನೇಕ ತರದ ತರಕಾರಿಗಳ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ ಮಾಡಿದ್ದ “ಅವಿಲು”. (ತಮಿಳು - “ಅವಿಯಲ್”). ಅದು ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ವಾಗಿದೆ. ಇದು ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ ಕೂಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೋರಿಸುತ್ತದೆ.

* * *

ಈಗಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರು “ವರಹ” ಎಂಬ ಹಣದ ಮಾನದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿರಲೀಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ತಲೆಮಾರಿನವರು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. “ಒಂದು ವರಹ ಉಡುಗರೆ ಮಾಡಿದ” ಎಂದರೆ ಆಗ್ ದೊಡ್ಡ ಉಡುಗರೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ “ವರಹ” ಎಂಬ ನಾಣ್ಯವೇನೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು “ವರಹ” ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತತೆಷ್ಟೇ. “ವರಹ” ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ “ವರಾಹ”ದ ತದ್ವಾವ. “ವರಹ” ಎಂದರೆ ಕಾಡುಹಂಡಿ. ಆದರೆ ಹಣದ ಒಂದು ಮಾನಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಇದರ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ನಾವು ಇತಿಹಾಸ-ಪುರಾಣಗಳ ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕನಾಫಿಕದ ಪ್ರಥಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾದ ಬಾಲುಕ್ಯ ವಂಶೀಯರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಚಿಹ್ನವಾಗಿ “ವರಾಹ” ವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಚಿಹ್ನವನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯಗಳ ಮೇಲೂ ಮುದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಕನಾಫಿಕದ ಅತಿ ಪ್ರಚೀನ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಂದು. (ಇಂಥ ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ವರಾಹ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ನಾನು ವಿಜಾಪುರದ ದಿವಂಗತ ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.) ವರಾಹ ಮುದ್ರೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕೂಡ ವರಾಹ, ವರಹ ಎನಿಸಿತು. ವಿಷ್ಣು ವರಾಹ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ. (ಅಂದರೆ ಮುಖುಗಿದ್ದುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ.) ಹಾಗೆಯೆ ಬಾಲುಕ್ಯರೂ ತಾವೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು (ಶತ್ರುಗಳಿಂದ) ಉದ್ಧರಿಸಿದವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವರಾಹನ ಚಿಹ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಬಾಲುಕ್ಯರು ಹೋದರು; ಅವರ ರಾಜ್ಯ ಕೈಬಿಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪುನಃ ಕೈಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ. ಸುಮಾರು ೫-೬ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕನ್ನಡ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಓಂಕಿಸಿದ ನಾಣ್ಯದ ಹೆಸರು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು! ಆ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದಿದ್ದರೂ!

೧೫೬

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿತ್ಯ ಸವಕಲು ಧಾರುಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ “ಮಾಡು” ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಏನೆಂದು ವಿವರಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಷ್ಟೇ ಹಳೆಯದು; ಸುತ್ತಣ ತುಳು, ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷ-ತಂಗಿಯರಂಟು. “ಕೆಯ್”, “ಒಡರಿಸು” ಇತ್ಯಾದಿ ಧಾರುಗಳನ್ನು ಕವಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರಾದರೂ “ಮಾಡು” ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯ; ಜನನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ. ಕಿಟ್ಟೆಲ್ಲೋಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಈ ಧಾರುವಿನ ಕ್ರಿಯಾಪದ ರೂಪದ ಕೆಳಗೇ ಒಂದಿಇ ಪುಟದಷ್ಟು ವಿಷಯ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. “ಮಾಡು” ಬಹುತರವಾಗಿ ಶಾರೀರಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸೂಚಕ.

ಈಗ ಮಾಡುವಿಕೆಯ ಸುತ್ತ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದಾದ ಅರ್ಥಪರಂಪರೆಯನ್ನಲ್ಲ ಆಲ್ಲೇ ಬಿಡೋಣ. ಆದರೆ “ಇವನನ್ನು ಹೀಗೇ ಬಿಡಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ,” ಎನ್ನವಲ್ಲಿ “ಮಾಡು” ಯಾವುದೇ ಶಾರೀರಿಕ ಮಾಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿಯುತ್ತದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ “ಮಾಡು” ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. “ನೀನು ಏನಂತ ಮಾಡಿದ್ದೀ?” ಎಂಬಲ್ಲಿ “ಮಾಡು” ಎಣಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. “ನೀನು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ,” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಉಹೆ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ “ಮಾಡು” ಎನ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅವಶಾರಗಳು ಲೆಕಕ್ಕೆ ಸಿಗಬಹುದು.

“ಮಾಡು” ಎನ ಮೇಲ್ಯಾಣಸಿದ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ “ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು” ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. “ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.” ಇದು ಬರೇ “ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ” ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ತುಸು ಹೆಚ್ಚಿ ದೃಢತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. “ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು” ವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆ ಇದೆ. ಇವನನ್ನು “ಎತ್ತಣಂದಲೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ” ಎಂದು ಉತ್ತರಕುಮಾರನಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಅರ್ಚನ (ಬೃಹನ್ನಳಿ) ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಸುವಾಗ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡೆ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. “ಅವಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಇದೆಲ್ಲ “ಮಾಡು” ಎನ ಕ್ರಿಯಾಪದ ರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಅದರ ನಾಮಪದ ರೂಪಗಳ ಕುಶೂಹಲಕರ ಭಾಯೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಈಗ ಅಷ್ಟುಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ, ಆದರೆ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದ “ಮಾಳ್ಳೆ” (= ಮಾಡುವಿಕೆ) ಯನ್ನು ನೋಡಿ. ರಚನೆ, ನಿರ್ಮಾಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಈ ಪದ “ಅಂತಪ್ಪ ಮಾಳ್ಳೆಯೋಳ” ಎನ್ನವಲ್ಲಿ ರೀತಿ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಎನ್ನವುದಕ್ಕೆ “ಈ ಮಾಳ್ಳೆಯೋಳ” ಎನ್ನತ್ತಾರೆ ಹಳಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳು.

ಇದಕ್ಕಿಂತ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು “ಮಾಟ”. ಅದು ಮಾಡುವಿಕೆ ಎಂಬರ್ಥದ್ದೇ. “ಮಾಟವಾದ ಆಕಾರ”. ಎನ್ನುವಾಗ ಆಕಾರ ಒಪ್ಪುವಂತಿದೆ ಎಂದು ತಾನೇ ಅರ್ಥ. “ಅವಳ ಮಾಟವಾದ ಮೈಕಟ್ಟು” ಎನ್ನಬಹುದು. ಸರಿಯಾದ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳ ಪ್ರಮಾಣ (proportion) ಅರ್ಥವಾ ಪ್ರಮಾಣಬಧ್ಯ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಆದರೆ “ಮಾಟ”ಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂಂದು

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರ್ಥವಿದೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡುಕಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅಭಿಚಾರಕಿಯೆ, ಮಂತ್ರ, ಮಾಯಕ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. “ಅಂಗಡಿಗೆ ಮಾಟ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ”, ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. “ಕೃತ್ಯಾ” ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಾಟಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಪದ. ಅದೂ ಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥದ “ಕೃ” (ಕೃಂಜಾ ಕರಣೀ) ಧಾತುವಿನಿಂದಲೇ ಹೊರಟಿದ್ದು.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ “ಕೃ” ಧಾತುವಿನ ವಿಕರಣಗಳು ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಹೊಡುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಕೃತ್ಯ” ಎಂದರೆ ಕೆಲಸ, ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು. ಆ ಕೆಲಸ ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಇರಬಹುದು, ಕೆಟ್ಟದೂ ಇರಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ “ಕೃತ್ಯ”ವನ್ನು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೃತ್ಯ = ದುಷ್ಪತ್ಯ, ಅಕೃತ್ಯ. ಕೃಸ್ತರು ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವಾಗ ಈ ರೂಢಿಯನ್ನು ಅಲಂಕ್ಷಿಸಿ, “ಅಪ್ರೋಸ್ತಲರ ಕೃತ್ಯಗಳು” (Acts of the Apostles) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ಮಾತ್ರ. ನಾವು ಕೂಡ “ಕೃತಕೃತ್ಯ” ಎನ್ನುವಾಗ ಕೃತಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಂಟು ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಮಾಡಬೇಕಾದ (ಒಳ್ಳೆ) ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಿದವನೆಂದೇ ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ.

ಕೆಲಸ, ಮಾಡುವಿಕೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥಕೊಡುವ “ಕರ್ಮ”, “ಕ್ರಿಯಾ” ಶಬ್ದಗಳು ಕೂಡ ಹೀಗೆ ವಿಕೃತಾರ್ಥವನ್ನು ರೂಢಿ ಮೂಲಕ ಸಂಪಾದಿಸದೆ ಇಲ್ಲ. “ನನ್ನ ಕರ್ಮ” ಎನ್ನುವಾಗ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳ ಕೆಲ್ಲನೇ ವ್ಯಂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇವರಡೂ ಪದಗಳು ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅಪರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದುಂಟು.

ಮೇಲೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಪ್ರಸಕ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ do (= ಮಾಡು)ವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. Doing ಮಾಡುವಿಕೆಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನಾಮ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಾಗ do ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುತರವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ಅದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ Do come ಎನ್ನುವಾಗ do ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬನ್ನಿ ಎಂದಂತೆ. ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದೇ did come ಎಂದರೆ ಖಿಂಡಿತೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. Do ವಿಗಿರುವ ಈ ಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅದೇ ಅರ್ಥದ work ಅಥವಾ makeಗೆ ದುಷ್ಪಾರ್ಥಗಳು ಸಂಗಡಿಸಲ್ಲಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆ? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅಂದ ಹಾಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಈ do ಧಾತು ಸಂಸ್ಕೃತದ “ಧಾ” ಧಾತುವಿನ ಜ್ಞಾತಿಯೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

* * *

ಒಂದು ರಂಗಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಬೇರೊಂದು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. “ಆಯುಧ” ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಿ, “ಆಯುಧ” ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂಥ ಉಪಕರಣವೆಂಬುದು ಆ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. (ಯುಧ್ = ಹೋರಾಡು) ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಈಗ “ಆಯುಧ”ಗಳಿಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ “ಆಯುಧಪೂಜೆ”ಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಂತೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇದೇ

ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ “ಹತ್ಯಾರ್” (ಹಿಂದೀ-ಹಧಿಯಾರ್) ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ, ಯುದ್ಧದೊಡನೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದ್ದು. ಅದು “ಹಾಥ್” ಅಂದರೆ ಕೃಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕೋಲು ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ “ಆಯುಥ್”ಗಳು ಕೈಯದೇ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು “ಹಧಿಯಾರ್” ಪದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯ ಅಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

Monier Williams : Sanskrit-English Dictionary

V.S. Apte : Students' Sanskrit Dictionary

Students' English-Sanskrit Dictionary

T. Borrow & M.B. Emeneau : *Dravidian Etymological Dictionary*

The Oxford English Dictionary

The Concise Oxford Dictionary

The Twentieth Century Dictionary

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕನ್ನಡ ನಿರ್ಘಂಟು

F. Kittel : *Kannada-English Dictionary.*

(ಪ್ರೌ. ಎಂ. ಮರಿಯಪ್ಪಣಿರಂದ ಪರಿಷತ್ತ-ವಿಸ್ತೃತ)

ಗು. ಭೀ. ಜೋಶಿ : ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಕೋಶ

ರಾಮಚಂದ್ರಶ್ರೀ : ಆದರ್ಶ ಹಿಂದಿ ಶಬ್ದಕೋಶ

ಹಿಂದಿ ಶಬ್ದ ಸಾಗರ

ನಾಲಂಡಾ ಅಧ್ಯತನ ಹಿಂದಿ ಶಬ್ದಕೋಶ

ರಾಮಚಂದ್ರವರ್ಮ : ಉದ್ಯ-ಹಿಂದಿ ಕೋಶ

ಮುಸ್ತಫಾ ಮಹಮ್ಮದೀಶ್ವಾನ್ : ಉದ್ಯ-ಹಿಂದಿ ಕೋಶ

ಬೇನೀ ಮಾಥವ ಗಾಂಗಲಿ : *The Students' Bengali-English Dictionary*

ಆಶುತೋಷ ದೇವ : *The Students Favourite Bengali English Dictionary*

Dr. S.K. Chatterjee : *Selected Writings*

Shankara Kedilaya : *Foreign Loan Words in Kannada (Arabic Persian)*

Bhavan's History of India

Encyclopaedia Britannica

ಪದ - ಲೇಖನಸಂಖ್ಯಾಸೂಚಿ

ಪದ	ಲೇಖನ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪದ	ಲೇಖನ ಸಂಖ್ಯೆ
		ಅ	
ಅಂಕ - ಅಂಕೆ	೬೫	ಅಭದ್ರಿಂದ ಇತಿ	೧೪೫
ಅಂಗನ್ವ	೮೯	ಅದ್ದಮು	೬೮
ಅಂಗರವೋಳಿಗೆ	೧೧೦	ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ	೬೧
ಅಂಗಾರಕ	೪೮	ಅಧ್ಯಮಾಂಗ	೬೦
ಅಂಗುಲ	೪೫	ಅಧ್ಯಯುರ್	೧೫, ೧೪೫
ಅಂಗುಲಿ	೧೧೧	ಅನ್ವ	೬೬
ಅಂಗುಶ್ಶನುಮಾ	೧೧೧, ೧೪೪	ಅನಾಮಿಕ	೧೧೧
ಅಂಗುಸ್ತಾನ್	೫೨	ಅನುಮಾನ	೪೫
ಅಂಗ್ಲೀಂಗ	೧೫	ಅಪ್ಸ	೨೨, ೪೨
ಅಂಫ್ಸಿ	೬೦	ಅಪರಾಧ	೧೨೨
ಅಂಚೆ	೩೫	ಅಪ್ರಾಪ	೪೨
ಅಂತಿ	೧೪೬	ಅಬಲ	೬೯
ಅಂತೆ	೧೨೦	ಅಬ್ಜ್	೨೨
ಅಂಬೃ	೧೨೦	ಅಬೋಧ	೧೪೦
ಅಕಾದೆಮಿ	೪೯	ಅಭಿಜಾರ	೬೫
ಅಕ್ಷ	೧೨	ಅಭಿವಾದನ	೧೦೬
ಅಕ್ಷಸಾಲಿಗ	೧೨೨	ಅಮೃ	೨೨
ಅಕ್ಷ - ಅಕ್ಷಿ - ಅರಿತಿ	೨	ಅಮರೂದ್	೧೨೯
ಅಕ್ಷರ	೨೫	ಅಮ್ಲ	೧೨೯
ಅಗದಿ	೪೨	ಅಮಾತ್ಯ.	೬೨
ಅಗಿಲು / ಅಗರು	೪೧	ಅಮಾವಾಸ್ಯ	೩೧
ಅಗ್ನಿಭಕ್ಷಕ	೧೪೪	ಅರಣ್ಯ - ರುದಿತ, - ರೋದನ,	
ಅಜ್ಞ	೨೨	- ವಾಸ	೧೪೫
ಅಟೋಬಸ್	೧೪೧	ಅರಾಮನ್	೧೪೬
ಅತವಡಾ	೪೫	ಅರ್ಥ	೧೦೬
ಅಡ್ಡಬೀಳು	೧೦೬	ಅಲ್ಲಾ - ಹೋ - ಅಕಬರ್	೧೪೪
ಅಡಿ		ಅವ್ಸ - ಅವ್ಸ	೨೨
ಅಡಿ - ಅಳು, - ಉಳಿಗ		ಅವ್ಸಲ್	೧೨೦
-ಗ, -ತಾವರೆ, -ಯ	೪೫, ೬೦	ಅವರು (ಗೌರವಾರ್ಥ)	೫೧

ಅವಲಕ್ಷ	೧೨೦	ಆಯಿರ	೧೪೬
ಅವಸರ	೧೨	ಆಯುಷ್ಯಮ್	೪೮
ಅವೃತ್ತಾ	೯೧	ಆಯ್ರಮನ್ - ಅಹಿಮನ್	೩
ಅವೈ	೧೪೬	ಆರಂಭ	೨೨
ಅಸಪತ್ತ್ವ	೯೨	ಆರಸಿ	೯೯
ಅಸವಾರ್	೯೮	ಆರಾಮ	೧೨೨
ಅಸಿಯಳ್ಳಾ	೮೯	ಆರು	೧೪೮
ಅಸುರ - ಅಹುರ	೩	ಆರಣೀ	೧೪೬
ಅಳವು	೪೫	ಆರೇಗ	೧೦೦
ಅಳ್ಳಾ	೪೮	ಆಷಾಢ್	೧೦೫
ಅಳೀಯ	೯೨	ಆಷಾಢಭೂತಿ	೨೨
ಅಳೆ	೪೮	ಆಸನ	೨೪
ಅಳೆ (ಮಂಡಿಗೆ)	೮೫	ಆಸ್ಯ	೧೨೯
ಅ		ಆಸ್ಯಾದನೆ	೧೧೨
ಅಂತ್ರ	೧೨೨	ಆಸ್ಯನಿಕ್	೯೮
ಅಗ	೧೪೮	ಆಹತಿ	೨೫
ಅಚಾಯಾಂಃ	೫೧	ಇ	
ಅಚಾರ	೧೧೨	ಇಂಚೆವೇರ್	೨೮
ಅಜ್ಞ - ಕಲ್	೨೨	ಇಕಬಾರಗೀ	೧೪೨
ಅಟ	೧೦೨	ಇಜಾರ	೫೨
ಅಟಿ	೧೪೬	ಇಜಾರ್ ಬಂದ್ ಕಾ ಡೀಲಾ	೧೪೫
ಅಡು	೧೦೨	ಇಡ್ಡಲಿಗೆ	೮೨
ಅಣೆ ತಿನ್ನು	೨೪	ಇತಿಹಾಸ	೧೨೦
ಅಣೆ (ನಾಣ್ಯ)	೪೧	ಇತಿಶ್ರೀ	೧೪೫
ಅತಪತ್ರ	೧೫೦	ಇಮಾರತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ	೧೧೫
ಅದಮೀ	೧೨೨	ಇಲ್ - ಇಲ್ಲು	೧೨
ಅದಶ್ರ	೯೯	ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ	೧೨೪
ಅನನ	೧೨೯	ಇವತ್ತು - ನಾಳೆ	೨೨
ಅಪ್	೫೧	ಇಸ್ತ್ರಿ	೯೮
ಅಪಿ (ಅಡಿಕೆ)	೮೮	ಇಸ್ಟ್ರೇಟ್	೫೫
ಅಮೀಷ	೧೦೪	ಇ	
ಅಮ್ರ - ಮ್ನು	೧೨೯	ಇಗ	೧೪೮
ಅಯಾ	೧೪೬	ಇಳೆ	೧೨೮
ಅಯಿನಾ	೯೯		

ಉ	ಎರಡು	ಹ್ಯಾ	
ಲುಂಗುರ ಬೆರಳು	೧೧೧	ಎರೋಪ್ಲೇನ್	೧೪೧
ಲುಂಡಿಗಿ	೬೦	ಎಲೆ (ವೀಳ್ಣ)	೭೬
ಲುಡತೀ ವಿಬರ	೧೪೪	ಎಷ್ಟುನೀರು	೫೬
ಲುಣ್ಣು	೨೪		
ಲುತ್ತಮಾಂಗ	೬೦	ಎಕಾರಿಕಿ	೧೦೬, ೧೪೪
ಲುತ್ತರ (ದಿಕ್ಕು)	೪೦	ಎಕ್ಸಾನ್‌ನ	೧೦೬
ಲುತ್ತರದಾಯಿ	೧೪೪	ಎಕಿನಿ	೧೦೬
ಲುತ್ತುಟ	೧೫೦	ಎಪ್ರೆ (ರೇಪು)	೭೬
ಲುತ್ತುಚೆ	೧೦೪	ಎಲಂ	೬೧
ಲುದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ	೧೦೬	ಎಳು / ಎಳೂ ಹನ್ನೊಂದು	೬೬
ಲುದಯ	೨೬	ಎಳೂವರೆ	೪೪
ಲುದ್ಯಾ	೨೬		
ಲುದ್ವಾಹ	೧೪	ಎತಿಹ್ಯ	೧೨೦
ಲುದ್ರ್ಮ	೨೪		
ಲುದ್ವೇಗ	೧೦೦	ಒಂ(ದು) ತುಸಾ	೧೪೪
ಲುನ್ನಸ	೧೧೨	ಒಂ(ದು)ಚೂರು	೧೪೪
ಲುಪನ್ಯಾಸ	೨೮	ಒಂದಕ್ಕೆ	೧೪೯
ಲುಪವಾಸ	೧೪೦	ಒಂದಕ್ಕೂಂಬತ್ತು,	
ಲುಪೋಷಣೆ	೧೪೦	ಒಂದಕ್ಕೂಂದೂವರೆ	೧೪೯
ಲುಲುಕು	೧೪೬	ಒಂದು	೧೪೯
ಲುಲೂಪಿ	೨೮	ಒಂದೂವರೆ (ಕಾಸು)	೬೬
		ಒಬ್ಬಟ್ಟಿಟ್ಟ	೧೧೦
ಉಂಡಾ / ಉಂಡುಬತ್ತಿ	೮೧	ಒಬ್ಬರು	೧೪೯
ಯು		ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ	೧೦೬
ಯುಕ್ಕು	೧೪೬	ಒಮ್ಮೆ	೧೪೯
		ಒಮ್ಮೆಲೆ	೧೪೬
ಎಂಟೆದೆ	೨೬	ಒಮೋದಲ್ರ	೧೦೬, ೧೪೪
ಎಕ್ಕು	೫೫	ಒರೆ	೨೫
ಎಚ್ಚರಿಕೆ	೧೨೫	ಒಳತಾಗಿ	೧೪೪
ಎಡ / ಬಲ	೪೨		
ಎಣೆಕೆ	೬೫	ಒಗರ	೬೬
ಎಕ್ಕೆ	೫೬	ಒಗರ - ಭಟ್ಟಾ - ಭಾತ್	೬೬
ಎದೆಗುಂದು, -ಗೆಡು	೧೦೦	ಒತಪ್ಪೇರ್ತ	೧೪೫

ಒದನ-ಣ	೬೨	ಕನಿ	೬೮
ಒ ದೇವರೇ	೧೪೪	ಕವಾಟ - ಕವಾಟ	೬೯
ಒಲೆ	೭೯	ಕವಾನ್	೭೦
ಜಿ		ಕಪೂರ್	೭೧
ಜೀರತ್	೨೮	ಕಬ್ಬಿಣ / ಕವೋನ್	೭೨
ಕ		ಕಮ್ಬಾಣ್ಡ್	೧೨೬
ಕಂಚಿ	೧೨೮	ಕಮನೀಯ	೭೩
ಕಂಚುಕ, -ಕಿ	೧೨೮	ಕಮಲ	೧೨೮
ಕಂಚುಕಿ	೮೦	ಕಮ್ಮಟ	೧೪೫
ಕಂಚುಗನ್ನಡಿ	೬೯	ಕರಬಕ - ದಮನಕ	೭೨
ಕಂಟ	೨೮	ಕರಡಿ	೧೪೬
ಕಂಡನಿ	೨೮	ಕರಣಿಕ - ಕರಣಂ	೭೫
ಕಂದ	೨೭	ಕರಾರುವಾಕ್ಷು	೧೪೭
ಕಂದಾಯ	೧೨	ಕರಿ (curry)	೧೦
ಕಂದು / ಕಂದಿ	೨೭	ಕರುಳು	೧೨೨
ಕಂತ್ರಿ	೧೦೯	ಕಮ್ಬ, -ಕಾಂಡ	೧೦೯
ಕಂಬಿ	೪೫	ಕಲಮ	೪೫
ಕಂಸಾಳ	೧೨೦	ಕಲಮ್ / ಕಲಮು	೭೨
ಕಃ ಪದಾರ್ಥ	೧೧೨	ಕಲಮದಾನಿ	೧೦೯
ಕಚಡಾ	೬೦	ಕಲಶ	೭೨
ಕಚ್ಚೆಹರುಕ	೧೪೫	ಕಲಾ (ರೈರ ಅಂಶ)	೪೮
ಕಚೇರಿಶಾಂ	೪೧	ಕಲಾಬತ್ತು	೭೪
ಕಜಪು (ಕಯಿಪು)	೧೦	ಕಲಿ	೪೨
ಕಟಕ	೬೯	ಕಲೀಜಾ	೧೨೨
ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಇಮಾರತಿ	೧೦೯	ಕಲೇಜಾ	೧೨೨
ಕಣ	೪೫	ಕಲೇಜಾ, ಪತ್ತರೊಕಾ, -ಫಟನಾ	೧೨೪
ಕಣಕ	೫೪	ಕಲ್ಲು / ಕಲ್ಲು	೭೬
ಕಣೆ	೧೦೯	ಕವಿರಾಜ	೨೧
ಕತ್ತು	೧೧	ಕಸಮ್ಬಾನಾ	೨೪
ಕಘ	೧೨೦	ಕಹಾನಿ	೧೨೦
ಕರ್ಪು - ಕರನಾ	೪೫	ಕಾಂಡ	೧೧೨
ಕರನ್ನ	೧೧೨	ಕಾಗದ	೪೫
ಕದೀಮ ದಿವಾನ್	೧೦೯	ಕಾಜೂ	೨
ಕನ್ನಡಿ	೬೯	ಕಾಣ	೭೨

ಕಾಣಕೆ	೬೭	ಕುಂಕುಮ / ಕುಕೂಮ	೫
ಕಾದಂಬರಿ	೮೦	ಕುಂಡಲಿ	೧೨೦
ಕಾಪುರುಷ	೧೧೩	ಕು,- ಕವಿ,- ಕರ್ಮ,- ಚೀಲ,	
ಕಾಪ್ಯಾಯಂ	೧೪೯	-ನದಿ,- ವಾತೇ	೧೧೨
ಕಾಫಿ	೬೮	ಕುಕ್ಕೆ	೧೧೯
ಕಾಮ	೩೮	ಕುಚೆ	೩೪
ಕಾಮಿನಿ	೮೯	ಕುಡಿಯುವುದು	೨೪
ಕಾಯಕ	೧೦೮	ಕುದುರೆ	೧೧
ಕಾಯಸ್ಥ	೬೬	ಕುಮಾರ	೧೧೨
ಕಾಯಿ	೨೬	ಕುಕೂರ	೧೧೯
ಕಾಯಿಪಲ್ಲಿ - ಪಲ್ಯ	೧೨೦	ಕುಲಕರಣೆ	೫೮
ಕಾರಕೊನ್ನ	೫೮	ಕುವಿತ್ತಾ	೨೦
ಕಾರ್	೧೪೧	ಕುಶಲ / ಕುಶ	೨
ಕಾಲವಾಗು	೬೨	ಕುಶಲ	೨೦
ಕಾಲಾಣ	೪೧	ಕುಶಾಗ್ರಮತಿ	೨
ಕಾಲೀಚರಣೆ	೬೦	ಕುಶಾಲು / ಖುಶಾಲು	೨
ಕಾಲು	೩೬	ಕೂಕುರು	೧೧೯
ಕಾಲೇಜು	೪೯	ಕೂಟಯುದ್ಧ	೧೨೧
ಕಾಶ್ಮೀರ	೫	ಕೂಮರ್	೨೪
ಕಾಷಾರ್ಪಣ	೨೬	ಕೂಲಿ	೨೪
ಕಾಸು	೬೯	ಕೃಶಾಂಗಿ	೫೯
ಕಾಹಿನೀ	೧೨೦	ಕೆಲಸ	೪೪
ಕಾಳಿಜ	೧೨೨	ಕೆಲವಾರು	೧೪೬
ಕಿಂಕಾಪು	೧೨೪	ಕೆರೆ - ಗೆರೆ	೨೫
ಕಿಂಡರ್ ನಾಟ್‌ನ್	೪೯	ಕೆಂದ್ರ	೨೨
ಕಿಂಪುರುಷ	೧೧೯	ಕೇಣೆ / ಗೇಣೆ	೬೧
ಕಿಂವದಂತಿ	೧೨೦	ಕೇತನ	೧೪೫
ಕಿತ್ತಳೆ, ಕಿತ್ತೀಳೆ	೧೨೪	ಕೇದಾರ (ಕೆಯೊ+ದಾರ)	೧೪೧
ಕಿನ್ನರ	೧೧೯	ಕೇಮದ್ಯಂಮ	೨೨
ಕಿಶೋರ; - ರೀ	೧೨೨	ಕೇರಳ	೫
ಕಿಸೆ	೫೨	ಕೇರು / ಗೇರು	೨
ಕಿಳಕ್ಕು	೪೦	ಕೇಶರ	೫
ಕೀರೆ	೧೧೫	ಕೇಶಾಕೇಶಿ	೬೨
ಕೀತೀರ್ಥೀಷ್ವ	೬೨	ಕೈಂಚಿ	೨೪

		ಗ	
ಕೈಪಡಿ	೬೬	ಗಂಗಾ - ಗಂಗ್ - ಗಾಂಗ್	೧೦೦
ಕೈಯಾಸರೆ	೧೧೨	ಗಂಜೇಫ್ಹಾ, ಕ್	೫೨
ಕೊಡೆ	೧೫೦	ಗಂಡ	೧೮, ೧೦೪
ಕೊರಗ / ಕೊರಯಿ	೨೮	ಗಂಡಾಂತ	೧೦೫
ಕೊಲ್	೧೭೯	ಗಂಡಾಂತರ	೧೦೫
ಕೊಲ್ (ಕಾಲವನು)	೧೭೯	ಗಂಧ	೧೧೨
ಕೊಳಲು	೧೭೧	ಗಂಜ (ಅಳತೆ)	೪೫
ಕೊಟಲೆ	೧೪೨	ಗಂಜರಿ	೫೬
ಕೋಟ	೨೧	ಗಂಟ್	೧೧೪
ಕೋಯಿಲ್	೧೨	ಗಂಟಂಗು	೬೧
ಕೋರುಪಾಲು	೬೨	ಗಡಿಯಾರ	೨೦
ಕೋಲ್	೧೦೯, ೧೭೯	ಗಣತೆ	೬೫
ಕೋಲು	೪೫	ಗತಿಸು	೬೨
ಕೋವಿದ	೨೦	ಗಪ್	೧೨೬
ಕೋಸು	೬೮	ಗಪ್ಪ	೧೨೬
ಕ್ರಮ	೬೦, ೧೧೨	ಗಪ್ಪಾನ್	೧೨೬
ಕ್ಲೋಶ	೪೫	ಗಪ್ತ	೧೨೬
ಕ್ಷಣ	೧೦೮	ಗಮನ	೧೧೨
ಕ್ಷೇತ್ರ, ಗಣತೆ	೬೫	ಗಮಾರ	೫೦
ಕ್ಷೌರ	೮೧	ಗಲಗು	೪೨
ಕ್ಷಯದಿಯಾ	೬೬	ಗವೇಷಣಾ	೨೨
ಖ		ಗಳಿಗೆ / ಘಟಿಕಾ	೨೦
ಖಂಡತುಂಡ	೧೨೪	ಗಳಿ	೪೫
ಖಚಡಾ (ರಾ)	೬೧	ಗಾಂವರಿ	೧೦೨
ಖಜಾಂಚಿ / ಖಜಾನ	೨೪	ಗಾಂಪ - ಗಾಂವರಿ	೫೦
ಖಿಬರ್ ಲೇನಾ	೧೪೨	ಗಾಮುಂಡ	೧೧೦
ಖಾಕೀ	೧೨೧	ಗಾವಿಲ	೧೦೨
ಖಾಟೀ	೧೧೪	ಗಾವುದ	೪೫
ಖಿಡಾವಿಡಿ / ಖಾಡಾವಿಡಿ	೬೨	ಗಾಡ್ರೇಜ್	೧೨೬
ಖಾನೇಶುಮಾರಿ	೫೮	ಗಿತಾರ್	೧೪೨
ಖಾರ	೧೧೪	ಗೀಜರ್	೧೨೧
ಖುಶ್ - ಖುಶಾಲು	೨	ಗೀರು	೧೨೨
ಹೇಡ	೫೦		

ಗುಂಡಾ	೫೫	ಗೋಡಂಬಿ	೨
ಗುಂಡು	೧೨೯	ಗೋತ್ರ	೨೭
ಗುಂಡುಸೂಜಿ	೧೪೨	ಗೋದಾವರಿ	೧೦೦
ಗುಜರಾತ್	೬೬	ಗೋಧೂಲಿ	೨೭
ಗುಜರ್ - ಬಸೇ	೬೮	ಗೋಪಾಳ	೫೨
ಗುಟಿಕಾ	೧೨೯	ಗೋಲ	೧೨೯
ಗುತ್ತಿಗೆ - ಗುತ್ತಿಗೆ	೬೬	ಗೋಸಾವಿ / ಗೋಸ್ವಾಮಿ	೪೪
ಗುಡಿ	೧೨೯	ಗೋಳಂಬ	೧೨೯
ಗುಡ್ಡ	೧೨೯	ಗೋಳಿಂಚಾರ್	೧೨೯
ಗುಡ್ಡು	೧೨೯	ಗೌಡ	೧೧೦
ಗುಡ್ಡಗೆ (ಹೋಗು)	೧೧೨	ಗೃಹಚಾರ	೪೮
ಗುನಾಹ್	೬೮	ಗೃಹ	೫೦
ಗುಮಾಸ್ತ	೫೮	ಗೃಹಟಿಕಾ	೧೦೨
ಗುರ್ಜರ್, ಘೂರ್ಜರ್	೬೬	ಗೃಹವಾಸಿ	೧೦೨
ಗುರು	೫೮	ಗೃಹ್ಯ	೧೦೨
ಗುಲ್	೧೨೯		ಷಣ್ಣ
ಗುಲ್ಮೊಹರ್	೧೨೯	ಘಟ್ಟ	೧೧೨
ಗುಲಾಬಿ	೧೨೯	ಘಟಿಕಾ	೩೦
ಗುಲೇಬಹಾವಲಿ	೧೨೯	ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನ	೪೮
ಗುಳಿಗೆ	೫೫, ೮೮, ೧೨೯	ಘಾಟ್	೧೧೪
ಗುಳೋರಿಗೆ	೧೨೯	ಘಾಟಿ	೧೧೪
ಗುಳ್ಳ	೧೨೯	ಘಾಟು	೧೧೪
ಗುಳ್ಳೆ	೧೨೯	ಘೂರ್ಜರ್	೬೬
ಗೆರೆ	೨೫	ಘೇರವ್	೪
ಗೆರಿಲ್ಲಾಯುದ್ಧ	೧೨೯	ಘೋಟಾಳಿ	೧೪೨
ಗೇಂಡ್ - ಖಾನಾ	೧೨೯೮	ಘೋಡಾ (ಘೋಟ)	೧೧
ಗೇಣೆ / ಕೇಣೆ	೬೬		ಚ
ಗೇಣು	೫೫	ಚಂಡಾ	೫೨
ಗೇರು	೨	ಚಂದ್ರಮಾಃ	೩೧
ಗೊಜ್ಜು	೮೯	ಚಕಮಂ	೪೪
ಗೊಟಕ್ಕೆನ್ನು	೬೮	ಚಕ್ಕಪಳಂ (ಜ್ಯಾಕ್)	೨
ಗೋಕರ್ಣ (ಕ್ರೌಂ)	೪೮	ಚಕಾರ	೧೨೫
ಗೋಚರ	೨೭	ಚಟ್ಟಿ	೫೨
ಗೋಚಿತ	೪೪	ಚ-ತು	೧೨೫

ಚತುರ	೨೦	ಜ	
ಚಪರಾಸಿ	೮೦	ಜಂಗಲ್ - ಲ	೧೨೫
ಚಮಚೆ ಚಮನೆ	೨೩	ಜಗನ್ನಾಥ (ರಥ)	೨೩
ಚರಕ / ಚರಣಾ	೮೧	ಜಟಾಪಟಿ	೬೨
ಚರಣಾ	೧೨೫	ಜಡ್ಡ	೬೬
ಚರಣ	೬೦	ಜನ್ಮಟಾಪ್ಯ	೧೪೨
ಚರಣ - ದಾಸಿ, - ಸಿಂಗ	೬೦	ಜರಾ	೧೪೨
ಚರಿತ	೧೧೨	ಜರಿ	೭೪
ಚರಿತೆ	೧೨೦	ಜರೂರು	೧೨೬
ಚಾಂಪನಾ (ಶಾಂಪೂ)	೬೧	ಜದಾರ್	೧೪೪
ಚಾಕು	೧೪, ೮೧	ಜವಾಬ್ದಾರ್, - ದೇಹ್	೧೪೪
ಚಾ - ಚು	೧೨೫	ಜಲಾಪ (ಜುಲ್ಲಾಬ್)	೨೨
ಚಾಣಕ್ಯ	೧೧೮	ಜಹಾಂಗೀರಿ	೧೨೦
ಚಾಣಾಕ್ಯ	೧೧೮	ಜಾಗ್ರತೆ	೧೨೬
ಚಾರಂ	೧೨೦	ಜಾಣ	೧೧೮
ಚೆಕಣೆ - ಗಿ / ಚೆಕ್ಕಣ	೧೨	ಜಾದೂ	೬೫
ಚೆಕ್ಕು	೬೮	ಜಾನೀ	೮೯
ಚೆಟ್ಟಿನ್ಸ್	೧೦೨	ಜಾಮಾತ್ರೆ	೬೩
ಚೆತ್ತ	೧೦೦	ಜಾಯ	೮೯
ಚೆತ್ತಲೇಖೆ	೨೨	ಜಿಂದಾಬಾದ್	೪
ಚೆಪ್ಪಿಗ (ಸಿಂಪಿಗ)	೫೨	ಜಿಗಿದ	೬೨
ಚೇಟಿ / ವೀರಂಟ್ (ಬಟ್ಟಿ)	೨೮	ಜಿಲೇಬಿ, ಜೆಲ್ಲಬಿ	೧೨೦
ಚೇನ - ಚೇನಕ	೫	ಜೀವ (Zeus)	೨೨
ಚೇನಿ	೮೪	ಜುಬ್ಬು/ಜುಬಲಾ	೫೨
ಚೇರ (ಸೀರೆ)	೨೦	ಜೂಜು / ಜೂದು	೮೨
ಚುಟ್ಟು	೧೦೦	ಜೇಬು	೫೨
ಚುರುಟ್	೧೦೨	ಜೋಳ	೮೨
ಚೂರಿ	೮೧	ಜ್ಯಾ / ಜ್ಯಾಮಿತಿ	೬೫
ಚೆನ್ನಾಗಿ	೧೪೮		ರು
ಚೆರೂಟ್	೧೦೦	ರುಂಜಿಬೀಲ್ / ರಿಖಂಗಿಚೇರ್	೨೮
ಭ		ರುನ್	೧೪೬
ಭತ್ತ	೧೫೦		ರು
ಭುಟ್ಟೀ	೧೧೫	ಟಕ್ಕಣ	೬೯
		ಟಪಾಲು	೨೫

ಟವೆಲ್, ಟುವಾಲ್	೬೮	ತಲೆಮುಟ್ಟು	೪೮
ಟಾಗೋರ್ / ತಾಕುರ್	೬೯	ತಲೆಯಾಳು	೬೯
ಟಾಚೆನ್	೧೪೨	ತಶ್	೧೨೪
ಟೀಕಾ	೭೦	ತಳೆ	೧೫೦
ಟೀಕೆ	೧೨	ತಳ್ಳುವರಲ್	೧೧೧
ಟ್ರೈಯಿನ್	೧೪೧	ತಾಜೆಕ	೧೧೪
ಟೊಟ್ಟಿ / ಟೊಪೀ	೮೧	ತಾಜೇ	೧೧೪
ಠ		ತಾಟಿಂಕ	೨೬
ತಹ್ಕುರ್ / ತಾಕುರ್	೬೯	ತಾಟು	೧೨೪
ಡ		ತಾತಪಾದ	೬೦
ಡಬೀರ್	೪೨, ೧೦೩	ತಾನ್‌ಪುರಾ	೧೨೧
ಡಾಕ್	೨೫	ತಾಮರಸ	೧೨೨
ಡಾಕ್ಟರ್	೨೧	ತಾಲವೃಂತ	೧೫೦
ಡಾಲ್ಡು	೧೨೬	ತಾಲೀಮು	೧೨೪
ತ		ತಾವರೆ	೧೨೨
ತಂಗಿ	೧೨	ತಾವು (ಗೌರವಾರ್ಥ)	೫೧
ತಂತ್ರ	೫೫	ತಾಳ	೧೨೧
ತಂತ್ರಿ	೧೨೪	ತಾಳಪತ್ರ	೪೨
ತಂಬಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು	೧೧೨	ತಾಳಲು / ತಳ್ಳು	೮೨
ತಂಬೂರಿ	೧೨೧	ತಾಳಿದ	೧೨೦
ತಕಲಿ	೧೨೫	ತಿಂಗಳು	೫೧
ತಕ್ಕ / ತೈರ್	೮೫	ತಿಗುಳಣ್ಣ	೧೨೪
ತಕ್ಕು	೧೨೫	ತಿನ್ನು	೨೪
ತಗಲು	೨೨	ತಿರುನಾಮ	೨೧
ತಗಾದ	೬೧	ತಿರುಪತಿ	೪೨
ತಟ್ಟೆ	೧೨೪	ತಿಲ / ತಿಲಕ	೫೬
ತನಖಾ	೧೨೬	ತಿಲಕ	೨೧
ತನ್ನಂಗಿ	೮೯	ತಿಲಾಂಜಲಿ	೫೬
ತಬಲು	೧೨೧	ತೀರ್ಥಪಾದ	೬೦, ೧೨೬
ತಮ್ಮಡಿ	೬೦	ತೀರ್ಥ, ತೀರ್ಥರೂಪ	೧೨೬
ತಜ್ಞನಿ	೧೧೧, ೧೪೪	ತುಂಡ	೧೨೬
ತಮ್ಮರ್ - ಹಿಂದೀ	೨	ತುಪ್ಪ	೫೬
ತಲಬ್	೧೨೬	ತುಪಾಕಿ	೨೪, ೫೦, ೧೧೬
ತಲೆಗೇರು, -ಗೆಡು	೧೦೦	ತುಮ್ಮ / ಅಪ್ಪ	೫೧

ತುರುಕ	೨೪, ೧೧೬	ದವಿವ / ದೇವ	೩
ತುರುಕಾಣ್ಣ	೧೧೬, ೧೨೪	ದಕ್ಷ	೪೨
ತುರುಕಬೇವು	೧೧೬	ದಕ್ಷಿಣ	೪೦
ತುರುಪು	೫೫	ದಕ್ಷಿಣೆ	೨೯
ತುರುಷ್ಯ	೨೮	ದಡ್ಡ	೮೬
ತುರುಷ್ಯಗಂಡ	೧೧೬	ದನ	೨೯
ತುರ್ಸ್	೧೧೬	ದಬೀರ್	೧೦೨
ತುಸ / ತುಸು	೮೬	ದಮನಕ	೩೭
ತೂಂ - ತುಮಿ / ತೂ-ತೂ ಕರನಾ	೫೧	ದಮ್ಮ / ದಮ್ಮಡಿ / ದಾಮ	೨೮
ತೆಂಕು	೪೦	ದಯವಿಟ್ಟು	೧೪೪
ತೆಂಗು	೧೨೦	ದರ್ಜಣ	೮೮
ತೆಕ್ಕು	೧೧೬	ದಚ್	೫೨
ತೆರ / ತೆರಿಗೆ	೬೬	ದಶನ	೬೬
ತೇಗು, -ಗ	೧೧೬	ದಶಪ್ರಮತಿ	೬೬
ತೇಜಿ	೧೧೪	ದಸ್ತಗಿರಿ	೧೨೧
ತೊಪ್ಪಲು ಪಲ್ಯ	೧೨೦	ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ	೨೬, ೪೨
ತೈರ್	೮೫	ದಾದ್	೧೦೧
ತೈಲ	೫೬	ದಾಮಾದ್	೮೬
ತೊಡಗು	೨೨	ದಿಹಿ	೪೨
ತೋಪು	೮೦, ೧೧೬	ದಿನ	೧೦೮
ತೋಯ	೧೪೬	ದಿರಸು	೫೨
ತೋರುಬೆರಳು	೧೧೧	ದಿವಸ	೧೦೮
ತೋಳ	೫೮, ೧೪೬	ದಿವಣಿ	೬೬
ತಾಸು	೨	ದಿವಿರ	೪೨, ೧೦೧
ತ್ರಿಪದ ಗಾಯತ್ರಿ	೫೬	ದೀಡ್ - ಶಹಾಣಾ	೬೬
ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ	೬೬	ದೀನಾರ	೨೮
ತ್ರೇಧಾ	೬೬	ದೀವಾನಾ ಖನಾ	೬೬
ಥ		ದುಗ್ಗಳಿಂ	೬೬
ಥಾಲಿ	೨೨	ದುಬಾರಿ	೧೨೪
ದ		ದುಡ್ಡು	೪೧
ದಂಡ, -ನೆ	೧೨೨	ದುಭಿಕ್ಷ್ಯ	೫೨
ದಂಡಪ್ರಣಾಮ	೧೦೬, ೧೨೨	ದುಯ್ಯಂ	೧೨೦
ದಂಡಧಾರಿ, -ನೀತಿ	೧೨೨	ದುರ್, - ದುಷ್ - ಧನ್	೧೧೬
ದಂತ ಕಥೆ	೧೨೦	ದುಬೋಽಧನೆ	೧೪೦

ದುಯೋಗಧನ	೧೧೮	ನಯ	೫೦
ದುಃಶಾಸನ	೧೧೯	ನವನ್ಯಾಸ	೭೧
ದುಹಿತ್ರು	೧೨	ನವೀನ್	೧೦೨
ದೇವ	೨	ನರ್ಸರ್	೧೪೬
ದೇವನಾಂಪಿಯ	೪೬	ನಸ್ತಾಣೆ	೪೬
ದೇಶಾವರ - ವರಿ	೧೫	ನಾಂದಿ	೭೫
ದೇಶಿಕ	೧೫	ನಾಗ	೧೮
ದೇಶೀ	೧೦೨	ನಾಗಮ್ಮೆ	೧೪೬
ದೇಸಿ / ದೇಶಿಕಾರ / ದೇಸಿಗ	೧೫	ನಾಗರಕ / ನಾಗರಿಕ / ನಾಗರಿಕತೆ	೫೦
ದೇಹಾತೀ	೧೦೨	ನಾಟ	೧೦೨
ದೊಡ್ಡಾಟು	೧೦೨	ನಾಟಕ	೧೦೨
ದೋಹ	೬೨	ನಾಟ	೧೦೨
ದೋ - ಏಕ	೧೪೮	ನಾಣಕ	೭೮
ದ್ಯುತ	೮೨	ನಾಣ್ಣ	೪೧
ದ್ರಮ್ಮ / ದ್ರಕ್ಷೆ	೭೮	ನಾತೆ	೧೪೬
ದ್ರಾಪೆ / ದ್ರಾಬೆ	೮೨	ನಾನು / ನಾವು (ಗೌರವಾರ್ಥಕ)	೫೧
ಢ		ನಾಮ	೭೧
ಧನ	೨೬	ನಾಯಕ / ನಾಯಕಿ	೪೪
ಧನು	೬೫	ನಾಯಕತ್ವ	೫೦
ಧರ್ಮರಾಯ	೩೨	ನಾಯಿ	೧೪೬
ಧರೀಣ	೬೨	ನಾಯಿ - ಅತ್ಯಿ, - ಕಗ್ಗಲಿ, - ಕಣ್ಣ, - ಕಳ್ಳಿ	
ಧೋತ್ರ	೨೦	- ಜನ್ಮ, - ದಿಂಗರ್, - ತುಳಸಿ,	
ಧೌತಕೌಶೀಯ	೭೪	- ನೇರಳೀ, - ಬದುಕು,	
ಧ್ಯಾನ (ಜನ್ಮ)	೨೨	- ಬೆಂಡ, - ಸಂತೆ	೧೪೬
ನ		ನಾರಂಜ, -ಗ, -ಗಿ	೧೨೮
ನಂಬರ, ನಂಬು	೧೨೦	ನಾಲಿ	೨೦
ನಕರ / ನಖರ / ನಗರ / ನಗರ ಕಾಕ	೫೦	ನಾಲ್ಕುಜನ	೬೬
ನಗಾರಿ	೧೨೧	ನಾವು / ಅವರು (ಗೌರವಾರ್ಥಕ)	೫೧
ನಜರ್	೬೨	ನಾಷ್ಟ್	೧೪೦
ನಟ್, ನಟ, ನಟ್ಟುವನ್	೧೦೨	ನಾಳ್ / ನಾಳೆ / ನಾಡು	೬೬
ನಡತೆ, ನಡವಳಿಕೆ, ನಡೆ	೧೧೨	ನಿಂಬ	೧೨೮
ನತಿ	೧೦೬	ನಿಂಬು	೧೨೮
ನಪಾತ್, ನಪ್ಪಾತ್	೧೪೬	ನಿಕೇತನ	೧೧೧
ನಮಃ, ನಮಸ್ಕಾರ	೧೦೬	ನಿಜ, ಸತ್ಯ	೧೧೧

ನಿತಂಬಿನಿ	೯೯	ಪಡು	೬೧
ನಿಧನ	೬೨	ಪಡು (ದಿಕ್ಕು)	೪೦
ನಿಪಿಸ್ತು	೪೩	ಪಣ	೪೧
ನಿಮಿಷ	೧೦೮	ಪತಿ / ಪತ್ನಿ	೨೮
ನಿರ್ಗಂಟಿಕ / ನಿಗ್ರಂಥಿಕ	೪೬	ಪತ್ನೀಣ	೨೭
ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ	೨೬, ೧೨೨	ಪದ್ಧತಿ	೧೧೨
ನಿಷ್ಕಾತ	೨೦	ಪದ	೬೦
ನೀ, ನೀಂಗಳ್ / ನೀವು	೫೧	ಪಪಾಯಿ	೬೫
ನೀರಜ, - ದ	೧೪೬	ಪರಂಗಿರೋಗ	೫೦
ನೀರು	೫೪	ಪರಖ್	೧೨೦
ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮ	೧೪೫	ಪರಾಕು	೧೨೦
ನೀರುಳ್ಳಿ	೫೮	ಪರಾತ	೧೨೪
ನೀಲಲೋಹಿತ	೬೪	ಪರಿಣಯ	೧೪
ನೂರಾರು	೧೪೮	ಪಲ್ಯ	೧೨೧
ನೂರ ಹನ್ನೊಂದು (೧೧೧)	೪೨	ಪರ್ವ	೧೧೨
ನೃತ್ಯ	೧೦೨	ಪದಿತ್ತಬೆರಳು	೧೧೧
ನೃತ್ಯನಾಟಕ	೧೦೨	ಪಶ್ಚಿಮ	೪೦
ನೆಗದುಬಿಳು	೬೨	ಪಾಡ	೫೬
ನೆಯ	೫೬	ಪಾಣಾಲ್ / ಪಾಣೈ	೧೨
ನೇತ್ರ, - ತ್ರಿ	೧೦೦	ಪಾಣಗ್ರಹಣ	೧೪
ನೇತ್ರುವತಿ	೧೦೦	ಪಾತರ / ಪಾತ್ರ	೧೨
ನೌಬತ್ತ	೧೨೦	ಪಾತ್ರ	೬೦
ಪ		ಪಾತ್ಯಾಭಾಜಿ	೧೨೧
ಪಂಗನಾಮ	೨೧	ಪಾದ	೬೦
ಪಂಚತ್ವ	೬೨	ಪಾದ, - ಉದಕ, - ಕಮಲ, - ಭೃಂಗ,	
ಪಂಚಾಯತಿ	೬೨	- ಕಾಣಕೆ, - ಕ್ಷೇ ಬಿಳು, - ಚುಂಬಿಸು,	
ಪಂಚಾಮೃತ (ಪಂಚ್)	೫೨	- ಧೂಳಿ, - ಪದ್ಯ, ಬೆಳಸು, - ಮುಟ್ಟು,	
ಪಂಟು	೪೪	- ಸೇವಕ	೬೦
ಪಂಡಿತ	೨೧	ಪಾಪ	೬೮
ಪಕ್ಕು	೧೨೬	ಪಾಪಕರ್ಮ	೧೪೬
ಪಗಾರ	೧೨೬	ಪಾಪಾಸು	೬೧
ಪಗ್ಗು	೧೪೬	ಪಾಂಚೋನ್, - ಚೋಸೀ	೬೦
ಪಟ್ಟು	೫೫	ಪಾಯಿಕ	೫೦
ಪಟ್ಟೀವಾಲ	೫೦	ಪಾರಣ	೧೪೦

ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರ	ಇಲ	ಪೂರ್ವ	ಳಿಂ
ಪಾಲವೀ, ಪಾಲ	ಇಂ	ಪೂರ್ವಾಷಾಧ	೧೦೫
ಪಾಲ್ಸ್‌ಮೆಂಟ್	೧೦೨	ಪೂರ್ವದೇವ	೩
ಪಾವು	ಇಂ	ಪೃಥುಕ, -ಗ	೬೫
ಪಾಶಿಕ	೬೪	ಪೆಗ್ರಡೆ	೬
ಪಾಶ್ಯ	೬೪	ಪೆಗ್ರಡೆ	೫೬
ಪಾಸೀ	೬೪	ಪೆಚ್ಚು	೬೨
ಪಾಳಿ	೧೦೨	ಪೇಚು / ಪೇಚ್‌ಕಶ್	೬೨
ಪಿಟೀಲು	೧೨೧, ೧೪೮	ಪೇದೆ	೫೦
ಪಿತ್ರು	೧೨	ಪೇಶವೆ	೧೦೨
ಪಿಪ್ಪಲಿ	೧೨೪	ಪೈ, ಪೈಸು	೪೧
ಪಿಸೂಲ್	೬೮	ಪೈಜಾಮಾ	೫೨
ಪೀಠ	ಇಂ	ಪೈತ್ಯ	೬೨
ಪೀನಾ	೨೪	ಪೊಡ, -ಡೆ	೧೦೯
ಪುಂಗವ	೮	ಪೊಡಮಡು	೧೦೯
ಪುಂಡ್ರ	೧೧, ೧೨೧	ಪೊತ್ತಗೆ / ಪೋಂಥಾ/ ಪೋಂಥಿ	೪೨
ಪುಂಡರೀಕ	೧೨೧	ಪೊನ್	೮
ಪುಕಾರು	೧೦೧	ಪೊತ್ತದಾರ್, -ದ್ವಾರ್	೧೦೯
ಪುಟ	೧೦೬	ಪೊಂಘಾಕು	೫೨
ಪುಡಿ	೧೬	ಪೊಸ್ತು	೪೨
ಪುಧಾರಿ	೬೮	ಪೊಳಿ	೧೧೦
ಪುಣ್ಯ	೬೮	ಪೌರ	೫೦
ಪುತ್ತಳಿ	೪೨	ಪುಕಾರ	೧೧೨
ಪುತ್ರ, / ಪುತ್ರಿ,	೧೨	ಪುಟಾಮ	೧೦೯
ಪುಯ್ಯಲ್	೧೦೧	ಪುಣಿಪಾತ	೧೦೯
ಪುರಂದಿ	೮೯	ಪುತಿಭಟನೆ	೪೪
ಪುರಾ / ಪುರರಕ್ಷಿ	೫೦	ಪುದಕ್ಕಣೆ	೪೨
ಪುರುಷ	೫೪	ಪುಬುದ್ಧ	೧೪೦
ಪುರೋಹಿತ	೬೮	ಪುಬೋಧ	೧೪೦
ಪುಲಿಕೇಶಿ	೧೪೨	ಪುಮದಾ	೫೮
ಪುಸ್ತಕ	೪೨	ಪುವೀಣ	೨೦
ಪುಳಿಯೋಗರೆ	೬೬	ಪ್ರಾರ್ಥನೆ	೧೦೯
ಪೂಜೆ	೮೯	ಪ್ರಾವಣ	೫೨
ಪೂರ್ಣಮಾ / ಪೂರ್ಣಮಾಸೀ	೨೧	ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ	೧೪೦

ಪ್ರಾರಂಭ	೨೨	ಬಲ / ಬಲವರ್	೪೨
ಪ್ರಯಥಾನ್ಯಕ	೧೦೫	ಬಲ್ಪು	೧೨೪
ಪ್ರೀತಿ	೨೮	ಬಲ್ಲವ / ಬಲ್ಲಿದ	೨೦
ಪ್ಲೇಟ್	೧೨೪	ಬವಡೆ	೬೨
ಫ		ಬಸ್	೧೪೧
ಫಣಫರ	೨೨	ಬಹುತೇಕ	೧೪೪
ಫರಂಗ್	೧೧೯	ಬಳುವಳಿ, ಬಯೋವಯೋ	೧೦೪
ಫರಂಗಿ	೧೨೬	ಬಗಿಲು	೧೨
ಫರಂಗಿ ರೋಗ	೧೨೬	ಬಾಟಲೀ	೬೮
ಫಲಕಾರಿ	೧೪೫	ಬಾಣ	೧೦೯
ಫ್ರಿಯಾರ್ಡಿ	೧೦೧	ಬಾಬಾ	೪೪
ಫರಂಗಿ	೪೦	ಬಾಂಸುರೀ	೧೨೧
ಫರಂಗಿ	೧೧೬, ೧೨೬	ಬಾಸಿಗ್, -ಸಿಂಗ್	೬೪
ಫೇನಶಿಲ್	೬೮	ಬಾಸುಂದಿ	೧೧೦
ಫೌಜು / ಫೌಜುದಾರ್	೨	ಬಿಡುವು	೧೧೪
ಫ್ರಾಂಕ್	೧೧೪	ಬಿಸ್ಕಿಟ್	೬೮
ಬ		ಬೀಡು	೧೨
ಬಂಟ - ಬಂಟು	೪೪	ಬೀಬಿ	೨೪
ಬಂಡಸಾಲೆ	೨೨	ಬೀನಣೆಗೆ	೧೫೦
ಬಂದೂಕು	೧೧೬	ಬುಕ್ಸೋಪೋಸ್	೧೪೫
ಬಕ್ಕಿ / ಬಕ್ಕೀ	೨೪	ಬುದ್ದು	೧೪೦
ಬಿಂತ್	೨೦	ಬುದ್ದಿ	೧೪೦
ಬಚ್ಚ	೨೨	ಬುದ್ದಿವಂತ	೧೧೮
ಬಜ್ಜ	೮೨	ಬುಧ	೧೪೦
ಬಟ್ಟಲು	೧೨೪	ಬುಧನ ದಶೆ	೪೮
ಬಡಗು	೪೦	ಬುರುಡೆ	೧೨೪
ಬಣ್ಣ (ಸೀರೆ)	೨೦	ಬುಲಾಕು	೧೮
ಬದ್ದುಷ್	೧೨೬	ಬುಸ್ತು	೪೩
ಬಬಣಾಚಾರ / ಬಬ್ಜಣ	೪೨	ಬೂಕು (book)	೪೩
ಬಯಲಾಟ	೧೦೨	ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮೆ	೧೪೪
ಬಯಲು ಕಡೆ	೧೧೨	ಬೆಂಕಿನವಾಬ	೧೧೪
ಬರಾತ್, ಬಾರಾತ್	೯೧	ಬೆಂಡೂಲೆ	೨೯
ಬರೆ	೨೫	ಬೆಣ್ಣು	೫೬
ಬರ್ಫಿಲ್ / ಬರ್ಫಿಲ	೧೨	ಬೆರಳು	೧೧೧

ಬೇಕು	೧೨	ಭಾಂಡಾಗಾರ	೧೨
ಬೇಗಮ್	೧೪	ಭಾಗ್ಯ	೨೦
ಬೇಡ	೧೨	ಭಾಜನ	೧೨
ಬೇಡಿಕೆ	೧೨	ಭಾಜೆ	೧೨
ಬೇಶ	೧೪೯	ಭಾಜೆ / ಪಾತಾಳಭಾಜೆ	೮೨
ಬೈಕು	೧೪೧	ಭಾನಾಮತಿ	೧೨೨
ಬೈರ್ಕೆ	೧೦೨	ಭಾನುಮತ್ತ	೧೨೨
ಬೈರ್ಕೆ ಖನೆ	೧೦೨	ಭಾಪುರೇ	೧೧೯
ಬೈಸಿಕಲ್	೧೪೧	ಭಾಮಾ, ಭಾಮಿನೀ	೮೯
ಬೈಸಿಗೆ	೧೦೨	ಭಾಲಸ್ಯಂಕ, -ಸ್ಯಂಗ	೬೪
ಬೋಗ್ಗಿ -ಗ್ರ	೧೧೯	ಭಿಕ್ಷೆ / ಭಿಕ್ಷೆ / ಭಿಕ್ಷು	೫೨
ಬೋಜ್ಜು	೧೧೯	ಭೂಮಿತಿ	೬೫
ಬೋಟ್ಟು ತೋರಿಸು	೧೪೪	ಭೂಜರ್ವಪತ್ರ / ಭೋಜಪತ್ರ	೪೩
ಬೋಧಿ	೧೪೦	ಭೃತ್ಯ	೧೨
ಬೋಮ್ಮನ್	೬	ಭೈರಿಗೆ	೧೨೨
ಬೋರು	೧೨೨	ಭೋಗ / -ಜ	೧೧೯
ಬೋಳಿಂಗ್	೪೬	ಭೋಪರಾಕ್	೧೨೯
ಬ್ರಹ್ಮ	೬	ಮು	
ಬ್ರಹ್ಮಣ	೪೯	ಮಂಗಳ	೪೮, ೨೦
ಬ್ರಹ್ಮಣ / ರಾಮಣ	೪೯	ಮಂಗಳ ಹಾಡು	೧೪೮
ಭ		ಮಂಗು	೧೧೫
ಭಂಡಾರ	೧೨	ಮಂಡ	೬೪
ಭಕ್ತರಿ	೮೨	ಮಂಡಲ್ / ಮಂಡಳ್	೨೦
ಭಡಿ / ಬಡಿ	೮೯	ಮಂಡರ	೧೧೫
ಭಟ / ಭಟ್ಟಂಗಿ / ಭಟ್ಟ / ಭಟ್ಟನಿ	೪೪	ಮಂತ್ರಿ / ಮಂಡರಿನ್	೧೨, ೬೨
ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ / ಭಟ್ಟಾರಕ	೪೪	ಮಗ / ಮಗನೇ	೪೪
ಭಟ್ಟಿ	೧೨	ಮಗ್ಸ್	೬೫
ಭಡವಾ	೫೨	ಮಜ್ಜಿಗೆ	೮೫
ಭದ್ರಾಕರಣ	೪೮	ಮರ	೪೯
ಭರತ	೫೨	ಮಡದಿ	೬೨
ಭಲ್ಲ	೫೯	ಮಡಿ	೬೧
ಭವತಿ / ಭವಾನ್	೫೧	ಮಣ	೧೨
ಭಳಿರೇ	೧೧೯	ಮಣ	೬೪
ಭಾಂಡ / ಭಾಂಡಿ	೧೨	ಮದಲಗಿತ್ತು / ಮದುವೆ	೧೪

ಮದುವಣಿಗಿತ್ತಿ	೮೯	ಮಾರ್ಗಣ	೧೦೬
ಮಧುಕರಿ	೫೨	ಮಾರ್ಚಾಲ, -ರ	೧೧೫
ಮಧು, -ರ	೧೨೨	ಮಾರ್ನಾ, -ಡಾಲ್ನಾ	೧೨೨
ಮನಃಶಿಲ್ಬ	೬೮	ಮಾಲು	೮೪
ಮನುಷ್ಯ	೧೨೨	ಮಾವು	೧೨೬
ಮಮಿತ್ತೆ	೬೮	ಮಾಸ್ಪರ್	೫೮
ಮರಗಯಾ	೬೭	ಮಾಹಿತಿ	೮೪
ಮರನಾ	೧೨೨	ಮಿಶ್ರಿ / ಮಿಸ್ರಿ	೧೮
ಮದ್ರಾ	೨೮	ಮಿಸರಿ	೮೪
ಮಯಾದೆ	೪೫	ಮೀನ - ಮೇಷ	೧೦೫
ಮರಿಮರಿ	೧೨೨	ಮುನ್-	೧೪೮
ಮರೀಚಿಕೆ	೧೨೨	ಮುಂಡಿಗೆ	೬೦
ಮರುಮಗನ್, ಮರ್ಮಾಯೆ	೬೯	ಮುಂಡೇಗಂಡ - ಮಗ	೪೬
ಮರ್ದಲ	೧೨೧	ಮುಕುರ	೬೯
ಮಲ	೧೧೮	ಮುಖ್ಯ	೧೨೬
ಮಶಕ	೫೯	ಮುಖಿಯಾ / ಮುಖ್ಯ	೬೯
ಮಸ್ತಿಷ್ಣೆ	೧೦೦	ಮುಗ್ಧಾಂಗನಾ	೬೯
ಮಸ್ತಿ	೨೨	ಮುತ್ತ-ಜ್ಞ-ಯ್ಯ	೧೧೦
ಮಹಾಜ್ಞ	೬೨	ಮುದ್ರಣ / ಮುದ್ರಾ	೬೦, ೬೯
ಮಹಾದೇವ	೬೪	ಮುದ್ರಿಕೆ	೬೦
ಮಹಾಲೋಬಿಸ್	೧೦೨	ಮುರಜ	೧೨೧
ಮಹಾರಾಜ	೪೨	ಮುದ್ರಾಬಾದ್	೪
ಮಹಿಳಾ	೮೯	ಮುಷ್ಟರ	೪
ಮಾಂಗಾಯಿ (ಮ್ಯಾಂಗೋ)	೨	ಮುಷ್ಣಮುಷ್ಣಿ	೬೨
ಮಾಗಿ	೧೪೯	ಮುಷ್ಣಿ	೧೨೫
ಮಾಣಿ	೪೨	ಮುಹತೊೇಡ್	೧೨೪
ಮಾತೃ	೧೨	ಮೂಗು, - ಕತ್ತರಿಸು, - ತುರಿಸು,	
ಮಾತ್ರ	೪೫	- ತುರುಕಿಸು	೧೧೨
ಮಾನ	೪೫	ಮೂಗುತಿ	೧೮
ಮಾನಿನಿ	೮೯	ಮೂಗು ನೆಲಕ್ಕೆ ತಾಗಿಸು	೫೫
ಮಾನ್ಯಾನ್	೧೧೮	ಮೂಡು (ದಿಕ್ಕು)	೪೦
ಮಾರಾಟ	೧	ಮೂದೇವಿ	೧೧೦
ಮಾರೀಚ	೧೨೨	ಮೂರಾಬಟ್ಟಿ	೬೬
ಮಾರ್ಗ	೮೯	ಮೂರು	೬೬

ಮೂಡಕ	೫೮	ಯವನೇಷ್ಟು	೧೮
ಮೂಸು	೧೧೨	ಯಾತು, - ಧಾನ	೬೫
ಮೃತ	೬೨	ಯೂಯಂ	೫೧
ಮೃದಂಗ	೧೨೧	ಯೋಗ	೨೨
ಮೇ - ಶೋಂಗ್	೧೦೦	ಯೋನಿ	೫೪
ಮೇಣಸು	೧೨೪	ಯೋಷಾ, - ಹಿತ್ತಾ	೮೮
ಮೇಜ್	೬೧	ರ	
ಮೇಜವಾನಿ	೬೧	ರಂಗ	೧೪೫
ಮೇಜು	೩೪	ರಂಡೇಮಗ	೪೬
ಮೇಲ್ಯು	೪೦	ರಚಾ	೧೧೫
ಮೇಲೋಗರ	೬೬	ರಜ್ಜು	೬೫
ಮೇಷ	೬೪	ರಭ್ರ	೩೨
ಮೈಬಾಹು	೧೦೬	ರಮಣ	೮೯
ಮೈದಾ	೧೨೦	ರಸಶಾಸ್ತ್ರ	೨೨
ಮೊಸರು	೫೫	ರಸೊಳಿ ಮಹಾರಾಜ	೪೪
ಮೊಳ	೪೫	ರಾಜಗಿರಿ	೧೧೫
ಮೊಹರ್	೬೦	ರಾಜನ್ / ರಾಣಾ	೪೪
ಮೊಚಕ	೬೧	ರಾಜಪುರುಷ	೧೨೨
ಮೊಚಿ	೬೧	ರಾಜೀ, - ನಾಮೆ	೧೧೫
ಮೊಪ್ಪು	೧೧೫	ರಾಧಾಂತ	೬೨
ಮೊರ್	೫೫	ರಾಮಣ	೪೪
ಮೊರೆ	೧೨೯	ರಾಯ	೪೪
ಮೊಸಿಂ	೧೧೮	ರಾಶಿ(ಜ್ಯೋತಿಷ್)	೬೪
ಮ್ಲೀಷ್ಟು	೫೨	ರಿಕ್ಷಾ	೧೨೯
ಮ್ಯಾಜಿಕ್	೬೫	ರಿಖ್ರು	೨೫
ಯ		ರುಹಾ	೧೦೯
ಯಕಾಯಕ್	೧೦೯, ೧೪೫	ರುಕ್ಕಕ	೧೦೯
ಯಕ್ಕಾಂ	೧೦೯	ರುದ್ರ / ರುಧ್ರ	೬೪
ಯಕ್ಕೀಂ, -ಕೀನೀ	೧೦೯	ರೂಪ	೨೯
ಯಜಮಾನ	೬೫	ರೂಪಾಯಿ	೪೧
ಯಮ, -ಮಿ	೧೦೦	ರೂಪಾಯಿ / ರೂಪ್ಯ	೨೯
ಯಮುನ್	೧೦೦	ರೇಪು	೨೬
ಯವನ	೧೨೬	ರೈತ	೧೮
ಯವನ / ಯವನಪ್ರಯ / ಯವನಿಕಾ/		ರೈಲು	೧೪೧

ರೋಕ್ಕು	೧೦೬	ವಂದನ	೧೦೬
ರೋಕಡ್, - ಖಾಡ್	೧೦೯	ವಂದನಮಾಲೆ	೧೦೬
ರೋಜಾ	೧೨೨	ವಂದಾರು	೧೦೬
ರೋಜ್	೧೦೮	ವಂದಿ	೧೦೬
ರೌಡು	೧೦೮	ವಕ್ತು	೧೨೬
ಲ		ವಗ್ಗಯ್ಯ	೧೧೯
ಲಂಕಿಣಿ	೩೨	ವಜೀರ್	೪೨
ಲಂಘನ	೧೪೦	ವಟ್ಟ	೧೦೪
ಲಂಚ	೧೦೪	ವಡ್ಡ	೧೧೦
ಲಗ್ನಾ	೩೨	ವಡ್ಡವಾರ	೪೮
ಲಂಡಿ	೧೧೪	ವಡ್ಡಿ	೪೮
ಲತಾಂಗಿ	೮೮	ವಣಕ್ಕಂ	೧೧೦
ಲಪಟಾಯಿಸು	೧೧೪	ವತ್ಸ, - ಲ	೧೨೬
ಲಪನ	೧೨೬	ವತ್ಸ / ವತ್ಸರ	೭೨
ಲಫಂಗಾ	೧೨೬	ವದನ	೧೨೬
ಲಬಾಡಿ	೧೧೪	ವಧು	೮೮
ಲಲನಾ	೮೮	ವನವಾಸ	೧೪೫
ಲಲಾಮು	೪೮	ವಯಂ	೫೧
ಲವಣ / ಲಾವಣ್ಯ	೧೬	ವಯರ್	೧೨೪
ಲೂಗ್‌ಷೇಂ	೩೨	ವಯನ / ವಯನ	೭೦
ಲೂವಣ	೪೮	ವಯೋಲೀನ್	೧೨೧, ೧೪೬
ಲೀಂಗ	೪೪, ೪೫	ವರಂಡಾ, - ರಾಂಡಾ	೬೧
ಲೀಂಬುಕ	೧೨೮	ವರ	೪೮, ೬೨
ಲೀಂಬೆ, ನಿಂಬೆ	೧೨೮	ವರಯಾತ್ರಾ	೬೧
ಲಿಂಬ್	೨೫	ವರವಣೀನಿ	೮೮
ಲಿಂಬಿ	೨೫	ವರಾತ	೬೧
ಲೀಮಾ	೧೨೮	ವರಾಡ / ವರಾಟ	೮೨
ಲುಬ್ಬಾ	೧೨೮	ವರ್ಜೆ	೨೫
ಲೆಕ್ಕು	೪೫	ವಗ್ಗಣಿ	೮೨
ಲೇಬಿನ / ಲೇಬೆ	೨೫	ವರ್ಷ	೫೧
ಲೋಬಾನ	೩೮	ವರಾಹ	೧೪೬
ಲೋಭ	೩೮	ವಲ್ಲಕ್ಷಿ	೧೨೧
ವ		ವಶಾ	೮೮
ವಂತಿಗೆ	೮೨	ವಣಿ	೧೪೨

ವಾನರ	೧೧೯	ಶಕುನಿ	೩೨
ವಾಯುವಿಮಾನ	೧೪೧	ಶನಿ	೪೮
ವಾರ	೮೫, ೧೨೫	ಶಪಥ / ಶಬ್ದ	೪೮
ವಾರ್ಯಾನ್	೫೨	ಶಭಾಸ್	೧೧೯
ವಾಹ್ಯಾ	೧೧೬	ಶಮಿದ	೧೦೦
ವಿಚಕ್ಷಣ	೨೦	ಶರ	೧೦೬
ವಿಚಾರ, ಬಿಡಾ, ಬೀಡಾ, ವೀಳೆಯ,		ಶರತ್	೩೧
ವೀಳ್ಯೆ	೧೦೨	ಶಹಾಕೊಡು	೫೫
ವಿತಸ್ತಿ	೪೫	ಶಹಂಶಾಹ್, ಶಹ್ ಶಾಹ್, ಶಹಾನಾ ಇರಿ	
ವಿಧವಾ	೧೨	ಶಹಾನ್ ಶಾಹ್	೪೨
ವಿಲಾಯಿತಿ	೧೦೨	ಶಾಕ	೧೧೫
ವಿಮರ್ಶೆ	೧೧೨	ಶಾಟಿ	೨೦
ವಿವಾಹ	೧೪	ಶಾಲೆ	೪೬
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	೪೯	ಶಾಹ್ / ಶಾಹ್ ಮಾತ್ರ	೫೫
ವಿಷ್ಣರ	೨೪	ಶಿಕ್ಷೆ	೨೬
ವೀಣಾ	೧೨೧	ಶಿಕ್ಷು	೬೦
ವೀರ / ವೀಯ್	೫೪	ಶಿಕ್ಷೆ	೧೨೨
ವೃಕ್ಷ	೫೮, ೧೪೨	ಶಿಮ, ಹಿಮ	೧೨೦
ವೃದ್ಧ	೧೧೦	ಶಿರಾ	೨೨
ವೃಷಭ	೮	ಶಿಲ್ಪ / ಶಿಲ್ಪಿ	೫೯
ವೃಷಭ (ಜ್ಯೋತಿಷ್)	೮, ೪೪	ಶಿಲೀಮುಖ	೧೦೬
ವೃಷಾಕರೆ	೪೪	ಶಿವ	೬೪
ವೇತನ	೧೨೬	ಶಿಶ್ಯ	೬೪
ವೈಶಿರಿ	೧೧೮	ಶುಕ್ರದಶೆ	೪೮
ವೈದ್ಯ	೨೧	ಶುನಃಶೇಪ	೫೪
ವೈಜನ	೧೫೦	ಶುದ್ಧಿ	೧೨೫
		ಶುನಕ, ಶೌನಕ, ಶುನಃಶೇಪ	೧೪೨
ಶ		ಶುಭ	೨೦
ಶಂಕರ	೬೪	ಶುಲ್ಕ	೬೨
ಶಂಕು	೬೮	ಶುಲ್ಷಾಸ್ತ	೬೫
ಶಂಬಲ, ಸಂಬಲ	೧೦೪	ಶುಶೂಷೆ	೧೨೬
ಶಂಭು	೬೪	ಶೂನ್ಯ	೨೨
ಶಕ	೬	ಶೃಂಗಕ	೧೦೧
ಶಕ್ತರ್ / ಶರ್ಕರಾ	೭೯	ಶೃಂಗಕೋಶ, -ಗ್ರಹಿಕಾ	೧೦೧
ಶಕುನ / ಶಗೂನ್	೧೬		

ಶೃಂಗವೇರ	೨೭	ಸಬಕಾರ	೮೪
ಶೋಭನ	೨೦	ಸಭೆ	೧೪೫
ಶೌಚ	೧೧೨	ಸಮಾಚಾರ	೧೪೪
ಶ್ಯಾಲಕ	೫೨	ಸಮಿತಾ, ಸಮಿದಾ	೧೦೦
ಶ್ಯಾವಣ	೧೪೯	ಸಮುದ್ರ	೬೦
ಶ್ರೀ	೮೮	ಸರಕ / ಸರಿಗೆ	೬೪
ಶ್ರೀಪಾದ	೬೦	ಸರದಾರ್	೬೮
ಶ್ರುತಿ	೧೨೯	ಸವತೆ	೬೩
ಶ್ರೇಷ್ಠಿ	೧, ೬೨	ಸವಾರ್ / ಸವಾರಿ	೬೮
ಶ್ಲೋತ್ರಿಯ	೧೨೯	ಸವಾಸೇರು	೬೬
ಷ		ಸಸೂತ್ರ / ಸುಸೂತ್ರ,	೫೫
ಷೋಡಶೋಪಚಾರ	೧೪೫	ಸಾಂಕವ, ಸಾಂಕೂ, ಸಾಂಕೋ,	
ಷ		ಸಾಖ್ಯಾ	೧೧೯
ಸಂಕ, -ಟು	೧೧೯	ಸಾಗು, ಸಾಗವಾನಿ	೧೧೫
ಸಂಕಪಾಷಣ	೬೮	ಸಾಜ, ಸಹಜ	೧೧೧
ಸಂಕ್ರಮ	೧೧೯	ಸಾಡೀ / ಸಾರಿ	೭೦
ಸಂಗೀತನಾಟಕ	೧೦೨	ಸಾಡೇಸಾತ್ರ	೪೮
ಸಂಖ್ಯೆ	೬೫	ಸಾತೋಲಬಾಡ್	೬೬
ಸಂದೋಹ	೬೨	ಸಾತಾಳಸೀ	೬೬
ಸಂಪು	೪	ಸಾಧು	೬೨
ಸಂಬಳ	೧೦೪, ೧೨೯	ಸಾಪತ್ನೆ	೬೩
ಸಂಬಳಿಸು	೧೦೪	ಸಾಬ್ಯಾನು	೮೪
ಸಂಬೋಧನೆ	೧೪೦	ಸಾಮುದ್ರಿಕ	೬೦
ಸಂವತ್ಸರ	೨೨	ಸಾಯು	೬೨, ೧೨೯
ಸಂಸತ್ತ	೧೦೨	ಸಾಯಿಬಾಬಾ / ಸಾನೀ	೪೪
ಸಕಲಾತಿ	೨೪	ಸಾಲಾ / ಶ್ಯಾಲಕ	೫೨
ಸಕ್ಕರೆ	೨೯	ಸಾಸರ್	೧೨೪
ಸಚಿವ	೨೨	ಸಾಹುಕಾರ	೬೨
ಸಣ್ಣಾಟ್	೧೦೨	ಸಾಹುಮಹಾರಾಜ	೬೨
ಸತಿ	೮೯	ಸಾಹೇಬ / ಸಾಹಬ / ಸಾಯ್ಯ / ಸಾಬಿ	೬೮
ಸತೀಧರ್	೧೨೯	ಸಿಂಪಿಗ	೫೨
ಸವತ್ತಿ	೬೨	ಸಿಕಾ	೧೨೧
ಸಪಾದಭಕ್ತ	೩೬	ಸಿಕ್ಕು	೬೦
ಸಪ್ತಹ	೮೫	ಸಿಗ್ಗರ್	೧೦೦

ಸಿತಾರ್	೧೨೧, ೧೪೬	ಸ್ವೋನ್	೧೨೪
ಸಿದ್ಧಾಂತ	೬೨	ಸ್ವೋಚೀಕಾ	೧೧೦
ಸಿಫರ್	೨೨	ಸ್ವಲ್ಪ	೧೪೮
ಸಿರಂಜ್	೧೦೧	ಸ್ಥಳೀ	೨೨
ಸೀಮಂತಿನೀ	೮೯		ಹ
ಸೀಯಂ	೧೨೦	ಹೌತ್ರಾ	೧೧
ಸೀರೆ	೨೦	ಹಕೀಮ	೨೧
ಸು-	೧೧೨	ಹಜಾರ್‌ನವೀಸ್	೧೦೨
ಸುಂಕ	೬೨	ಹಣ್ಣು	೨೬
ಸುಂದರಿ	೮೯	ಹತ್ತಾರ್ಯ	೧೪೮
ಸುಜ್	೧೧೨	ಹತ್ತು	೨೨
ಸುದ್ದಿ ಸುಧಿ	೧೨೫	ಹತ್ತುಜನ	೬೬
ಸುಪಾರಿ	೨೨	ಹತೊಟಿ	೫೮
ಸುರಂಗ, -ಗಾಹಿ	೧೦೧	ಹನೀಮೂನ್	೧೨೪
ಸುರತ್ತಾಣ	೧೦೧	ಹನುಮಂತ	೬೪
ಸುಲಭ	೧೧೨	ಹಘ್ತಾ	೮೫
ಸೂಖೀಭಾಜೀ	೧೨೧	ಹರತಾಳ	೪
ಸೂಟಿ	೧೧೫	ಹರದಾರಿ	೪೫
ಸೂತಕ	೧೧೩	ಹರಾಜು	೬೧
ಸೂತ್ / ಸೂತ್‌ಚಾಲನೆ /		ಹರಿಕಾರ	೮೪
ಸೂತ್‌ಧಾರ - ಧಾರಿ	೫೫	ಹಲವಾರು	೧೪೮
ಸೂನು	೧೨	ಹಲ್ಕು	೮೨
ಸೂಪಾ	೨೨	ಹವಾಯಿಜಹಾಜ್	೧೪೧
ಸೆಟೆ	೬೨	ಹವ್ಯಾಸ	೬೧
ಸೆಟ್ಟಿ	೧, ೬೨	ಹಸ್ತಕೇಪ	೧೧೨
ಸೇಂಕೋಳ	೬೮	ಹಸುರುವಾಣಿ	೧೪೨
ಸೇಕ್ಕು	೧೨೧	ಹಾರಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿ	೧೪೪
ಸೇವಿಗೆ, -ವು	೧೦೦	ಹಾರುವ	೬
ಸೈಕಲ್	೧೪೧	ಹಿಂ-	೧೪೮
ಸೈಂಥವಲವಣ	೫	ಹಿಂದೊಸಾ	೨೨, ೧೨೬
ಸೊಸೆ	೮೯	ಹಿಂದಾಗಡೆ	೧೪೮
ಸೊಂಡ್	೮೨	ಹಿಡಿತ	೫೫
ಸೊಂ	೧೪೬	ಹಿಡಿಲೀಂಗ	೨೫
ಸ್ತ್ರೀ	೧೮, ೮೯	ಹಿರಿಯ	೬೯

ಹಡುಗ, -ಗಿ	೬೫	B	
ಹೂಣ	೪೬	bandicoot	೫೯
ಹೂರಣ	೫೪, ೧೧೦	banian / baniyan day /	
ಹೃದಯ	೧೦೦	banian hospital	೫೨
ಹಂಡತಿ	೨೪	bank	೧೮
ಹಗ್ಗಡ / ಪೆಗ್ಗಡ	೯	barbarous	೫೨
ಹಗ್ಗಣ	೫೬	Bardolph	೧೪೩
ಹಚ್ಚವುದು	೪೮	Barkis	೨೨
ಹಣ್ಣ / ಗಂಡು	೫೪	bastard	೪೬
ಹಬ್ಬರ	೯	bear	೫೮
ಹಬ್ಬರಳು	೧೧೦	before	೧೪೪
ಹೇಲು	೧೧೨	Belinda	೧೪೩
ಹೂತ್ತು	೧೦೮	bench / bank	೧೮
ಹೂಯ್ಯು	೧೧೦	Bernard	೧೪೩
ಹೂಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಣಸೆಹಣ್ಣು ತೊಳೆ ರ್ಯಾಜಿ		bid	೧೪೦
ಹೋಗಿಬಿಡು	೯೨	book	೪೩
ಹೋಗಿಬರು	೯೨	bowels	೧೨೨
ಹೋಮೆ, ನೀರಲ್ಲಿ	೧೪೫	boycott	೪
ಹೋರಾ	೨೨	breakfast	೧೪೦
ಹೋಳಿಗೆ	೧೧೦	bribe	೫೨, ೧೦೪
A		brocade	೨೭
a	೧೪೯	bulb	೧೨೪
Adolph	೧೪೩	bureau / bureaucracy	೬೭
agent	೫೨	C	
aircraft	೧೪೧	cabbage	೬೮
almirah	೬೧	cabinet	೬೨
Arthur	೧೪೩	calamos	೪೩
auction	೯೧	calculate	೬೫
autobus	೧೪೧	calib	೧೪೩
automobile	೧೪೧	calico	೧೦
Averand	೧೪೩	call - fast, -second	೧೪೯
Averil	೧೪೩	canto	೧೧೨
avion	೧೪೧	cap	೪೧
avis	೧೪೧	captain	೬೮
		cash	೨೯
		cathedral / chair	೨೭
		censor	೫೮
		census	೫೮

checkmate	ಇಂ	- to learn at	೬೦
chemistry	೨೨	fee	೨೬
chintz	೨೮	female	೫೪
chita	೨೮	fiddle	೧೨೧
chord	೬೫	fine	೧೨೨
cigarette	೧೦೦	finger - index	
cigarro	೧೦೦	- ring	
circus	೧೪೧	- to point a	೧೧೧
civics / civilization	೩೦	foolscap	೫೧
coconut	೧೨೧	foot	೨೬
cot	೨೪	foot licker	೬೦
country	೧೦೨	Frank	೧೧೬
cry in the wilderness	೧೪೯	friend	೨೫
curry	೧೦	furlong	೭೫
curse	೬೭		
		G	
		gamy	೧೧೨
daughter	೧೨	ginger / ginger group	೨೫
decad / decade	೫೪	globe	೧೨೧
dex / dexterous	೪೭	go and come	೬೨
die	೬೨	godown	೬೧
do	೧೪೪	good beateng a	೧೪೪
dog latin	೧೪೨	guerilla	೧೨೧
dog's - death, -life	೧೪೨	guff	೧೨೧
domingo	೧೨೪	guitar	೧೪೧
drama	೧೦೨	gymnasium	೪೬
dress	೩೨	gymnosophist	೧೨೪
dust	೫೯		
		H	
		Hamlet	೨೨
eaglewood	೫೧	headmaster	೬೬
east	೪೦	heart	೧೦೦
electron	೧೨೪	honey month, -moon	೧೨೧
expire	೬೨	horns, taking by the	೧೦೧
		hourglass	೨೦
		husband	೨೪
F			
face	೧೨೬		
Falstaff	೨೨	I	
fan	೧೪೦	inch	೪೫
fast	೧೪೦		
fat -to fall at			

	J			
jackfruit	ಜ	moncao	ಒಂಟ	
jaconet	ಜಾಕೆನೆಟ್	money	ಒಗ	
jaggery	ಜಾಗರಿ	monogamy	ಒಂಗಾಮಿ	
jingeriquixa	ಜಿಂಗೆರಿಕುಇಕ್ಸಾ	month	ಒಗ	
juggernaut	ಜಾಗ್ಗೆನಾಯ್ತ್	mosquito	ಒಂಟ್	
jungle	ಜಂಗಲ	motor	ಒಂಘರ್	
	K	mouse	ಒಂಟ್	
kill, time	ಒಂಗ್ಲಿ	mouth	ಒಂಡ್ರೆ	
	L	musk	ಒಂಟ್	
laying to rest	ಎಂಟ್	musket	ಒಂಟ್	
lemon	ಒಂಜ		N	
Leonard	ಒಂಫಾರ್ಡ್	Nazarene	ಒಂಟ್	
libidio	ಒಂಟ್	nephew	ಒಂಫ್ಲೆ	
lime	ಒಂಜ	north	ಒಂಟ್	
line	ಎಂಜ	nose for News	ಒಂಟ್	
lottery	ಒಂಟ್	novel	ಒಗ	
Lotus	ಒಂಟ್	nurse	ಒಂಫ್ಲೆ	
love	ಒಂಟ್	nurse, wet	ಒಂಫ್ಲೆ	
	M		O	
mac	ಒಂಟ್	occident	ಒಂಟ್	
magic	ಎಂಜಿ	oh God	ಒಂಫ್ಲೆ	
magistrate	ಒಂಟ್	olive / oil	ಒಂಟ್	
major / mayor	ಒಂಟ್	omnibus	ಒಂಘರ್	
male	ಒಂಟ್	one	ಒಂಟ್	
man, mann	ಒಂಟ್	orange	ಒಂಜ	
manager	ಒಂಟ್	orient	ಒಂಟ್	
mandarin	ಒಂಟ್, ಎಂಟ್	overboundary	ಒಂಟ್	
mango	ಒ		P	
manus	ಒಂಟ್	paddy	ಒ	
marriage	ಒಂಟ್	pant / pantaloon	ಒಂಟ್	
master	ಒಂಟ್	paper / papyrus	ಒಂಟ್	
mendicant	ಒಂಟ್	parasol	ಒಂಘರ್	
mile	ಒಂಟ್	parley	ಒಂಟ್	
minister	ಒಂಟ್	parliament	ಒಂಟ್	
minute	ಒಂಟ್	parlor	ಒಂಟ್	
mirage	ಒಂಟ್	pass away	ಎಂಟ್	
mirror	ಒಂಟ್	pecuniary	ಒಂಟ್	
		peon	ಒಂಟ್	

platter	ಉಳಿ	Sythian	ತ
play	ಉದ್ದೀ	table	ಇಳಿ
please	ಉಧಿ	tamarind	ಇ
policy / politics	ಇಂ	tank	ಇಂ
Polygamy	ಉಂಡಿ	teak	ಉಂಡಿ
post	ಇಂ	teapoy	ಇಂ
proto	ಉಂಫಿ	Theos	ಇ
puff	ಉಂಫ	tomorrow	ಇಂ
punch	ಇಂಜ	tripas	ಉಂಡಿ
		tu	ಇಂ
quarter	ಇಂ		
rat	ಇಂ	umbrella	ಉಂಡಿ
rex	ಇಂ	university	ಇಂ
rice	ಇ	ursula	ಉಂಡಿ
rosa	ಉಂಡಿ		
rustic	ಇಂ	venus	ಇಂ
rustie	ಉಂಡಿ	vessel	ಇಂ
		violin	ಉಂಡಿ, ಉಂಡಿ
salary	ಉಂಡಿ	vous	ಇಂ
Saturnine	ಇಂ		
school	ಇಂ	wedding	ಉಂಡಿ
shampoo	ಇಂ	west	ಇಂ
shirt	ಇಂ	widow	ಉಂಡಿ
sign / signet / signature	ಇಂ	wife	ಇಂ
sin	ಇಂ	wilderness cry in the	ಉಂಡಿ
sir	ಇಂ	wilderness in the	ಉಂಡಿ
sitting	ಉಂಡಿ	wolf	ಇಂ, ಉಂಡಿ
son	ಉಂಡಿ	wootz	ಉಂಡಿ
son - in - law	ಇಂ		
soup	ಇಂ	yard	ಇಂ
south	ಇಂ	you	ಇಂ
span	ಇಂ		
speigal	ಇಂ	zen	ಇಂ
spon	ಉಂಡಿ	zero	ಇಂ
stage	ಉಂಡಿ	Zeus	ಇಂ
step	ಉಂಡಿ		
sugar	ಇಂ		

ನವಕನಾರ್ಟಿಕ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ವ್ಯಾಕರಣ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ

ನವಕನಾರ್ಟಿಕ ಸಚಿತ್ರ ಸರಳ ವ್ಯಾಕರಣ (3ನೇ ಮುದ್ರಣ)	ಪ್ರೌ ಬಿ. ಎಸ್. ರುಕ್ಖಿಮ್ಯ	100.00
ನವಕನಾರ್ಟಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೈಗನ್ನಡಿ (12ನೇ ಮುದ್ರಣ)	ಕೆ. ದಾಮೋದರ ಪತಾಳ	50.00
ನವಕನಾರ್ಟಿಕ ಪ್ರೈಡಿಶನಲಾ ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ (6ನೇ ಮುದ್ರಣ)	ಡಾ ಕೆ. ಎಲ್. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಯ್ಯ	75.00
ಭಾಷೆಯ ಬೆಳಕು (2ನೇ ಮುದ್ರಣ)	ಡಾ ಕೆ. ಎಲ್. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಯ್ಯ	70.00
ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಯವ ಮುನ್ನ (7ನೇ ಮುದ್ರಣ)	ಕೆ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಎಸ್. ಎಲ್. ಎನ್. ಶರ್ಮಾ	22.00

ಪದಕೋಶ, ಅರ್ಥಕೋಶ

ಇಗೋ ಕನ್ನಡ. ಸಂಪುಟ-1 (4ನೇ ಮುದ್ರಣ)	ಪ್ರೌ ಜ. ವೆಂಕಟಸುಭ್ರಯ್ಯ	275.00
ಇಗೋ ಕನ್ನಡ. ಸಂಪುಟ-2 (4ನೇ ಮುದ್ರಣ)	ಪ್ರೌ ಜ. ವೆಂಕಟಸುಭ್ರಯ್ಯ	225.00
ಇಗೋ ಕನ್ನಡ. ಸಂಪುಟ-3	ಪ್ರೌ ಜ. ವೆಂಕಟಸುಭ್ರಯ್ಯ	275.00
ಎರವಲು ಪದಕೋಶ (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಅನ್ಯದೇಶಗಳ ನಿಘಂಟು) (3ನೇ ಮುದ್ರಣ)	ಪ್ರೌ ಜ. ವೆಂಕಟಸುಭ್ರಯ್ಯ	175.00
ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ (4ನೇ ಮುದ್ರಣ)	ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ	225.00
ಮುದ್ದು ಮಗುವಿಗೊಂದು ಅರ್ಥಪ್ರಾಣ ಹೆಸರು (7ನೇ ಮು.)	ಶಾಂತಾ ನಾಡಗೀರ	75.00
ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ ಸಂಪತ್ತು (English Word Power. 4ನೇ ಮು.) ಬೇದ್ರೆ ಮಂಜುನಾಥ	50.00	
ನವಕನಾರ್ಟಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ಪದವಿವರಣಾ ಕೋಶ (ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ) (ಪ್ರ. ಸಂ: ಜ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣರಾವ್)	500.00	
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕೈಪಿ-ಪರಿಸರ ಸಚಿತ್ರ ಶಬ್ದಾರ್ಥಕೋಶ(ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ) (ಸಂ: ಪ್ರೌ ಬಿ. ವಿ. ವೆಂಕಟರಾವ್, ಎನ್. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ)	45.00	

GRAMMAR & LANGUAGE

One Minute English (A multimedia course on
spoken and written English with useful websites.

4th Print) *Bedre Manjunatha* 25.00

Multi Media Language Laboratory to Learn

Spoken and Written English (2nd Print) *Bedre Manjunatha* 18.00

Spoken English. (ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಂವಹನ. 5ನೇ ಮುದ್ರಣ) *Bedre Manjunatha* 18.00

Applied English Course (ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಸುವ ಯಶಸ್ವೀ ಕೈಪಿಡಿ)

(Updated and Illustrated; Revised 10th Ed., 20th Print. With a free copy
each of Spoken English' and 'Multimedia Language Laboratory')

Bedre Manjunatha 190.00

Basic Grammar (4th Print) *S.L.N. Sharma, K. Shankaranarayana* 50.00

Practical Grammar (6th Print) *S.L.N. Sharma* 55.00

... ‘ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ’ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ [ಪದಪರಂಪರೆ (wordlore) ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಹಾಕುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ] ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಹೆಚ್ಚೆ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿರುವವರು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ವಿರಳ ಬಹುಶುತ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಹಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ ಅವರು... ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಆದ ಚರಿತ್ರೆ ಉಂಟು, ಐತಿಹ್ಯವುಂಟು, ಕಥಿಯುಂಟು. ‘ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ’ಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವನ್ನೂ ಈ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಲಾಗಿದೆ... ಇದೊಂದು ಅಧ್ಯಯನಪೂರ್ಣ ಪುಸ್ತಕ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಪಡೆದಿರುವ ಅಪಾರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

— ಶ್ರೀ. ನಾಯಕ

ಘಾವೆಂ ಅವರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ವಿನೋದದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅವರನ್ನು ಆಗಾಗ ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಕಾಗದ ಬರೆಯದೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ... ಘಾವೆಂ ಇವರ ಶೈಲಿಯ ಮಾರ್ದರ್ವ, ಶ್ರೀರಂಗರ ಪ್ರವಿರತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದೂರೆಯಿದ್ದರೆ ಸೋಜಿಗವಲ್ಲಿ...

ಶ್ರೀ. ಬಾ. ಜೋತಿ

...ಘಾವೆಂ ಬಿಂಬಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಮನುಷ್ಯ ಎನ್ನವುದು ನನಗೆ ಖಾತ್ರಿಯಾದ್ದು ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಗ್ಗೆ ‘ಕಸ್ತೂರಿ’ಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಒದಿದಾಗ. ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಲೀಳಿಕರು ಜಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿದ ಕ್ರಮ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಜಗ್ಗಾತ್ಗೊಳಿಸುವ ರಾಜಕೀಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯರು ವಿಚಲಿತರಾಗದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹೇಗೆ ಎಸೆದರೂ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನೆಲ ತಲುಪುವ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು...

ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ಯಾವ ಸವಲತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲವೇತನ ಇದ್ದಾಗಲೂ ತನ್ನ ಧರ್ಮಪಾಲನೆಗಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ, ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದ ಘಾವೆಂ ಆಂಗ್ಲ ಪ್ರಪಂಚದ ವಾಲ್ರೂ ಲಿಪಿಮನ್‌ನಂತೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ (wisdom) ಆರ್ಥ ಬುಕ್‌ವಲ್ನಂತೆ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕಾಕು-ವ್ಯಂಗ್ಯ-ವಿನೋದಗಳಿಗೂ ಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕಾ ರಂಗಕ್ಕೇನೆ ಒಂದು ಹೊಸಮುಖಿ ಆಯಾಮ ಒದಗಿಸಿದ ಅವರ ಸ್ಮಾರೆಷಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಲಾಂಗೂಲ್ಯವನ್ನು ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಪಂಚ ನಿಡುಗಾಲ ಕೊಂಡಾಡುವುದು.

ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟ

ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮನೆ

ISBN 81-7302-348-4

₹ 225

Code : 001587